

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HESIODI ASCRAEI

QUE EXSTANT
EX RECENSIONE

JOANNIS GEORGII GRÆVII

Cum ejusdem Animadversionibus & Notis auctioribus.

Accedit Commentarius nunc primum editus

JOANNIS CLERICI,

Et Notæ variorum, scilicet

JOSEPHI SCALIGERI, DANIELIS HEINSII,
FRANCISCI GUIETI, & STEPHANI CLERICI,

A C

DANIELIS HEINSII

Introductio in Doctrinam

OPERUM ET DIERUM,

Nec non Index

GEORGII PASORIS.

AMSTELODAMI,

Apud G. GALLEY, Præfectum Typographiæ
HUGUETANORUM.

M. DCCI.

888

H5

6735

1701

John S. Lawrence Estate

gt

6-4-1925

NOBILI ATQUE ILLUSTR
V I R O
CHRISTOPHORO
CODRINGTONO
INSULIS,
QUÆ LEWARDICÆ DICUNTUR,
in Americano Oceano,
PRÆFECTO.

S. P. D.

JOANNES CLERICUS.

CUM munificentia Tuâ, VIR ILLU-
STRIS, nuper aucta esset exigua mea su-
pellex libraria; cœpi dispicere ac reputare
mecum, quam tandem ratione, gratum erga Te
animum testatum facere possem. Haud ita mul-
tò post Hesiodum, curis meis nonnihil illustra-
tum, typis describendum dedi; nec putavi me
commodiorem occasionem nancisci posse, quâ Tibi
* 2 gratias

DEDICATIO.

gratias agerem. Eum ergo nunc editum ad Te mitto, in Lewardicis insulis agentem; ut id tempus, quo ab gravissimis administrationis Tuæ curis conquiescis, si Tibi videatur, aliqua ex parte jucundius Tibi faciat; dum Te hujus sæculi oblitum ad antiquissimas Græciæ origines transfert, & lenissimæ poëseos suavitate demulcet. Nisi scirem Te multò facilius laude digna facere, quàm laudes licet meritas audire; extollerem hic cum ceteras eximias animi Tui dotes, tum etiam amorem, quo & Libros & Librorum amantes prosequeris, & quem pulcherrimè, at contra plerorumque morem, cum rei militaris peritia conjunxisti. Paucissimi sanè eorum, qui militarem gloriam sequuntur, ullo in loco aut Litteras aut Litteratos habent, quasi barbariem vitæ eorum instituti comitem esse oporteret. Quibus si objiciamus laudatissimos illos duces Græcos & Romanos, qui non minùs exculsi Litteris, quàm bellicarum rerum periti fuerunt, exempla, quasi vetustate temporis morumque mutatione evanida & obsoleta, repudiant. At quid dicent, cum Te, Tuique similes, qui sæculum nostrum exornatis, opponemus eorum stolidæ ignorantiae, quâ propemodum gloriantur? Nimirum, necesse erit homines tacere: quemadmodum & me nunc oportet silentio quæ dicenda haberem premere, ne modestiæ Tuæ gravis sim. Itaque desinam voto, quo Te, VIR NOBILIS, Insulas Anglicanas, quibus præes, satvum atque incolumem feliciter tueri; dein, exacto administrationis tempore, integrâ valetudine

ne

DEDICATIO.

*ne in Europam ac patriam redire optabo; Deum-
que, quæ pretiosissima mortalibus largitur, ea ut in
Te copiosissimè omnia effundat orabo. Vale.*

Dabam Amstelodami, Calendis Januariis, quibus
decimum octavum à Christo Nato Sæculum
inchoatur.

LECTORI

S. P. D.

JOANNES CLERICUS.

PAUCIS dicam, LECTOR, quid in hac *Hesiodi* editione præstare conatus sim, ne te gravioribus fortè occupatum negotiis diutiùs æquo distineam, néve ipse tempus in aliis collocandum frustra teram. Cùm ante aliquot annos *Hesiodi Theogoniam*, in gratiam studiosorum adolescentium, interpretatus essem, ut Græcæ Mythologiæ mysteria iis panderem, & notulas in chartam meas conjecissem; fuerunt qui eas edi potius oportere, quàm manu descriptas volitare existimarent. Quibus non gravatim adsenfi, cùm præsertim haberem prælectiones Patris mei *Stephani Clerici*, in *Operum & Dierum* aliquam partem; quibus additis, fermè totus Poëta Ascræus illustrari poterat. Itaque excerpfi, ex paternis schedis, quæ excerpenda visa sunt; alia enim multa habebat in usum tironum, quæ necesse non erat in publicam lucem protrahi, cùm præsertim alii pleraque jam præcepissent. Cùm verò integrum Poëma Pater meus non illustrasset, reliqua addidi, ut & pauca quædam in *Clypeum Hercu-*

A D L E C T O R E M.

Herculis, aut ex meis scriniis petita, aut quæ à viris doctis observata memineram. Fragmenta etiam Latinè verti & tumultuariis notulis illustravi auctiora, in hac editione, curâ doctissimi viri *Joan. Georgii Grævii*. *Hesiodum* ipsum ex ejus editione delumfi, emendatâque multis in locis versione Latinâ, notas *Jos. Scaligeri*, *Dan. Heinsii* & *Francisci Guïeti*, unâ cum nostris, in ima pagina subjeci.

Alterum volumen totum alienum est, quippe quod constat *Lectionibus Hesiodeis* vtri eruditissimi, auctioribus & emendatioribus; *Dan. Heinsii* *Introductione in doctrinam Operum & Dierum*; & *Indice Georgii Pasoris* huic editioni aptato, & obiter multis in locis emendato. Is Index erit Eruditis non inutilis, ad quærenda *Hesiodi* loca; Indoctis verò utilissimus ad intelligenda Poëtæ verba, quàmvis varia à doctioribus in eo meritò carpi possint. Hæc omnia si jungantur, non erit cur aliæ editiones *Hesiodi*, ab iis qui cupient Poëtam intelligere, requirantur. *Heinsii* quidem labores magni non facio, quem passim aberrasse puto, & inanes argutias captasse; sed propter viri famam, non fuerunt omittendi, & sunt in iis nonnulla quæ legisse non poenitebit.

Erunt fortè qui cupiant me rationem reddere instituti mei, in explicanda Mythologia ex Lingua Phœnicia, antiquissimisque Græciæ historiis; omissis omnibus allegoriis, nisi si quæ fortè manifestissimæ sunt. Verùm singulari opusculo res indigeret, si foret copiosius exponenda, quod om-

AD LECTOREM.

nino fieri deberet, si omnis dubitatio animis esset evellenda ; at hoc nunc quidem aggredi non vacat. Serias occupationes & graviora studia ejusmodi amœnitatibus interdum, si Deus vitam & valetudinem concesserit, interpungemus ; eò libentiùs quòd, ut insignis Criticus egregiè dixit, *regnent alibi familiæ & vocabula factionum, opiniones pro sacramento sunt, & fateri posse in melius profici nefas habetur* ; hîc verò sibi indulgere, dissentire ab aliis & errare etiam semper licuit &, nisi fallor, posthac etiam licebit. Vale.

*Dabam Amstelodami, ineunte Saculo à Christo
Nato decimo octavo.*

VIRO

V I R O C L A R I S S I M O

BONAVENTURÆ VULCANIO,

Græcarum Litterarum Professori & Interpreti

S. D.

D A N I E L H E I N S I U S.

Non ignoras, Vir Clarissime, Hesiodum majori olim formâ editum à nobis fuisse: in qua veteres Poëtæ illius Interpretes conjunxeramus. Qua in re præclaram à te nobis operam navatam memini. Joannis enim Tzetza, Grammatici non planè contemnendi, glossas aliquanto auctiores, singulari quadam humanitate nobis suppeditaveras. Dederamus autem operam tum temporis, ut suavissimos & auro contra non caros, Operum & Dierum libellos illustraremus: quod in iis vestigia veteris illius sanctissimæ Philosophiæ primi observasse nobis videremur, quam Pythagoras & Plato postea excoluerunt. Quæ res ita grata, ut pote in adolescente, viris maximis tum fuit, ut quam ex scribendi genere extemporaneo, neque elaborato, ne speraveramus quidem, eam nobis ita cumulatè laudem tribuerent, ut admittere eam vel putiditas vel mera esset inverecundia: quòd putarent nova esse omnia, sed quæ antiquissimo scriptori lucis haud parum adferrent. Cùm autem iterum minore hac facie, sine veterum interpretatione, Hesiodum sub prælum revocarent operæ, feci quod petebant. Versionem aliorum correxi: quadam etiam in meis emendavi. In quibus non sine admiratione quadam repperi,
quæ

D E D I C A T I O.

quæ per festinationem operarum tum commissa, necessario erant emendanda: cùm nec Græca essent, nec Latina. Ut anachronismum omittam, qui in Prolegomenis quæ hîc non comparent, mutatione numerorum, quod non rarò accidit typographis, in ætate Tzetza, erat commissus. Ceterùm in reliquis, quæ tum rudi, ut est v. tus verbum, Minervâ conceperam, nihil admodum mutandum putavi: ne eam, quæ præcipuè tum placuit, simplicitatem incrustarem. Libuit autem hic te affari, cui & tum partem aliquam illius operis inscripsi, & nunc quantum debeam, non pudet profiteri. Quis autem excellentem tuam hujus linguæ peritiâ ignorat, nisi qui est prorsus ἑβελύων? Agathiam & Callimachum qui legunt, Romanum in altero historicum, in altero habent Poëtam: ita tamen ut in neutro desiderent Interpretem. Ne de aliis hic dicam. Mihi autem maxima voluptas fuit, cum purissimum scriptorem, & qui optima virtutis continet præcepta, de novo essem editurus, statim in ipso limine pietatem erga præceptorem profiteri. Ut & hoc quoque inter reliqua Hesiodi præcepta discat juvenus. Vale, Vir Clarissime, & me ama.

HESIO.

H E S I O D I V I T A.

*Ex Lili Gyraldi, de Poëtarum
Historia, Dialogo II.*

DE Homero jam satis. A quo non longè abfuit senex, rusticanâ agrestique facie. Jamdudum, inquit Piso, Hesiodum nobis affers. Ipsum, inquam, profectò Hesiodum, quem & aliquo tempore cum Homero floruisse accurati quidam prodidere scriptores, alicubi licèt Cicero noster Homerum longe faciat antiquiorum. Vetus certe disceptatio inter Grammaticos, Gellio & Seneca & Pausania testibus, uter ætate præcesserit: qua de re & dialogos duos Ponticus Heraclides scripsit, & Cyrillus libro primo contra Julianum Cæsarem, centesimo, inquit, l. x. & quinto anno post captam Trojam, Homerum & Hesiodum fuisse dicunt, & reliqua. Tum paullò pòst subdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quòd Homerus non fuit coætaneus Hesiodi, sed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebræos Azaria & Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autem Proca Sylvio, ante scilicet constitutionem Olympiadum. Quæ cùm dixissem, nos, inquit Piso, summo-pere avemus de te audire, quæ tu assiduâ lectione super hac re annotaveris. Quibus ego, libenter sic agam, inquam, rémque ideò altius aliquantò repetam. Porphyrius enim & plerique alii, Hesiodum Homero juniorem annis centum faciunt, atque ante primam Olympiadem. Quam opinionem sequi videtur Solinus, qui ita scribit: Inter Homerum & Hesiodum Poëtam, qui in auspiciis Olympiadis primæ obiit, centum xxx. anni interfuerunt.

Alii

H E S I O D I

Alii eadem Homeri ætate floruisse scriptum reliquere. quam opinionem & Philostratus habuisse videtur. Et Vellejus non damnandus historicus, (tâmetſi quidam infulſè nullum fuiſſe Vellejum ſuſpiciantur) & M. Varro in primo de imaginibus, ut eſt apud Gellium, Non eſt, inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus & Heſiodus: idque ex epigrammate comprobatur, quod in tripode inſcriptum fuerat, qui in Helicone Muſis poſitus erat. Epigramma quod apud Dionem legi, & inter Græca epigrammata, tale eſt:

*Heſiodus poſuit Muſis Heliconibus iſtum,
Cum cantu vicit divinum in Chalcide Homerum.*

Græcum verò ſi mavultis, hoc eſt:

Ἡσίودος Μῆσις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε.

Ὑμνῶ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Verùm ubi in hunc ſermonem incidimus, hanc vobis, utcumque meis verbis potero, hiftoriam ex Plutarcho recitabo, qui eam tum in quinto Sympoſiacōn attigit, tum in eo, quod Septem Sapientum convivium inſcribitur, copioſè explicavit. Homerus, inquit, & Heſiodus in Oelyci Theſſali exſequiis & Amphidamantis Chalcidenſis, carminibus certarunt, qua in re dubia atque anceps judicium fuit ſententia. Converſi, inquit, ſunt ad huiusmodi interrogationes, & propoſuerunt inanes, ut aiunt, quaſdam nugas. (ſi modò rectè interpretamur, ὡς φασι λέγας, non ὡς φησι Λέγης, ut paſſim legitur: non tamen decerno, conſcius & Leſches nomen eſſe proprium Poëtæ Leſbii) Homerus quidem ſic:

*Muſa mihi reſeras, quæ non umquam ante fuere,
Neve futura retro.*

Tum verò ex tempore reſpondit Heſiodus:

*Verum cornipedes quando Jovis ante ſepulcrum
Feſtinantes propter palmam plauſtra terebant!*

Ob hoc ferunt Heſiodum maximæ omnibus fuiſſe admirationi, atque tripodis præmium adſecutum. Sed Græca, inquit Piſo, ipſa carmina audire cupio: durè enim admodum

V I T A.

dum & inconditè ea vertisse videris. Audite ergo ea Græcè, inquam, non enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

Μῶσά μοι ἔννεπ' ἐκείνα τὰ μήτ' ἐγρόντο πάροιθεν,
Μήτ' ἔσαι μετόπισθεν.

Sic verò Hesiodus:

Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ παναχήμεδες ἵπποι
Ἄρματα συντερίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porro ne & hoc vos lateat, judicem inter Homerum & Hesiodum Panidem Chalcidis regem fuisse, res usque in proverbium deducta ostendit, Πανίδας ψῆφος, Panidæ suffragium: quod in eos ferri solet, qui ineruditè minúsque sapienter judicant. Pulchrè, inquit Piso, & sanè simul monstrasti, eadem Homerum & Hesiodum ætate fuisse: sed nihil vetat quominus eadem diligentia reliquam ejus Poëtæ vitam, ab Atticis usque litteris (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquam, quando parum hoc à nostris hætenus hominibus est, quod sciam, factum. Hesiodi igitur nomen, ut ab hoc incipiam, à castè & pudicè loquendo deductum videtur, παρὰ τὸ ἥσιν ἄδω. Patria vero illi Cuma: quæ urbs inter Æolicas numeratur, ante Lesbum sita. Num tu, inquit Piso, Hesiodum Ascræum fuisse negas? eo enim nomine à Græcis & Latinis vocatur. Rectè tu quidem, inquam; sed si me vos audire volueritis, quæ id ratione factum intelligetis. Hesiodi quidem patri Cuma fuit Æolica, ut ab Herodoto, Strabone & Srephano traditum est. Valerius quoque Probus, non alium, quàm Hesiodum, intelligere Virgilium autumat, illo carmine:

Ultima Cumæi venit jam carminis ætas.

Quòd, scilicet Hesiodus, Cumæus primus ætates ex metallis commentus est; ut liquidò videtur in eo, quod Ἐργα inscribitur, poemate. Natus ergo Hesiodus Cumæ, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithagæno Critonis filio natus erat, matre verò Pycimede: qui utique parentes ære alieno oppressi, cùm unde dissolverent nomina non haberent, in Ascræ Bœotiæ vicum demigrarunt, ubi est
puer

H E S I O D I

puer Hesiodus educatus, atque inde Ascræus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumæi sententia refert, Attellen, Mæona, & Dion, Cumæos, fratres fuisse, quorum Dius, quem nauticam exercuisse comperi, ob eam quam attulimus causam, in Ascræam migravit; ubi (ait) Pycimeden uxorem duxit, ex qua natum ferunt Hesiodum: qui dum paterna armenta puer custodiret, à Musis amatus fuisse perhibetur: quæ illi gustandam laurum dedere: eam enim lauri naturam esse scribit ipsius Poëtæ Interpres Proclus, & Isaacius Tzetzes, ut qui eam mandunt, vates fiant: unde & Lycophron Poëta eâ causâ δαφνηφάγον vatem nominat. Idem & in Cassandra Sophocles. Et noster Tibullus agens de Sibylla:

Vera cano, sic usque sacras innoxia laurus

Vescar, & æternum sit mihi virginitas,

Aphthonius quoque rhetor, laurum vaticinii symbolum esse prodidit: quare & laurum ipsam veteres μαντικήν φυτὸν appellavere, hoc est, vaticinam plantam. Et Claudianus ait:

——— *Venturi præsagia laurus.*

Eadem ratione Apollini sacra dicitur, qui vaticinii Deus à gentibus est creditus. Quin & hujus arboris foliorum crepitu, dum cremantur, antiqui futura (utinam non & hoc nostro tempore!) prædicebant: quod & Philosophus Porphyrius credidit. Si enim magno strepitu in igne crepuissent, felicitatem significabant: si siluissent, unde & tacita laurus est dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus ubi bona signa dedit, gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet extincto laurus adusta foco.

Lauri insuper folia, si noctu pulvino subjecta fuerint, somniorum veritatem conciliare produntur. Dictam autem Daphnen, prodit Eustathius, à δα particula intensiva, & φωνέω verbo: quod *voco* & *cano* significat, quod laurus in igne posita crepet & sonet: unde fortasse & ipsi nos Latini laurum deduximus, à λα, ut δα, particula intensiva, & *uro*, ut si non voce, at significatu conveniat. Si plura verò
de

V I T A:

de lauro discere cupitis, præter ea quæ à nostris traduntur, legite Parthenii librum *Ἐρωτικῶν*, & Constantini librum xi. de re rustica, quo loco plura leguntur parum Latinis nota. Sed jam a lauro ad Hesiodum revertar, quæ lauro gustatâ, haustâque Hippocrenes undâ, repente Poëta prodiit. Id cum alii, tum ipse de se in Theogonia cecinit. Quam rem ita Maximus Tyrius interpretatur, ut Hesiodum putet voluisse, quæ sui ingenii & artis esset foetura, in Deas referre, ut se Musis gratum testaretur: ut si quis ærariam calleat, Vulcano tamen sua assignet opera. Sed hac de re plura apud ipsum Maximum legitis. Delectatum quidem peregrinationibus Hesiodum legimus, sicuti & Homerum: quam rem tamen in somnium quidam retulere. Alii, quod qui peregre proficiscuntur, facilius prudentiam ceterâsque virtutes comparare existimantur, quod mores scilicet hominum multorum videant. Uxorem quoque duxisse proditum est Ctemenen Physigei filiam, & ex ea Stefichorum Poëtam natum. Alii non uxorem fuisse, & ob hanc ipsum Hesiodum occisum. Nam cum de se scitatum oraculum Delphos ivisset, eique responsum foret, ut Nemeæ Jovis templum vitaret, quod ibi esset vitæ finem habiturus, cumque eâ causâ Nemeam Peloponnesi fugeret, forte in Oeneonem Locridis pervenit, ubi Nemeæ Jovis templum fuerat, ut scribit Thucydides; quo in loco incautus ab Amphiphane, & Ganetore Physigei liberis interemptus est, quod ab eo vitiatam sororem Ctemenen crederent. Cadaver ab iis in pelagum projectum est: id quod cum occultè fecissent, ab Hesiodi cane facinus est proditum, ut scribit Plutarchus. Alicubi tamen non Physigei filii, sed Ganyctoris Nauclei dicti sunt, ut in illo est, cui titulus, Quænam animalia prudentiora, terrestriane, an aquatilia. Pausanias quoque, in Bœoticis, Hesiodi interitum ita recitat: Filii, inquit, Ganyctoris, Ctimenus & Antiphus, in Molycrian ex Naupactō fugerunt ob Hesiodi necem, ubi in Neptunum impii existimati sunt, de illisque est facta quæstio.

H E S I O D I

& cetera quæ ille prosequitur. Mortis Hesiodi causam Plutarchus sic in Dioclis convivio explicat. Cum Milesio, inquit, comite & Troïlo puero Hesiodus apud quemdam hospitatus est, noctu Milesius hospitis filiam vitavit: rei conscium Hesiodum rati puellæ fratres, illum inter pascua cum puero occiderunt, & cadaver in mare projecerunt: pueri vero corpus in littore reliquerunt, à quo & loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum voluntate à delphinis cadaver ad littus delatum, ubi tum fortè Neptunalia celebrabantur. Id scelus ubi incolæ intellexerunt, interfectorum domos diruerunt; vivos ipsos, qui facinus admiserant, aquis suffocarunt. Alii post diem tertium à delphine in littus cadaver devectum tradunt. Re cognitâ, occisores navigatione sibi consulere volentes, vi coortæ tempestatis ad unum omnes deprehensi, naufragio periisse dicuntur. Post hæc Hesiodi corpus in Nemea Locridis sepultum perhibetur, qua de re extat Alcæi Poëtæ carmen. Dein vero oraculo monente, ejus ossa exportata ab Orchomeniis, & in medio foro, hoc addito elogio, tumultata:

Ἀσκη μὲν πατρὶς πολυλήϊα, αἶμα δ' ἰανόνι

Ὅσσα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχῃ

Ἡ σιάδῃ, ἧ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέῃ ἐστὶν

Ἀνδρῶν κεινομένων ἐν βασιάνῳ σφίης.

Tum Pícus puer: Cur non & hos Latínè, ut alios versus, nobis exprimis? Ut, inquam, noster Píso hos ipse convertat, & ego interea ad memoriam cetera revocem. Et Píso: Faciam equidem, inquit, utcumque potero: & non diu cunctatus, sic cœpit:

Fertilis Ascra quidem patria est: verum morientis

Pugnaces Minyæ condita membra tenent

Hesiodi, cujus supra omnes plurima laus est,

Speḡtatosque viros judicio sophiæ.

Quos cùm Píso recitasset, mirum est quanto sit rubore suffusus. quod animadvertens ego, causamque intelligens, statim subdidi. Legimus & Græcum alterum Pindari, quod ita noster Cælius Latínè vertit:

Salve

V I T A:

*Salve cui pubes, tumulisque bis obtigit unus;
Tu sapias Hesiodi, quantum homini sapere est.*

Sed & Aldus ita prius:

*Hesiodi ante alios sophia praestantior omnes,
Salve, bis quondam qui puer atque senex.*

Græcum Pindari, si vultis, sic habet:

*Χαῖρε δὲς ἡγήσους, καὶ δὲς τάφῳ ἀντιβολήσους
Ἡσίωδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.*

Verum jam tempus est, inquam, ut quæ ab Hesiodo scripta sint, commemoremus, si tamen prius illud unum, quod in Græcis commentariis reperi, attulero super ea in Ἔργων verba, μήτ' ἐμὸς υἱός. Filius, aiunt, Hesiodi Mnaseas est. Philochorus verò Stesichorum dixit ex Climene: ego tamen legendum puto, Ctemene, ut jam ostendi. Alii tamen ex Archiepe: quo fit ut eos mirer, qui scribunt, Hesiodum præter Stesichorum & filiam habuisse Mnaseam nomine, quam Archiepen vocant alii. Porro sexdecim Hesiodi legitima feruntur volumina: in primisque Theogonia, à Philosopho Zenone inter alios interpretata. Deinde Ἔργα καὶ ἡμέραι, id est, Opera & Dies. In quo opere de re rustica præcepta tradit ad Persen fratrem, quem & ipsum Poëtam aliqui scribunt. Sunt & qui putent, Ἡοίᾱς μεγάλας, sic vocata carmina, Hesiodi esse, ut Eunapius Græcus historicus, & in Bœoticis Pausanias. quo loco & alia Hesiodi opera commemorat, de quibus jam antè planè meminimus. Posthæc Astronomica scripsit, tum Hypotheses, quas tamen Fabius Quintilianus, ex Aristophanis Grammatici sententia, Hesiodi esse negavit. At verò Aristoteles & Grammatici nonnulli, ut Hesiodi legitimum opus, in medium afferunt. Scripsit item Heroïum & Heroïdum Genealogias: ad hæc & de mulieribus: quo in opere Heroïdas multas induxit virorum fortium nuptias, ut ait Servius, optasse. Dion vero Chrysostomus ex Alexandri Macedonis sententia, Hesiodum ea causa de mulieribus scripsisse dixit, quod Homero concederet, qui de heroïbus antè scripsisset. Et quidem Lucianus ait, Hesiodum mulie-

H E S I O D I

rum virtutes concinuisse. Tradit Pausanias, Hesiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus edoctum, de ea carmina scripsisse. Scribit Nicocles, quod & in Pindarum Grammatici notant, Hesiodum primum ῥάψωδῆσαι, hoc est, per rhapsodias carmina cecinisse. At verò Hesiodus ipse, se cum Homero in Delo in Apollinem hujusmodi versus primum concinuisse prodidit, dum sic cecinit, ut pridie diximus:

*In Delo tum primum ego Maonidesque Poëta
Lusimus, inque novis carmen cantavimus hymnis,
Auricomum Phæbum, quem Latona edidit alma.*

Sed videte, rogo, quam ille dulcius suaviusque suâ linguâ:

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον, ἐγὼ ἢ Ὀμηροῖ, αἰοῖδαι
Μέλπομαι, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες αἰοῖδῶν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσόορον, ὃν τέκε Λητώ.

Scripsit item Hesiodus Pelei & Thetidis Epithalamium, sicuti priore sermone retulimus. Scripsit & de Dactylis Idæis. Item Epicedium in Batrachum amicum, & quod adhuc legitur poëma inscriptum Herculis Scutum: quod tamen Aristophanes Grammaticus non Hesiodi esse suspicatus est, sed cujuspiam alterius, qui Homericum sit imitatus. Megacles autem Atheniensis, & Apollonius Rhodius, Stesichorusque, ipsius Hesiodi legitimum carmen esse censuere. Scripsit idem de Medicina. qua de re Plutarchus in Symposio Dioclis. Hesiodus, inquit, in Medicina plurimum valuit. quod manifestè apparet, cum de victus ratione, de vini temperamento, de aquarum vi, de balneis, de sceminis, de temporum connexionem, deque infantium statu differit. Et hæc quidem Cleodemus medicus apud Plutarchum. Sunt & qui Hesiodum de herbis scripsisse tradant. quod ex Plinio colligitur. Nec desunt qui Hesiodum scribant auctorem eorum apologorum, qui Æsopi dicuntur. Quæ ego cum dixissem, Vide, inquit Piso, quam paucis carminibus M. Manilius in secundo Astronomicôn ista fere omnia Hesiodi opera complectatur. Nam cum Homerum laudasset, mox ita de Hesiodo subjunxit:

Sed

V I T A.

— Sed proximus illi

*Hesiodus memorat divos, divumque parentes,
Et chaos enixum terras, orbemque sub illo
Infantem, & primum titubantia sidera corpus,
Titanas jurvisse senis cunabula magni,
Et sub fratre viri nomen, sine fratre parentis,
Atque iterum patris nascentem corpore Bacchum,
Omniaque immenso volitantia corpora mundo.
Quin etiam ruris leges cultusque rogavit,
Militiamque soli, quod colles Bacchus amaret,
Quod fecunda Ceres campos, quod Pallas utrumque,
Atque arbusa vagis essent quod adultera pomis,
Sylvarumque Deos sacrataque numina nymphas,
Pacis optis, magnos naturæ condit in usus.*

Cum recitasset hos versus Piso. Si velim, inquam ego, quæcumque omnia de Hesiodo legi, vobis in præsentia recensere, in longum nimis noster sermo procederet: quædam tamen haud indigna relatu nequaquam præteribo: Scribit inprimis Dialogum Lucianus, qui Hesiodus inscribitur, in quo Hesiodum ipsum de se multa narrantem inducit, eumque ipse, ut solet, irridet. Sunt & inter Græca epigrammata in Hesiodum multa. Exstat & apud Græcos proverbium, de iis qui supersenescunt, Hesiodia senectus: de quo & Pindari distichon legitur, quod ante ab Aldo & Cælio nostro interpretatum attulimus. Pythagoram scribit Philosophus Hieronymus, cum ad inferos descendisset, Hesiodi animam vidisse ad columnam æream suspensam adstrictamque adeo, ut stridere videretur, & cum ea Homeri quoque animam serpentibus undique incinctam; eâ videlicet solummodo causâ, quod de Diis falsa suis carminibus confinxissent. Quare factum puto, ut Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui est inscriptus, Allegoriæ in iis quæ de Diis ab Homero dicuntur, & responsiones in ejus calumniatores. Videri enim, inquit, posset Homerus, Salmoneus, vel Tantalus, immodera-

HESIODI VITA:

tam atque intemperatam linguam habens, si quæ de Diis cecinit, sub alia significatione, non intelligerentur. Et quidem de Homero Heraclides, quod & de aliis Poëtis bonis, ut hesternâ die diximus, intelligi potest. Sed tametsi excellentis ac prope divini ingenii fuerit Hesiodus, non tamen ideò obrectatoribus illum caruisse accepimus, siquidem iniquas adversum eum controversias exercuisse Cercopem legimus, in tantum excellentissimus quisque aliquo detractore est vexatus. Homerus quidem, ut Zoilum mittam, à Siagro Poëta laceffitus, Pindarus ab Amphimane Coo, Simonides à Timocreonte. Nec Virgilio Horatioque nostris, defuere Parones, Mævii, Bavii atque Suffeni, aliique, de quibus in nostris his sermonibus sparsim, ut feret locus, plura dicemus. Sed & hoc Homeromastigon genus nostro hoc tempore non minùs, quàm pridem, viget. Plures quidem nunc Critici & Zoili, quam versificatores & Poëtæ. At de Hesiodo jam satis.

HESIODI VITA

E Fluvii Ursinii Elogiis descripta.

Hesiodum Dio patre , & Pycimede matre natum Olympiade prima , i. x. ante Romam conditam annis floruisse , ex scriptoribus cum Græcis , tum Latinis , colligimus. Patria illi Cuma , Æolicarum urbium una , ut Herodotus & Strabo annotarunt. Inde autem ære alieno oppressum patrem Dium migrasse ferunt , Ascræque Bœotix vicum petisse ; à quo Ascræum deinde Hesiodum dictum. Ejus mortem , cum senex admodum esset , recitat Plutarchus in Dioclis convivio. Proverbium inde factum , Hesiodea senectus. Hesiodo statuam in publico Constantinopolino gymnasio , quod Zeuxippi dicebatur , ex ære positam fuisse , intelligimus ex his Christodori versibus in lib. 5. Epigrammatum Græcorum ,

Ἡσίδοϑ' ὁ δ' Ἀσκραῖ' ὀρεινάσιν εἶδετο μέσσαις
Φθελγόμεν' , χαλκὸν δ' ἐβιάζετο θυάδι λύσῃ
Εὐνθεὸν ἱμείρων ἀνάγειν μέλ'.

Quos Laurentius Gambarà Brixianus ita in Latinum transtulit :

*Hesiodusque choros Ascræus stabat agrestes
Inter , Hamadryadum media sublimis in aula :
Ærea & effigies fundebat ad æth'era carmen.*

Pausanias quoque in Bœoticis Hesiodo statuam æream à Thespiensibus in urbis foro positam fuisse scribit. qui & aliam Hesiodo statuam in templo Jovis Olympici collocatam narrat in rerum Eliacarum libro 1. De Hesiodo Velleius lib. 1. Hujus temporis æqualis Hesiodus fuit circa centum viginti annos distinctus

HESODI VITA

ab Homeri ætate, vir perelegantis ingenii, & mol-
lissimâ dulcedine carminum memorabilis: otii quie-
tisque cupidissimus, ut tempore tanto viro, ita ope-
ris auctoritate proximus, qui vitavit ne in id, quod
Homerus, incideret; patriamque & parentes testa-
tus est; sed patriam, quia multatus ab ea erat, con-
tumeliosissimè.

D E

HESIODI ÆTATE.

*Ex Johannis Gerhardi Vossii libro de
Poëtis Græcis cap. II.*

Sic statuimus nihil nunc antiquius habere Græcos
poëmatis Homeri & Hesiodi, sed quando hi vixerint,
Veteres ipsi certant incerti. Hesiodum multo juniorem
Homero (*quem vixisse Olympiadum initio, vel paullò post,
Romuli nempe temporibus, paucis ante ostenderat*) Cicero
putavit. Uti & Porphyrius ac Solinus, quorum ille an-
nis c, hic cxxx post Homerum vixisse existimat. Alii
eo quod simplicior sit antiquiorem fuisse coniectant.
Plurium verò opinio est fuisse æqualem. Ut Varro in
primo de Imaginibus, teste Agellio, Plutarchus V. Sym-
posiacon & VII. Sapientum convivio, item Philostratus.
In eo dissensu ob plurium consensum, & quæ de
certamine Homeri ac Hesiodi prodita sunt, maluimus
nos aggregare iis, qui aliquo tempore simul vixisse exis-
timant. Non multum abit quod apud Cyrillum legas flo-
ruisse Hesiodum paullò ante primam Olympiadem, re-
gnante in Latio Proca Sylvio, vel quod alii floruisse di-
cunt Olymp. IV, ut est apud Eusebium in Chronicis.
Apud quem etiam legas ad præcedentem Olympiadem
floruisse tum Eumelum Poëtam, qui Bugoniam & Euro-
pam scripsit. Fuerint igitur & Hesiodus & Eumelus
æquales. Nec multum abit Ttetzes, qui Hesiodum re-
fert ad Olymp. XI. Operæ verò est attendere ad id,
quod

DE HESIODI ÆTATE.

quod Hesiodus ipse scribat , suâ ætate Arcturum ἀρκτο-
νυχον in Boeotia exortum fuisse VIII. die Martii. unde
Poëtæ hujus ætas in tantum saltem possit colligi , ut
error si quis sit saltem intra 70. annos sit constitutus,
sicuti observat Jos. Scaliger in Eusebianis animadversio-
nibus, num. M C C L V.

Ἐκ τῶν Σειδά.

Ex Suida.

ΗἩσιόδῳ Κυμαῖῳ, νέῳ
ἢ κρημιόθεις ὑπὸ τοῦ πα-
τρὸς Δία, καὶ μητρὸς Πυ-
κιμήδης, ἐν Ἀσκηρῇ τῆς
Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται ἢ εἶ-
ναι τοῦ Δία τοῦ Ἀμπελίδου τοῦ
Μελανώπιδος. ὃν φασὶ πρὸς τοῦ
Ὀμήρου προπάτορος εἶναι πάπ-
πον, ὡς ἀνεψιάδην εἶναι
Ἡσιόδου τὸν Ὀμήρον. ἐκάπερον
ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντοῦ κατὰ-
γεσθαι. ποιήματα ἢ αὐτῷ ταῦ-
τα, Θεογονία, Ἔργα καὶ
Ἡμέραι, Ἀσπίς, Γυναι-
κῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις
ἑ. Ἐπικήδειος εἰς Βάτρεα-
χόν πνα ἐρώμηνον αὐτῷ. Πε-
ρὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. καὶ
ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε ἢ
ἐπιξενωθείς παρ' Ἀντίφῳ καὶ
Κημύῳ· οἱ νύκτωρ δόξαντες
ἀναιρεῖν φθορέας ἀδελφῆς ἐ-
αυτῶν, ἀνείλον τὸν Ἡσιόδον
ἀθροῦντες. ὡς ἢ καὶ Ὀμήρου
κατὰ πνα πρεσβύτερος. καὶ
Homero, ut quibuldam videtur, antiquior.

Hesiodus Cumæus. Ce-
terum à patre Dio &
Pycimede ejus matre , in
Ascra, translatus eò, vixit.
Genus ac familiam illius ab
Ampelide Dio , Melanopi
filio deducunt. Quem non-
nulli Homeri abavum fuisse
volunt. Ut Hesiodi conso-
brini filius fuerit Homerus.
Utrumque autem ab Atlan-
te volunt oriundum esse.
Ejus autem hæc sunt poë-
mata: Opera & Dies, Scu-
tum, Mulierum Catalogus,
libris quinque. Epicedium
Batrachi , quem in deliciis
habuit. De Dactylis Idæis.
Alia item multa. Obiit au-
tem, cum ad Antiphum &
Ctimenum hospes divertis-
set. Qui cum noctu sororis
sux stupratorem tollere se
existimarent , Hesiodum
ignari sustulere. Fuit autem
tempe-

DE HESIODI ÆTATE.

tempestate vixisse autumant. Porphyrus, & alii, centum omnino post annis floruisse tradunt.

ἢ ἄλλως, σύγχρονον. Πορφυρίου καὶ ἄλλοι πλείους νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ὀρίζονται.

*Ex Halicarnassensi
Dionysio.*

Ἐκ τῶν Διονυσίου τῆς
Ἀλικαρνασσεύς.

Hesiodo autem magna voluptatis fuit cura, tum æquabilem dictionem accuratamque amat compositionem.

HἩσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόνισεν ἡδονῆς, καὶ ὁνομάτων λειότητος, καὶ συνέσεως ἐμμελῆς.

Velleius Paterculus Hist. lib. i.

Hujus temporis æqualis Hesiodus fuit, circa cxx. annos distinctus ab Homeri ætate, vir perelegantis ingenii, & molhissimâ dulcedine carminum memorabilis, otii quietisque cupidissimus. ut tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. qui vitavit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque & parentes testatus est. Sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumeliosissimè.

Fabius lib. x.

Rarò assurgit Hesiodus, magnaque pars ejus in nominibus est occupata. tamen utiles circa præcepta sententiæ, lenitasque verborum & expositionis probabilis: daturque ei palma in illo mediocri genere dicendi.

Ἀλκαίῃ εἰς τὸ αὐτόν.

ΛΟΚΕΪΔΩ ἐν νέμει σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
 Νύμφαι κρηνιάδων λῆσαν ἀπὸ σφετέρων,
 καὶ τάφον ὑψώσαντο. γάλακτι ἣ ποιμένες αἰγῶν
 ἔρραναν, ξανθῷ μιξάμενοι μέλιτι.
 Τοίλῳ γὰρ ἢ γῆρι ἀπέπνεεν, ἐνέα Μυσῶν
 ὁ πρῶτος καθαρῶν γασάμεντο λιθαίων.

ΗΣΙΟΔΟΥ

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ

HESIODI

A S C R Æ I

THEOGONIA.

TRADE MARK

AMOTOM

REGISTERED

TRADE MARK

AMOCO OIL

THEOGONIAM

HESIODI.

Θεογονία] Sic inscribitur descriptio generationis Deorum; nimirum, γυνητῶν, nam erant alii ἀγῶνητοι, ut docet *Hesiodus*, ab initio Poëmatis. Dicitur *Abaris* Hyperboreus vates, scripsisse Θεογονίαν καταλογάδῳ, pro-
sâ oratione Generationem Deorum; quod fortè addit, dis-
 criminis causâ, ne Hesiodea intelligeretur. Vide *Suidam*,
 in *Abaris*. Si *Herodoto* credimus, *Homerus* & *Hesiodus* in-
 ventores fuere Theogoniæ, antea Græcis ignotæ. Sic enim
 loquitur Lib. II. c. 53. Ὅθεν δὲ ἐγλύετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε
 αἰεὶ ἦσαν πάντες, ἀρχαῖοί τε πνὲς τὰ εἶδεα, ὅκ' ἠπίσταντο μέχρ' ἔ-
 σ' πρῶτον τε καὶ χθές, ὡς εἰπὲν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον
 ἡλικίῳ πατρὸς ἡμετέρου ἐπεὶ δοκέω μευ πρεσβυτέρους γινώσκω,
 καὶ ἔπλεον. Οὗτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες ΘΕΟΓΟΝΙΗΝ ἔειπεν,
 καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμὰς τε καὶ τεχνὰς
 διελόντες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημνάντες: Unde autem singuli
 Deorum exstiterint, anve cuncti semper fuissent, aut quâ spe-
 cie, hætenus ignoratum fuerat, nisi nuper atque heri, ut sic
 dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis
 non amplius annis ante me opinor fuisse) finxerunt Græcis Theo-
 goniam, Diis cognominibus datis, divisiisque honoribus & ar-
 tibus inter illos, & descriptis illorum formis. At ubique Ho-
 merus & Hesiodus quasi jam nota illa describunt, nec vi-
 dentur ornasse, nisi circumstantiis nonnullis. Sanè num-
 quam homines aliter de Diis sentientes eos tulissent talia
 de iis blaterantes, qualia habent. Vide ad v. 211. In-
 terim liquet ex hisce verbis Theogoniam verè esse Hesiodi,
 quamvis nonnulli dubitarint, ut docet *Pausanias* in Bœo-
 ticis, sive Lib. IX. p. 581. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων δ' ὄρχώμεθ' αἰεῖδεν,
 Αἰθ' Ἑλικῶν ἔχουσιν ὄρε' ἄμφω μέγα τε ζαθέοντε,
 Καί τε πρὸ κρήνῃσι ἰοειδέα πᾶσ' ἀπαλοῖσιν
 ὄρχονται, καὶ βωμόν ἐραθενέ' Κρονίων,
 Καί τε λοεσάμεναι τέρενα χροά Περμηασοῖο,
 Ἡ' ἱπποκρυνῆς, ἥ Ὀλμειῶ ζαθέοιο,
 Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὰς ἐνεποιήσαντο,
 Καλὰς, ἱμερόεντας· ἐπερρώσαντο δὲ πᾶσιν·
 Ἐνθεν δ' ὀπρυνύμεναι, κεκαλυμμέναι ἤερα ποικίλῃ,

NOTÆ IN HESIODUM.

Vers. 1. Μουσάων Ἑλικωνιάδων δ' ὄρχώμεθ' αἰεῖδεν] Priores centum quindecim versus sunt suppositi. Theogonia incipit versu 116. Ἡ' τοι μὲν πρώτῃσι χά' ὄρε' ἄμφω &c. *Guisius.*

1. Ἑλικωνιάδων] Rectè vetus Scholiastes patrias Musas à Bœoto vate invocari observat. *Helicon* mons fuit Bœotix, ita dictus à Phœnicio *hhalik* ἡλῖκ aut ἡλῖκικ *hhalikon*, quæ vox *montem altum* sonat. Vide *Sam. Bochartum* Lib. 1. Chanaanis, Cap. xvi. ubi ostendit plenam fuisse Bœotiam & colonis & nominibus Phœniciis. *Clericus.*

2. Ζαθέον π] *Divinissimum* montem vocat, propter numerum Deorum, qui in eo versabantur; quales Musæ, Oreades, Dryades, Naiades &c. Infra v. 129. vocat

—— ἄρτα μακρὰ θιῶν χαρίεντες ἐσώλεις
 Νυμφίαι.

Longos montes Dearum grata habitacula Nympharum. *Clericus.*

3. Ἰοειδέα] Malim *μελαίνυδρον* interpretari, ἀπὸ τῆς *ferrugine*, quia eo epitheto significatur copia aquæ; quæ non est *ιοειδής*, nisi sit profunda, ac proinde copiosa, & perennis, quæ laus est fontis. Idèd *Homerus*, & post eum *Hesiodus* vocant *ιοειδέα πύκτον*, id est, profundum. Idèd Poëtæ Latini *caruleos* fontes vocant, ut *carula Liriope* dicitur *Ovidio* *Metam.* III. Confirmatur hæc interpretatio, ipsâ significatione propriâ vocis, quæ significat quod habet *εἶδος*, seu *speciem*

HESIODI ASCRÆI DEORUM GENERATIO.

A Musis Heliconiadinibus incipiamus canere,
Quæ Heliconis habitant montem, magnūque divitūque:
Et circa fontem cæruleum pedibus teneris
Saltant, aramque præpotentis Saturnii,
Atque ablutæ tenero corpore aquâ Permessi,
Aut Hippocrenes, aut Olmii sacri,
Summo in Helicone choreas ducere solent,
Pulchras, amabiles, vehementerque tripudiare pedibus:
Inde concitatæ, velatæ aëre multo,

¶. Non potest autem dici fons speciem habere floris, licet sit floribus cinctus; sed rectè dicitur habere speciem ferruginosam, ad colorem quod attinet. Clericus.

4. Καὶ βαμὸν ἱερῶν Κρηίων.] Non modò in altaribus sacra faciebant, in honorem Deorum, sed & circa illa choreas agitabant. Vide not. ad Exod. C. XXXII, 6. Clericus.

5. Λοοσάμηναι τίνα ῥέον Περμησσοῖο] Εἰς αὐτὴν τὸ εἶναι ἄλῃ. Guetus.

5. Περμησσοῖο] Intellige ὕδωρ, aquâ, quod in versione exprimendum fuit. Permessus est Phœniciè פֶּהֶר-מֶסֶס pbeer-metso, hoc est, puteus aut fons purus, nam Radix פֶּסַח hanc significationem obtinet, apud Arabas. Commodior hæc visa derivatio, quàm Bocharti פֶּהֶר-מֶסֶס beer-metso, fons processus, nempe, aquarum. Fons est, aut fluvio-
lus ex Helicone profluens, & qui cum Olmio confluit in Copaidem lacum. Vide Strabonem Lib. IX. Clericus.

6. Ἰππωκλήν] Phœniciè dixeris, ut rectè Bochartus, eodem loco, חֶפְרִיזן happhigran, quod fontem erumpentem sonat, & corruptum in Hippocrenen, ortum fecit fabulæ, quasi esset κελύς ἵππου fons equi, seu ab equo excitatus. Clericus.

Οἶλμιν] Phœniciâ voce, הוֹל מַיִם hhol-majo, dulcis aquis, eodem coniectore. Divinus dicitur, propter memoratam rationem, cum de Helicone sermo esset, ad γ. 2. Clericus.

8. Επιβήσαντες δὲ πρὸς αὐτὸν] hoc est, ἀρχήσαντες. incesse-
runt & similiter. Guetus.

Ἐνύχαια τέχον, περικαλλέα ὄσαν ἰεῖσαι, 10
 Τῖν' ἔσσι Δία τ' αἰγίοχον, ἢ πότνια Ἥρην
 Ἀργεῖον, χρυσεόισι πεδίλοις ἐμβεβαῖον,
 Κέρην τ' αἰγίοχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, ἢ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
 Ἥδ' ἐ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον, 15
 Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἐλινθόβλεφαρόν τ' Ἀφροδίτην,
 Ἥβην τε χρυσοσέφανον, καλλιὴν τε Διώνην,
 Ἡώ τ', Ἡελίον τε μέγαν, λαμπρὴν τε Σελήνην,
 Λήτω τ', Ἰάπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον αἰκυλομήτην,
 Γαῖάν τ', Ὠκεανόν τε μέγαν, ἢ Νύκτα μέλαιναν· 20
 Ἄλλων τ' Ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἰόντων.
 Αἴνυ ποθ' Ἡσίοδον καλλιῶ ἐδίδαξαν αἰοιδῶ,
 Ἄρνας πιμαίνονθ' Ἐλικῶν ὑπὸ ζαθέοισι.
 Τόνδε δέ με πρόπαιθεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν
 Μῆσαι Ὀλυμπιάδες, κῆρυ Διὸς αἰγίοχοιο. 25
 Ποιμήνες ἄρκαυλοι, κακ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
 Ἰδμεν ψάδ' εἰς πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα·
 Ἰδμεν δ' ὅτ' ἐθέλωμεν αἰληθέα μυθήσασθαι.
 Ὡς ἔφασαν κῆρυ μεγάλα Διὸς δρήμεπαι.
 Καί μοι σκηπτοῖον ἔδον, δάφνης ἐρμηλέεσσι ὄζον, 30

10. Ἐνύχαια] Ne videantur à mortalibus, vel potius ne patefceret mendacium Poëtae, cui objici poterat numquam conspectas. Eadem de causa, collocat eas in summo Helicone, ubi nemo pernoctabat. *Clericus.*

11. Δία τ' αἰγίοχον] Suo loco dicemus quare ita vocetur Jupiter, ut & quæ de Musis, aliisque Numinibus dicenda videbuntur, ubi loquetur Poëta de eorum natalibus. *Clericus.*

16. Ἐλινθόβλεφαρον τ' Ἀφροδίτην] Arcuatis supercilii. *Guietus.*

16. Ἐλινθόβλεφαρον] Volubilibus palpebris, id est, *patam*, ut Venerem vocabant Latini. Lascivix est indicium nictare frequenter, & signum amantium. *Clericus.*

23. Καλλιῶ ἐδίδαξαν αἰοιδῶ] Vide versum 660. ἔργων. *Guietus.*

26. Κακ' ἐλέγχεα] Gratulatur sibi Poëta, quòd, cum Musæ ipsum primùm alloquerentur, conviciis usæ sint, quod est primævæ simplicitatis. *Clericus.*

27. Ἰδμεν ψάδ' εἰς πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα] Deabus mendacia tribuere est etiam antiquissimi ævi, quo Deos vix meliores hominibus fingebant; quia omnes Dii, qui maximè colebantur, fuerant homines, ut postea videbimus. *Clericus.*

Noctu incedunt, perpulchram vocem emittentes,
 Celebrantes Iovēque agida tenentem, & venerandam Iunonem
 Argivam, aureis calceamentis incedentem:
 Filiāque Ægiocchi Iovis, cæruleos oculos habentem Minervam:
 Phæbūque Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
 Atque Neptunum terram continentem, terræ motorem,
 Et Themīn venerandam, & blandis oculis Venerem,
 Hebēnque aureā coronā decoram, formosāque Dioneē,
 Aurorāque, Solēque magnum, splendidāque Lunam,
 Latonāque, Iapetūque, ac Saturnum versipellem,
 Terrāque, Oceanūque vastum, & Noctem atram:
 Aliorūque immortalium sacrum genus semper existentium.
 Quæ olim Hesiodium pulchrum docuerunt carmen,
 Agnos pascentem Helicone sub divino.
 Hoc autem me primum Deæ sermone compellarunt,
 Musæ Olympiades, filia Iovis Ægiocchi:
 Pastores sub dio manentes, mala probra, ventres solum,
 Scimus mendacia multa dicere veris similia:
 Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.
 Sic dixerunt filia Iovis magni veridicæ,
 Et mihi sceptrum dederunt, lauri perviridis ramum,

29. Ἀρήπτοι] Diserta. Guietus.

30. Καὶ μοι σκῆπτρον ἰδὼν δάφνης ἐλαφίῳ ὅζον] Ἐδὼν pro ἰδὼσα.
 Rhapsodi ramum lauri tenebant recitantes. Vide Lucianum in Dia-
 logo cum Hesiodo p. 659. Guietus.

30. Καὶ μοι σκῆπτρον ἰδὼν δάφνης ἐλαφίῳ ὅζον] Scholiastes post-
 quam dixit *Heliconem* παλὺδαφνον esse, & laurum æquè potuisse esse
 donum Apollinis, ac Musarum, quæ ad rem non multum faciunt,
 veram ejus rationem reddit hisce verbis: παρόσον ἢ δάφνην ἐνεργεῖ ὡς
 τὴν ἐὼδαφνίαν. Σοφοκλῆς ἐν Κασσάνδρᾳ· δάφνην φάρων ὀδὸν πλείστον εὖ-
 ρμα. καὶ Λυκόφρων· δάφνην φάρων φοῖβαζεν ἐκλαμῶν ὅπαι. καὶ τὰ ποιήματα
 δὲ μὲν θεῶν ἐμπροσθεν εἴρηται: quia laurus efficax est ad afflatus crean-
 dos. Sophocles in *Cassandra*: Cum comedisset laurum, dentes instar
 ferræ in ore concutiebat. Et *Lycophron*: cum laurum comedisset, va-
 ticinabatur emittens vocem e gutture. Certè *Poëmata Dei afflatu sunt*
effusa. Sequentia verba rem dubiam esse non patiuntur. Cum ergo
 Laurum sibi traditam dicit *Hesiodus* à Musis seque ab iis afflatum, perin-
 de est ac si facultatem poëticam sibi ab illis concessam diceret. Quam
 in rem, paucula ex *Claud. Salmasio* hîc apponemus. Sic ille in *Solini*

H E S I O D I

Δρέψαός θηητόν. ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδῶν
 Θείῳ, ὥστε κλύοιμι τὰ τ' ἐσόμενα, περὶ τ' ἰόντων.
 Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἰόντων,
 Σφᾶς δ' αὐταῖς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν αἰεῖδεν.
 Ἀλλὰ πῆ μοι ταῦτα περὶ δρυὶ ἢ περὶ πέτρῳ;

35

Polyhistora p. 609. ubi postquam multis ostendit ῥαψῶδης dictos fuisse
 ἀπὸ τῆς ῥάπτης πρὸς ῥάδης, quod veluti consueverent varias partes Poëtarum,
 quas canebant, non ἀπὸ τῆς ῥάδης, addit : „ Antequam mos ille τῆς ῥα-
 „ ψῶδης aliena carmina natus ac notus esset, auctores ipsi ac Poëtae
 „ hymnos & alia carmina in honorem Deorum à se composita sic pro-
 „ nunciare consueverant, cum virga è lauru in manibus. Diceban-
 „ tur ἐπὶ ῥάδῃ ἀδῆν. Pausanias pag. 586. Lib. IX. seu Boeoticis de He-
 „ siodo, qui cum cithara pictus erat : ἀδῆν τοι Ἡσίοδον αἰκῶν φόρημα.
 „ δῆλας γὰρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπῶν ἐπὶ ῥάδῃ δάφνης ἦν : nequaquam
 fuit proprium Hesiodo gestamen; manifestum enim est, etiam ex ipsis ejus
 versibus, eum ad lauri ramum cecinisse. „ Intelligit hos versus ex
 „ Theogonia, 'Καὶ μοι σκῆπτρον &c. Traditum sibi à Musis ex lauri
 „ ramo baculum dicit. Tamquam vati futurorum præscio, non tam-
 „ quam Poëta, datum possumus interpretari, propter illa, ὥστε κλύοι-
 „ μι πέρ' ἐσόμενα περὶ τ' ἰόντα. Sed Poëtica erat conjuncta cum affla-
 tu, non minùs ac vaticinandi facultas; imò non erat sine vaticina-
 tione, cum non possent scire Poëtae gesta apud Deos, aut clam apud
 homines, aut ante omnem hominum memoriam; vel potius fingere
 se ea scire, nisi simul afflatum simularent. Pergit Salmasius: „ Lau-
 „ rum gestabant & admordebant, qui vaticinandi scientiâ callere vo-
 „ lebant, unde δαφνηφόροι vates. Asclepiades, in statuam Homeri:

„ Καί σοι κελαιπέτηλον ἱρυστάμηναι περὶ πάντων
 „ Ὄριζαν δάφνης ἱερὸν ἀκρόμηναι.

Fallitur, ut sæpè Critici, qui non significant unde depromserint quæ
 dicunt. Epigramma est in statuam Hesiodi, quod legitur Lib. IV. An-
 thologiae, p. 368. Ed. H. Stephani. Integrum ita habet:

Αὐταῖς ποιμαίνοντι μισσημένον μῆλα σὲ Μῦσαι

Ἐδρανον ἐν κρηναῖς ἔρπον, Ἡσίοδῳ.

Καί σοι κελαιπέτηλον ἱρυστάμηναι περὶ πάντων

Ὄριζαν δάφνης ἱερὸν ἀκρόμηναι.

Δῶκαν δὲ κρήνης Ἐλικῶνιδος ἱνθεῖον ὕδωρ,

Τὸ πῶν πᾶν προδὶν ἔσθην ὄνυξ.

Οὐδὲ κρηναῖον μακάρων γένος, ἔρξατο μοι παῖς,

Καὶ γένος ἀρχαίων ἔγχευες ἡϊόων.

Ipse pascentem meridie oves Musa viderunt te in asperis montibus, He-
 siodè; & tibi pulcra folia habentem decerpentes omnes porrexerunt lauri
 sacrum ramum. Dederunt verò fontis Heliconis divinam aquam, quam
 volucris equi prius erupit ungula. Quà tu satiatas beatorum genus, &
 res gestas cantibus, & genus priscorum descripsisti juvenum. Sed audia-
 mus

*Decerpere mirandum. inspirarunt autem mihi vocem
Divinam, ita ut scirem tam futura quàm præterita.
Et me jubebant celebrare beatorum genus sempiternorum,
Se verò primò & postremò semper decantare.
Sed quò mihi hæc circa quercum, aut circa petram?*

mus *Salmasium*: „ *Pausanias* de virga laurea accepit, cum qua Ve-
„ teres Poëtæ carmina sua recitabant. Quem morem etiam postea
„ ῥαψῳδοὶ imitati sunt, qui aliena pronunciarunt. Nam & hi virgam è
„ lauro tenebant, cum carmina recitarent ex aliquo Poëta. Cetera apud
ipsum leguntur. *Clericus*.

32. Θείῳ, ὡς τι κλύομαι τι τ' ἰσόρῃα, ὡς τ' ἰόντα] *Nothum*.
Gnietus.

32. Τά τ' ἰσόρῃα ὡς τ' ἰόντα] Poëtice, nempe, est *μουσείας*
genus, unde Poëtæ Latinis *Vates*. Utinam exstaret integer Liber VII.
Strabonis! Aliquid hac de re haberemus, in descriptione Pieriæ, cum
legamus in excerptis, quo loco de hac regione egerat, ὅπ' τὸ πάλαιον,
οἱ μῦθους καὶ μουσικῶς ἐργάζοντο: olim vates exercuisse & *musicam*. *Cle-*
ricus.

34. Σφαῖς δ' αὐτὰς πρῶτον δὲ καὶ ὑπερὶ αἶν' αἰείδω] *Imitatus Horatius*
Lib. I. Ep. I.

*Primâ dicte mihi, summâ dicende Camœnâ,
Mæneas &c. Clericus.*

35. Ἀλλὰ τί μοι πῦται ὡς δρυὶ ἢ ὡς πέτρῳ] Hoc est, ὡς τι δὲ
σκοπῶ, subintellige λέγεται. *Gnietus*.

35. Ἀλλὰ τί μοι πῦται ὡς δρυὶ ἢ ὡς πέτρῳ;] Hoc est, quid hæc
ad rem, quam aggressus sum? ut rectè Scholiastes. *Homerus* paullo
aliter hanc *Parœmiam* profert *Iliad. X. v. 126.* ubi *Hector* de inani-
bus sermonibus, quos *Achillem* laturum non fuisse, si ad eum adis-
set, suspicatur:

Οὐ μὲρ πως νῦν ἐστὶν δὲ δρυὶς, εἴδ' δὲ πέτρης,
Τῷ δαερίζεσθαι, ἅτε παρθένῳ ἡϊθιός τι,
Παρθένῳ ἡϊθιός τι δαερίζεται ἀλλήλοισιν.

Non quidem nullo modo nunc licet, à quercu, neque à petrâ cum hoc confa-
bulari, ut virgo & adolescens, virgo, inquam, & adolescens, confabu-
lantur. Volunt Scholiastæ ortam loquutionem ex veteri fabula, quâ
homines ex lapidibus aut quercubus nati ferebantur, & quæ pueris
sermone præbebat, adeoque inanes sermones signari. At non video
quâ loci Hesiodi hinc possit explicari, cujus sensus est is quem dixi-
mus. Crediderim potius petitum adagionem ex iis, qui aggressi mon-
tem, aut sylvam describere, ad alia divagarentur, quæ à scopo aber-
rarent. Est tamen alius locus Homeri, ex quo sententiæ suæ confir-
mationem petere posse primo intuitu videntur. Odysseæ Y. v. 163
cum rogasset Penelope Ulysssem, quem non agnoscebat, unde esset,
addit:

Τῶν, Μυσίων δρχώμεθα, ταῖ Διὶ πατρὶ
 Ὑμνοῦσαι πέπκοι μέγαν νόον ὄντος Ο'λύμπῳ,
 Εἰρόσκι, τὰ τ' εὐνῶ, τὰ τ' ἐσθόμῃνα, πρὸτ' εὐνῶ,
 Φωνῇ ὁμηροῦσαι· τῷ δ' ἀκαμάϊσθ' ῥέει αὐδῇ
 Ἐκ σμαίων ἡδεῖα. γλᾶ δέ τε δώματ' ἀπὸ πατρὸς
 Ζηνὸς ἐρυγδέπιο, θεῶν ὅπῃ λειροέσση
 Σκιδναμύη. ἡχέει ἡ κάρη νιφόμεν' Ο'λύμπῳ,
 Δώματ' ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὅσων ἰεῖσκι,
 Θεῶν γὰρ αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν αἰοιδῇ
 Ἐξ δρχῆς, ἔς Γαῖαν ἢ Οὐρανὸς ὄρεος ἔπικτον,
 Οἷτ' ἐκ τῷ ἐγλῶντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.

40

45

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἴασι πικλαιφάτω, ἢ ἀπὸ πίττης.

Non es enim à vetere quercu, aut à petra. Quibus in verbis, Homerus alludit ad memoratam fabulam; sed is sensus neque alteri loco Homeri, neque versui Hesiodi aptari potest. Clericus.

36. Τῶν Μυσίων δρχώμεθα] Τὸ τῶν hic age, agendum significare videtur. Sed hic omnino scribendum videtur, τῶν Μυσίων δρχώμεθα. hoc est, ἀπὸ τῶν Μυσίων δρχώμεθα. Hesych. τῶν ἀπὸ τῶν. Hunc locum respexisse videtur. *Guicetus.*

39. Ὀμηροῦσαι] Συμφωνῶσαι. ex ὁμῶς & ἄρῳ ὁμῶς compositum videtur. Unde ὁμηρῶν, hoc est, concordo, συμφωνῶ. Hesych. ὁμηρῶς, ὁμῶς, συμφωνῶς. Sed τὸ ὁμηρῶς simplex videtur. Ab ὁμῶν, ὁμῶν, ὁμηρῶς. quare & τὸ ὁμηρῶς unde ὁμηρῶν συμφωνῶ simplex fuerit fortè. Hesych. ὁμηροῦσαι, ὁμωφονῶσαι, ὁμῶς λέγεται. &c. *Guicetus.*

39. Ὀμηροῦσαι] Hesychius: ὁμηρῶν, συμφωνῶν. Ὀμηροῦσαι, τὸ συμβολῆσαι ὁμωφονῶσαι, ὁμῶς λέγεται. Ὀμηρῶν, ὁμῶς εἰρημῶς (l. ἀρμόζον) συμφωνῶν, hoc est, concinere, ex ὁμῶς simul & ἰεῖν, dico. Hinc credibile est nomen factum Ὀμῶν, qui postquam carminibus suis innotuisset, non amplius Melesigenes, sed concentor, quasi Musarum, dictus est. Nomen ei inditum fuerat Melesigeni, à fluviio Melete, qui non procul à Cumis Æolicis fuit, & ad quem eum mater Critheis pepererat, ut docet Herodotus, in ejus vita, Cap. III. Idem oculorum usum amisisse eum narrat, Cap. VII. & propterea Linguā Cumæā Cap. XIII. Ὀμηρον dictum, id est, cecum. At vehementer suspicor opinionem de cæcitate Homeri fictam à Cumæis, quod nomen ejus perperam ex Lingua sua interpretarentur; solent enim Græci, ex nominibus perperam intellectis, historiolas fingere, ut vel ex nomine Hippocrenes, de quo diximus, colligere est. Profectò multò verisimilius est, tantum Poëtam cognomen ex arte adeptum esse, quàm ex infortunio. *Clericus.*

40. Γλᾶ δέ τε δώματι πατρὸς] Hoc est, summā voluptate afficitur cœli regia. Poëtæ passim & dolorem, & gaudium tribuunt rebus

bus

O tu, à Musis ordiamur, quæ Iovi patri
 Canendo oblectant magnum animum in Olympo,
 Memorantes, & præsentia, & futura, & præterita,
 Voce concinentes. illarum verò indefessa fuit vox
 Ab ore suavis. ridet autem domus patris
 Iovis valde tonantis, Dearum voce suavi
 Dispersâ. resonat verò vertex nivosi Olympi,
 Domus immortalium. hæc verò immortalem vocem emittentes,
 Deorum genus venerandum in primis celebrant cantilenâ
 Ab exordio, quos Tellus & Cælum latum genuerunt,
 Quique ex his prognati sunt Dii, datores bonorum.

bus inanimis, ut significant maximam esse rationem dolendi, aut
 lætandi, & quæ vel ipsa inanima, ut solet dici, movere possit.
 Theognis initio, cum alia de Apollinis natalibus dixisset, hæc habet:

————— ἐλάσσει δὲ γαῖα πολέην,
 Γῆγενεν δὲ βαθὺς πάντος αἰλὸς πολυῆς.

Risit magna terra. Lucretius ad Venerem Lib. I. v. 8.

————— tibi suaves dadala tellus
 Submittit flores, tibi RIDENT aquora ponti.

Ad quem versum, vide quæ collegit Dion. Lambinus. Clericus.

44. Θεῶν γένος, καὶ πᾶσι ἐξῆς] Probè animadvertendum hic signari
 tria genera rerum, I. Terram & Cælum, quæ ante omnes Deos,
 qui Hesiodi ævo maximi habebantur, fuerant: II. Deos ex hisce ge-
 nitos, οἳ τ' ἐκ τῶ ἐξῆς Θεοὶ δαῖταρες εἰσιν, qui Dii ex hisce geniti sunt
 datores bonorum, quos enumerat à v. 116. ad 155. Hi dicuntur ab
 Hesiodo Dii, quòd nomen denegatur Cælo & Terræ, sùntque veluti
 prior Deorum ætas: III. Altera est filiorum Saturni, quos signifi-
 cat hoc versu Hesiodus: Διὸς τε γὰρ αὐτὶ Ζῆνα, Θεῶν πατέρ' ἔδδ' καὶ αἰδῶν,
 hoc est, secundo loco Jovem, qui est Rex Deorum, qui nunc potissi-
 mum coluntur, & hominum. Qui vivebant Hesiodi ævo, & superio-
 ribus aliquot ætibus, duplicem hunc dumtaxat ordinem Deorum
 norant, hoc est, hominum in Deorum numerum post mortem re-
 latorum; si altiùs originem eorum repeterent, nihil antiquius repe-
 riebant, quàm Cælum & Terram, hisque vetustius Chaos, nec ul-
 trà progrediebantur. Notio Dei horum conditoris usque adedò obscu-
 rata erat, ut de eo prorsus tacerent; aut etiam, si quæ ejus evanida
 vestigia in eorum animis hæserant, ea miscebantur, cum iis quæ vul-
 gò de Jove & æqualibus illi Deis ferebantur. Quæ omnia, in sequen-
 tibus, explicatione ipsâ involucrorum Poëticorum, evolventur & ob
 oculos ponentur. Clericus.

46. Οἳ ἐκ τῶ ἐξῆς] Hoc est, ἐκ τῆς γαῖας. hoc est, οἳ τ' ἐκ γαῖας καὶ τῶ ἐ-
 ξῆς ἐκ γενεῶν εἰσὶν αἰετῶν. Guetius.

47. Διὸς.

Δούπερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
 Ἀρχόμεναί θ' ὕμνοισι θεαί, λήγασαί τ' αἰοιδῆς,
 Ὅσον φέρ' ἄνός ἐστι θεῶν, κρείττε' τε μέγιστον.

Αὐθις δ' ἀνθρώπων τε γρότον, κρείετων τε γυνάων,
 Ὑμνοῦσαι, τέρπεσι Διὸς νόον ἐντός Ο' λύμπη,
 Μῦσαι Ο' λυμπιάδες, κῆρυκι Διὸς αἰγιόχοιο.
 Ταῖς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγείσας
 Μνημοσύνη. γυνοῖσιν Ἐλὼθῃς μεδέεσσαι,

50.

47. Δούπερον αὖτε Ζῆνα] Subintellige κλείεσαι. *Gnietus.*

48. Ἀρχόμεναί θ' ὕμνοισι θεαί, λήγασαί τ' αἰοιδῆς] Νόον. scribend.
 λήγασαί τ' αἰοιδῆς. dicentes, subintellige quàm sit præstantissimus &c.
Gnietus.

52. Μῦσαι] Primum videndum quæ sint *Musæ*, dein à quibus pro-
 genitæ. Ex descriptionibus cùm omnium reliquorum Poëtarum,
 tum etiam *Hesiodi*, colligere est *Musas* invenisse Eloquentiam ac Mu-
 sicam, artēque quæ elegantiores habentur. Ut solius *Hesiodi* testi-
 moniis utamur, eæ argumentum non verum modò, sed etiam fictum
 omnium orationum, comminisci poterant. Sic enim eum alloquun-
 tur γ. 27. hujus Poëmatis.

Ἰδὼν ψεύδῃα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὄμοια,

Ἰδὼν δ' εὖτ' ἐβίλωμαι ἀληθῆς μυθήσασθαι

*Scimus multa falsa veris similia, scimus & quando volumus vera dice-
 re.* Ait γ. 60. fuisse novem puellas:

ἥσιν αἰοιδῆ

Μέμβλεται, ἐν στήθεσσι ἀκρόαζοντο θυμὸν ἔχουσαι,

quibus cantio c. r. di est & quæ habent animum sine curis. γ. 65.

ἱερὰ τῶν δὲ Διὸς τόμος ὅσας ἰέισαι

Μέλποισιν πάντων τι νόμος κ' ἦτορ καὶ δαί

Ἀθηνιάων κλείεσιν,

*amabilem vocem ore emittentes canunt, omniūque leges, & mores ve-
 nerandos Immortalium celebrant.* Plura non exscribam, nam ex hisce
 satis liquet quod volo; nec mirum erit si dicam nunc, ab antiquissi-
 mis Græciæ colonis phœnicissantibus, dictas esse *Musas* ab inventio-
 ne; nam, Phœniciā Linguā, *ἄσπετος* mota est inventrix. Credibile au-
 tem est, antiquissimis temporibus, per Bœotiam, Thessaliāque ac
 vicinas Græciæ oras, celebrem factum fuisse cantilenis, seu propter
 inventionem, seu propter elegantiam styli, pro ætatis captu, seu pro-
 pter cantum, seu propter omnia illa simul, *chorum novem puellarum*,
 quem instituit Jupiter, ut postea videbimus, Thessaliæ rex. Deinde
 posteritas, quæ omnia adauxit, & præsertim Poëtæ finxerunt eas in-
 ventrices Poëticiæ Deas esse; quo honore etiam macrati sunt inven-
 tores aliarum artium. *Pater Musarum* dicitur Jupiter, quòd primus
 puellarum concentum instituerit; quæ loquutio etiam Phœnicia est,

nam

*Secundò rursum Jovem, Deorum patrem atque hominum,
Incipientesque canunt Deæ, & finientes carmen,
Quàm sit præstantissimus Deorum, & imperio maximus.
Porro & hominum genus, fortiúmque gigantum
Celebrantes oblectant Jovis mentem in Olympo,
Musæ Olympiades, filiaæ Jovis ægida habentis:
Quas in Pieria Saturnio peperit patri mista
Mnemosyne, collibus Eleutheris imperans,*

nam Gen. IV. 20. 21. Jabal dicitur pater Scenitarum & Nomadum. Jubal verò *cytharâ & organo canentium*; hoc est, eorum vivendi generum, earumque artium institutores. *Μνημοσύνη* verò seu *Memoria*, κατὰ ὡσεὺς πατρίαν, dicitur earum mater, quòd memoria suppeditet materiam poematum & orationum. Hoc satis ostendit Jovem non habitum esse patrem propriè dictum Musarum, cùm *Memoria* sit dumtaxat persona poëtica, quæ numquam in rerum natura fuisse credita est. Non exigua pars artificii hujus Theogoniæ, ut postea videbimus, sita est in Prosopopœis. Clericus.

Ibidem. Οὐλυμπιάδης] Ita dictæ Musæ, quòd circa montem Olympum diu versatæ essent, in Jovis regia, ut ipse Poëta testatur qui aliquoties hoc repetit, ut v. 68.

Αἱ τὲρ ἴσων ὡς Οὐλυμπον, ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ.

Qua iuverunt tunc ad Olympum superbientes voce pulchrâ. Clericus.

53. *Τὰς ἐν Πιερίῃ]* Hæc est patria puellarum, quas Poëtæ immortalitati consecravere. *Pieria* nomen est montis & regionis ei subiectæ, atque ad Thermaïcum usque sinum porrectæ; quâ Thessalia ad septemtriones clauditur, Macedonia ad austrum. In ea etiam Pimplæus mons Musis sacer. Hinc dictæ Musæ *Pierides*, potiori jure quàm *Heliconiades*, *Olympiades* &c. unde enim potius cognomen duxissent, quàm à patria, ex qua profectæ, cantibus, finitimarum orarum incolas in admirationem sui rapuerunt? Illinc eas ad se evocat *Hesiodus*, initio Operum & Dierum:

Μῦσας Πιερίῃθεν αἰοιδῆσι κλείεσσαι,

Διῶπι, καὶ τὰ ἱεῖς.

Pomponius Mela Lib. III. c. 3. in descriptione Macedoniae: *hic Musarum PARENS DOMUSQUE Pieria.* Si Phœniciis litteris hanc vocem scribamus, פאר, inveniatur in ea significatio *puteorum* (nam פ & פ miscentur passim apud Orientales) vel *fertilitatis*; quam non respuit regionis situs, aliquot fluviis rigatæ. Vide *Tabulas Ptolemæi*, & *Livium* Lib. XLIV. c. 6, 7, 8. Clericus.

54. *Γυνῶπι Εἰλαβῆς καὶ Μιδύσας]* *Γυνῶπι* interpretatur Scholiastes *ἡνιμενεύς τόπος*, fertilissima loca. Malim βουνῶς interpretari, seu *colles*, pro quibus *Æoles* dixerunt γυνῶς, ut urbs *Argos* illis erat ἄρῶς. Ita vocem interpretatus est *Laur. Valla*, apud *Herodotum* Lib. IV. Cap.

Λησμοσύνῳ τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηρέων.
 Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητιέῃ Ζῴς,
 Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχῳ εἰσυναβαίνων.
 Ἀλλ' ὅπε δὴ ῥ' ἐναιαυτὸς ἔλω, πῶς δ' ἔτρεπον ὄρεσι,
 Μηνῶν Φθινόων, πῶς δ' ἤματ' ἀπὸν ἐπελέσθῃ,
 Ἡ' δ' ἔτεκ' ἐννέα κῆρας ὁμόφρονας, ἥσιν αἰοιδὴ
 Μέμβλεται, ἐν σήθεσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχέσας,
 Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντι Ὀλύμπῳ,
 Ἐνθά σφιν λιπαροὶ τε χοροὶ καὶ δώματα καλὰ.
 Παῖρ δ' αὐτῆς Χάριτες, καὶ Ἰμερὲς οἰκὶ ἔχουσιν,
 Ἐν θαλίῃς ἐρετλὴν ἧ Διὸς σῶμα ὄσαν ἰῆσαι,

55

60

65

XCIX. ubi τὸ γυνὸν τὸ Συνακτὸν, vertit *jugum Suniacum*, ex re ipsa, nam fuit illic collis, cui erat impositum templum Minervæ. *Pausanias* in Atticis, initio: Ναὸς Ἀθηνῶς Συνακτὸν ἐπὶ κορυφῇ τῷ ἄκρῳ: *Templum Minervæ Suniadis est in vertice promuntorii*. Nam *Eleuther* mons est, ita vocatus, ut aiunt, ab Eleuthere Apollinis filio; unde & dictæ *Eleuthera*, urbs ad eum montem sita. Phœniciis litteris scribas *ἡλεθίρ* *halethir*, quæ vox altam speculam sonat, à *ἡλῦ* *halah* *adscendit* & *ἡλῦ* *thour* *speculatus est*; quod optimè in montem quadrat, in quo speculatores solebant collocari, qui de adventu hostium monerent.

Scholiastes hic habet: ἐν δὲ Ἐλευθέρῃ ὀνόματι πόλιν ἐπὶ τῇ Βοιωτίας, ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῆς τῇ πόλει ἔτις ὀνομασμένη, ἢ Ἀπόλλωνος καὶ Αἰδύσης τῇ Ποσειδῶνος: *Eleuther est nomen urbis Boeotia, à quodam Rege ejus urbis sic dicto, filio Apollinis & Æthusa filia Neptuni*. Ἐλευθέριος, alii vocant urbem, quæ fuit ambigui juris, inter Atticos & Boeotios. Vide *Stephanum Byzantium*, in hac voce, & quæ ad eum *Luc. Holstenius* & *Abr. Berkelius*. Pergit Scholiastes: ἐπὶ δὲ καὶ ὄρεσιν, ὡς φασιν, ἐπ' ὀνόματι τῇ Ἡρώ: *est etiam mons, ut dicunt, cognominis Heroi*. Fortè ita dicta, ob causam allatam, pars aliqua Cithæronis montis, ad cujus radices sitæ erant *Eleuthera*. *Pausanias* in Atticis p. 72. Ἐλευθερῶν δὲ ἡ πόλις ἐπὶ τῇ τείχεσσι. ἡ δὲ καὶ οἰκίῳν ἐρείπια· δὴ δὲ τῆς πόλεως ὁλόκληρον ὑπὲρ τῇ πεδίῳ ἐστὶς τῇ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα: *Eleutherarum cum muri, cum ædium erant vestigia, (cùm loca visebam) quæ manifestò ostendunt urbem conditam fuisse paullo supra planitiem ad Citharonem*. Vide not. ad γ. 319.

Quod ab Heroë nomen ejus deducit Scholiastes, post alios, id non majoris esse ponderis debet, quàm quod addit: ἔτι δὲ λέγεται ὅτι ἐκεῖ ὁ Διόνυσος τῇ μανίᾳ ἐπαύσατο καὶ ἠλευθερώθη: sic etiam dicitur, quod illic *Bacchus* desistit furere & morbo liberatus est. Fingebant Græci Heroas & fabulas, ut ex sua Lingua originem nominum deducerent.

Multò verifimiliora sunt, quæ sequuntur de ratione, ob quam *He-*
siodus

Oblivionemque malorum, & solatium curarum.

Novem enim ei noctes mistus est prudens Iupiter,

Seorsim ab immortalibus, sacrum lectum conscendens.

Sed cum jam annus exactus, circumvolutæ verò essent tempestates,

Mensibus exactis, diésque multi transacti essent,

Ipsa peperit novem filias concordes, quibus carmen

Cura est, in pectoribus securum animum habentibus,

Paululum à summo vertice nivosi Olympi,

Ubi ipsis splendidique chori, & aedes pulchra.

Iuxta verò eas Gratia & Cupido domos habitant,

In conviviis: amabilem autem per os vocem emittentes,

siodus matrem Musarum Eleutherarum reginam fuisse dixit. Καὶ τὴν δὲ δόξας ἀποδείξαι τῇ ἑαυτῆς πατρίδι, λέγει ἔν τῳ ἑξῆς λόγῳ μὲν εἰς τῇ Παιδείᾳ, ἢ δὲ μῆτις αὐτῶν ἐν Βοιωτίᾳ λέει: ἰαυοε gloriā addens patriæ suæ, dicit genitas quidem esse Μῦσαι in Παιδίᾳ, matrem verò illarum ἐ Βοιωτίᾳ fuisse. Clericus.

55. Ἀμπικυγὲ πὶ μεμνημένης] Μεμνημένη, μεμνημένης. Gaius.

58. Παιδὶ δὲ ἱερωτοῦ ἄρου] Hoc est, ἀεὶ ἱερωτοῦ ἱερῶς, hoc est, ἀεὶ ἱερωτοῦ. Gaius.

59. Ἀπὸ δὲ πὶ ἑκατοῦς ἱλῶ] Hoc est, ferme annos, decimamense Lunari exacto. Clericus.

Idem. Παιδὶ δὲ ἱερωτοῦ ἄρου] Hoc est, circumacta sunt tempestates, nam hoc propriè significat ἀεὶ, nec nisi serò duodecimam partem diæ significavit. Vide Jos. Scaligerum de Emend. Temp. Lib. I. non procul ab initio, & Gen. Joan. Vossium in Etymol. ad vocem Horæ. Adde & hoc exemplum ex Horatii Lib. I. Od. 12. ubi sic describitur Iupiter:

qui res hominum ac Deorum,

Qui mare & terras, variisque mundum Temperat HORIS;

Hoc est, ut habet Vetus Scholiastes: anni partibus, vero, æstate, autumnus, hyeme. Crediderim ἀεὶ primùm dictum de diurno tempore, quod unà cum nocturno est temporis spatium, de quo primùm cogitarunt homines, indeque translaturum ad quodvis tempus; omnino enim ἀεὶ videtur λέγειν τὸν οὐρανόν, lucere, dictum. Clericus.

59. Παιδὶ δὲ ἑκατοῦς ἱλῶ] Phœnices etiam dies vocabant annum. Vide quæ notavimus ad Gen. IV, 3. ubi multi Intt. dies multos annum esse putant, & ad Gen. XL, 4. Clericus.

60. Κόρυς ὁ μέγας] Τὸ α hic secundum Doricam dialectum corripitur, ut supra μὲν ἀποδείξαι ἑλπίδα. Gaius.

61. Τερψι] Huc reter τὸ ἢ δὲ ἱππὶ ἐνία etc. Gaius.

64. Παιδὶ δὲ αὐτῆς γίγαντι καὶ ἑκατοῦ] Τὸ π hic deest. Gaius.

69. Ἀπ-

Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεος κεδναὶ
 Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὅσων ἰεῖσαι.
 Αἱ τότ' ἴσαν πρὸς Ὀλύμπου ἀγαλλόμεναι ὀπίκαλῃ,
 Ἀμβροσίῃ μολπῇ. πρὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
 Τῖν' ὄσας· ἐρατὸς ᾗ ποδῶν ὑπὸ δ' ἔπειθ' ὀρώρει, 70
 Νιοσομένην πατέρ' εἰς ὄν, ὃ δ' ἐρατῷ ἐμβασιλεύει,
 Αὐτὸς ἔχων βροντῇ ἢ δ' αἰθαλόεντα κεραυνόν,
 Κάρτει νικήσας πατέρα Κρόνον. ὃ δ' ἔκαστα
 Ἀθανάτοισι διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφεραδε πμᾶς.
 Ταῦτ' ἄρα Μῆσοι αἶνον, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι, 75
 Ἐννέα θυγατέρες μεγάλας Διὸς ἐκχευαῖαι,
 Κλειώτ', Εὐτέρπη τε, Θάλεια τε, Μελπομένη τε,
 Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνια τ', Οὐρανίη τε,
 Καλλιόπη θ'· ἡ δ' ᾗ προφερεσάτη ἐς ἰν' αἰπασίων.
 Ἡ μὲν γὰρ βασιλεύσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ. 80
 Ὅντινα πμήσας Διὸς κῆραι μεγάλοιο,
 Γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλῆων,
 Τῷ μὲν ᾧ γλώσση γλυκερῇ χέουσιν ἑέρσῳ,
 Τῷ δ' ἐπεὶ ἐκ σώματ' ῥεῖ μέλιχα· οἱ δέ νυ λαοί.
 Πάντες ἐς αὐτὸν ὀρώσι, Δρακύνοντα θέμιστας 85

69. Ἀμβροσίῃ μολπῇ· πρὶ δ' ἴαχε] Scribendum videtur: πρὶ δ' ἴσφιας ἴαχε γαῖα μέλαινα ὑμνούσας. *Gruetius.*

71. Ὁ δ' ἐρατῷ ἐμβασιλεύει.] Hic est absurda mixtura, ut diximus, veteris doctrinae de Deo: Deum enim in caelo singulari ratione habitare credebant prisca mortales, nec sine causa. Itaque cum Graeci Jovem Deorum summum esse crederent, eum collocabant subinde in caelo. Quia verò Jupiter habitabat in Olympo Thessaliae monte, veluti prioris opinionis obliti non minus frequenter domum Jovis in Olympo *nivoso* ponunt, ut ex 62. versu, & multis aliis liquet. Ut Jovis hominis notionem miscerent, cum notione veri Dei: ita Olympum cum caelo confundunt; unde fit ut de Jove nunc quasi de homine, nunc quasi de Deo loquantur; deque ejus sede nunc quasi de monte Thessaliae, nunc quasi de caelo. Nisi haec teneamus, necesse est ignoremus rationem innumerarum loquutionum, quae in Poëtis occurrunt. *Clericus.*

74. Ἀθανάτοισι διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφεραδε πμᾶς.] Scrib. ἀθανάτοις διέταξε νόμοις, καὶ ἐπέφεραδε πμᾶς. ἐπέφεραδε, hoc est, ἐπιόησε, commentus est, invenit. Hesych. ἐπιφροσισαῖ, ὑπονοῶσα ἢ ἐπινοῶσα. *Gruetius.*

82. Γεινόμενον τ' ἐσίδωσι] Quia quae nobis cordi sunt ea saepe respicimus, ideo *adspicere aliquem* perinde est ac illi favere. Sic loqueban-
tur

Canunt omniūque leges, & mores venerandos
 Immortalium celebrant, amabilem autem per os vocem emittentes.
 Illæ tum ibant ad Olympum exsultantes voce pulchrâ,
 Immortali cantilenâ: undique verò resonabat terra atra
 Canentibus hymnos: jucundus verò à pedibus strepitus excitabatur,
 Euntium ad patrem suum. ille autem in cælo regnat,
 Ipse habens tonitru, atque ardens fulmen,
 Vi superato patre Saturno. bene autem singula
 Immortalibus disposuit simul, & ordinavit honores.
 Hæc sanè Musæ canebant, cælestes domos incolentes:
 Novem filiae magno è Jove prognatae:
 Clíoque, Euterpeque, Thaliáque, Melpomenéque,
 Terpsichoréque, Eratóque, Polymniáque, Vraniáque,
 Calliopéque: hæc autem præstantissima est omnium.
 Hæc enim & reges venerandos comitatur.
 Quemcumque honoraturæ sunt Jovis filiae magni,
 In lucem editiāque adspexerint à Jove nutritorum regum,
 Huic quidem super linguam dulcem fundunt rorem,
 Hujus verò verba ex ore fluunt suavia: ceterum populi
 Omnes ipsum respiciunt, reddentem jus

tur etiam Phœnices, sic & Latini. Vide quæ notavimus ad Gen. IV, 4. & quæ Scholiastes hic habet. *Clericus.*

84. Γλυκερῶν χεῖρσιν ἔρσσω] Hoc est, mel, ut rectè eruditi interpretantur. Symbolum est mellitæ eloquentiæ, unde fictum, ut opinor, à Græcis Platonis infantis, & dormientis in Hymetto, apes os implevisse melle. Vide Olympiodorum, initio ejus vitæ. *Clericus.*

85. Διακρίνουσι δίκας] Disceptatorem litium, ea enim de causa primùm Reges electi, ut judices controversiarum essent. Deinde ex judicibus facti sunt Domini. Sic Deioeces Medorum regnum invasit, ut narrat Herodotus Lib. I. Vide vs. 88, & 89. Dionysius Halicarn. Ant. Rom. Lib. V. p. 336. καὶ ὄρχας ἄπαντα πόλεις ἰλλὰς ἰθασιλεύοντο, πλὴν εἰς ὧν τὴν βαρβαρὴν ἰδίην διαποικῶς ἀλλὰ κατὰ νόμους τι καὶ ἰδιόμους πατέρας καὶ κατὰ τὴν βασιλείαν ὁ δικαιοτάτος τι καὶ νομιμώτατος, καὶ μηδὲν ἐκ διακρίσεως τῶν πατέρων. δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος δικαστοὺς τι καὶ καλῶν τῶν βασιλείων, καὶ διμυτοπόλους. καὶ μάλιστα πολλοὶ δίκασιν ἐπὶ ῥητοῖς πῶς αἱ βασιλῆαι διοικῶνται κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀρετήν. καὶ τῶν νόμων μὴ ὁλίγα χρωμένον, τοῖς δὲ αὐτῶν γνώμας καὶ πολλὰ διοικῶνται, συζητούντες ἕλοι τὸ πρῶτον οἱ πολλοὶ κατὰ τὴν πᾶσιν.

Ἰθείησι δίκησιν· ὁ δὲ ἀσφαλέως ἀγορεύων,
 Αἰψά τε καὶ μέγα νείκε' ὀπίσσεσθ' ὀπίσσεσθ' ὀπίσσεσθ'·
 Τένεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, ἔνεκα λαοῖς
 Βλαπτομένοις ἀγορήφι μετάτροπα ἔργα τελευτᾷσι
 Ῥηϊδίως, μαλακῶσι παρσιφάμενοι ἐπέεσσιν.
 90
 Ἐρχόμενον δὲ ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὥς, ἰλάσκοντα
 Αἰδοῖται λιγυρίην· μὴ γὰρ πρέπει ἀγορεύουσιν·
 Οἷα τοι Μυσίων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
 Ἐκ γὰρ Μυσίων καὶ ἐκ βοῶν ἁπόλων·
 Ἄνδρες αἰοιδοὶ ἔασιν ὅππ' ἔχθονα καὶ κίθαρις αἶ·
 95
 Ἐκ γὰρ Διὸς βασιλῆες. ὁ δὲ ὄλβιος· ὄλβιος Μῆσαι
 Φιλάωνται· γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματι· ῥέει αὐδὴ.
 Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
 Ἀΐεται κρηδύων ἀκαχήμενος, αὐτὰρ αἰοιδὸς
 Μυσίων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
 100
 Ὑμνήσῃ, μάκαρες τε θεοὶ οἱ Ὀλύμπου ἔχουσιν,
 Αἰψ' ὅγε δυσφρονέων ὀπλήθεται, ἔδ' ἐπὶ κηδέων
 Μέμνηται· ταχέως γὰρ παρέτρεπε δῶρα θεῶν.
 Χαίρετε τέκνα Διὸς, δότε δὲ ἱμερόεσσαν αἰοιδίαν.
 Κλείετε δὲ αἰθανάτων ἱερὸν γῆρ' αἰὲν ἐόντων,
 105

βασιλείας καὶ τὰ πολιτεύματα : Initio urbes omnes Græcæ Regibus parebant, nisi quod illi non barbaricâ licentiâ dominabantur, sed secundum leges et mores patrios, regnum exercebant; optimusque Rex habebatur, qui esset iustissimus et legum servantissimus, nusquam discedens ab institutis patriis; id quod ex Homero etiam liquet, dum Reges vocat juris tractatores. Diu regnatum est, certis conditionibus, sicut apud Lacedæmonios, sed postquam aliquot eorum coeperunt abuti potestate et in rebus administrandis variis leges, quàm suam libidinem sequi, plerique Græci rei radio affecti regiam Reip. formam aboleverunt. Clericus.

88. Ἐχέφρονες] Subintellige αἰσί. Guierus.

89. Μαλακῶσι παρσιφάμενοι ἐπέεσσιν] Nempe, eos qui alienum invaderant, quos auctoritate suâ & persuasione, potius quàm poenis, ad id restituendum adducebant. Populi consentientis erat poenas infligere, non Regum. Clericus.

93. Οἷα τοι Μυσίων] Scribe, Τοῖα Μυσίωνι vel τοῖα Μυσίων. Etiam μυσίων legendum videtur. Sic ratio versus postulat. inf. ὀπλήθεται αἰοιδίαν. Guierus.

95. Ἐπὶ χθόνα καὶ κίθαρις αἶ] Malim, χθονί. Guierus.

97. Γλυκε-

*Reſtis judiciis. hic autem ſecurè in concione verba faciens,
Statim etiam magnam contentionem ſcitè dirimere ſolet.*

*Propterea enim reges prudentes ſunt, ut populis
Damno affectis in foro res iterum integras reſtituant
Facilè, mollibus alloquentes verbis.*

*Incedentem verò per urbem, tamquam Deum, venerantur.
Reverentiâ blandâ: eminet verò inter ipſos congregatos.
Tale Muſarum ingens munus hominibus.*

*A Muſis etenim, & eminus feriente Apolline,
Viri cantores ſuper terram & citharædi:*

*Ex Jove verò reges. Ille verò beatus, quemcūque Muſæ
Amant: ſuavis ei ab ore fluit vox.*

*Quòd ſi enim quis luctum habens recenti dolore ſaucio animo
Tristetur, animo dolens, Poëta verò*

*Muſarum famulus res claras priſcorum hominum
Laudibus celebraverit, beatòſque Deos qui Olympum incolunt;
Statim hic ſollicitudinum oblivſcitur, nec quicquam dolorum
Meminit: citò enim deduxerunt eum aliò dona Dearum.*

*Salvete nata Jovis, date verò amabilem cantilenam. (tium,
Celebrate quoque immortalium divinum genus, ſemper exiſten-*

97. Γλυκερὴ οἱ λῆπ' εἴματα· ρίψ' αὖδ' ἡ] Hæc imitatio eſt Homeri, qui de Neſtore, Pyliorum Rege, ita prior loquutus eſt. Iliad. A. γ. 249.

Τῇ κ' ἁπὸ γλῶσσης μέλιτ' ὀ γλυκίων ρίψ' αὖδ' ἡ.

E cujus lingua melle dulcior fluebat ſermon. Clericus.

99. Ἀΐστη κοροῖλω ἀκαχίδῃ] Hoc eſt, ξεροῦται. Guietus.

99. ——— αὐτὰρ αἰοιδὸς,

Μησάων διεγίπνιν κλέϊα ἀσπείρων ἀνδράπων

Υμνήσῃ, κ' πρὶ ἐξῆς.] Hæc quoque imitatus ex Homero Heſiodus. Ille ait legatos ab Agamemnone ad Achillem miſſos oppreſſiſſe eum cytharâ canentem, Il. I. γ. 189.

Τῇ ὅγε θυμὸν ἔπεπν, αἶσδι δ' ἄρα κλέϊα ἀνδρῶν.

quâ animum delectabat, canebat autem gloriam virorum. Talia multa ſunt, quæ oſtendunt Heſiodum recentiore Homero fuiſſe, ut plerorumque fert ſententia. Multis hac de re egit Claud. Salmaſius, in Exercitationibus Plinianis p. 607. & ſeqq. Ed. Ultrajectinæ. Clericus.

103. Παρίτεται δῖος Διὶ] Sub. αὐτὸν. Guietus.

105. Κλείπ' ἀθανάτων] Hoc eſt, per me, δ' ἑμῶν. Poëtæ omnes invocant Muſas, orântque ut canant quod ipſi poſtea dicunt, quòd

Οἱ Γῆς ἐξεγρόντο καὶ Οὐρανὸς ἀστερόεντι,
 Νυκτὸς καὶ δνοφερῆς, ὅς θ' ἀλμυρὸς ἔτρεφε Πόντι.
 Εἶπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γρόντο,
 Καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείρατος οἶδμα πηγῶν,
 Ἄστρο τε λαμπετόωντα, καὶ ἔρνος ἄρως ὑπερθεῖν,
 Οἳ τ' ἐκ τ' ἐγρόντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.

110

Ὡς τ' ἀφέντος δάσσαντο, καὶ ὡς πρῶτος διέλοντο,
 Ἡ δὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολὺπύχον ἔχον Ὀλύμπον.
 Ταῦτά μοι ἔσπετε Μῆσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
 Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἶπαθ' ὅ, τι πρῶτον γρόετ' αὐτῶν.

115

Ἡ τοὶ μὲν πρῶτα Χάος γρόετ', αὐτὰρ ἔπειτα
 Γαῖα ἄρυσεν, πάντων ἐδ' ἀσφαλὲς αἰεὶ
 Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
 Τάρταρος τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς ἀρυοδείης.

se habeant quasi *ὑποθήκας* Musarum, hoc est, vates qui canant dicta à Musis, non à se inventa. Theocritus vocat Poëtas *Μυσίων ὑποθήκας*, Musarum sacros vates. Idyll. XVI, 28. Clericus.

[*ἰβ. αἰὼν ἰόντων*] Hoc est, *semper futurorum*, non æternorum, sive initio & fine carentium, nam postea liquebit Diis Græcorum omnibus initium fuisse. Vel sequentes duo versiculi hoc ostendunt. Clericus.

106. Οἱ γῆς ἐξεγρόντο καὶ τὰ ἐξῆς] Hic tres ordines Deorum memorantur: 1. Qui ex cœlo & terra nati, hoc est, cœlestes & terrestres Dii: 2. Qui fuere proles Noctis, hoc est, inferni Dii, seu Erebi, Pluto, Proserpina, Styx, Furia, &c. 3. Quos aluit Pontus, seu mare, hoc est, marini Dii. Sic eadem Numina ad varias classes referuntur, prout variè spectantur. Clericus.

115. Ἐξ ἀρχῆς.] Hoc est, ab initio mundi. Vide not. ad Genes. I, 1. Clericus.

116. Ἡ τοὶ μὲν πρῶτα] Hic incipere videtur Hesiodus. Superiora supposita & addititia videntur. Sic Ἔργα incipiunt à v. 10. *ὅτε ἄρα μῦθον ἴδω ἐείδων γρόετ'.* Guetius.

116. Χάος γρόετ'] Hoc est, cœlum, aër, aëris vastitas, immensitas quaquaversum, spatium universum. Guetius.

116. Πρῶτα Χάος γρόετ'] Phœnicia, seu Hebraicâ Linguâ dixeris: *בְּרֶשֶׁחִיבְּ יְהִי תְּהוֹמוֹ וַבּוֹהוֹ* *breschith jehi thohou vabohou*, nam Χάος est *thohou vabohou*, hoc est, immensum inane; *ἀπὸ τ' χάεν*, *hiare*: quia vasa vacua *hiare* dicuntur. Perinde ergo est, ac si Hesiodus diceret fuisse tempus quo nihil erat eorum quæ videmus, quod cum

Moflica

Qui Tellure prognati sunt, & Cælo stellato,
 Noctéque caliginosa, quosque salsus nutrit Pontus.
 Dicite insuper, ut primum Dii & terra fuerint,
 Et flumina, & Pontus immensus, æstu furens,
 Astráque fulgentia & cælum latum supernè:
 Et qui ex his nati sunt Dii, datores bonorum.
 Utque opes dividerint, & quomodo honores distinxerint,
 Atque quomodo primum multa juga habentem tenuerint Olympum.
 Hæc mihi dicite Musæ, cœlestes domos inhabitantes,
 Ab initio: & dicite quodnam primum fuerit illorum.
 Primò omnium quidem Chaos fuit, ac deinde
 Tellus lata, omnium sedes tuta semper
 Immortalium, qui tenent juga nivosi Olympi,
 Tartaráque tenebricosa in recessu terræ spaciosa:

Mosaïca rerum genesi consentit. Clementinarum Homiliarum Scrip-
 tor interpretatur quidem ἡγεῖται, quasi dixisset Hesiodus ἡγεμένη, ge-
 nitum est Chaos, sed est inanis argutia. Allato hoc Hesiodi loco, ita
 loquitur Homil. VI. §. 3. τὸ δὲ ἡγεῖται δηλον ὅτι μεγάλῳς ὡς ἔχεται ση-
 μαίνει, ὃ τὸ αἰεὶ εἶναι ὡς ἀρχόντι: factum fuit clarum est significare ele-
 menta, ut genita, ortum habuisse, non semper fuisse ut ingenita. Sed si
 hoc cogitasset Poëta, causam aliquam commentus esset, à qua geni-
 tum Chaos dixisset. Dicenti enim factum est, illico objicitur, à quo?
 Nihil enim fit, sine factore. Clericus.

117. Γαῖ' εὐρύστη. Γαῖα. Guietus.

117. Γαῖ' εὐρύστη. Terra etiam prima fuit, secundum Mosem. Clericus.

16. Πάντων ἔδης ἀεφθαλὺς αἰεὶ Ἀθανάτων, καὶ πᾶ ἱξῆς] Nempe, Dii
 quos memorat primum fuere in terra, deinde benevolentiam ac famam
 hominum in cælum sublatis. Clericus.

118. Ἀθανάτων, ὃ ἔχουσι κέρυ]. Hic versus est supposititiuus. Guie-
 tus.

118. Ὁ ἔχουσι κέρυ νεφέντος Ὁλύμπου] Ita dictus is mons, ut Phœ-
 nicie loquar, בן עולי עי quia in illo sunt aeterni, olamim-bo, unde
 factum עולי עי olympo, sive Ὀλύμπου. Passim in eo describit Hesio-
 dus αἰὲν ἰόντες, sive αἰωνίως θεοί. Clericus.

119. Τάρταρος τ' ἡεράντα] Τὸ ὑπὸ πᾶν γῆν μέγας. Guietus,

119. Τάρταρος τ' ἡεράντα] Unà cum Terra fuit Tartarus, quia fin-
 gitur esse

— μυχῷ χθονὸς εὐρυδείας,

Ἡ δ' Ἐρῶ, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

I 20

Λυσιμελής, πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων

Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ὑπὲρ φρονα βελλύν.

Ἐκ Χάετος δ' Ἐρεβός τε, μέλαινα τε Νύξ ἐγγύοντο.

Νυκτὸς δ' αὐτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγγύοντο.

Οὓς τέκε κυσασμένη, Ἐρεβὸς Φιλότῃ μιγείσκει.

I 25

Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγένετο ἴσον ἑαυτῇ

Οὐρανὸν ἀστερόενδ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπῃσι,

Ὅφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἔδδος ἀσφαλὲς αἰεὶ.

in intimo recessu lata terra. Vide & infra v. 717. & seqq. Si Phoeniciis litteris scribas תַּרַחְחַת tarahhtarahh, derivabitur ea vox à radice Hebraica & Arabica תַּרַח tarahh, quæ significat molestiam creavit, & longè amovit; ac repetitio quidem radicalium, in Hebraica Lingua, est superlativi loco; quæ optimè conveniunt Tartaro, qui simul molestissimus locus & à cœlo remotissimus fingitur; in quem propterea Jupiter Titans conjecit. Ideò ipse Hesiodus v. 841. πέμπτης γαίης habet ad significandum remotissimum terra locum, ad quem sonitus tonitruum pervenit. Clericus.

120. Ἡ δ' Ἐρῶ] Hoc est, rerum concordia, ἡ ἔκδοσις ἀρμονία, generationis causa. τὸ πῦρ interpretantur. *Quietus.*

120 Ἡ δ' Ἐρῶ] Hac voce *Amor* signatur, qualem in animalibus, procreationis causâ, cernere est. Is *Amor* ἀφροσύνη describit vim omnium genitricem, cui *Hesiodus* tribuit ortum omnium rerum. Qua in re, tenue est & pænè evanidum vestigium *natura melioris*, hoc est, Dei, qui omnia creavit. Hanc eandem nomine *Veneris* describit *Lucretius* Lib. I.

Qua mare navigerum, qua terras frugiferentes

Concelebrat, per quam quoniam genus omne animalium

Concipitur, visitque exortum lumina solis.

Hunc *Hesiodi* locum imitatus est *Aristophanes*, in *Avibus*, p. 573. ed. *Genev.* in fol. ubi licet absurdè aves loquentes inducat, attamen antiquissimæ famæ, de creatione mundi, reliquias ita colligit:

Χάος μὲν καὶ Νύξ, Ἐρεβός τε μέλαινα πᾶντων, καὶ Τάρταρος ἑνὺς.

Γῆ δ' οὐδ' αἴρ, οὐδ' ὕδωρ ἐστίν. Ἐρεβὸς δ' ἐν ἀπείροσι κόλποις

Τίχτη πρόπτεν ὑπὸ λώμιον Νύξ ἢ μελανόπτερος ὄν,

Ἐξ ἧς περὶ πομπῆς ἄρσις ἔβλασεν Ἔρως ὁ ποσειδῶν, καὶ τὸ ἔξῃς.

Chaos erat & Nox, Erebusque niger primum & Tartarus latus. Terra verò neque aer, neque cœlum erat. Erebi verò in infinito sinu parit primò Nox, nigris alis prædita, ventosum ovum; ex quo, circumactis tempestatibus, pullulavit Amor desiderabilis &c. Sed quemadmodum absurdè Hesiodus δημιουργικῶς διώκων posteriorem Chao facit: non meliùs Aristophanes fingit eam ex ovo natam; quia Amor volucris dicebatur.

Æternam

*Atque Amor, qui pulcherrimus inter immortales Deos,
Solvens curas, & omnium Deorum, omniumque hominum
Domat in pectoribus animum, & prudens consilium.
Ex Chao verò Erebusque, nigræque Nox editi sunt.
Ex nocte porrò Æthérque & Dies prognati sunt:
Quos peperit ubi concepisset, Erebo concubitu mista.
Tellus verò primùm quidem genuit æqualem sibi
Cælum stellis ornatum, ut ipsam totam obtegit,
Utque esset beatis Diis sedes tuta semper.*

Æternam esse oportuit eam vim, aut numquam neque ipsa, neque quidquam aliud fuisset, nam è nihilo nihil. Clericus.

121. Λυσσιμείλης] Hoc est, τὸ μελίησται λύων, τὸς φροντίδας. ἀ μέλω, μελὴ cura, ut ἀ βέλω βελή, βόλω βολή, πάλω πάλῃ &c. ἀ μελὴ λυσσιμείλης. Guicetus.

123. Ἐκ χάριτος δ' Ἐρεβός τι μάλιστα τι Νύξ ἐγέρσονται] Ἐρεβός tenebræ. Nox præcessit diem. Guicetus.

123. Ἐκ χάριτος δ' Ἐρεβός τι μάλιστα τι Νύξ ἐγέρσονται] Antequàm quidquam esset, erat כְּרָח bareb, aut עֲרֹב erbo, hoc est, tenebra, sive nox, quod docet etiam Moses. Ac sanè nox est tantùm absentia lucis, lucèque nondum conditâ, tenebras esse oportuit. Hæ personæ masculini & fœminini sexûs finguntur, pro genere vocum Græcarum, quibus vocabantur; plurèsque sunt aut pauciores, pro earum vocum numero & copia. Non repetemus quæ antea diximus de conubii, & consanguinitate Personarum harumce poëticarum, sed hîc est in memoriam revocandum. Clericus.

124. Νυκτὶς δ' αὐτ' Αἰθήρ] Lux & dies successerunt Nocti. ἐν τῇ νυκτὶ ὁρῶμεν τὴν αἴερα. Guicetus.

124. Νυκτὶς δ' αὐτ' Αἰθήρ τι καὶ Ἡμέρη ἐξεγέρσονται.] Voce Αἰθήρ crediderim hîc non summam partem aëris, sed αἰθρία intelligi, hoc est, serenitatem; quæ unâ cum Die ex tenebris nata dicitur, quod fueriat post tenebras. Aptius jungitur serenitas cum Die, quàm aether, qui nocte obscuratur; èstque æquè cum ea conjunctus, ac cum die. Clericus.

126. Γαῖα δ' οἱ πρῶτον μὲν ἐγένετο ἴση ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀσπερίσθ' ἵνα μὴ πᾶσι πᾶντε καλύπτῃ] Sic & Moses post Terram Cælum formatum docet. Clericus.

127. Ἰνα μὴ πᾶσι πᾶντε καλύπτῃ] Hoc est, circa omnia, circa omnes partes suas. Guicetus.

128. Ὅφρ' εἴη μακάριασι θεοῖς ἔδης] Subintellige ὁ ἕρως. Guicetus.

128. Ὅφρ' εἴη μακάριασι θεοῖς ἔδης αἰθέρας αἰεὶ] Postquàm, nimirum, terram per vitam inhabitassent, in æthereas sedes, post mortem demum, transferendi erant. Clericus.

Γείνατο δ' ἔρεα μακρὰ, θεῶν χαρίεντας ἐναύλας
 Νυμφέων, αἱ ναίεσιν αὖ' ἔρεα βησήμεντα.

130

Ἡ δὲ καὶ ἀτρυγέτον Πέλαγος τέκεν οἶδμα πηῖον,
 Πόντον, ὅπερ Φιλόπητος ἐφίμερκε· αὐτὰρ ἔπειτα

Οὐρανῷ δῖνθηϊσα, πικρὸν ὠκεανὸν βαθυδίνῳ,

Κοῖον τε, Κρεῖον δ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,

Θεϊάν τε, Ρεΐαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,

135

Φοῖβῳ τε χρυσοσέφανον, Τηθύϊ τ' ἱερατεινῇ.

Τὰς δ' μεθ' ὁπλότατος ἤλυτο Κρόν' ἀΐκυλομήτης,

129. Θεῶν χαρίεντας ἐναύλας] Hoc est, ἐνδαιτήματα. Hesych. ἀγ-
 γεῖα, οἰκητήρια, ἐνδαιτήρια, ἐναυλιτήρια. Griesius.

130. Νυμφέων] Τῶν Ὀρεσάδων λεηνομένων. Griesius.

131. Ἀτρυγέτον πέλαγος] Hoc est, πικρὸν θαλάσσιο. mare notum sci-
 licet, hoc est, mare mediterraneum, parvum &c. maria præter Ocea-
 num. Griesius.

129. Γείνατο δ' ἔρεα μακρὰ

131. Ἡ δὲ καὶ ἀτρυγέτον πέλαγος.] Terra primùm erat æqua-
 bili superficie, & aqua, quæ levior est, undique tecta; ut ergo ter-
 ra existeret nonnullis in locis, hinc à Deo excavatæ valles, illic sub-
 vecti montes, & circumpositum solum firmatum. Docet hoc Mo-
 ses, nec contradicit Hesiodus; nam tum demum fuit mare à terra
 discretum, cùm loca profundiora fuerunt, in quæ aqua deflueret,
 cùmque alia eminere cœperunt. Nec aliter intelligere possumus
 quæ

———— * ipse tener mundi concreverit orbis.

Tum durare solum & discludere Nerea ponto

Cœperit, & verum paulatim sumere formas.

Græci & rem & nomina ὄρεων καὶ πλάγους, à Phœnicibus acceperant;
 quibus ἡ bar, aut bor, est mons, ἡ φηλεγ verò alveus in quem
 aqua derivatur. Ἀτρυγέτον, quod additur, malim interpretari ex si-
 gnificatione radicis τρυγία, quæ apud Hesychium occurrit, & signifi-
 care dicitur ξηραίνω exsiccō, quàm sterilem. Aptius certè epitheton
 est maris. Τρυγίῳ autem videtur esse propriè ξηραίνω ὥστε πικρὸν τρυγία
 ficcare ad faciem usque, unde postea quidvis exhaustre significavit. Ea-
 dem de causa, crediderim Homerum vocasse αἰθήρ ἀτρυγέτην Iliad. O.
 425. quia numquam pluvias demittere prorsus desinit. Attamen
 † Eustathius ignem etiam ἀτρυγέτον dictum contendit, quod vix pu-
 to, exemplum enim nullum affert. Igitur rectè dicetur mare ἀτρυ-
 γέτον, hoc est, cujus τρυγία seu infirmam aquam nemo vidit, nemo
 videbit, sive inexhaustum. Clericus.

132 Πά-

Genuit præterea montes altos, Dearum grata domicilia
 Nympharum, quæ habitant per montes saltuosos.
 Atque etiam infrugiferum pelagus peperit æstu furens,
 Pontum, absque amore suavi. ceterum deinde
 Cælo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices habentem,
 Cœumque, Creumque, Hyperionemque, Japetumque,
 Theamque, Rheamque, Themimque, Mnemosynenque,
 Phæbénque aurea corona insignem, Tethymque amabilem.
 Hos verò post natu minimus natus est Saturnus vaser,

132. Πόντον] Hoc est, βασιλὺς ὄναι, βάλλω ἔχοναι, τὸ βάλλω, appositivè. *Guietus.*

132. Πόντον ἀπὲρ φίλοισι] Intelligit mare internum, cuius nomen Phœnicio more scribere possis פִּו־נִי־פִּו *pho-nitha*, quod solenni mutatione פ in ב, est in eo terminatus, nempe, amplissimus Asiæ tractus, præsertim minoris, quæ ad occasum Hellesponto, ad septem triones Ponto Euxino finitur. *Clericus.*

133. Ὠκεανὸν βαθυδίνω] Oceanum, h. e. mare ignotum. *Guietus.*

133. Οὐρανὸν εὐνηθεῖσσι τὰς Ὠκεανὸν βαθυδίνω] Non repetemus Terram & Cælum quasi personas à Poëta induci, figurâ consuetâ omnibus Linguis; at notandum Terram propiorem Cælo factam peperisse Oceanum, quando ex terris sublatis defluxere aquæ in profundissimas valles quas nunc tegunt. De Oceano multis egit *Sam. Bochartus* in suo *Chanaane* Lib. I. c. 36. ostenditque olim vulgò notum Oceano terras ambiri, & conjicit dictum fuisse à Phœnicibus חֲחֹג *hhog*, hoc est, *circulum*, quia instar circuli terram cingit. Malim dictum חֲחֹג *ogano*, quod & *circulum* sonat apud Chaldæos, ut liquet ex *Paraphrasi Chaldaica* Cant. VII, 2. & præterea *craterem*, & *lacum*, quæ omnia optimè conveniunt Oceano. Antiquissimis Græcis dicebatur etiam Ὠγλὼ, quod similis Hebraïco חֲחֹג *aggan*, aut Chaldaïco חֲחֹג *ogan*, quæ *craterem* & *lacum* sonant. Vide laudatum *Bochartum*. *Clericus.*

134. Κοῖον τι καὶ τὰ ἱξῆς] Hæc partim sunt nomina virorum & mulierum, partim personarum poeticarum, quales sunt Θέμις & Μνημοσύνη, *Iustitia*, & *Memoria*. Homines vocant Poëtæ cæli & terræ liberos, quos antiquissimos omnium esse putabant; ob tenuem memoriam antiquissimæ Traditionis, ex qua acceperant Cœleste Numen ex terra primos homines formasse. *Clericus.*

137. Κρόνον ἀγκυλομήτης] Magnificum nomen. חֲחֹג Phœnicibus dicitur *radius*, quæ appellatio digna fuit filio Cæli; nec malè *radius*, ex Phœniciz Linguz Analogia, dixeris *filium cæli*. *Clericus.*

Δεινότατ' αὖ παίδων· θαλερόν δ' ἤχθηρε τοκῆα.
 Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
 Βρόντιν τε, Σπερόπιον τε, καὶ Ἀργίον ὀβριμόθυμον. 140
 Οἳ Ζῆνι βροντῇ τ' ἔδωσαν, τῶξάν τε κεραυνόν.
 Οἳ δὲ τοὶ τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,
 Μῆν' αὖ δ' ὀφθαλμὸς μέσσω ἐπέκειτο μετώπῳ.
 Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, ἔνεκ' ἄρα σφέων 145
 Κυκλοτερὲς ὀφθαλμὸς εἰς ἐπέκειτο μετώπῳ.
 Ἰγρὺς τ' ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐπ' ἔργοις.
 Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξερχόμενοι,
 Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὀβριμοί, σὺν ὀνομαστοί,
 Κοῆός τε, Βελάρεός τε, Γύγης δ', ὑπερήφανα τέκνα.
 Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἴσσοντο. 150
 Ἀπλάστοι κεφαλαὶ δ' ἑκάστω πεντήκοντα

139. Γείνατο] *H γῆ scilicet ἐξ ὑρανοῦ. Guetius.*

139. Κύκλωπας] Hoc est, ut egregiè *Sam. Bochartus* in *Chan. Lib. I. c. 30.* διττῶν ὡς *Chek-loub*, viros finis *Lilybætan*i, qui fuere antiquissimi *Siciliæ* coloni, de quibus multis vir summus, quem adiro. *Clericus.*

141. Οἳ Ζῆνι βροντῇ τ' ἔδωσαν.] De hac re postea. *Clericus.*

144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον] Hoc est, κατὰ τὸ ὄνομα ἐπώνυμοι, hoc est, è re datum. an ἐπώνυμοι? id est, è re nomen habentes. *Guetius.*

144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν] Ineptè ex Græca Linguâ nomen illâ vetustius deduxerunt Poëtæ, ut solent; atque ex nomine ab illa Lingua deducto fabulas finxerunt, de viris qui *oculū unum rotundum* in media fronte gerebant. Ceterum hi dicuntur θεοῖς ἐναλίγκιοι, *Diis* similes, hoc est, σεβασμίαις ἀνδράσιν οἱ πρῶτοι τῶν Ἑλλάδων ἐπίσταστοι, venerandis viris, qui primi *Græciam* colonis instruxerunt; Θεὸς enim, apud antiquissimos Græcos, significabat propriè non naturam æternam, sed eximiam ac venerandam, ut *עֶלֹהִים* *elohim*, apud *Hebræos*; & hominibus supra vulgus evectis tribuebatur. Multis hoc ostendimus in *Arte Critica* P. 2. Sect. I. C. 3. Ejus significationis primigeniæ vestigia remansere semper in Lingua Græca, ut demonstravimus. Sed tamen frequentius postea significavit naturas humanâ præstantiores, adeoque immortales. Ex hoc usu vocis Θεός, *Hesiodum* perperam interpretatus, *Crates* emendari volebat Poëtam, & versui

Οἳ δὲ τοὶ τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν

hunc

Sævisſimus inter liberos: floridum autem odio proſequebatur paren-
 Porro genuit & Cyclopes ſuperbum cor habentes, (tem.
 Bronténque, Steropénque, & Argen forti animo præditum:
 Qui Jovi & tonitru dederunt, & fabricarunt fulmen.
 Qui ſanè per alia Diis ſimiles erant,
 Unus verò oculus media poſitus erat fronte.
 Cyclopes verò illis nomen è re erat, eò quòd ipſorum
 Rotundus oculus unicus inerat fronti:
 Robùrque & vires, & doli erant in operibus.
 Alii rursus è Tellure & Cælo prognati ſunt,
 Tres filii magni, & prævalidi, non nominandi,
 Cottùſque, Briareùſque, Gygèsque, ſuperba proles.
 Quorum centum quidem manus ab humeris prorumpébant
 Indomita: capita verò unicuique quinquaginta

hunc ſubſtituebat:

ὅς δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τρεῖς ἀδελφεοί.

Qui ex immortalibus vixerunt homines celebres; quod ab Apolline in-
 teremti dicerentur. At Θεός, antiquiſſimis temporibus, immorta-
 lem naturam non ſignificabat, ſed eximiam in ſuo genere, quo fa-
 ctum ut omnia eximia dicerentur divina. Fortè Θεός propriè *admira-*
bilem ſignificavit, unde θαυμάζω *admiror*, θαυμάσιος *admirabilis*. Apud
 Chaldaeos, תהב *thebah* ſonat *admirari*. Clericus

146. Ἰχθὺς τ' ἠδὲ βίη] Hinc deſumptum eſt τὴν κρείττον καὶ βίην Aſchy-
 li, ſeu potiùs ex inferioribus: καὶ κρείττον ἠδὲ βίην. Ibid. ἐκ' ἱερῶν ſub-
 intellige αὐτῶν. *Quietus*.

146. Μηχαναί] Hoc eſt, machinationes, quales multæ in fabro-
 rum officinis. Significat *Hefiodus* Cyclopes non modò viribus, ſed &
 arte pollentes fuiſſe. Clericus.

149. Κότις π καὶ τὴν ἰχθύν] Videntur fuiſſe tres latrones antiquiſſi-
 mi, & valido corpore terribiles, & numero prædonum quibus im-
 perabant. Unde factum ut quinquagena capita, & centena brachia
 ſingulis tributa ſint. Terribilia ſunt horum nomina, ſi Phœniciis
 litteris ſcribantur. כוץ *Kot*, & additâ terminatione Græcâ Κότις,
faſtidioſum & *rixatorum* ſonat. בריא-היג *briah-jiri* eſt *creatura time-*
to. גוג *gog* denique ſignificat *ducem improborum*, ſi interpretemur ex
 Arabica radice גג *agag*. Idè ab *Hefiodo* dicuntur οὐκ ἐνομεναι, hoc
 eſt, *δυνάμεις*, *malè ominati nominis*. Clericus.

151. Ἀπλάται] Malim interpretari ad quos impunè accedere non
 liceret, quàm *magnas*; ita ut vox deducatur ex α privativo & πλά-
 ζειν *adpropinquare*. Clericus.

Ἐξ ὧμων ἐπέφυγον ὅττι σβαροῖσι μέλεισιν.
 Ἰχθὺς δ' ἀπλάθ', κρητερή, μεγάλῳ ὅττι εἶδ' .
 Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανὸς ἐξεγμόναο,
 Διμότατοι παίδων, σφετέρῃ δ' ἤχθοντο τοκῇ
 Ἐξ ἀρχῆς. καὶ τ' μὴ ὅπως τις πρῶτα γήοιο,
 Πάντας ἀποκρύπτασκε, καὶ ἐς Φάθ' οὐκ ἀνέειπε,
 Γαίης ἐν κόθμῳ· κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ
 Οὐρανός, ἡ δ' ἐντὸς συναχίζετο Γαῖα πελώρη,
 Στεινομύη· δολίλῳ γ' κακῷ ἐπεφράσασα τέχνῳ.
 Αἶψα γ' ποιήσασα γήῳ πολὺν ἀδάμανθ',
 Τόξ' ἐμέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παῖσ' φίλοισιν.
 Εἶπε γ' θαρσύνεσα, Φίλον τεπεμύη ἦτορ·

155.

160

152. Ἐξ ὧμων] Hic versus supposititius videtur. *Guietus.*

155. Σφετέρῃ δ' ἤχθοντο τοκῇ] δ' delendum. *Guietus.*

155. Σφετέρῃ δ' ἤχθοντο τοκῇ.] Cum pater horum dicatur Coelum, quod propter vetustatem ignoraretur; loco Coeli, substituendus alius quispiam priscorum mortalium, qui primi ex Asia in Græciam colonias duxere. Nec unum patrem tot liberorum fuisse crediderim, sed plures, qui latent sub uno vocabulo Coeli. Hi homines cum fertilissimas Græciæ oras occupassent, liberos suos, statim ac sibi prospicere poterant, remotiores tractus cultum ire jubebant, ipsi in pinguioribus sedem figebant. Interea imperium sibi patrium in liberos vindicabant, nec eo clementer admodum utebantur. Idem *Hesiodus* patre inimico usos esse dicit. *Clericus.*

156. Τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γήοιο, Πάντας ἀποκρύπτεισσι.] Hoc est, à se amandabat procul à suis sedibus, statim ac primam juventutem attigerat. Quod nec ab uno, nec semel factum crediderim, sed fortè per aliquot ætates, quæ omnia in unam personam Coeli à Poëtis contracta sunt; quia circumstantias harum historiarum nemo scriptis mandaverat, deleverátque, magna ex parte, ex hominum memoria, vetustas. *Clericus.*

158. Γαίης ἐν κόθμῳ] Procul, in locis abditioribus, confidere jubebant juvenes. Sic infra *Hesiodus* collocat Hesperidum Nympharum hortos, in extrema Africa sitos, ἐν ἱερῶν καὶ κούρεσι γαίῃ, in obscura latibulis terra, v. 334. Posset tamen & de antro intelligi, qui loco carceris fuisset, ut infra v. 483. At quando hæc facta, & ubi? Ut à posteriori incipiam, ex sequentibus apparet primos Græciæ incolos in Macedonia & Thessalia sedes fixisse, quandoquidem illic erat Saturnus, cum à Jove victus est, & Jupiter in Thessalia regnavit, ut postea videbimus. Certè ex Asia venientes; sive trajecerint Bo-

sporum,

*Ex humeris prognata erant super robustos artus,
Robur autem immensum, validum, ingenti in statura.
Quotquot enim Tellure & Cælo procreati sunt,
Potentissimi (sunt) filiorum, à suo verò infestabantur parente
Ab initio. & horum quidem ut quisque primum nascebatur,
Omnes occultabat, & in lucem non emittebat,
Terræ in latebris: malo autem oblectabatur opere
Cælus. ipsa verò intus ingemiscebat Terra vasta,
Contristata: dolosam verò malâmque excogitavit artem.
Statim verò cùm procreasset genus cani ferri,
Fabricavit magnam falcem, edixit verò caris liberis.
Dixit autem animum addens, suo mærens corde:*

sporum, sive pedestri itinere, circa Pontum Euxinum, & Mæotidem paludem progressi sint, deinde ad meridiem iter flexerint; post Thraciam, quæ asperior est; exceperunt fertilissimi Macedoniæ & Thesaliæ tractus. Ad tempus verò quod attinet, hæc aliquot ætatibus, post generis humani divisionem, fortè paullò ante Abrahami tempora, contigisse videntur. Cùm viveret Moses, dudum cultos fuisse hos Græciæ tractus liquet ex Gen. X. 4. ad quem locum vide à nobis notata. Indidem colligere licet primos omnium colonis fuisse instructos, quia eorum solorum Græciæ tractuum meminit Moses. *Clericus.*

159. Σπιναχίζο το γαῖα πλάρη] Hoc est, procul acti juvenes, qui hîc dicuntur *terra*, more Phœnicio, ex quo *terra* pro terræ incolis frequentissimè in sacris Hebræorum libris occurrit. Vide Gen. XI. 1.9. *Clericus.*

161. Γίνετο πολιὺ ἀδάμαιο] Hoc est, ὕλη, χεῖμα. ἀδάμαιο ferri. *Guetus.*

161. Ποίησεν γὰρ πολιὺ ἀδάμαιο] Hoc est, hi homines arma sibi fabricarunt, fortè in Thracia, aut in Epiro, in quibus magna olim fuerunt metalla. Ἀδάμαιο enim est *ferrum*. Sic in scuto Herculis γ. 136. — κονίλιον ἔντυκτον ἔθηκεν

Δαυδαλίω ἀδάμαιο.

galeam bene fabrefactam & elegantem ex ferro posuit. Ubi vide Scholiasten. Sic & Horatius Lib. I. Od. VI.

*Quis Martem tunicâ teclum adamantinâ
Dignè scripserit?*

Hoc est, *ferreâ*. Sic & intelligendi *adamantini clavi* Lib. III. Od. XXIV. Delirant, qui lapillum pretiosum hîc somniant. *Clericus.*

Παῖδες ἔμοι καὶ πατρός ἀπαθάλα, αἳ κ' ἐβλήθη
Πείθεσθ', πατέρῃ γε κακίῳ ποσὶ μέγα λάβω
Τ' μετέρῃ. πρὸς περὶ γὰρ αἰκία μήσκετο ἔργα.

165

Ὡς φάτο· τὲς δ' ἄρα πάντας ἔλεν δέῃ, ὃ δέ τις αὐτῶν
Φθίγγατο. θαρσύναις ἣ μέγας Κρόνῃ ἀγκυλομήτης
Ἀψ' αὐτῆς μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνίῳ.

Μῆπερ, ἐγὼ κεν τῷ γ' ὑποχρόμῃ πελέσαιμι.
Ἔργον. ἐπεὶ πατρός γε δυσωνύμῃ σὺκ' ἀλεγίζω
Ἡ μετέρῃ. πρὸς περὶ γὰρ αἰκία μήσκετο ἔργα.

170

Ὡς φάτο· γήθησεν ἣ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.

Ἔϊσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ ἐνέθηκε ἣ χειρὶ
Ἀρπῳ καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.

175

Ἦλθε ἣ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ ἣ Γαίῃ
Γμείρων φιλότῃ ἐπέχετο, καί ῥ' ἐτανύσθη

Πάντη. ὃ δ' ἐκ λοχεοῖο παῖς ὠρέξατο χειρὶ

Σκαιῇ, δεξιτερῇ ἣ πελώριον ἔλαβεν ἄρπῳ,

Μακρίῳ, καρχαρόδοντα, φίλῃ δ' ὀπὸ μῆδεα πατρός

180

Ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθ'

Ἐξοπίσω. τὰ μὲν ἔτι ἐτώσια ἐκφυγε χειρός·

Ὅσας γὰρ ῥαθάμιγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,

Πάσας δέξατο Γαῖα. περὶ λομφῶν δ' ἐνιαυτῶν,

Γείναιτ' Ἐρίννυς τε Κρατερὰς, μεγάλας τε Γίγαντας,

185

177. Ἐπίχετο] Applicuit se Terræ uxori. *Guietus.*

178. ὠρέξατο χειρὶ] Subintellige, apprehendit manu sinistrâ genitalia patris. Sic habitum merentis expressit, qui sinistra manu spicas & dextra falcem tenet, Catullus. *Guietus.*

179. Δεξιτερῇ δὲ πελώριον] An τι? *Guietus.*

180. Φίλῃ δ' ὀπὸ μῆδεα] Forfan pro δ' scribendum τ'. *Guietus.*

180. Φίλῃ δ' ὀπὸ μῆδεα πατρός Ἐσσυμένως ἤμησε.] Hic & passim alibi φίλον dici non *amicum*, sed *suum* simpliciter, rectè observavit *Dan. Heinsius* Cap. V. Lect. in *Theocritum*. Sed quænam sunt hæc μῆδεα, quæ abscidit Saturnus? Omnino existimo *Hesiodum*, & qui cum, hac in re, ante efferant, aut sequuti sunt, luisse in ambiguo. Vox μῆδεα duo significabat, *rudenda* & *consilium*, cùmque audissent dici Saturnum patri δαπνιμῆν μῆδεα, datâ operâ ita rem acceperunt, quasi narraretur ei *rudenda* refecuisse, ut *προτολογίαις*, quas hac de re habent, locus daretur; quamvis probè scirent *consilium*, seu *consiliarios* intelligi, quorum suasu Thessaliâ excedere coactus fuerat Saturnus.

*Filii mei & patris nefarii, si volueritis
Parere, patris malam ulciscemur contumeliam
Vestri. prior enim indigna machinatus est opera.*

*Sic dixit: illos verò omnes invasit metus, neque quispiam illorum
Locutus est. confirmato animo tandem magnus Saturnus versutus
Rursus verbis compellavit matrem venerandam:*

*Mater, ego certè hoc in me recipiens peragam
Facinus. patrem enim detestabilem nihil curo
Nostrum. prior enim fœda machinatus est opera.*

*Sic dixit: gavisæ est autem valdè animo Tellus ingens.
Collocavit autem ipsum celans in insidiis: indidit verò manui
Falcem asperis dentibus: dolo autem instruxit omni.
Venit autem Noctem inducens magnus Cœlus: undique verò Telluri
Flagrans desiderio concubituâ incumbibat, & sanè extensus est
Passim. ex insidiis autem filius petiit manu
Sinistrâ, dextrâ verò immanem cepit falcem,
Longam, asperos dentes habentem, sui que genitalia patris
Festinanter demessuit, rursûmque abjecit ut ferrentur.
Ponè. illa quidem non incassum elapsa sunt manu:
Quotquot enim guttæ proruperunt cruenta,
Omnes suscepit Terra. vertentibus autem annis,
Produxit Erinnyasque validas, magnosque Gigantes*

nus. Hosce consiliarios fugavit, & navibus in Asiam redire coëgit; ex quibus rebus, nata videntur quæ habentur à y. 181. ad 200. *Mêda* autem significare consilia ostendit ipse *Hesiodus*, infra y. 559. Similem verò ludum in ambiguo vocem *μήλον* suppeditasse postea probabimus. *Clericus.*

181. Πάλιν δ' ἔριψε φέρων Εἰς ὀπίω] Ut in Asiam redirent, unde venerant. Πάλιν manifestò ostendit agi de hominibus, qui remissi sunt εὐδ, unde profecti erant, non de genitalibus. *Clericus.*

183. Ὅσας γ' ῥα δαίμονες, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hoc est, quicumque aufugerunt Saturnum & socios, irati, & suorum cæde cruentati per vicinas oras sparsi sunt, aut in Asiam fugerunt; unde postea Jovi, contra Saturnum, auxilium tulerunt. *Clericus.*

184. Πάντας δὲ καὶ γαῖαν] Hoc est, omnes, qui fugerunt, in regione quapiam amicè excepti sunt. *Clericus.*

185. Γένετ' Εἰώνες τι καὶ πρὸς] Furia seu Erinnyes significant passim ultionem divinam, quæ magnorum scelerum reos persequi putabatur.

Ἰδ' ἄχεσι λαμπομήεις, δόλιχ' ἔχρα χερσὶν ἔχοντες,
 Νύμφας θ' αἷς Μελίας καλέεσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Μῆδεά θ', ὡς τὸ πρῶτον ὑπομήξας αἰδάμαντι,
 Κάββαλ' ἐπ' Ἡπείροιο πολυκλῦσφι ἐν Πόντῳ,
 ὧς φέρετ' ἀμπέλαγ' & πελὺν χρόνον ἀμφὶ ᾧ λούεσ' 190
 Ἀφρὸς ἀπ' αἰθανάτε χροὸς ὤρνυτο τῷ δὲ ἐν κέρῃ
 Ἐθρέφθη πρῶτον ᾧ Κυθήροισι ζαθέοισιν

tur. Credebantur enim Erinnyes excitare bella, ut passim docent Poëtæ. Hic autem magnum scelus Saturni, patrem folio dejicientis, describitur; & bella postea à filio ei illata narrabuntur, quibus pœnas dedit violati parentis. Igitur terra dicitur genuisse Erinnyas, quod postea vicinæ gentes, aut qui paruerant Saturno Jovem adjuverint. *Clericus.*

Ibidem. Μεγάλης τι Γίγαντες, πύχτοι λαμπομήεις.] Hoc est, post hoc Saturni scelus, aliæque similia ejusdem ætatis, fuerunt frequentia bella, quibus exercitati homines sunt, quo factum ut plures essent militares viri, quàm antea. Γίγας hominem fortem sonat, aut militiæ adsuetum. Radix Arabica جج agag, ut antea diximus, significat *ducem improbitatis esse, & impetum facere*, qui significatus optimè huic negotio convenit. Hinc, ut puto, LXX. Intt. solent vocem גיבור gibbor, quæ fortem propriè sonat, γίγας vertere. Vide Genes. IV. 6. X. 8, 9. &c. Descriptio ipsa Hesiodi ἡ γιγάντων ostendit milites tantum fuisse, cùm eos Poëta armis splendentes, & longas hastas manibus tenentes describat. Posteriores Poëtæ illis postea magnitudinem corporis portentosam tribuerunt, quâ factum ut videretur esse merum poëticum figmentum quidquid de Gigantibus dicebatur, cùm tamen originem traheret ex vero, ut ex Hesiodo intelligere licuit. *Clericus.*

187. Νύμφας θ' αἷς Μελίας καλέεσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.] Planè mihi persuasum est vocem νύμφη, quâ significatur natura quædam intelligens, per terram inconspicua hominibus errabunda, aliud nihil esse, præter Hebraïcum נפש nephesh, anima. Sic Porphyrius credidit antrum Nympharum dici sacrum animabus. In Quæst. Homericis p. LXIII. Ed. H. Stephani præfixæ Poëtis Græcorum Heroïcis: Πηγαὶ δὲ, inquit, καὶ νάματα οἰκεία ταῖς ὑδράσι νύμφαις, καὶ ἐπὶ τοῖς μεγάλῃς νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, αἷς ἰδίῃς μελίσας οἱ παλαιοὶ ἐνόησαν: fontes, & fluentia propria sunt Nympharum aquaticarum, vel potius Animarum quas propriè veteres Melissas vocabant. Multò veriùs Melias dixisset, ut ex hoc Hesiodi loco liquet, quamvis non ignorem quæ de Melissis Nymphis soleant dici. Sed quænam sunt Meliæ? Hebraïcè, seu Phœnicicè dicam, נפש מלוח nephesh mluoth, vel Syriacâ inflexione, نارفشون naphschon malejon, hoc est, anima plena, seu quibus expletum

Armis nitentes, longas hastas manibus tenentes:

Nymphasque, quas Melias vocant super immensam terram.

Testiculósque, postquam ut prius (sc. dictum) resecuit ferro

Projecit è continenti undis agitatum in pontum.

Sic ferebantur per pelagus longo tempore: circumcirca verò alba

Spuma ab immortalì corpore oriebatur: in ea puella

Innutrita est: primùm verò ad Cythera divina

pletum vitæ tempus, quales vocat Apostolus ad Hebræos Cap. XII. 23. *πνύματα διαίαν πιπλειωμένων.* Ait ergo Poëta, postquam bella ab ætate Saturni coeperunt, *animos occisorum* hominum proborum per totam terram plurimos errasse. Ceteræ Nymphæ non dicuntur *Melia*, quia credebantur esse tantùm *נִפְשִׁים* nephaschoth, *animi* immortales, qui numquam humano corpore induti fuerant, quales ab Hebræis & Christianis *Angeli* vocantur. *Clericus.*

188. *Ἀποτμήξας ἀδάμαντι* *Ἀπὸ λυτμήσεως.* *Gnietus.*

189. *Κάββαλ' ἐπ' ἤπειρον πολυκλόισιν εἰς πόντον* Versus iste interpolatus est propter *ἐφθίμεσιν*, ut alibi supra. Scribe: *Κάββαλ' ἀπ' Ἡπείρου πολυκλόισιν εἰς πόντον.* *Gnietus.*

189. *Κάββαλ' ἐπ' Ἡπείρου πολυκλόισιν εἰς πόντον* Rectè coniecit F. *Gnietus*, morosus ceteroqui Criticus, legendum *ἀπ' Ἡπείρου*, hoc est, *è continenti coniecit in pontum*; neque enim hæc in Epiro gesta sunt, sed in Thessalia. At non est mutandum *πολυκλόισιν εἰς πόντον*, ut ille volebat, nam non opus est, cùm passim *εἰς* significans motum ad locum, ut loquuntur Grammatici, jungatur cum Dativo; præterquàm quòd ultima vocis *πολυκλόισιν* fit brevis, quam longam esse necesse est. Obiter observandum *ἤπειρον* dici *continentem* ab Hebræica voce, quæ *pulverem* sonat, *רֶפֶף* *barphar*, aut Syriacâ inflexione *רֶפֶף* *barphro*, unde addito Z, more Græco, *ἤπειρος*. *Clericus.*

190. *Ὡς φέρετ' ἀμπύλατος πυλὺν χεῖρον.* Nonnulli ex consiliariis patris Saturni diu navibus huc illuc acti sunt, donec iverint in Cyprum, atque è Cypro in Cythera venerint, ut docent sequentia. *Clericus.*

Ibid. *Ἀμφὶ δὲ λούχης &c.* Hæc sunt *περτολογία* poëticæ, ex ambiguitate vocis *μῦθος* nata. *Clericus.*

191. *Τῷ δ' ἐνὶ κύρῃ ἐφρίθη* Consilarii patris Saturni in Cyprum cùm pervenissent, illic didicerunt cultum *Ἀφροδίτης*, quem postea, viſto Saturno, in Græciam retulerunt. *Clericus.*

192. *Ἐφρίθη* *Ἐπήχθη* concrevit. Sic & v. 198. *ἤφριθη*, concrevit, concepta est. *κυθήρεσι* ad τὸ κύων allusum, sicut & in *κύων*. *Gnietus.*

192. *Πρῶτον δὲ Κυθήρεσι ζυθίοισι* Homo Græcus popularibus suis hic gratificatur, cùm ex insula Cytheris, in Laconico sinu, vult Veneris

Ἐΰλετο ἔνθεν ἔπειτα περὶ ῥύπον ἔπειτα Κύπρον.
 Ἐκ δ' ἔβη παρθένη καλὴ θεός. ἀμφὶ δ' ἦ πῆν
 Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τλήν δ' Ἀφροδίτῃ, 195
 Ἀφροχρύσειάν τε θεῖαν, καὶ εὐσέφανον Κυθήρειαν
 Κικλήσκουσι θεοὶ τε καὶ ἄνθρωποι, ἕνεκ' ὧν ἀφρῶ
 Θρέφθῃ· ἀτὰρ Κυθήρειαν, ὅπῃ περ σέκυρσε Κυθήραις
 Κυπροχρύσειαν δ', ὅπῃ γένετο πολυκλῦσαι ἐν Κύπρῳ,
 Ἡ δὲ Φιλομμηδέα, ὅπῃ μηδέων ἐξεφαάνθη. 200
 Τῇ δ' Ἐρῶ ὠμάρτησε, καὶ Ἰμερῶ ἔσπετο καλός,
 Γεινομένη τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς Φῦλον ἰσση.
 Ταύτῃ δ' ἐξ ἀρχῆς πρὶν ἔχθρ' ἦδ' ἐλέλοσχε.

neris cultum translatum in Cyprum; cū in Cypro antiquissimus sit
 ejus cultus. Alii tamen Græci Poætā, qui non proficitur se verum di-
 cere, aut candidiores, aut accuratioris Cypriam Venerem Cytherensi
 antiquiorem fuisse fatentur. *Horodotus* Lib. I. c. 105. loquutus de
 templo Veneris Uraniz (Syris dicebatur *ἡ ἡρα* vel *ἡ ἡρα* *ἡ ἡρα* *Do-*
minus vel *regina cæli*, ut ostendit *Joan. Seldenus* de Diis Syris Synt. II.
 Cap. 2.) quod erat Ascalone in Palestina, quodque ait fuisse πάντων
 ἀρχαίωντων ἱερῶν ὅτι πάντες τ' οὖν, antiquissimu... templorum omnium
 quacumque sunt hujus Deæ, pergit h s verbis: Καὶ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερὸν
 εὐδύτων ἱχθῆτο, αἷς αὐτῶν λέγουσι Κύπριαι· καὶ τὸ ἐν Κυθήραις Φοινικαῖς εἰσὶν
 οἱ ἱερουαῖοι, ὧν πάντες τ' Συρία ὄντες: Siquidem templum, quod est
 in Cypro, hinc ortum duxit, ut ipsi dicunt Cyprii. Templum verò, quod
 est in Cytheris, condiderunt Phœnices, ex hac eadem Syria. Similia ha-
 bet *Pausanias*, non uno loco; cujus verba non addam, quia allata
 sunt ab *Sam. Bocharto*, in *Chanaane* Lib. I. c. 22. ubi rectè ostendit
 insulam Cythera dictam ita fuisse à Phœnicia voce *Κεθάρη* *Ketharim*,
 petrz, quia illa insula scopulis cincta est. *Clericus*.

193. Ἐΰλετο ἔνθεν ἔπειτα] Scribe ἔπειτα' accellit, appulit, ἐν ἔπειτα
 mendosum. *Guierus*.

195. Τλήν δ' Ἀφροδίτῃ —————

Κικλήσκουσι θεοὶ τε καὶ ἄνθρωποι, ἕνεκ' ὧν ἀφρῶ Θρέφθῃ.] Græculi omnia
 ex Lingua & Gente sua deducunt. Dicta verò est Phœniciè *ἡ ἡρα*
aphradasha, hoc est, separata à viro, libidinis causā. Hoc sensu
 radix Hebraïca *ῥα* *pharad* occurrit *Hof. IV. 14.* Non opus est ut
 ostendamus quàm aptè hoc nomen Veneri conveniat; sed diligenter
 observandum hîc ab *Hesiodo* Venerem statui Jove majorem natu, aut
 certè ex alio natam circa eadem tempora, cū alii Poætæ eam fa-
 ciant subinde Jovis filiam. *Clericus*.

196. Ἀφροχρύσειάν τε θεῖαν] Scribe: Ἀφροχρῶν τε θεῖαν. *Guierus*.

*Vehebatur, inde tum circumfluviam pervenit ad Cyprium.
Prodiit verò veneranda formosa Dea: circum verò herba
Pedibus sub mollibus crescebat: Aphroditen autem ipsam,
Spuma progeneratam Deam, & decoram pulcris fertis Cytheream,
Nominant tam Dii quàm homines: eo quòd in spuma
Nutrita fuit: Cytheream autem quod appulit Cythera:
Cyprigenam verò, quòd nata sit undosa in Cypro:
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emerfit.
Hanc verò Amor comitatus est, & Cupido sequebatur pulcher,
Natam primùm, & Deorum ad cœtum euntem.
Hunc verò ab initio honorem habet, atque sortita est*

197. *Κικλήσκουσιν θεοὶ καὶ ἄνθρωποι*] Ita loquitur Hesiodus, quia Homerus varia nomina profert, quæ similia apud Homines & Deos fuisse negat. Sic Iliad. A. v. 403.

*Ὅτι Βριάρεων κικλήσκουσιν θεοὶ, ἄνθρωποι δὲ πᾶσι
Ἀΐζαιών.*

Quem Dii vocant Briareum, homines verò omnes Ægeonem. Z. v. 298.

Κικλήσκουσιν θεοὶ, ἄνθρωποι δὲ κύματι.

Quæ avis est montana, nigra, magnitudine accipitris, & carnivora. Y, v. 74. de Phrygiæ fluvio:

Ὅτι Ζεύς κικλήσκουσιν θεοὶ, ἄνθρωποι δὲ Σκάρμαστρον.

Ad quem locum ita habet Scholiastes: Τῶν δυνάμεων τὸ μὲν ἀνθρώποις ἐν ὀνόματι εἰς τὴν θεὸν ἀναφέρει ὁ Ποιητής· τὸ δὲ μεταφράσειεν εἰς ἀνθρώπους: eorum, quibus duo nomina indita sunt, nomen antiquius ad Deos refert Poëta, recentius verò ad homines. De Venere melius dixisset Hesiodus:

Ἀστέρτιος κικλήσκουσιν θεοὶ, ἄνθρωποι δὲ Ἀφροδίτῃ.

Nam Astarte nomen est Phœnicum, Aphrodite verò Græcorum. Clericus.

200. *Φιλομυθήν*] Τὸ φιλομυθήν placet magis, ob sequentia, ἵνα μυθήσθαι ἐξοφάσθῃ. Guistius.

203. *Ἡ δὲ λέξις*] Scribo ἡδὲ. Guistius.

203. *Ταύτῃ δὲ ἐξ ὀρχῆς πρὶν ἔχει καὶ πρὶν ἐξῆς*] Hoc est, antequàm Jupiter regnaret, hoc illi honoris concessum erat, ut rebus venereis præflet; seu, jam Dea habebatur in Asia, & quidem amorum,

** priusquàm
Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
Saturnus fugiens, tunc cùm virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idais Jupiter antris.*

Μοῖρα ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 Παρθένις τ' ὄαρες, μειδήματα τ' ἐξαπάτας πε,
 Τέρψιν πε γλυκερίῳ, Φιλότιτά πε, μελιχλίῳ πε.
 Τὸς δὲ πατὴρ Τιτλίῳας Ὀπίκλησιν καλέεσκεν,
 Παῖδας νεκείων μέγας Οὐρανὸς, ὅς τέκεν αὐτός·
 Φάσκε δὲ, πῶλινοντας ἀποδαλίη μέγα ῥέξαι
 Ἔργον, πῶο δ' ἐπειτὰ πῶιν μετόπισθεν ἴσταδ'·
 Νυξ δ' ἔτεκε συγρόν τε Μόρον, καὶ Κῆρα μέλαιναν,

205

210

Non semel ex d'ρχῆς sumitur eo sensu, in hoc Poemate Postea verò Jupiter Diis novos honores tribuit, aut veteres confirmavit, ut non semel docet *Hesiodus*. Clericus.

207. Τὸς δὲ πατὴρ Τιτλίῳας Ὀπίκλησιν καλέεσκεν — Φάσκε δὲ πῶλινοντας ἀποδαλίη μέγα ῥέξαι Ἔργον] Poëta voluit à Cælo Titanas, èτος esse λῆν τὸ πῶλινον, plectere. At vocati sunt à voce Phœn cia πῶλινον, id est, lutum, unde passim dicuntur γηλυῆς, terrâ ge-iti, & πηλόγονοι, è luto nati; quæ vox contumeliosus est, quia hominem ad erga nem suam è vili luto amandat. Vide *Cæciliacum* Hym in Jovem ψ. 3. ejusque Interpretes. Hinc Cælus dicitur ab *Hesiodo* eâ voce usus παῖδας νεκείων, objurgans filios. Clericus.

209. Τιτλίοντας] Porrigentes, hoc est, τῶν καὶ ὀρίοντας. suprâ ὀρίοντας καὶ αὐτῶν. Guetius.

210. Τῶν μετόπισθεν ἴσταδ'] Ὑπὸ τῷ Διὶ, scilicet. Guetius.

211. Νυξ δ' ἔτεκε συγρόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν καὶ πῶλινον] Hæc & quæ sequuntur, de malis sub Saturni regno ortis, non sunt aurei sæculi descriptio, sed infelicissimæ ætatis. Attamen idem *Hesiodus*, in alio opere, beatissimos homines, sub Saturno finxit. In *Operibus & Diebus*, à χ. 90. ad 125. multis ætatem auream describit, eodem temporis tractu, quo tot mala exorta hîc dicit. Inter alia, habet de regno Saturni, χ. 111.

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνῳ ἦσαν ὅτ' ἔργῳ ἡμετέροισιν,

Ὡς πε θεοὶ ζώσκον, ἀκύντα θυρὸν ἔχοντες,

Νόσφιν, ἅπτε πε πῶιν, καὶ οἰζύν.

Ii quidem sub Saturno erant, cum in cælo regnaret, & ut Dii vivebant, securum animum habentes, seorsim, absque doloribus & æνιπτα. Similia alii, post *Hesiodum*, Poëtæ cecinerunt, quorum testimonia congerere nihil attinet. Utrum autem credemus ex antiquiore fama ad *Hesiodum* propagatum esse? An quod habet in *Operibus* præferemus narrationi, quam hîc in *Theogonia* legimus; an verò ficta habebimus priora, ut posteriora ex antiquiore historia manasse credamus? Ad me quidem quod attinet, non dubitarim præferre quod canit *Hesiodus*, in *Theogonia*, iis quæ alibi dixit. Cujus sententia hæc habeo rationes.

Primum,

*Sortem inter homines & immortales Deos,
Virgineas confabulationes, & risus, & deceptiones,
Oblectationēque suavem, & amorem, blanditiāsque.*

*Illos verò pater Titanas cognomento vocabat,
Filios objurgans magnus Cælus, quos genuit ipse.
Dixit, abbat porro, pœnas sumentes, ex protervia magnum patrasse
Facinus, cujus deinceps ultio in posterum futura sit.
Nox præterea peperit odiosum Fatum, & Parcā atram,*

Primum, verisimilius id haberi debet quod sibi per omnia constat, quàm quod secum pugnat. Quod autem narratur de Saturni facinore erga patrem, cujus loco regnavit, id nequaquam consentit cum innocentia auræ ætatis. Itaque aut negandum à Saturno factum esse quod omnes Poëtæ ei tribuunt, aut abroganda fides iis, quæ de ætate aurea dicuntur, quod multò malim.

Secundò, quod de ætate aurea narratur id nullo veræ Historiæ fundamento nititur; cùm constet ex Hebræorum monumentis à Diluvio usque, imò verò ab omnium parente Adamo, sceiera, in humani generis historia, utramque paginam fecisse. Si præsertim meminerimus hæc, quæ hic narrantur, non multò ante Abrahami tempora contigisse, ut diximus ad v. 158. facile intelligemus, illo ævo, tantam non fuisse Græciæ colonorum innocentiam.

Tertiò, ignorantia illorum sæculorum, quibus artes, & longus vitæ usus nondum homines expoliverant, non patitur nos magnam virtutem in iis querere. Falluntur enim omnino quicumque rudem barbariem putant esse virtutis matrem; contra verò ab elegantioribus artibus nata esse vitia. Fateor equidem, doctioribus sæculis, callidiùs peccatum esse, & peccari, quàm rudiori ætate; verùm eo ævo ferociùs & apertius peccabant, cùm discrimen virtutis & vitii pænè ignorarent, nec scelera, quæ rara non erant, aut usque adeò invidiosa, tegere dignarentur. Si postea callida nequitia, larvâ virtutis tectâ, hominibus imposuit; tunc cruda ferocitas, æqui, bonique ignaris, virtutum omnium loco fuit. Neque ex conjectura antiquissimos Græciæ incolæ barbariæ ac ferocitatis infirmulamur, hos illorum fuisse mores nos docet ipse *Hesiodus*, in hac regnorum Saturni & Jovis historia. Nec eum mentitum hinc manifestò liquet, quod illarum ætatum homines Dii haberentur, licèt scoloribus inquinati; consecrati, nimirum, ab hominibus virtutis ignaris; quem honorem numquam consequuti essent, si in aliquot sæcula dilata fuisset eorum *ἀνθρώπων*. Fortè ficta dixerit quispiam à Poëtis, quæ de vitiis & sceleribus Deorum canunt; at hoc planè falsum esse intelligemus, si reputemus quæ sit Religionis indoles. Non patitur illa facile res antea inaudita, easque turpes de Numine fingi & vulgò narrari.

Καὶ Θάνατον τέκε δ' Ὑπνον ἱππὶε ᾧ Φῦλον Ὀνείρων.
 Οὐ πινὶ κριμηθεῖσα θεὰ τέκε Νύξ ἐρεβονή.
 Δάπερον αὖ Μῶμον, καὶ Ὀΐζυν ἀλγυρόεσσαν.

cum antea alia omnia homines de eo sentiunt; nedum ut summo applausu talia, cum primum finguntur, excipiat, & turpissimorum mendaciorum inventores maxima cum admiratione audiat. Quod certè factum esset, si *Hesiodus* & *Homerus* primi finxissent que de Diis narrant. Sed carminibus illi descripserunt à Majoribus accepta; quamquam nolo negare ab iis fortè adaucta novis figmentis fuisse, at consentaneis cum antiquissima fama. Alioqui numquam tanto favore fuissent excepti, si de Diis sanior vulgò obtinuisse sententia, aut melior illorum fama ad posteros pervenisset. Sed cum homines nequam, propter potentiam, quam vivi obtinuerant, ab æqualibus, virtutis omnis ignaris, in Deorum numerum mortui relati fuissent; eam sequenti ætati Religionem, unà cum historia turpissimorum facinorum, quæ admirabantur, transdiderant; unde, veluti per manus, ad *Homerum* & *Hesiodum* tandem pervenit. *Aristoteles* Lib. de Poëtica Cap. XXV. ubi quærit qui excusari possit quod minùs rectè à Poëtis dictum videtur: δὲ τὸ μῦθος λυτὸν εἶδὲ ποικίλους ἐν ᾧ τις φασὶν, οἷον καὶ εἰς θεῶν: hac autem ratione solvendum est, sin autem neutro modo, quòd sic aiunt ut qua de Deis dicuntur.

Verùm, ut ad auream ætatem redeam, non dissimulabo viros doctissimos existimare sub ejus descriptione latere antiquius quiddam & remotius; conditionem, nimirum, humani generis, qualis fuit ante primum lapsum, cum totum in duobus capitibus contineretur; & qualis fuisset multò diuturnior, nisi peccassent. At mihi vix simile vero videtur brevis illius felicitatis primorum parentum, ullam superfuisset, apud Græcos, memoriam. Multò credibilius mihi sit ab *Hesiodo* fictum esse quidquid de hisce ætatibus habet in *Operibus*, eo quòd homines, qui præsentia dumtaxat mala sentiunt, præteritaque oblivioni mandant, & præsertim senes, exacta tempora laudare soleant. Si legamus omnium propemodum sæculorum Scriptores, qui ætatem suam cum præteritis conferunt, comperiemus eos semper superiores ætates, & præsertim antiquiores suæ præferre. Quod si verum esset, primum falsæ essent historiæ, quæ maxima scelera antiquissimorum temporum narrant, non minus quàm recentiorum; deinde quò tandem nos devenissemus, si mala semper essent aucta, bona verò imminuta? Si quis ab *Hesiodo* quæzivisset qualis esset ætas, quâ vivebat, respondisset quæ habet in *Operibus* à v. 172. ad 199. ubi gravissimè queritur de moribus ætatis ferreæ. At si à *Juvénale*, qui minimùm mille annis posterior *Hesiodo* fuit, similia sciscitatus esses, beatam fuisse ejus Poëtæ ætatem judicasset, suæ collatam. Sic quod

*Et Mortem: peperit etiam Somnum. peperit verò agmen Somniorum,
Quæ nulli mista Dea peperit Nox obscura.
Rursum postea Momum, & Ærumnam dolore plenam,*

quod in nostra ætate desideramus, in superioribus quærere solemus, quæ nobis minùs noxæ sunt; atque hinc nata est illa fictio quatuor, aut plurium ætatum humani generis in pejora paullatim ræuentis; hinc voces illæ suam ætatem non ferentium Poëtarum *:

*Nunc atas agitur, pejoræque sæcula ferri
Temporibus, quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura metallo;*

itémque vetera laudantium †:

Improbitas illò fuit admirabilis ævo.

Hæc paullò pluribus, quæ antiquissimæ historiæ illustrandæ non inutilia videbantur. *Clericus.*

212. Τίς δὲ θάνατος, ἵππη δὲ φύλον ἀνείρων.] Hinc manifestum quod antea diximus de consanguinitate Deorum Poëticorum; quia enim nocte dormimus & somniamus, idèd Nox dicitur peperisse Somnum & Somnia. & quidem sine opera ullius Dei; quia sola Nox facit ut dormiamus, & somniamus. *Clericus.*

214. Μῶμος] Hoc est, ψόγος. *Guilielmus.*

214. Δόπηγος αὖ Μῶμος] Notum est Momum dici Numen, quod vitia quæ insunt operibus Deorum & hominum callidissimè animadvertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia, nimirum, clam faciliùs aliena mordere, quàm palam. Quare Momus vocatur? A Phœnicia voce *moim*, aut *mom*, quæ vitium sonat; quod ita consentit cum iis, quæ dicuntur αὖ τὰς θεῶν μωμοσκοπὸς, ut Etymologia hæc nostra vix in dubium possit revocari. Ita se ipse describit Momus, apud *Lucianum*, in Deorum Conventu T. 2. p. 709. Ed. Amstæod. Πάντες μοι ἴσασιν ὡς ἐλευθέρως εἶμι πλὴν γλώττιαν, καὶ ὅθεν αἱ κατασκευαίμαι καὶ ἡ κελεύς γεννοῦμαι. διελίσσω γὰρ ἀπαντα καὶ λέγω τὰ ἀκέραια μοι ἐς τὸ φανερόν, οὐτε διδῶς πῶς, οὐτε ὑπὸ αἰδοῦς ἐκκαλύπτων πλὴν γνώμην. ἄστὶ καὶ ἐπαχθὲς δοκῶ τοῖς πᾶσι, καὶ συκοφαντικὸς πλὴν φύσιν, δημόσιος τις κατήγερος ὑπὸ νότῃ ἐκπομπὴ ζῶντος. Omnes me norunt liberum esse linguâ, & nihil retinere eorum, quæ benè non sunt. Arguo enim omnia, & dico quæ mihi videntur apertè, neque quæquam veritus, neque, præ vetustate, meam celans sententiam. Itaque molestus videor plerisque. & naturâ ad calumniandum propensus; publicusque accusator ab iis appellor. *Lucianus* quidem, qui Momum in concilio Deorum de se loquentem induxit, cum palam carpentem quæ sibi displicerent describere debuit; sed naturam maledicentiæ ex vero pinxit *Hesiodus*, cum

è nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantissimum libellum *Luciani*, ὅτε δ' μὴ βελίως πινύον διαβελῆ, in Tom. II.

Ex hac eadem significatione vocis *μῆλον*, natum est adjectivum *ἡσπερίδης* quod infra habemus γ. 259. ubi forma sine vitio ita dicitur. *Clericus*.

Ibidem. Καὶ Ὀϊζὺν αἰχμαρίσσαν.] Quia nocte anxietates augentur ; unde *Ovidio* dicitur *curarum maxima nutrix*. *Clericus*.

215. Εἰσπερίδας] Τὰς αὖς ζῆφον, scilicet. *Quietus*.

215. Εἰσπερίδας π] *Hesperides* Nymphæ dicuntur quæ ad Occasum habitabant ; Occasus autem , ex sententia Veterum , qui rationes motûs Solis, aut potius Terræ, ignorabant , magnam cum Noctē affinitatem habebat. Locus in quo *Hesperides* esse credebantur non unus fuit , attamen in Africa constabat earum sedes fuisse. *Plinius* Lib. V. Hist. Nat. c. 5. de *Berenice* Cyrenaicæ urbe : *Berenice in Syrtis extremo cornu est, quondam vocata Hesperidum supradictarum, vagantibus Græcia fabulis*. Idem de *Lixu* urbe Mauritanicæ Tingitanæ, ultra quam ad Occasum nihil esse credebatur , Lib. ejusdem Cap. I. *Ibi regia Antai, certamenque cum Hercule & Hesperidum horti*. Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert *Hesperidum* Genealogiam *Diodorus Siculus* Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorē quemquam alium moramur, præ *Hesiodo* ; Græculi enim certatim addidere veteribus fabulis , quæ proinde in antiquissimis quibusque minùs corruptæ inanibus additamentis inveniuntur. *Clericus*.

Ibidem. Αἷς μῆλα — χρύστα καλὰ μέλυσιν.] Duplici ratione hæc μῆλα à Veteribus explicantur. Alii existimant fuisse mala , vel poma quæ *citrea* vocamus , & ob colorem *aurea* dicta sunt ; vel etiam *aurantia* , quæ amara sunt aut dulcia , cùm *citrea* sint acida. Certè *citrea* & *aurantia* & *εἰσπερίδες* & *εἰσπερίχες* μῆλα dicta sunt , & primùm ex regionibus *Atlanti* monti subjectis in Europam allata sunt. *Athenæus* lib. III. p. 82. Εἰσπερίδων δὲ μῆλον ὅπως καλεῖσθαι πινά φησι *Τιμαχίδης* , ἐν τῷ πέριετῳ , εἰπὼν καὶ ἐν Λακεδαιμονίῳ παρεπτόμεθα τοῖς Θεαῖς φησὶ *Πάμφιλος* ταῦτα , ἵνα μὴ πὶ εἶναι καὶ ἄδραται , καλεῖσθαι δ' Εἰσπερίδων μῆλα. Ἀριστοκράτης γὰρ ἐν πέριετῳ Λακωνικῶν , ἐπὶ δὲ καὶ μῆλα καὶ τὰς λεγόμενας Εἰσπερίδας : quædam mala dici *Hesperidum* , ait *Timachidas* in quarto, testatus etiam *Lacedæmone* apponi Diis. Hac habet & *Pamphilus* , ac præterea grati esse odoris , sed non comedi , vocarique *Hesperidum* mala. *Aristocrates* Libro quarto *Laconicorum* : insuper mala & quas *Hesperidas* vocant. Idem *Athenæus* , paginâ sequente : *Αἰμιλιανὸς* δὲ ἔλεγε Ἰόβαν τὴν Μαυρωσίαν βασιλίαν , αἰδοῦσαν παλυνθεῖσθαι , ἐν τοῖς αὖτε *Διόσκω* συζητήμασι μηχανοῦνται ἔκτερος , καλεῖσθαι φύσκειν αὐτὴν παρὰ τοῖς Ἀἰγυίοις μῆλον Εἰσπερίχον , ἀφ' ὧν καὶ Ἡρακλῆς κηρύσσει εἰς τὴν Ἑλλάδα , καὶ χρύστα λέγει τὴν ἰδίαν λεγόμενα μῆλα : *Æmilianus* vero dixit *Jubam* *Mauritanicæ*

vitania Regem, virum doctissimum in commentariis de Libya meminisse citri, & dicere vocari à Libybus malum Hespericum: à quibus etiam Herculem tulisse in Graciam mala, quæ ob colorem dicuntur aurea. In hæc verba amplissimam enarrationem habet Claud. Salmasius in Solinum p. 670. & seqq. Ed. Ultraject. Addimus nos, si Juba Libycum ipsum nomen protulit, cum dixit ἡσπερίων vocari malum hoc, apud Libyas, videri dictum ἡσπερίων aschphiri, aut espiri, à pulcritudine, nam Hebræis ἡσπερίων pulcher fuit. Fortè &, ut hoc obiter dicam, ἡσπερίων, seu vesperugo indidem nomen traxit,

* Ἑσπερίων δὲ καλεῖται ἐν ἀργεῖ ἡσπερίων ἀστὴρ.

Vesperugo, quæ pulcherrima est in cælo stella. Galli vocant vulgò la belle étoile. Deinde quia illa stella ad occasum, paullò postquam sol occidit, apparet, occidentales oræ dictæ sunt à Græcis hesperia, ut Italia, Hispania, & occidui Africæ tractus. Macrobius Saturn. Lib. I. c. 3. Græci ἡσπερίων à stella hespero dicunt, unde & Hesperia Italia, quod occasui subiecta sit, nominatur.

Verùm, ut redeamus ad mala Hesperidum, alii crediderunt fuisse oves. Diodorus Siculus Lib. IV. p. 233. Κατὰ τὴν ἡσπερίων ὀνομαζομένην χώραν φασὶν ἀδελφὰς δύο ἡσπερίων δὲ διανομασθῆναι, Ἑσπερίων καὶ Ἀτλαντίαν, τύτῃς δὲ περὶ τὴν ἡσπερίων τὴν ἀπὸ καὶ περὶ τὴν Ἀτλαντίαν, τῇ δὲ καὶ ἡσπερίων καὶ Ἀτλαντίαν ἀπὸ ἡς αἰτίας τὰς ποιητὰς τὴν ἡσπερίων μῦθον καλεῖται ὀνομαζομένην χρυσῇ μῦθον: in regione, quæ vocatur Hesperitis, aiunt fratres duos fuisse, inclyti gloriâ nominis, Hesperum & Atlantem; hos verò habuisse oves incredibilis pulcritudinis, colore rutilo & ad aureum accedente; quæ de causâ, Poëtas, cum oves μῦθον vocarent, appellasse eas χρυσῇ μῦθον. Nimirum, Græci, ut & Latini, aurea vocant quæcumque pulcritudine in suo genere excellent.

Sed multò verisimilior est prior sententia quæ aurea mala, citrea, vel aurantia interpretatur, præsertim cum omnes memorent hortos Hesperidum, nemo pascua; in quibus versantur oves, non in hortia. Samuel quidem Bochartus in Chanaanis Lib. I. c. 24. vult aurea mala quæ draco observabat, fuisse opes, vel ab eodem, vel ab alio congestas. Tum subjicit: huc facit quod ἡσπερίων malon, vel melon, Arabicè opes sonat, ut Græcè μῦθον vel μῦθον malum. Sed quod ostendimus de origine citreorum vel aurantiorum malorum, ex Hesperide terra, conjecturam illam evertunt.

Eodem pertinet quod de Hippomene narrant Poëtæ. Salmasius vetus hoc Epigramma, eam in rem, profert:

*Septa micant spinis felicitis munera mali,
Quæ tulit ut Circi aureus ora tument.*

Hippo-

Hippomenes: vixit tali certamina malo,

Ialia poma nemus protulit Hesperidum.

Aut in hinc nihil video,

*Aut * huc Massyli poma draconis erant.*

De dracone custode alibi agemus. Clericus.

Ibidem. Πέραν κλυτὸν Ὠκεανόν] No' im' vertere *trans Oceanum*, nam *trans Oceanum* nihil norant antiquiores Græci, sed *ad Oceanum*. Ac sære vidimus non *trans Oceanum*, sed *ad Oceanum* collocari Hesperium hortos. De hac significatione voculæ *πέραν*, vide Intt. ad Mart. IV, 15. Si tamen hæc scripta fuissent postquam Pœni Atlantici Oceani meridiano tractu navigare ceperunt, possent intelligi *intulæ* in illo Oceano, quæ dicerentur *πέραν Ὠκεανόν*, quod sint *trans freum Oceani*. Pomponius Mela Lib. III. C. 10. cum descripsisset *ἰαπείρου κόλπον*, quod *coria* *promontorium* nunc vocamus: inde, inquit, incipit *mons illa*, quæ *in occidentem vergens mari Atlantico alluitur*. *Prima* ejus *Aethiopes tenent*, *media nulli*. Nam *aut exusta sunt*, *aut arenis obducta*, *aut infesta serpentibus*. *Exustis insula apposta sunt*, *quas Hesperidas tenuisse nemoatur*. Forè hoc fictum ex hoc Hesiodi loco, perperam intellecto, ceteri enim Scriptores hortos Hesperidum in continente Africa, esse dixerunt.

Cum antea statuerimus Nymphas esse *animas*, *νεψυχὰς* *nepsychas*, quæ fuerit forè quispian qua de causa dixerint Poëtæ, & vulgò crediderint Ethnici eas versari in nemoribus & viretis? Nimirum, antiquissimis temporibus videntur Græci credidisse animos fato functionum libenter versatos esse circa loca, quæ vivi coluerant. Itaque vetustissimorum Hesperiorum animi credebantur, corpore soluti, errare in Mauritaniz viretis, malis citreis & aurantiis confitis, amœnis profectò sedibus, pro eorum captu qui supra hæc terrena non sapiebant. Illo ævo,

— * *nondum aliquis sortitus triste profundi*

Imberium, aut Sœcula torvus cum conjuge Pluton.

Nec veta, nec furia, nec saxum, aut un' turis atrî

Pœna, sed inferis hilares sine regibus umbra.

Seu, ut clarius loquar, nondum Poëtæ finxerant quæ de Inferis postea dictæ sunt. Clurum ejus opinionis vestigium habemus in *Operibus* 9. 122 ubi de prima, seu antiquissima hominum (qui in Græcia, nimirum, vixerant) ætate, ita loquitur Hesiodus:

Ταὶ μὲν Δαίμονες ἦσαν, Διὸς μορφαὶ διὰ βυλάς,

Ἐδλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Οἱ μὲν φύλασσαν τοὺς δίκαιους καὶ χάρι' ἔχοντες,

Ἡεὶ καὶ ἀνέμους, πάντα φασγάνους ἐπ' αἵμα.

Hi

* *Martial. Lib. XIII. Ep. 37. ubi Massyli habet, pro Massasyli, quod nomen populi Mauris vicini.*

† *Juvenalis Sat. XIII, 49.*

Hi quidem Dæmones facti sunt, magni Jovis consilio, boni, versantes in terra, custodes mortalium hominum, caliginoso aëre indusi passim errantes per terram. Eodem pertinet quod postea dicit de Heroibus Thebanorum & Troïcorum temporum γ. 167.

Τοῖς δὲ διχ' ἀνθρώπων, βίῳ τε καὶ ἡβῇ ὀπίσσω
Ζεὺς Κρονίδης κατέτασσε πατρὸς εἰς πέρας γαίης,
Τηλεὶ ἀπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνῳ ἑμβασιλῆα.
Καὶ τοὶ μὲν γαίῃσι ἀκάδῃσι θυμὸν ἔχοντες
Εἰ μακάρεσσιν ἴσους, παρ' Ὀκεανὸς βαθυδάλῃ,
Ὀλβίῳ ἤενος τοῖσιν μελίσσια καρποὶ
Τρεῖς ἔπειθ' ἐλάσσοντι φέρει Ζεὺς ὀϊστὸν ἄρουρον.

His autem scorsim ab hominibus vitâ & sede tributâ, Jupiter pater, Saturni filius, habitare eos jussit ad fines terra, procul ab immortalibus; eorum autem Saturnus Rex est; & illi quidem habitant, securum animum habentes, in beatorum insulis, intra Oceanum profundum, felices Heroes. Iis dulcem fructum ter quotannis florentem fert fecunda tellus. Sed & aliis in locis eos qui ad Trojam perierunt collocarunt alii Poëtæ, & quidem supra terram. Dionysius in Periegesi γ. 541.

Εἴ τι τις καὶ σπαιδὸν ὑπὲρ πέρας Εὐξέπειο,
Ἀντι Βορυθίνῃ, πολυνύμφῃ εἰν ἀλὶ νῆσῳ
Ἡρώων· Λαοκλέω μιν ἐπὶ νυμῖλῳ καλέουσιν.
Οὐκ ἀοὶοὶ τὴν πέρας κινάπτεται λαοκὰ τέτυκται.
Κεῖθι δ' Ἀχιλλῆος τε καὶ Ἡρώων φάπτεται ἄλῃ
Ψύχας εἰλόσσεσθαι, ἱερῆαίαι ἀνὰ βήσας,
Τῷ τε δ' ἀερίσσι Διὸς πέρας δῶρον ὀπιδῆ
Ἀντ' ἀερίης.

Est verò quadam, sinistrum super meatum Euxini, ex adverso Borysthenis celebris in mari insula Heroum. Albam eam cognomine vocant, quia quæ ei insunt animalia alba sunt. Illic item Achillis & aliorum famæ est Heroum animas errare desertas per valles. Quod aliorum multorum testimoniis illustrari posset, si de Achillea Insula ageremus. Verum hoc unum ex superioribus verbis Hesiodi & Dionysi, quibus multi alii concinunt Poëtæ, colligimus, antiquissimis temporibus Græcos credidisse vitâ functorum animos non infra terram detrusos, sed hic illic in locis amœnis volitasse; unde nata est opinio de Nymphis, per totam terram vagantibus; cujus originem Poëtæ aliud agentes obscurè nobis indicarunt. Possemus Philosophos paria sentientes illis succenturiare, sed quia hi conjecturis potius suis, quàm olim receptis opinionibus gaudent, ab eo labore supersedebimus. Neque enim hic quærimus quid, ex Philosophorum sententia, verum fuerit; sed quid antiquissimi Græciæ incolæ crediderint, qualecunque esset. Criticos hic agimus, non Philosophos. Clericus.

Χρύστα καλὰ μέλυσσι, φέροντά τε δένδρεα καρπίν·
 Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοπίνης,
 Κλωθώ τε, Λάχεσιν τε, καὶ Ἀτροπὸν, αἵ τε βροπῖσι
 Γεινομύθοισι διδῶσιν ἔχειν αἰγαθόν τε, κακόν τε,
 Αἴτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραβασίας ἐφέπυσαι,
 Οὐδέ πτε λήγῃσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
 Περὶ γ' ἀπὸ τῷ δώῳσι κακῶ ὅπιν ὅσας αἰμάργη.
 Τίκτε δ' καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροπῖσι,

216. Φέροντά τε δένδρεα καρπίν] *Arbores fructiferæ. καρπὸς καὶ ἐξο-
 χλὸς ὁ αἶνος Hesych. Gnietus.*

217. Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας] *Hoc est, Parcas, quæ duplici illo no-
 mine vocari solent. Sed Hesiodus, Poeticâ licentiâ ludens, totidem
 facit Deos, aut Semideos, variis rebus præfectos, quod sunt illarum
 nomina, licet idem prorsus significantia. Quod manifestò ostendunt
 sequentia, & præsertim quidem versus 228.*

Ἰσµίνης τε Φόνος τε, Μάχης τ' Ἀνδροβασίας τε.

*Nam Pugna, Cedes, Prælia & Strages virorum sunt unius ejusdém-
 que rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia personarum fingen-
 darum, & quidem divinarum, videtur orta consuetudo Ethnicorum,
 de qua multis diximus in Critica P. 2. C. VIII. Ut ad Numina, de
 quibus hîc Hesiodus, redeam, fatales Dæ dictæ sunt μοῖραι fata, sor-
 tes, παρὰ τὸ μυριεῖα ἐκείνη, quia unicuique divisa sunt. Sed vox
 Κῆρ omnino facta est à Phœnicia voce κῆρ Kor, frigus; nec frequen-
 tius additur ullum epitheton morti, quàm frigida, eo quòd mortuo-
 rum illico frigescant membra. Quin & Horatius Sat. Lib. II. Sat. I.
 v. 62. frigus ponit pro morte:*

————— ὦ πuer, ut sis

*Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
 Frigore te feriat.*

*Vetus Scholiastes: Morte te afficiat, quæ frigida est, ut Virgilius: fri-
 gida mors. Vide, si tanti est, alios Interpretes. Eadem operâ, di-
 cam unde mihi videantur Parca dictæ Latinis; nimirum, à voce ejus-
 dem Linguae παρὶς rûpit, fragit, unde dicta παρκα parka Dea quæ ab-
 rumpit filum; quod Atropos potissimum facere dicitur, sed non dis-
 sentientibus sororibus. Omnes aliæ Etymologiæ ineptæ sunt, quas
 licet quæris apud G. Joann. Vossium in Etymologico. Clericus.*

220. Αἴτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραβασίας ἐφέπυσαι] *Hoc est, quæ &
 hujus ætatis homines morte plectunt, & olim de antiquissimis Græ-
 ciæ*

*Aurea pulchra cura sunt, frugiferaeque arbores,
Et fatales Deae, & Parcas genuit immites,
Clothoque, Lachestique, & Atropôn: quae mortalibus
Nascentibus dant habendum bonumque malumque,
Quaque hominumque Deorumque delicta persequentes,
Numquam deponunt Dea vehementem iram,
Priusquàm ab illo sumserint gravem poenam, quisquis peccarit.
Peperit praterea & Nemefin, cladem mortalibus hominibus,*

ciz incolis in Deorum numerum relatis, quosque adeò nunc Deos dicimus, easdem poenas sumserunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet, *Hesiodi* ætate, ignotum non fuisse Deos, qui colebantur, fuisse meros homines. Alioqui Numina, quæ præesse credebantur Morti, & fato hominum, Diis ipsis superiora numquam habita fuissent. *Clericus.*

223. Τίτι δὲ καὶ Νέμεσις.] Hæc vox idem significat ac *Μεῖσις*, est enim à *μεῖναι*, quod idem ac *μεῖναι*, id est, *divido*. Numen est, quod superbis distribuere credebatur poenas, & persequi reos, qui sibi meritum supplicium effugisse videbantur. Vide quæ de ea collegit *Rob. Constantinus* in Lexico, nemo enim plura & aptiora hanc in rem protulit Veterum testimonia. Sed non est miscendum, quod ille observare omisit, hoc Numen cum alio ejusdem nominis, quod præest pudori, quo delicta vetantur. Est, nimirum, ejus munus in eo fitum ut exciteretur in hominum animis timor *διὰ τὴν αἰσχύνην* *justa visitationis*, ut loquitur *Eusebius*. Hæc Nemesis antevertit peccata; illa commissa plectit. Nemesis benignioris meminit ipse *Hesiodus*, in Operibus, v. 200. ubi descripto sæculo ferreo, ita loquitur:

Καὶ τίτι δὲ καὶ εὐρύς τελευταιὸν δὲ χροῖος εὐρυδίας,
Λόγισσι φασίεσι καλυψαμένην χροῖος καλὸν,
Αἰθνήτων μὲν φύλ' ἵππων, αἰθνήτων αἰθνήτων,
Αἰδώς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad cælum à terra spatiosa candidis vestibulis recta corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor & NEMESIS. Interpretatur *Proclus* *διὰ τὴν ἀγέλην*, *justitia Angelum*; sed tantum abest, ut is ad Deos sæculo ferreo ivisse dici possit, ut contrà numquam magis versatus fuerit inter homines, quàm ea ætate, quæ maxima scelera admissa censentur. Verùm de hac dicemus & ad Opera *Hesiodi*. *Clericus.*

Ibid. Πῦμα θνητῶν βροτῶν.] Contrà altera Nemesis juvat, ut dicebamus. *Clericus.*

Νύξ ὅλη. μὲ τίςδ' Ἀπάτιν τέκε καὶ Φιλόπτη;

Γῆρας τ' ἔλόμενον, καὶ Ἔρην τέκε καρτερόθυμον.

229

Αὐτὰρ Ἔρως συγῆ τέκε μὲ Πόνον αἰλχνοέντα,

Λήθην πε, Λιμόν πε, καὶ Ἀλγέα δακρυόεντα,

Τόμινας πε, Φόνους πε, Μάχας τ', Ἀνδροκτισίας πε,

Νείκεά πε, ψάδέας πε Λόγους, Ἀμφιλογίας πε,

Δυσνομίην, Ἀτίην πε, συνήθεας αἰδήλοισιν.

230

Ὄρχον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ὀπιχθανίης ἀνθρώπων

Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἐκὼν ὀπιόρχον ὁμόοσῃ.

Νηρέα τ' αἰψάδέα καὶ αἰληθέα γείναίτο Πόνιόν,

Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέεσσι γέροντα,

Οὔνεκα νημερτής πε καὶ ἤπιόν· ἔδ' ἔθιμιςτέων

235

Δήθεται, αἰδᾷ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.

224. Ἀπάτιν τέκε καὶ φιλόπτη] *Δαλόπτη* scribendum videtur. pro *Δαλιόπτη*. τὸ φιλόπτη hic locum non habet. *Guietus*.

224. Καὶ Φιλόπτη] Non est vertendum *Amicitiam*, ut vulgò solent, sed *Concubitum*; intelligendúsque meretricius, qui meritò inter maxima mala recensetur, & Noctis est infausta soboles: Non raro φιλόπτης, apud *Hesiodum*, & *Homorum*, eo sensu occurrit, ut Lexica docebant. Vide τ. 177. Nec potuit soror ei convenientior dari quàm Ἀπάτις, hoc est, *fraus*, *simulatio*, *captio*, *fallax suadela*, quibus meretrices alliciunt adolescentes. Res est nimis nota, & plenae sunt exemplis *Comœdiz*. Igitur necessaria non est violenta emendatio *Fr. Guieti*, qui volebat legi *Δαλόπτη* pro *Δαλιόπτη*. *Clericus*.

229. Ἀμφιλογίας πε] Ἀν ἀμφιλογίας πε. *Guietus*.

230. Δυσνομίην] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opposita. *Guietus*.

231. Ὄρχον] Hanc *περὶ οὐρανίου* imitantur Platonici, ut liquet ex *Comment. Hierocli* ad 2. vers. *Pythagora*. *Clericus*.

233. Νηρέα τ' αἰψάδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui sciet Phoeniciâ Linguâ, נַהַרֵּו *naharo* esse fluvium. Fluvii meritò dicuntur filii maris, cum ex eo orientur, quod non fuit ignotum *Hesiodo*, ut apparet ex τ. 336. & seqq. Crediderim Phoenices dixisse mare esse patrem fluviorum נַהַרֵּו אֵם ab *nahare*, quod *pater Nerei* malè versum est. Eodem errore, judicarunt Nerea esse numen maris, cum fluviorum potius Deus haberi deberet. Unde verò factum sit ut ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Hesiodus*, quærent Interpretes. Ridiculus hic est *Joannes Diaconus*, ut solet, qui hanc ejus rei rationem reddit: *περὸς τοὺς εἰσέβαιον αἰς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ εὐφραδίας διάγοντες καὶ ναυπηγόμενοι ἄνθρωποι αἰληθεῖς περὶ αἰψάδους εἶναι. καὶ ἂν τῷτο καὶ ἔνθα καὶ μετ' ἐξ. ὃ καὶ κατέστη καὶ αὐτῶν ἐλπίζοντες θάνατον*

Nox pernicioſa: poſt hanc Fraudem enixa eſt, & Amicitiam,
Seniumque noxium, & Contentionem peperit pertinacem.
Ceterum Contentio odioſa peperit quidem Laborem moleſtum,
Oblivionemque, Famemque, & Dolores lacrymabiles,
Pugnâſque, Cadêſque, Præliâque, Stragêſque virorum,
Jurgiâque, mendacêſque Sermones, Diſceptationeſque,
Legum contemptum; Noxamque, familiares inter ſeſe:
Juſjurandum quod plurimum terreſtres homines
Ledit, quando quiſpiam volens pejeraverit:
Nereumque alienum à mendacio, & veracem genuit Pontus,
Maximum natu filiorum: ſed vocant ſenem,
Eo quòd verus atque placidus: nec juris & æqui
Obliviſcitur, ſed juſta & moderata judicia novit.

τὸ ἀναιδέα παραστῆς πρὸς τὴν ἀγνοήθειαν. ἢ πρὸς τὴν ἀναιδέαν ἐπιδεικνύμεν μὴ δὲ
δικαιοσύνης, μὴ δὲ ἰσότητος: quia ſolent, ut plurimum, homines, ut in
mari vitam agunt & navigant veraces eſſe & mendacii inimicos, pro-
ptereaque honore & veneratione digni. Adde autem, quod quotidie ex-
ſpactant, perſuadet ut ſint veraces & iuſti; neſcitis licet illis obliviſci aut
juſtitiam, aut æquitatem. Ceriè hac ratione in officio contineri de-
berent nautæ, ſed quis neſcit contraria omnia eſſe vera? Hic noſter
Joannes vixerat forte in oppido mediterraneo, in quo de nautis phi-
loſophabatur, ut nos de incolis Planetarum, quos ne in ſomnis qui-
dem vidimus. Confugiendum hæc nobis iterum ad Linguam ejus
Gentis, quæ frequentibus navigationibus ceteris maria aperuit. Eſt
autem Linguæ radices τῷ ναῦ, τῷ ναῦ, & τῷ ναῦ ſonant ſplen-
dere, lucere; quod à luce corporea tranſlatum ad animum ſignificat
ſcire, intelligere, ſapere. Itaque laudes, quibus hæc Nerea ornat
Poëta, videntur nautæ ex altera ſignificatione ejus nominis. Forte
propterea & Nerea & Protea fatidicos Deos eſſe crediderunt Veteres.
Clericus.

235. ————— ἐπὶ τῇ τῷ

Δίδοται ἀλλὰ διὰ τὴν καὶ τὴν δὴν οἶδον.]

Quæritur quid propriè ſignificet vox δῖος, quæ & apud Homeros
aliquoties occurrit. Iliad. Δ, 361. Agamemnon de Ulyſſe: ἀπὸ δῖ-
ου οἶδον. Interpretantur vulgò βουλευόμενος conſilia, diſtâque ea vult
Euſtathius, ad locum allatum Homeri, πᾶσι τὸ δῖον, ὃ ἀναιδέα τὸ ἐπὶ
πολὺν. ἀφ' οὗ καὶ δῖος οὗ βουλευόμενος. καὶ τὸ δῖον τὸ ἐπὶ βουλευ-
όμενος: à δῖον, id eſt, diu, unde & δῖος longævus. Tempore enim
opus eſt iis, qui rectè conſulant. Similia Etymologici Magni auſtor,
& alia non meliora habet. Quoniam verò hæc mentio ſit juſtitie,
omnino

Αὔτης δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ αἰγλώορα Φόρκυν,
 Γαίῃ μισγόμενον, καὶ Κητῷ καλλιπάρηον,
 Εὐρυβίλῳ τ' ἀδάμαντον ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσιν.
 Νηρῆον δ' ἐχέοντο μεγάροισιν τέκνα θεῶων
 Πόντῳ ἐν ἀτρυγίτῳ, καὶ Δωρίδον ἠὲ νηόμοιο,
 Κέρης Ωκεανοῖο τελέεντον πατμοῖο,
 Πρωτῶ τ', Εὐκρεΐτη πε, Σαώ τ', Ἀμφιτερίτη πε,
 Εὐδάρη πε, Θέπης πε, Γαλλίῃ πε, Γλαύκῃ πε,
 Κυμοθόῃ, Σπείῳ πε, Θοῇ, Θαλίῃ τ' ἐρόεσσα,
 Καὶ Μελίτη χαείεσσα, καὶ Εὐλιμήνῃ, καὶ Ἀγανῇ,
 Πασίγῃ τ', Ἐρετώ πε, καὶ Εὐνείκῃ ῥοδόπηχυν,
 Δωτώ πε, Πρωτῶ πε, Φέρυσσά πε, Διωμαμένη πε,
 Νησιίῃ πε, καὶ Ἀκταίῃ, καὶ Πρωτομέδεια,
 Δωρίς, καὶ Πανόπῃ, καὶ Ὀειδῆς Γαλαΐτεια,
 Ἰπποθόῃ τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἰππονόῃ ῥοδόπηχυν,
 Κυμοδόκῃ θ', ἡ κύματ' ἐν ἡεροειδέϊ πόντῳ,
 Πνοιᾶς πε ζαθέων ἀνέμων, σιῶν Κυματολήγῃ,
 Ρῆϊα πρηϋνί, καὶ εὐσφύρῳ Ἀμφιτερίτῃ
 Κυμῶ τ', Ἡϊόνῃ πε, εὐσέφανός θ' Ἀλιμήδῃ,

240

245

250

255

omnino crediderim *Ἰν* esse propriè *judicium*, à radice Phœnicia
Ἰν *doun*, judicare, unde *Ἰν* *din*, aut *Ἰν* *dino*, *judicium*, quod à
 voce *Ἰν*, si pronunties H ut I, solâ terminatione in Σ differt.
Clericus.

237. Θαύμαντι] Iridis patrem. *Gaietus.*

237. Θαύμαντι μέγαν] Cùm Thaumás quidem dicatur filius Ne-
 rei & pater Iridis, oportet eâ voce intelligi quidpiam, cujus natura
 sit affinis mari & Iridi. Cùm verò sit ille filius Terræ, necesse
 etiam est quod vocatur Thaumás posse dici è terrâ oriri. Vix ergo
 aliud esse potest, quàm nescio quod Numen, quod sit vaporum &
 nubium præses; nam hæc nascuntur ex mari & terra, & pariunt Iri-
 dem. Ita dictum fuerit, quòd metèora hominibus sint *admirationi*,
 aut à verbo Græco *θαυμάζω*, aut à Phœnicia voce *Ἰν* *thamab*,
 quæ idem sonat, & à qua Græcum verbum deductum est. Homi-
 nes, ut verbis *Lucretii* utar, è Lib. VI.

mirantur quâ ratione

Quæque geri possint, præsertim rebus in illis,

Quæ supra caput ætheris cernuntur in oris. *Clericus.*

Ἀγνώστου Φόρκυν] Hic videtur homo fuisse, qui navigationis pe-
 ritus fuerit, & remotissimas oras navibus adierit. Nam cùm res ipsa
 hoc

Deinde rursum Thaumantem magnam & fortem Phorcyn,
 Terra commistus, & Ceto formosam,
 Eurybiámque, ferreum in pectore animum habentem.
 Ex Nereo porro prognatae sunt perquam amabiles filiae Dearum
 Ponto in inexhausto, & ex Doride pulcra,
 Filia Oceani ultimi fluvii,
 Protóque, Eucratéque, Saóque, Amphitritéque,
 Eudoráque, Thetísque, Galenéque, Glaucéque,
 Cymothoë, Spióque, Thoë, Thaliáque jucunda,
 Et Melita gratiosa, & Eulimene & Agave,
 Pasitheaéque, Eratóque, & Eunice roseis lacertis prædita,
 Dotóque, Protóque, Pherusáque, Dynamenéque,
 Nesaáque, & Aëlaa, & Protomedia,
 Doris, & Panope, & speciosa Galatea,
 Hippothoëque lepida, & Hipponoë roseis lacertis prædita,
 Cymodocéque, quæ fluctus in obscuro ponto,
 Et flatus vehementium ventorum, unà cum Cymatolege,
 Facile mitigat, & cum pulcros talos habente Amphitrite:
 Cymóque, Eionéque, pulchréque coronata Halimede,

hoc ostendat, ut postea videbimus, Radix קרן *phrak* apud Syros est discessit, amovit se &c. Clericus.

238. Κητώ καλλιπάρηον] An κητώ à κῆτος? placet. Guietus.

238. Κητώ καλλιπάρηον] Nescio quare *Hesiodus* Cetonem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit dissimillimas sibi filias, ut postea videbimus. Ex filiabus si conjiciamus de māt̄ris nomine, judicabimus dictam à radice κητ *Kout*, fastidire, litigare. Soror ejus nomen Græcum habet, sed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus sororis, cūm dicatur

Εὐρυβία ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσα.

Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Νηΐον δὲ ἰχθυόεντα] Subintell. ἐν. μεγέθει, hoc est, μεγάλως ἰπύεσται. Etym. Guietus.

240. Μεγέθει τίνα θεῶν, πάντα δὲ αἰετοῦ] Hæ sunt nymphæ marinæ, hoc est, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui insulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Græca, pro arbitrio, imposuerunt Poëtæ. Clericus.

241. Τέλειον ποταμόιο] Hoc est, μεγάλην. Guietus.

242. Τέλειον ποταμοίο] Hoc est, extremi, à τέλος, finis. Clericus.

Γλαυκονόμη τε Φιλομμειδής, ἢ Ποντοπόρεια,
 Λειαγόρη τε, ἢ Εὐαγόρη, ἢ Λαιομέδεια.
 Πελιωόμη τε, ἢ Αὐτονόη, ἢ Λυσιάνασσα,
 Εὐάργη τε Φυλὼ τ' ἔρατῇ, ἢ εἶδ' ἄμωμ'·
 Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δέμας, δῖη τε Μενίππη·
 Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμισώ τε, Προνόη τε·
 Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτιο.
 Αὗται μὲν Νηρῆ' ἁμύμον' ἐξεγρόντο
 Κῆρυι πεντήκοντα, ἁμύμονα ἔργ' εἰδῆαι.
 Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυρρεΐταιο θύγατρο
 Ἠγάγετ' Ἠλέκτελλω. ἣ δ' ὠκεΐαν τέκεν Ἴριν,
 Ἠΰκόμης θ' Ἀρπύας, Ἀελλώ τ', Ὠκυπέτῳ τε,
 Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῆσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἔπονται,
 Ὠκείης περύγεσι μετὰ χερσίναι γ' ἴαλλον.
 Φόρκυι δ' αὖ Κητώ Γραίας τέκε καλλιπάρη',
 Ἐκ χμετῆς πολιᾶς, τὰς δὲ Γραίας καλέουσιν
 Ἀθανάτοί τε θεοί, χαρμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἀνθρώποι.
 Πεφρηδὼ τ' εὐπέπλον, Ἐννώ τε κροκόπεπλον,

260

265

270

262. Αὗται μὲν Νηρῆ' ἁμύμον' ἐξεγρόντο

Κῆρυι πεντήκοντα, ἁμύμονα ἔργ' εἰδῆαι]

Hos duos versus attuli, propter vocem *αἰμύμων*. Propriè quidem significat quod reprehendi nequit, quod nullum sit in eo vitium. Venit enim ex eadem Radice ac *Μῶμος*, de quo antea ad v. 214. Auctor Etymologici: παρὰ τὸ μῶμος, γίνεται αἰμώμος, αἰμώμων, ἢ πρὸς τὴν ὤ in Ὑ αἰμύμων, ὡς χελάνη καὶ χελών. ὁ αἰμώμωνος καὶ ἀψογας. Attamen hoc in loco & multis aliis malim, neglectâ Etymologîâ, vertere egregius, eximius; nimirum, in suo genere. Passim apud *Homerum*, Achilles dicitur αἰμώμων, in quo certè plurima fuere, quæ meritò poterant reprehendi, *superbia*, *ferocitas*, *crudelitas* &c. Sed ita vocatur, quia erat egregius miles. *Clericus*.

266. Ὠκεΐαν στίκετ' Ἴρις.] Cum Veteres animadverterent arcum coelestem cerni cum plueret, facile intellexerunt ortum eum ex pluvia; quo factum, ut à mari oriri dicant Poëtæ. Sed propter elegantiam colorum, crediderunt, aut se credere finxerunt scalam esse è cœlo demissam, per quam nuntii à Diis ad homines descenderent. Illi autem spiritus, quos nos Græcâ voce appellamus *Angelos*, hoc est, nuntios, ab Hebræis vocantur quandoque *דַּיָּוִד* *hirim*, vel *irim*, hoc est, aut *vigiles*, aut *monitores*. Hinc ergo factum nomen *Iridis*, nuntiae Deorum, quæ propterea dicitur *celer*, quòd Deorum nuntii celerrimi esse existimarentur. *Clericus*.

267. Ἀΐς

*Glauconoméque hilaris, & Pontoporia,
 Liagoréque, & Euagore, & Laomedia:
 Polynoméque, & Autonoë, & Lyfianassa,
 Euarnéque tam indolis grata, quàm inculpata formæ.
 Et Psamathe decora corpore, divinâque Menippe:
 Nesôque, Eupompéque, Themistôque, Pronoëque,
 Nemertésque, quæ patris habet animum immortalis.
 Hæ quidem ex Nereo inculpato procreatae sunt
 Filiae quinquaginta, inculpata opera callentes.
 Thaumás verò Oceani profundiflui filiam
 Duxit Electram. hæc autem celerem peperit Irim,
 Pulchricomâsque Harpyias, Aëllôque, Ocypeténque,
 Quæ ventorum flamina, & aves adsequuntur
 Pernicibus alis. sublimes enim volitant.
 Phorco post hæc Ceto Græas peperit formosa,
 A partu canas, quas ob id Græas vocant
 Immortalésque Dii, humique incedentes homines.
 Pephredôque pulchro peplo, Enyôque croceo peplo,*

267. Α'έρυας] Ultima correpta. Dorismus. ut suprâ κέρως, τροπός. *Guictus.*

267. Η'ὐρύμυς & Α'έρυας κ' πὲ ἰζύς] Ostendimus multis, in Dissert. de Statua Salina, Harpyias esse locustas, quas hic facit *Hesiodus* Thaumantis Meteororum Præfidis filias, quia ex nubibus sæpè ferri videntur; *παραχρόναι δ' ἰζύων*, sublimes enim volant. Vide quæ illic diximus. *Clericus.*

270. Γραίας τίς καλὴσπάρη] Vox *γαίμ* idem sonat Græcè, ac *Γαίης* anus. Inde finxerunt Poëtæ *Græas* fuisse canas, cùm nascerentur. At si scribamus *גראב* *graab*, vel *גריאב* *griab*, vox deduci poterit à Radice, quæ apud Arabas & Chaldæos significat, *audax*, *animosus* fuit, *irrisavit*; quæ significatio non malè quadrat in Phorcynis filias. Quod addit *Hesiodus* à Diis æquè ac ab hominibus vocatas *γαίμς*, perinde est ac si diceret antiquissimum hoc earum esse nomen. Vide not. ad γ. 195. *Clericus.*

272. Χαμνοὶ ἰεχέωροι ἄνθρωποι] Haud paullò elegantius legas *ἰεχέωροι*, repentes, cùm *ἰεχέω* rariùs significet *incedere*. *Clericus.*

273. Πιφενδὼ π' Εὐρώ π'] Nomina hæc Græca sunt convenientia cum nomine Phœnicio; nam *Πιφενδὼ* vel, ut scribunt alii, *Πιφεδὼ*, est à *πιφελίω* inhorruisse, fremuisse. *Εὐρώ* verò nomen est *Bellonæ*, *παρα τὴν ἰω*, *εὐών*, ὅ ἐστι *φονὴν*, occido, ut conjicit *Eustathius*. *Clericus.*

Γοργῆς θ' αἰ ναίεσι πέριω κλυτῷ Ὠκεανοῖο,
 Ἐχάλην πρὸς νυκτός· ἣν Ἐσπερίδες λιγύφωνοι
 Σθεινῶ τε, Εὐρυάλη τε, Μέδυσά τε λυγρὰ παθῶσι.
 Ἡ μὲν ἔλω θνητῇ, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἀγῆρω
 Αἱ δύο· τῇ ᾗ μὴ παρελέξατο Κυανοχαίτης,
 Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἀνθεσιν εἰαρινοῖσι.
 Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσέως κεφαλῇ ἀπεδειροτόμησεν,
 Ἐξέθρε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.
 Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἔω, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανῷ περὶ πηγᾶς
 Γείνεθ', ὅδ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μὲν χερσὶ Φίλησι.

- 275

280

274. Γοργῆς θ' αἰ ναίεσι πέριω κλυτῷ Ὠκεανοῖο

Ἐχάλην πρὸς νυκτός· ἣν Ἐσπερίδες λιγύφωνοι.]

Phœnices, qui ab antiquissimis temporibus extremam Africam ad occasum aliquatenus circumnierant, cum narrarent quæ in illis locis vidissent, à Græcis Interpretibus non satis intellecti, auctores fuerunt hujus fabulæ. Hoc intelligere licet ex *Hannonis* Periplo, in quo similia narrantur iis quæ antiquiores *Hannone* Poëti, aut Phœnices, dixerant. Qua de re vide quæ diximus in *Dissert. de Statua Salina*, ne ea hic repetere cogamur. Πέριω Ὠκεανοῖο, est hic aut ad Oceanum, aut in insula Oceani, ut jam diximus ad γ. 215. *Contra eosdem* (Catolepas) sunt insula Gorgades, domus, ut aiunt, aliquando Gorgonum. Verba sunt *Pomp. Mela* Lib. III. c. 11. qui subjicit: ipsa terra promuntorio, cui ἰαπίρη κίερος nomen est, finiuntur, unde colligere licet intelligi insulas, quæ dicuntur Promuntorii Viridis. Attamen quæ retulit *Hanno* de insula in qua mulieres inveniebantur, ex quibus nata Gorgonum fabula, melius quadrant in insulam Gambiam, inter duo ostia Nigri fluvii, è regione Gorgadum, sitam. Idem *Mela*, memoratis Africæ incolis ignis usus ignaris: *Super eos*, inquit, *grandis litoris flexus grandem insulam includit; in qua tantum FOEMINAS esse narrant, toto corpore hirsutas, & sine coitu marium s. à sponte fecundas; adeo asperis efferisque moribus, ut quadam contineri, ne reluctentur, vix vinculis possint.* Hoc *Hanno* retulit, & quia detracta occisis coria pertulerat, fides habita est. Hæc autem loca dicuntur esse ad extremam noctem, quod Veteres crederent in ultimo occasu æternam esse noctem, quasi illic Sol exstingueretur. *Clericus.*

276. Σθεινῶ τε &c.] Gorgones hæc sunt, quæ *Hesperides* etiam generis nomine vocabantur; *Hesperides* enim erant omnes illæ occidentales Nymphae. *Clericus.*

280. Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσέως κεφαλῇ ἀπεδειροτόμησεν,

Ἐξέθρε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.]

Unde singulæ circumstantiæ hujus fabulæ natæ sint nemo dixerit. Sed
 summa-

Gorgonésque, quæ habitant trans celebrem Oceanum,
 In extrema parte ad noctem: ubi Hesperides arguta,
 Sthenòque, Euryaléque, Medusáque, gravia perpeffa.
 Ipsa erat mortalis, ast aliæ immortales, & senio non obnoxia
 Duæ: cum una concubuit cærulea cæsarie Neptunus
 In molli prato & floribus vernis.
 Ejus autem Persens caput cum amputasset,
 Exfiliit Chrysaor magnus, & Pegasus equus.
 Huic quidem cognomen erat, quòd Oceani apud fontes
 Natus esset; ille verò ensẽ aureum tenebat manibus suis:

summam conjicere est latere hîc aliquid veri, de equis ex ultima Africa in Asiam avectis. Ejus rei hæc clara sunt vestigia. Primò *Persens* commodè deducitur à voce Phœnicia פֶּרְסִי pharscho, hoc est, equus; quæ derivatio optimè in eum quadrat, cum Pegaso veheretur, equo alato. Secundò, si scribas vocem Πήγαιος Phœniciè, hoc modo, * פֶּרְסִי פֶּגַסִּי pagsous, vocem habebis compolitam ex פֶּגַס pag, hoc est, lupatum, & פֶּרְסִי sous, hoc est, equus. Tertiò, notissimum est Mauros & Numidas extremæ Africæ incolas semper equis abundasse, atque ex iis pugnasse. Nihil frequentius in Romana Historia occurrit. Quin & videtur pars aliqua illarum Gentium *Persarum* vocabulo dicta, eadem de causa, non quòd ex Perside venissent. Sallustius in Bello Jugurthino, ejus rei meminit, quasi ex *Punicis* libris, qui *Hiempsalis* regis dicebantur; sed eos ex reliquiis exercitûs Herculis fuisse vult. Postquàm in Hispania Hercules, sicut *Afri* putant, interiit; exercitus ejus compositus ex gentibus variis, amisso duce, ac passim multis sibi cuique imperium petentibus, brevi dilabatur. Ex eo numero Medii, PERSÆ, & Armenii, navibus in Africam transvecti, proximos nostro mari locos occupavere. Sed PERSÆ intra oceanum magis, hîque alveos navium inrersos pro tuguriis habuere. Græci postea Argivo suo Berseo tribuerunt, quæ de gente cognomine à Phœnicibus audiverant, omniâque mendaciis novis incrustarunt. Credibile est, oculis custodibus, abductos fuisse equorum greges ex Africa in Asiam. Clericus.

281. Εἰς ἑσπέρην χερσίνην] Scribe: ἐκ δὲ χερσίνην. Guierus.

282. Ὡς τὰ πηγάς αἰεὶ πηγὰς.] Absurda derivatio, cum fluviorum propriè fontes dicantur non maris. Sed *Hesiodus* non semel vocat Oceanum πηγάς, fluvium. Clericus.

283. Γένος, ὅς' ἄρ' ἐστ' αἰὲρ] Scribe: γένος ὅς' ἄρ' ἐστ' αἰὲρ. Guierus.

283. Ο' δ' ἄρ' αἰὲρ χερσίνην ἔχεν] Hinc dictus, si Græcis credimus, *Chrysaor*, quem vellem ab *Hesiodo* descriptum. Certè munus quod

Χ' αἰ μὴ δ' ἀπὸ πλάμης, περὶ λειπὼν χθόνα μητέρα μήλων,
 Γκετ' ἐς ἀθανάτας· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει, 285
 Βροντὶν τε τροπὶν τε φέρον Διὶ μνηόεντι.
 Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τελαχίρῳ Γηρυονῆα,
 Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κέρη κλυτὰ Ὠκεανοῖο.
 Τὸν μὴ ἄρ' ἐξενάειξε βίη Ἡρακληεΐη,
 Βασὶ παρ' εἰλιπόδεσσι, φειρόντων εἰν Ἐρυθείῃ· 290

illi tribuit ferendā fulminis & fulguris, vel eorum custodis, colligere est ex ejus nomine Phœniciis litteris scripto, nam *חא-סריא* *bharior*, vel *chrisaor*, significat *custodem ignis*; cū *סריא* *custodem*, apud Arabas, & apud Hebræos, aliósque Orientales populos, *חא or* non modò *lucem*, sed & *ignem* sonet. Hæc ostendunt Phœniciam esse fabulam, etiāsi omnibus ejus ambagibus expedire nos non posse videmur, sine filo quopiam Ariadnes. *Clericus.*

284. Χ' αἰ μὴ δ' ἀπὸ πλάμης] Erat igitur alatus, non secūs ac Pegasus. *Ala* autem celeritatem significant. *Clericus.*

Ibidem. Χθόνα μητέρα μήλων] Hoc est, *terram matrem malorum citreorum*, non *ovium*; ut intelligere licet ex iis, quæ diximus de Hesperidum hortis. *Clericus.*

287. Τελαχίρῳ Γηρυονῆα] Quare ex Chrysaore natus dicatur Geryon, vel Geryoneus, ignoremus necesse est, quia de Chrysaore nimis pauca habet *Hesiodus*; nam recentiores nihil moror, novis mendaciis veteres historias nimium corrumpentes. Hoc unum dici potest, patriam Chrysaoris fuisse continentem Africam, sedes verò Geryonis insulam ab ea non remotam, sed propiorem Hispaniæ, de qua insula postea dicemus. Quæsiwerunt dudum Grammatici, quorum conjecturas collegit *N. Loydus* in Lexico Historico-Poëtico, quare Geryoni tributa sint tria capita. Nos ex Lingua Phœnicia rem deducendam putamus, cū Tyrii insulam illam habuerint, ab Hercule Tyrio occupatam. Cū ergo Hercules, hoc est, mercator Tyrius, in eam insulam exscensionem fecisset, occurrerunt illi tres globi ejus incolarum; quos ille, cum Phœnicibus suis, vicit. Res autem ita Phœniciā Linguā exprimitur: *הכח של ראשי גריהם* *icchab schelosch rasche gerehem*, aut more Syriaco *גריהון* *grehoun*, hoc est ad verbum, *percussit tria capita grehoun*, quæ ultima vox si pro nomine proprio viri sumatur, statuatur fuisse vir quidam triceps nomine Geryon. Sed est appellativa, significatque *illorum incolarum*; & sensus loquutionis Phœniciæ hic est: *tria agmina incolarum cecidit*. Nam Phœniciè *רשחים* *roschim* dicuntur etiā *agmina*. Hinc nata videtur fabula tricipitis Geryonis. *Clericus.*

289. Βίη Ἡρακληεΐη] Hoc est, Hercules, de quo dicemus ad *Scutum*. *Clericus.*

Ἡματι τῷ, ὅτε περ βῆς ἤλασιν ὄρυμετώπας
 Τίρωθ' εἰς ἱερῶν, Διφθὰς πόρον Ὠκεανοῖο,
 Ὄρθον πε κτείνας, καὶ βυκόλον Εὐρυτίωνα,
 Σταθμῷ ἐν ἡρόεντι, πέριω κλυτῷ Ὠκεανοῖο.
 Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, αἰμήχανον, ἔδ' ἐν εἰοιχῇ
 Θνητοῖς ἀνθρώποις, ἔδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 Σπῆϊ ἐνὶ γλαφυρῷ, θείῳ κρατερόφρον' Ἐχιδναῖον.
 Ἡμῖσιν μὲν νύμφῳ ἐλικώπιδά, καλλιπάρηον,
 Ἡμῖσιν δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
 Ποικίλον, ὠμησιῶν, ζαθέης ὑπὸ κδίθεσι γαίης.

295

300

Postea dicta est *Aphrodiseas*, & *insula Junonis*, à templis *Deæ Tyriorum Astartes*, quam Græci & *Venerem* & *Junonem* interpretabantur. *Adi Bochartum* loco laudato, & *Claud. Salmasium* in *Solinum*, p. 201. *Ed. Ultraject. Clericus.*

293. Ὄρθον πε κτείνας] Ὄρθρον. *Orthrum. Quietus.*

293. Ὄρθον πε κτείνας καὶ βυκόλον Εὐρυτίωνα.] *Orthum* canem fuisse *Geryonis* docet *Hesiodus* γ. 309. eumque *Echidnæ* & *Typhonis* factum facit; sine dubio quia fingebatur δικέφαλος, ut docet *Apollodorus* *Bibl. Lib. II. C. IV. §. 10.* à quo etiam vocatur Ὄρθρον. Dicebatur à Phœnicibus *𐤕𐤗𐤓𐤕𐤓𐤕 othrerosch*, hoc est, *biceps*, à *𐤕𐤗𐤓 thre*, duo, & *𐤕𐤗𐤓 rtsch*, caput, & præfixo *𐤕*, quod in nominibus frequens est. Ex *Othreros* factum *Orthros* & *Orthos*, corruptione facili. Malim tamen apud *Hesiodum* scribi Ὄρθρον, quia minùs abit ab origine Phœnicia. Cani autem *bicipiti* nomen inditum fortè est à Phœnicibus, ob frequentem latratum, cui caput unum sufficere vix videbatur. *Εὐρυτίων* est *𐤕𐤗𐤓𐤕𐤓𐤕 haroke-tson*, pastor ovium, qui simul bubulcus esse potuit. Nomen Phœnicium in Græcum non infrequens, cùm similis soni esset, mutatum est. *Clericus.*

294. Σταθμῷ ἐν ἡρόεντι] Caliginosum stabulum dicitur, quia erat in spelunca, quemadmodum *Polyphemi* apud *Homerum*, & *Caci* apud *Virgilium*. *Clericus.*

297. Κρατερόφρον' Ἐχιδναῖον.] *Hesiodus*, nullâ habitâ ratione temporum & locorum, *Medusæ*, quia monstrum erat, progeniem fuisse narrat monstra omnia, quæ priscis fabulis erant incluta; pro more, quem non semel observavimus, & quo naturâ affinia matrimoniis & consanguinitatibus conjungit. *Medusa*, ut vidimus, erat *Nympha Hesperis*, hoc est, extremæ *Africæ*, ad occasum. Hic verò filiam ejus *Echidnam* collocat ἐν Ἀείμοις, hoc est, in una ex regionibus, quæ à *Syris* dicebatur *𐤔𐤓𐤕 syram*; quæ oræ omnes erant ad orientem *Maris Interni*, circa *Euphratem*, ut ostendit multis *Joan. Seldenus* in *Proleg. Operis de Diis Syris*, & *Sam. Bochartus*, in *Phalego*, & quis non? Res enim est lippis & tonsoribus nota.

At

Die illo cùm boves egit latas frontes habentes
 Tirynthum in sacram, emensus iter Oceani,
 Orthóque interfecto, & bubulco Eurytione,
 Stabulo in obscuro, trans inclytum Oceanum.
 Ipsa insuper peperit aliud monstrum, ingens, nihil simile
 Mortalibus hominibus, neque immortalibus Diis,
 Specu in concavo, divinam animo infracto Echidnam:
 Dimidiam nympham, nigris oculis, pulcram,
 Dimidiam item ingentem serpentem, horrendúmque & magnum,
 Varium, crudivorum, divinæ sub cavernis terra.

At non ita vulgò notum, quare Εχιδνα in Syria esse dicatur, & cum Typhone connubio juncta, & sub terra, in profundissimis cavernis. Latet hic verissima historia, quam narrarant Græcis Phœnices, quippe quæ contigerat in regione ipsis finitima; sed quam Græci Interpretes non adsequuti sunt, propter ambiguitatem vocum. Α'εμμοι dicitur tractus Palæstinæ, in quo erant Sodoma, Gomorra, Adma, & Tsebohimi, quarum incolæ voce ציפּו tiphbo signabantur, quia submersi erant in lacu Asphaltite, nam ea vox submersum sonat. Rem pluribus persequuti sumus, in Dissert. de Sodoma subversione, §. VII. Vox verò Εχιδνα est interpretatio vocis ציפּו tseboah, unde factum nomen urbis Tsebohim; nam ציפּו serpentis genus est, ut ostendit Sam. Bochartus in Hierozoïco Part. 2. Lib. III. c. 7. Narraverant ergo Phœnices, כִּי צִבּוּעִי עִם שִׁפּא יָרַד בַּמַּעְרוֹת אֶרֶץ בְּאֵרִם chi tsebohi him tiphbo jarad bimharoth erets baaram, hoc est, Tsebohitam cum submerso descendisse in terra cavernas, in Aramaea. Verterunt Græci; vipera cum Typhone descendit &c. Εχιδνα τὴν Τυφῶν κατέβη εἰς ἀσφαλτίαν γῆς, ἐν Α'εμμοῖς. Nomen incolarum urbis Tsebohim crediderunt esse nomen serpentis ציפּו, & nomen appellativum ציפּו, quo signabantur omnes submersi lacu Asphaltite, existimarunt esse nomen proprium nescio cujus monstri; qua de re iterum aliquid dicemus. Clericus.

298. Η'μῖσι μὲν Νύμφῳ] Hoc dicebatur quia de Tsebohitis, quasi de hominibus, loquebantur Phœnices. Clericus.

299. Η'μῖσι δ' αὖτε Πύλωσσι ὄφιν] Propter alteram significationem vocis ציפּו. Clericus.

300. Ποικίλῳ] Hoc ad amussim quadrat in serpentem, qui ציפּו dicitur; quæ vox propriè tinctum, vel pictum sonat; quia Serpens ille mirâ varietate colorum insignis est, ut multis ostendit Bochartus. Clericus.

Ibidem. Ζαβὴς ὑπὸ κεύθει γαίης, καὶ τὴ ἐξῆς.] Hæc æquè conveniunt Serpenti, & Tsebohitis, quos terra deglutiit. Clericus.

Ἔνθα δέ οἱ ἀνέσθ' ἐς) κάτω, κούλη ὑπὸ πέτρῃ,
 Τηλεῖ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
 Ἐνθ' ἄρα οἱ δάσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
 Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρῇ Ἐχιδνᾷ,
 Ἀθάνατ' ὠκύμηνι καὶ ἀγέρεσθ', ἥματα πάντα. 305
 Τῇ δ' Τυφάονά φασι μυθήμεναι ἐν Φιλότῃτι,
 Δεινόν θ' ὕβρισι τ' ἄνεμον, ἐλκώπει κέρη.
 Ἡ δ' ὑποκυσαμένη, τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.
 Ὀρθον μὲν πρῶτον κυῖα γίνατο Γηρυονῆι.
 Δόπερον αὖτις ἔπκεν ἀμήχανον, ἔπ φατειόν, 310
 Κέρβερον ὠμησιλῷ, Ἀΐδεω κυῖα χαλκεόφωνον,
 Πεντηκοντακάρων, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.
 Τὸ τρίτον, Ὑδρίω αὖτις ἐγείνατο λύγρ' εἰδυῖαν
 Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ Λοκώλενθ' Ἡρή.
 Ἀπλητον κατέσσε βίη Ἡρακλειείῃ. 315
 Καὶ πλὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλεῖ χαλκῷ
 Ἀμφιτερυονιάδης, σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολαίῳ,
 Ἡρακλῆος, βυλῆσιν Ἀθλωαίης Ἀγελείης.
 Ἡ δ' Χίμαιραν ἔπκε, πνέουσαν αἰμαμάκετον πῦρ,

301. Ἔνθα δέ οἱ ἀνέσθ'] Scrib. ἔνθα δὲ οἱ ἀνέσθ'. *Guietus.*

303. Ἐνθ' ἄρα οἱ δάσαντο] Ἀ δαίω, δαῖσα, αἶσα, ut à δαίμων αἶμον. *Guietus.*

307. Δεινόν θ' ὕβρισι] Qui legerit Genes. C. XIX. non dubitabit quin Tsebohitæ δεινοὶ & ὕβρισι essent. Sed hīc subjicitur vox ἀνεμος ventus, quā homines in ventum mutantur; eo quod esset Τυφανικὸς ἀνεμος, dictus fortè à Phœnicibus תופחן touphon, à radice תפח touph, inundare, submergere, quod submergat naves. Sic ob nomen simile, res diversissimæ mixtæ sunt. *Clericus.*

309 Ὀρθον] Vide ad γ. 293. *Clericus.*

310. Κέρβερον] Crediderim canem aptum fugandis lupis, & invadendis aliis feris, dictum fuisse קרב רב Kerbrofch, quæ vox composita est ex רב Rab, prælium, & קרב rofch, caput, vel dux, quod dux prælii haberetur ejusmodi canis. Verum Interpretes Græci intellexerunt dictum קרב רב chrbrofch, hoc est, quasi multorum caputum; quo factum ut nonnulli tricipitem fecerint. Hesiodus verò πεντηκοντακάρων, quinquaginta caputum facit, quo Pindarus minimè contentus εκατοντακέφαλος centum caputum dixit. *Clericus.*

313. Ὑδρίω] Incolæ paludis Lernææ significantur, aut serpentes quibus

*Illic verò ei specus est in imo, cava sub petra,
 Procul ab immortalibusque Diis mortalibusque hominibus:
 Ibi sanè ei destinarunt Dii inclytas domos incolere.
 Atque coërcebatur apud Syros sub terra tetra Echidna,
 Immortalis nymp̃ha & senii expers, diebus omnibus.
 Huic Typhaonem aiunt mistum esse concubitu,
 Vehementem & violentum ventum, nigris oculis decoræ puella.
 Illa verò gravida facta peperit fortes filios.
 Orthum quidem primò canem peperit Geryoni.
 Iterum secundò edidit partu immensum, dirum,
 Cerberum crudivorum, Plutonis canem magnâ voce,
 Quinquaginta capitum, impudentemque fortemque.
 Tertio, Hydram rursus genuit perniciosam
 Lerneam, quàm enutrivit Dea albis ulnis Juno,
 Implacabiliter irascens Herculi.
 Ac illam quidem Jovis filius occidit sævo ferro
 Amphitryoniades, cum bellicoso Iolao,
 Hercules, ex consiliis Minervæ Ageleæ.
 Tum ipsa Chimæram peperit, spirantem terribilem ignem,*

quibus scatebat. Dicemus in Dissert. de Hercule, hac de re, aliisque ad Herculem spectantibus. Clericus.

319. Η δὲ Χίμαιραν ἔκπ[η] Chimærx etiam meminit *Homerus* *Iliados* Z. eamque hisce verbis describit, γ. 180.

——— ἡ δὲ αἶψ' ἔλω θεῖον γένος ἡ δὲ ἀνθρώπων,
 Πρόδ' εἰ λέων, ὅππῃ δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα
 Δεινὸν ἀποπνέουσα πυρρὸς μῦθος αἰθ' ἀμύροιο.

*Hæc certè erat divinum genus, non hominum; antè leo, pòst draco, me-
 dia capra, terribilèmq̃ue exhalans vim ignis ardentis. Hesiodus poste-
 riores etiam duos versus aut ab Homero mutuos sumsit, aut fortè,
 cùm vulgò ore hominum ferrentur, Poëmati suo inseruit. Sed præ-
 terea addit tria capita ei fuisse totidem animalium. *Homerus* docet id
 monstrum fuisse in Lycia, ubi à Bellerophonte interfectum narrat,
 quemadmodum *Hesiodus*. Ex hac descriptione colligere licet, quid
 nomine Chimærx intellexerint. Si Phœniciis litteris scribamus כמירא
chamirah, comperiemus eâ voce *adustam* significari, quod nomen
 optimè convenit ei quam fingunt ignem spirasse. At quî potuit fingi
 animal, quod ignem spiraret? Reverâ non fuit animal, sed mons
Chimæra, qui eo nomine propterea appellabatur, quòd flammæ eru-
 ètaret.*

Δεινὴν πε, μεγάλῃν πε, ποδώκεά τε, κρατερῶν τε. 320
 Τῆς δ' ἰὼ τρεῖς κεφαλαί. μία μὲν, χαροπόιο λέοντος,
 Ἡ δ' ἡ χιμαίρης· ἡ δ' ὄφις κρατεροῖο δρέκοντος.
 Πρόσθε λέων, ὅπιθεν δ' δρέκων, μέσση δ' χιμαίρα,
 Δεινὸν ἀποπνέουσα πυρὸς μὲν αἰθομένοιο.
 Τῷ μὲν Πήγασος εἴλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης. 325
 Ἡ δ' ἄρα Φῆκ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,

Etaret. Memorix prodiderat * Ctesias Cnidius, ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐς γῆν Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθρόον, καὶ ὅτι αἰεὶ καίεται ἐπὶ πύργῳ, καὶ νύκτι καὶ ἡμέρᾳ. Quæ verba vertit Plinius Hist. Nat. Lib. II. c. 106. *Flagrat in Phaselide mons Chimæra, et quidem immortalibus diebus ac noctibus flammatus.* Phaselis autem fuit pars Lyciæ. De hisce montibus ita Strabo Lib. XIV. p. 458. *Περὶ τούτων μυθολογία τὴν ὄρεα τὰ παρὰ τὴν Χιμαίρας: His montibus fabula Chimæra affingitur.* Ceterum ab Hesiodo Chimæra fingitur habuisse tria capita, leonis, capræ & serpentis, fortè propter tria iuga, quæ judicabantur aliquatenus referre figuram capitum illorum animalium. Anterior jugum simile censebatur capiti leonis, posticum serpentis, medium capræ; unde nota est altera fabulæ circumstantia.

Hæc sunt, nisi fallor, multò similia vero, quàm quæ conjecit Bochartus, Chanaan. Lib. I. c. 6. signari tribus Chimærx capitibus tres duces Solymorum Pisidiæ populorum, quorum nomina significasse tria illa animalia putat. Nam ut ne repetam quæ jam dicta sunt, ut nomina illa significant id quod vult, sunt mutanda; quod si licet, in omnibus nominibus omnia inveniemus. Miror viro acutissimo nihil suboluisse de nomine Chimærx; ex quo ænigmati hujusce mythici solutio pendet. *Clericus.*

321. Τῆς δ' ἰὼ τρεῖς κεφαλαί] Pro ἦσαν, ut suprâ ἴσασι pro ἴσασιν. *Gmælius.*

325. Τῷ μὲν Πήγασος εἴλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης] Intelligendi sunt incolæ trium memoratorum jugorum, quos Bellerophon non solus, sed cum exercitu illinc dejecerit. Pegasus illi equum dat Poëta, quia propter altitudinem illorum jugorum, pænè opus erat alis, ut ita loquar, ut invitis incolis eò adscenderet. Hinc † Arimazes, qui, Alexandro Asiam subigente, Petram Sogdianam occuparat, petentibus Macedonibus ut eam dederet, quærebat an Alexander volare posset? Cujus Petræ cacumine ab aliquot Alexandri militibus occupato, qui missus erat ad Arimazen, ut eum ad deditionem compelleret, juvenes in cacumine ostendit, ejusque superbix haud immeritò illudens *penas ait milites habere Alexandri.* Simile quid de Bellerophonte dictum, quo factum est ut Poëtæ Pegasus ei tribuerint. *Clericus.*

326. Ἡ δ'

* Apud Photium Cod. LXXII. † Curtii Lib. VII, c. 11.

*Trucémque, magnámque, pernícémque, validámque.
Illius erant tria capita: unum quidem terribi is leonis,
Alterum capellæ, tertium verò serpentis robusti draconis.
Antè leo, ponè verò draco, in medio autem capra,
Horrendè efflans ignis vim ardentis.
Hanc quidem Pegasus cepit, & strenuus Bellerophontes,
Illa sanè Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,*

326. Η' δ' ἄρα Σφίγ' ὀλοὴν τέκε] Sic describitur Sphinx ab Apollodoro Biblioth. Lib. III. c. v. §. 8. Εἶχε ὄψωπον μὲν γυναικὸς, πρὸς δὲ καὶ βῆσιν καὶ ἔργον λέοντος, καὶ πτέρυγας ὀφειδὸς: Habebat faciem quidem mulieris, pedes verò, pedes & caudam leonis, ac pennas avis. Subjicit: μεθυσσάδ' αἰνίγματα παρὰ Μουσῶν, ἐπὶ τὸ Φίκεον ὄρε' ὀκαλύπτειν, καὶ τῷτο πρῶτον Θεβαίοις: cum accepisset anigmata à Musis, montem Phiceum infedit, atque hoc proponebat Thebanis. Tum addit occisos eos qui non poterant id solvere; & ita omnes, qui hanc fabulam narrant. Viderunt jam dudum Veteres, sub hac fabula, Historici quidpiam latere. Scholiastes: ἡ δὲ Σφίγξ πραγματοῦς μὲν γυνὴ καὶ λεῖον, καὶ εἶχε πολλὰς σὺν αὐτῇ τὴν συναρπάζουσας: Sphinx reverà fuit mulier latrocinii dedita, & habuit multos secum, qui unà rapiebant. Pausanias in Bœoticis p. 580. describens agrum Thebanum, mentione injectâ Templi Herculis Hippodoti: Προελθόντων δὲ τὸ ὄρε' ἴσται ὅτι τὸ Σφίγχα λέγουσιν ὀρεῖσσι, ἐπ' ὀλίγην δ' ἀρπαζομένην αἰνίγμα ἀδύσασιν. Οἱ δὲ λεγόμενοι σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλεοναριθμῷ φασὶν αὐτῇ, ἐς τὴν αὐτὴν Ἀνθηδόνην ἑλθὼν θάλασσαν καταλαβῶσαν δὲ τὸ ὄρε' τῷτο ἀρπαγαῖς χρησάσθαι, πρὶν εἰσελθεῖν Οἰδίπῳ αὐτῇ, ὑπερβαλόμενῳ πλεονὲς στρατὸς καὶ ἀφίκετο ἔχον ἐν Κορίνθῳ: Progredientibus occurrit mons, unde aiunt erupisse Sphingem, in perniciem eorum qui rapiebantur, anigma cantantem. Alii verò latrocinii deditam & cum copiis navalibus errantem, aiunt eam tenuisse mare, usque ad Anthedonem; deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuisse, antequàm Oedipus eam interfecisset, superatam multitudine copiarum, quibus instructus Corintho venerat. Sed paullò distinctiùs circumstantiæ tabulæ sunt explicandæ. I. Dicebatur Sphinx, à voce Phœnicia שפן, quæ si confundatur cum שפן, prout solent ש & פ misceri in Linguis Orientalibus, duo significabit, 1. perplexus, implexus fuit, quales sunt spinæ inter se implicitæ; 2. effudit sanguinem, homicidium commisit. Itaque שפן sphicha erit perplexa, & homicida; quorum priori convenit cum eo quod dicitur de ænigmatibus perplexis Sphingis, posteriori cum cædibus, quibus Thebanum agrum cruentavit. II. Muliebri erat vultu, quòd inter latrones qui montem illum infederant, mulieres essent; leonis membra nonnulla habere dicta est, ob crudelitatem & latrocinia; alas verò ob celeritatem, quâ per rupes ferebatur, & quærentes fugiebat. III. Ænigmata proferre dicebatur

Ὅρθω ὑποδμηθεῖσαι. Νεμιαῖόν τε λέοντα,
 Τόν ῥ' Ἡρη θρέψασα, Διὸς κυδρὴ παρθένη τις,
 Γενοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
 Ἐνθ' ἄρ' ὄγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο Φῦλ' ἀνθρώπων,
 Κοιρανέων τεητοῖο Νεμείης, ἡδ' Ἀπέσαντος.
 Ἀλλὰ ἐῖς ἐδάμασσε βίης Ἡρακλεείης.
 Κητὼ δ' ὀπλότατον, Φόρκυι Φιλότῃ μιγείῃσιν,
 Γείνατο, δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κείθεσι γαίης

ob malè intellectum nomen ΠΩΨΩ quod αἰνισματώδης versum est, cum debuisset verti βατώδης, quod nomen fuit globi latronum latentium post dumos, aut inter spinas. IV. Occidere dicta est eos, qui ænigma solvere non poterant, quia errantes in dumis Phiceii montis, & eos quærentes, subito erumpentes ex dumis invadebant. Perplexitas autem dumorum eò faciliùs cum perplexitate ænigmatum mista est; quòd apud Phœnices, quos Bœotiam condidisse nemo nescit, mos esset antiquissimus ænigmatibus veluti ludere, propositâ multâ in eos qui ea solvere non possent, & lucro promisso soluturis. Nota est Historia Samsonis, quæ exstat Jud. XIV. *Diis*, ut docet *Iosephus* contra Apionem Lib. I. p. 1042. in Phœnicia historia simile quid de Salomone & Hiromo Tyrionum Rege scripserat: Τὸν πωγωνῆται Γεροσολύμων Σολομῶνα πῖνυσα φασὶ πρὸς τὸν Εἰρωμὸν αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν αἰξίν. τὸ δὲ μὴ διωκέντι διακρίναι τῶ λύσει χρημάτων ληπίσει. ὁμολογούντι δὲ τὸν Εἰρωμὸν καὶ μὴ διωκέντι λύσει τὰ αἰνίγματα πολλὰ τὸν χρημῶταιν εἰς τὸ ἐπιζητοῖον ἀναλῶται. εἶπαι δὲ Ἀβδημόνα πῶς Τύριον αἰνῶναι τὰ προκθέντι λύσαι· καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσονται τὸν Σολομῶνα πολλὰ τῶν Εἰρωμῶν προσαποτίσει χρημάτων: Regem Hierosolymorum Salomonem, misisse aiunt ad Hiromum quædam ænigmata, & proposuisse ab eo; adjecto ut qui non posset solvere pecuniam solventi penderet. Hieromum verò conditione acceptâ, cum non potuisset solvere ænigmata, multis pecuniis multatum. Deinde Abdemonem quemdam, Tyrium hominem, proposita solvisse, & ipsum alia proposuisse; quæ cum non solvisset Salomo, multas eum pecunias Hiromo rependisse. V. Ab Oedipo dicitur solutum ænigma, quòd invento in sylvis latibulo latronum, illinc dejectos occiderit.

Objici fortè queat conjecturæ de nomine *Sphingis* dictam eam à Bœotiis Φίγμ non Σφίγμ & Φίμιον ὄρεθ non Σφίγιον. Prius habet Scholiastes, posterius *Pausanias*. Verùm ea potuit esse corruptio in recentiore sermone Bœotio, quâ perperam detrahebatur Σ ante Φ; quod verisimilius eò videtur, quòd *Sphingem* dicant omnes alii Græci. Nolim ex posteriorum Bœotorum consuetudine, *Hesiodum* emendare. *Clericus*.

319. Γενοῖσι κατένασσε Νεμείης] Ostendimus γὰρ idem esse ac βα-
 νύς

*Ab Oritho subacta: Nemeaūque leonem,
 Quem Juno cū enutrivisset, Jovis veneranda uxor,
 In collibus collocavit Nemea, cladem hominibus.
 Ibi sanè hic commorans, damno afficiebat homines,
 Dominans cavernosa Nemea, atque Apejanti.
 Sed ipsum robustus domuit Hercules.
 Ceto verò minimum natu, cum Phorcynæ concubitu mista,
 Peperit sævum serpentem, qui obscuræ in latibulis terræ*

αἰς, cujus rei novum hīc habemus argumentum. Sic enim hic tractus describitur à Pausania, in Corinthiacis, p. 111. cujus locum integrum afferam quia eo illustratur etiam γ. 331. Εἰς Κλεονίαν δὲ εἰσὶν αἰεὶ Ἀργεῖοι οὐδὲ δύο ἢ μὲν ἀνδράσιν ἀζάνουσιν, καὶ ἐπὶ ἐπίτομον. ἢ δὲ τὸ καλυμμένον Τερτῦ πρὸς μὲν καὶ αὐτὴ πρὸς χόντον ἔρῳ, ὁχέρμασι δὲ ἐπὶ ὅμοις ἐπιστηδιότησι. Εἰς ταύταις τοῖς ΟΡΕΣΙ τοῦ ἀπὸ λαίου ἐπὶ δίκην τὸ λέοντος, καὶ ἡ Νημία τὸ χειρόν ἀπὸ χιτῶν πίντι πρὸς καὶ δίκην: A Cleonis Argos sunt dua via; altera quidem est viris exceditis & brevi: altera verò dicti Treti, angusta & ipsa, cū undique montibus concludatur, sed aptior vehiculis. In hisce MONTIBUS, spelunca etiamnum ostenditur leonis; à quo Nemea vicus circiter quindecim stadiis abest. Sanè observant Grammatici, β Atticè verti in γ, ut βλήξω, γλήξω, ρυλεῖν; βλίφαρ, γλίφαρ, palpebra; & Boeoticè γυναικας dictas esse βασικας. Clericus.

Ibidem. Η' δ' Ἀπίσαντο] Pausanias paullò pòst: Καὶ πρὸς καὶ ὄρεα Ἀπίσαν ἐπὶ ὑπὲρ τῆς Νημίας: in hoc etiam tractu est mons Apejas, supra Nemeam. Clericus.

330. Εἰς Φαίρετον] Εἰς Ἑλλάδα. Guietus.

333. Οὐλότατον] Hoplotatum. χέρον. interpretes, minimum natu. Φέρκω συνίζουσι. Guietus.

334. Γείατο δινὸν ὄφιν καὶ τὰ ἔξω] Non semel, in fabulari historia, serpentes custodes constiuntur rerum diligentissimè servandarum. Sic Delphis τὸ μαντεῖον ἰφρὺρ Πύθων ὄφιν, oracula n servabat Python serpens. Apollodorus Lib. I. Cap. IV. §. 1. Martium fontem Thebis vicinum servabat serpens. Idem Lib. III. C. IV. §. 1. Custodiebat etiam draco vellus aureum. Idem Lib. I. C. IX. §. 23. Unde verò hoc factum? Nimirum, vigilem oportet esse & oculatum quicumque custodit rem pretiosiore. Hoc autem significatur vocibus ὄφιν & δράκων, nam Radices, ex quibus hæ voces deductæ sunt, ὄφιν & δράκων significant videre. Similiter Phœnicia vox נחש nahhasch, quæ serpentem sonat, est à radice, quæ speculari significat. Igitur credibile est, in prisca Phœnicum Lingua, eam vocem custodem & serpentem significasse, ex qua ambiguitate natæ sunt fabulæ. Clericus.

Πείρασιν ἐν μεγάλοις παλχεύσεται μῆλα φυλάσσει. 335

Τῷτο μὲν ἐκ Κητῆς καὶ Φορκυνῶ γῆν ἐσι.

Τηθὺς δὲ Ὠκεανῶ ποταμὸς τέκε δινήεντας,

Νεῖλον τ', Ἀλφειὸν τε, καὶ Ἡελδανὸν βαθυδίνην,

Στυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἰστρον καλλιρέεθρον,

Φᾶσιν τε, Ρῆῃσιν τ', Ἀχελώϊον δρυμοδίνην, 340

Νέασον τε, Ρόδιόν θ', Ἀλιάκμονά θ', Ἐπιάπρὸν τε,

Γρήνικόν τε, καὶ Αἴσηπον, Θείον τε Σιμῶντα,

Πλωϊόν τε, καὶ Ἑρμον, εὐρρέϊτῳ τε Κάϊκον,

Σαλγάρειόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθένιον τε,

Εὐλώον τε, καὶ Ἀρδησικον, Θείον τε Σκάμανδρον. 345

Ἦκτε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γῆν, αἱ δὲ γαῖαν

337. Ποταμὸς τέκε δινήεντας] Facile est intellectu quare fluvii dicantur nasci ex mari, cum non sit tantum affinitas naturæ; sed etiam ex vaporibus marium nascentur pluvix, unde fluvii. Idem dixeris de fontibus & stagnis, de quibus postea. *Clericus.*

338. Νεῖλον] Scholiastes ad hunc locum habet: Ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσιόδῳ Ὁμήρου νώπειν, καὶ ὅτι Ὁμήρῳ Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νεῖλον: Hinc apparet Hesiodum Homero recentiorem esse, nam Homerus Nilum Ægyptum vocat. Existimabat, scilicet, fluvii quo Ægyptus irrigatur nomen tempore Homeri nondum Græcis innotuisse; quo factum ut ei regionis nomen imponeret; sed postea cum innotuisset, ab Hesiodo prolatum esse. Ego verò vix crediderim Ægyptum notiorē fuisse Hesiodo Boeotio, qui fortasse numquam peregrinatus fuerat, quàm Homero, qui permultas oras lustraverat, nec Geographix imperitus erat, ut passim ostendit Strabo. Certè Νεῖλος non est nomen proprium amnis, vox enim illa fluvium significat, & ita in Ægypto vocabatur unicus ille fluvius, quo fecundatur, κατ' ἐξοχὴν. Vide quæ notavimus ad Num. XXXIV, 5. Similitudo nominis & fortè eadem ratio effecit ut fluvius Hesperiorum Æthiopum idem ac Nilus esse crederetur. Pomponius Mela Lib. III. C. 9. In horum finibus fons est, quem Nili esse aliquà credibile est. Nichil ab incolis dicitur, & videri potest non alio nomine appellari, sed à barbaro ore corruptus. לִּיָּהּ נַחְלִי & לִּיָּהּ נַחְלִי, unde Νεῖλος, sunt nomina appellativa quæ fluvium quemlibet significant, ut Hebraicè לִּיָּהּ נַחְלִי. Accolæ solent vicinum amnem, simpliciter fluvium vocare, & sic fiebat in Ægypto, fortè & in Æthiopia. Sed Græci, qui eorum populorum Linguas ignorabant, nomina propria esse putarunt, quæ erant appellativa. *Clericus.*

340. Ἀχελώϊον δρυμοδίνην] Scribendum videtur ἀχελώϊον τ' δρυμοδίνην. *Gruetius.*

Finibus in amplis, aurea mala custodit.

Hac quidem Cetūs & Phorcynis joboles est.

*Tethys autem Oceano flumina peperit vorticosa, (bentem;
Nikūmque, Alpheiūmque, & Eridanum profundos vortices ha-
Strymonem, Maeandriūmque, & Istrum pulcrifluum,
Phasiūque, Rhesiūque, Acheloum limpidum,
Nessiūque, Rhodiūmque, Haliacmonēque, Heptaporūque,
Graniciūque, & Aesapum, diviniūque Simoënta,
Peneiūque, & Hermum, amœnēque fluentem Caicum,
Sangariūque magnum, Ladonēque, Partheniūque,
Eueniūque, & Ardescum, diviniūque Scamandrum.
Peperit quoque filias sacras, quæ per terram*

345. Ἀΐδησσαν] Ab αἶδω, ὀρδαία, ὀρδήσω, ὀρδήσσω, Ἀΐδησσω.
Gaietus.

346. Ἀἰ κατὰ γαῖαν, Ἀνδρας κτερίζουσιν Ἀπόλλωνι ζωῶν ἀνὰ κτ, Καὶ ποταμοῖς] Scholiastes duplicem interpretationem horum verborum affert. Nam prius κτερίζουσι interpretatur τρέφουσιν, quia Sol & aqua dulcis efficiunt ut ex terra emittantur fructus, quibus alimur. Deinde ad sequentia verba addit: Καὶ ὅς Ἀπόλλωνι καὶ Ποταμοῖς οἱ ἴσοι ἀνὰ κτ, τρέφουσιν τὰς κόμας, ὅς τὸ αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς αἴτιος εἶναι: Etenim Apollini & fluvius juvenes tondabant comas, quod sint augmenti & nutritionis causa. Nimirum, comas primum detonsas Apollini aut Fluvii appendebant. Confirmat hoc loco Homeri ex Iliad. 9, 9. 144. & seq. Sed affert tantum versum unum, cum tres essent proferendi, aut potius sex, quos subjiciemus. Describit Homerus funus Patrocli, in cuius cadaver Myrmidones detonsos crines jaciebant, & de ipso Achille, Myrmidonum duce, ita loquitur, 9. 141.

Σταῖς ἀπὸνδρε πυρῆς ξανθὴν ἀπικείροτο χαίτην,
Τὴν ῥα Σπέρχειω ποταμῷ τρέφει τηλινόωσαν.
Ὁ χθόνιος δ' ἄρ' εἶπεν ἰδὼν ἐπὶ οἴσπεα πύοντι,
Σπέρχει', ἄλλως σὶ γε πατρὸς ἠέροτο Πηλεΐδης,
Κεῖσε μὲ νοσήσασκε φίλῳ ἐς πατρίδα γαῖαν
Σοὶ τε κόμῳ κτερίειν, ῥέξει δ' ἰσχυρὸν ἰσχυτρίμῳ.

Stans seorsim à rogo flavam torondit casariem, quam Sperchio fluvio alebat florentem. Indignabundus autem dixit, inspiciens nigrum Pontum: Sperchi, frustra tibi pater vovit Peleus, illuc me reversum caram in patriam terram, tibi casariem tonsurum, maciaturūque sacram hecatomben. Si posteriorem hanc interpretationem sequamur, tum verò vertendum erit κτερίζουσι, non alunt, sed tondent; ac salè hoc interdum significat, servatâ significatione radicis κτείω, tondeo. Itaque Apollo, fluviorūque & fontium Numina tondere dicentur viros,

Ἄνδρες κείζουσιν, Ἀπόλλωνι ξυὼ ἄνακτι,
 Καὶ ποταμοῖς ταύτῃσι ᾧ Διὸς πάρος μοῖραν ἔχουσι
 Πειθῶ τ', Ἀδμήτη τε, Γάνη τ', Ἡλέκτρῃ τε,
 Δωρίε τε, Πρυμνώ τε, ἢ Οὐρανίῃ Θεοιδῆς, 350
 Ἰππῶ τε, Κλυμένη τε, Ροδία τε, Καλλιρόῃ τε.
 Ζῶξί τε, Κλυτή τε, Γόῃα τε, Πασιθῶ τε,
 Πληξαύρῃ τε, Γαλαξαύρῃ τε, ἔρατῃ τε Διώνῃ,
 Μηλόβοσις τε, Θόῃ τε, ἢ Διειδῆς Πολυδώρῃ,
 Κερκηίς τε Φυλῶ ἔρατῃ, Πλατώ τε Βοῶπις, 355
 Περσηίς τ', Γάνειρά τε, Ἀκώῃ τε, Ξάνῃ τε,
 Πετσαίῃ τ' ἐρέεσσα, Μενεοῶ τ', Εὐρώπῃ τε,
 Μῆπς τ', Εὐρυνόμῃ τε, Τελεοῶ τε κροκόπεπλῳ.
 Κελσίῃ τ', Ἀσίῃ τε, ἢ ἱμερόεσσα Καλυψῶ.
 Εὐδώρῃ τε, Τύχῃ τε ἢ Ἀμφιρῶ, Ὀκυρόῃ τε 360
 Καὶ Στυξ, ἣ δὴ σφέων περφερεσάτη ἐστὶν αἰπασέων.
 Αὐτὰρ δ' Ὀκεανὸς ἢ Τηθύς ἐξεγμόντο
 Πρεσβύταται κῆραι. πολλάκι γέ μιν εἰσι καὶ αἶλαι.
 Τεῖς γὰρ χίλιναι εἰσι τανύσφυροι Ὀκεανίαι,
 Αἵ ῥα πολυαπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης 365
 Πάντῃ ὁμῶς ἐφέπυσσι, θεάων αἰγλαὰ τέκνα.
 Τόσσοι δ' αὖθ' ἔπεροι ποταμοὶ καναχηδὰ ῥέοντες,
 Τίτες Ὀκεανῶ, τὲς γίνατο πότνια Τηθύς.
 Τῶν ὀνομὶ δρυγαλέον πάντων βροτὸν ἄνδρες ἐνίσπειν
 Οἱ δ' ἕκαστοι ἴσασι οἳ ἂν φειναισταῖσι. 370

quod viri in eorum honorem tonderent caesariem. Nonnulla habet hanc in rem *Casambonus* ad Cap. XXI. Charact. *Theophrasti*, καὶ μικροφιλομυίας. *Clericus*.

347. Ἄνδρες κείζουσιν] Hoc est, κείρουσιν. *Hesych.* κείζον, ἀπικέρον. Ἰφίβοι capillum tondentes Apollini & fluviis dedicare solebant. Vide *Martialis* epigramma de Encolpi capillo. *Guicetus*.

353. Γαλαξαύρῃ τε] Ἀν. μαλαξαύρῃ? placet. *Guicetus*.

359. Κελσίῃ] Fortè à κελς, κελτός, κελήσ, κελήσι, κελσίη, ut ασίη. *Guicetus*.

360. Ἀμφιρῶ, Ὀκυρόῃ τε] Ἀν. Ἀμφιρῶ Ὀκυρόῃ τε? Ἀμφιρῶ pro Ἀμφιρῶα. Sic ἔργης. Ἀσκή, καίμα κακλῶ δέρε δρυγαλέ ἐδίπτε ἰοδλή. Ἀν. ab Ἀμφιρῶς Ἀμφιρῶ; *Hesych.* Ἀμφιρῶς, ἀμφορέα. an ἀμφορῶς τῇ

*Viros à teneris educant, unà cùm Apolline rege,
 Et fluminibus: hanc verò à Jove sortem habent,
 Pithòque, Admetéque, Ianthéque, El. Etráque,
 Dorísque, Prymnóque, & Urania forma Deam referens,
 Hippòque, Clymenéque, Rhodiáque, Calliroëque,
 Zeuxòque, Clythiéque, Idyiáque, Pasithoëque,
 Plexauréque, & Galaxaure, amabilisque Oione,
 Melobosísque, Thoëque, & venusta Polydora.
 Cerceísque indole amabilis, Pluòque magnis oculis,
 Perséisque, Ianiráque, Acastéque, Xanthéque,
 Petraáque lepida, Menesthóque, Europáque,
 Metísque, Eurynoméque, Telestl.òque croceo peplo:
 Crisiéque, Asiáque & amabilis Calypso:
 Eudoréque, Tychéque, & Amphiro, Ocyroéque:
 Et Styx, quæ ipsarum excellentissima est omnium.
 Atque hæ Oceano & Tethye prognatæ sunt,
 Grandiores natu filia. multæ quidem sunt & alia.
 Ter mille enim sunt celeres filia Oceani,
 Quæ sanè dispersæ terram, & profunditates lacûs
 Passim pariter incolunt, Dearum splendida proles.
 Tot rursus alii fluvii cum strepitu fluentes,
 Filii Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
 Quorum nomina difficile omnium mortalem virum proloqui.
 Sed singulatim noverunt, quicumque circum habitant.*

τῶ ἀμφιρῶντι cognatum? Hesych. Ἀμφιρῶντις, ἀεὶ δὲ ὀνῆ, κεφαλῶν ἔχον
 ἱκαπρωθεν. *Guietus.*

361. Καὶ Στῶξ] De hac postea dicemus ad v. 775. & seqq. *Clericus.*

364. Τεὶς γὰρ χίλιαί εἰσι] De Nymphis vide dicta ad v. 187.
Clericus.

365. Βένθια λίμνης] Hoc est, θαλάσσης, ὠκεανοῦ. Homer. Η' ἑλὶ
 οἱ ἀνδρες λιπὼν ὠκεανῶν λίμνῳ. *Guietus.*

365. ——— γαῖαν κ' βένθια λίμνης

Πάντη ἱμῶς ἐφίπυσσι] Videtur βένθια λίμνης dici καὶ ὑπερβα-
 λῶν, pro λίμναις βαθείαις stagna profunda, vel lacus profundos; nam hæ
 Oceani filia non mare, sed lacus incolabant. De marinis egit Hesio-
 dus v. 240. & seqq. Certum est alioqui λίμνῳ ab Homero dici mare,
 ad quem vide Eustathium p. 919. Ed. Rom. *Clericus.*

Θεία δ' Ἡ'ελίον τε μέγαν, λαμρῶν τε Σελήνῳ,
 Ἡ'ῶθ', ἥ πάντεσσιν ὀπιχθενίοισι φαείνῃ,
 Ἀ'φανάτοισ τε θεοῖς τοι ἔργον ὄρω ἔχουσι,
 Γείναθ', ὑπὸ νηθεῖς. Ὑπερίονθ' ἐν φιλότῃ.
 Κρίω δ' Εὐρυβίῃ τίκτεν, Φιλότῃ μιγῆσαι,
 Ἀ'σραϊόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων,
 Πέρσιω θ', ὅς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνησιν.
 Ἀ'σραίω δ' Ἡ'ὼς ἀνέμους τέκε καρπεροθύμους,
 Ἀ'ργείω Ζέφυρον, Βορέαν τ' αἰψηροκέλευθον,
 Καὶ Νότον, ἐν φιλότῃ θεῶν θεὰ δῖνηθεῖσαι.
 Τὴς δ' μετ' ἀσέρεα τίκτεν Ἐωσφόρον ἡραχύναια,
 Ἀ'σρα τε λαμπετόωντα τὰ τ' ἔργον ἐσεφάνωται.
 Στύξ δ' ἐκ' Ὠκεανῶ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγῆσαι,
 Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι,

375

380

371. Θεία δ' Ἡ'ελίον τε μέγαν, λαμρῶν τε Σελήνῳ, καὶ τὰ ἐξῆς] In voce Θεία videtur latere Phoenicium *ἡλιθούου*, quod *inanitatem* significat & nomen est *Ἡ'χάος*. Cum ignorarent antiquissimi Græci creationem Solis ab æterno Numine, scirentque eum produsse *ἡλιθούου*, è *thohou*; mutatâ hac voce in *ἡλιθία*, è *Chao Deam* fecerunt. In qua mutatione, nihil esse alienum à Linguarum Orientalium ingenio ii norunt, qui eas vel à limine salutarunt. Nihil vetat nos hic paucis indicare originem nominum Græcorum Solis & Lunæ. Videtur ergo Sol *ἡλιθ* dictus à Phœnicio *חילי* *helojo*, id est *altus*; quod quamvis omnibus astris conveniat, non mirum Astrorum notissimo, & maximo, ad nos quod attinet, tribui. Propterea dicitur *Hyperione* patre natus. Nimirum, *ὁ ὑπερίωνος μέγας Ἡ'χάος ἐχρησθήσεται ἡλιθ*. Luna verò dicitur *σελήνη*, vel Doricè *σελάνα* à Phœnicio *שלח* *schelalah*, hoc est, *qua pernoctat*; ex *ש* *sche* quæ & *לח* *lanah* pernoctavit.

Observandum autem hic est distingui Solem & Lunam, ab *Apolline* & *Diana* liberis Jovis, qui postea cum iis misti sunt, quòd mortuorum animi ad illa astra, ut iis insiderent, migrasse existimarentur, quæ de re postea ad v. 918. agemus. *Clericus*.

375. Κρίω δ' Εὐρυβίῃ καὶ τὰ ἐξῆς] Crius & Eurybie, eorúmq; filii Astræus, Pallas & Perseus, neque ex rerum natura, neque ex prisca Historia malè intellecta nati videntur, sed ex cerebro Poëtarum, datâ operâ mentientium; ex quo nata & pleraque nomina Nympharum, quæ ab *Hesiodo* recensita sunt. Matrimoniorum causâ, videntur partim hæc ficta, ne Deabus notissimis deessent mariti; nam tres Deas tribus Crij filii postea collocat noster Poëta. *Clericus*.

376. Κρίω δ' Εὐρυβίῃ τίκτεν] Scribo *κρίω*. suprâ *κρίον τε κρίοντι &c.* à *κρίω*

*Thia præterea Solémque magnum, lucentémque Lunam,
Aurorámque, quæ omnibus terrestribus lumen prabet,
Immortalibúisque Diis qui cælum latum tenent,
Peperit, congressa cum Hyperione in concubitu.
Crio autem Eurybia peperit, concubitu mista,
Astráumque magnum, Pallantémque, præstantissima Dearum,
Persénque, qui etiam omnes præcellebat peritiâ.
Astræo verò Aurora ventos peperit violentos,
Argesten Zephyrum, Boreámque rapidum,
Et Notum, in concubitu cum Deo Dea congressa.
Post hos verò Aurora stellam peperit Luciferum mane genita,
Astráque fulgentia quibus cælum cinctum est.
Styx verò peperit Oceani filia, Pallanti mista,
Zelum & Nicen formosam, in ædibus,*

à κρίν regno κρίν, κρίν. *Guietus.*

377. Ὅς κὶ πᾶσι μετέπειπεν] Scribe δὲ πᾶσι μετέπειπεν. *Guietus.*

378. Ἀστρίων δ' Ἡὸς ἀνέμους τίς] Quia venti ex alto flant, & quia astra alta sunt, videntur Astræi filii fingi; Auroræ verò, quæ ex terra oritur, quia terram verrunt & perflant. *Clericus.*

379. Ζήφυρον, Βορέϊον πὶ κὶ Νότον] Mirum est cur *Hesiodus* Orientalem ventum omiserit, cùm nihilo sit inferior reliquis ventis, & aptius dici possit Aurorâ natus, quàm ceteri. Certum est enim in amplissimis maribus, surgente Aurorâ, vehementiorem subsolanum sentiri. Sed *Physicus* non erat *Hesiodus*, neque in suis figmentis accuratus, certarumve legum observans. Vide ad γ. 870. *Clericus.*

381. Τὴς δὲ μετ' ἀστρίων τέκνη Εὐσφώρον] Mirum est Auroram matrem dici Luciferi & stellarum, cùm, Aurorâ apparente, obscurentur, & paullò post oculos fugiant. Si accuratus esset *Hesiodus*, suspicarer Ἡὸ dici non matutinum sed vespertinum crepusculum, quod & Luciferum & cetera astra cælo inducere videtur. *Clericus.*

383. Στὺξ] Ἀ σὺξ, σὺξίον, σὺξίς, σὺξ. Odium. *Guietus.*

383. Σπῆξ] Intelligendi sunt accolæ hujus fontis, qui fuit in Arcadia. Hi auxilium Jovi tulerunt, & contra patrem bellaturo ex Arcadia primi adfuerunt. De fonte ipso agemus ad γ. 775. ubi pluribus describitur. *Clericus.*

384. Ζήλον κὶ Νίκην κὶ πᾶ ἰξῆς] Sunt quidem nomina à Poëta pro arbitrio Stygis liberis imposita; sed ex quibus colligere liceat fortissimos viros ex Arcadia ad Jovem venisse, qui non parvum momentum attulerint ad victoriam, & qui deinde satellites Jovis fuerint. *Clericus.*

Καὶ Κρότῳ, ἡδὲ Βίλῳ, ἀερίκετ' ἀγένοισι τέκνα, 385
 Τῶν σὺν ἐς' ἀπένδρε Διὸς δόμῳ, ἔδ' ἐπὶ ἔδρῃ,
 Οὐδ' ὁδὸς, ὅσπῃ μὴ κείνοισι θεὸς ἡγεμονεύῃ·
 Ἀλλ' αἰεὶ παρ' Ἰνὸν βαρυκτύπῳ ἐδελύοντα·
 Ὡς γὰρ ἐβλάψε Στύξ ἄφθιτῳ, Ὀκεανίῃ, 390
 Ἡματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπῳ ἀσπεροπητὴς
 Ἀθανάτης ἐκάλεσε θεὸς ἐς μακρὸν Ὀλυμπόν.
 Εἶπε δ', ὅς αὖ μὲν εἶο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
 Μὴ πν' ἀπορραΐσειν γούων, πρὶν ἢ ἕκαστον
 Εἴξμεν ἡμῶν τοπάρῳ γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
 Τὸν δ' ἐφάθ' ὅστις ἄπμῳ ὑπὸ Κρόνῳ ἡδ' ἀγέροισι, 395
 Τιμῆς ἢ γούων ὀπιθησέμεν ἢ θέμις ἐστί.
 Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στύξ ἄφθιτῳ Οὐλυμπόνδε
 Σὺν σφοῖσι παίδεσσι, φίλῃ δ' ἀφ' μήδεα πατρὸς.
 Τῷ δ' Ζεὺς τίμησε, πεισασὰ δ' ἑὸν δῶρα ἔδωκεν.
 Αὐτῷ μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἐμμελῆσιν ὄρκον, 400
 Παῖδας δ' ἡματ' ἀπέντα ἐς μετ' ἀθανάτας εἶναι.
 Ὅς δ' αὖτως πάντας Δαίμονες, ὡσπερ ὑπὸν, ἔστη,
 Εἴτελέας· αὐτὸς δ' ἐμὲ κρατεῖ, ἡδ' ἀνάσσει.
 Φοίβῃ δ' αὖ Κοῖς πολυήρατον ἦλθεν ἐς δῖνόν.
 Κυσαμμένη δ' ἤπειτ' ἀπὸ θεῶν ἐν φιλότῃ, 405

387. Ἡγεμονεύει] An ἡγεμονεύει? hoc est, via quā non illi Jovem sequantur, comitentur. *Guietus.*

391. Ἀθανάτης ἐκάλεσε θεὸς] Deos hīc à Titanibus distinguit *Hesiodus*, quamvis Dii à Titanibus nati sint; quòd Jupiter victor pluris factus sit, unā cum suis, quā Saturnus & qui ei favebant; qua de causa nomen *Deorum* retulerunt, veluti κατ' ἐξοχλήν. De eorum pugna postea dicemus. *Clericus.*

393. Μὴ πν' ἀπορραΐσειν] Scribo ἀπορρήσειν, pro ἀπορήσειν, metri causa. *Guietus.*

393. Μὴ πν' ἀπορραΐσειν γούων] His qui honores obtinuerant, apud Cœlum aut Saturnum, similes promittit Jupiter, si in partes suas transfirent, & novis præmiis se affecturum eos, quos nullo loco habuerat Saturnus; quibus pollicitationibus, multos in partes suas pertraxit. Hæc omnia clarè ostendunt homines fuisse, qui hominibus bellum inferrent, & sollicitarent adversariorum auxilia ad defectionem, spe præmiorum. *Clericus.*

398. Σὺν σφοῖσι παίδεσσι] Σφοῖσιν. πατρὸς] Ὀκεανὸς scilicet. *Guietus.*

401. Με-

Et Robur, atque Vim, præclaros peperit filios,
 Quibus non est seorsim à Jove domus, nec ulla sedes,
 Neque via, quâ non illis Deus præit:
 Sed semper apud Jovem graviter tonantem sedem habent.
 Sic enim consubuit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
 Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
 Immortales vocavit Deos ad latum Olympum. (pugnet,
 Dixit autem, quòd quisquis unà secum Deorum contra Titanes
 Nulli se adempturum præmia, sed honorem quemque
 Habiturum, quem antea inter immortales Deos. (munis,
 Illum etiam dixit, qui honoris expers fuerit sub Saturno & im-
 Ad honores ac præmia provecturum, ut æquum est.
 Venit autem prima Styx incorruptibilis in Olympum
 Cum suis filiis, sui per consilia patris.
 Illam verò Jupiter honoravit, eximia quoque dona dedit.
 Eam enim constituit Deorum magnum ut sit jusjurandum,
 Filii autem diebus omnibus sui inquilini ut sint.
 Similiter etiam omnibus prorsus, sicuti pollicitus erat,
 Perfecit: ipse autem prapotens est, atque regem agit.
 Phœbe porrò Cæi perjucundum venit ad torum.
 Gravida verò facta deinde Dea Dei in concubitu,

401. Μεταναίτας εἶναι] Διὰ τὸ μὲν, ut εἴποις, κύριος. μεταναίτας, ut μεταμικθῇ. Guistius.

404. Φοῖβη δ' αὖ καὶ πολυέροισι ἔλθει εἰς Δελφὶν] Cum inter posteros hujus Phœbes fuerint Numina fatidica, & quæ vaticiniis præesse credebantur; existimarim, Phœniciis litteris, scribi posse nomen ejus hoc modo πη-πη phe-bah, os in illa, nimirum, os fatidicum; nam Phœniciâ Linguâ os Dei est oraculum, & consulere os Dei, est consulere oraculum. Æschylus in Eumenidibus, postquam dixit primum Terram, deinde Themis Oraculo Delphico præfuisse, sic pergit:

ὣς δὲ τῷ τρίτῳ
 Λάχῃ Δελφῶν, εἰδὲ πρὸς βίαν πρὸς,
 Τετταρὴν ἄλῃ, παῖς χθονὸς. καθέζετο
 Φοῖβη· δίδωσι δ' ἡ χρυσόλιον δόσιν
 Φοῖβη, τὸ Φοῖβης δ' ὄνομα ἔχει παρ' ὅνους:

Tertiâ verò sortitione, volente eâ, nec vi ullius allatâ, Titanis alia, filia Telluris, confedit Phœbe; donavit verò hæc natali munere Phœbum, qui nomen habet ad Phœbes nomen accedens. Clericus.

Λητὸν κυανόπεπλον ἐγείνατο μέλιχον αἰεὶ,
 Ἡπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 Μέλιχον ἐξ ὄρχης, ἀγανώτατον ἐντὸς Οὐλύμπῃ.
 Γείνατο δὲ Ἀστέρῳ Διώνυμον, ὃν ποτε Πέρσης
 Ἠγάρετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλῳ κεκληθῆς ἀκοῖπν.
 Ἡ δὲ ὑποκυσαμένη Ἐκάτῳ τέκε, τῷ πατρὶ πάντων.

419

406. Λητὸν κυανόπεπλον] Nomen fortè habuit à *λητ* *lout*, hoc est, magicis carminibus uti, καὶ *λητ* *lito*, vel *lero*. Apollo certè & Diana hujus liberi magicarum artium periti fuisse dicuntur, easque docuisse alios. Circe, filia Solis, seu Apollinis, nobilissima etiam fuit venefica. Clericus.

408. Μέλιχον ἐξ ὄρχης ἀγανώτατον ἐντὸς Οὐλύμπῃ] Hic versus spurius est, & delendus. Clericus.

408. Μέλιχον ἐξ ὄρχης] Jam ante Jovem. Clericus.

409. Γείνατο Ἀστέρῳ] Phoeniciè *πτηνη* *hassethirah* latentem significat, quod nomen non male conveniat filiae veneficae; quae mulieres omnia clam faciunt. Hoc ipsum nomen fuit Insulae Deli, dum latuit, unde colligere licet veram esse allatam Etymologiam. Callimachus, in Hymno εἰς Δῆλον, ita insulam compellat, γ. 37.

ἔνομα δὲ ἦν σοι
 Ἀστέρῳ πεπαιγμένον, ἐπὶ βατρὶν ἦλας πέρεσσι
 Οὐρανὸν φεύγουσα Διὸς γάμον, ἀστέρῳ ἴση.

Nomen autem erat tibi Asterie olim, quoniam profundam insilueras fossam, coelitus fugiens Jovis concubitum astro similis. Videtur voluisse Callimachus Deam Asteriam in insulam fuisse mutatam, primum quidem sub aqua latentem, deinde δῆλον conspicuam factam. Clericus.

Ibidem. Ἡν ποτε Πέρσης Ἠγάρετ' ἐς μέγα δῶμα.] Suspicio Persam vocari virum hujusce veneficae, quod inaudivisset jam Hesiodus Persas esse veneficis ac magicis artibus sum noperare deditos, qua de re vide Lib. II. Th. Stanleji *philosophia Orientalis*. Clericus.

411. Ἐκάτῳ τέκε] Dicta est à Phoenicibus hæc Dea *πτηνη* aut *εχάθη* *echatha*, hoc est, unica, qua de causa ab Hesiodo γ. 426. dicitur *μυνοχθὺς unigenita*. Hæc Dea, ut notissimum est, credebatur esse Numen, quod insideret Lunæ, miscebaturque cum Diana, & præesse magicis artibus putabatur. Videntur Phoenices ita eam vocasse, quia Luna sola existimabatur esse in cælo sui generis; cum maximus, post Solem, Planetarum esse censeretur, quod maxima appareat. Tum crediderunt eam magicis sacris præesse, quia noctu sunt, inspectante veluti Lunâ. Solebant Græci, unoquoque mense, cum Luna esset nova, in compitis, cœnam apponere, quæ vocabatur cœna *Hecate*, & à pauperibus auferebatur. Aristophanes in *Pluto*, p. 63. Ed. Majoris Genevensis, de Hecate:

φασί

*Latonam caruleo peplo peperit blandam semper,
Mitem hominibus atque immortalibus Diis,
Suavem ab initio, in primis hilarem intra Olympum.
Peperit insuper Asteriam claram, quam olim Perses
Duxit in amplam domum, sua ut sit uxor.
Illa autem gravida facta Hecaten peperit, quam super omnes*

Φησὶ δ' αὖτις

Τὸς μὲν ἔχοντας καὶ πολυτῶντας δῖπνοι κατὰ μῶνα προσάγειν.

Τὸς δὲ πίνοντας τῷ ἀνθρώπῳ ἀρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.

Ait enim ipsi, qui habent, & divites sunt, eos coenam unoquoque men-
se offerre, pauperes verò homines rapere, fermè antequàm sit abrotia.
Ubi ita habet Scholiastes. Τὸν ἐν ταῖς τριάδεις ἐτίμων τοπικαίον, ἀλλ' οὐ
τὸν αὐτὸν σελῶν, καὶ Ἀρτέμιδα καὶ Ἐκαστὴν καλεῖσθαι. Κατὰ δὲ νεωτέρων
οἱ πλεῖστοι δῖπνοι ἰσώρεις, ὡς Ἰουδαῖοι, τῇ Ἐκαστῇ προσάγοντες ἐπὶ ταῖς τρι-
άδεις ἐτίθουσι οἱ δὲ πίνοντες ἤρχοντο πινῶντες, καὶ ἰδίῳ αὐτῇ, καὶ ἑλεγον ὅτι Ἐκασ-
τῇ ἴφαζαν αὐτὰ: quam in trivis olim colebant, quia eandem vocabant
Lunam, Dianam & Hecaten. Novâ Lunâ, divites vespere coenam, quasi
sacrificium Hecatae, offerentes, in compitis ponebant. Pauperes verò venie-
bant esurientes, & eam comedebant, dicebantque Hecaten comedisse. Quæ
hunc in locum transtulimus, duabus de causis; primùm ut constet
hinc studiosissimè cultam hanc fuisse Deam, ex consilio Hesiodi; dein-
de ut intelligatur locus Esaiæ Prophetæ, de hoc Numine; ex quo
loco colligimus simili ratione, apud Orientales, cultam Hecaten
fuisse. Ita loquitur Cap. LXV, 11. Vos qui deseritis Jehovam, obliti
montis sanctitatis mee, instruentes לַלְלַגְגָּד mensam & implentes יַמְלֵל
lamni libamen. Ex quopiam idiomate Orientalium Dialectorum, vi-
detur pro לל esse ל, adeò ut לל sit idem ac לל aut לללל vel לללל
echatha, nam hæc omnia unam significant, nisi fortè sit legendum
ללל labhad. Certè Numen quoddam, apud eundem Prophetam, vo-
catur in Cap. sequente ללל echath. Sic loquitur y. 17. Qui pu-
rificant se in hortis post ללל echath; sic enim Massorethæ legunt. Se-
quens vox יַמְלֵל mni planè eadem est, ac vox Græca μῶν mensis, unde
dicta μῶν Luna. Respicit Propheta ad coenas illas, unoquoque men-
se Hecatae oblatas, quasi Numini Mensium præsidis; notum enim est,
apud Orientales, menses fuisse Lunares. Huc respexisse videtur ve-
tus Scriptor libri supposititii, qui dicebatur κήρυγμα Πέτρου, predica-
tio Petri; ubi infimulabantur Judæi, quasi λατρεύοντες ἀγγέλους, καὶ μῶν,
καὶ σελῶν, colentes Angelos, mensem, & Lunam. Locus exstat, apud
Origenem Tom. XIV. in Joannem.

Præter rationes allatas, ex quibus Hecatam Orientale Numen esse
intelligimus, est & alia ratio; quòd, nimirum, sol diceretur apud
eosdem populos לל labhad, hoc est, unus, quo credibilius sit Lu-
nam ללל echatha dictam fuisse, hoc est, unam. Macrobius Satur-
nalia

Ζῶς Κρονίδης τίμησε. πόρεν δέ οἱ αἴγλαϊ δῶρε,
 Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
 Ἡ δ' ἢ καὶ ἀπερέοντο ὑπὸ Οὐρανῷ ἔμμορε πμῆς,
 Ἀθανάτοισ τε Θεοῖσι τε πμῆν ἔσι μαλιστα, 415
 Καὶ γὰρ νῦν ὅτε περ πρὸς ὀπιχθονίων ἀνθρώπων
 Ἐρδων ἱερὰ καλὰ καὶ νόμον ἱλάσκηται,
 Κικλήσκῃ Ἐκάτῳ· παλὴν γάρ οἱ ἔσπετο πμῆ
 Ρ' εἶα μάλ', ὃ πρὸ Φρων γε θεὰ ὑποδέξεται δῖχάς.
 Καὶ οἱ ὄλβον ὀπάζοι· ἐπεὶ δυνάμεις γε πάρεσιν. 420
 Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγύνοντο,
 Καὶ πμῆν ἔλαχον, τέτων ἔχθ' αἶσαν ἀπάντων.
 Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβίησατο, ἔδ' ἔ τ' ἀπηύρα
 Ὅσ' ἔλαχεν Τιτῇσι μὲν πρῶτοι Θεοῖσιν.
 Ἀλλ' ἔχθ' ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός. 425
 Οὐδ' ὅπ' ἔκνονο γῆς, ἥσων θεὰ ἔμμορε πμῆς,
 Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ ἔρανῳ, ἠδὲ θαλάσῃ·
 Ἀλλ' ἐπὶ καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζῶς τίεται αὐτῷ.
 Ὡς δ' ἐθέλῃ μεγάλως παρσγίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν,
 Ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπῃ, ὃν κ' ἐθέλῃσιν. 430
 Ἡ δ' ὅπ' ἔς πόλεμον φθισιῶρεθ' ὀφρῆσονται
 Ἀνέρες, ἐνθα θεὰ παρσγίνεται οἷς κ' ἐθέλῃσι,
 Νίκῃν προφρονέως ὀπάσῃ, καὶ κῦδ' ὀρέξαι.
 Ἐν τε δίκη βασιλεύσει παρ' αἰδοίοισι καθίζῃ.

naliū. Lib. I. c. 23. *Affyrīi Deo, quem summiūm, maximūmque ve-*
nerantur, ADAD nomen dederunt. Ejus nominis interpretatio signifi-
cat UNUS. Nihil esse corruptum puto, in loco Macrobiū, neque
 audivisse eum *Adad* pro *Achaē*; nihil enim vetat, quin Dialecto qua-
 priam Orientis γῆν dixerint, quod Chaldaei solent γῆ *bhad*. Sed ad *He-*
siodum redeundum est. *Clericus.*

413. Μοῖραν ἔχειν γαίης τε] Hoc est, sortem. Maris & terræ po-
 tentem Lunam esse innuit. *Guicetus.*

417. Κατὰ νόμον ἱλάσκηται] Placat, subintellige divos. *Guic-*
etus.

417. Ἐρδων ἱερὰ καλὰ] Hoc est *κακιστῶν*, sive *litans*, seu victimas
 mactans fausta portendentes, & rectā dispositione viscerum Deam
 placatam ostendentes. Res est notissima. Itaque malè vertunt *sacra*
bonesta. *Clericus.*

422. Αἶσαν

Jupiter Saturnius honoravit: dedit verò ei splendida dona,
 Potestatem ut habeat terraque & inexhausti maris,
 Imò etiam stelligero à Cælo sortita est honorem,
 Immortalibúsque Diis honorata est maximè.
 Etenim nunc quando alicubi aliquis terrestrium hominum
 Faciens sacra fausta secundùm patrios mores expiat,
 Invocat Hecaten: ingens verò eum sequitur honor
 Facillimè, cujus benevola Dea suscipit preces:
 E. illi divitias largitur; nam facultas ei adest,
 Quotquot enim Terra Cælòque prognati sunt,
 Et honorem sorte acceperunt, illorum habet sortem omnium,
 Neque quidquam ei Saturnius per vim ademit, neque abstulit
 Eorum, quacumque sortita est Titanas inter priores Deos.
 Sed habet sicut prius ab initio facta est distributio.
 Nec quia unigenita, minorem Dea sortita est honorem,
 Et potestatem tam in terra ac cælo, quàm in mari:
 Sed insuper multò magis, quoniam Jupiter honorat illam,
 Cui verò vult, magnificè præsto est, atque juvat.
 Inque concione inter homines eminet, quem voluerit.
 Atque quando ad bellum perdens viros armantur
 Viri, tum Dea adest quibus voluerit,
 Victoriâ promptè ut præbeat, & laudem porrigat.
 Inque iudicio reges apud venerandes sedet.

422. Αἴσω ἀπέντων] Hoc est, sortem, potestatem, μείζων, ut
 sup. Gaietius.

422. Καὶ πῶλόν ἔλαχον] Honor hic est præmium à Jove, post victo-
 riam, iis qui eum adjuverant datum; aut honor qui antea ab iis ob-
 tinebatur, & à Jove confirmatus est. Cùm ergo hoc Numen ante
 Jovem coleretur, fingaturque ab Hesiodo favisse Jovi contra Satur-
 num; honor, quem antea obtinebat apud homines, illi relictus est.
 Sequenribus hoc aperè docet Hesiodus. Clericus.

Ibidem. Τύπων ἔχον αἴσω ἀπέντων.] Aliorum Deorum alii coelestes,
 alii terrestres, alii marini erant; aut partim dumtaxat cœli, terræ, aut
 maris præerant. Sed Hecate omnibus illis universi partibus æquè præ-
 fecta erat. Vide γστ. 413. & 427. Clericus.

426. Ὡς ὅσον θεὰ ἡμεῖς πρῶτης] Minus honoris sortita est. & vers.
 sequ. καὶ γὰρ subintellige ὥσων. Gaietius.

426. Μειζόντης] Vide dicta ad γ. 411. Clericus.

Εὐδαλὴ δ' αὖθ' ὁπότε ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν.
 Ἐνθα θεὰ ἢ τοῖς παραγίνεται, ἢ δ' ὀνίνησι.
 Νικήσας ᾗ βίῃ ἢ κάρτει, καλὸν ἄεθλον
 ῥεῖα φέρει, χαίρων τε τοκῶσιν κῦδος ὀπάζει.
 Εὐδαλὴ δ' ἱππήεσσι παρησάμεν οἷς κ' ἐθέλησι,
 Καὶ τοῖς οἱ γλαυκίῳ δυσπρόφελον ἐργάζονται,
 Εὐχονται δ' ἑκάτη, ἢ ἐρακτύπῳ ἔννοσιχαίῳ.
 ῥηιδίως δ' ἄρτιον κυδρὴ θεὸς ὥπασε πολλῷ,
 ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλκεν γὰρ θυμῷ.
 Εὐδαλὴ δ' ἐν σάθμοισι σὺν Ἑρμῇ ληϊδ' αἵζειν,
 Βυκολίας τ', ἀγέλας τε, ἢ αἰπόλια πλατὲ αἰγῶν,
 Ποίμνας τ' εἰροπόκων γ' ὅττων, θυμῷ γὰρ θέλκεται,
 Ἐξ ὀλίγων βελάει, καὶ πολλῶν μείονα θῆκεν.
 Οὕτω τοι ἢ μενοχλῆς ἐκ μητρὸς ἔσται,
 Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι πετίμηται γαστέρεσσι.
 Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κροτοτρόφον, οἱ μετ' ἐκείνῳ
 Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἥῃς.
 Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κροτοτρόφος αἰδέετο πρῆμαί.
 ῥεῖη δ' αὖ δμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε Φαίδιμα τέκνα,
 Ἑστίην, Δήμητρα, ἢ Ἥρην χρυσοπέδιλον,

435

440

445

450

440. Δυσπρόφελον] Id est, δυσαῖ, δυσπρόον] *Gnietus*.

Ibid. Ἐργάζονται] *Proprie colunt.* Intellige piscatores, qui ex maris proventu vivunt, ut agricolæ ex agrorum cultu, unde deducta est metaphora. *Clericus*.

441. Ἐθέλκεται γὰρ θυμῷ] Ἀθέλκεται scribo. ἀθέλω, ἀθελίω, ut ἀπείρω, ἀθυμείω, & similia. Nota vocem Græciæ redditam. *Gnietus*.

447. Βελάει] Ὀφείλει augeat. *Gnietus*.

450. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κροτοτρόφον] Alios etiam Deos κροτοτρόφους constituerat Jupiter, ut liquet ex v. 346. Præesse autem nutritioni puerorum Lunam non mirum videbitur, si in animum revocemus intra novem aut decem lunas, seu menses, formari & in lucem edi pueros. Hoc unum accepit à Jove, cetera omnia obtinebat μὲν οὐρανῷσι θεοῖσι, cum prioribus Diis, hoc est, sub Cœlo & Saturno. Atque hoc est ultimum Numen prioris ætatis Deorum. *Clericus*.

454. Ἑστίην] *Vesta* dicitur à Latinis, præfixo Digammate Æolico V vel F. Viri docti rectè hoc nomen deducunt ἀπὸ Ἑστῆς *esch ignis*, aut, Syriacâ inflectione, *ἑστῆθα*. Notissimum est hanc Deam creditam præfisse igni, & foco. Eruditum de ea Syntagma scripsit *Juss. Lipsius*, qui adiri poterit. *Clericus*.

Δήμητρα

Bona insuper quando viri in certamine colluctantur;
 Ibi Dea & illis præsto est, atque juvat.
 Qui verò vicerit virtute & robore, pulcrum præmium
 Facile fert, lætusque parentibus gloriam dat.
 Bona item equitibus adesse, quibus voluerit:
 Et his qui cæruleum (mare) trajectu difficile exercent,
 Votæque faciunt Hecata, & valdè sonanti Neptuno.
 Facile etiam prædam inclyta Dea dedit copiosam,
 Facile verò abstulit apparentem, volens saltem animo.
 Bona præterea in stabulis cum Mercurio pecus augere,
 Armentaque boum, gregesque, & greges magnos caprarum,
 Gregeſque lanigerarum ovium, animo certè volens,
 Ex paucis copiosa, & ex multis pauciora reddit.
 Adeò sanè etiam unigenita ex matre cum sit,
 Omnibus inter Deos honorata est muneribus.
 Fecit autem jam Saturnius alumnam juvenum, qui post jam
 Oculis adspexerunt lumen multa contuentis Auroræ.
 Sic ab initio nutriens filios: atque hi sunt honores.
 Rhea autem compressa à Saturno, peperit illustres liberos,
 Vestam, Cererem, & Junonem aurea calceamenta habentem;

Δημητρεῖς] Δημητρεῖς dicitur per contractionem, plenius verò Δημήτηρ. Si scribamus Phœniciè 𐤇𐤓𐤁, derivanda vox erit à radice 𐤇𐤓𐤁, quæ significat sufficientiam, copiam; nomen convenientissimum huic Deæ, quæ inventrix erat & præses frugum, imò verò omnium fructuum; quorum proventum augere, aut minuire credebatur, prout propitia erat, aut irata. Callimachus his versibus claudit hymnum, in honorem hujus Deæ:

Φέρε δὲ ἀγροῖσι νόσσην πάντα;
 Φέρε βόας, Φέρε μῆλα, Φέρε σῖχων, οἷσε θύεω μόν.
 Φέρε καὶ εἰργίαν, ἣν ὅς κ' ἔρσσει, καὶ αὖτις ἀμείψῃ.
 Ἰλαθί μοι τέλεισι, μέγα κρείσσει Θυσίῳ.

Refer ex agris matūra omnia, pasce boves, pasce oves, fer spicam, fer messem. Fove pacem, ut qui aravit ille & metat. Propitia mihi sis, ter optata, magna regina Dearum. Historiam hujus Deæ multis prosequuti sumus Gallico sermone; Biblioth. Universalis T. VI. Clericus.

Ἡέρα] Phœniciè 𐤇𐤓𐤁 hira, aut 𐤇𐤓𐤁 harah, inter alia significata, emulam, seu zelotypam sonat; quā nominis significatione, nulla aptius quadrare potest in Junonem, quæ perpetuā zelotypiā erga virum laborans describitur. Jupiter eam disertè vocat ζήλῳργα, zelotypam.

Ἰφθιμόν τ' Αἰδών, ὅς ἐπὶ χθονὶ δώματα ναίει,
 Νηλεὺς ἦτορ ἔχων, καὶ ἐρείκτυπον Εἰνοσίχαιον,
 Ζεῦ πάτερ μηδέοντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,

typam, apud *Callimachum*, Hymno in Dianam γ. 30. Vide & Dial. Mercurii & Neptuni apud *Lucianum* T. I. ubi de natalibus Bacchi. *Clericus*.

455. Ἰφθιμόν τ' Αἰδών, ὅς ἐπὶ χθονὶ δώματα ναίει] In explicatione historica Fabulæ Cereris, multis egimus de Plutone, ex qua pauca huc transferemus. I. Nomen ejus Αἰδών, aut αἰδώς deducendum ex voce Phœnicia 𐤀𐤓𐤍, aut *ajid*, quā significatur *mors*, aut *exitium*; nec opus est monere quā aptè hoc conveniat Numini, quod mortuis imperare credebatur. Ea de causa, *Hesiodus* id ita describit, Νηλεὺς ἦτορ ἔχων, *cor immisericors habens*, quia mors nemini parcit. Voce autem illā signari non locum, ut existimant Grammatici, qui ex a privativo & εἶδω *video* deducunt, sed virum; liquet ex hac loquutione οἷς Αἰδών, in qua subintelligitur οἶκος, in *Aidis domum*, aut simile quidpiam.

II. Epiri Regem fuisse statuimus, cujus rei præsca in Historia, non obscura vestigia supersunt. Docet nos *Plutarchus*, in vita Thesei, descensum hujus Herois in inferos, aliud nihil creditum fuisse, præter iter in Epirum, ad *Aidonem* eorum tractuum Regem. Non potest quidem idem censerī ac Pluto, de quo nunc sermo est, cūm Pluto aliquot sæculis ante Theseum vixerit. Verūm hinc liquet, ex antiqua fama, vulgò persuasum fuisse Aidem in Epiro regnasse; quam vanam non fuisse sequentia etiam ostendent.

III. Cūm Epirum dicimus, non intelligimus dumtaxat regnum illud exiguum, cujus fines postea non latè patuerunt; sed & finitimos aliquot tractus, cūm regnorum fines, pro variis temporibus, diversissimi fuerint. Plutonem statuimus, in iis oris, metalla exercuisse, unde maximas sibi divitias conflaverit. Hinc nata universa ejus fabula, quod particulatim ostendemus. 1. Fuisse in Epiro & Macedonia fodinas auri, argenti, ferri & æris in earum regionum descriptione docuit *Strabo*. 2. Hinc factum ut Aides putaretur non mortuorum modò Rex, sed & Deus divitiarum, unde Πλούτων dictus est. 3. Qui tot fodinas haberet in ditione sua, eum non mirum est divitiis præesse creditum. 4. Mortuorum verò Deus habitus est, quia mortuorum sedes censebatur esse sub terra, sub quam aguntur fodinæ; unde fit ut non rarò in Veterum scriptis inter se hæc conferantur, & quasi vicina habeantur. Apud *Plautum*, in Captivis Act. V. S. 4. sic loquitur adolescens è lapacidinis rediens:

*Vidi ego multa sapè picta quæ Acherunti fierent,
 Cruciamenta, verūm enim verò nulla adæquè est Acheruns,*

Atque

*Fortémque Plutonem, qui sub terra domos incolit,
Innate cor habens, & valdè sonantem Neptunum,
Jovémque sapientem, Deorum patrem atque hominum,*

Atque ubi ego fui, in lapicidinis.

Posidonius apud Strabonem Lib. III. p. 101. de Turditaniz fodinis; πρε' ἐκείνοις οἷς ἀληθῶς τ' ὑποχθόνει τόπον, οὐκ ὁ Ἅδης, ἀλλ' ὁ Πλούτων ἡγετοικῆι: certè, apud eos, subterranea loca, non Hades, sed Pluton habitas. Similiter quando cogitabant Poëtæ de regno mortuorum, vocabant Jovis & Neptuni fratrem Aidem, aut Hadem; quando de divitiis, Plutonem. Plinius Lib. XXXIII. c. 1. Imus in viscera terra, & in sede Manium opes quarimus. Paulò pòst de metallis: illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt. 5. Potuit etiam Aides rex mortuorum haberi, quòd permulti eorum, quos in fodinas demittebat, illic interirent; potuit credi poenas de miseris mortalibus exigere, quales describuntur in inferis, propter miserrimam hominum ad metalla damnatorum vitam. Digna sunt lectu quæ habet Diodorus Siculus, de fodinis Ægyptiorum Lib. III. p. 159. & Lib. V. p. 313. Pòsteriora tantùm, brevitatìs causâ, proferam: οἱ ἡγετῆρες, inquit, εἰ τοῖς ὀφύγμασι, καὶ κατ' ἡμέραν καὶ νύκτι καταχθονίοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ' ὑποχθονείας (αἰσὶς γὰρ ἡ παύλα τ' ἔργων οὐκ ἴσιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τ' ἐπισκευῶν πλεοναῖς, ἀνασχεζομένην ὑπομῆρην τὴν δεινότητά τ' ἡλικίαν, ἀποχῶς αἰσθάνονται τὸ ζῆν.) τοῖς δὲ ταῖς δουράμεσι τ' συμμάχων καὶ ταῖς τ' ψυχῶν κερπείαις ὑπομῆροις, πολλὸν χρόνον ἔχουσι τὴν πλεονεξίαν. αἰρετικότερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατός ἐστι τ' ζῆν, ἢ τὸ μέγα τ' πλεονεξίας: dum sub terra, in fodinis, horum corpora atteruntur, multi intereunt, propter nimiam vexationem. Neque enim remissio, aut quies operum illis est, sed prefectorum verberibus gravitatem malorum ferre coguntur, quo fit ut infelicem vitam amittant. Nonnulli illi qui robore corporum, animorumque patientiâ, laborem sustinere possunt, longum in tempus arumnas illas habent. Optabilior enim illis mors est, quàm vivere, propter miseriarum magnitudinem. Qui imperant ejusmodi hominibus usque adedò miseris, & solis lucem nunquam videntibus, illi meritò dici queant, non vivis, sed

νεκροῖσι καταχθονίοισιν ἀνάσσειν, regnare in mortuos, qui sunt sub terra. Clericus.

456. Καὶ ἐρέκτυπον Ἐννοσιγαῖον] Hoc est, Ποσειδῶνα, qui mari præesse creditus est, quòd classibus vivus id obtinuerit, atque insulas occupavit. Dicitur est ἡν-ἡδῶν posidon, ejusætatis linguâ, hoc est, *frator navium*. Ἐννοσιγαῖον est epitheton quo designatur Neptunus, seu maris Deus, quia mare procellâ concussum videtur etiam ipsam terram concutere. Clericus.

457. Ζεῦ πάτερ] Hoc est antiquissimum nomen Jovis, non Ζεὺς, eique apprimè convenit, cùm Phœniciâ Linguâ ʾל ʾאמרי significet *scortum*

Τῷ κ' ὑπὸ βροντῆς πελεμίζετο δρεῖα χθών.
 Καὶ τὸς μὲν κατεπινε Κρόνον μέγας, ὅστις ἕκαστος
 Νηδύ' ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γήναθ' ἵκητο
 Τὰ Φρονέων. ἵνα μὴ πρὸς ἀγαθῶν ἔρασι
 Ἀλλ' ἐν ἀθανάτοισιν ἔχη βασιληίδα πρῶτος.
 Πά' ἔτετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανὸς ἀστερόεντος,
 Οὐνεκά οἱ πέπρωτο ἔω ὑπὸ παιδὶ δαμῆσαι,

460

scortatorem; quam appellationem jure merito Jupiter est adeptus, innumeris amoribus & stupris. *Clericus.*

16. Οἷον πατὴρ ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν] Hic πατὴρ nomen est dignitatis, non naturæ, significatque Regem Deorum & Hominum. Sic apud *Homerum* passim vocatur, & promiscuè usurpantur Ζεὺς πατὴρ & Ζεὺς βασιλεύς, ut & apud reliquos omnes Poëtas. Videtur, antiquissimis temporibus, vox πατὴρ regem significasse, quod patres essent veluti reges familiæ suæ; cum homines nondum in societates majores coivissent. Hæc ratio est cur Jupiter simpliciter quandoque Pater vocetur, apud Græcos & Latinos Poëtas, ut apud *Homerum*, *Iliad.* II. γ. 250. ubi postquam Achilles duo à Jove petiisset, quorum alterum dumtaxat impetravit, ita loquitur Poëta:

Τῷ δ' ἔπειθ' ἔδωκε πατὴρ, ἔπειθ' δ' ἀνένδον.

Ei alterum dedit pater, alterum verò abnuit. Similiter *Virgilius* *Georg.* Lib. I. γ. 121.

————— Pater ipse colendi
 Haud facilem esse viam voluit.

Ad locum *Homeri* ita *Eustathius*: Ἀπολύτως πατὴρ ἐν τούτοις λέγεται ὡς ἀρχέτυπον. τὸς γὰρ ἐν ἀνθρώποις πατέρας ἀφιδρύματα τῶν πατρῶν Διὸς φασιν οἱ παλαιοί: absolute Patrem ut archetypum in hisce dicit. Veteres enim dicunt patres inter homines esse exempla hujusmodi patrie Jovis. Veteres illi, quicumque sint, fallebantur; nam erant patres ante Jovem, Cælus, Saturnus, & alii Dii, quos memoravit *Hesiodus*. Ab hominibus translata ea vox est ad Deos illos, quia homines prius fuerunt, quàm ejusmodi Dii. Plura exempla, ex quibus constat pater esse dignitatis vocabulum, vide apud *Adr. Turnebum*, in *Adversariis* Lib. XIII. c. 8. Si prima origo vocis quaeratur, derivandam crediderim à prisca radice 𐤓𐤕𐤓 patar, quæ apud Arabas, & Æthiopas, significat condidit, creavit, unde 𐤓𐤕𐤓 patir est creator. *Clericus.*

458. Τῷ κ' ὑπὸ βροντῆς καὶ πρὸς ἑξῆς] Postquam Jovem miscuerant cum summo Numine, ei fulmina tribuerunt; quæ cum & è nubibus mittantur, & à causâ ignota oriantur, Numinis manu mitti credebantur. Antiquiori ævo, non dubitabant

* Jup.

Cujus & à tronitru concutitur lata terra.

*Atque illos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicumque
Ex utero sacro matris ad gēna venerat:*

Hæc agitans, ne ullus clarorum filiorum Cæli

Alius inter Immortales haberet regium decus.

Audierat enim ex Terra, & Cælo stellis micante,

Quòd sibi fatale esset suo à filio domari,

* *Juppiter, an venti discussâ nube tonarent,*
sed horrendum illum fragorem Deo ipsi acceptum ferebant. *Clericus.*

459. Καὶ τὸς μὲν κατὰ τὴν Κεγόμωζας] Scimus quibus allegoriis Græculi hoc Saturni factum interpretari & ad commodum sensum redigere conati sint; sed omnia sunt somnia, antiquitatis, rationisque suffragiis destituta. Si rem ipsam expendamus, veteremque Saturni ætatis Linguam consulamus, facillè intelligemus Saturnum, ne à liberis suis folio dejiceretur, ex quo ipse patrem deturbaverat, eos in carcerem conjecisse; unde postea egressi quod timuerat perfecerunt, ut in sequentibus docet *Hesiodus*. Ex ventre nihil egreditur præter excrementa; à morte nihil prorsus redit. Itaque quoniam *deglutiti* illi liberi Saturni redierunt, eos neque verè *deglutitos*, neque occisos oportet fuisse. Error Poëtarum natus est ex voce ambigua, quæ & *deglutire* & *abscondere* significat. Ea est radix בלח *balah*, quæ utrumque significatum obtinet; & quam cum hic κρύπτειν vertere debuissent Græci, transtulerunt κρυπνίσιν. Quod autem dicimus *Saturnum* abdidisse liberos in carcerem, id iis mirum non erit, qui legerint simile quid à Cælo factum esse; qua de re, vide dicta ad vs. 156 & 158. *Clericus.*

464. Οὐρανὸς οἱ περὶ τὸ Τύχῳ] Veteres Poëtæ Τύχῳ ignorabant, novērunt περὶ τὸ Τύχῳ, seu μῶγῳ, hoc est, fatum; sed nec immutabile putabant, nec Deos, quasi immutabile credidissent, se se gerentes inducebant, ut liquet ex hoc *Hesiodi* loco. Vide & *Aul. Gellium* Noct. Att. Lib. XIII. c. 1. Interea hinc colligere licet ab antiquissimis temporibus notum fuisse, esse nescio quam Naturam superiorem ipsis Diis, qui colebantur, ex cujus immutabili voluntate pendebant; quia, nimirum, Dii illi mortales fuerant, divinæ Providentiæ subiecti, quemadmodum ceteri homines. Postea hæc Stoici mirum in modum in crustarunt, disputationibus suis de Fato. Grammatici interpretantur περὶ τὸ Τύχῳ, quasi περὶ τὸ Τύχῳ, hoc est, περὶ τὸ Τύχῳ, *præfinitam*, nam περὶ τὸ est finis, καὶ τὸ Τύχῳ finis. Subintelligitur βεβλή, quemadmodum post *fatum* subintelligendum *consilium*. *Clericus.*

F

465. Αἰὲς

• Quærentem hoc inducit Pythagoram *Ovidius* *Metam.* XV.

Καὶ καρτερῶ περ ἰόντι, Διὸς μεγάλα δῖα βελὰς.
 Τῷ ὅγε σὺκ ἀλαοσκοπιῶν ἔχεν, ἀλλὰ δοκῶν.
 Παῖδας ἐς κατέπινε· ῥέλω δ' ἔχε πένθος ἀλῶσιν.
 Ἀλλ' ὅτε δὴ Δι' ἤμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
 Τέξεσθαι, τότε ἔπειτα φίλος λιτάνευε ποικίλας
 Τὰς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
 Μῆνιν συμφράσασθαι ὅπως λελάθοιτο τέκνα
 Παῖδα φίλον, πῶσαιτο δ' ἐριννὺς πατρὸς ἐοῖο
 Παίδων, ὅς κατέπινε μέγας Κρόνον αἰκυλομήτης.
 Οἱ γ' ἱγυατερὴ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ὀπίθοντο,
 Καὶ οἱ πεφραδέτιν ὅσα περ πέπρωτο γυνέσθαι
 Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῇ καὶ ὑεὶ καρτεροθύμῳ.
 Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πῖονα δῆμον,
 ὅππότε ἄρ' ὁπλότετον παίδων ἤμελλε τέκεσθαι,
 Ζεῦα μέγαν· ἥ μὲν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη
 Κρήτη [ἐν] ὀρεῖ τρυφόμεν ἀπ' ἀλλέμεναι τε.
 Ἐνθα μὲν ἴκτο φέρουσα θολὴ δῖα νύκτα μέλαιναν,
 Πρώτῳ ἐς Λύκτον· κρύψεν δὲ ἐ χειρὶ λαβῶσα
 Ἀντρω ἐν ἡλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κούρῃσι γαίης,

465

470

475

480

465. Διὸς μεγάλα δῖα βελὰς] Additio inutilis, nam hoc ipsum dictum est superiori versu. Verum antiquissimi Poëtæ non numerant voces. Vide versum sequentem, quem confer cum 459. *Clericus*.

466. Καὶ καρτερῶ περ ἰόντι, Διὸς μεγάλα δῖα βελὰς.] Hic versus notus videtur. *Guietus*.

471. Μῆνιν συμφράσασθαι] Consilium ut conferrent. *Guietus*.

472. Πατρὸς ἐοῖο] Ἀνδρὸς ἐοῖο? hoc est, viri sui, Saturni furentis. placet. versu sequ. παίδων subintellige ἑαυτῶν. *Guietus*.

475. Καὶ οἱ πεφραδέτιν] Et ei declararunt. *Guietus*.

477. Λύκτον] *Homerus* Λύττον vocavit, ut docet *Strabo* Lib. X. quamvis Codices nostri habeant Λύκτον, non aliter ac apud *Hesiodum*. Vide *Is. Casaubonum* ad *Strabonem*, qui tamen *Casaubonus* perperam abit à *Strabone*. Λύττον vera est lectio, ut ex hac historia colligere licet. *Rhea* enim latibulum quærebat, hoc est Phœniciè πῶλ *lytton*, aut πῶλ *louison*, à radice πῶλ quæ significat occultavit, ut & ὤλ, apud *Hebræos*. Huc accedunt nummi antiqui *Lyttonum*, in quibus hoc oppidum dicitur ΛΥΤΤΙΟΝ. Vide illustrem ac creditum vi-

rum

Quamvis robusto, Jovis magni per consilia.
 Ideoque hic non vanam speculationem habuit, sed insidias struens
 Filios suos devorabat: Rheam autem tenebat luctus gravis,
 Sed quando jam Jovem erat Deorum patrem atque virorum
 Paritura, jam tum caris supplicabat parentibus
 Suis, Terraque, & Cælo stellato,
 Consilium ut conferrent, quo pacto occultaret pariens
 Filium carum, possétque ulcisci furias patris sui
 Contra filios, quos devorabat ingens Saturnus versutus.
 Illi verò filia dilecta auscultarunt & morem gesserunt,
 Et ei commemorarunt, quæcumque fatis constitutum esset fieri
 Circa Saturnum regem, & filium magnanimum.
 Miserunt autem in Lyctum, Creta in pinguem tractum,
 Cùm minimum natu filiorum esset paritura,
 Jovem magnum. hunc quidem ipsi suscepit Terra vasta
 In Creta lata educandum & enutriendum ab infantia.
 Tum quidem pervenit ferens celerem per noctem nigram,
 Primum ad ipsam Lyctum: abscondit autem ipsum manibus pre-
 Antro in excelsso, divina sub latebris terra, (hensum

rum Ezech. Spanhemium in Hymnum Callimachi in Apollinem v. 33.
 Strabo docet Gortynam centum Stadiis à Lytto abesse, Lyttum verò
 à mari Libyco octoginta, pag. 328. Ed. Genev. Is. Casauboni. Cle-
 ricus.

Ibidem: Δῆμος] Tractum vertimus non populum, propter adjun-
 ctum Epithetum; quod tractui melius convenit, quàm populo. Δῆ-
 μος tractus dictus est ab ἄδῃ adamo, terra; deinde tractus incolæ
 eâ voce significati. Clericus.

477. Πῆψαν δ' ἐς Λύκτον] Scilicet αὐτὸν. Quietus.

481. Ἐνθα ἔσθ' ἱκτο] Hic cum duobus sequentibus sunt nothi. Gue-
 tuis.

482. Πῆψαν δ' ἐς Λύκτον] Cùm Rheia Lyttum, mediterraneam urbem,
 itura, appulisset in Cretam, peperit antequàm eò perveniret; atque
 ex eo loco delatus primùm infans est Lyttum à Cretensibus: (nam
 terra sunt incolæ terra) deinde translatus in montem Ægæum, pro-
 cul situm à Lytto. Hoc indicat vox πῆψαν, quæ ridiculè abunda-
 ret nisi δόξα, secundum, aliò translatus fuisset Jupiter. Hoc ob-
 servamus, quia non est à viro doctissimo animadversum. Cle-
 ricus.

Λιγαίω ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.

Τῷ δ' ἀπαργανίσουσα μέγαν λίθον ἐγναίλιξεν

485

Οὐρανὸν ἰδὼν μέγ' ἄνακτι, θεῶν ἀρχτέρῳ βασιλεῖ.

Τὸν πόθ' ἔλὼν χείρεσσιν ἐλὼ ἐγκαίθετο νηδυῖν,

ΣχέτλιϞ δ' ἐνέησε μῆ φρεσὶν ὥς οἱ ὑπίσσω

Ἀντὶ λίθου εἰς υἱὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδῆς

Δείπεθ', ὃ μιν τάχ' ἔμελλε βίη ἢ χερσὶ δαμάσας

490

Τιμῆς ἐξελεύαν, ὁ δὲ ἐν ἀθανάτοιςιν ἀνάξειν.

Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἐπειτὰ μέγ' αἰ καὶ Φαίδιμα γῆα

Ἡΰξετο τοῦτο ἀνάκτ'· Ὀππωλομένης δ' ἐνιαυτῷ,

Γαίης ἐνεσίησι πολυφρεδέεσσι δολωθεῖς,

Ὁν γόνον αὐτὸν ἀνέθηκε μέγας Κρόνος αἰγκυλομήτης

495

Νικηθεὶς τέχνησι βίηφί τε παιδὸς ἐοῖο.

Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον κατὰ πίνων.

484. Αἰγάειον ἐν ὄρεσι] Rectè idem vir eruditissimus ita legendum esse animadvertit, ex Scholiaste, & collem Idæi montis intelligendum. Jupiter aut ab hoc monte, aut à clypeo capræ pelle tecto, dictus est αἰγίοχος, hoc est, aut *habitans Ægæum montem*, aut *habens Ægidem*, seu clypeum quem dixi. Non possum tamen non obiter Lectorem monere de ambiguitate vocis Phœnicicæ צבאות *tsebaoth*, quæ & *exercitus*, & *capreus* significat, & conjungi solet ab Hebræis cum nomine Dei, qui dicitur יהוה צבאות *jahvoh tsebaoth*; quæ possunt verti *Jahvoh caprearum*, aut *Jahvoh exercituum*. An perperam verterunt Græci loquutionem Phœnicicam, ut de summo suo numine dicerent quod à Phœnicibus de Deo vero dici audiverant? *Clericus.*

484. Ἀγχαίνε ἐν ὄρει] *Agchaínē en órei. Egzo in monte. Gnietus.*

485. Τῷ δὲ ἀσπαρτάσιοντι μύζαν λίθον ἐγυῖαι λέγει Οὐρανίδης] Natum hoc commentum ex ambiguitate vocis אֶבֶן *eben* quæ in Lingua Phœnicia, quemadmodum in Arabica, *lapidem*, æquè ac *filium* significabat; aut si mayis אֶבֶן *habben* sumierunt pro אֶבֶן, *eben*, filium pro lapide. Cùm Saturnus liberos suos in carcerem conjiceret, dedit ei Rhea *filium*, non suum, sed alienum pro suo. Colligere hoc est ex alia hujus fabulæ circumstantia. Lapis ille vocabatur *Abaddir*, quod videtur esse idem ac אֶבֶן דִּיר *eben dir*, quorum prius *filium*, posterius *alienum* significat, solemni mutatione י & ד, nam ד *zar* alienum sonat. *Priscianus* Lib. V. fol. 21. averso, ed. Ascensianæ: *Abadir* Deus est. Dicitur & hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur devorasse, pro Jove; quem Græci βασιτύλον vocant. De Batulis vide *Sam. Bachartum* Chan. Lib. II. c. 2. quamquam ab illo dissentimus de origine vocis *Abadir*, quam putat significare *lapidem rotundum*.

Ægeō in monte denso sylvoſo.

*Huic autem fasciis involutum magnum lapidem in manus dedit
Cæli filio, præpotenti Deorum priori regi.*

*Quem tum arreptum manibus, suam condidit in alvum
Miſer; nec cogitavit animo quòd ſibi in poſterum*

Pro lapide ſuus filius invictus & ſecurus

Super'eſſet, qui ipſum mox eſſet vi & manibus domitum

Ex honore expulſurus, ipſeque immortalibus eſſet imperaturus.

Celeriter autem deinde robur & fortia membra

Creſcebant illius regis: revolutò dein anno,

Terræ conſilio aſtuto circumventus,

Suam ſobolem iterum emiſit magnus Saturnus verſutus,

Victus artibus ac vi filii ſui.

Primum verò evomuit lapidem, ultimò devoratum.

*dum; quaſi verò Saturnus lapidem aut deglutierit, ut dicunt Poëtæ,
aut, ut nos, in carcerem conjecerit! Clericus.*

486. Εἰς ἐγκύβητον ἦδ' οὖν] Cùm vetuſtiſſimi Græci verbum, quod
deglutire & occultare ſonat, priori ſenſu cepiſſent; conſequens erat,
ut dicerent *Abaddirem* in ventrem Saturni deſcendiſſe. *Clericus.*

486. Μὲν' ἀνακτῆ] Hoc eſt, *μεγάλῳ ἀνακτῆ*. *Guietus.*

487. Εἰς ἐγκύβητον ἦδ' οὖν] Scribendum videtur εἰς ἐγκύβητον. an divi-
ſim ſcribendum? εἰς ἐγκύβητον. *Guietus.*

490. Ὅ μιν τάχ' ἔμελλε] Hoc eſt, *ὅς μιν*. *Guietus.*

491. Ὅ δ' ἐν ἀθανάτοις ἀνάξεν] Nota phraſin. ſcribi poterat,
ἐν ἀθ. ἀνάξ. an ſcribendum? ἢ δ' ἀθανάτοις ἀνάξεν. placet. *Guietus.*

492. Καρπαλίμως δ' αἶψ' ἔπειτα] Hic cum ſequentibus novem ver-
ſibus ſunt ſubditij. *Guietus.*

493. Ἐπιπλοῦν δ' ἐνιαυτῷ] Niſi ſit hîc immanis *πεπτολογία*
Poëtica, legendum *ἐπιπλοῦν ἐνιαυτῷ*, revolutis annis, nam Jupi-
ter non eſt tantus factus, verrente anno, ut Patri inſidiari poſſet. *Cleric.*

493. Ἐπιπλοῦν δ' ἐνιαυτῷ] Alii *ἐπιπλοῦν ἐνιαυτῶν*. *Guietus.*

494. Γαίης ἐνείσῃ] *ἔω, ἔω, αὐλή, σῶν, ἐνείω, ἔνεις, ἐνεί-
σι, & geminato ἐνείσῃ*. Sic ab *ἔω, ἔως, ἔωτης, ἔωτης* idem. *Guietus.*

495. Ὅν γένον αἶψ' ἀνέκει] Poſtea eſt *ἐξήμνησε*, evomuit. Hoc eſt,
carcere emittit. Quemadmodum verbum quod ſignificat deglutire, &
quod antea diximus perperam intellectum, ſonat etiam *abdere*: ita
verbum *ἐκκο*, quod eſt vomere, tralatitio ſignificatu eſt *ejicere*,
emittere. Sic terra Chanaanæ dicitur evomiſſe, hoc eſt, ejeciſſe in-
colas ſuos, Levitic. XVIII, 28. Similiter Saturnus fertur evomiſ-
ſe filios, quos deglutierat; hoc eſt, emiſſiſſe carcerem, in quem eos
abdiderat. *Clericus.*

Τὸν μὲν Ζεὺς ἤραξε καὶ χθονὸς Ἐρυνοδείης
 Πυθοῖ ἐν ἡμαθίῃ, μάλοισι ὑπὸ Παριηασοῖο,
 Σῆμ' ἐμὲν ἐξοπίσω, θωῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι. 500
 Λῦσε δὲ πατρεκασιγνήτας ὀλοῶν ἀπὸ δεσμῶν
 Οὐρανίδας, ὅς δ' ἔσσε πατὴρ αἰσιφροσύνησιν.
 Οἳ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν Διερυσσάων,
 Δῶκαν δὲ βροντῇ, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν,
 Καὶ τροπὴν πρὸ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκάλυψε. 505
 Τοῖς πίσυνος, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν αἰνάσσει.

Κέρλεω δ' Ἰάπετος κακίσφυρον Ὀκεανίνην
 Ἠγάγετο Κλυμῆνιν, καὶ ὁμὸν λέχῳ εἰσπνέβαιναν.
 Ἡ δὲ οἱ Ἀτλαντα κρητερόφρονα γένετο παῖδα.

498. Τὸν μὲν Ζεὺς ἤραξε, καὶ πρὸς ἑξῆς] *Malè intellecto historiarum initio, cetera Poëtæ ei errori consentanea finxerunt. Clericus.*

501. Πατρεκασιγνήτας] *Hoc est, Titanas, à quibus etiam sibi metuebatur Saturnus. Clericus.*

Δῶκαν δὲ βροντῇ καὶ πρὸς ἑξῆς] *Non propriè hoc intelligendum, nam Cyclopes soli crediti sunt fabricare fulmen; sed dicuntur Titanes fulmine Jovem donasse, quòd ei regnum detulerint; quòd cum postea cum divinitate confusum sit, Deus autem crederetur fulmen mittere, idèd qui Jovem Regem fecerunt, ei fulmen tradidisse hinc dicuntur. Clericus.*

501. Οὐρανίδας] *Τὴν κύκλωπιν, ut suprà. Guictus.*

Ibid. Αἰσιφροσύνησιν] *Ab αἰσ, αἰσμαι, αἴτη, αἴω, αἴσις. Hesych. αἴσις, πόντος, βλάβη. idem αἰσιφροσύνησιν, αἰνέσις, αἰσιφρον, hoc est, φρενοβλαβής, αἴσις. Guictus.*

505. Τὸ πρὶν δὲ πελώρη] *An scribendum? πρὸ πρὶν γε πελώρη. Guictus.*

506. Τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν αἰνάσσει.] *Cum Deus post fata factus crederetur, eadem operâ fulmen tractare existimatus est. Clericus.*

507. Κέρλεω δ' Ἰάπετος] *Eruditi vulgò volunt hunc fuisse Japhethum Noachi filium, cujus posterì Europam incoluerunt. Quòd dubium non esset, si omnes populi Europæi à Japeto originem duxisse dicerentur. Attamen quia vetustissimæ historiarum postea interpolatarum sunt innumeris mendaciis, mirum non est, si farrago vero & falso mista secum non satis consentiat. Sed & veri fortè vestigium in eo est quòd ab aliis Prometheus, Japeti filius, humani generis conditor fuisse dicitur; quia omnes, aut propemodum omnes Europæi ex Japhetho ejus patre oriundi sunt. Vide Apollodorum Biblioth. Lib. 1. c. VIII. §. 1. & Hygini Fab. CXLII. Clericus.*

*Ilum quidem Jupiter firmiter defixit in terram spatiosam
 Pytho in divina, in amfractu Parnassi, (nibus.
 Monumentum ut sit in posterum, miraculum mortalibus homi-
 Solvit verò patruos noxiis à vinculis
 Cœligenas, quos vinxerat pater ex amentia.
 Qui ipsi retulerunt gratiam beneficiorum,
 Dederuntque tonitru, atque candens fulmen,
 Et fulgur: qua antea immanis terra occultaverat:
 Quibus confusus, mortalibus atque immortalibus imperat.
 Puellam porrò Japetus pulcram Oceanidem
 Duxit Clymenen, & eundem lectum conscendit.
 Ipsa verò ei Atlantem magnanimum peperit filium:*

509. Η' δ' οἱ Ἀτλαντὶ κατ' ἐξέφρονι γείνατο παῖδα] Hic postea dicitur cœlum sustinere, in terræ finibus, è regione Hesperidum. Credibile est hunc conditorem fuisse Atlantiorum populorum, qui ultimam Africam incolebant, circa montem Atlantem. Is mons, propter summam altitudinem, videbatur sustinere cœlum, & quia ad ultimum occasum situs credebatur, qua in parte existimabant cœlum terris incumbere. Dicitur autem est Ἀτλη bathla, aut simili nomine, à radice ἰτλη thalah, hoc est, pendere, quia altissimæ rupes pendere videntur, aut quia *suspensum* sustinere censebatur cœlum. Nomen montis inditum videtur primo eorum duci, qui ejus juga, aut valles cultum iverunt. Certè Herodotus scripsit vicinos populos *Atlantas* dictos Lib. IV. c. 184. Τεῖσι, inquit, ἔθνεσιν ἐπὶ Ἀτλαντὶς, αἱ ἀνάνυμοί εἰσι μῦθοι ἀνθρώπων τῷ ἡμέτερον ἰδέσθαι: hisce nomen est *Atlantibus*, qui sine nomine (nempe, proprio singulorum, ut postea docet) sunt soli hominum quos norimus. Ideò fortè Atlas in montem mutatus fingitur. Eum ita describit Pomponius Mela Lib. III. c. 10. postquam dixit media Africæ, ad occidentem, exusta esse: *Exusta*, inquit, *insula opposita sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur. In arenis mons est Atlas densè consurgens, verum incisus undique rupibus præceps, invius. & quo magis surgit exilior; qui quòd altius quàm conspici potest, usque in nubila erigitur, cœlum & sidera non tangere modo vertice, sed sustinere quoque dictus est.* Herodotus hæc de eo monte antea scripserat Lib. IV. c. 184. ἵπτι τινὸν καὶ κυκλωπεῖς πάντη. ὑψηλὸν δὲ ἔτι δὴ π λέγεται ὡς πῖς ἡγευφῶς αὐτῷ ἔχ' οἶά τι εἶναι ἰδέσθαι. ἔθ' ἡγορεῖτο αὐτῶς ἀπολείπει νέφια ἔτι θίγει, ἔτι χαρῶν. τῷτο ΚΙΟΝΑ τῷ ἔραον λέγεται οἱ ἰονχῶραι εἶναι: est angustus & undique rotundus, & ut fertur adeò excelsus, ut ejus summa juga nequeant cerni; numquam e im iis cesunt nubes, neque aestate, neque hyeme. Hunc COLUMNAM cœli esse dicunt incolæ. Clericus.

Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενόιπον, ἡδὲ Προμηθεῖα
 Ποικίλον, αἰολόμηπιν· αἰμαρπινόον τ' Ἐπιμηθεῖα,
 ὃς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γγύετ' ἀνδράσιν ἀλφειῇσι·
 Πρῶτ' ὃ γάρ ῥα Διὸς πλάσιν ὑπέδεκτο γυναικᾶ
 Παρθένον. ὕδασι δ' ἢ Μενόιπον ὀρύσσει Ζεὺς
 Εἰς ἔρεβ' ὃ κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ,
 Εἵνεκ' αἰταοθαλῆς τε καὶ ἡνορέης ὑπερόπλης.
 Ἄτλας δ' ἔρπον δ' ὀρύω ἔχ' κρητερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
 Πείθεσιν ἐν γαίης, πρὸ παρ' Ἐσπερίδων λιγυφώνων
 Ἐσθλῶς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσιν.

510

515

510. Ταπεινὸν δ' ὑπερκύδαντα Μενόιπον] Hic Menecetius postea dicitur ὕδασι, flagitiosus, contumeliosus, quod non abít à significatione radicis מנא menath, quæ, apud Chaldaeos, significat tenuit. Clericus.

Ἡ δὲ Προμηθεῖα] Προμηθεὺς & Ἐπιμηθεὺς nomina Græca sunt, non quæ antiquissimâ Linguâ primorum Græciæ colonorum imposita hisce Titanibus fuerant. Vel, si mavis, cognomina sunt, quæ loco nominum postea fuerunt, cùm longa ætas ea oblivione sepeliisset. Προμηθεὺς dictus est ἀπὸ τῆς προμνηθάνειν, pradiſcere, quod prudentis est; Ἐπιμηθεὺς verò ἀπὸ τῆς ἐπιμνηθάνειν in ipsa re discere, quod est improvidi. Si audimus Sam. Bochartum, * nomen verum Promethei fuit Magog, quia 1. ut Japhethi filius Magog: ita Japeti Prometheus: 2. Caucaſo Prometheus affixus fuisse fingitur, quia vel ipse, vel gens Scytharum ab ipso oriunda in Caucaſo fixerat sedes: 3. dicitur ignem è cœlo in terram detulisse, quia metallis, circa Caucaſum montem effossis, artem metalla igne excoquendi illic aut invenit, aut restituit. Liquet hoc ex Prometheo victo Æschyli, ubi sic loquens inducitur:

Καλὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τε πε
 Φήσεν αἶν πάροισιν ἐξορεῖν ἑμῷ;

Æs, ferrum, argentum, aurumque quis dixerit se ante me invenisse?
 4. Fabula de Promethei hepate, vel corde, quod à vulturibus erolum contabescit, videtur niti nomine Magog; est enim ab Hebræo מגוג magoug, vel מגוג magag, quod est liqueſcere, contabescere. Hæc Bochartus, quæ si vera sunt, fortasse verum nomen Epimethei fuit Gog; filius enim alius Japhethi sic vocabatur, qui Magogi vicinus erat, hoc est, non procul à Caucaſo habitabat; qua de re, vide eundem virum doctissimum, in Phalegi Lib. III. c. 13. Dictus autem fuerit Epimetheus Gog, à radice גג quæ apud Arabas significat arſit, flagra-

vit.

* In Phalegi Lib. I. c. 2.

*Peperit præterea gloriâ præsignem Menæcium, atque Prometheus
Varium, versipellem: stultumque Epimetheum,
Qui noxa statim ab initio fuit hominibus inventoribus rerum.
Primus enim Jovis fictam suscepit mulierem
Virginem. flagitiosum verò Menæcium latè videns Jupiter
In Erebum detruxit, feriens ardenti fulmine,
Propter improbitatem & fortitudinem insolentem.
Ætæus verò cælum latum sustinet, dura ex necessitate,
Finibus in terrâ, è regione Hesperidum argutarum
Stans, capiteque & indefessis manibus.*

vit, eò quòd exarserit amore mulierum; quòd significatur Pandoræ fabulâ, ut mox videbimus. At si Prometheus & Epimetheus iidem ac Gog & Magog statuuntur esse & Japhethi filii, quæret quispiam, qui Jovi coævi fuerint quem existimamus non ita multò ante tempora Abrahami Patriarchæ vixisse? Sed longævitas vitæ humanæ, eâ ætate, rem extra dubitationis aleam ponit, & ex Chronologia Mosâica liquet Noachum multis annis, post natum Abrahamum mortuum fuisse. Clericus.

510. Παῖσιον, ἀνδράγην] Hæc & quæ postea dicuntur de prudentia & calliditate Promethei, confirmantur iis quæ de illo habet Æschylus, quæ in Prometheus vinclo, omnium fermè artium inventorem facit. Plurimis enumeratis, ita eum loquentem inducit:

Βραχὺ δὲ μέθρ, πάντα συλλέξω μοῖρα.

Πᾶσαι τέχνη βροτῶν ἐν Προμηθεῖ.

Brevi oratione, omnia simul accipe: omnes artes mortalibus à Prometheus profectæ sunt. Clericus.

511. Ἀμαρτύνειν τ' Ἐπιμηθεῖ] Imprudentia Epimethei in eo videtur sita fuisse, quòd Pandoram à Diis missam uxorem duxerit, ut sequente versu docet Hesiodus, & pluribus in sequentibus à v. 570. & in Operibus & Diebus, v. 60. & seqq. Videntur autem Pandorâ significari formosæ mulieres, quibus fortè nimium dediti populi, qui erant inter mare Caspium & Pontum Euxinum. Certè etiamnum hodie pulcris mulieribus abundat ea ora, nec aliis fermè Gynæcea Regum Persarum, Turcarum & Indorum sunt referta. Quod oriri videtur ex cœlo, quod idem temporibus Jovis fuit, ac nunc est. Clericus.

518. Πύργον ἐν γαίης καὶ πρὶ ἰκῆς] Vide not. ad v. 215. Clericus.

518. Πύργον ἰαυροῖδον] Ex πύργος & ἰαυροῖδον compositum, cui πρὶ ἰκῆς, & πύργος, σύνταξις. Gualterus.

519. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἀνδρομέτρου χεῖρας] Hic versus addititius videtur. Gualterus.

Ταῦτά γε οἱ μοῖραν ἰδέσθαι μηδέτε Ζεὺς.

520

Δῆσι δ' αἰλυνεπέδῃσι Προμηθεΐα πακιδάβελον,

Δυσμοῖς δ' ἄχαλίοισι μέσση Διγ' κίον' ἐλάσας.

Καὶ οἱ ἐπ' αἰσὶν ὄρεσι τανύπτερον. αὐτὰρ ὄγ' ἤπαρ

Ἡ θύρα ἀνοίχθη· τὸ δὲ ἀέξεντα Ἰσὺν ἀπαύτη

Νυνὲς, ὅσον ἀνέστη ἡμεῖς ἐξ οὗ παντοπείρου ὄφους.

525

Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκιμήνης καλίσφύρεα ἄλκιμον υἱὸς

Ἡ ῥακλίης ἔκτεινε, κακὴν δὲ ἄπο νῦσον ἀλαλκεν

Ἰσπεπονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων·

Οὐκ αἴκητι Ζηνὸς ὀλυμπίῃς ὑψιμέδοντι ☉,

Οὐρ' Ἡρακληῆος Θεβαργέος κλέος εἴη

530

Παῖον ἔτ' ἡ ποπάρειθεν ὄπι χθόνα πικυρότηραν.

Ταῦτ' ἄρα αἰζόμεθα πᾶσι ἀεδείκετον ὕμνῳ.

Καί περ χωόμενος, παύθη χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν

Οὐνεκ' εἰζέτο βυλαὶς ὑπερμυεῖ Κρονίωνι.

520. Δῆσσι δ' ἄλυκτοπέδῃσι Προμήθεα πικιλόδουλον.] Omnes Poëtz in monte Caucaſo factum teſtantur. Itaque ex quatuor fratribus unus in extremam Africam navibus auſugit ex Imperio Jovis, hoc eſt, ex Græcia, & præſertim Theſſalia; alius verò per Boſporum Thracium & Pontum Euxinum in Colchidem ivit. Credibile eſt nonnullos, tyrannidem Jovis fugientes, in extremum orbem ſe ſe conſuliſſe. Dicitur autem vixiſſe Prometheus in Caucaſo, eò quòd illuc compulſum, non paſſus fuerit in Græciam redire, non aliter ac ſi catenis vinctum illic tenuiſſet. *Clericus.*

522. Δυσμενὴ ἀρραλίσαις ἀφ' αὐτῶν ἐλάσας.] Hæc pertinent ad descriptionem vinculorum, qua in re ingenio suo Poëtæ, prout voluerunt, indulserunt. *Clericus.*

522. Διὰ πένθ' ἐλάσσας] Τριῶν, διέλασσας. Γνωστὸν.

523. Καὶ οἱ ἄλλοι ἀπὸ τῶν πτερυγίων] Alii vultures dicunt, quia Poëta, in circumstantiis describendis, omnia sibi licere putant. *Cle- ricus.*

Ibidem. ——— αὐτὰρ ὅγ' ἔπος Εὐρύτου ἀδάσσει.] Hæc ipsa res est, quæ consideranda est, omiſſis omnibus παρρησίαις. Si autem Phoeniciâ Linguâ *Jecur* dicere velimus, utemur voce כָּבֵד *chabed*, quæ efferri, iisdem ſervatis conſonantibus, poteſt *chabod*; quæ vox non raro *divitiarum* ſignificat. Itaque ſimilitudine vocum decepti, pro *divitiis* Proæthæi, dixerunt ejus *jocur*. Nimirum, cùm Prometheus metalla exerceret circa Caucaſum, neque fodinas umquam exhaurire poſſe videretur; vulgò ferebant quod interdium è fodinis hauriebatur, id

Hanc enim ipsi sortem destinavit prudens Jupiter.
 Ligavit verò firmissimis compedibus Promethea versutum,
 Vinculis duris mediam in columnam affigens.
 Et ei aquilam immisit expansis alis: ceterum hæc hepar
 Comedebat æternum: quin ipsum crescebat tantum ubique
 Noctu, quantum toto die edisset extentas alas habens avis.
 Hunc quidem Alcmena formosa fortis filius
 Hercules occidit, malam verò pestem profligavit
 Ab Japetionida, & liberavit ab ægritudine:
 Non invito Jove Olympio in alto imperante,
 Quò Herculis Thebis geniti gloria esset
 Major etiam quàm antea, super terram multos pascentem.
 Ob id itaque veneratus honorabat præclarum filium.
 Et, licet succensens, remisit iram, quam prius habuerat,
 Eò quòd contendisset consilio cum præpotenti Jove.

noctu iterum crescere, ut significarent exhauriri non magis posse fodinas, quàm si tantumdem metallorum enatum fuisset singulis noctibus, quantum quotidie effodiebatur. Hinc nata fabula, quæ ornamentis poetiis adaucta paulatim nimium quantum ab origine recessit. Clericus.

523. Εἰς αἰτὸν ὄρεσ] ἐπύρεσ. *Guietus.*

524. Τὸ δὲ αἶψα ἴσσι ἀπύρην] An? τίς ἐστιν ἀπύρην, undique. *Guietus.*

527. Ἡ ἐκλήν] Non Thebanus, sed alius multò antiquior, Tyrius ἡ βαρχελ, hoc est, mercator, qui navibus Colchidem petiit & incolas fortè nonnullos illinc in Græciam transtulit. Plures fuisse Hercules ostendimus, in Diff. de Hercule. Sed Bocrotus vates populari suo tribuit, quæ antiquioris erant. *Clericus.*

532. Ταῦτ' ἄρα αἰζοῦμαι πῶς ἀεὶ δύναιτο. ὅς] Est versus supposititius. *Guietus.*

534. Εἰς ἴσσι βυλαῖς] Subintellige κατὰ, certavit, nimirum, artibus cum Jove; quem etiam fefellit in convivio, ut in sequentibus docet *Hesiodus*. Itaque βυλαῖ sunt hic τέχναι, artes, quâ voce non semel in sequentibus utitur Poëta. *Clericus.*

534. Οὐνκ' εἰς ἴσσι βυλαῖς ἐπαρμήν Κερρίαν] Hic quoque est supposititius. *Guietus.*

Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι
Μηκῶνῃ, τότε ἐπειτὰ μέγαν βῦν πρὸ φρονι θυμῷ
Δαοσάμην περῖθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.

535

Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἑκάτῃ πῖονι θυμῷ
Εὐρίνω κατέθηκε, καλύψας γαστρί βοείῃ·
Τῷ δὲ αὐτ' ὅσέα λῶκαὶ βοὸς δολίῃ ἔπι τέχνῃ
Εὐθεπίσας κατέθηκε, καλύψας δ' ἄγχι θυμῷ.

540

Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Γαυπεπονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
ὦ πέπον, ὡς ἐπεροζήλως διεδάσασα μοίρας.

Ὡς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτῃ μήδεα εἰδώς·
Τὸν δὲ αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
ἦ κ' ἔπι μειδήσας· (δολίης δὲ ἔλθεται τέχνης)
Ζεὺς κύδιστε, μέγιστε θεῶν αἰγιόχετάων,

545

Τῶν δὲ ἑλῶ ὅπα οὔτερίω σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.

Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δὲ ἄφθιτῃ μήδεα εἰδώς
Γνωρὶ ἔδ' ἠγνοίησε δόλον. κακὰ δὲ ὅσ' εἶπε θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ ἣν τελέεσθ' ἔμελλεν.
Χερσὶ δὲ ὄγ' ἀμφοτέρησιν ἀνείλετο λῶκον ἄλειφαρ.

550

535. Οὔτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοὶ τ' ἄνθρωποι.] Dii dicuntur hic Saturni liberi, alique eorum socii; homines verò incolæ, ut videtur, Peloponnesi, quos fortè sibi subicere volebat Jupiter. Hujus contentiōnis nulla, quod equidem sciam, alibi occurrit mentio. Interea hinc quoque apparet Deos & homines ejusdem fuisse generis, hoc est, mortales, sed nobilitate & opibus antecelluisse Deos. Clericus.

535. Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ] An de sacrificiis fuit illa disceptatio. Vide Scholiast. Gnietus.

536. Μηκῶνῃ] Hoc est, Sicyone, vetustissima urbe Peloponnesi; cujus Reges antiquissimi Græciæ habebantur. Certè Eusebius *Ægiægalium*, primum Sicyonis Regem, æqualem facit Nino & Abrahamo. Vide initium ejus *Chronicorum Canonum*. Strabo autem docet Sicyonem prius Meconen dictam. Τὴν Σικωνίαν πρότερον Μηκωνίαν ἑκάλεον, Sicyonem prius vocabant Meconem. Lib. VIII. p. 265. Ed. Genevensis. Hinc emendandus Scholiastes, cujus verba sunt hic corruptissima. Urbs est Achaiæ propriè dictæ, non Argolidis, ut ille perperam habet. Clericus.

537. Δαοσάμην περῖθηκε) Ut eligeret Jupiter quem vellet, ita ut

ut

Etenim quando disceptabant inter se Dii mortalesque homines
Meconæ, ibi tum magnum bovem volente anima
Divisum proposuit, Jovis mentem fallens.

Nam hac quidem parte carnesque & intestina cum pingui adipe
In pelle deposuit, tegens ventre bubulo:

In altera rursum ossa alba bovis, dolosa arte,
Ritè disponens recondidit tegens candidâ arvinâ.

Jâmque tum ipsum allocutus est pater hominumque Deorumque:
Japetionida omnium illustrissime regum,

O amice, quàm iniquè partitus es portiones!

Sic dixit latenter eum carpens Jupiter perpetua consilia sciens.
Hunc vicissim alloquutus est Prometheus vaser,

Tacitè arridens: (dolosa autem non immemor erat artis)

Jupiter gloriosissime, maxime Deorum sempiternorum,
Harum elige utram tibi in pectoribus animus suadet.

Dixit sanè dolosa cogitans. Jupiter autem aeterna consilia sciens
Cognovit certè, nec ignoravit dolum: mala autem concipiebat animo

Adversus homines mortales, quæ & perficienda erant.

Manibus verò hic utrisque sustulit album adipem.

ut altera pars Diis cederet, altera hominibus. Quod factum videtur
diremto certamine, cum victor esset Jupiter. Clericus.

537. Διὸς ἰόνι ἐξαιπαφίσαν] Scribendum videtur ἐξαιπαφίσαν. Guetus.

538. Τὰ μὲν δὲ σάπρας] Scribendum videtur τῇ μὲν δὲ σάπρας, ut
& versu 540. pro τῇ δὲ αὐτ' ὄσια, τῇ δὲ αὐτ' ὄσια. in quo & pro τῇ
τίχῃ, an? τῇ τίχῃ. ut & v. 555. Guetus.

543. Πάντων δὲ δεικνύει αἰάντων] Reges hîc sunt Dii, ut alibi expè.
Prometheus hîc dicitur inter omnes Deos conspicuus, nimirum, at-
tium variarum peritiâ. Clericus.

551. Γινῶ ῥ' ἢ ἠγνοῖν] Scivit, neque ignoravit. Hoc est, planè
sciebat. Sic frequenter loquuntur Hebræi & omnis generis Scripto-
res. Vide quæ notavimus ad Gen. XI, 30. Ceterum Hesiodus au-
sus non est dicere Jovem deceptum fuisse, ne Deo illudere videretur;
attamen sequentia deceptum ostendunt. Nam nisi deceptus fuisset,
nulla ratio erat, cur usque adeò indignaretur Prometheo, & quidem
turu demum cum ossa vidit esse sub adipo. Vide Lucianum in Pro-
metheo, sive Caucaſo. Clericus.

Ibidem. Κατὰ δὲ ἅπασιν ὅμοιαν ὄντοισ αἰσθάνονται.] Quia, nimirum,
hominibus apponebatur altera pars bovis. Clericus.

Χαίματα ἧ φρένας· ἀμφὶ χόλῳ δέ μιν ἵκετο θυμὸν,
Ὡς ἴδεν ὅσα λάβκα βροῶς, δολίῃ ἔπ' ἰτέχνη.

555

Ἐκ δ' αἰθανάτοισιν ἔπ' ἰχθυὶ Φῦλ' ἀνθρώπων
καί τ' ὅσα λάβκα θυήεντων ἔπ' ἰβωμῶν.

Τὸν ἧ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
Γαπεπονίδη, πάντων πῶλ' μήδεα εἰδώς,

560

ὧ πέπον, σὺκ ἄρα πῶ δολίης ἔπιλήθεο τέχνης.

Ὡς φάτο χροόμεν' Ζεὺς ἄφθιτ' μήδεα εἰδώς·

Ἐκ τέτ' ἡ πεῖρα, δόλῳ μεμνημέν' αἰεὶ,

οὐκ εἰδὼς μελέοισι πυρὸς μῦθ' ἀκαμάτοιο.

Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἔπ' ἰχθυὶ ναστεύουσιν.

Ἀλλὰ μιν ἐξαπάτησεν εὖς παῖς Γαπετοῖο,

565

κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγλῷ

Ἐν κοίλῳ νάρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν

Ζεῷ ὑψιβρεμέτῳ, ἐχόλασσε δέ μιν φίλον ἦτορ,

Ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγλῷ.

Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τῷ ξεν κακὸν ἀνθρώποισι.

570

556. Ἐκ δ' αἰθανάτοισιν ἰπὶ χθονί, κ' π' ἐξῆς] Videtur hoc velle Hesiodus, originem adolendorum ossium inde ortam; quod tamen absurdum est, cum debuerint homines peccati potius abolere memoriam, & cavere ne Diis contumeliosum Promethei factum in animum revocarent. Si dixisset hinc natam consuetudinem offerendorum holocaustorum, quorum omnia comburebantur, nulla esset difficultas, in hac ejus αἰτιολογία. Clericus.

563. Οὐκ εἰδὼς μελέοισι πυρὸς μῦθ' ἀκαμάτοιο] Hoc est, ut videtur, Peloponnesiis, aut aliis populis interdixit usu ignis, in officinis in quibus metalla confabantur; ne fortè in ferrariis officinis tela fierent, aliáque arma, quibus adversus Jovem ipsum uterentur. Nam omni usu ignis neque carere possunt homines, neque arceri. Simile interdictum memorato legere est 1. Sam. Cap. XIII, 19. Clericus.

566. Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγλῷ] Hoc est, invito Jove, iterum instituit ejusmodi officinas; cujus rei vestigium cernere licuit, ab antiquissimis temporibus, apud Chalybes; quos primos calluisse artem tractandi ferri testantur Veteres, quo factum ut ab Æschylo dicantur σιδηροτέκτονες, in Prometheo vincto, v. 688. ubi memoratis Scythis, ita loquitur Prometheus:

Λαῖᾱς δ' ἡ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες

Οἰκῶσι Χάλυβες.

Ad sinistram autem manum fabri ferrarii sunt Chalybes; nimirum, ad Pontum

*Irascebatur autem mente: ira verò ejus occupabat animum,
Ut vidit ossa alba bovis, dolosa arte.*

*Ex illo tempore Diis super terram genus hominum
Adolent ossa alba odoratis in aris.*

*Hunc autem valdè indignatus allocutus est nubicogus Jupiter:
Japetionida, super omnes sapiens,
O amice, nondum sanè dolosa oblitus es artis.*

*Sic dixit irà percitus Jupiter æterna consilia sciens.
Ex illo tempore deinceps, doli memor semper,
Non dabat miseris ignem insatiabilem
Mortalibus hominibus, qui super terram habitant.*

*Sed ipsum decepit egregius filius Japeti,
Furatus indomiti ignis eminùs apparentem splendorem
In concava ferula. momordit verò in animo
Jovem in alto tonantem, & ad iram ejus animus commotus est,
Ut vidit inter homines ignis procul apparentem splendorem.
Protinùs autem pro igne struxit malum hominibus.*

Ponti Euxini orientalia littora, quæ à sedibus Promethei non fuerunt remota. Tzetzes Chiliad. X. 338.

Χάλυβες ἱθιῶν ἰχθυσὶ πλεῖν τ' Τραπίζοντι,

Οὔτοι λέγονται σίδηρον ἰφιδρακίνας πρῶτοι.

Καὶ τ' χαλκὸν δὲ χαλκοῖν, χαλκὸν τι λέγουσιν οἱ.

Οἷα καὶ τῶτον εὐραμὰ πλεῖν τε τ' χαλκοῖν.

*Chalybes, gens est proxima Trapezunti; hi dicuntur ferrum invenisse primi. Æs etiam vocant & Chalybum & as, quasi hoc quoque sit inven-
tum Chalybum. Virgilius Georg. I. v. 58.*

India mittit ebur, molles sua thura Sabæ,

At Chalybes nudi ferrum. Clericus.

570. Τῶν τε καὶ ἀνδράποισι] Hoc est, formosis meretricibus im-
missis, populos ceteroqui fortes emollivit, quâ arte ferocem Lydo-
rum indolem domuisse proditur Cyrus, consilio Croesi. Cùm enim
victi sæpiùs rebellassent, Croesus sententiam rogatus de ratione quâ
Lydi in officio in posterum contineri possent, inter alia hæc respon-
dit: πορίσει αὐτοῖσι καθαρίζειν τι καὶ ψάλλον, καὶ καπηλιεύειν παιδιῶν τὰς
παιδὰς, καὶ τεχνίως σφίτας, ὃ βασιλεῦ, γυναικὲς ἀντ' ἀνδρῶν ὄψασθαι γεγυό-
τας: * edicito illis ut liberos cytharam pulsare, psallere, & canponari
doceant; & brevi eos, ὃ Rex, videbis mulieres pro viris factos. Hæc
artes olim ferè perinde habebantur, quasi lenocinium exercere, ideo-
que

* Herodotus Lib I. c. 155.

Γαίης γ' σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
 Παρθένῳ αἰδοίῃ ἵκελον, Κρονίδεω δ' ἄρ' βυλάς.
 Ζῶσε ἣ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Ἀργυφὴν ἐοῦπ'· ἣ κηῖθεν ἣ καλύπτειν
 Δαιδαλίῳ χεῖρεσσι κατέχευε, θαῦμα ἰδέσθ'.
 Ἀμφὶ δέ οἱ σεφάνης νεοθηλέῃ· ἄνδρες ποίης
 Ἰσπερτὺς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
 Ἀμφὶ δέ οἱ σεφάνῳ χρυσέῳ κεφαλῇφιν ἔθηκε,
 Τῷ αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
 Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαλκίζομην· Διὶ πατρί.
 Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τέλ' ἔδωκε, θαῦμα ἰδέσθ',
 Κνώδ' αὖτ' ὅσ' ἤπειρε· πολλὰ τέφρ' ἠδὲ θάλασσα.
 Τῶν ὅγε πολλὰ ἐνέθηκε· χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή,
 Θαυμασίη, ζωοῖσιν ἰοικέτα φανήεσιν.
 Αὐτὰρ ἐπειδὴ τῷξε καλὸν κακόν, ἀντ' ἀγαθοῖο,
 Ἐξάγαγ' ἔνθα περ αἴλοιοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἀνθρώποι,
 Κόσμῳ ἀγαλλομνύνῃ γλαυκῶπιδ' ὀβριμοπάτρης.
 Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεὸς θνητὸς τ' ἀνθρώπους,
 ὣς εἶδον δόλον αἰπιῶν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
 Ἐκ τ' ὃ γ' ἦν ἐπὶ γυναικῶν θηλυτεράων.
 Τῆς γ' ὀλώϊόν ἐστι γ' ἦν, ἣ Φῦλα γυναικῶν
 Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
 Οὐλομνῆς πενίης ἢ σύμφορος, αἰὶνὰ κέραιο.
 ὣς δ' ὅπ' ἐν σμίνεσσι κατηρεφέεσσι μέλιοςαι
 Κηφῆνας βόσκησι, κακῶν ξυνήοντας ἔργων,
 Αἰ μὲν τε πρὸ πάντων ἡμῶν ἐς ἥλιον κατὰ δυνάμιν
 Ἡμάται σπέρδουσι, πειθεῖσιν τε κηρία λούκα,
 Οἱ δ' ἐν ποσσὶ μύροντες ἐπιρρεφέας ἣ σίμβλους,

575

580

585

590

595

que Justinus Lib. I. c. 7. ita rem expressit: Interjecto deinde tempore, Lydi rebellavere, occupato in aliis bellis Cyro; quibus iterum victis, arma & equi adempti, jussitque cauponias, & ludicras artes, & lenocinia exercere. Et sic gens industriā quondam potens & manu strenua, effeminata mollitiā, luxuriāque virtutem pristinam perdidit. Ac sane, ut alibi docet Herodotus, * Ἐ Λυδῶν δῆμος αἱ θυγατέρες ἑποριζοῦτο πᾶσαι, συλλέγουσιν σφίσι φερίας, Lydorum populi filiae omnes prostabant, sibi dotem colligentes. Conjicimus Epimetheo & popularibus similia contigisse,

ex

* Lib. I. c. 93.

*E terra enim conformavit perquam celebris Vulcanus
Virginis pudicæ simulacrum, Saturnii consilio.*

*Cinxit verò & adornavit Dea cæcis oculis Minerva
Candidâ veste: capiti verò calyptram*

Ingeniosè factam manibus imposuit, mirum visu:

Circùm verò eiserta recens florentis è floribus herbæ

Amœna imposuit capiti Pallas Minerva:

Circùmque ei coronam auream caput posuit,

Quam ipse fecerat inclytus Vulcanus,

Elaborans manibus, gratificans Jovi patri.

In hac artificiosa multa calata erant, mira visu,

Beluæ quas Continens plurimas alit, atque Mare,

Ex illis multas in ea posuit. gratia verò resplendebat magna,

Mirabilis, animantibus enim similes erant vivis.

Ceterum postquàm effecit pulcrum malum, pro bono

Eduxit ubi alii erant Dii atque homines,

Ornatu gestientem cæcæ Palladis forti patre prognata.

Admiratio autem cepit immortalésque Deos mortalesque homines,

Ubi viderunt dolum exitiosum, inexplicabilem hominibus.

Ex illa enim genus est mulierum tenerarum.

Illius enim perniciosum est genus & sexus mulierum.

Nocumentum ingens mortales inter homines habitant,

Perniciosa paupertatis non comites, sed luxûs.

Ac veluti cùm in alveariis testis apes

Fucos pascent, malorum participes operum,

Illæ quidem per totum diem ad solem occidentem

Diurnæ laborant, & faciunt favos albos,

At illi intus permanentes coopertis in alveariis,

ex t. 590. & sequentibus, ex quibus non difficile est intellectu nomine Pandoræ meretrices describi. Ceteræ circumstantiæ sunt ornamenta Poëtica veteris historię. Clericus.

571. Γαίης δ' οὐρανὸς] h. e. οὐ γαίης. Sic in ἑρῃς. Guetus.

595. Εὐνήτας ἔργων] Hoc est, κακῶν ἔργων κριτὰς, καὶ ἔργα κρινοῦντας. Guetus.

596. Αἱ μὲν γὰρ] Scribendum videtur αἱ μὲν γὰρ. Guetus.

597. Κλεινὰ λείψα] Hoc est, λαμπρὰ καὶ γλῶσση. Hesych. Guetus.

Ἀλλ' ὅτε μιν κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' αἰμῶνται.

Ὡς δ' αὖτως ἀνδρεῖσι κατὸν θυπέτῃσι γυναικας

600

Ὡς ὑψ. βρεμέτης θῆκε, ξυνήοντας ἔργων

Ἀρχαλέων. ἔπερον ᾧ πόρεν κακὸν ἀντ' αἰατοῦτο

Ὁς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,

Μὴ γῆρας ἐθέλῃ, ὁλοὸν δ' ὄπι γῆρας ἴκηται,

Χήτη γρηγόμοιο, ἔδ' ἔ βίότῃ Πρὸ δ' Ἀῆς

605

Ζωή, ἀποφθιμύς ἡ δὲ κτήνιν δαπέονται

Χηρωσαί. ὦ δὲ αὐτὲ γάμος μὴ μοῖρα γένηται,

Κεδνήλω δ' ἔχεν ἀλγιστὴν, θάρσυνεν προκρίδεσσιν,

Τῷ ᾧ ἀπ' αἰῶν ④ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἀντιφρεσίῃ

Εἴμιαι. ὅς δέ κε τέτμη ἀπαρτηροῖο χυέθλης,

610

ζῶντες ἐν τῇ σήθεσιν ἔχων ἀλίστην ἀνίλω

Θυμῷ καὶ καρδίῃ, καὶ ἀνέκετον κακόν ἐστιν.

Ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον ὃδὲ παρελθεῖν.

Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς

Τοιο γ' ὑπεξήλυξε βαρυὺ χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης

615

καὶ πολυΐδεν ἔοντα μέγας χεῖρ δεσμούς ἐρύκει.

Βεβαίρεω δὲ ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσατο θυμῷ,

Κόπῃω τ' ἡδὲ Γύγῃ, δῆσε περὶ πτερῶν ἐν δεσμῶ,

Ἦ νορέλω ὑπέροπλον ἀγάμην· ἡ δὲ καὶ εἶδ',

Καὶ μέγα **Θ.** κατένασσε δὲ ὑπὸ χθονὸς Ἰερουδεῖης,

629

Εἴθ' οἷγ' ἀλγέ' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,

Εἶατ' ἐπ' ἐξαπῇ, μεγάλης ἐν πείρασιν Γαίης.

Δητὰ μάλ' ἀχνύμενοι, καρδίη μέγα πένθ' ἔχοντες.

Ἀλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ αἰθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,

Οὐς πέκεν ἡΰκαμθ' Ῥεΐη Κρόνον ἐν Φιλότῃπ,

625

Γαίης φρεσμοσιώησιν ἀνήγαγον εἰς φάος αὐπς.

602. Ε'πρην δὲ πῶς κεν αὐτ' ἀγαθοῖο] Hoc est, pro bono quod ex mulierum carentia fortitus est. subintellige τέτῳ ὅπως γάμῳ &c. εἰ qui nuptias &c. ordo: ἔπρην δὲ κεν αὐτ' ἀγαθοῖο ἔπρην τέτῳ εἰς μὴ γαμῶν εἰς γῆρας ἴλθῃ χήρῃ γηροκόμῳ. Gisiens.

605. Οὐ βίους ἰμῶντος | iuri, per penuriam. *Quietus.*

607. Μὲτὰ μὲν οὖν ῥήνται | Τμήσ; μετὰ ῥήνται, h. e. μετῇ. *Gaietus.*

609. Κατὰ ἰδὺλ' ἀνφιεῖς] Hoc est, *malum pro bono obstat.*
 Γνωστῆς.

610. Α' παρ-

*Alienum laborem suum in ventrem metunt:
 Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
 Jupiter altitonans dedit, participes operum
 Molestorum. aliud verò præbuit malum pro bono
 Qui nuptias refugiens, & laboriosa opera mulierum,
 Non uxorem ducere velit, gravem verò attigerit senectam,
 Caret quæ senectutem foveat: si non sine opibus
 Vivat, mortui possessionem inter se dividunt
 Remoti cognati. cui verò nuptiarum conditio contigerit,
 Pudicam verò habuit conjugem, sapientem,
 Huic perpetuò malum cum bono certat.
 Qui verò adeptus fuerit nocentis generis foeminam,
 Vivit in pectore gestans perpetuum mœrorem
 Animo & corde, & immedicabile malum est.
 Adeò non licet Jovis fallere consilium, neque effugere.
 Neque enim Japetionides nulli injurius Prometheus
 Illius evitavit gravem iram, sed necessariò,
 Quamvis multiscius fit, magnum vinculum coërcet.
 Briareo verò ubi primum pater iratus est animo,
 Cottòque atque Gygæ, ligavit forti vinculo,
 Fortitudinem immanem admiratus, atque etiam formam,
 Et magnitudinem: collocavit autem sub terram latam,
 Ubi illi dolores habentes sub terra agentes,
 Sedent in extrema plaga, magnæ in finibus Terra,
 Usque valdè mœrentes, corde magnum luctum habentes.
 Sed ipsos Saturnius atque immortales Dii alii
 Quos peperit pulcricoma Rhea Saturni in amore,
 Terræ consiliis reduxerunt in lucem iterum.*

610. Α'περηγοῖο ῥόισθας] Subintellige γυναῖκα. γ. seq. αἰλίαν, hoc est, ἀφύκτον, ἀχώριστον. *Guietus.*

617. Πατὴρ ὠδύσατο θυμῷ] Οὐρανός. *Guietus*

617. Πατὴρ ὠδύσατο θυμῷ] Hoc est, Saturnus, ut sequentia ostendunt. *Clericus.*

620. Ὑπὸ χθονὸς ἐβρυοθήης] In carcere, nimirum, subterraneo, aut quem subterraneum fingit Poëta. Hinc *Hesiodus* incipit narrare bellum, quod patri intulit Jupiter. *Clericus.*

Αὐτὴ γάρ σφιν ἅπαντα διωκέως κατέλεξε,
 Σὺν κείνοις νίκην τε καὶ ἀγλαὸν ὄχρον δρέαται.
 Δηρὸν γὰρ μάρναντο, πόνον θυμαλγὴ ἔχοντες,
 Τιτῆνες τε θεοί, καὶ ὅσοι Κρόνον ἐξεχρόντο, 630
 Ἀντίον ἀλλήλοισι δὴα κρατερὰς ὑσμίνας.
 Οἱ μὲν αἶφ' ὑψηλῆς Ὀθρύου Τιτῶνες ἀγανοί,
 Οἱ δὲ ἄρ' αἶπ' Οὐλύμποιο θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
 Οὓς τέκεν ἡΰθεμ' Ῥείη Κρόνω δ' ἰνὴ θείσα.
 Οἳ ῥα τότε ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγὴ ἔχοντες, 635
 Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείους ἐνιαυτὸς.
 Οὐδέ τις ἴω' ἐρεδ' χαλεπῆς λύσις, εἰδὲ πλῶτον
 Οὐδετέροισι, ἴσον γὰρ τέλει τέτατο πολέμοιο.
 Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέχεθεν ἄρμυρα πάντα,
 Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τότε περ θεοὶ αὐτοὶ ἔδασι, 640

630. Τιτῆνες τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνον ἐξεχρόντο] Dii quidem prioris ætatis, *Titanes* dicti, quasi *luto geniti*, ut antea diximus; Dii verò posterioris à Saturno orti, simpliciter *Dii*. Clericus.

632. Οἱ μὲν αἶφ' ὑψηλῆς Ὀθρύου Τιτῶνες ἀγανοί] Saturnus cum suis videtur Othryn montem quasi arcem occupasse, & obsessus fuisse in eo loco; qui fortè duxit hinc nomen, nam *ῥωγῶν batar* est *cinxit*. Mons est qui Phthiotidem à meridie claudit. Clericus.

633. Οἱ δὲ ἄρ' αἶπ' Οὐλύμποιο θεοὶ] Olympus est ad septem triones ejusdem Thessaliæ tractûs, in quo Jupiter sedes fixit. Antiquus auctor * *Euhemerus*, ut verbis utar *Laëtantii* è Lib. I. c. 11. *Inst. Divinarum*, qui fuit ex civitate Messana, res gestas Jovis & ceterorum, qui Dii putabantur, collegerat; historiâque contexuerat ex titulis & inscriptionibus sacris, quæ in antiquissimis Templis habebantur, maximèque in fano Jovis Triphylîi, ubi auream columnam positam esse ab ipso Jove titulus indicabat. In qua columna, gesta sua perscripserat, ut monumentum esset posteris rerum suarum. Hanc historiâ interpretatus erat *Ennius*, & sequutus; cujus hæc sunt verba, prout ea recitat *Laëtantius*, loco memorato: *Eâ tempestate, Jupiter in monte Olympo maximam partem vitæ colebat; & eò ad eum in jus veniebant si qua res in controversia erant. Item, si quis quid novi invenerat, quod ad vitam humanam utile esset, eò veniebat, atque Jovi ostendebat.* Ex eo igitur monte Jupiter, cum suis, egressus, bellum intulit

* Vivebat tempore Cassandri, Antipatri F. Regis Macedonia, ante Chr. Nat. cccx.

*Ipsa enim eis cuncta prolixè recensuit,
Cum i. līs victoriāque & splendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habentes.
Titanēsque Dii, & quotquot è Saturno nati sunt,
Contra sese mutuò per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes gloriosi,
Illi verò ab Olympo, Dii datores bonorum,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi sanè tum inter se pugnam animum excruciantem habentes,
Continenter pugnabant, decem totos annos.
Neque ullus erat contentionis gravis exitus, neque finis
Alterutris: aequaliter autem finis extendebatur belli.
Sed quando jam illis præbuit congruentia omnia,
Nectárque ambrosiāque, quibus Dii ipsi vescuntur,*

tulit Saturno; neque enim putandum eos, ex montibus aliquot millibus passuum remotis, missilia in se invicem conjecisse. *Clericus.*

635. Οἱ γὰρ τὸν ἀμύγδαλον μᾶλλον θυμολογῶν ἔχοντες.] Hinc manifestò liquet, ut ex innumeris aliis, Deos fuisse antiquissimos incolas Græciæ. Sacra Historia ita habebat, ut docet *Lactantius* Lib. I. c. 14. *Fovem adultum, cum audivisset patrem atque matrem (à Titanibus) custodiis circum septos atque in vincula conjectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Titanūque ac filios ejus pugnando vicisse; parentes vinculis exemisse, patri regnum reddidisse, atque in Cretam remeasse. Post hac deinde Saturno datam sortem, ut caveret ne eum filius è regno expelleret; illum elevanda fortis, atque effugiendi periculi gratiā, insidiatum Jovi, ut eum necaret. Jovem cognitis insidiis, regnum sibi donuò vindicasse, ac fugasse Saturnum; ex Thessalia, nimirum. Scio Eubæmerum, quasi hominem vanum traduci, sed non est hic locus ejus defendendi. Interea omnia suadent Thessaliam fuisse sedem belli inter Deos, & præmium victoris. Clericus.*

640. Παρίχιδαν] Subintellige Κερνάδης è superioribus. *Guierius.*

640. Νίχτις τ' ἀμύγδαλον π, τίπτει δὲ αὐτοὶ ἰδυσιν] Si hic urgere-mus verbum ἰδυσιν, sequeretur utrumque esse cibum, neutrum potum; attamen plerique ambrosiam cibum fuisse contendunt, nectar po-tum. At est locus *Homeri* planè huic contrarius, ex quo colligere eadem ratione possis utrumque fuisse potum. Exstat *Odys.* γ. γ. 359. ubi Polyphemus de vino, quod ei bibendum dederat *Ulysses*:

Ἀλλὰ τίδ' ἀμύγδαλος καὶ νίχτις ἐστὶν ἀπὸρρώξ.

Verum hoc ambrosia & nectaris est rivus. Ad quem locum *Eusta-thius*:

Πάντων ἐν σήθεσιν αἰέξετο θυμὸς ἀγλῶνα.
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίῳ ἐρατεινῷ,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

Κέλνυτέ μοι, Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὅφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει. 645

Ἦδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι,
Νίκης καὶ κρείτεθ'· οὐδ' ἄρ' ἡμαῖα πάντα,
Τιτλιῶές τε θεοί, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐκχρῶμεθα.

Τῆς ὃν μεγάλῃω τε βίῃω καὶ χεῖρας αἰάπης
Φαίνετε Τιτλιέεσσιν ἐναντίοι ἐν δαΐ λυγρῇ, 650

Μνησάμενοι Φιλότιτθ' ἐνέθ'· ὅσας παθόντες
Εἰς φάθ' ἀψ' ἀφίκεσθε δυσηλεγέθ' ἀπὸ δεσμῶ,
Ἡμετέρως Διὶ βυλάς, ἀπὸ ζόφου ἡερόεντ'.

Ὡς φάτο· τὸ δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κότιθ' ἀμύμων·
Δαιμόνι, σὺκ' ἀδάηθ' ἀπιδάσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ 655
Γδμήν ὅπ' οὐδ' ἄρ' ἔστι νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ὀθανάτοισιν δῶξ' ἥλυεο κρυεροῖο.

thius : σημείωσται, inquit, ἐπὶ οὗ τῷ ἀπὸρῶν ἰμφοῖν ὁ ποιητὴς ὡς οὐκ ἀπα-
δὸν ἐστὶ νέκταρ καὶ τὴν ἀμβροσίαν ὑγρὴν πᾶσι καὶ τὸ νέκταρ. τὸ γὰρ ἀπὸρῶν
τοῖς ὑγροῖς ἀποσαρμῶζι, δηλοῖ γὰρ ἀπὸρῶν. ἔπειτα γὰρ καὶ ἐκπέσειν τις ἔ-
καστος, τὴν ἀμβροσίαν λαβόντας εἰς ὑγρὴν θύαν τραφῆναι. ὥς δὲ καὶ συγ-
κεκλιμένους ὡς μόνον τὸ νέκταρ κῆται ἢ ἀπὸρῶν, ὡς χεῖρας ἀλλὰ πᾶσι ὅσοις
τῆς ἀμβροσίας νοῦν : *observa voce ἀπὸρῶν ostendere Poetam non absque
esse intelligere ambrosiam quaeque esse liquidam quid, quomodo modum ne-
ctar ; nam ἀπὸρῶν liquidis convenit, significat enim effusum. Sic
fecerunt quidam recentiorum, qui accipiunt ambrosiam quasi liquidum ali-
mentum Deorum. Fortè etiam synecdochicè ad solum nectar referendum
ἀπὸρῶν, ita ut alterum nomen subintelligendum sit, quod ad ambrosiam refe-
ratur. Verum multò simplicius dixerimus & Homerum & Hesiodum
minùs accuratè loquutos, neque ex ἀκρυαλογίᾳ ullum confectarium
esse deducendum. Verum tamen est nonnullis Veteribus Nectar
fuisse solidum cibum, ambrosiam verò potum, quod ostendit *Ensta-
thius*, in sequentibus verbis, ex *Anaxandride*, *Alcmane* & *Saphone*.
Sic parum sibi constant Poetae, in meris figmentis.*

Si originem vocis νέκταρ à Græcis petamus, respondent * ita dici
τὸ θεῶν πόμα, οἷον τὸ αὐτὸν τῶν πίνοντες αὐτὸ ἐν νιότητι, παρὰ τὸ εἶναι καὶ
τὸ ἔχειν, νεόκταρ, καὶ κατὰ συνηθίαν νέκταρ· διὸ καὶ Ἡβη αὐτὸ κερῆ, ἰλαδὶ
Δ.

* In *Etymol. Magno*.

*Omniū in pectoribus accendebatur animus generosus.
Ubi verò nectar comederunt & ambrosiam amabilem,
Jam tum ipsos sic affatus est pater hominūque Deorūque:*

*Audite me, Terraque & Cæli inclyti liberi,
Ut dicam quæ me animus in pectore jubet,
Jam enim admodum diu adversi nobis mutuo,
Pro victoria & imperio pugnavimus dies omnes,
Titanesque Dii, & quotquot è Saturno sati sumus.
Vos verò magnāque vim & manus invictas
Ostendite Titanibus contrarii in pugna gravi,
Memores amicitiae placidae, & quæ perpeffi
Ad lucem redieritis molesto à vinculo,
Nostra per consilia, à caligine obscura.*

*Sic dixit. illum verò rursus excepit Cottus egregius:
Venerande, non ignota loqueris: sed & nos
Scimus, quod excellas prudentiā & intellectu,
Depulsor immortalibus damni fuisti horrendi.*

A. Alii verò deducunt παρὰ τὸ πεινᾶν καὶ πρὸς τὸ φεῖσθαι. Dicere debuissent πείρω, unde πείρω. *justa facio & πείρω mortui.* Quam Etymologiam, si Græca vox sit, veram esse suadet vox ἀμβροσία, quæ ejusdem est significationis; de qua & hoc observandum, non esse nomen substantivum, sed adjectivum, cum quo subintelligenda vox τροφή, *cibus.* Ἀμβροσίῳ passim, apud Poetas, *divinum* significat, non secus ac νεπέῳ. Quod si verum sit, videbitur Hesiodus hoc velle Jovem immortalitate donasse socios suos, præbitis nectare & ambrosiā, quibus soli Dii uti credebantur; quæ munere accepto, fortius in Titanas pugnarunt. Sed mihi verisimilius videtur νεκτάρ niktar aut nektar vocem esse Phœniciam, quæ *suffitum* sonat; qui veluti potus Deorum habebatur, ut caro victimarum cibus. Adi Luciani librum de Sacrificiis. *Clericus.*

644. Ως νύτῃς δ' ἐπείου καὶ ἀμβροσίῳ ἰερῷ τάλῳ] Hic versus est insititius. *Quietus.*

652. Δυσχερὲς δ' ἐστὶ δαίμων] A vinculis molestæ quietis, vel à quiete molesta vinculorum. *Quietus.*

656. Πρὸς μὲν τροπιδὲς] Scribendum videtur: αἰεὶ σοὶ τροπιδὲς, αἰεὶ δ' ἐν ἰσχυρῳ. *Quietus.*

657. Ἀπὸς ἧστο κρυεργίῳ] Nota κρυεργίῳ pro κρυεργῆς positum. *Quietus.*

Σῆς δ' ὑποφραδμοσύνησιν δ' ὅφρ' ἡερόεντ'
 ἈΨορρόν δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων δ' ὅφρ' δεσμῶν
 Ἡ' λύταμν, Κρόνῃς ἢ ἀναξ, ἀνάελπτα περὶόντες.
 Τῷ καὶ νυῖ ἀπενεῖ τε νόῳ καὶ ὀπίφρονι βυλῇ.
 Ρ' ὑσόμεθα κρατ' ὕμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῇ,
 Μαρνάμενοι Τιτῇσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.

660

Ὡς φάτ'. ἐπήνησιν ἧ θεοὶ δωτῆρες εἰάων,
 Μῦθον ἀκέσαντες. πόλεμος δ' ἐλὶ λαῖστο θυμὸς
 Μᾶλλον ἔτ' ἢ τοπάρσιθε' μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν
 Πάντες, θήλειά τε καὶ ἄρσενες, ἡματι κείνῳ,
 Τιτῶές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῃς ἐξερχόμενοι,
 Οὓς τε Ζεὺς ἐρέβδυσφιν ὑπὸ χθονὸς ἤκε φέως δέ,
 Δεινοὶ τε κρατεροὶ τε, βίβω ὑπ' ἐροπλὸν ἔχοντες.

665

Τῶν ἐκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἴσσονται
 Πᾶσιν ὁμῶς. κεφαλὰὶ δ' ἐκάστῳ πεντήκοντα
 Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ὀπί σιβαροῖσι μέλεσσιν.

670

Οἱ τότε Τιτῶεσσιν κατέσθην ἐν δαὶ λυγρῇ,
 Πέτραις ἡλιβάτῃς σιβαρῆς ἐν χερσὶν ἔχοντες.

675

Τιτῶες δ' ἐτέρωθεν ἐκαρτυώαντο φάλαγγας
 Πρόφρονέως, χειρῶν τε βίης δ' ἅμα ἔργον ἔφαινον
 Ἀμφοτέρω. δεινὸν δ' ὡς εἶαχε πόντ' ἀπείρων.

Τῇ δ' ἐμὲν ἐσμαρσάμην· ἐπέσενε δ' ἔρηνος ἀρῆς
 Σειόμεν'· πεδόθεν δ' ἐπινάσσετο μακρὸς Ὀλυμπ'.

680

Ρ' ἡπὶ ὑπ' ἀθανάτων. ἐνοσὶς δ' ἵκανε βαρεῖα
 Τάρεττον ἡερόεντα, ποδῶν αἰπεία τ' ἰσὴ
 Ἀπ' ὅττις ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατερῶν.

Ὡς ἄρ' ἐπ' ἀπλήλοισι ἴσαν βέλεα συνόεντα.

Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' ἔρηνον ἀστερόεντα

685

Κεκλομμένων. οἱ δ' ἐξῆλθον μεγάλῳ ἀλαλητῷ.

Οὐδ' ἄρ' ἐπὶ Ζεὺς ἴχεν ἐὼν μῆν'· ἀλλὰ νῦν τῷ γε

Εἴθαρ μὲν μῆν' ὡς πᾶσι φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσιν

658. Σῆς δ' ὑποφραδμοσύνησιν] Scribo ὑποφραδμοσύνησιν. Hesych. ὑποφραδμοσύνησιν, ἢ ὑποφραδμοσύνησιν, ὑποφραδμοσύνησιν, σκεψάμεθα. Guilemus.

659. ἈΨορρόν δ' ἐξαῦτις] τὸ δ' delendum videtur. Guilemus.

666. Ἀμέγαρτον ἔγειραν] Hoc est, μεγάλῳ. Guilemus.

669. Ζεὺς ἐρέβδυσφιν] Τὸ ἐξ subintelligitur. Guilemus.

678. Δεινοὶ δ' ὡς εἶαχε] Scribendum videtur ὑπερῆαχε, supra modum.

Tuâ verò prudentiâ ab caligine opaca

Retrò iterum acerbis à vinculis

Venimus, Saturni fili rex, quæ nollemus passi.

Ideoque nunc intento animo, & prudenti consilio,

Vindicabimus vestrum imperium in gravi consiliu,

Pugnantes cum Titanibus per acria prælia.

Sic dixit. collaudarunt verò Dii datores bonorum,

Sermone audito. bellum verò cupiebat animus.

Magis etiam quàm antea: pugnam verò arduam ciebant

Omnes, fœminæque & mares, die illo,

Titanēsque Dii, & quotquot Saturno prognati sunt,

Quosque Jupiter ex Erebo sub terra misit ad lucem,

Acres robustique, vires immensas habentes.

Horum centum quidem manus ab humeris erumpebant

Omnibus simul. capita verò unicuique quinquaginta

Ex humeris enata erant in robustis artubus.

Qui tum Titanibus oppositi sunt in pugna luctuosa,

Rupes magnas validis in manibus gestantes.

Titanes verò ab altera parte confirmabant phalanges

Alacriter, manuūque viriūque simul opus ostentabant

Utrique. horrendè verò insonuit pontus immensus.

Terra autem valdè stridebat: ingemiscebat verò latum cœlum

Quassatum, & penitus concutiebatur amplus Olympus

Impetu à Deorum. concussio verò venit gravis

Ad Tartarum tenebricosum, & pedum acris fragor

Immodici tumultūs, iētūque fortium.

Ita sanè in sese mutuò jaciebant tela gemebunda.

Vox autem utrorumque pervenit ad cœlum stellatum

Adhortantium. at illi congregiebantur magno cum clamore.

Neque sanè ampliùs Jupiter cohibebat suum robur, sed ipsius

Statim robore implebatur animus, & omnem

dum insonabat. *Gnietus.*

680. Πῶθεν] *E fundo, hoc est, penitus. Gnietus.*

683. Αἰετὶς ἰαχμῶν] *Hoc est, διαγμῶν. Gnietus.*

688. Εἴνευ μὲν μῦθε] *Εὐθὺς, εὐθὺς, εὐθὺς, εὐθὺς & εὐθὺς cognata, quibus adde τὸ εἴνευ. Ib. οὐκ εἰς τὴν πᾶσαν φᾶν βίαν] Εἰς φᾶν. Gnietus.*

689. Αἴψα

Φαῖνε βίβιν. ἄμυδις δ' αἶρ' αἶπ' ἐρευνᾷ ἡδ' αἶπ' Οὐλύμπῳ
 Ἀστράπτων ἔσειχε σπυχωαδόν· οἱ γ' κεραυνά 690
 Ἰκτάρ' ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστροπῇ ποτέοντο
 Χειρὸς δ' ἀπὸ στιβαρῆς, ἱερῶ φλόγα θ' εἰληφόαντες
 Ταρφέες. ἀμφὶ γ' γαῖα φερέσβιθ' ἐσφαράγγεν
 Κατομήν· λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετ' ὕλη.
 Ἔζεε γ' χθονὶ πᾶσα, καὶ ὠκεανοῖο ῥέεθρα, 695
 Πόντ' τ' ἀτεύχετ', τῆς δ' ἀμφεπε θερμὰς αὐτμὴ
 Τιτῆας χθονίης· φλόξ δ' ἠέρεθ' δῖαν ἱκανεν
 Ἄσπετ'. ὅσσε δ' ἀμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
 Λύγῃ μαρμαίρεσθαι κεραυνῷ τε στροπῇς τε.
 Καῦμα γ' θεωέσιον κάτεχεν χάθ'· εἶσατο δ' ἄντα 700
 Οὐθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἡδ' ἔασιν ὅσων ἀκῆσαι,
 Λύτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ ἐρευνὸς Ὀρεὺς ὕπερθεν
 Πίλνατο· τοῖθ' γάρ κε μέγισθ' ὄπ' ὀρώρεθ',
 Τῆς μὲν ἐρειπομήνης, ἧ δ' ὑψόθεν ἐξελαπόντ'.
 Τόσθ' ὄπ' ἐχρητο θεῶν ἐριδι ξυνιόντων. 705
 Σὺν δ' ἄνεμοι ἐνοσίν τε κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγγον,
 Βροντῇ τε, Σπεροπῇ τε, καὶ αἰθαλάεγκτα κεραυνόν,
 Κῆλα Διὸς μεγάλαια. Φέρον δ' ἰαχὴν τ' ἐνοπῇ τε

689. Ἀμυδις δ' αἶρ' αἶπ' ἐρευνᾷ, ἡδ' αἶπ' Οὐλύμπῳ. Ἀστράπτων ἔσει-
 χε] Hic verè Hesiodus, quod aiunt, cœlum terræ miscet; primum
 enim cum accepisset ab antiquissima fama Jovem ex Olympo pugna-
 se, quemadmodum Saturnum ex Othry, cœlum credidit perinde esse
 ac Olympum, quem Poëtarum errorem antea jam notavimus. Dein-
 de cum Jovem hominem Cœtensem miscuisset cum summo Numi-
 ne, cujus telum fulmen esse creditur; hic nobis Jovem suum fulmi-
 na, pro telis, mittentem, atque è cœlo pugnantem inducit. Ce-
 tera descriptio pugnae tota ornamentis Poëticis constat. Clericus.

690. Ἔσειχε σπυχωαδόν] Continuatè, à σπυῖχον, σπυῖχον, σπυχωαδόν,
 σπυχωαδόν, & σπυχωαδόν. Guilielmus.

691. Ἰκτάρ] ἰσχυρὸς, de prés. Guilielmus.

694. Μεγάλ' ἄσπετ' ὕλη] Μεγάλη. Guilielmus.

696. Θερμὰς αὐτμὴ] Sic suprâ δῶρ' ἀστροπῇ. Guilielmus.

697. Τιτῆας χθονίης] Id est, terræ filios. Guilielmus.

700. Χάθ' ὅπ' αἶψα] Hoc est, cœlum. vide Scal. in Varr. Ib. αἶψα δ'
 αἶψα] Subintellige πρὸς. Guilielmus.

700. Θεωέσιον κάτεχεν Χάθ' ὅπ' αἶψα] Χάθ' hic signat sine dubio ingentem
 æris

Exseruit vim. simul etiam à cælo atque ab Olympo
 Fulgurans incedebat assidue: fulmina autem
 Celerrimè unà cum tonitru & fulgure volabant
 Manu à robusta, sacram flammam circumvolventia
 Crebra. circum verò terra alma reboabat
 Ardens: crepitabat autem undique igne valdè magna sylvæ.
 Feruebátque terra tota, & Oceani fluentia,
 Pontúsque immensus. circumdedit autem calidus vapor
 Titanes terrestres: flamma verò ad aërem divinum pervenit
 Magna. oculos verò visu privabat quantumvis fortium
 Splendor radians fulminisque fulgurisque. (ut ac si quis coram
 Incendium autem magnum corripuit Erebum: simileque videba-
 Oculis adspiceret, ac auribus vocem audiret,
 Eodem modo cum olim & terra & cælum latum supernè
 Appropinquabat. talis enim maximus strepitus excitabatur,
 Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
 Tantus fragor erat Diis pugná confligentibus. (bant.
 Simul quoque venti motumque pulveremque cum strepitu excita-
 Tonitruque; fulgurque, & ardens fulmen,
 Tela Jovis magni. ferebant autem fremitum clamoremque

aëris extensionem, quæ vacua capitibus nostris imminet; nam Hesiodus describit prælium, quod supra terram, non infra, commissum est. Nec obstat quod antea dixit, flammam ad aërem pervenisse, cum quia sunt hic frequentes repetitiones, tum quia hæc aliquatenus differunt; nam καύμας διατίσιον ingens ardor, aut incendium est effectus flammæ. Sic Κά@ usurpavit Aristophanes in Nubibus, p. 151. Ed. Genèvensis majoris, ubi ita loquentem Socratem inducit, inanem aërem ostendentem:

Ἄλλο τι δὴτ' εἰ νομίζεις εἶναι Θεὸν ἢ δέναι, πλὴν ἀπὲρ ἡμεῖς,

Τὸ Κά@ τὰν καὶ τὰς νεφέλας καὶ τὴν γλῶτταν, τέλει παντί.

Aliud quidquam non existimabis Deum esse, præter ea quæ nos existimamus; hoc Chaos & Nubes & Linguam, tria hæc. Ubi Scholiastes: Κά@ λέγει τὴν αἴθρα, παρὰ τὸ καλεῖσθαι, imò verò παρὰ τὸ καίεναι, hære. Vide dicta ad t. 116. Vide etiam Aristophanem p. 164. & alibi. Clericus.

703. Πάλλα@] Εἰσπλάγγω. Guetius.

706. Κόνιν ἰσφαράγγον] Hesych. ἰσφαράγγον ἰδόναι μὲν ψόφον, αἰεῖν δὲ. vulgò ἤχον τὸ αἰεῖν. Ib. κόνιν] Κοίλω. Guetius.

Ἔς μέσον ἀμφοτέρων· ὅπου δὲ ἄπλητ' ὀρώρει
 Σμερδαλέης ἐριδ'· κάρτ' δὲ ἀνεφαίνετο ἔργων. 710
 Ἐκλίνθη ἡ μάχη. πρὶν δὲ ἀπλήλοισι ἐπέχοντες,
 Ἐμμενέως ἐμάχοντο Διὶ κροταρῶς ὑσμίνας.
 Οἱ δὲ αἶρ' ἐνὶ πρῶτοισι μάχῃ δαμνέαν ἔγειραν,
 Κότῃ τε, Βελαρέως τε, Γύγης τ' αἶατ' πολέμοιο.
 Οἳ ῥα τεληκυσίας πέτρας σιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν 715
 Πέμπον ἐπασυτέρως. καὶ δὲ ἐσπίασαν βελέεσσι
 Τιτῶας· καὶ τὸς μὲν ὑπὸ χθονὸς Ὀρυοδείης
 Πέμπαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν δρυαλέοισιν ἔδησαν,
 Νικήσαντες χερσὶν, ὑπερθύμους περ ἰόντας,
 Τράσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον ἔρεβος ἐς' ἀπὸ γαίης. 720
 Ἴσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα.
 Ἐνθά γ' οὐκ ἔστι νύκτας τε καὶ ἡμέρας χάλκε' αἴκμων
 Οὐρανὸθεν καλῶν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκηται·
 Ἐνθά δὲ αὖ νύκτας τε καὶ ἡμέρας χάλκε' αἴκμων 725
 Ἐκ γαίης καλῶν, δεκάτῃ ἐς Τάρταρον ἵκηται.
 Τὸν περὶ χάλκεον ἔρχε' ἐλήλαται· ἀμφὶ δέ μιν νύξ
 Τελσιχὴ κέχυται περὶ δερῶν. αὐτὰρ ὑπερθεῖν
 Γῆς ῥίζαι πεφύκασιν καὶ ἀτρυγέτιο θαλάσσης.
 Ἐνθά θεοὶ Τιτῶες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
 Κεκρίφαται, βυλῆσι Διὸς νεφεληγερέτας, 730
 Χάρω ἐν δρυμένῃ, πελώρης ἔχρατα γαίης.
 Τοῖς οὐκ ἐξίτον ἐστὶ πύλας δὲ ἐπέθηκε Ποσειδῶν
 Χαλκείας· τεῖχε' οὐκ ἐκείναι δὲ ἀμφοτέρωθεν.
 Ἐνθά Γύγης, Κότῃ τε, καὶ ὁ Βελαρέως μεγάρυμ'·
 Ναίεσιν, Φύλακες πρὸς Διὸς αἰγιόχοιο. 735
 Ἐνθάδε γῆς δυοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,
 Πόντος τ' ἀτρυγέτιο, καὶ ἔρεβος αἰερόεντος,

717. Καὶ τὸς μὲν ὑπὸ χθονὸς Ὀρυοδείης Πέμπαν] Hoc est, in carcere caliginoso, ut sequentia docent, quamvis ὑπερβολῇ nimiam veritatem corrumpat Poëta. Clericus.

727. Τελσιχὴ κέχυται περὶ δερῶν] An τὴν γῆν intelligit gulam. ἀ δὲ δρυς διορυμένη. Guilielmus.

728. Αὐτὰρ ὑπερθεῖν Γῆς ῥίζαι πεφύκασιν] Tartara, nimirum, non intra terram esse putabant, sed inferiora, in tenebrosissimis spatiis, quæ terræ

*In medium utrorumque: strepitus autem ingens excitabatur
 Stupendæ pugnae: robur autem exserebatur operum.
 Inclinata verò est pugna. prius autem sibi mutuò imminentes,
 Fortiter pugnabant in forti prælio,
 Illi verò inter primos pugnam acrem ciebant,
 Cottusque, Briareusque, Gygesque insatiabilis belli.
 Hi sanè trecentas petras robustis è manibus
 Mittebant frequentes: obumbrarunt autem jaculis
 Titanas: atque hos quidem sub terram longè patentem
 Miserunt, & vinculis molestis alligarunt,
 Vincentes manibus, superbi licèt essent,
 Tantùm infrà sub terram, quantum cælum distat à terra.
 Par enim spatium à terra in Tartarum caliginosum.
 Novem enim noctes ac dies ferrea incus,
 Cœlitus delapsa, decimo die ad terram perveniret:
 Novem rursus noctes & dies ferrea incus,
 Ex terra descendens, decimo die ad Tartarum perveniret.
 Quem circa ferreum septum ductum est. circum verò ipsum novæ
 Triplici ordine fusa est circa collum. sed supernè
 Terræ radices sunt & inexhausti maris.
 Illic Dii Titanes sub caligine obscura
 Absconditi sunt, consiliis Jovis nubicogi,
 Loco in squalido, (ubi) vastæ ultima terræ.
 His non exitus patet: portas verò imposuit Neptunus
 Ferreas: murus etiam circumdatus utrimque.
 Illic Gyges, Cottusque, & Briareus magnanimus
 Habitant, custodes fidi Jovis Ægiochi.
 Ibidem terræ tenebricosæ, & Tartari caliginosi,
 Pontique inexhausti, & cœli stelligeri,*

terræ subjecta esse existimabant; cùm nescirent terram esse rotundam, & vicibus soli sua hemisphæria ostendere. Clericus.

731. Χάρῃ ἐν ὑψίστῳ, πλήρη ἰχθῶν γαίης] Hic versus addititius videtur. Guetus.

733. Τῶν δὲ δεικνύει ἁμφοτέρωθεν] Malim τῶν π δὲ κατ' ἁμφοτέρωθεν. Guetus.

Εξείης πάντων πηγαί η̄ πείρατ' ἔασιν,
 Ἀργαλέ' ὀρώοντα, τὰ τε συγέσσι θεοί περ·
 Χάσμα μέγ'. ἔδ' ἐκε πάντα τελεσφόρον εἰς ὀνιαιῶν
 Οὐδας ἴκηιτ', εἰ πρῶτα πυλίων ἐντοσθε γήροιτο.
 Ἀλλὰ κεν ἔνθα η̄ ἔνθα φέροι πρὸς θύελλα θύελλη
 Ἀργαλέη· δεινὸν τε η̄ ἀθανάτοισι θεοῖσι
 Τῷτο πέρας· η̄ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
 Ἔσηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένηα κυανέησι.
 Τῶν πρὸσθ' Ἰαπετῶο παῖς ἔχετ' ἔργονδ' ὀρυῷ
 Ἔσηώς, κεφαλῇ τε η̄ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
 Ἀσμεφέως, ὅθι Νύξ τε η̄ Ἡμέρα ἀμφὶς ἴδου
 Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν ἔδον
 Χάλκεον. ἢ μὴ ἔσω καταβήσεται, ἢ ᾗ θύραζεν
 Ἔρχεται, ἔδε ποτ' ἀμφοτέρως δόμοσ' ἐντὸς ἔεργα·
 Ἀλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἐκποσθεν ἔῃσα,
 Γαῖαν ὅπιστρέφεται· ἢ δ' αὖ δόμω ἐντὸς ἔῃσα,
 Μίμνῃ τ' αὐτῆς ὥριον ὁδῶ, ἔς' ἂν ἴκηται.
 Ἡ' μὴ ὅπισθονίοισι φάσθ' πολυδερκὲς ἔχουσα·
 Ἡ' δ' ὕπνον μὲν χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
 Νύξ ὅλοή, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠεροειδέϊ.
 Ἐνθα ᾗ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν,

740

745

750

755

738. Πάντων πηγαί] Hoc est, ὄρηαι. Giietus.

738. Πηγαί η̄ πείρατα] Videtur addidisse πείρατα, fines, ad explicandam vocem πηγαί, fontes, quā initium terræ, maris & coeli significat. Illinc, nimirum, omnia hæc incipere existimabant, qui terram planam & unā hac parte à Sole illustratam censebant. Hinc v. 746. Atlantem, qui in ultimo occidente sedes habebat, ante domum noctis fuisse ait. At in sequentibus, sibi contradicit, ut solet fieri ab iis, qui de re obscura plura dicere volunt, quā sciunt. Clericus.

741. Οὐδας ἴκηιτ', εἰ πρῶτα πυλίων ἐντοσθε γήροιτο] An scribendum? ὀδῶς ἴκηι εἰ πρῶτα πυλίων ἐντοσθε γήροιτο. Sic in ἔργῳ, ἐπὶ δ' εἰς ἀκρον ἴκηται scribendum, pro quo vulgò scriptum ἴκηται. Giietus.

742. Πρὸς θύελλα θύελλη] Scribo φέροι πρὸς θύελλα θύελλη ὄρηαίη. φέροι πρὸς pro πρὸσφέροι una voce. Homer. Od. Y. ἵππῳ μὲν ἀνὰρπαξουσιν θύελλα οἰκίῳ πρὸσφέρονται. Giietus.

743. Δεινὸν τε η̄ ἀθανάτοισι] Scribo δεινὸν δὲ η̄ ἀθ. Giietus.

744. Τῷτο πέρας] Τὸ χάσμα τῷτο. sequentia:

Ὑπνῶ καὶ Θάνατῶ, δεινοὶ θεοί· ὑδὲ ποτ' αὐτὰς
 Ἡέλιῶ φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν, 760
 Οὐρανὸν εἰσπνιὼν, ὑδ' ἔρσανόθεν καταβαίνων.
 Τῶν ἑπερῶ μὲν γλυῦ τε καὶ δῖρα νῶτα θαλάσσης
 Ἡσυχῶ ἀντρέφεται καὶ μείλιχῶ ἀνθρώποισι.
 Τῷ δὲ σιδηρῇ μὲν κραδίη, χάλκεον δὲ οἱ ἦτορ
 Νηλεὺς ἐν σήθεσσιν· ἔχθρ' οἱ ὅν περ ὦτα λάβησιν 765
 Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
 Ἐνθα θεῶ χθονίεσσι πρῶθεν δόμοι ἠχήμεντες
 Ἰφθίμω τ' Αἴδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
 Ἑστᾶσιν. δεινὸς δὲ κύων προπαρόισι φυλάσσει,
 Νηλεΐης. τέχνῳ δὲ κακῷ ἔχθρ'· ἐς μὲν ἰόντας 770
 Σαίει ὁμῶς ἔρῃ τε καὶ ἔασιν ἀμφοτέροισιν·
 Ἐξελθεῖν δὲ οὐκ αὖτις ἔα πάλιν, ἀλλὰ δοκῶν
 Ἐσθίει ὅν κε λάβησι πυλέων ἐκποθεν ἰόντας
 Ἰφθίμω τ' Αἴδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
 Ἐνθα δὲ ναιετάει συγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι, 775
 Δεινὴ Στύξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο

759. ————— ὑδὲ ποτ' αὐτὰς

Ἡέλιῶ φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
 Οὐρανὸν εἰσπνιὼν, ὑδ' ἔρσανόθεν καταβαίνων.]

Videtur esse imitatio Homeri, qui ita de Cimmeriis Odyss. A

————— ὑδὲ ποτ' αὐτὰς

Ἡέλιῶ φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
 Οὐδ' ὅποι' αὖψ εἰσέλθῃσι πρὸς ἔρσανον ἀστρόντα
 Οὐδ' ὅταν αὖψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἔρσανου πρὸς τράπηταν.

Neque unquam eos Sol lucidus adspicit radiis, neque cum it ad caelum stellatum, neque cum iterum ad terram ex caelo convertitur. Clericus.

764. Χάλκεον δὲ οἱ ἦτορ] Τὸ οἱ hic non placet. quare scribendum videtur χάλκεον δὲ πῖ ἦτορ. Guilielmus.

766. Ἐνθα θεῶ χθονίεσσι πρῶθεν δόμοι] Scribendum videtur θεῶν χθονίων. Guilielmus.

770. Τέχνῳ δὲ κακῷ ἔχθρ'] Hoc est, morem. Dein ἐς μὲν ἰόντας, τμήσεις, ἰσιόντας, εἰσιόντας. Guilielmus.

774. Ἰφθίμω τ' Αἴδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης] Ἰφθίμῳ, ubi de Deo sermo est, verti debet ἰχθυῶς potens, non fortis, praesertim cum loquatur Poëta de Plutone. Persephone filia Cereris dicitur alio nomine Pherephattha, quod si scribamus Phœnicio caractere ΠΗΦ-ΤΗΦ pher phethe.

Somnus & Mors, graves Dii: neque umquam eos
 Sol lucidus intuetur radiis,
 Cælum scandens, nec cælitus descendens.
 Horum alter quidem terramque & lata dorsa maris
 Quietus percurrit & placidus hominibus.
 Alterius verò ferreum quidem cor, æreum verò ei pectus
 Crudele in præcordiis: tenet autem quem primum arripuerit
 Hominum: hostis verò etiam immortalibus Diis.
 Illic Dei inferi in anteriore parte ades resonantes,
 Fortisque Plutonis & terribilis Proserpina,
 Stant. Horrendus autem canis pro foribus custodit,
 Sævus. artem autem malam habet. introeuntibus quidem
 Adulatur pariter caudaque & auribus ambabus:
 Exire verò non iterum permittit denuò, sed observans
 Devorat, quemcumque prenderit extra portas euntem
 Fortisque Plutonis & terribilis Proserpina.
 Ibidem habitat abominanda Dea immortalibus,
 Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani,

p̄hethe, significat fructum copiosum; noménque hoc terribile habebatur, quia sacrum. Plato in Cratylo, p. 265. eo prolato subjicit: πολλοὶ καὶ τῷ τοῦ φοβούνται τὸ ὄνομα, multi reverentur hoc nomen. Περσφόνει viri docti interpretantur, ex eadem Lingua, פרוספון *peri-saphoun* fructum occultum, quod signat sementem terræ commissam. Malim intelligere reconditum in horreis. Utrumque nomen aptissimum est filię Δηΐς, hoc est, Dea copia. Ceres Regina fuit Siciliæ, cujus filiam rapuit Pluto. aut raptam uxorem duxit; quod in Enarratione * Gallica Mysteriorum Cereris multis ostendimus. *Clericus*.

776. Διὶ Στύξ θυγάτηρ ἈΨόφρον Ὠκεανοῖο] Non difficile est intellectu cur Stygem vocet *Hesiodus* filiam Oceani, cum sit tanta rerum affinitas; ne dicam ex vaporibus Oceani, qui in pluvias densantur, oriri fontes. Sed tria sunt hic, non ubique obvia, animadvertenda. Primum est descriptio Stygis, quam prorsus fictam esse nos credere vetat quod habet *Pausanias* in Arcadicis, seu Lib. VIII. p. 483. ubi postquam meminit rudera Oppidi Arcadici, cui Nonacri nomen erat: Τῶν δὲ ἐρηπίων, inquit, ἡ πᾶσι κεκαμένῃ ἐστὶν ὑψηλὴ ἐκ Ἰπποῦ ἐς τοῦτον ἀνίσταται ὕψος οἶδος. καὶ ὕδωρ κατὰ τὴν κεκαμένῃ γαίῃ καλεῖται δὲ Ἐλάνης αὐτὴ ὕδωρ Στοιγῆς. Εἶναι δὲ πλεονάζοντα τὴν Στύγα Ἡσίοδος μὲν ἐν Στοιγ-

H

113

Πρεσβυτάτη. νόσφιν ᾗ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
 Μακρῇσι πέτρῃσι κατρηφέ. ἀμφὶ δὲ πάντῃ
 Κίοσιν ἀργυρείοισι πρὸς ἑρμῶν ἐσθλὰ κταται.
 Παῦρα δὲ θαύμαντο θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἴρις
 Ἀγγελίης πωλεῖται ἐπ' ὄρεα νῶτα θαλάσσης,
 Ὅσπ' ἔρις ἢ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.
 Καί ῥ' ὅσις ψεύδεται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,
 Ζῶς δέ τε Ἴρις ἐπεμψε θεῶν μέγαν ὄρκον ἐνείκῃ
 Τηλόθεν ἐν χρυσῇ περὶ πόλιν πολυώνυμον ὕδωρ
 Ψυχρὸν, ὃ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἡλιβάτιο
 Τ' ἑλκῆς πολλὸν δὲ ὑπὸ χθονὸς Ὀρυοδείης
 Ἐξ ἱερῶ παταμοῖο ῥέει Διὸς νύκτα μέλαιναν

780

785

καὶ ἐποιήσιν· (Ἡσίοδος ᾗ δὲ ἔπει τὴν Θεογονίαν εἰσὶν οἱ νομίζοντες) πεποιημένον
 εἶναι ἐπὶ ὧντα ὠκεανῶν θυγατρίδι τὴν Στύγα, γυναῖκα δὲ αὐτῇ εἶναι Πάλλαν-
 τος : non procul à rudibus, est alta montis crepido, non aliam vidi,
 qua in tantam altitudinem attollitur; aqua verò secundum præruptam
 rupem stillat. Vocant Græci hanc aquam Stygis. Esse autem Stygem
 Hesiodus in Theogonia cecinit; (neque enim desunt qui Theogoniam opus
 Hesiodi esse credant) cecinit autem Stygem fuisse Oceanii filiam, & ux-
 orem Pallantis. Hoc fictum quidem est, ut pleraque alia, sed ex ver-
 bis Pausaniæ intelligere licet, quare dicat Hesiodus :

κλυτὰ δώματα ναίει
 Μακρῇσι Πέτρῃσι κατρηφέ, ἀμφὶ δὲ πάντῃ
 Κίοσιν ἀργυρείοισι πρὸς ἑρμῶν ἐσθλὰ κταται.

*Inclytas ades incolit ingentibus saxis superne tectas, circumquaque ve-
 rò columnis argenteis ad cælum firmatae sunt.*

Alterum, quod hic animadvertendum est, ad id pertinet quod Poë-
 tæ aiunt aquam esse inferorum; quod inde ortum, quod aqua illa
 lethalis esset, quemadmodum paullo post docet Pausanias : Θάνατον
 δὲ τὸ ὕδωρ φέει τῷτο καὶ ἀνθρώπων καὶ ἄλλων ζώων παντί : lethalis est hac aqua
 & hominibus, & omnibus aliis animalibus. Alios etiam habet miros
 effectus aquæ illius omnia perumpentis, præter ungulam equinam;
 sed qui fortè minùs veri sunt. Verùm hinc liquet, cur in inferis
 collocetur, nec dubito quin ea aqua ab antiquissimis Græciæ colonis
 dicta sit πῶς ἢ νεκρῶν, hoc est, aqua silentii, quod ad regna
 silentium eos demitteret. Eodem respicere videtur Hesiodus, in se-
 quentibus, ubi dicit eum qui per Stygem pejeravit κείδαι ἀναυδῶς,
 jacere sine voce.

Tertiò observandum aquam hujus fontis fuisse iurijurando conse-
 cratam; quod quipotuerit fieri, si lethifera erat, non immeritò que-
 rant

*Maxima natu. seorsum verò à Diis inclytas aedes incolit
Ingentibus saxis supernè tectas: circum autem quaque
Columnis argenteis ad cælum firmatae sunt.
Rarò verò Thaumantis filia pedibus velox Iris.
Nuncii causâ versatur super lata dorsa maris,
Quando lis & contentio inter Deos exorta fuerit.
Et sanè quisquis mentiatur cœlestes domos tenentium, (rat
Jupiter Irim mittere solet Deorum magnum jusjurandum ut fe-
E longinquo in aureo vase aquario celeberrimam aquam
Frigidam, quæ è petra destillat alta
Excelsa. multùm verò subtus terram spatiosam
E sacro flumine fluit per noctem nigram,*

rant Lectores. Videtur enim qui jurabat bibisse ἐν χειρὶ ἑσχατοῦ al-
latam aquam ab Iride. Alioqui necesse non erat eam afferri. Cre-
diderim hanc fuisse opinionem eorum temporum, eum qui accusa-
batur cujuspiam sceleris, cujus reus non erat, potuisse sine noxa eam
aquam bibere; addito jurejurando, quo innocentiam suam testatam
faceret; sin minùs, aquam noxiam suam naturam obtinuisse, & ho-
mini mortem, aut gravem morbum creasse. Non unus hic fons ha-
bitus aptus explorandæ veritati jurisjurandi. Vide quæ habet Macro-
bius de fonte Palicorum Saturnal. Lib. V. c. 19. Clericus.

780. Παῦρος δὲ γαῖμαστος] Hoc est, παυρὸς καὶ ὀλιγάκις. ἀ παυ-
ρὸς καὶ παυρὸς, παῦρος, ut ἀ σφοδράκις σφοδρῶς. σφάδρος, &c. Guicetus.

781. Ἀγλαίης πωλεῖται] Scribe ἀγλαίη, subintellige τὸ σὺν, hoc
est, σὺν ἀγλαίῃ πωλεῖται. Guicetus.

783. Καὶ ῥ' ὅστις ψεύδεται ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων] Hic versus spu-
rius videtur. Guicetus.

784. Ζεὺς δὲ π' ἰέν' ἱπνωψι] Scribo: Ζεὺς δὲ ὅπ' ἰέν'. ordo: ἱπνω-
ψι ἐσθῆκα πολυνύμφου ὕδωρ μέγαν ὄρεον. πρὶς συγῆς vide Pausaniam in Ar-
cadicis. Guicetus.

784. Μέγαν ὄρεον] Hoc est, per quem magnum jusjurandum con-
cipitur. Sic Homerus vocat ὄρκια πιστὰ agnos qui adhibebantur ad so-
lenniùs jurandum. Iliad. Γ. v. 245. Clericus.

786. Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πίττης] Hic versus & sex sequentes sunt
nothi Guicetus.

786. Ὅ, τ' ἐκ πίττης καταλείδεται ἡλιβάτοις] Respicit ad id quod
ex Pausania proculimus, qua de causa etiam Homerus * vocat κατε-
σάρκον Στυγὸς ὕδωρ, stillantem aquam Stygis. Ταῦτα μὲν δὲ ἱπνωψι,
inquit Pausanias, ὡς αὖ ἐδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τὸ Στυγὸς πείζον: hac cecinit,
quod viderit aquam Stygis stillantem. Clericus.

* Iliad. O. γ. 37. ubi Juno jurat per Stygem.

Ωκεανοῖο κέρως. δεκάτη δ' ὅπ' μοῖρ' ἀδάσκει
 Ἐννέα μὲν πρὶ γλυῦ τε καὶ ὀρέα νῶτα θαλάσσης
 Δίνης δ' ὄρυγρης εἰλιγμύθ' εἰς ἄλλα πίπτει.

793

Ἡ δ' ὅ μιν ἐκ πέτρης περρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.

Ὅσ' κεν τὴν ὀπίσθησιν ἀπολείψας ἐπομόσῃ

Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντ' Ὀλύμπου,

Κεῖται νηῦτ' ἐπετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν.

795

Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρ' ἔρχεται ἄσπον

Βρώσιν, ἀλλὰ τε κεῖται ἀνάπνους καὶ ἀναυδ'.

Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ὅπ' κῶμα καλύπτει.

Αὐτὰρ ἐπὶ νῆσον τελέσει μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,

Ἀλλ' ὅ δ' ἐξ ἄλλ' ἀδέχεται χαλεπώτατ' ἄθλ'.

800

Ἐννέαες δ' ὅ γε θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἑόντων,

Οὐδέ ποτ' ἐς βελὺν ὀπιμίσσεται, ἔδ' ὅπ' δαΐτας,

Ἐννέα πάντ' ἔπει· δεκάτῃ δ' ὀπιμίσσεται αὖτις

Εἰρέας ἀθανάτων, οἳ Ὀλύμπου δώματ' ἔχουσι.

Τοῖον ἄρ' ὄρεον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἀφθιτον ὕδωρ,

805

Ὠγύγιον, τὸ δ' ἴησι κατασφυέλ' ἀφ' ὧρας.

Ἐνθα δ' ἡ γῆς ὀνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντ',

Πόντε τ' ἀτρυγέτοιο καὶ Οὐρανῷ ἀστερόεντ',

Ἐξείης πάντων πιναὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,

Ἀργαλέ', ὀρώεντα, πάντα τε συγέουσι θεοὶ περ.

810

Ἐνθα δὲ μαρμαίρεαί τε πύλαι, καὶ χάλκε' ἐδὸς

793. Ὅς κεν τὴν ὀπίσθησιν ἀπολείψας] Scribo ὀπίσθησιν. τὴν, hoc est, πρὸς τὴν πρὸς τὴν. ἀπολείψας libans ab ἀπολείπειν. *Guietus*.

795. Κεῖται νηῦτ' ἐπετελεσμένον καὶ πρὸς ἐξῆς] Hæc poetice ficta & adaucta, sed ex vero natura; nimirum, ex noxia Stygiæ aquæ natura. *Clericus*.

796. Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης] Hic & sequens 797. est spurius. *Guietus*.

798. Ἐπὶ κῶμα καλύπτει] Τμήσι, ἐπικαλύπτει, subintellige αὐτὸν. *Guietus*.

804. Εἰρέας ἀθανάτων] Scribendum videtur εἰρείας. sed hic versus videtur delendus & spurius esse. *Guietus*.

806. Τὸ δ' ἴησι κατασφυέλ' ἀφ' ὧρας] Scribe, τὸ δεισι, hoc est, ὁ δεισι ἀφ' ὧρας. Th/cyd. καὶ ἀφ' ὧρας αὐτῶν διήκων lib. 3. κατασφυέλ' αὐτῶν, hoc est, asperum, durum. *Guietus*.

806. Ὠγύγιον] Græci antiquam interpretantur, quasi ab Ogyge, anti-

Oceani cornu. decima verò pars attributa est.
 Novem quidem circa terrarumque & lata dorso maris
 Vorticibus argenteis intortum in mare cadit,
 Una verò ex petra profluit, magnum damnum Diis.
 Quisquis perjurium libans pejeraverit
 Immortalium, qui tenent verticem nivosi Olympi,
 Jacet spiritus expers integrum per annum:
 Neque ambrosiæ & nectaris fruitur
 Cibo, sed jacet non respirans, & mutus,
 Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
 Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
 Alia ex alia excipit molestissima ærumna.
 Novennio autem à Diis separatur æternis, (adepulas,
 Neque umquam ad consilium ineundum cum iis versatur, neque
 Novem totis annis; decimo tandem versatur iterum
 In cœtibus immortalium, qui cœlestes domos incolunt. (aquam,
 Tale itaque jusjurandum constituerunt Dii Stygis perennem
 Antiquam illam, quæ tranat valdè asperum locum.
 Ibi autem terræ caliginosæ, & Tartari obscuri,
 Pontique inexhausti, & cœli stellati,
 Ex ordine omnium fontes & fines sunt,
 Molesti, squalidi, quos oderunt etiam Dii ipsi.
 Illic splendidaque portæ, & æreum limen

antiquissimo Rege nescio quo. Intelligimus *amaram*, quod apprimè quadrat in exitialem effectum hujus aquæ potæ; ex Phœnicia Lingua, in qua *am* agag significavit, ut apud Arabas, *amaram* reddidit aquam. Hinc quoque dicta *amara*, aqua illa jurisjurandi & zelotypiæ, quam, apud Hebræos, bibere jubebatur mulier adulterii suspecta. Vide Num. V. Clericus.

807. Εἴθε δὲ γῆς διοφειῖς] Hic & tres sequentes versus è superioribus repetiti sunt, post versum enim 736. collocantur. Sed hinc fortasse tollendi. *Grietus.*

807. Εἴθε δὲ γῆς διοφειῖς καὶ τῆς ἑξῆς] Hæ sunt *περὶ τοῦ λόγου* poëticiæ, quæ nihil ex vero ducunt. *Clericus.*

809. Πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἱερὰ] Πηγαὶ hic videtur initium significare, nam solius πείρατ' posset dici *fontes*, non terræ, tartari, aut cœli. *Clericus.*

Ἀσεμφής, ῥίζῃσι δὴν ἐκέεσσιν ὄρησιν,
 Αὐτοφυής. πρὸθεν γ', θεῶν ἐκποδὲν ἀπάντων,
 Τιτλίῳες ναίεσι, πέρην χάεθ' Ἰοφεροῖο.
 Αὐτὰρ ἐλίσμαρ' αἰοῖο Διὸς κλειπὸν ὀπίκροισι
 Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' ὠκεανοῖο θεμέθλοισι,
 Κότιθ' τ' ἠδὲ Γύγης. Βελάρεάν γε μὴν ἔνν' ἐόντα,
 Γαμβρόν ἐόν ποίησε βαρύκτυπ' ἔννοσίγαι'·
 Δῶκε γ' Κυμοπόλειαν ὀπύειν, θυγατέρα ἰὺν.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτλίῳας ἀπ' ἔρανος ἐξέλασε Ζεὺς,
 Ὀπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη,
 Ταρτάρου ἐν Φιλότῃη, Διὸς χρυσέῳ Ἀφροδίτῃ.
 Οὗ χεῖρες μὴν ἔασιν ἐπ' ἰαχὺν ἔργματ' ἔχουσαι,
 Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατερῶς θεῶν. Ἐκ δὲ οἱ ὤμων
 Ἦν ἑκατὸν κεφαλὰν ὄφισθ', δεινὸν δρᾶκοντα,
 Γλώσσησι δνοφερῇσι λελειχμότες. Ἐκ δὲ οἱ ὄσων
 Θεσπεσίης κεφαλῇσιν ὥς ὄφρυσιν πῦρ ἀμάρυνσε.
 Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομήνοιο,
 Φωνὰ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῆς κεφαλῇσι,
 Παντοίῃσι ὅπ' ἰεῖται ἀθέσφατον. ἄλλοτε μὴν γὰρ
 Φθέγγοντο, ὥς τε θεοῖσι στωιέμεν. ἄλλοτε δ' αὖτε
 Ταύρου ἐριβρύχῳ μὴθ' ἀγέεσσιν ὄσαν ἀγανρῶς.

815

820

825

830

821. Τυφωία] De hoc egimus ad v. 307. Describuntur scelerati homines Jordanis accolæ, quorum historiam & excidium Græcis olim narraverant Phœnices; hoc est, mendaces mendacibus augenda atque exornanda tradiderant. Clericus.

823. Ἐργματ' ἔχουσαι] Scribo θαῦμα ἀκούσαι mirabile auditu. placet. Guetius.

822. Οὗ χεῖρες μὴν ἔασιν ἐπ' ἰαχὺν ἔργματ' ἔχουσαι] Vertunt: *cujus manus quidem sunt ob robur occupatae*, aut *operibus aptae*, quasi *ἔργμα* idem sit hic ac *ἔργον*. Sed quoddam opus memoratur Typhonis, aut Typhoei, seu antequam à Jove vinceretur, seu postquam in Tartara detrusus est? Deinde quid frigidius hac descriptione virium, *cujus manus propter robur habent opera*? Non potuit hoc ferre Fr. Guetius, qui suspicatur legendum *θαῦμα ἀκούσαι*, *mirabile auditu*. Verum tanta mutatione opus non est, cum præsertim non minus frigidum sit, & minus Græcum: *cujus manus sunt in robore*. Cum olim sine notis accentuum & spirituum scriberent Græci ΟΥ, æquè facile potuit efferri *ὄ* non ac *ὤ*, *cujus*, quod si feceris sententiâ egregia erit: *Nec manus, propter vires, habent quidquam quo impediri queant, & pedes for-*
tis

*Immotum, radicibus longis compactum,
 Suâ sponte natum. ante illud verò extra omnes Deos
 Titanes habitant, ultra Chaos caligine obductum.
 Ceterum valdè tonantis Jovis inclyti auxiliarii
 Domus incolunt in Oceani fundamentis
 Cottus atque Gyges. Briareum quippe, fortis cùm esset,
 Generum suum fecit graviter fremens Neptunus.
 Dedit autem Cymopoliam, ut duceret uxorem, filiam suam.
 Ast ubi Titanes è Cælo expulit Jupiter,
 Minimum natu peperit filium Typhoeum Terra magna,
 Tartari in concubitu, per auream Venerem.
 Cujus manus quidem sunt ob robur occupatae,
 Et pedes indefessi robusti Dei: ex humeris verò ei
 Erant centum capita serpentis, horrendi draconis,
 Linguis nigris lambentia: præterea ex oculis ei
 Admirandis in capitibus sub superciliis ignis micabat:
 Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis.
 Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
 Omnigenum sonitum emittentes ineffabilem. interdum enim
 Sonabant, ut Diis intelligere liceret: interdum rursus
 Tauri valdè mugientis robore indomiti vocem ferocis:*

tis illius Dei sunt indefessi. Ἐργματα hîc deducimus ab ἔργω, coërceo, prohibeo. Hoc unum in hac nostra interpretatione paullo durius videri queat, quòd particula negativa sit paullo remotior à verbo. Sed nec desunt ejus rei exempla, & eam omnino postulare videtur sensus.

Clericus.
 825. Ἦν ἐκ τῶν κεφαλῶν] Hoc est, ἦσαν. Dein delenda interpunctio ὅφι^ς δεινοῖς δράκοντι^ς. ὅφι^ς δράκοντι^ς, appositio. γ. sequ. λελεχμέτι^ς scribendum pro λελεχμέτις. *Guietus.*

827. Θεωσιῆς κεφαλῇσιν] Hoc est, θαυμασίαις. *Guietus.*

827. Πῦρ αἰγέρονος] Ignis hîc vocatur oculorum splendor, ut & in sequente versu, nequis putet Poëtam ignem propriè dictum in oculis hujus monstri collocasse. Superant hæc omnem περτολογία.
Clericus.

830. Αἰείσφατον] Mirabilem. *Guietus.*

831. Φθίσανθ', ὥς τι θιοῖσι στανίμῃ] Hic versus est subditivus & delendus. *Guietus.*

832. Ὅσων αἰγέρον] Scribe ὅσων ἦντο vocem emittebant. *Guietus.*

Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντες ἀναιδέως θυμὸν ἔχοντες
 Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν εἰκόντα, θαύματ' ἀκῆσαι.
 Ἄλλοτε δ' ἀδ' ῥοίζαχ', ὑπὸ δ' ἤχεεν ἔρεα μακρὰ. 835
 Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἡματι κείνῳ,
 Καὶ κεν ὄγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀναξεν,
 Εἰ μὴ ἄρ' ὅξυ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
 Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον. ἀμφὶ δ' ἡ γαῖα
 Σμερδαλέον κηνάβησε, καὶ Οὐρανὸς ὄρυς ὑπερθεν, 840
 Πόντος τ' ὠκεανὸς τε ῥοαὶ καὶ τάρταρος γαίης.
 Πλοῦσι δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζεται Ὀλυμπός
 Ὀρτυμνίοιο ἀνακτός· ἐπεσενάχιζε δ' ἡ γαῖα.
 Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
 Βροντῆς τε, σεροπῆς τε, πυρὸς δ' ἀπὸ τοῦ πελώρου. 845
 Πρησῆρων ἀνέμων τε, κερκυνοῦ τε φλεγέθοντος.
 Ἐξέει δ' ἡ χθὼν πᾶσα, καὶ ἔρεος, ἡ δὲ θάλασσα
 Θυε δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκτῆς, πρὶν τ' ἀμφὶ τε κύματα μακρὰ
 Ρίπῃ ὑπ' ἀθανάτων ἑνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
 Τρέας Ἀΐδης δ' ἐνέροισι κατὰ φθιμύοισιν ἀνάσσει, 850
 Τιτῶές δ' ὑποτάτταροι, Κρόνον ἀμφὶς ἑόντες,
 Ἀσβέστος κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊότητος.
 Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὐκ ἤρθ' ἔνθ' ἐόν μύθος, εἶλετο δ' ὄππασιν,
 Βροντῇ τε, σεροπῇ τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
 Πλήξεν ἀπ' Οὐλύμπιο ἐπάλμῳ. ἀμφὶ δ' ἡ πᾶσις 855

833. Ἀναιδέα,] Hoc est. *Impudens*. *Quietus*.

837. Θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀναξεν] Fortè nata est hæc circumstantia ex narratione Phœnicum, qui dicebant inferioris Jordanis accolæ bellum Deo & hominibus indixisse, aut utrorumque hostes ac sprotores fuisse. Quæ loquutiones perperam intellectæ monstra hæc pepererunt, quasi fuisset terræ filius Draco, qui bellum Jovi intulisset. Certè *Lucretius* describens *Epicuri* dogmata de Numine, quod verbo posuit, re sustulit, ita de *Epicuro* loquitur quasi ei bellum intulisset. Lib. I. initio:

*Quare Religio pedibus subiecta vicissim
Obteritur, nos exaquat victoria cælo.* Clericus.

839. Σκληρὸν ἐβρόντησε] Non malè hisce verbis describitur subversio Sodomæ, Gomorræ vicinarumque urbium, de qua vide *Diss. nostram*

Interdum rursus leonis sævum animum habentis :
 Interdum rursus catulis similia, mira auditu :
 Interdum verò stridebat, resonabantque montes alti.
 Et sanè evenisset res inevitabilis die illo,
 Atque ipse mortalibus & immortalibus imperasset,
 Nisi statim intellexisset pater hominūque & Deorum.
 Graviter autem intonuit atque fortiter. circum verò terra
 Horrendè edidit fragorem, & cælum latum supernè,
 Pontusque & Oceani fluctus, & remota loca terræ.
 Pedibus verò sub immortalibus magnus contremuit Olympus,
 Insurgente rege; ingemiscebat autem tellus.
 Ardor verò ab utrisque occupabat cœruleum pontum
 Tonitruque, & fulguris igne ab illo immani,
 Igneorumque turbinum, & fulminis ardentis.
 Fervebat autem terra omnis, & cælum, atque mare.
 Furebant & circum littora undique fluctus magni,
 Impetu à Deorum: concussioque sedatu difficilis oriebatur.
 Expavit autem Pluto inferis mortuis imperans,
 Titanesque sub tartarum detrusi, circa Saturnum
 Ob inexstinguibilem fremitum, & gravem conflictum.
 Jupiter verò postquàm incitavit suum robur, sumsitque arma,
 Tonitruque fulgurque, & coruscans fulmen,
 Percussit ab Olympo infiliens. circum verò omnia

nostram. Clericus.

841. Τάπηες γαίης] Hoc est, remotissimæ partes terræ, quæ est significatio vocis *tartara*. Vide not ad. v. 119. Clericus.

844. Γοειδία πόντον] Hic intelligendum *mare mortuum*, seu lacus Asphaltites. Clericus.

845. Πυρός ὑπὸ τοῦ πλάγος] Scribo & distinguo *πυρός τ' ὑπὸ τ. π.* Guetus.

847. Ἐξ ἧς δὲ χθὼν πῖον] Vicina, nempe, infimis partibus Jordanis; qua de re vide memoratam Dissertationem. Clericus.

852. Ἀσπίς καλῶς] Subintellige ὑπὸ. Guetus.

853. Κέρηναι ἰὸν ῥῶσιν] Hoc est, *ἐπ' ἧς* auxit. Guetus.

855. Πλῆξεν αὖτ' Οὐλύμπιον] An? βῆσεν. ἐπ' αὐτῷ. subintel' igit' *τ' Τυφώα*. Guetus.

856. Ἐπ' αὐτῷ

Ἐπρεσε θεαπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ μιν δάμασε πληγῇσιν ἰμάσας,
 Ἦειπε γωφθεῖς, σενάχιζε ἧ γαῖα πελώρη.
 Φλόξ ἧ κεραυνωθέντ' ἀπέστυτο τοῖο ἀνακτ'
 Οὔρε' ἐν βήσῃσιν αἰδνῆς παιπαλοέσσης 860
 Πληγύντ'. πολλὴ ἧ πελώρη καίετο γαῖα
 Ἀτμῇ θεαπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο καοσίπερ' ὤς,
 Τέχνη ὑπ' αἰζηῶν ὑπὸ τ' ἀτρεῖτα χροάνοιο
 Θαλφθεῖς, ἢ σίδηρ', ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,
 Οὔρε' ἐν βήσῃσι δαμαζόμεν' περὶ κηλέω, 865
 Τήκεται ἐν χθονὶ δῖῃ, ὑπ' Ἠφαίστου παλάμῃσιν.
 Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλα πυρὸς αἰθομένοιο.
 Ρίψε δέ μιν θυμῷ ἀκάχων ἐς Τάρταρον ἄρῳ.
 Ἐκ ἧ τυφώε' ἐς' ἀνέμων μῦ' ὕγρον αἴεντων,
 Νόσφι Νότῃ, Βορέω τε, καὶ Ἀργέσει Ζεφύροιο. 870
 Οἳ γε μὴν ἐκ θεόφιν γνεῖν, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
 Αἱ δ' ἄλλαι μαψαῦραι ἤπιπνείουσιν θάλασσαν,

856. Ἐπρεσε θεαπεσίαι] Α πρῶν, πημπρῶν, πημπρῆαι, πρῶν, πρῆν
 &c. φῶν, βράζω, βράσσω, βράττω, ἀναβράττω. *Guietus.*

859. Τοῖο ἀνακτ'] Ἀναξ, nimirum, ut jam diximus, vox est
 honorifica quæ Regem quidem sonat ut plurimum; sed eximium etiam
 quidpiam significat, quale erat in suo genere hoc monstrum. *Cle-*
ricus.

860. Παιπαλοέσσης] Hoc est, τροχίαις, alias παιπαλοέσσης pro αἰ-
 παλοέσσης. Hom. ἔση δὲ σκοπιῶν εἰς παιπαλοέσσαν ἀνελθὼν, hoc est, αἰ-
 πείαν, ὑψηλὴν. *Guietus.*

860. Οὔρε' ἐν βήσῃσιν] Inter montes Moabitidis & Chananæ
 situs est lacus Asphaltites, in profunda valle. *Clericus.*

863. Εὐτρεῖτα χροάνοιο] Interpres videtur legisse ἀπῆκτα, quod ma-
 gis placet. v. sequ. ὅπερ, hoc est, ὅσπερ. *Guietus.*

865. Οὔρε' ἐν βήσῃσι] In fabricis ferrariis, quæ in vallibus syl-
 vosiis ædificari solent propter lignorum copiam. *Guietus.*

868. Ρίψε] Subintell. Ζεὺς tum pro ἀκάχων an ἀκαχῶν scriben-
 dum? *Guietus.*

870. Νόσφι Νότῃ, Βορέω τε καὶ Ἀργεσίῳ Ζεφύροιο] Hic mirum est
 fieri dumtaxat mentionem trium ventorum, omisso Euro, qui ta-
 men μαψαῦραι non potest vocari. Quod cum non concoquerent nonnul-
 li, legerunt καὶ Ἀργεῖα, Ζεφύρεα τε, quemadmodum habet in Allegoriis
 Joannes Diaconus; quod etiam respicit alter Scholiastes, qui memora-
 tus quatuor ventis cardinalibus, ut vocantur, subjicit: Ἀργεῖος ὁ Ἀπρ-
 λιώτης,

Combussit ingentia capita sævi portent.

Ceterum ubi illud vicit ictibus percutiens,

Cecidit mutilatum, ingemiscebat autem terra vasta.

Flamma verò fulmine icta profliebat à rege,

Montis in saltibus opacis asperis

Percusso. multaque ac vasta ardebat terra

Vapore ingenti, & liquecebat stanni instar,

Quod arte juvenum & in magnum foramen habente catino

Calefactum, vel ut ferrum, quod solidissimum est,

Montis in cavitatibus victum igne urente,

Liquecit in terra divina, sub Vulcani manibus.

Sic sanè liquecebat terra fulgore ignis ardentis.

Abjecit autem illum animo mæstus in Tartarum vastum.

Ex Typhoëo autem est ventorum vis humidè flantium,

Excepto Noto, Boreaque, & Argeste Zephyro.

Qui sanè ex Diis sunt nati, hominibus magna utilitas.

Ast alii sine usu venti inspirant mare,

ἀντης, ὃν λέγει ὁ Ὅμηρος Εὐρῆς: Subsolans quem vocat Homerus Eurum. Recta sine dubio esset lectio, si constaret *ὑπὸ τῷ* ulpiam dici Eurum, cum contrà constet esse occidentalem ventum, qui & Corus vocatur. Plinius Lib. II. H. N. c. 47. Sunt bini, in quatuor cæli partibus; ab oriente æquinoctiali Subsolans, ab oriente brumali Vulturius; illum Apelioten hunc Eurum Graci appellant. A meridie Auster, & ab occasu brumali Africus; Noton & Lyba nominant. Ab occasu æquinoctiali Favonius, ab occasu solstitiali Corus; Zephyrum & ARGESTEN vocant. Præterea eisdem ventos tres commemorat γ. 379. ubi ἀργῆς est etiam epitheton Zephyri, quemadmodum hîc ex vulgata lectiōne. Crediderim hanc omîssionem esse negligentix tribuendam; nam non ignorabat Hesiodus esse Orientalem ventum.

Idem Plinius paullò antea: Vêteres quatuor omnino servavere, per totidem mundi partes (idè nec Homerus plures nominat) hebeti ut mox judicatum est ratione. Vide Homerum Odyss. E. γ. 295. Hesiodus autem Homero in ejuscemodi rebus nequaquam inferior erat, ut satis liquet ex Operibus & Diebus. Obiter notandum Hesiodi ævo vocem *ὑπὸ τῷ* nondum fuisse nomen venti, qui à Zephyro distingueretur; cum jungatur ea vox cum Zephyro, quasi epitheton, quo significetur ejus celeritas, aut simile quidpiam. Clericus.

872. Ἀλλὰ μὲν αὖτις] Μαψαῦτος scribo. Hesych. μαψαῦτος, ματαῖα αὖτις, ἡχῆσαι ποτα. vulgò scriptum αἶμα pro αὖται. ex αὖ sit μὲν retro, in cassum. Sic ex αἶμα, ποταῖα, μὲν mox, αὖτις. Guietus.

875. Ἀλ-

Αἰ δὴ τοι πίπλυσαι ἐς ἡεροειδέα πόντον,
 Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακὴ ἦυσιν αἰέλλῃ·
 Ἄλλοτε δὲ ἄλλαι αἴεσι, Διόσκιδνᾶσί τε νῆας,
 Ναύτας τε φθείρῃσι, κακῶ δὲ ἔ γίνεται αἰλκή,
 Ἄνδράσιν οἳ κείνοισι σιωπᾶντων κῆ πόντον.
 Αἰ δὲ αὖ καὶ κῆ γαῖαν ἀπείραντον ἀνθεμόεσσαν
 Ἔργ' ἐργὰ φθείρῃσι χαματηγνέων ἀνθρώπων,
 Πιμπλῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέα κολοσυρτῶ.

875

880

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσαν,
 Τιτλώεσι ᾗ πριάων κρίναντο βίηφι,
 Δὴ ῥα τότε ὤτρυνον βασιλόμενῳ ἠδὲ ἀνάσσειν,
 Γαίης φρεσμοσιῶσιν, ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζεῦ,
 Ἀθανάτων. ὃ ᾗ τοῖσιν εὖ διεδάσαστο πριάς.
 Ζεὺς ᾗ θεῶν βασιλῆς πρῶτῳ ἄλοχον θέτο Μῆνιν,
 Πλείστα θεῶν εἰδῆαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἤμελλε θεῶν γλαυκῶπιν Ἀθήνην
 Τέξεσθαι, τότε ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
 Αἰμυλίοισι λόγοισιν ἐλὼ ἐγκάτθετο νηδυνὶ
 Γαίης φρεσμοσιῶσιν, καὶ Οὐρανῶ ἀστερόεντι·
 Τὼς γάρ οἱ ἐφρασάτω, ἵνα μὴ βασιληίδα πριμῶ
 Ἄλλ' ὅτι ἔχῃ, Διὸς ὄντι, θεῶν αἰειγμετάων.
 Ἐκ γὰρ τ' εἴμαρτο πείφρονα τέκνα γνέσθαι.
 Πρῶτῳ γὰρ κέρῳ γλαυκῶπιδα Τεταγμένην,

885

890

895

875. Ἄλλοτε δὲ ἄλλαι αἴεσι] Ἀλλῃ scribendum. *Guietus*.

880. Κολοσυρτῶ] Α πόλῳ versio, πάλῳ ἢ πόλῳ, pulvis, πάλῳ, χάλῳ, unde κολοσυρτίς. *Guietus*.

881. Τιμῶν] Subintell. ἔτιχα. *Guietus*.

884. Εὐρύοπα Ζεὺς] Ab εὐρύοπης, seu εὐρύοπας, εὐρύοψ. *Guietus*.

885. Εὖ διεδάσαστο] Scribo εὖ. *Guietus*.

885. Διεδάσαστο πριάς] Hoc est, munera illis divisit, sed posteritas eos honores intellexit de iis, quibus singula Numina praeesse postea credita sunt. *Clericus*.

886. Ἀλεχον θέτο Μῆνιν] Clarum est hic allegoricum esse matrimonium, quod Regi conjunctius nihil esse debeat quam prudentia. *Clericus*.

888. Ἀθήνη] Deam disciplinarum & fortitudinis meritis Prudentiae filiam facit Poeta; cum absque hac nulla sit vera fortitudo, nec eruditio.

Qui utique incidentes in obscurum pontum,
Clades magna hominibus gravi sæviunt turbine,
Abbi autem alii flant, dissipantque naves,
Nautasque perdunt. mali autem non est remedium
Viris qui illis occurrerint in ponto.

Iidem rursus per terram immensam floribus ornatam
Opera jucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,
Replentes pulveremque & molesto palearum strepitu.

Sed postquam sanè laborem Dii beati perfecerunt.
Cum Titanibus autem pro honore pugnarunt vi,
Jam tum jubebant regnare atque imperare,
Ex Terra consilio, Olympium latè cernentem Jovem
Immortalibus. Hic verò inter illos benè distribuit munia.
Jupiter autem Deorum Rex primam uxorem duxit Metim,
Plurimum ex Diis edoctam, & mortalibus hominibus.
Sed cum jam esset Deam cæcis oculis Minervam
Paritura, tum demum dolis animo decepto
Blandis sermonibus in suam condidit alvum,
Telluris consiliis, & Cæli stellati.
Sic enim consuluerunt, ne regiam honorem
Alius haberet Jovis loco Deorum sempiternorum.
Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos nasci.
Primam quidem virginem cæcis oculis apud Tritonem genitam,

eruditio. Ceterum *A'θίνα* est, Phœniciâ linguâ, *עברת* *erbas*, hoc est, fortis, ut ab aliis jam animadversum. *Clericus*.

890. *Δίῳ φρένας ἐξαπατήσας*] Subintellige *τὴν μέν*. *Guietus*.

891. *Εὐὸ ἰσχυρὸς καὶ δυνάμει*] An *ἰς καὶ δυνάμει* divisim scribendum? Sic
9. 899. pro *ἐν καὶ δυνάμει* scribendum ut hic *ἰς καὶ δυνάμει*, aut *ἰς καὶ δυνάμει*. *Guietus*.

895. *Τετταγίνας*] Sic dicitur Minerva quasi genita à capite Jovis, nam si scribamus Phœniciis litteris *עברת* *ibrisho*, intelligemus deducendam vocem à *עבר* *resh*, quod, pro mutatione solent *ר* & *ש*. idem esse potuit ac *עשר* *resh*, Chaldaicè & Syriacè *caput*. Ejus antiquæ vocis significatio remanserat etiamnum apud Athamanas. *Hesychius*: *Τετταγίνας*, *Νέμερς* ἢ *Καλοφάνης* φησὶ τὸ κεφαλὴν καλεῖν *A'θίνας*. Apud Cretenses, idem hac voce significatum esse auctor est *Eustathius* in *Iliad.* Δ. Ed. Rom. p. 504. Hanc quidem circumstan-
tiam

Ἴσον ἔχουσιν πατρὶ μῆϑ' καὶ ὀπίφρονα βαλὺν.
 Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρ' αἰ παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
 Ἡμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα.
 Ἀλλ' ἄρ' αἰ μιν Ζεὺς πρὸθεν ἐλὼ ἐγκάτθετο νηδυῖ,
 ὧς δὴ οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε. 900
 Δάπερον ἡγάγετο λιπαρὸν θέμιν, ἣ τέκεν Ὠρεας,
 Εὐνομίῳ τε, Δίκῳ τε, καὶ Εἰρήνῳ τε θαλῆαν.
 Αἴτ' ἐργ' ὠρεάισι κατὰ θνητοῖσι βροτοῖσι.
 Μοίρας θ', ἥς πλείστῳ πρὶν πῶρε μητίετα Ζεὺς,
 Κλωθῶ τε, Λάχεσιν τε, καὶ Ἀτροπῶν· αἱ τε διδῶσι 905
 Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε.
 Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμῃ Χάριτας τέκε καλλιπαρήγας,
 Ὡκεανῶ κέρη, πολυήρατον εἶδ' ἔχουσα,
 Ἀγλαΐῳ καὶ Εὐφροσύνῳ, Θαλίῳ τ' ἐρατεινῷ.
 Πῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρ' εἶβeto δερκομηράων 910
 Λυσιμελῆς· καλὸν γὰρ ὑπὸ ὀφρύσι δερκισύωνται.
 Αὐτὰρ ὁ Δήμητρ' πολυφόρβης ἐς λέχ' ἦλθεν,
 Ἡ τέκε Περσεφόνῳ λυκώλενον, ὣς Ἀΐδωνός

tiam Palladis natalium hic non tradit Hesiodus, sed summo consensu reliqui omnes Mythologi & Poëtæ habent. Facile est intellectu cur sapientissima Dea & Artium Præfecta è cerebro, vel capite Jovis nata putetur, cum caput existimetur esse sedes animi. Aliæ vocis Etymologiæ non sunt flocci faciendæ, si cum hac conferantur. Τετο-
 γένειαν verterant Romani veteres Capitam. Ovidius sub finem Lib. III. Pastorum:

Parva licet videas Capita delubra Minerva,

Quæ Dea natali cœpit habere suo.

Nominis in dubio causa est, capitale vocamus

Ingenium follers; ingeniosa Dea est.

An quia de capitis fertur, sine matre, paterni

Vertice, cum clypeo profuisse suo? Clericus.

896. Τετογένειαν] Audacem, terribilem. *Grietus.*

899. Εἰν ἐγκάτθετο νηδύν] Hoc est, prudentiam perpetuò sibi adesse consiliariam voluit, nec umquam eam dimisit. *Clericus.*

900. ὧς δὴ οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε] Bonum & malum omnia significant, apud Homerum, & in Hebræico etiam sermone. Vide not. ad Genes. III. 5. *Clericus.*

901. Θέμιν] Dea hæc est Præses Justitiæ, quæ non minùs ac Prudentia

Par habentem patri robur, & prudens consilium:
Ceterum deinde sanè filium Deorum regem & virorum
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed illam sanè Jupiter antè in suum condidit ventrem;
Ut, nempe, ei indicaret Dea bonumque malumque.
Postea duxit splendidam Themis, quæ peperit Horas,
Eunomiámque, Dicénque, & Irenen florentem:
Quæ opera matura faciunt mortalibus hominibus:
Parcásque, quibus maximum honorem dedit prudens Jupiter,
Clothóque, Lachesínque, & Atropon: quæ dant
Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.
Tres verò ei Eurynome Gratiæ peperit pulcras genas habentes,
Oceani filia, peroptabilem formam habens,
Aglaíam & Euphrosynen, Thaliámque amabilem:
Quarum è palpebris amor destillat contuentium
Solvens membra: jucundum verò sub superciliis adspiciunt.
Porro hic Cereris multa nutrientis ad lectum venit,
Quæ peperit Proserpinam formosam, quam Pluto

dentia Regibus necessaria est. Si scripseris Phœniciis litteris $\Theta\eta\tau$, illico liquebit esse vocem Phœniciam, à $\Theta\eta$ integer, probus, ita ut nomen Themidis integritatem sonet. Clericus.

Ibid. $\text{H}^{\circ} \pi\acute{\iota}\kappa\alpha\varsigma \Omega\rho\alpha\varsigma$] Hora est ab Hebræica voce חור , or, quæ lucem sonat propriè, & tralatitio significatu cognitionem, quæ in Rege unà cum integritate conjuncta esse debet. Posset huc fortè trahi conjunctio Urim & Thummim, in Pont. Maximo Hebræorum. Affinitas Horarum harumce cum Dea Justitiæ significatur earum nominibus Εὐνομία , Δίκη & Εἰρήνη , quæ sunt Justitiæ consecraria, & veræ eruditionis comites. Clericus.

903. $\text{Αἴτ' ἔργ' αἰρεῖται}$] Fortè $\alphaἰρεῖται$ ab $\alphaἰρεσία$. *Quietus.*

904. $\text{Μοῖρας θ' ἥς παλαιοὶ πάλω ποτὶ μητέρα Ζεὺς.}$] Quamvis affinitas sit inter Justitiam & munus harum Dearum; non est credibile hos versus esse Hesiodi, cum alios parentes Parcís tribuerit antea v. 215. Homo ineptus, qui supplere conatus est quod non deerat Hesiodo, sed deesse putabat, hos de Parcís versus adfuit, & fortasse plures. Clericus.

909. $\text{Ἀγλαίῃ κ' Εὐφροσύνῃ}$] Scrib. $\text{Ἀγλαίῃ κ' Εὐφροσύνῃ.}$ π hic deesse videtur. *Quietus.*

912. Δήμητρός] De Cerere & Proserpina, egimus antea ad versus 450. & 774. Clericus.

Ἡρπασεν ἥς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
 Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐρχόσαστο καλλιόμοιο,
 Ἐξ ἥς αἱ Μῆσαι χρυσάμπυκες ἐξεγμύοντο
 Ἐννέα, τῆσιν ἄδον θαλίσαι, καὶ τέρψις αἰοιδῆς.
 Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἀρτεμιν ἰοχέαιραν,
 Γμερόεντα γόνον πατρὶ πάντων ἐργαίωνων,
 Γεῖνατ' αἶψ', αἰγιόχοιο Διὸς Φιλότῃς μιγῆσαι.
 Λοιοδοτάτῃ δ' Ἡρῶν θαλερῶ ποιήσας ἀκροῖνι.
 Ἡδ' Ἡβῶν, καὶ Ἀρηά, καὶ Εἰλείθυαν ἔπικτε,

913

920

914. Ἐδωκε δὲ μητίετα Ζεύς] Concessit ut caperet. *Gnietus.*

915. Μνημοσύνης] Vide not. ad. γ. 52. *Clericus.*

918. Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα] De nomine Latonæ, egimus ad γ. 406. Nunc dicendum quare ejus filius vocaretur Φοῖβος Ἀπόλλων, nam passim ita appellatur ab Homero, quasi Apollo sit cognomen. Si autem scribas Hebraicè: פֶּה-בּוֹ הַבּוֹלֶלֶן *phe-bo hapollon*, Linguae Hebraicæ peritus statim interpretabitur *os in eo mirum*, quod apprimè convenit Deo fatidico. Vide dicta de Phæbe, ad γ. 404.

Ibidem. Καὶ Ἀρτεμιν ἰοχέαιραν] Phœnicio charactere *מרתה הארתמי*, significat, *mons admiratio mea*, ab מרת *har*, *mons* & תמה *thamah*, *admiratus est*. Diana, nimirum, venatrix montibus maximè delectabatur. Antiquissimus hymnus in Dianam, qui Homero tribuitur, sic eam describit:

Ἡ κατ' ὄρη αἰόοντα, καὶ ἀκρεῖας ἡγεμείσας

Ἀγρῇ τερπομένη παγχρύστα τίξαι πτερίν.

Qua per montes umbrosos & promuntoria ventosa, venatione oblectata totum aureum arcum tendit. Sic ipsa, apud Callimachum in Hymno, qui ipsi inscriptus est, loquitur, γ. 19.

——— ἀπὸν δ' ὅτ' Ἀρτεμὶς ἄστυ καί τεισιν,
 Οὐρεῖσιν οἰκήσω.

Rarè Diana in urbem ibit, in montibus habitabo. Vide ejusdem Hymni vs. 3 & 18. Apud Lucianum, in Dialogis Deorum, p. 212. T. I. dicitur ὄρη, *montana*; & p. 217. T. I. Amor negat se posse vulnerare Dianam *φεύγουσαν αἰεὶ διὰ τ' ὄρων*, *fugientem semper per montes.* Talia innumera possent proferri.

Observandum hic & alibi clarè distingui Apollinem & Dianam à Sole & Lunà, qui γ. 371. dicuntur Hyperione & Thia nati. Attamen constat postea Apollinem quidem & Solem unum Numen creditum fuisse, Lunam verò ac Dianam alterum; quod idè factum puto, quia Apollinis quidem animum, post mortem, in Solem ivisse, ut æternæ illi flammæ præesset, dicebant antiquissimi Poætæ; Dianæ verò mentem Lunam insedisse. Genus hoc fuit adulationis, quo vetustissimi

Rapuit sua à matre, dedit autem sapiens Jupiter.
 Mnemosynen verò deinceps amavit pulchricomam,
 Ex qua Musæ aureis reticulis revinctæ nata sunt
 Novem, quibus placent convivium, & oblectatio cantûs.
 Latona autem Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
 Suavissimos liberos præ omnibus cœlicolis,
 Peperit sanè, Ægiocho Jovi concubitu mista.
 Postremam verò Junonem floridam duxit uxorem.
 Hac autem Heben, Martem, & Lucinam peperit,

tustissimi Græci prosequuti sunt liberos Jovis. Sic & Ægyptii Isidi adulati erant, cùm columnæ, sepulcro Isidis impositæ, cùm alia, tum etiam hæc inscripissent: * Εγώ εἰμι ἡ ἐν τῷ αἶθρῳ τῇ Κυτὶ ἐπιτίλλασαι: Ego sum, quæ in Canis sidere exorior. Indidem factum ut stellis omnibus imposuerint nomina illustrium virorum & foeminarum; quæ de re agit Hyginus, in Lib. II. Poëtici Astronomici, de signorum cœlestium Historiis. Clericus.

919. Γέναι' ἄρ' αἰζώχῃ] Scrib. γέναι' ἐν αἰζώχῃ. placet. *Guictus.*

921. Λαιδονέτην δ' Ἡρῶν θαλαρπὴν ποιήσατ' ἀκραιφνέ] Attamen hæc sola legitima uxor habita, ceteræ omnes pellices. Dicitur, apud *Lucianum*, Jovis ἡ νόμος γαμοτῆς legitima conjux, in Dialogis Deorum p. 192. Tom. I. & Jovi συμβασιαλέων, p. 213. Clericus.

922. Ἡρῶν] Hæc Dea fuit juventutis præses, quam nomen traxisse liquet, ex Hebraïca voce זר eb, viror, qui juventutis est Symbolum; quòd plantæ tum vigeant maximè, cùm maximè virent. Hinc apud Poëtas, passim viridis juvenis dicitur, imò & senectus cùm contingit eam juventuti esse similem. *Virgilius* Æneid. V, 295.

Euryalus formâ insignis VIRIDIQUE juventâ.

Idem Lib. VI, 304. de Charonte:

Jam senior, sed cruda Deo VIRIDISQUE senectus.

Ibidem. Ἀρεα.] Notissimum est Martis sedes haberi montes Thraciæ, quos aut filius Jovis, Thessaliæ Regis, aut ex ejus posteris quispiam insedit, unde dictus est ἡρῆ bari, hoc est, homo montanus, nam, ut diximus, ἡρ est mons, ὄρεα. Cùm autem ex bello & latrociniiis viveret, creditus est post mortem præesse bello, cui tam sæpè vivus interfuerat. Elegans est descriptio palatii Martis, apud *Statium* Lib. VII. Thebaïdos, ubi de Mercurio ad illum misso, cujus descriptionis hoc est initium:

*Hic sterile delubra notat Mavortia sylvas,
 Horrescitque tuens, ubi mille furoribus Æli
 Cingitur adverso domus immansueta sub Æmo:*

I

qui,

• *Diodor. Siculus Biblioth. Lib. I. p. 24.*

Μιχθεῖς ἐν Φιλότῃ θεῶν βασιλῇ καὶ ἀνδρῶν.
 Αὐτὸς δὲ ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τειτοχμέαν,
 Δεινὴν, ἐρεκύνδοιμον, ἀγέερατον, ἀτρυτώνην,
 Πότνιαν ἣ κέλαδοί τε ἄδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε.

qui, ut notum, mons est Thraciæ. Hinc à Thracibus Mars impensè cultus. *Herodotus* Lib. V. c. 7. Θεοὶ δὲ σέβονται μόνες τῆςδε, Ἀρεὰ, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἀρτέμιον: Deos hos solos colunt, Martem, Liberam, Dianam. Ac sanè mores eorum cum ejusmodi Religione consentiebant. Idem Scriptor paullò ante de moribus Thracum: ὄργῃ δὲ καὶ κλέμεν, γῆς δὲ ἐργάτῳ ἀπρόγατον· τὸ ζῆν δὲ πᾶσι πολέμῳ καὶ λαϊκῷ κλέμεν: otiosum esse honestissimum, agricolam verò contemptissimum. E bello atque rapto vivere pulcerrimum. Clericus.

Ibidem. Εἰλείθυαν] Vox ἡελιδία *heilidia* aliunde non potest deduci quàm ab ἡελιδ *heilid*, hoc est, fecit parere; sic enim formari potest *Heiphil* in verbo ἡλιδ *jelad* peperit, æquè ac in aliis verbis ejusdem formæ. Quàm hoc autem nomen benè conveniat Dæ partui præfidi nemo non videt. Observatu dignum est distingui hoc Numen à Diana, cùm ab *Hesiodo*, tum à Scriptore antiquissimo *Hymni in Apollinem*, qui *Homero* tribui solet, narrat enim primum *Eileithyiam* nescivisse Latonam parturire, deinde ait advocatam è cælo fuisse, & partum Latonæ venientem accelerasse. Sic habet γ. 97.

Μῆτι δὲ σὺν ἐπίπυσσεν μοῖρ᾽ ἑλιδίας Εἰλείθυα

Sola nescierat partus laborem levans Eileithyia.

Postea γ. 15.

Εὐτ' ἐπὶ Δήλῳ ἔβαινε μοῖρ᾽ ἑλιδίας Εἰλείθυα

Τῷ τότε δὴ τόκος ἔειλε· μῆροισι δὲ πεκίεσθαι.

Ubi in Delo incessit partus dolores levans Eileithyia, tunc illam partus cepit, & parata erat parere. Qui ergo factum ut Diana cum hoc Numine misceretur & partibus etiam præficeretur? Qui potuit credi πᾶσι πεκίεσθαι μοῖρ᾽ ἐπὶ παρθένῳ ἔσθαι, ut utar verbis Junonis apud * *Lucianum*? Nimirum, credebant Lunæ Numen præesse partui, quod præsit mensibus, intra quorum certum numerum foetus in lucem eduntur; cùmque eo Numine miscbant Dianam, quæ, eo pacto, quamquam virgo, obstetricis munere fungi statuebatur. Aliam rationem comminiscitur *Callimachus*, *Hymno in Dianam* γ. 20. & seqq. ubi sic Dea loquitur:

Πόλιν δὲ ἐπιμύθεον ἀνδρῶν
 Μῦθον ὅτ' ὀξείασι ὑπὲρ ὠδύνας γυναικῆς
 Τεισσύμεναι καλέουσι βοηθῶν ἥσι μοι μῆρες

Γει.

* *Tom. I. p. 213. in Dial. Junonis & Latona.*

Mista concubitu Deorum regi & hominum.

*Ipse verò ex capite, caesus oculis præditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam: cui clamorésque placuerunt, belláque pugnaque.*

Γεννομένη τοι παρ' ἑστὸν ἐπικλήρουσιν αἰρήγειν
Ὅτ' ἔμ' κ' ἴκταται, κ' ὅσ' ἤλγησε φέρεται
Μήτηρ.

Urbibus verò admiscebor hominum, tantum cum acutis patiendi doloribus mulieres oppressa vocant me opitulatricem; quibus me Parca, ne primum nata sum; sortem assignarunt opem ferendi; quoniam & cum me pareret, & cum me ferret non doluit mater. Sed commentum hoc est Callimachi, qui credidit indignum Dea esse dolere, instar mulierum; non sententia antiquissimorum Græcorum, qui Diis incommoda, imò & vitia humanæ naturæ tribuere solent. Philosophi postea, cum non possent hæc concoquere, ad allegorias conversi sunt; & Poëtis recentioribus corrumpendæ veteris Historiæ, dum *θεογενεσίῳ* volunt loqui, occasionem præbuerunt. At qui me audiet id antiquissimam Græciæ famam esse credet, quâ humana Diis tribuuntur, quod ejusmodi rerum fingendarum nulla ratio fuerit, si aliter sensissent Græci. Imò verò periculosissimum fuisset *θεογενεσίῳ* de Deo sentientibus talia obtrudere. Contrà verò & Philosophi & recentiores Poëtæ graves rationes habuerunt, cur humana incommoda & vitia Diis detraherent; nec sine Religionis specie, adprobationeque audientium turpes de Diis historias mutare aggrediebantur, quod non semel facit in hisce Hymnis Callimachus, & præsertim quidem Hymno in Jovem. Sed ne conjecturis agere videamur, en locum ex Hymno Homérico in Apollinem, in quo contraria affirmantur
v. 91.

Ἀπὸ δ' ἐνὶ κοίτῃ π' ἔντα τόκῳ αἰλῶται,
Ὡδύνοντι πέπρωτο.

Latena novem diebus & novem noctibus incredibilibus doloribus torquebatur. Dabimus etiam auctorem gravissimæ sententiæ de Luna partum præfide. Is est Cicero de Nat. Deorum Lib. II. c. 207. Dianam, inquit, & Lunam eandem esse putant; cum — Luna à lucendo nominata sit, eadem est enim Lucina. Itaque ut apud Græcos Dianam eamque Luciferam: sic apud nostros, Junonem Lucinam in pariendo invocant. — Adhibetur autem ad partus, quod ii maturescunt aut septem nominantur, aut plerumque novem Luna cursibus; qui quia mensa spatia conficiunt, menses nominantur. Clericus.

924. Ἀπὸ δ' ἐνὶ κοίτῃ π' ἔντα τόκῳ αἰλῶται] Hoc est, solus. Adoptavit fortè sibi filiam; quam ipse educare atque erudire voluit. Clericus.

926. Κέλαι δ' αἰὲν αἰὲν] Bellici clamores. Guetius.

Ἡρῇ δὲ Ἡφαίστην κλυτὸν ἐν Φιλότῃ μιγῆσαι
Γέναιτο, (καὶ ζαμμένησε, καὶ ἤρυσεν ᾧ παρακρίτῃ)
Ἐκ πάντων τέχνησι κέκασμῆνον ἔργωνίωνων.

Ἐκ δὲ Ἀμφιτρίτης καὶ ἐλατύπῃς Ἐννοσιγαίης

930

Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας ὅς τε θαλάσσης
Πυθμῆ' ἔχων, παρὰ μητρὶ Φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναΐφ χρυσέα δῶ, δεινὸς θεός. αὐτὰρ Ἀρῇ
Ῥινότορῳ Κυθήρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἐπικτεν
Δεινὸς, οἳ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι Φάλαγγας

935

Ἐν πολέμῳ κρυόεντι σὺν Ἀρῇ περλιπόρθῳ,
Ἀρμονίῳ θ', ἔνδ' Κάδμῳ ὑπέρθυμ' ἔστ' ἀγκυλῶν.
Ζῆνι δὲ ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύνδιμον Ἐρμῖν,
Κήρυκι ἀθανάτων, ἱερὸν λέχ' εἰσαναβῆσαι.

927. Ἐν φιλότῃ μιγῆσαι] Legendum ἢ φιλότῃ μιγῆσαι, nam quem-
admodum Jupiter solus genuisse dicitur Minervam: sic & Juno ζα-
μμένησε καὶ ἤρυσεν ᾧ παρακρίτῃ, int'ndit vires, & contendit cum suo mari-
to, genuitque iola & peperit Vulcanum. Sic quoque legit Scholia-
stes, qui habet: ἔστ' ἢ Ἡφαίστην ἐν μέγῃς Ἡρῇς εἰσάγει, hic (Hesio-
dus) ex sola Junone Vulcanum inducit; ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἡρῇς,
Homerus verò ex Jove & Junone. Ex Hesiodi sententia, adoptavit Ju-
no celeberrimum fabrum, qui vocabatur Ἡφαίστος, Phoeniciis litte-
ris κηψκθν ephescho, hoc est, qui coquit in igne, nimirum, me-
talla; nam κηψ est cox't, & κηψκθ ignis, unde Græcè ἱεῖα, focus.
Sic legit hunc locum Hesiodi Lib. Gyraldus, ostenditque olim ita le-
ctum. Clericus.

928. Καὶ ζαμμένησε] Α ζαμμένης, ζαμμένη, ἐργάζομαι. Guic-
ius.

931. Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας] Nomen τριτῆ deduxerim à
τρη retet, timor, aut à τρη retat, Chaldaïcè tremuit & Arabicè,
tumultum excitavit, clamorem eiecit. Nomen non malè convenit
Deo cui tribuitur.

Buccina, quæ, medio concepit ut aëra ponto,

Littora voce replet sub utroque jacensia Phæbo.

Quæ verba sunt Ovidii, Metam. l. Clericus.

934. Φόβον καὶ Δεῖμον ἐπικτεν] Hæ sunt manifestò poëticae personæ,
quibus nihil superest historiarum. Sed comites belli sunt Terror & Mo-
tus, sive inferantur aliis, sive iis agitemur. Clericus.

937. Ἀρμονίῳ θ' ἐνδ' Κάδμῳ ὑπέρθυμ' ἔστ' ἀγκυλῶν.] Ingeniosè Sam-
Bochartus Chanaanis Lib. l. c. 19. nomen Cadmæ conjicit significare
ejus

*Juno autem Vulcanum inclitum, concubitu non mista,
Peperit, (ac vires intendit, & contendit cum suo marito)
Præ omnibus artibus ornatum cœlicolis.*

*Ex Amphitrite autem & valdè resonante Neptuno
Triton latè potens natus est magnus: qui maris
Fundum tenens apud matrem caram & patrem regem
Incolit aureas ædes, magnus Deus. sed Marti
Clypeos diffecanti Venus Terrorem & Metum peperit
Graves, quique virorum densas turbant phalanges
In bello horrido, unà cum Marte urbes devastante,
Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit uxorem.
Jovi verò Atlantis filia Maia peperit gloriosum Mercurium,
Præconem Deorum, sacrum lectum conscendens.*

ejus patriam; erat, nimirum, קדמוני Kadmoni, ex iis Cadmonais de quibus Moses Gen. XV, 19. Harmoniam verò dictam ex monte Hermone, quæ pars fuit Antilibani, ad ortum fontium Jordanis. Clericus.

938. Ἀτλαντὶς Μαίαν τέκεν κούρην Ἐρμῆν.] Primùm, hic animadvertendum Maiam, quæ fuit una Pleiadum, dici filiam Atlantis altissimi montis, qui cœlum ipsum ferre dicebatur; ob nexum, scilicet, & viciniam. Deinde Pleias hæc dicitur Maia, hoc est, מים si-ve aquosa, nam מים majim aquæ dicuntur, à veteri singulari מ mai aqua. Aquosa autem nomen optimè convenit nobilissimæ Pleiadum, quandoquid in Pleiades passim imbrifera, madida & aquosa dicuntur à Poëtis; quòd iis, initio veris, orientibus, pluvium solet esse cœlum. Vide collecta hanc in rem à Nicol. Loydio in Lex. Historico. Filius hujus Pleiadis dictus est Ἑρμῆς, hoc est, מרמ herma, quod à Radice מרמ, haram, calliditate usus fuit. Quo nomine egregiè describitur indoles Dei turum, & fraudium. Quam in rem legendus Hymnus in Mercurium, ex quo pauculos dumtaxat versus, quibus describitur ejus ingenium, proferemus; ubi ita de Maia, v. 13. & seqq.

Καὶ τίτ' ἔγενετο παῖδα πολύτροπον, ἀνδραγαθήν,
Ἀνίστη', ἱλατὴν βαῶν, ἡγήτορ' ὀνείρων,
Νυκτὸς ὀππλητῆρα, καὶ τὰ ἔξῃς.

Tunc peperit filium vasfrum & blandiloquum, prædonem, abactorem hominum, ducem somniorum, noctis spectatorem &c. Hæc epitheta Mercurii, historiæ ejus fraudium, quam multis prosequitur, in sequentibus confirmat Poëta. Clericus.

940. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε Φαίδιμον υἱόν] Quoniam hic est primus, qui ab Heliodo ex Deo & mortali muliere genitus dicitur, inquirendum est hoc in loco in rationes, ob quas ab antiquissimis Græcis nonnulli filii Deorum crediti & dicti sint, quos non diffitebantur ex mulieribus natos; quales fuere Bacchus & Hercules Thebani, aliique innumeri. Sed antea animadvertendum est horum generationem narrari, post Deorum omnium natales ex Deabus; unde intelligere est mulierum hosce liberos esse natos iis temporibus, quibus jam primi Græciæ coloni Dii habebantur, & colebantur, nec tamen planè memoria obsoleverat, quâ & ipsos homines fuisse constabat. Memorantur enim hi novi Dii, ex aliis cælo jam receptis, nati; quorum tamen parentes numquam cum mortalibus concubuisse dicti essent, nisi crediti fuissent & ipsi mortales fuisse.

Quod cum ita sit, triplici de causa homines potuere Deorum filii dici & credi. Prima est petita ex antiquissimorum Græcorum dialecto, in qua à Diis nati & que educati dicebantur quicumque aliqua in re Diis similes esse judicabantur. Reges, qui imperare videbantur hominibus, ut Jupiter Diis & Regibus, propterea vulgò dici solebant Διογενεῖς & Διοτρεφεῖς, à Jove geniti & educati, ut ex innumeris Homeri locis liquet. Sic loquitur Poëta Iliad. B. γ. 196.

Θυμὸς δὲ μέγας ἐπὶ Διοτρεφῶ βασιλῆϊ

Τυμὴ δ' ἐκ Διὸς ἐπὶ Φιλῆϊ δὲ ἰ μνηστῆρ' Ζεὺς.

Ira est magna à Jove nutriti Regis. Honor autem à Jove est, & illum (Regem) amat consiliarius Jupiter. Ad quem locum, sic habet Eustathius: Εὐφημηνύει διὰ τὴν διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς τὰς βασιλεῖς λέγει. ἔχ' ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἔλκεται, ἀλλ' ὅτι ἐξ αὐτοῦ αὐτοῖς ἡ πρῆξις: ostendit cur Reges dicat à Jove natos & educatos, non quia ex Jove genus ducunt, sed quia ex illo est iis honor. Callimachus Hymno in Jovem γ. 76. & seqq.

Αὐτίκα χαλκῆας μὲν ὑδαίομεν Ἡφαίστιο,
Τάχιστα δ' Ἀρήϊον, ἱππατῆρος π' Χιτωνῆς
Ἀρτίμιον. Φαίδος δὲ Δύρης εὐσιδῶτα οἶμος.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες ἐπεὶ Διὸς ὑδὲν ἀγαπῶν
Θειόπρον.

Primò quidem fabros canimus esse Vulcani, Milites deinde Martis, Venatores verò Chitones Diana, & Phœbi qui lyra probè sciunt modos. At ex Jove sunt Reges, quandoquidem Regibus nihil divinius est quàm Jupiter.

Quæ verba nos admonent secundæ rationis, ob quam mortales immortalium filii dici potuerunt. Nimirum, in Lingua Phœnicia, pater artificum dicitur is qui eorum artificium primus invenit, & magister discipulorum. Vide Genes. IV, 21. ubi pater artificum dicitur

tur qui primus eos artem docuit. Sic & Propheta dicitur *pater* discipulorum suorum, 1. Sam. X, 12. & discipuli *ejus filii*, 2. Reg. II, 3. IV, 38. Sic Æsculapius & Orpheus dicti sunt Apollinis filii, quòd ab eo Medicinam didicerint. Hinc etiam *Dei filii* dicti, qui Dei virtutes imitabantur, ut liquet ex Gen. VI, 2.

Tertiò filios Deorum dixerunt eos qui ex Sacerdotibus, vel aliis fraudulentis hominibus, nati erant; ut honori puellarum, quæ ab iis ludificatæ fuerant, consuleretur. Cùm, nempe, in lucis Diis illis sacris gravidæ factæ essent, aut compressæ à Sacerdotibus indutis eo ornatu, quo statux Deorum indui solebant; non sine quadam specie veri, apud rudes populos, poterant dicere se ex Diis gravidæ esse; rumorémque ejusmodi occultè adjuvantibus Sacerdotibus, res tandem credulis pro comperta habebatur, præsertim si nati ex furtivo concubitu postea rebus gestis aut inventis famam sibi parerent. Apud Ovidium Metam. III. Juno sub persona Beroës nutricis Semeles, ita hanc alloquens inducitur ————— Optem

Jupiter ut sit, ait: metuo tamen omnia. multi

NOMINE Divorum thalamos iniere pudicos.

Hinc videmus, ex fabula Penthei, non faciliè creditum Bacchum illum Thebanum esse filium Jovis. Sed est insignis hanc in rem Historia, apud Dionysium Halicarnassensem, summi judicii historicum, Lib. I. Ant. Rom. p. 62. quam integram proferemus. Cùm ergo narrasset artibus Amulii Iliam, vel Rheam, Numitoris filiam, factam esse Sacerdotem Vestæ: περίτρη, inquit, ὑπὲρ ἑτὴ τὴν Ἰλίαν ἰλθῶσαν εἰς ἱερὸν ἄλλοι Αἴρι, ὑδατὶ ἀγνῇ χρηιδῆς ἔταρα. ὃ πρὸς τὰς θυσίας ἱμελλας χρῆσθαι. βιάζεται τις ἐν τῷ τιμῇ τῷτον δὲ πρὸς μὴ ἀποφαίνουσι τῷ μητρῶν ἵνα γαίῳ τῷ κέρει, ἐρῶνται τῷ παιδίσκῃς. αἱ δὲ, αὐτὸν τῷ Αἰμύλῳ, ὅτε ἐπιθυμίας μῶλλον, ἢ ἐπιθυλῆς ἔταρα, φρεσὶ ἀμύμονι τι ὅτῳ οἱς ἐκπληκτικώτερος ἐφθίσταται ἱμελλας καὶ τὸ τῷ ὄψινος γυναικὸς εἰς ἀσπερὶς αἰς μάλιστα ὑδύναιτο χρυσίσταται. αἱ δὲ πλεῖστοι μυθολογῶσι τῷ δαίμονι εἶδωλον, οὐ τὸ χρῆμα ἦν, πολλὰ καὶ ἄλλα τῷ πατρὶ δαίμονια ἔταρα, ἡλέκτι ἀφανισμῶν, καὶ ζόφου ἐν ἑρῶνι κραπεχόντος. ἄψιν δὲ ἰὼν καὶ τὸ εἶδωλον εἶχε. θαυματοποιῶντος μάλιστα ἢ κρατὶ μέγαθος καὶ κράτος ἀνθρώπων. φασὶ τι εἶπεν τῇ κέρει περὶ τῶν ταύτων τὴν βιασμένην ἐξ ἧς γυνὴ δὴ οἱ οἱ μὴδὲν ἀχθῆναι τῷ πατρὶ, τὸ τῷ κρινώτῃ τῷ γαμῶν αὐτῇ γυνίῳ πρὸς τῷ ἱμῶναιύοντα. ὃ χρῆμα δαίμονος τῆς αἰτίας δὲ αὐτῷ ἐν τῷ βιασμένῃ δυο παιδῶν, ἀνθρώπων μακρὰ κρατίς αἰρετῶν κρατὶ τῷ παλέμῳ. ταῦτα δὲ εἰπὼντα νέφει περιμεγαλυνθῆναι καὶ ἀπὸ γῆς ἀρβύται φέρειν δὲ αἰετος αἶμα. Quarto post anno Iliam, quæ iuverat in iucum Maris, ut afferret aquam puram, qua in sacris usura erat, aliquis in luco vi comprimit. Hunc nonnulli dicunt fuisse munus à precis ejus, amore puella captum; alii verò ipsum Amulium, non libidinis magis quàm insidiarum causâ, cinctum armis quibus maximum fuit ter-

rorem incussurus erat, & faciem notam, quantum poterat, in ignotam mutantem. Plerique verò fabulantur speciem ipsius numinis, cuius is locus erat, & qua cum multa alia divina opera, tum Solis eclipsin, & tenebras in caelo praeberet. Species verò, qua fuit illi spectro, augustiorem multò magnitudine & pulcritudine, quàm homines fuisse. Quin & eum qui Iliam vi compresserat, aiunt eam esse solatum (unde liquet Deum esse) & vetuisse ne doleret propter id quod passa erat; communionem enim nuptiarum illi intercessisse cum Genio eum locum insidente. Parituram autem ex violento concubitu duos pueros, hominum longè praestantissimos virtute bellicâ. Qua cum dixisset, nube circumsectum fuisse, & à terra sublatum, superiora versùs auctum fuisse. Satis liquet hæc μυθολογύμῃ ficta esse à puella, ejusque consanguineis & amicis, ut honori vitiatæ Vestalis consulerent, & pœnas, quas commerita erat, vitaret. Vide sequentia, apud Dionsysium. Prædictionem verò geminorum filiorum, qui nascituri erant ex illo concubitu, fictam esse à posteris, rem, ut sit, exornantibus in honorem Romuli non difficile est intellectu. Quin & potuerunt credulæ mulieres re verâ falli, ut liquet ex Historia Paulinæ, quæ exstat apud Josephum Ant. Jud. Lib. XVIII. c. 4. Cum Decius Mundus Paulinam Saturnini uxorem nec precibus nec pretio corrumpere potuisset, Ide quædam hominis liberta, aggressa est eam superstitione fallere. Cumque Paulina Isidis cultui summopere esset dedita, pecuniâ Dæi Sacerdotes corripit; quorum natus maximus Paulinam adiit, impetratoque sine arbitris colloquio, venire se dixit ab Anubide, capto mulieris formâ, & jubente ut ad se veniat. Τῇ δὲ, subdit Historicus, εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ τοῖς τι φίλαις ἐνκαλωπίζετο τῇ ἐπὶ τέτοις ἀξιώσει τῆ Αἰγυπτίου, καὶ φράζετο ὡς τὸ ἄνδρα δεικνόν τι αὐτῇ, καὶ ἐνὶ τῇ Αἰγυπτίᾳ εἰσηγμέναι συνεχόμεναι δὲ καὶ τὴν σωφροσύνην τὴν γυναικὸς ἐξαιπείμην. χρεὼν ἔν εἰς τὴν τέμνην, καὶ δεικνύοντα, ὡς ὑπὸν χρεὼς ἦν, κλειδεύον τὴν θυγατέρα τῆς Ἰσίδως, ἔνδον ἐν τῇ ναῷ, καὶ τὰ λυχνία ἐκποδὼν ἦν. καὶ ὁ Μῦθος, ἀπεκρύπτετο ὅτι τῇδε. ἔχ' ἡμέρταιν ὁμιλίῳν τὴν ὡς αὐτῇ παυνύχιοι π αὐτῇ διακρήσασθαι ὑπεληφύα Θεοὶ εἶναι. καὶ ἀπελθόντ' ἀπὸ τῆς ἡ κίνησιν ἀρχαῶν τῶν ἱερῶν, οἱ τὴν ἐπιθυλίαν ἤδισαν. Παυλίνα πρῶτ' ὡς τὸ ἄνδρα ἐλθόντα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδηγῆται τῇ Αἰγυπτίᾳ, καὶ ὡς τοῖς φίλαις ἐνκαλωπίζετο λόγους τοῖς ἐπ' αὐτῇ. οἱ δὲ τὰ μὲν ἡπίεσιν εἰς τὴν φύσιν τῆς πράξεως ὁρῶντες, τὰ δ' ἐν θαύματι καθίσταντο, ὅτι ἔχοντες ὡς χρεὼν ἄπιστα αὐτὰ κέλεον, ὅτι τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἀξίωσιν ἀπὸ αὐτῆς. Oratio verò mulieri placuit, jactabatque se apud amicas, ob honorem, quo eam dignabatur Anubis. Matrito quoque indicat condicita sibi cœnam, & cubile Anubidis. Concessit verò ille, qui probè norat pudicitiam uxoris. Itaque it mulier in templum, & cum cœnavisset, quo tempore somni hora erat, clausis januis à Sacerdote; intus in Sacrario ablata jam erant lucerna, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab ejus consortio aberravit. Totam ergo noctem illi inserviit, Deum esse ratâ. At illo digresso, priusquam moverentur Sacerdotes, qui insidias nesciebant (in Græcis addenda negatio

tio cōstante ἰδίου) Paulina mane cūm venisset ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, & propterea etiam apud amicas gloriatur. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam respicientes; partim mirabantur, cūm non possent fide indigna judicare, quando ejus pudicitiam & nobilitatem reputabant. Si rei conscii in perpetuum tacuissent, atque nūmq̃ue secum sepeliri voluissent; Paulina numquam mutasset sententiam, & spectata ceteroqui pudicitiae mulier multis fidem fecisset, de concubitu suo cum Anubide. Quod si ex eo gravida facta fuisset, nec ipsa, nec alii quibus persuasisset, dubitassent quin filius, aut filia esset Anubidis proles. Sed Mundus ipse rem aperuit Paulinae, ut docet Historicus, eaque consequuta sunt, quae fraudem non patiebantur in dubium revocari. Si Tiberio rerum potiente, cūm Roma plena esset viris eruditis & callidis; si in urbe in qua, ut ille ait, pueri nasum rhinocerotie habebant, ejusmodi dolus ad finem usque perductus est; quid non potuit fieri antiquioribus & simplicioribus saeculis, atque in locis in quibus fraus accuratissimè tecta est? Certè non uno in loco insana illa opinio invaluit Numina capi amore mulierum, & cum iis congregari; qua de causa in eorum Templis jubebantur mulieres cubare, quasi divinum amasium expectatae; hoc est, Sacerdotum libidinem expleturæ. Herodotus Lib. I. c. 181. de summo tabulato Templi Jovis Beli, quod erat Babylo- ne: Ἀγαλμα δὲ οὐκ ἐν ὑδαὶν αὐτῷ εὐδρυμένον, ὑδὲ ὑότα ὑδαὶς καταλίσσεται ἀνθρώπων. ὅπῃ γὰρ μὴ μύνη τ' ἐπιχωρίων, πλὴν ἂν θεὸς ἔλθῃ ἐκ πύλων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἰόντις ἱερεῖς τὰς τῷ θεῷ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔτι (ἰμοὶ μὲν ἔπειτα λέγουσι) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν πρὸς τὸν ἑστῶτα, καὶ ἀμπαύειν ἐπὶ τῇ κλίνῃ, κατὰπερ ἐν Θήῃσι τῇσι Αἰγυπτίοις, κατὰ τὸ αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ ὅτι ἐκείθι περιμένει ἐν τῇ τῷ Διὸς τῷ Θεῷ γυνὴ ἀμφοτέρω δὲ αὐτὰν λέγουται ἀνδρῶν ὑδαμῶν ἐς ἐμιλίαν φοιτᾶν, καὶ κατὰπερ ἐν τοῖς Πατάροις τῷ Λυκίῃ, ἢ ἐν Ὀμάων τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ γυνήϊ. Statua in hoc sacello nulla est, neque hic noctu cubat hominum quisquam, prater mulierem unam ex indigenis, quam ex omnibus Deus delegerit, uti narrant Chaldaei hujus Dei Sacerdotes. Narrant enim illi (tamen parum credibilia mihi dicere videntur) Deum ipsum ingredi templum & in hoc cubili conquis- cere; perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mulier quoque cubat. Quarum mulierum utra- que cum viris non putatur habere consuetudinem; sicuti etiam nec Dei ansistita Pataris Lycia urbe, quando mulier eo munere ornatur. Si hæc sæpius, & alibi facta sunt, ut credibile est, præsertim rudiori ævo, non est cur miremur tot Deorum filios in antiquissima Græciæ Hi- storia occurrere. Clericus.

Ibidem. Σιμίλη] Phœnicium nomen fortè fuit Ἰσμελᾶ, quod virginem viro maturam apud Thalmudicos sonat. Solent Phœ- nices ortum cujuspiam ab alio hisce verbis exprimere: יצא מן הירכא jat- sa mējerecho, egressus est ex ejus femore, ut liquet ex Genes. XLVI.

Μιχθέϊς ἐν Φιλότῃ Διώνυσον πολυμήθεα,
 Ἀθάνατον θνητῇ νύϊ δ' ἀμφότεροι θεοὶ εἰσιν.
 Ἀλκμήῃ δ' ἄρ' ἔπικτε βίῳ. Ἡρακλεΐῳ,
 Μιχθέϊς ἐν Φιλότῃ Διὸς νεφεληγερέταο.
 Ἀγλαΐῳ δ' Ἡφαιστῷ ἀγακλυτὸς ἀμφιγνήεις, 945
 Οὔποτάτῳ Χαρίτων. θαλερῶ ποιήσας ἀγκίην.
 Χρυσουόμης ᾧ Διώνυσῷ ξανθῶν Ἀριάδνῳ,
 Κέρῳ Μίνῳ, θαλερῶ ποιήσας ἀγκίην.
 Τῶν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἄγρω θῆκε Κρονίων.
 Ἡΐῳ δ' Ἀλκμήῃς καίχρισφύρα ἄλκιμῷ υἱὸς, 950
 Ἴς Ἡρακλῆϊ, τελέσας σπονδῶν ἀέδρας,
 Παῖδα Διὸς μεγάλῳ καὶ Ἡρῇ χρυσοπέδιλα,
 Αἰδοίῳ θέτ' ἀγκίην ἐν Οὐλύμπῳ νιφόνῃ.
 Ὀλβίῳ, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσας,
 Ναΐφ ἀπήμαντ' καὶ ἀγήρα ἤματα πάντα. 955
 Ἡελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
 Περσηΐς Κίρκῳ τε καὶ Αἰήτῳ βασιλῆα.
 Αἰήτης δ' υἱὸς Φαεσιμβρότα Ἡελίοιο,
 Κέρῳ Ὠκεανοῖο τελέεντ' ἔπαμοιο
 Τῆμε θεῶν βελλῆσιν Ἰδῆαν καλλιπάρηον. 960

26. Hinc nata fabula de Baccho Thebano è femore Jovis nato. Ceteræ circumstantiæ confictæ sunt à Græculis, ut rationem redderent loquutionis quam non intelligebant. *Clericus.*

941. Διώνυσον πολυμήθεα] Bacchum multò antiquiorem fuisse Cadmo, nec alià de causâ Thebanum creditum, quàm quia conditores Thebarum ejus cultum ex Oriente attulerant multis ostendit *Sam. Bochartus* Chanaan, Lib. I. c. 18. Existimat ille Nimrodum fuisse qui Chaldaicè dicebatur ܒܪ-ܚܘܨܝܐ *bar-choussi*, hoc est, *filius Chusi*, filii Chanaanis, qui nepos fuit Noachi ex Chamo. Quæ felix est conjectura; at coacta est, nec ullo modo toleranda ea, quâ vult Διώνυσον dictum, ex inscriptione altaris à Mose, quod dictum fuit ܝܕܝ ܡܝܬܝ ܝܗܘܢܐ ܡܝܬܝ. Quasi Tyrîi, Ægyptii aut alii populi, ex ejusmodi re nomen fecerint antiquiori multò Mose Numini! Debit vir summus scribere Chaldaicis litteris hoc nomen ܕܝܢܝ ܝܕܝ, dein quærere quid Dionis, Linguâ Chaldaicâ, significare queat; & invenisset hanc vocem significare eum qui vi imperat, nam ܝܕܝ est qui & ܕܝܢܝ ones, vi imperans, ab Radice ܕܝܢ anas, coëgit. Quod egregiè convenit Nimrodo, qui primus Tyrannus fuisse censetur. Postea Græci perperam crediderint

*Rem cum eo habens, Bacchum bilarem,
Immortalem mortalis: nunc verò ambo Dii sunt.
Alcmene verò peperit fortem Herculem,
Mista in concubitu Jovi nubes cogenti.
Aglaiam verò Vulcanus percelebris utroque pede claudicans
Minimam natu è Gratiis floridam duxit uxorem.
Sed aureo crine conspicuus Bacchus flavam Ariadnen,
Filiam Minois, floridam fecit conjugem.
Hanc verò ei immortalem expertemque senii fecit Saturnius.
Æteben autem Alcmene pulcros talos habentis fortis filius
Hercules, peractis luctuosos certaminibus,
Filiam Jovis magni & Junonis aureis calceamentis utentis,
Pudicam duxit uxorem in Olympo nivoso:
Felix, qui magno facinore, inter Deos, confecto
Habitat illesus & expers senii omnibus diebus.
Soli autem indefesso peperit inclyta Oceanis
Perseis Circenque, & Æetem regem.
Æetes autem filius lucem hominibus dantis Solis
Filiam Oceani ultimi fluvii
Duxit, Deorum ex consiliis, Idyiam pulcris genis præditam.*

crediderunt Διόνυσον dictum ex Genitivo Διὸς Jovis, & Νύκτι urbe Arabiæ, in qua fuerit educatus. *Clericus.*

943. Ἀλκμήνη δ' ἂν ἵππε βίλῃ Ἡγεκλῆϊν] Hoc est, Herculem, de quo in singulari Diss. in qua ostendemus Herculem Thebanum, nec unum, nec antiquissimum fuisse eorum qui *Hercules* dicti sunt. *Clericus.*

945. Ἀγλαΐην δ' Ἡφαιστῷ &c.] Dignum est notatu Vulcano dari uxorem primogenitam Gratiarum non Venerem; nam ceteri omnes Poëtæ Vulcani Venerem uxorem tribuunt. *Clericus.*

947. Διόνυσῳ ξανθῷ Ἀριάδῃ] Fortè uxor fuit Bacchi, eo modo quo Paulina Mundi; hoc est, Sacerdotis cujuspiam Bacchi. *Clericus.*

950. Ἡὲν δ' &c.] Fortè fingunt Deam juventutis collocatam Herculi, quòd, cum unum hominem fuisse crederent, nec intelligerent quæ vita unius hominis sufficere posset, ad eas res gerendas, quas gessit, æternam juventutem ei datam à Diis putarent. Cujus rei vestigium cernere est in γ. 955. quamvis dicatur de Hercule in Deorum numerum jam relato. Nam erant & alii Dii semper juvenes, ut Apollo, Bacchus, Mercurius &c. *Clericus.*

Ἡ δ' οἱ Μήδεια εὐσφυρον ἐν Φιλότῃ.

Γείναθ' ὑποδμηθεῖσα Διὰ χρυσὴν Ἀφροδίτῃ.

Τμεῖς μὲν νῦν χαίρετ', Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,

Νῆσοί τ', ἡπειροί τε, καὶ ἀλμυρὸς ἐνδοθὶ πόντος.

Ναῦ δ' ἱεράων Φῦλον αἰεῖσατε ἠδ' ἐπέμει.

965

Μῆσσι Ολύμπιάδες, κῆραι Διὸς Αἰγιόχοιο,

Ὅσασι δὴ θνητοῖσι περ' ἀνδράσιν ἀνηθείσσι

Ἀθάναται, γέναντο θεαῖς Ὀπείκελα τέκνα.

Δημήτῃ μὲν Πλάτῃ ἐγέναντο, δῖα θεάων,

Γασίῳ ἥρῳι μιχθεῖσ' ἐρετῇ Φιλότῃ.

970

Νειῶ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,

Εὐφλόν' ὃς εἶσ' ὀπί γῆν τε καὶ ἄρ' ἐὰν νῶτα θηλάσσης,

Πᾶσιν τῷ δ' τυχόνῃ, καὶ ἔκ' ἐς χεῖρας ἵκηται,

Τὸν δ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ἔπασεν ὄλβον.

Κάδμῳ δ' Ἀρμονίῃ θυγάτηρ χρυσοῦς Ἀφροδίτης,

975

Γινώ καὶ Σεμέλῃ, καὶ Ἀγαυῇ καλλιπαρήνῳ,

Αὐτανόλῳ δ', ἣν γῆμῃ Ἀεσαῖα βαθυχαίτης,

Γέναντο καὶ Παλῦδωρον εὐσεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.

Κέρῃ δ' Ὀκεανῷ Χρυσάορι καρπεροθύμῳ

Μιχθεῖσ' ἐν Φιλότῃ πολυχρῦσος Ἀφροδίτης,

980

Καλλιρόῃ τέκε παῖδα βροτῶν κάρηλιν ἀπάντων,

Γηρυονέα, τ' κτεῖνε βίῃ Ἡρακλεΐῃ,

Ποῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιρρύτω εἰν Εὐρυταίῃ.

961. Ἡ δ' οἱ Μήδεια] Ἡ δὲ scribe. Gaietus.

962. Διὰ χρυσὴν Ἀφροδίτῃ] Hoc est, κατὰ per. Gaietus.

967. Ὅσασι δὴ θνητοῖσι περ' ἀνδράσιν ἀνηθείσσι Ἀθάναται γέναντο θεαῖς Ὀπείκελα τέκνα] Vidimus quare nonnulli dicti sint Deorum filii, sed omnes rationes, quas attulimus, huc pertinere non possunt; attamen Deorum filii potuere dici, qui similes videbantur Deabus. Sic formosi vocati fortè sunt filii Veneris, ut Aeneas, alique quorum mater ignorabatur, & forma eximia erat. Sed & fortè Deorum Antistitæ, aliaque quæ clanculum pariebant, liberos suos tribuebant Deabus, quæ præsidebant lucis, in quibus infantes expositi inveniebantur; nec amplexii, ut consulerent earum honori, contradicebant; præter quàm quòd honorificum videbatur concubuisse cum Dea, qua de causa infantes tollebant, quos se ex Deabus suscepisse jactabant. Ciceronius.

969. Δημήτῃ μὲν Πλάτῃ ἐγέναντο.] Partus hic est metaphoricus, quo

*Hæc autem ei Medeam pulcros talos habentem in concubitu
Peperit subacta per auream Venerem.*

*Vos quidem nunc valete cœlestes doros tenentes,
Insulaque, & continentes terræ, & salsus intus Pontus.
Nunc autem Dearum genus cantate blandiloquæ
Musæ Olympiades, filia Jovis Ægiochi,
Quæcumque mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis similem prolem.
Cereus quidem Plutum peperit, præstantissima Dearum,
Fasio heroi mista jucundo amore
Novali in ter proficisso, Cretæ in pingui tractu,
Bonum: qui vadit super terram, & lata dorsa maris,
Omnem: cui verò obviam fuerit, & cujus ad manus venerit,
Illum locupletem fecit, multamque ei præbuit felicitatem.
Cadmō præterea Harmonia, filia aureæ Veneris,
Ino & Semelen, & Agaven pulcras genas habentem,
Autonoënque, quam duxit Aristæus densa cæsarie præditam,
Peperit & Polydorum in mœnia pulcra habentibus Thebis.
Filia verò Oceani Chrysaori magnanimo
Mista in concubitu aurea Veneris
Calliroë peperit filium mortalium robustissimum omnium
Geryonem, quem interfecit Hercules,
Boves propter flexipedes circumflua in Erythea.*

quo significatur ex copiosis segetibus nasci divitias. *Plutus* persona est Poëtica, de qua vide *Lucianum* in *Timone*. *Clericus*.

975. Ἀεμυρία.] De hac diximus, ad γ. 935. Cùm esset formosa & strenua, & ignorarentur ejus parentes, Marti & Veneri tributa est. *Clericus*.

976. Σειάλλω.] Vide notata ad versum 941. *Clericus*.

977. Ὀκισσοῖο Χρυσίεος.] Scribe Ὀκισσοῖ. *Guietus*.

978. Κίρη δ' Ὀκισάνη, καὶ τὴν ἱήν.] Hæc omnino addita videntur ab imperita manu, quia res jam dicta est suprâ γf. 287. & seqq. hoc verò in loco est planè aliena. Nam hic sermo est de iis quos viri mortales susceperunt ex Deabus, oporteretque Chrysiorem virum mortalem haberi, quod contrarium est iis quæ antea, loco memorato, dixit *Hesiodus*. *Clericus*.

982. Γερυονίη τ' αἰώνη.] Γερυόνλω. *Guietus*.

983. Βοῶν ἡνὶ αἰαντόδω.] Βοῶν. *Guietus*.

Τιθωνῷ δ' Ἡὼς τέκε Μέμνονα χαλκοθρονώ, 983
 Αἰθιοπῶν βασιλῆα, ἣ Ἡμαθίωνα ἀνακτα.
 Αὐτὰρ τοι Κεφάλῳ φυτήσῃτο Φαίδιμον υἱόν,
 Ἰφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ὀππείκελον ἀνδρα.
 Τόν ῥα νέον, πέρεν ἀνθ' ἔχοντ' ἐρικυδέ' ἦβης,
 Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα φιλομμειδῆς Ἀφροδίτῃ 990
 ὧρτ' ἀνερειψαμένη, καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
 Νηοπόλον νύχιον ποιήσκειτο, δαίμονας δῖον.
 Κέρει δ' Αἰήταο διοτρεφέ' βασιλῆ' 995
 Αἰσυνίδης, βελῆσι θεῶν αἰειχμεταίων,
 ἦγε παρ' Αἰήτε, τελέσας συνόεντας αἰέθλης,
 Τὴς πολλὰς ἐπέτελλε μέγας βασιλῆς ὑπερήνηρ,
 Ἰβρασιῆς Πελίας, ἣ ἀπάσθ' αλ', ὀβριμοεργός.
 Τὴς τελέσας ἐς Ἰωλὴν ἀφίκετο, πολλὰ μογίστας,
 ὧκεῖς ὀππὶ νηὸς ἄγων ἐλικώπιδ' αὖ κέρει,
 Αἰσυνίδης, καί μιν θαλερῶ ποιήσ' ἀηχίην.
 Καί ῥ' ἦγε δμηθεῖς ὑπ' Ἰήσωνι ποιμήνι λαῶν, 1000
 Μήδειον τέκε παῖδα, τ' ἔρρεσιν ἔτρεφε Χείρων
 Φιδυρείδης· μεγάλην δ' Διὸς νό' ἐξετελείτω.
 Αὐτὰρ Νηρῆ' κῆραι ὀλίοιο γέροντ',
 ἦτοι μὲν Φῶκον Ψαμμάτῃ τέκε δῖα θεάων,
 Αἰακῷ ἐν φιλότῃ Διὶ χρυσίῳ Ἀφροδίτῃ. 1005
 Πηλεῖ δ' ὀππὶ θεῶν θεὰ Θέτις δ' ὀππὶ γέροντι
 Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥήξινύορα, θυμολέοντα.
 Αἰνεΐαν δ' ἄρ' ἐπικτεν εὐσέφαν' Κυθήρεια,

984. Τιθωνῷ δ' Ἡὼς τέκε Μέμνονα &c.] *Crediderim Memnonem & Hemathionem ab antiquissimis Græcis dictos fuisse, Phoenicismo noto, Aurora filios, quod essent Orientalium regionum incolæ collati cum Græcis. Certè superior Ægyptus, aut Æthiopia, ejus Rex fuisse dicitur Memnon, collata Græciæ ad orientem solem spectat. Hemathionis nomen alludit ad appellationem Syriacam ηρημαθι, quomodo vocabatur Syriæ urbs, ad quam pertangebant Septentrionales fines Terræ Promissæ. Clericus.*

987. Ἰφθιμον Φαέθοντα] Alius fuit Solis & Clymenes filius, ejus fatum descripsit Ovidius *Metamorph. Lib. II.* *Clericus.*

989. Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα] Puerum puerilia sapientem. Scribendum videtur ἀπαλὰ, ab ἀπαλός, ἀπαλόφρων. *Clericus.*

990. Ἀπ-

*Tithono verò Aurora peperit Memnona aereâ galeâ instructum,
 Æthiopum regem, & Hemathionem regem.
 Verùm Cephalo peperit inc-ytum filium,
 Fortem Phaëthontem, Diis similem virum,
 Quem sanè juvenem tenerum florem habentem gloriosa pubertatis,
 Puerum juvenilia sapientem amans genitalia Venus
 Incitavit, abripiens & ipsum in templis
 Ædituum nocturnum fecit, demonem divinum.
 Filiam verò Ætæ à Jove nutriti regis
 Æsonides, voluntate Deorum æternorum,
 Abduxit ab Ætæ, peractis suspiriosis certaminibus,
 Quæ multa imperabat magnus rex superbus,
 Injurius Pelias, & impius fortium facinorum patrator,
 Quibus peractis, ad Jolcum rediit multa perpeffus,
 Veloci in nave vehens blandis oculis præditam puellam
 Æsonides, & ipsam floridam fecit uxorem.
 Et sanè hæc subacta ab Jasone pastore populorum
 Medeam peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
 Phillyrides: magni verò Jovis voluntas perficiebatur.
 Ceterum Nerei filia marini senis,
 Phocum quidem Psamathe peperit, præstantissima Dearum,
 Æaci in amore, per auream Venerem.
 A Peleo autem subacta Dea Thetis argenteos pedes habens,
 Peperit Achillem prosternentem viros, leonis animo præditum.
 Æneam porrò peperit pulcrè coronata Cytherea*

990. Ἀνερψαρίης] Hesych. ἀνερψαρις, ἀφ' ἧρψαρις. Idem ἀνερψαρίης, ἀφ' ἧρψαρις. *Guietus.*

991. Νύχιος] Aliàs νύχιος. *Guietus.*

992. Αἰσινίδης] Jason. Multa possent proferri, ex quibus colligere licet, Argonautas fuisse Mercatores Thessalos, qui in Colchidem navigarunt; sed cùm Hesiodus eam historiam non narret, ab ea explicanda, hoc quidem in loco, supersedebimus. *Clericus.*

1004. Φῶκος ἑταίρος τῆς δ' Ἰακώνας] Fortè hunc puerum ex se & ignota vulgò matre natum sustulit Æacus, aut è fano Neptuni vel Nereidum, aut ex ipso littore maris. Idem dixerim de Achille. *Clericus.*

Αἴχισι ἥρωϊ μιγῆς' ἐρατῇ Φιλότῃπ,
 Ἰδης ἐν κερυφῇσι πολυπλύνχε υἷηέσσης.

1010

Κίρκη δ' Ἡελίς θυγάτηρ Ὑπεριονίδας
 Γέναιτ' Ὀδυσῆσ' & ταλασίφρον' ἐν Φιλότῃπ
 Ἀχελον, ἡδὲ Λατῖνον ἀμύμονά τε, κρείτερόν τε,
 Οἳ δὴ τοι μάλα τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων,
 Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἀναασον.
 Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῆϊ Καλυψά δ' ἰα θεάων
 Γέναιτο, Ναυσινόόν τε, μιγῆς' ἐρατῇ Φιλότῃπ.

1015

Αὐτὰρ μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσι δύνηθῆσαι
 Ἀθάναται γέναιτο θεοῖς Ἐπείκελα τέκνα.
 Νῦν ᾗ γυναικῶν φῦλον αἰείσατε, ἡδυέπειαι
 Μῆσαι Ὀλυμπιάδες, κῆραι Διὸς αἰγλόχοιο.

1020

Τέλ' ἤσίοδε Θεογονίας.

1013. Ἀχελον ἡδὲ Λατῖνον] Latinum Hyginus Fab. cxxvii. Circes & Telemachi filium prodidit. Dionysius verò Halicarnasseus, ex veteri Italorum fama, narrat Lib. I. p. 34. Herculem suscepisse Λατῖνον ἐκ πνὸς ὑπεριονίδος κόρης, Latinum ex quadam septentrionali puel-
 la, càmque postea nuptum dedisse Fauno Aboriginum Regi, quo factum ut plerique Latinum hujus putarint filium, non Herculis, Hinc Virgilius Lib. VII. Æneid. v. 45.

— Rex arva Latinus & urbes
 Jam senior longa placidas in pace regebat,
 Hunc Fauno & Nympha genitum Laurente Maricâ
 Accipimus. Fauno Picus pater, isque parentem
 Te, Saturne, refert, tu sanguinis ultimus auctor.

Sed veluti sui oblitus Lib. XII. v. 164. Solem avum ejus vocat, quasi fuisset filius Circes solis filix; ad quem locum ita Servius: Latinus secundum Hesiodum in ἀσσιδοποιῖα (imò Θεογονία) Ulyssis & Circes filius fuit, quam multi Maricam dicunt; secundum quem, nunc dicit, Solis avi specimen, Nam Circe Solis est filia. Sanè sciendum Virgilium in varietate Historia sua dicta variare.

Pro Ἀχελον libenter legerim Ἀδριον, propter Adriaticum pelagus. Mos enim est Veterum à priscis heroïbus deducere nomina regionum, ut vel ex Latini nomine liquet, à quo volunt dictum Latium.

Certè

*Anchisa heroï mista jucundo concubitu ,
 Ida in verucibus habentis multa juga , sylvosæ.
 Circe verò, Solis filia , filii Hyperionis ,
 Peperit Ulyssis ærumnosi in amore
 Agrum , atque Latinum inculpatumque , fortemque.
 Qui sanè valèè procul in recessu insularum sacrarum
 Omnibus Tyrrenis valèè inclitis imperabant.
 Naustibum verò Ulyssi Calypso excellentissima Dearum
 Peperit , Naustibumque , mista amabili concubitu.
 Hæ quidem , mortales apud viros cubantes
 Immortales pepererunt Diis pares filios.
 Nunc verò fœminarum genus cantate suaviloqua
 Musa Olympiades , filia Jovis Ægiœchi.*

Finis Theogoniæ Hesiodi.

Certè in MSS. Codd. exiguum est discrimen inter Γ & Δ, si basis Ξ
 Δ deleta sit , aut fugiat oculos. Ceterum dicit *Hesiodus Agrum &
 Latinum* procul à recessibus sacrarum Insularum imperare Tyrrenis ;
 quia in continenti imperabant accolis utriusque Maris , non in Insu-
 la *Ææ*, quæ sedes fuit matris Circes, eique sacra. *Clericus.*

1014. Τῆλε μυχῶν ἡπὶν ἀγρίων] Μυχῶν scribendum. In Fragmentis.
 Γαλακτοφάγον εἰς αἶαν ἀπὸναις οἰαὶ ἔχοντων] Quorum plaustra va-
 gas ritè trahunt domos.

Ἀπὸν ρὺν χεῖρ , κρέψαι δὲ ἀδελφῶν μυχαίοντα. An? ἀδελφῶν.
Gaietius.

1016. *Ναυσίβιον & Ναυσίτοον* vocat filios Ulyssis ex Calypsone Nym-
 pha , quia Ulysses *animum* habebat in *navi celere* , cùm esset apud
 Calypsonem , hoc est , vehementer optabat habere navem quæ redi-
 ret. Vide *Odyss. E. v. 219. & seqq.* *Clericus.*

F I N I S.

1. The first part of the document is a letter from the President of the United States to the Congress, dated January 1, 1801. It contains a report on the state of the Union and the progress of the government during the year.

2. The second part is a report from the Secretary of the Treasury, dated January 1, 1801. It contains a statement of the public debt and the revenue of the government.

3. The third part is a report from the Secretary of the Navy, dated January 1, 1801. It contains a statement of the naval forces and the progress of the navy.

4. The fourth part is a report from the Secretary of the War, dated January 1, 1801. It contains a statement of the military forces and the progress of the war.

5. The fifth part is a report from the Secretary of the Interior, dated January 1, 1801. It contains a statement of the land and the progress of the interior.

6. The sixth part is a report from the Secretary of the State, dated January 1, 1801. It contains a statement of the foreign relations and the progress of the state.

7. The seventh part is a report from the Secretary of the War, dated January 1, 1801. It contains a statement of the military forces and the progress of the war.

8. The eighth part is a report from the Secretary of the Interior, dated January 1, 1801. It contains a statement of the land and the progress of the interior.

9. The ninth part is a report from the Secretary of the State, dated January 1, 1801. It contains a statement of the foreign relations and the progress of the state.

10. The tenth part is a report from the Secretary of the War, dated January 1, 1801. It contains a statement of the military forces and the progress of the war.

11. The eleventh part is a report from the Secretary of the Interior, dated January 1, 1801. It contains a statement of the land and the progress of the interior.

12. The twelfth part is a report from the Secretary of the State, dated January 1, 1801. It contains a statement of the foreign relations and the progress of the state.

13. The thirteenth part is a report from the Secretary of the War, dated January 1, 1801. It contains a statement of the military forces and the progress of the war.

14. The fourteenth part is a report from the Secretary of the Interior, dated January 1, 1801. It contains a statement of the land and the progress of the interior.

15. The fifteenth part is a report from the Secretary of the State, dated January 1, 1801. It contains a statement of the foreign relations and the progress of the state.

16. The sixteenth part is a report from the Secretary of the War, dated January 1, 1801. It contains a statement of the military forces and the progress of the war.

17. The seventeenth part is a report from the Secretary of the Interior, dated January 1, 1801. It contains a statement of the land and the progress of the interior.

18. The eighteenth part is a report from the Secretary of the State, dated January 1, 1801. It contains a statement of the foreign relations and the progress of the state.

19. The nineteenth part is a report from the Secretary of the War, dated January 1, 1801. It contains a statement of the military forces and the progress of the war.

20. The twentieth part is a report from the Secretary of the Interior, dated January 1, 1801. It contains a statement of the land and the progress of the interior.

21. The twenty-first part is a report from the Secretary of the State, dated January 1, 1801. It contains a statement of the foreign relations and the progress of the state.

22. The twenty-second part is a report from the Secretary of the War, dated January 1, 1801. It contains a statement of the military forces and the progress of the war.

23. The twenty-third part is a report from the Secretary of the Interior, dated January 1, 1801. It contains a statement of the land and the progress of the interior.

24. The twenty-fourth part is a report from the Secretary of the State, dated January 1, 1801. It contains a statement of the foreign relations and the progress of the state.

25. The twenty-fifth part is a report from the Secretary of the War, dated January 1, 1801. It contains a statement of the military forces and the progress of the war.

Η Σ Ι Ο Δ Ο Υ

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

H E S I O D I

A S C R Æ I

S C U T U M H E R C U L I S.

W A O I N H

T A T A T O T

M O H A N A H T H A

I N O I E H

A T A

O I A U O I H T A T A

NOTULÆ

IN

SCUTUM HERCULIS.

CONSTAT quidem hoc Poëma esse ἀνέφαλον, quomodo-
cumque primam voculam legamus; sed quznam de-
sint, & quàm multa minimè constat. Docet nos *Hesiodus*
ipse, duobus ultimis *Theogoniae* versibus, se scripsisse de alte-
ro illo Heroum genere, qui à Diis ex mulieribus geniti cre-
debantur, ejusque Operis non rarò meminerunt Veteres, ut
vel ex fragmentis liquet. Horum autem Heroum cùm longè
præstantissimus esset Hercules, non absurdè fortè quis con-
jecerit hoc Poëma, cujus maximâ parte describitur Clypeus
Herculis, esse majoris illius ἀπασσασμάπιν; quod tamen frag-
mentum cùm solum supersit, singulari inscriptione orna-
tum, quasi opusculum distinctum ab eo quod dixi, ad nos
pervenit. Certè tria potissima Poëmata *Hesiodi* solent me-
morari, inter quæ Heroogonia recensetur, non Scutum.
Maximus Tyrinus Dissertatione XVI. Ο' Η'σίος ὁ χωρὶς μὴ
ἢ Ἡρώων ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενον, καταλέγων τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς
ἐφύ' χωρὶς δὲ αὐτῷ πεπιίωται οἱ θεῶι λόγοι, ἀμα πῶς λόγοις θεο-
γονίᾳ χωρὶς δὲ αὐτῷ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸ βίον, ἔργα τε ἀδραστεόν, καὶ ἡμέ-
ραι ἐν αἷς δραστεόν. *Hesiodus seorsim quidem Heroum, à mulieri-*
b'us initio factò, recensuit genera, & ex quanam quisque natus
fuerit. Seorsim verò poëmate descripta ab illo est Theologia, una
cum Theogonia. Seorsim denique vitam juvant opera quæ facien-
da, & dies quibus facienda. Nos cùm Theogoniam, & ob argu-
menti præstantiam, & quòd Poëta ipse videatur initio Poë-
matis indicare primum hoc fuisse suum Opus, omnibus præ-
mittendam censuissimus; ei subjecimus fragmentum He-
roogoniae, propter ultimos Theogoniae versus, quibus hoc
Opus veluti pollicetur. Ultimum tandem locum Opera &
Dies obtinebunt. *Clericus.*

NOTICE

TO THE PUBLIC

AND TO THE MEMBERS OF THE

ASSOCIATION

OF THE

PROFESSION

NOTICE TO THE PUBLIC AND TO THE MEMBERS OF THE ASSOCIATION OF THE PROFESSION OF THE

NOTULÆ

IN

SCUTUM HERCULIS.

CONSTAT quidem hoc Poëma esse ἀνέφαλον, quomodo-
cumque primam voculam legamus; sed quznam de-
sint, & quàm multa minimè constat. Docet nos *Hesiodus*
ipse, duobus ultimis *Theogoniae* versibus, se scripsisse de alte-
ro illo Heroum genere, qui à Diis ex mulieribus geniti cre-
debantur, ejusque Operis non rarò meminerunt Veteres, ut
vel ex fragmentis liquet. Horum autem Heroum cum longè
præstantissimus esset Hercules, non absurdè fortè quis con-
jecerit hoc Poëma, cujus maximâ parte describitur Clypeus
Herculis, esse majoris illius Σκηνάσματος; quod tamen frag-
mentum cum solum superfit, singulari inscriptione orna-
tum, quasi opusculum distinctum ab eo quod dixi, ad nos
pervenit. Certè tria potissima Poëmata *Hesiodi* solent me-
morari, inter quæ Heroogonia recensetur, non Scutum.
Maximus Tyrinus Dissertatione XVI. Ο' Ἡσίοδ' ὁ χροὺς μὲν
ἦ ῥώων Σπὶ γυναικῶν ἀρχόμην, καταλέγων τὰ τέκνα, ἔσσι ἐξ ἧς
ἔφυν χροὺς δὲ αὐτῷ πεπιλωται οἱ θεοὶ λέγει, ἀμα πῆς δέ γινετο
γονίᾳ χροὺς δὲ αὐτῷ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸ βίον, ἔργα πᾶ δρασίων, ἃ τινί-
εργεῖ ἐν αἷς δρασίων. *Hesiodus seorsum quidem* *Herionem*, à πῆς
bus initio factò, recensuit genera, ὅ ex quibus γενέσθαι
fuerit. Seorsum verò poëmate descripta at illi est *Theogonia*,
cum *Theogonia*. Seorsum denique vitam γενέσθαι ὡς
da, ὅ dies quibus facienda. Nos cum *Theogoniae* frag-
menti præstantiam, & quòd Poëta ipse τὰς ἑκατὶ πο-
matis indicare primum hoc fuisse ἔκαστα ὅπως
mittendam censuissimus; ei ἑκατὶ πομάτιον *He-*
roogoniae, propter ultimos *Theogoniae* versibus hoc
Opus veluti pollicetur. *Ultimum* ὅπως ὅπως &
Tunt. *Christus*.

κ :

h s

and

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Ἀσπίς Ἡρακλῆος.

Η Οἷη σφελιπῆσα δόμος ἢ πατρίδα γαῖαν
 Ἡλύθεν ἐς Θήβας, μετ' Ἀρήϊον Ἀμφιτρυῖαν
 Ἀλκμήην, θυγάτηρ λαοσφόος Ἡλεκτρυῶν.
 Ἡ ῥα γυναικῶν Φῦλον ὑπαικύντο θηλυτέρων
 Εἶδει τε μεγέθει τε. νόον γε μὴν ἔτις ἔριζε
 Τάων ὅς θνητοὶ θνητοῖς τέκον δυνήθεσσι.
 Τῆς καὶ ἄπο κρήθεν, βλεφάρων τ' ἄπο κυανέων
 Τοῖον ἄηθ', οἷον τε πολυχρύσεα Ἀφροδίτης.
 Ἡ ῥ' ἢ καὶ ὥς καὶ θυμὸν ἰὸν πρὸς αἰγιόχῳ,
 Ὡς ἔπει πρὸς ἔπρε γυναικῶν θηλυτέρων,
 Ἡ μὲν αἰ πατέρ' ἐσθλὸν αἰπέκλειανεν, ἴφι δαμάσας,
 Χασάμεντο καὶ βροτοί. λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
 Ἐς Θήβας ἐκέρχασε φερεσάκτας Καδμείας.
 Ἐνθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρθένοισι,
 Νόσφιν ἄπερ φιλότῃσι ἐφιμέρου. ἢ γὰρ οἱ ἦεν
 Περὶν λεχέων ἐπιβλῶσι εὐσφύρου Ἡλεκτρυῶνς,

Vers. 1. Ἡ οἷη] Scribendum omnino videtur ἡοῖη. Matutina
 Alcmena. *Quietus*.

1. Ἡ οἷη] Hæc est, ut quidem videtur, ἀντιθέσεως comparisonis,
 cujus ὁμοιοπαίδια, cum initio Poëmatis, periit. Cum ergo antecessisset
 πρὶν μὴν, qualis quidem &c. crediderim sequutum ταῦτ', talis &c.
 ut in hoc Homericō versu. Iliad. Z. 146.

Οἷητε φύλλον ἡοῖη ταῦτ' καὶ ἀνδρῶν.

Qualis foliorum soboles, talis & hominum. Vide & s. g. Fortasse cum
 Dea quapiam conferebatur Alcmena; ut apud *Homerum* Odyss. Z.
 102. Nausicaa, ubi comparatio incipit à vocibus, οἷη μὴν. Quam
 hisce expressit *Virgilius*, *Æneid.* I. 502. & seqq.

QUALIS in Eurota ripis, aut per juga Cynthi
 Exercet Diana choros &c.

HE S I O D I A S C R Æ I S C U T U M H E R C U L I S

A Ut qualis, relictâ domo ac patriâ tellure,
Venit Thebas, secuta martium Amphitryonem
Alcmena, filia bellicosi Electryonis.
Quæ mulierum genus superabat mollium
Formæque & proceritate: prudentia utique nulla cum ea certabat
Iharum, quas mortales mortalibus peperere concumbentes.
Cujus & à vertice, & à palpebris nigricantibus
Tale quiddam spirabat, quale & ab aurea Venere.
Atque hæc talis cum esset, sic animo suum colebat conjugem,
Perinde ut nulla umquam coluit mulierum mollium,
Quamquam ejus patrem præstantem occidisset, vi domitum,
Irà commotus propter boves. relictâ autem ille patriâ tellure,
Thebas venit supplicans scutatis Cadmeis.
Ubi idem habitabat cum veneranda conjuge,
Seorsim absque concubitu desiderabili. Non enim licebat illi
Antè lectum conscendere formosæ Electryonidis,

TALIS erat Dido, talem se lata ferebat

Per medios &c. Clericus.

3. Λακρόν] Τὴς λαυὲς πνευματικῆς εἰς πόλεμον. Gnietus.

7. Βλεφάρων τ' ἀπὸ κωνιαίων] Κωνιαίων ex Eustathio scribendum.
Ἀπὸ βλεφάρων ἢ βλεφάρων ἢ τὸ βλεφάρων. Unde Latium palpebra? Ἀλ-
πίες, βλαπίες, παλπίες palpebra. Celer celeris celebris, funeris fu-
nebris, &c. Gnietus.

11. Ἡ' μὲν] Hoc est, αἰὲν ὦν, αἰὲν ἔμμεν. h. ἱπὶ δαμνίστας]
Hoc est, vi, violentè. Gnietus.

12. Χειρὶ δὲ ἐξ ἑσθλῆς] Ergo volens occidit, contrâ quàm Scho-
liastæ dicunt. Gnietus.

14. Παιδείᾳ] Παιδείαν. Gnietus.

15. Οὐ γὰρ οἱ μὲν] Per religionem, nempe, jurisjurandi, de qua
vide Apollodorum. Clericus.

Πρὶν γὰρ Φόνον ποιεῖτο κασιγνήτων μεγαθύμων
 Ἦς ἀλόχε· μαλερῶ ἢ κατὰφλέξαι πυρὶ κόμας
 Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίαν ἰδὲ Τηλεβοάων.
 Ὡς γὰρ οἱ δέκετο, θεοὶ δ' ἐπιμαρτυροὶ ἦσαν. 20
 Τῶν δ' οὐκ ὀπίζετο μύθων, ἐπέχετο δ' ὅττι τάχιστα
 Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὃ οἱ δίοθεν θέμις ἦεν.
 Τῷ δ' αἶμα, ἱεῖμαι πολέμοιό τε Φυλόπιδός τε,
 Βοιωτοὶ πηλείπποι, ὑπὲρ σκεῶν πνείοντες,
 Λοκροὶ τ' αἰχθέμαχοι, καὶ Φακῆες μεγάθυμοι, 25
 Ἔσποντ'. ἦρχε ἢ τοῖσιν εὖς παῖς Ἀλκαῖοιο,
 Κυδῖόων λαοῖσι. πατήρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
 Ἀλλῶ μῆπιν ὕφαινε μὲν φρεσὶν, ὅφρα θεοῖσιν
 Ἀνδράσι τ' ἀλφειῇσιν ἀρῆς αἰκτῆρος φυτεύσει.
 Ὡς το δ' ἀπ' Οὐλύμπιο δόλον φρεσὶ βυασοδομάων, 30
 Γμύρων φιλότιτος ἐϋζώναιε γυναικὺς
 Ἐννύχιος· τάχα δ' ἔξε Τυφάοιον, πῶθεν αὖθις
 Φίκιον ἀκρότατον περσιθήσεται μητιέτα Ζεύς.
 Ἐνθα καθεζόμενος, φρεσὶ μῆδετο θέσκελα ἔργα.
 Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ πάνυσφύρα Ἡλεκτρυώνης 35
 Εὐνῇ καὶ φιλότιλῃ μίγῃ πέλεσεν δ' αἶε ἐέλδωρ·
 Αὐτῇ δ' Ἀμφοιτρεύων λαοασόος, ἀγλαὸς ἥρης,
 Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὄνδε δόμονδε.
 Οὐδ' οὐκ ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας

20. Θεοὶ δ' ἐπιμαρτυροὶ ἦσαν] Musæus, ἐπιμαρτυροὶ λόχοι ἐρώτων. An scrib' en u : Θεοὶ δ' ἐπὶ μαρτυροὶ ἦσαν. κατὰ τμήσιν, pro θεοὶ δ' ἐπιμαρτυροὶ. Sic Joann. & Dacanus legit. placet postremum. Guicetus.

22. Ὅ οἱ δίοθεν θέμις ἦεν] Subintellige ἐμπλήσειν θέμις ἦεν fas erat, hoc est, ἀναγκαῖον. Sic Horatio nefas est ἀδυνάει, quicquid corrigere est nefas. Guicetus.

24. Ὑπὲρ σκεῶν πνείοντες] Hoc est, sub scutis caput non occultantes, intrepidī, audaces. Guicetus.

26. Παῖς Ἀλκαῖοιο] Ἀμφοιτρεύων, scilicet. Guicetus.

29. Ἀρῆς αἰκτῆρος] Hoc est, βλάβης, mali, damni. Guicetus.

31. Ἐξε] Scribe ἔξε. Guicetus.

32. Τυφάοιος] Cūn Typhaonii montis in Boeotia nusquam alibi occurrat mentio, contrā verò celebris fuerit Τυφασσιος ὄρος, mons Typhosius, sub quo erat fons Typhosius, fortasse pro Τυφάοιος legendum.

Quàm cadem ultus esset fratrum magnanimorum
 Sue conjugis, flagrantique combussisset igne vicos
 Virorum heroum Taphiorum atque Teleboarum.
 Ita enim constitutum ipsi erat, diique testes facti fuerant.
 Quorum ille verebatur iram, festinabatque celerrimè
 Exsequi magnum opus, quod sibi divinitus incumberebat.
 Hunc autem undè, cupidi bellique praelitque,
 Bæotii equitando insignes, sub clypeis spirantes (sc. robur,)
 Locritque cominus pugnantes, & Phocenses magnanimi
 Sequebantur. ducebat autem eos egregius filius Alcæi,
 Glorians populis. At pater hominûmque Deorûmque
 Aliud consilium tenebat in animo, ut Diis pariter (raret.
 Et hominibus rerum indagatoribus damnorum depulsores gene-
 Profectus autem ab Olympo est dolum altâ mente volvens,
 Desiderans concubitus elegantis mulieris
 Per noctem: celeritèrque venit in Typhaonium, unde rursus
 Ad Phicium summum accessit prudens Jupiter.
 Ubi residens mente versabat divina opera.
 Nam eadem quidem nocte cum pulcra Electryonide
 Lecto & concubitu mistus est, perfectique desiderium:
 Eadem autem & Amphitryo bellicosus, illustris heros,
 Perfecto magno opere, rediit domum suam.
 Neque ille ad famulos & pastores agrestes

dum hic Τηφαιον. Vide Strabonem Lib. IX, in descriptione Bœo-
 tiz. Phici, in quo fuerat Phix, ut loquebantur Bœotii, seu Sphinx,
 non rara mentio apud Poëtas & Mythographos. Clericus.

33. Φίλιον ἀνδρογυνῆς] Ἀπὸ τῆς Φίλις, ἡ γυνὴ τοῦ Φίλιου, Φίλιου seu Φί-
 λιον. Sic mons dictus. Guetus.

35. Ἀνδρὶ μὲν γὰρ γυνὴν τινὲν] Vide quæ scripsimus de hujusmodi frau-
 dibus, ad Theogoniz versum 940. Clericus.

37. Ἀνδρογυνῆς] Agitator populi, hoc est, dux populi. Ἀνδρογυνῆς
 ut infra ἀνδρογυνῆς, ἀνδρὶ, agito, quatio, concutio. Guetus.

39. Οὐδ' οὐ γὰρ ἐντὶ δόμῳ] Hoc est, ne villam quidem ingressus est,
 antequàm ad urbem se conferret, quamquam fortè ad viam sita esset
 villa. Alioqui non divertisse ad villam remotiorem, antequàm ad
 uxorem iret, vehementioris amoris specimen haberi non posset.
 Clericus.

42. Ἀνδρογυνῆς

Ὄρετ' ἱέμεν, πρὶν γ' ἢς αἰλόχῃς ὀπιβήμεναι δινῆς·
 Τοῖσ' ὃν κροδίτῃ πόθ' αἶνυτο ποιμήνια λαῶν.
 Ὡς δ' ὅτ' αἰνῆς ἀσπασὸν ὑπεκπροφύγη κακότης.
 Νέεσ' ὤψ' ὀργαλέης, ἣ καὶ κροτρεῖ ὑπὸ δειμῶ·
 Ὡς ῥα τότε Ἀμφιτρεύων χαλεπὸν πῖνον ἐκτολυπδύσας,
 Ἀσπασίως τε Φίλωσ τε ἰὸν δόμον εἰσπρόειπας.
 Παννύχιον δ' ἄρ' ἔλεχτο σὺν αἰδοίῃ παρθενίῃ,
 Τηπέμενον δώροισι πολυχρύσῃς Ἀφροδίτης.
 Ἡ δ' ἦ θεῶν δμῳθεῖσα, καὶ ἀνέειπε πολλὸν αἰεῖσιν,
 Θήβῃ ἐν ἐπὶ πύλῳ διδυμαίονε γίνατ' αἰεὶ,
 Οὐκ ἔθ' ὅμ' αὖ φρονέοντε, (κασσιγῆτα γε μὴ ἦσαν.)
 Τὸν μὲν χειρότερον, τὸ δ' αὖ μέγ' αἰμαίνονα Φῶτα,
 Δεινὸν τε κροτρερόν τε, βίβω Ἡρακλῆϊν.
 Τὸν μὲν ὑποδμῳθεῖσθε κελανεφεί Κρονίωνι,
 Αὐτὰρ Ἰφικλῆά γε δορυασόφ' Ἀμφιτρεύωνι.
 Κικεμνήλει γῆραι· τὸ μὲν, βροτῶν ὄνδρ' ἐμιγείσθω·
 Τὸν δ' αὖ Κρονίωνι, θεῶν σημαίνοντα πάντων·
 Ὅς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρηιᾶδην μεγάρυμον.
 Εὖρε γὰρ ἐν τεμνίῃ ἐκατηβόλῃς Ἀπόλλωνος
 Αὐτὸν, καὶ πατέρ' ὄν, Ἄρῃν, ἄπον πολέμοιο,
 Τόλχεσι λαμπομήνεσσι, σέλας ὥς πυρὸς αἰθαλμύοιο·
 Ἐσπότη' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἐκτυπον αἰεὶς ἵπποι,
 Νύσοντες χηλῇσι· κόνις δέ σφ' αἰμφιδεδήε·
 Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἄρμασι ἢ ποσὶν ἵππων.
 Ἄρματ' αὖ δ' ἀποῖνται ἢ ἀντιγες αἰμφαράβιζον,

41. Ἀσπασίως] Ἀσπασίως, libenter. *Guizotus.*

42. Ἀσπασίως] Hæc vox est etiam, apud *Homerum* *Odyss.* E. 9. 398. quem locum imitatur hic *Hesiodus.* *Clericus.*

46. Παννύχιον] Est αὐκτοῖον, nam aliquam noctis partem cum *Alcmena* contumiserat *Jupiter.* *Clericus.*

Ibidem. Πατρίδα γαίαν] *Mycenas*, quarum Rex fuerat *Electryon* ejus pater. Vide *Apollodorum* Lib. II. Cap. 4. quamvis per omnia non consentiat cum *Hesiodo.* Neque enim in hisce notulis historiam fabularum narrare instituimus. *Clericus.*

50. Κασσιγῆτα γε μὴ ἦσαν] Hæc est *versus futura ruentis*, nam superiora verba rem facis docent. *Clericus.*

55. Κικεμνήλει γῆραι] Hoc est, diversam generationem, approbatio.

Et, antequam suæ conjugis conscendisset lectum.
 Tale siquidem corde desiderium ceperat pastorem populorum.
 Sicut quando quispiam magna cum voluptate effugit malum
 Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:
 Ita tunc Amphitryo difficili labore examlato,
 Magnoque desiderio, libentique animo, domum suam reversus est.
 Totaque nocte concubuit cum veneranda uxore,
 Oblectando se muneribus aurea Veneris.
 Illa autem à Deo pariter compressa, & ab homine longè optimo,
 Thebis septem portas habentibus geminos peperit pueros,
 Haud quaquam similes, quamquam fratres essent. (virum,
 Alterum siquidem deteriorem, alterum autem longè præstantiorem
 Magnum ac validum, Herculem.
 Hunc quidem compressa à pluvie auctore Jove,
 Iphicleum autem hastarum à concussore Amphitryone,
 Diversam sobolem: alterum quidem, cum viro mortali concumbens.
 Alterum autem, cum Jove Saturni filio Deorum imperatore om-
 Qui & Cygnum occidit, Martis filium, magnanimum. (nium:
 Invenit enim in luco longè jaculantis Apollinis
 Ipsum, & patrem ejus, Martem, bello insatiabilem,
 Armis fulgentes, ceu fulgorem ignis ardentis,
 Stantes in curru: terram autem pulsabant veloces equi,
 Ferientes ungulis; pulvisque circa ipsos dividebatur,
 Excitatus compactis sub curribus & pedibus equorum.
 Currus autem fabrefacti & rotarum ambitus circum resonabant,

tio. *Guietus.*

55. *Καταρρύθμω γένει*] Hoc est, sobolem *διανεκαρρύθμω* distinctam
 seu quæ faciliè discerni poterat. *Clericus.*

57. *Κέρων*] Heroem ex muliere à Marte genitum, de qualibus
 Heroibus in hoc Poëmate egerat Hesiodus. *Clericus.*

58. *Ἐν πεδίῳ Ἀργείῳ*] Quod erat in Pagasæo agro, ad Septen-
 trionem Pelagici sinûs. Vide γ. 70. *Clericus.*

59. *Αὐτὸν καὶ πατέρα ὃν Ἀργεῖον*] An? *Αὐτὸν καὶ πατέρα ὃν Ἀργεῖον.* *Gui-*
etus.

62. *Κόνις δὲ σφ' ἀμφιδιδύει*] Hoc est, valdè excitatus erat. arde-
 bat *πυρίως.* *Guietus.*

63. *Πλατύνειν ἢ ἄρματα*] An? *πηκύνειν.* placet. *Guietus.*

Ἰππων ἱερῶν. κεχάρητο ᾧ Κύκνῳ ἀμύμων,
 Ἐλπόμην Διὸς υἱόν, ὀρήϊον, ἡνίοχόν τε,
 Χαλκῶ δηώσειν, καὶ δ' ὅτ' κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
 Ἀλλὰ οἱ Ὀχωλέων σὺν ἔκλυε Φοῖβῳ Ἀπόλλων.
 Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπ' ὤρεσι βίβω Ἡρακλεΐω.

65

Πᾶν δ' ἄλλο καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παρῆαιε
 Ἀάμπεν ὑπὸ δεινοῖο θεῷ τεύχεων τε καὶ αὐτοῦ.
 Πῦρ δ' ὥς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνῳ
 Ἐτλη θνητὸς εἶναι κατεναντίον ὀρμηθῆναι,
 Πλὴν Ἡρακλῆ καὶ κυδαλίμῃ Ἰολαίῃ;
 Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ὀλοαί.
 Ἐξ ὤμων ἐπέφυγον ἔπι σβαροῖσι μέλεσσι.

70

75

Ὅς ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον·
 Ἦρας, ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
 Ἦ π' μετ' ἀθανάτους μακάρεσσιν, ποί' Ὀλυμπὸν ἔχουσιν,
 Ἦ ληπὶν Ἀμφιτῦον, ὅτ' εὐσέφανον ποτὶ Θέβω
 Ἦ λη, λιπαὴν Τίρῳθον εὐκτίμῳ πολίεθρον,
 Κτείνῃς Ἡλεκτῦονα, βοῶν ἕνεκ' Ὀρυμετάπων.
 Γενοῖτο δ' εἰς Κρείοντα, καὶ Ἡνίοχῳ τανύπεπλον.
 Οἳ ῥά μιν ἡσπάζοντο, καὶ ὄρμημα πάντ' ἀπρεῖχον,
 Ἡ δὲ δίκη ἔσθ' ἱκέτης, πόνος δ' ἄρα κηρόθι μάλλον.
 Ζῶε δ' ἀγαλόμενῳ σὺν εὐσφύρῳ Ἡλεκτρυνῇ
 Ἡ δ' ἀλόχῳ τάχα δ' ἄμμες ἐπιπλομέων ἐνιαυτῶν
 Γεινόμεσθ', ὅτε Φυλὼ ἐσάλιγχοι, ὅτε νόημα,
 Σὸς τε πατὴρ καὶ ἐγὼ· ἔμην Φρένας ἐξέλετο Ζεὺς.

80

85

71. Δεινοῖο θεῷ τεύχεων] Ἀρείας. *Guietus*.

76. Ἐπὶ σβαροῖσι μέλεσσι] *supra robusta membra; pendentes, scilicet. Guietus.*

79. Ἦ π' μετ' ἀθανάτους] *Certè apud immortales. Guietus.*

80. Ἦ ληπὶν Ἀμφιτῦον] *Quasi, nempe, irati Dii ei objecerint focerum occidendum; quo facinore admisso, in exilium abire coactus est. Nam Deos putabant ad prava facinora interdum homines impellere, ut liquet vel ex v. 89. Quamobrem eos merito castigavit Plato Lib. II. de Republica. Clericus.*

85. Γεέτης] *Vide Æschyli Supplices. Clericus.*

87. Ἀμμες ἐπιπλομέων] *Advolutis annis. An? ἀμμες ἐπιπλομέων placet. τὸ ἐπιπλομέων agnoscit Hesychius. ἐπιπλομέων, κυκλῶμεν, πλεθρομέων, ἐπιπλομέων. Guietus.*

*Equis festinantibus. gaudebat verò Cygnus egregius,
Sperans se Jovis filium, strenuum, aurigamque
Ferro interemturum esse, & inclytis armis exuturum.
Sed ejus vota non exaudivit Phœbus Apollo.
Ipse enim contra illum concitavit Herculem.
Totus verò lucus & ara Apollinis Pagasæ
Collucebat præ vehementis Dei armis, & ipso;
Et quasi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi
Sustinuisset mortalis obviam ire,
Præter Herculem & præclurum Iolaum?
Illoꝝ enim & vis magna, & manus invictæ
Ex humeris nata erant, unâq; robustis membris.
Is igitur tunc aurigam allocutus est fortem Iolaum:
O heros Iolaë, mortalium longè carissime omnium,
Utique in immortales beatos, qui Olympum tenent,
Deliquit Amphitryo, quoniam benè munitas ad Thebas
Abiit, relictâ Tyrinthe urbe benè conditâ, (frontes:
Postquam occiderat Electryonem, propter boves latas habentes
Venitque ad Creantem, & Heniochen longis ornatam vestibus.
Qui eum exceperunt, & necessaria omnia prabuerunt,
Ut æquum est supplicibus, colueruntque ex animo magis.
Vivebat autem exsultabundus cum formosa Electryonide
Conjuge sua: mœxque nos revoluta anno
Nati sumus, neque staturâ similes corporis, neque ingenio,
Pater tuus & ego: cujus quidem mentem sustulit Jupiter.*

89. Τὸ μὲρ φέρων ἰξίλετο Ζεὺς] Sic & Æschylus, cujus hæc verba
habet memoratus Plato.

Θεὸς μὲρ αἰνίαν φύει βροτοῖς

Ὅταν κρηῶσται δῶμα πεμπήδην θάλη.

Deus causam præbet mortalibus, cum prorsus perdere domum vult,
Incertus alius Tragœdus, in Grotian's Excerptis p. 461.

Ὅταν δὲ Δαίμων αἰδέει ποσειδὼν κρηῶν,

Τὸν γὰρ ἔβλαψεν πρῶτον ὃ βελούσται.

Quoties alicui destinat clades Deus,

Vim ledit il' a'm in mente, qua deliberat.

Alia multa similia impiè dicta occurrunt apud Poetas, quorum Dū
non multò meliores hominibus. Clericus.

Ὅς περιπλῶν σφέτερόν τε δόμον, σφετέρως τε παῖδας,
ᾧ χετο πμήσαν ἀλιτήριον Εὐρυδῆα,
Σχέτλι· ἢ περ παλαιὰ μετεσυναχίζετ' ὁπίσσω,
Ἦν ἄτλω ἀχέων· ἢ δ' ἔτι παλινάχρετός ἐστιν.

Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὸς ἐπετέλλετ' ἀέθλης.
ὦ φίλ', ἀλλὰ σὺ θῆσσον ἔχ' ἠνία Φοινικέεντα
Ἴππων ἀκυπόδων· μέγα γ' ἔφρουσι θέρσῃ ἀέξων,
Ἰθὺς ἔχειν θῆον ἄρμα, καὶ ἀκυπόδων ὀδόν· Ἴππων,
Μηδὲν ὥπερ δδείσας κλύπον Ἄρεα ἀνδροφόνου,
Ὅς νῦν κεκληγὼς περμαίνεται ἱερὸν ἄλσος.
Φοῖβε Αὐτόλων· ἐκαστὴν βελέσαιο ἀνέκτῃ.
Ἦ μὲν καὶ κρατερὸς περ ἐὼν αἰσται πολέμοιο.

Τὸν δ' αὖτε περσάειπεν ἀμάρμητ' Ἰόλαος·
Ἦ θεί', ἢ μάλα δὴ τι πατρὸς ἀνδρῶν τι θεῶν τε
Τιμᾷ σὺν κεφαλῇ, καὶ ταύρεσσιν ἐννοσίγαια,
Ὅς Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ρύεταί τε πέληας·
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτῶν κρατερόν τε μέγαν τε
Σαῖς ἐς χεῖρας ἄγεται, ἵνα κλέσθ' ἰσθλὸν ἄρῃαι.
Ἐπὶ γὰρ, δύσαστο τόλχ' ὀφεία, ὅφρα τάχιστα
Δίφρος ἐμπελάσωνται, Ἄρης δ' ἡμέτερόν τε,
Μαρνάμεσθ'· ἐπεὶ ἔτι ἀνάρβητον Διὸς υἱόν,
Οὐδ' Ἰφικλείδην δειδίζεταί· ἀλλὰ μιν οἶω
Φόβξεσθ' δύο παῖδας ἀνύμονα· Ἀλκείδαο,
Οἳ δὴ σφι χρεδὸν εἴσι, ἀλλαιόμοιοι πολέμοιο.

91. Αὐτιτήριον Εὐρυδῆα] *Abortivum illum Eurysthenem.* An scribendum αὐτιτήριον? placet. αὐτιτήριον, hoc est. τὸ διημαρτηγόν τὸ ἡμέρας, ἢ τὸ ἡμερῶν τὸ περὶ. eadem ratione αὐτιτήριον dicitur. Hesych. αὐτιτήριον, ἀσπῶρον, ἄρῶν, ὅτι ἐν τῇ δίοτι μὲν τὸ πᾶν καὶ διημαρτηγόν τὸ μὲν ἐν τῇ κρήσῃ, δεικ. Guilelmus.

93. Ἦν ἄτλω ἀχέων] *Noxam suam dolens.* Guilelmus.

94. Ἐμοὶ δαίμων] *Hoc est, fortuna, fors, fatum.* sequente versu ἔχ' ἠνία Φοινικέεντα.] *Cipe habenas rutilantes.* Guilelmus.

101. Αἰσται πολέμοιο] *Præsens pro futuro, hoc est, περιόδοιται, hoc est, vincetur à me.* An scribendum? Ἦ μὲν καὶ κρατερὸς ὡς αἰσσεῖται πολέμοιο αἰσσεῖται pro αἰσσεῖται, ut πιστεῖται pro πιστάται, a πίσι, πίσι. Guilelmus.

103. Ἦ θεί' ἢ μάλα] *A θείῳ, θείῳ, οἶῳ, οἶῳ, θείῳ est, pleonasmus.*

Qui relictâ domoque suâ, & suis parentibus,
 Abiit veneraturus nocentem Eurystheum,
 Infelix. certè multùm ingemiscebat postea,
 Culpam suam lugeus: sed illa irrevocabilis est.
 Mihi verò Deus difficiles imperavit labores.
 O amice, sed tu celeriter arripe habenas rutilantes
 Equorum alipedum: magnùmque mente fiduciam concipiens,
 Rectâ dirige celerem curram, & alipedum robur equorum,
 Nihil veritus strepitum Martis hominum occisoris,
 Qui nunc cum clangore circumquodque furis per sacrum nemus
 Phœbi Apollinis longè jaculantis Regis.
 Ennūverò, validius licet sit, tamen exfatigabitur bello.

Hunc contrâ allocutus est egregius Iolaüs:
 O venerande, quàm multùm verò pater hominum atque Deorum
 Honorat caput tuum, & taurinus Neptunus,
 Qui Thebarum mœnia tenet, & tuetur civitatem:
 Quenadmodum & hunc mortalem validùmque magnùmque
 Tuas in manus adducum, ut gloriam magnam auferas.
 Sed age, induere arma Mavortia, ut quàm celerrimè
 Currus inter se committentes, Martis & nostrum,
 Decertemus. Quoniam neque intrepidum Jovis filium,
 Neque Iphiclidem perterrebit: sed ipsum puto
 Mox fugituum duos filios inculpati Alcide,
 Qui propè adsunt, cupientes bello

ναῖμο Ἰδῆ, σμῦνός, στέας, στέαςμυ. ΗΨῆ, hoc est, στέας.
 Guistius.

104. Ταύριος Ἐντοσίγαιος] Vide Joannem Tzetzem ad hunc locum.
 Ex hoc Neptuni cognomine dicta Ταύρια, quæ, ut docet Hesychius,
 fuit ἰορτή πρὸς ἀγῶνι Ποσειδῶν. Clericus.

105. Πύται πὶ πόλιν] Ἀ πόλιν, genit. πόλιν, πόλιν, πόλιν,
 ut βασιλῆ, βασιλῆα. Guistius.

112. Ἀλκείδης] Ἀμφιτρυῶν. Guistius.

112. Ἀνὸς πῦν] Hic πῦν pro quolibet è posteris sumitur, nam
 Hercules quidem filius erat, Iolaus verò nepos Amphitruonis. Cle-
 ricus.

113. Ὁ δὲ ἄρ' ἑὸς ἑῶν] Τὸ ἑὸς numeri singularis videtur, nisi
 forte ad Martem & Cyncum referendam. Guistius.

114.

128. Ἀνὸς

Φυλόπιδα σήσειν· τά σφιν πολὺ Φίλπας θάινει.

Ως φάτο· μείδῃσεν ᾧ βίη Ἡρᾶ ληϊή.

115

Θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμυρα ἔπεν.

Καί μιν ἀμειβόμεν· ἔπειτα πλεονέεσσι παροσύνει·

Ἡρως ὦ Ἰόλαε, διοτρεφές, σέκ' ἐπὶ τηλῇ
Τ' σμίνη τρηχέῃα. σὺ δ' ὥς πάρος ἦθ' αὖ δαίφρων,

120

Ως καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην

Πάντη ἀναστροφᾷν, ἣ δ' ἄρηγ' ὡς καὶ δυνάμει.

Ως εἰπὼν, κνημιῖδας ὄρεϊ χαλκίῳ φανέει,

Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, πρὸς κνήμησιν ἔθηκε.

Δάπτερον αὖ θάρηκα πρὸς στήθεσιν ἔδωκε·

125

Καλὸν, χεύσειον, πολυδαίδαλον· ὃν ῥ' οἱ ἔδωκε

Παλλὰς Ἀθηναίη κέρη Διὸς, ὅππότε ἔμελλε

Τὸ πρῶτον σπυρόντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.

Θήκατο δ' ἄμφ' ὤμοισιν ἀρήϊα ἀλκίῃσιν σίδηρον

Δεινὸς ἀνὴρ· κούρην δ' ὡς στήθεσσι φαρέτρην

130

Καὶ βάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἐνπιάθεν αἰσῶν

Ῥιγῆλοι, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.

Πρόσθεν μὲν θανάτον τ' εἶχον, ἣ δ' ἀκρυσι μῦρον·

Μέσσοι δ' ἔξωσι, πειρήματα· αὐτὰρ ὅππῃσιν

Μορφνοῖο φλεγύαιο καλυπτόμενοι πτερυγέσσιν

Ἦσαν· ὁ δ' ὄβριμον ἔχ' ἀκαχμήων εἴλετο χαλκῷ·

135

Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέῳ εὐτυκτον ἔθηκε,

Δαιδαλέῳ, ἀδάμαντ' ὅτι κρατύφοις ἀσφρῦαν,

128. Ἀρήϊα ἀλκίῃσιν σίδηρον] Hoc est, ens cum baltheo. Guicetus.

130. Καὶ βάλετ' ἐξόπιθεν] Nota morem ph. retr. m. mittendi. lor. seu fasciam ex qua pendeat prius in col. um. induebatur, & inde pharetra à pectore ad quod posita erat in tergum rejiciebatur. Guicetus.

131. Θανάτοιο λαθιφθόγγοιο] Hoc est, ἐπιλαθείας ποιῆσαι τὸ θάνατον. Guicetus.

132. Δάκρυσι μῦρον] Sanguineis guttis stillabant adhuc recenti à corde, hoc est, inunctæ erant tali pharmaco, inacebant, stillabant. hoc est, occisorum parentes lacrymare faciebant. Guicetus.

133. Ζεῦσι] Hoc est, ἀίχμησιν θανάτοφόροις. Guicetus.

134. Μορφνοῖο] Μέλας. Guicetus.

137. Ἀδάμαντος] Hoc est, terri durissimi. subintellige τὴν ἀδάμαντον.

Pralium conferere: quæ res ipsis multò gratior quàm epulæ.

Sic ait. arrisit autem fortis Hercules,

Animo oblectatus: admodum enim illi grata dixerat:

Atque eum, respondens, verbis volucris allocutus est:

*O heros Iolæ, Jovis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aspera. Tu verò quemadmodum antea fuisti bellicosus,
Ita & nunc magnum equum Arionem nigricantibus setis obfitum
Quoquoversum converte, & auxiliare pro eo ac poteris.*

*Sic locutus, ocreas ex Orichalco splendido,
Vulcani inclita dona, tibiis induxit.*

Mox & thoracem pectori induit

Pulcrum, aureum, variegatum: quem ipsi dederat

Pallas Minerva filia Jovis, tunc cùm erat

Primum luctuosa aggressurus certamina.

Posuit autem circa humeros malorum depulsores ferrum

Fortis vir: cavam autem circa pectora pharetram

Rejecit in tergum. in hac multæ erant sagittæ

Horrendæ, mortis vocem eripientis datrices. (crynemis mædebant:

Hæ ab anteriori quidem parte mortem habebant præfixam, & læ-

Mediæ autem politæ erant, longæ: sed à tergo

Nigræ aquilæ contactæ alis

Erant. ille autem validam hastam præfixam ære corripuit:

Capiti verò ingenti galeam fabrefactam imposuit,

Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,

μῦθος. Guietus.

137. *Ἀδάμαντος*] Non dubito quidem quin lapillorum pretiosissimus *ἀδάμανς* sit dictus, quasi *ἀδάμαντος*, ob duritiem. Nomen, inquit Plinius, Lib. XXXVII. c. 4. *indomita vis Græcâ interpretatione accepit.* Sed & metallorum durissimum chalybs, hoc est, ferrum probè purgatum ac temperatum, eadem de causa *ἀδάμανς* dictum est, quod ægrè dometur. Ex hoc genere adamantis conflata erat galea Herculis, & reliqua omnia, quæ cùm conflare possent ex metallo, *adamantina* dicuntur. Itaque delirat *Διάκων*, qui hîc lapillum intelligi somniat. Sed & illi falluntur, qui *adamantinum* dici putant dumtaxat durum; cùm, ubi de lapillo sermo non est, conflata ex ferro, aut quæ certè eo possunt conflare sola dicantur *adamantina*. Clericus.

Ἦτ' ἄρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.

ΧΕΡΣΙ' γε μὴ σάκ' εἶλε παλαιόλον· ἔδ' ἐπὶ αὐτὸ
Οὔτ' ἔρρηξε βαλὼν, ἤτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι.

140

Πᾶν μὴ γὰρ κύκλῳ πτάνῳ, λούκῳ τ' ἐλέφαντι,

Ἡλέκτρῳ θ' ὑπολαμπές ἐστι, χρυσῷ τε φαεινῷ

Δαμπόμῳ· κυάνῃ δ' ἀπὸ πλύχας ἠλήλαιντο.

Ἐν μέσῳ δ' ὁρμήνῃ ἐστι φόβος, ἔπ' Φαίειος,

Ἐμπαλιν ὁσοῖσιν πυρὶ λαμπομήμοισι δεδορκώς.

145

Τὰ καὶ ὀδόντων μὴ πλῆτο σῶμα λούκα θεόντων,

Δεινῶν, ἀπλήτων. ὅπῃ δ' βλοσυροῖο μετώπῳ

Δεινὴ ἔρις πεπότητο, κορύσσει κλόνον ἀνδρῶν,

Σχετλίῃ, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἴλετο Φωλῶν

Οἳ πινεσ ἀνὴρβίλῳ πόλεμον Διὸς ἤϊ φέροισιν.

150

Τῶν καὶ ψυχὰι μὴ χθόνα διώσ' αἰδῶται εἶσω

Αὐτῶν· ὅσ' αὖ δέ σφι πρὸ ρινοῖο σαπείσης

Σειρὶς ἀζαλέοιο κελαυνῇ πύθεται αἶη.

Ἐν δ' ὁρμήνῃ τε παλίστῃ τε πέτυλλο.

Ἐν δ' ὁμαδὸς τε, φόβος τ', ἀνδροκτασίῃ τ' ἐδεδήλ.

155

138. Εἴρυτο κάρη] *Muniebat caput. Guietus.*

141. Τιπίνῳ] *D'étail blanc. Guietus.*

142. Ἐρρηξε] *Perrupit, hoc est, perrumpere potuisset. Guietus.*

143. Διὰ πλύχας ἠλήλαιντο] *Cerulei ductus trajecti erant. Est τρωῖς pro δὴλῃλαι.* *Guietus.*

147. Λούκα θεόντων] *An? ὀδόντων λούκαλας, ut supra βλεφάρων ἀπὸ κυανταίων? ἰπύχῳ. τὸ λούκα θεόντων ineptum est & corruptum videtur. An? λούκαλοῖντων, a λούκαλοις, λούκαλοῖντος, à λούγω, λήγω, λούζαιω, λούζαλω, λούκαλός, λούκαλός, & λούκαλας.* *Guietus.*

147. Α'πλήτων] *Hoc est, ad quos sine periculo nemo manum admovisset. Quæ est propria significatio vocis ἀπλήτος hoc est, qui tu- τὸ τανγί περὶquit. Vide yff. 230. & 268. Clericus.*

148. Κορύσσει κλόνον ἀνδρῶν] *Extollens, augens, vel agitans, ciens. Guietus.*

148. Δεινὴ ἔρις πεπότητο] *Non modò intoleranda est licentia Poë- tæ, quòd multò plura poneret in clypeo, quàm poterant contineri; sed quòd cum impleret αὐτομύτης, qualia multa postea occurrent. Scio nonnullos propterea abjudicasse hoc Poëma Hesiodo; sed iidem deleant etiam oportet quod habet Homerus de anciliis aureis Vulcani, suspectamque habeant descriptionem clypei Achillis, quæ est Iliados*

Σ.

Quæ muniebat caput Herculis divini.

(quam

AT manibus clypeum accepit valdè varium, quem neque quis-
Perrupisset jaciendo, neque comminasset, mirum visu.

Nam totus quidem circumquaque gypso, candidoque ebore,

Et electro lucidus erat, auroque fulgido

Splendens: cærulea verò lamina erant ducta.

In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retrò oculis igne lucentibus tuens.

Cujus & dentibus quidem repletam erat os candicantibus,

Sævis, inaccessis. Supra terribilem autem frontem

Sæva contentio volitabat, accendens pugnas hominum,

Tetra, quæ & mentem eximebat & præcordia viris

Quicumque bellum adversus Jovis filium gererent.

Quorum & animæ quidem sub terram eunt ad Orcum intrò

Ipsorum: ossa autem eorum, pelle circum putrefacta,

Sole à torrido, in nigra putrescunt terra.

In eo autem & propulsatio & vice versâ persecutio facta erant:

In eo tumultus, terror, & homicidium ardebant.

E. Atqui veteres illi Poëtæ nullam verisimilitudinis rationem habebant, ubi sermo erat de operibus Deorum. Quamobrem non semel Hesiodus monet hæc fuisse κλῦτα ἔργα περίφρογος Ἡφαίστιο, ut fictionum audaciam minuat. Clericus.

150. Διὸς ἡϊ] Ab ὕψι, ὕψι, ὕψι, ὕψι, & συνουσίῳ ἡϊ, ἡϊ, ἡϊ, &c. Guistius.

151. Περὶ βουῶν σαρκείας] Περιστερείας βουῶν. ἡ βουῶν, τὸ βουῶν. Guistius.

153. Σειεῖς] Hoc est, ἡλίς. subintellige ὑπὸ. Sed scribendum videtur Σειεῖς ὑπὸ ἀζαλίῳ κ. π. αἶψ? placet. Suidas: Σειεῖς, σιεῖς, ὁ ἡλίος, καὶ σιεῖς. Suprà σιεῖς ἀστὴρ, hoc est, ὁ ἡλίος. Guistius.

153. Σειεῖς] Quamvis Ibycus, si Hesychio credimus; omnia astra σιεῖας vocaverit; ceteri tamen omnes Poëtæ aut Solem, aut Caniculam eo nomine appellarunt. Quæ astra cū omniū, inter errantes, inerrantesque stellas; potissima haberentur; credibile est dicta σιεῖας quasi principes, nam ἡ σchar Phoeniciā Linguā princeps dicitur. Sol certè dicebatur præesse, vel dominari diei. Vide Gen. I, 16. & quæ ad eum locum notavimus. Clericus.

155. Ἀνδραπαίῃ τ' ἰδιδύει] Ardebat, fervebat. γ. seq. ὅλα καὶ] &c. Guistius.

Ἐν δ' ἔρις, ἐν ᾗ κυδοιμὸς ἐθιώεον· ἐν δ' ὀλοὴ κῆρ,
 Ἄλλον ζῶν ἔχουσα νεέτατον, ἄλλον ἄντην,
 Ἄλλον τεθνηῶτα, καὶ μόθον ἔλκε ποδοῖν.

Εἴμα δ' ἔχ' αἰμὸν δαφοίνεον αἵματι φασγάνων,
 Δεινὸν δερκομήνη, καναχῆσί τε βεβρηθῆα. 160

Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ἔπ' φασιῶν
 Δώδεκα· ταὶ φοβέεσκον ὅππ'ι χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,
 Οἳ πνερ ἀνὴρίβιλον πόλεμον Διὸς ἤϊ φέροισιν.

Τῶν καὶ ὀδόντων μὴ καναχὴ πέλεν, ὅτε μάχοιτο
 Ἀμφιτρωνιάδης· ταὶ δ' αἰέτο θωῦτά ἔργα. 165

Σπίγματά δ' ὥς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δρεγκασί
 Κακάνεα καὶ νῶτα, μελάνθησαν δ' ἡρώεα.

Ἐν δ' οὐρανῷ ἀγέλαι χλάνων ἔσαν, ἡδὲ λεόντων
 Ἐς σφέας δερκομήνων, κατεόντων τ' ἱερμύων τε,

Τῶν καὶ ὀμιληδὸν σίχες ἦσαν· ἔδ' ἐν τῷ γε
 Οὐδέτεροι τρεέτιον· φείσασον γε μὴ αὐχένας ἄμφω, 170

Ἦδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λῖς, αἰμφι δ' αἰπτοῖ
 Δοιοί, ἀπυρράμφοι ψυχὰς, καὶ δέ σφι κελαινὸν
 Αἶμα ἀπελείβετ' ἔργα. οἳ δ', αὐχένας ἐξελεπόντες,
 Κεῖατο πεθνηῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέεσι. 175

Τοὶ δ' ἐπ' αἰμῶνα ἐγειρέσθην, κατέοντε μάχεσθαι,
 Ἀμφοτέροι, χλάναι τε σύες, χαροποι τε λέοντες.

Ἐν δ' ἰὺ ὑσμίνῃ Λαπιθίων αἰχμητῶν,
 Καινέα τ' αἰμφι ἀνακταί, Δρύαντά τε, Πειρίθρον τε,
 Οὔπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε, 180
 Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιτάρησιον, ὅζον Ἀρηῶνα,

160. Καναχῆσί τε βεβρηθῆα] Scribo βεβρηχῆα, strepitu gravis, hoc est, graviter imminens, incumbens. Hesych. βέβρηχαι, ἤχησεν, ἀ βεβήχω, βεβήχω. βέβρηχα. βεβρηχώς. βεβρηχῆα. Guilelmus.

164. Τῶν καὶ ὀδόντων] Τὸ ἐν hīc supplendum. A quibus sc. serpentibus. Guilelmus.

165. Δαίετο θωῦτά ἔργα] Hesych. δαίετα, καίετα ex δαϊόμηνον. καϊόμηνον. fulgebant. θωῦματά ἔργα legit Diaconus. θωῦτά, hoc est. θωμμάτα. ἀ θάω, θάωω, θάωμα. θωῦω Ionicè. θωῦμα, θωῦτος, θωῦτά ἔργα Ionicè. θωμμάτα. Sic & θωῦμάζω pro θωμμάζω. τὸ θωῦτά ἀ θάωω fit oportet, pro quo θωῦστω habet Hesych. θωῦσται, βοῶν; μέλπειν, κηρύσσειν.

*In eo contentio quoque, & turba furebant: in eo pernicioſa Parca,
Vivum alium tenens recens vulneratum, alium autem illeſum,
Alium mortuum, per pugnam trahebat pedibus. (nam
Veſtem autem habebat circum humeros cruentam ſanguine viro-
ſavum videns, clamoribúſque vehementer ſtrepens. (effabilem,
In eo autem & ſerpentum capita ſævorum erant, haud quaquam
Duodecim; quæ per terrefaciebant ſuper terram homines,
Quicumque bellum contra Jovis filium moverent.
Quorum & dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat
Amphitryoniades. Hæc autem diſtincta erant miranda opera.
Porro veluti puncta quadam apparebant ſævis dráconibus,
Cærulea per terga, denigrataque erant illis maxilla.
In eo autem & ſuum greges agreſtium erant, atque leonum
Mutuò ſeſe adſpicientium, traſcentiumque & ruentium,
Quorum etiam turmatim ordines incedebant; neque verò hi,
Neque illi alteros timebant; horrebant attamen colla utrorumque.
Juxta enim eos jacebat magnus leo, circum autem apri
Duo, ſpoliati vita, deorſumque illis niger
Cruor deſtillabat in terram. ipſi autem, cervicibus dejectis,
Facebant mortui ſub terribilibus leonibus.
At illi magis etiam excitabantur, incenſi ad pugnandum,
Utrique, agreſtèſque ſues, truceſque leones.
In eo autem erat & pugna Lapitharum bellatorum,
Cæneus Rex, Dryáſque, Pirithoúſque,
Hopleúſque, Exadiúſque, Phalerúſque, Prolochiúſque,
Mopſúſque Ampycides, Titareſius, filius Martis,*

εύατω, &c. vel ſic ζῶντων, ζῶντων, ut πλάσσω, πλάσσω. ζῶντων, ζῶντων,
ζῶντων pro ζῶντων. *Guietus.*

166. Ὡς ἐπὶ φασὶς] Nota pleonaſmum ἐπὶ φασὶς idē. *Guietus.*

168. χλῆντων] Α χλῆντες, non ἀ χλῆντες Nominativo, τὸ χλῆντων ge-
nitivus pluralis. *Guietus.*

171. Λύχωνας ἀμφοῖν] Utrorumque. leonum, ſcilicet, & aprorum.
Guietus.

173. Κατὰ δὲ ἑφί] Τὸ κατὰ hic pro κατὰ, vel κατὰ πλάσσω. com-
poſitè. *Guietus.*

181. Ὁ γὰρ Ἀρεῖος] Ramum Martis, non nothum. *Guietus.*

Θησέατ' Αἰγείδῳ, Ὀπείκελον ἀθανάτοισιν,
 Ἀργύρεοι, χρύσεια παρ' ἑστέ τ' ἔχοντες.
 Κένταυροι δ' ἐτέρωθεν ἐναντίοι ἠγέρεθοντο,
 Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' Ἀσβολον οἰωνιστῶν, 185
 Ἀρκτον θ', Οὐρίον τε, μελαγχαίτῳ τε Μίμανθ',
 Καὶ δύο Πάκειδας, Περμύθεά τε, Δρύαλόν τε,
 Ἀργύρεοι, χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
 Καὶ τε σωματικτῶν, ὡσεί ζωοὶ περ ἔόντες,
 ἔχουσιν ἠδ' ἐλάτης αὐτοχρῆδ' ὠλεγκῶντο. 190
 Ἐν δ' Ἀρεῷ βλοσυροῖο ποδάκεις ἔσασαν ἵπποι
 Χρῦστοι ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρε' ἔλι' Ἀρης
 Αἰχμῶν ἐν χεῖρεσσιν ἔχων, πευλέεσσιν κελόων,
 Αἵματι φοινικέει, ὡσεί ζωὸς ἐναρίζων,
 Δίφρ' ἐμβεβαώς. παρὰ δ' Δειμός τε φόβ' ἔτε 195
 ἔσασαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
 Ἐν δ' Διὸς θυγάτηρ Ἀγλαΐη Τελτογῆεια,
 Τῇ ἱκέλῃ, ὡσεί τε μάχῃ ἐθέλῃσιν κερύσειν,
 ἔχ' ἔχ' ἐν χερσὶ, χρυσείῳ τε τρυφάλειαν,
 Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις· ὅππῃ δ' ὄχετο φύλοπιν αἰνῶν. 200
 Ἐν δ' ὡς ἀθανάτων ἱερὸς χορὸς ἐν δ' ἄρ' ἐμῇ
 Ἰμερόεν κηθάριζεν Λητῆς καὶ Διὸς υἱὸς

184. Κένταυροι.] Narrant Poëtae hos fuisse Ixionis filios, ex Nephelē, hoc est ut putant, *nube*, quam pro Junōne amplexus est, & compressit. Hæc verò nos de hac fabula, deque nomine Centauro-
 rum conjiciebamus. Ixion, antiquissimus tractus Thessaliæ Regu-
 lus, videtur Jovis totius Thessaliæ & Græciæ Regis conviva fuisse,
 deinde in carcerem missus; qua de causa, dictus est *en adē* detrusus.
 Duxerat ille uxorem mulierem *נפילית* *nphilith*, hoc est, stirpe *Nephi-*
laorum, vel *נפילית* *Nephilim*; quo nomine Phœnices vocabant equites la-
 trocinia exercentes, à verbo *נפחל* *naphal*, irrui. Vide notata à no-
 bis ad Gen. VI, 4. At Græci posteriores ex Lingua sua, quæ ab an-
 tiqua, lapsu temporis migrationibûsque gentium, immensum quan-
 tum mutata erat, interpretati sunt *νεφέλη* *nubem*. Ex hoc connubio
 nati dicuntur *Centaurs*, seu *χεντερῖ* *chenterim*, hoc est, *quasi obser-*
vantes, vel insidiantes; qui crediti sunt semihomines & semiequi,
 propter diuturnam equitationem, quâ circumcursabant vicina om-
 nia, & subitis incursionibus infesta habebant. *Clericus.*

Theseúsque Ægides, similis immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.
Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur,
Magnus Petreus, atque Asbolus augur,
Arctúsque, Hurínusque, nigerque pilis Mimas,
Et duo Peucida, Perimedes, Dryalúsque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atque impetum pariter faciebant, perinde ac si viri essent,
Lanceísque atque abietibus cominús certabant.
Inter hac autem Martis terribilis alipedes stabant equi
Aurei, & ibidem ipse quoque spoliator perniciosus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, veluti qui vivos spoliaret,
Currui insitens. juxtà autem Pavórque Motúsque
Stabant, gestientes bellum subire virorum.
Ibidem autem & Jovis filia Agelea Tritogenia,
Ei similis, quasi quæ pugnam vellet incendere,
Hastam habens in manibus, aureámque galeam, (viam.
Ægidémque circum humeros: gradiebatur autem in prælium sa-
At erat in eo clypeo & immortalium chorus, in cujus medio
Dulce quiddam personabat Latona & Jovis filius

185. Οὔρεον π] Οὔρεον scribendum videtur. ab ὕψους, ὕψους. γ. seq. πῶκείδας à πύκη. πῶκεός, πῶκείδης. *Guietus.*

189. Σαυαίτην] Legendum videtur σαναίχην. hoc est, σαναίχης. *Guietus.*

191. Ἔσπεον] Ἔσπεον. *Guietus.*

192. Εἰναρφόρος] Pro συναρφόρος. *Guietus.*

195. Διμῶς π Φόβπ π] Aurigæ Martis, ut docet Hesiodus, hujus Poëmatis γ. 463. *Clericus.*

197. Εἰ δὲ Διὸς] Sub. ἐλῶ. *Guietus.*

198. Μάχην ἰδίαν κρύαται] Augere, accendere, ciere pugnam. κρύαται est agitare, tollere. *Guietus.*

199. Χροστὴν π πευφάλειαν] Scribe χροστὴν. γ. sequ. ἐπὶ δὲ ἄλ- & φύλοπ] Εἰρήνη. *Guietus.*

200. Αἰζίδα δὲ ἀμφ' ὤμους] Nondum pugnabat, ac proinde clypeum in tergum rejectum etiamnum habebat. *Clericus.*

Χρυσείῃ φόρμυγι· θεῶν δ' ἔδ' αἴγνυτ' Ὀλυμπῳ.
 Ἐν δ' αἰγρῇ, πρὶ δ' ῥ' ἄλβ' ἀπείρειτο ἐπιφάνωτο,
 Ἀθανάτων. Ἐν αἰγῶνι θεῶν δ' ἐξήρχον αἰοιδῆς

205

Μῶσσι Πιερίδες, λιγὴ μελοποιήσας εἰκῆαι.

Ἐν δ' λιμνῇ ὄρμητο αἰμαίμακτοιο θαλάσσης

Κυκλοπερῆς ἐπέτυκτο πανέφθ' κασσιτέροιο,

Κλυζομήνῳ ἵκελτο πολλοὶ γέ μιν αἰμμέσον αὐτῇ

Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθώεον ἰχθυάοντες,

210

Νηχομήοις ἵκελοι. δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες

Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐθύνον ἐλοπας ἰχθῦς.

Τῶν ὑπὸ χάλκειοι τρέον ἰχθῦες· αὐτὰρ ἐπ' ἀκταῖς

Ἦτο ἀνὴρ ἀλιδὺς δεδοκημύτο· εἶχε δ' ἡ χερσὶν

Ἰχθύσιν ἀμφίβλητρον, ἀπορρίψοντ' εἰκαῖς.

215

Ἐν δ' ἡνὶ ἠὺ Δανάης τέκτο ἱππότα Περσέας,

Οὐτ' ἄρ' ὄπιφ' αὖτων σάκετο ποσὶν, ἔθ' ἐκάς αὐτῷ.

Θαῦμα μέγα φρεσὶσθε· ἐπεὶ ἔδαμῃ ἐτήλειτο.

Τὼς γάρ μιν παλάμαις τῶξε κλυτὰς Ἀμφιγυῆας

Χρῦστον· ἀμφὶ δ' ποσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα.

220

Ὡμοισιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἄορ ἔκειτο

203. Αἴγνυτ' Ὀλυμπῳ.] Scribe αἴγνυτ' Ὀλυμπῳ. pandebatur Olym-
 pus. ab αἴγῳ, αἰγνύω, αἰγνύμαι, αἴγνυθ. Homer. πᾶσι δ' αἰγνυθὺς πύλας.
 olim legebatur αἴγνυς purus. Reposuit Heinſius αἴγνυτ', h. e. resona-
 bat, ἡχὼ ἀπὸ πύλων. vide Heinſii notas. sed αἴγνυτο hic locum non habet.
 Guicetus.

203. Αἴγνυτ' Ὀλυμπῳ.] Hoc est fracto cytharæ sonitu resona-
 bat. Vide viri doctissimi Lectiones Hesiodicas. Clericus.

204. Ἐν δ' αἰγρῇ] Ibi ὁ αἰγρῆς. ἐπιφάνωτο] Circumposita erat.
 Guicetus.

204. Πρὶ δ' ἄλβ' ἀπείρειτο] Si qui faverent Codices, multò
 malletm legere ὄχλῳ, hoc sensu: Erat in cælo cætus, ὁ circumquaq-
 uæ stabat turba immensa Immortalium instar corona; audientium, nempe,
 certamen musicum Apollinis & Musarum. ὄχλῳ quid sit hoc in lo-
 co, & quid ad rem faciat, neminem puto intelligere; ego certè non
 intelligo. At in αἰγρῇ vel concione Deorum ὄχλῳ sit necesse est, pro-
 pter innumerabilem Deorum turbam. Clericus.

205. Ἐν αἰγῶνι] In ludis. Guicetus.

207. Αἰμαίμακτοιο θαλάσσης] Homer. ἰπὸν αἰμαίμακτον. αἰμαίμα-
 κτός, μακρός, vastus, ingens, immensus. Guicetus.

210. Εἰθ'.

*Aureâ citharâ. Deorum autem sedes frangebatur Olympus.
Ibi & cœtus, circum autem opulentia infinita erat cinctus,
Immortalium. In certamine Deæ autem incipiebant cantum
Musæ Pierides, suave quiddam canentibus similes.
In eo autem & portus appulsu facilis immensi maris,
Rotundus factus erat purissimo è stanno,
Inundanti similis: multi verò per medium ipsius
Delphines hac atque illac ferebantur piscibus inhiantes,
Natantibus similes. Duo autem sursum efflantes,
Argentei delphines, depascebant mutos pisces.
Sub his ærei trepidabant pisces, sed in ripis
Sedebat vir piscator observans; habebat autem manibus
Piscium rete, projecturo similis.*

*In eo autem & pulchricomæ Danaës filius eques Perseus,
Neque quidem contingens clypeum pedibus, neque longè separatus
Miraculum magnum dictu! quoniam nusquam nitebatur. (ab illo:
Ita enim illum manibus fecerat inclytus Vulcanus,
Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria.
Ex humeris autem circa eum nigro capulo ensis pendebat*

210. Εἰς ὅντιον] Hoc est, ὄρμων. ἰχθυόοντις] Piscantes. *Guietius.*

211. Ἀναφυσίοντις] Hoc est, respirantes; qua de causa, Delphini ad summam aquam emergunt, caputque è mari proferunt. *Plinius Lib. IX. c. 8. Cùm fame concisi fugientem in vada ima persequuti piscem diutius spiritum continuere, ut arcu emissi ad respirandum emicant; raptâque præda in aëre vescuntur. Quales duo describuntur hic ab Hesiodo. Clericus.*

212. Εἰς ὅντιον ἰχθυόντις] Hoc est, ἰχθυόντις καὶ οἷον ἰχθυόντις. *Guietius.*

216. Εἰς ὅντιον ἰχθυόντις] Hoc est, ἰχθυόντις. *Guietius.*

218. Εἰς ὅντιον] Τὸ σάκκος scilicet. *Guietius.*

221. Μαλάνδιον ἄος] Capulo nigro. la garde noire, émaillée de noir. *Hesych. μαλάνδιον, τὸ μίλαντα ἔχον λαβὼν. idem: μαλάνδιον, μαλάντας ἔχον λαβὼν. Guietius.*

221. Ἄος.] Aliàs dicitur ἄρπη ἀδαμαντίνη, chalybeus gladius. Quæ vox est à Phœnicia ἄρπη harbo, aut ἄρπη hharpho, quæ gladium sonat. Vide hanc fabulam, apud *Apollodorum Lib. II. c. 4. Clericus.*

222. Ως π

Χαλκεὸν ἐκ τελαμῶν· ὁ δὲ ὥς τε νόημι ἐπὶ πᾶσι.
 Πᾶν δὲ μετὰ φρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου
 Γοργῶς· ἀμφὶ δέ μιν κίβδισις θῆε, θαῦμα ἰδέσθαι,
 Ἀργυρέη· θύσανοι δὲ κατηαρδύντο φαεινοὶ 225
 Χρύσειοι· δεινὴ δὲ παρὰ κροτάφοισιν ἀνακτὸς
 Κεῖτ' Ἀΐδου κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἶνὸν ἔχουσα.
 Αὐτὸς δὲ πῶδον ἔχει καὶ ἐρρίγοντι ἰοικώς
 Περσέως Δαναΐδης ἐπταίνετο. ταῦ δὲ μετ' αὐτὴν
 Γοργόνες ἀπλητοὶ τε καὶ ἐφαταὶ ἐρρώοντο, 230
 Γέμμαι μαπέειν. ἔπιν δὲ χλωρὴ ἀδάμαντος
 Βαινυσέων ἰάχεσκε σάκ· μετὰ δὲ ὄρυμα γδῶ
 Οὔρεα καὶ λιγέως· ἔπιν δὲ ζώνησι δρεσίνοντε
 Δοιῶ ἀπηνερδύντ', ἔπιν κρυτῶν κάρηνα.
 Δίχμαζον δὲ ἄρα τώ γε· μέγ' δὲ ἐχάρεσσαν ὀδόντας, 235
 Ἀγλαὰ δερκομήναι. ἔπιν δὲ δεινοῖσι καρλῶσι

222. Ὡς πὶ νόημι ἐπὶ πᾶσι] Deos cogitationis celeritatem motu æquare non raro dicunt Poëtæ, quâ celeritate major nulla esse potest. Hymni in Apollinem v. 186. ita describitur ejus Numinis ad cœlum iter:

Ἔστιν δὲ πρὸς Ὀλύμπου, δὲ πρὸς χθονὸς, ὥς πὶ νόημι,
 ἔστι Διὸς πρὸς δῶμα.

Hinc ad Olympum. à terra, instar cogitationis, it ad Jovis domum. At de αὐτομάτῃ idem dici nequit, sine ipsa illa licentia, quæ statuas per se mobiles hic nobis peperit; hoc est, sine spe quam conceperat Poëta admirationi fore quidquid elegantibus versiculis exprimeretur, quæ sanè inanis non fuit. Clericus.

223. Εἶχε κάρη] Κάρεσ Apollodorus p. 73. εἶχε occupabat. Guicetus.

224. Κίβδισις] Alii κίβδισις, in qua Gorgonis caput. Τὸ μὲν referendum ad Perseum, non ad μετὰ φρενον, nec ad κάρη δεινοῖο πελώρου. ἀπὸ δὲ κίβδισις ἐπὶ ῥίμαις θύσανοι, la frange, la crespine. Guicetus.

224. Κίβδισις] Quidquid Græculi censeant de origine hujus vocis, derivandam omnino existimo à Radice Phœnicia γαρ Kabati, quæ colligere, & adstringere significat; quod sit ope sacci, aut manticæ, quippe quæ quidquid gestandum est colligit atque adstringit. Cetera Phœnicicæ fabulæ clara vestigia, quæ hic occurrunt, rem prope modum mihi persuadent. Clericus.

228. Ερρίγοντι] Φεδομήναι. Guicetus.

*Æreus de loro: ipse autem velut cogitatio volabat.
Totum autem tergum ejus tenebat caput sævi monstri
Gorgonis. ipsum autem pera complectebatur, mirum visu,
Argentea, fimbriaque dependebant lucida
Aurea. sæva autem circum tempora Regis
Posita erat Orci galea, noctis caliginem gravem habens.
Ipse autem fugienti & formidanti similis
Persens Danaides currebat. post ipsum verò
Gorgones inaccessa & ineffabiles ruebant.
Cupientes eum apprehendere: in pallido autem chalybe
Euntium resonabat clypeus magno strepitu
Acutum & tinnulum quidpiam. In zonis autem dracones
Duo dependebant, incurvantes capita.
Lambebant autem illi, iræque acnebant dentes,
Crudele tuentes. supra sæva autem capita*

229. Εἰς τὴν δὲ] Il bandoit. Guietus.

230. Γόργων] Medusæ sorores. Guietus.

230. Γόργων ἀπληγῶν] Hoc est. Stheno & Euryale, sororis mortem ulturæ si licuisset. Ceterum ἀπληγῶν dicuntur, non quasi magna, aut terribiles, sed quia eas aggredi nemo sine ingenti periculo poterat. Itaque inaccessas reposuimus, quòd nulla alia vox commodius Græcæ potestatem exprimere posse videretur. Clericus.

231. Ἰνδύμεν χαλκῶν] Α μάρτυ, quod idem est τῶ ἀπῶ, unde ἀπῶ, ἀπῶμα. alii pro μαρτυν à μάρτυα. unde μαρμαρῶν γ. 245. quod est ab ἀρῶ ἀρῶμα. Sic inferius γ. 252. μαρμαρῶν pro μαρμαρῶν. Guietus.

231. Εἰς τὴν δὲ χαλκῶν ἀδύμεν βαλόντων] Εἰς τὴν δὲ χαλκῶν. τῶν. in clypeo adamantino. an κελευσῶν. ἀδύμεν ferro. ut supra: Κελευσῶν δὲ ἐκ' ἰφθίμου κυνίδω ἐτόκτον ἔθηκε δαυδαλῆν ἀδύμεν. Guietus.

231. Χαλκῶν ἀδύμεν] In pallido chalybe clypei. Quævis materia dura non potest dici pallida. Clericus.

232. Οὐδὲ καὶ λήγας] An οὐδὲ κελευσῶν? Ibid. ἐπὶ δὲ ζώνῃ δακτύλῳ. ἢ γόργων ἰσχυρῶν intellige. Guietus.

235. Λίχμαζον δὲ ἀπῶ τῶν] Τῶν an eas? Gorgones scilicet, illas duas Medusæ sorores. τῶ γόργων Atticè, ut τῶ χεῖρ. τῶ πηγά. Guietus.

235. Εἰς τὴν δὲ οὐδὲ] Acnebant dentes. supra: χαλκῶν ἀδύμεν. ἀ χεῖρ χαλκῶν, unde & χεῖρ χαλκῶν reduplicatione, asper, dentibus asperis, ut χαλκῶν. Guietus.

237. Εἰς τὴν

Γοργείοις ἰδοναῖτο μέγας φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτῶν
Ἄνδρες ἐμαρνάσθην, πολλημήϊα τὰ χεῖ ἔχοντες.

Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος σφετέρων τε τοκῶν
Λοιγὸν ἀμυμώνες· τοὶ ᾗ προθέειν μεμαῶτες.

240

Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἐπὶ δῆριν ἔχοντες,
Μάρνανθ'· αἱ ᾗ γυναῖκες εὐδμήτων ἐπὶ πύργων
Χάλκεον ὄξυ βόων, καὶ δ' ἐδρύπλοντο παρειάς,
Ζωῆσιν ἱκελαί, ἔργα κλυτὰ Ἡφαίσιο.

Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν, γῆρας τε μέμαρπον,

245

Ἀθροοὶ ἔκποθεν πυλέων ἔσαν, ἂν ᾗ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, πρὸς σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ ᾗ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λούκῃς ἀραβύσσῃ ὀδόντας,

Δεινωτοί, βλοσυροί τε, δαφουνοῖτ', ἀπλητοί τε

250

Δῆριν ἔχον πρὸς πίπτοντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἱέντο

Αἷμα μέλαν πίνειν· ὃν ᾗ πρῶτον μεμάποιεν

Κεῖμνον ἢ πίπτοντα νεύτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ

Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας. ψυχὴ δ' αἰδὸς δε καλεῖεν

Τάρταρον ἐς κρυόενθ'· αἱ ᾗ φρένας αἶτ' ἀρέσωντο

255

Αἷμα δ' ἀνδρομέες, τ' μὲν ῥίπτασθον ὀπίσσω,

Ἀψ δ' ὄμαδον καὶ μῶλον ἐθιώειν αὐτὸς ἴσσαι.

Κλωθὴ καὶ Λάχεσις σφιν ἐφέσσασαν· ἡ μὲν ὑφῆσων,

Ἄτροπος, ἐπὶ πέλειν μεγάλη θεός, ἀλλὰ καὶ ἔμπης

Τῶν γε μὲν ἀλλῶων προφερέης τ' ἰὼ πρεσβυτάτη τε.

260

Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἐνὶ φῶτι μάχην δριμύτην ἔθεντο.

Δεινὰ δ' ἐς αἰκλήλας δρέκον ὄμμασι θημῆνασαι, καὶ

Εὐ δ' ὄνυχας χεῖρας τε θρασέας ἰσώσαντο.

237. Ἐδινῶτο μέγας φόβος] *Vagabatur magnus terror. Guietus.*

239. ὑπὸ σφετέρης πόλιος] *Tò ὑπὸ hic pro ὑπὲρ, pro. An legendum ἀπὸ? placet. v. sequ. παραδίεν.] Πέρην. Guietus.*

243. Κατὰ δ' ἐδρύπλοντο παρειάς] *Καταδρύπλοντο. Guietus.*

245. Πρεσβῆες] *Hoc est, πρεσβυτάτη. Guietus.*

246. Ἄν δὲ θεοῖσι χεῖρας ἔχον] *Ἄν, hoc est, αἰετῶν. Guietus.*

254. Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας] *Unaquæque scilicet. an βάλλει pro ἔβαλλεν?*

Gorgonum agitabatur magnus terror, ac supra ipsas
Viri pugnabant, bellica arma habentes.

Hi quidem à sua civitate, suisque parentibus,
Pestem depellentes: illi autem depopulari studentes.

Ac multi quidem jacebant, plures autem etiam pugnam cientes
Dimicabant. mulieres autem in benè constructis turribus
Vehementer acutè clamabant, lacerabanturque genas,
Vivis similes, opera inclyti Vulcani.

Viri autem qui seniores erant, & ad senectutem pervenerant,
Conferti extra portas ibant, sursumque Diis
Manus tendebant beatis, pro suis liberis
Metuentes. illi verò contrà pugnam conserebant, post ipsos autem
Parcæ nigrae candidis crepantes dentibus,

Torvæ terribilesque, cruentæque, & inaccessæ
Dimicabant de iis, qui cadebant. omnes enim cupiebant
Cruorem nigrum bibere. & quem primum fortè ceperant

Facientem vel cadentem recens saucium, ei quidem
Injiciebant ungues magnos. animaque ad Orcum descendebat,
Tartarum in frigidum. illæ autem præcordia postquam exsatiassent
Sanguine hominis, illum quidem abjiciebant post tergum,
Retrò autem in tumultum & stragem festinabant iterum ire.

Clotho & Lachesis iis adstabant, atque paulò minor
Atropos: neque enim erat magna Dea: sed tamen

Aliis quidem præstantiorque erat, & natu maxima.

Omnes autem circa unum virum pugnam acerbam committebant:
Sævòque modo seipsas mutuò adspiciebant, oculis succensentes.
Inter se ungues manúsque audaces conserebant.

Ἰσαλλοῖς? singulare pro plurali. *Guietus.*

256. Αἵματι & αἰδομένῃ] Subintellige αἵματι. *Guietus.*

257. Ἀψὲ δὲ ὀμῶδον] Subintellige ἱς. τὸν μὲρ ῥίπτουσιν] Ἀνδρῶν
subintellige. ipsum hominem scilicet. *Guietus.*

258. Κλωθὴ καὶ Λάχαις σφιν ἰφίσταται] Ταῖς κήρυται, scilicet. hoc
est, aliis Parcís innumeris adstabant Clotho, Lachesis, & Atropos.
An κήρυται illæ differunt à Parcís Clotho, Lachesi & Atropo? An hæ
principes, seu præfides illarum? *Guietus.*

264. Ἀχλὺς

Πάρε δ' Ἀχλὺς εἰσήκε' Ἰπσιμυγερή τε καὶ αἰνή,
 Κλωρὴ, αὐσαλέη, λιμῶ καὶ πεπληῖμα, 265
 Γκνοπαχῆς. μακροὶ δ' ὄνυχες χεῖραςιν ὑπῆσαν.
 Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δ' παρειῶν
 Αἵμ' ἀπελείβει' ἔρχε. ἡ δ' ἀπλήτων σεσαρκῆα,
 Εἰσήκε' πολλὴ δ' κόνις κατενλώσθην ὤμους,
 Δάκρυσι μυδαλέη. καὶ δ' ὤπυργ' πόλις ἀνδρῶν 270
 Χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀεθρῆμα
 Ἐπὶ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαταῖς τε χοροῖς τε
 Τέρψιν ἔχον. τοὶ μὲν γὰρ εὐσώτρε ἐπ' ἀπλώης
 Ἦγοντ' ἀνδρὲς γυναῖκα. πολὺς δ' ὑμῆμαι ὀρώρε.
 Τῆλε δ' ἀπ' αἰθορμύων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε 275
 Χερσὶν ἐνὶ δμῶων. ταὶ δ' ἀγλατὴ τεθαλῆαι
 Πρόσθ' ἔκιον. τοῖσιν δ' χοροὶ παίζοντες ἔποντο.
 Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν σφρίγγων ἴεσαν αὐδῶ
 Ἐξ ἀπαλῶν σωμαίων, καὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἡχώ.
 Αἱ δ' ὑπὸ φορμίσγων ἀναγόν χορὸν ἱμερόεντα. 280
 Ἔνθεν δ' αὖθ' ἐτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλῆ,
 Τοίγε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῶ καὶ αἰοιδῇ,
 Τοίγε μὲν αὖ μελῶντες. ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστα

264. Ἀχλὺς εἰσήκε'] Ἡ ἐπὶ θανάτῳ σκέπῃσι. Ἐπισμυγερή.] Ἐπὶ πύλαι, ἀνταρὰ, χαλεπή. *Gruetius.*

265. Κατεπληῖμα] *Concidens.* *Hesych.* πεπληῖμα, δὲ αἰσθητικῶν καὶ διανοητικῶν πεπληῖμα. πτήσων, πεπληῖμα, πεπληῖμα. *Vel à πτήν, pro quo πτήν πεπληῖμα, πεπληῖμα. placet. Gruetius.*

268. Ἀπλήτων] Ἀπλάτως. *suprà. Gruetius.*

268. Ἀπλήτων σεσαρκῆα] Hoc est, ita stringens dentes, ut nemo ad eam propius accedere sustineret. Unam eandemque vocem vertere non debuerunt recentiores Interpretes nunc *magnum*, nunc *terribilem*, nunc *torvum*; fictis significationibus, quas neque res, neque origo vocis postulabant; sed cum servare significatum, qui origini vocis consentaneus est, cum ubique rebus ipsis apprimè conveniat. *Clericus.*

269. Πολλὴ δ' κόνις κατενλώσθην ὤμους] *Scribendum videtur ἐπὶ πύλαι ὤμους. τὸ κατενλώσθην supposititium est propter ἰσορροπίαν. Homerus: ψιδὴν δ' ἐπὶ πύλαι λαίχη. ἐπὶ πύλαι, ἐπὶ πύλαι, ἐπὶ πύλαι. Eustath. Thema est ἀνίσθαι ab ἀνίσθαι. Gruetius.*

273. Εὐσώτρε] *Al. εὐσώτρε. Gruetius.*

Juxta autem & Tristitia stabat, misera, & gravis,
 Pallida, aridaque, fame exhausta,
 Crassis genibus: longique ungues à manibus prominebant.
 Hujus quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
 Cruor destillabat in terram. hac verò dentes stringens, ita ut accede-
 Stabat, multo pulvere adpersa erat circa humeros, (re non auderes,
 Lacrymis madens. juxta verò turrata urbs hominum.
 Aureæ autem eam tenebant superliminaribus adaptatæ
 Septem portæ. hominésque in voluptatibus & choreis
 Oblationem capiebant. Alii siquidem benè fabrefacto in curru
 Ducebant viro uxorem, multisque hymenæus excitabatur.
 Et procul ab ardentibus facibus fulgor resplendebat
 In manibus famulorum. Mulieres verò venustate florentes
 Præibant, quas chori saltantes sequebantur.
 Atque hi quidem canoris fistulis emittebant cantum
 Ex tenero ore, circûmque eos frangebatur echo.
 Illæ verò ad citharam ducebant chorum amabilem.
 Inde rursus ex alia parte juvenes comessabantur ad tibiā:
 Alii quidem ludentes saltatione & cantu,
 Alii verò videntes. sub tibicine autem singuli

274. Ὑ μῦραι & ὀρέει] An ὀρέει. *Gaietus.*

275. Εἰλέφαζε] Volvebat, agitabat, versabat τὸ σέλας ἐν χερσὶ
 δμῶν. *Gaietus.*

276. Χερσὶν ἐν δμῶν] Scribo δμῶν à δμῶν. Ib. πῦλας scilicet
 δμῶν. *Gaietus.*

279. Ἀγνυτο ἤχῳ] Resonabat, ut supra ἄγνυτ' ἔλκεπ. *Gaietus.*

280. Αἱ δ' ὑπὸ φορμίσσαν] Scribendum videtur αἱ δ' ὑπὸ, subin-
 tellige χοροί. *Gaietus.*

281. Κάμαζον ὑπ' αὐλῷ] Hic κάμαζον non significat convivium
 nocturnum celebrare, sed canere & saltare; nam hæ significaciones
 sunt vocis primitivæ κάμω, ut docet *Hesychius*: Κάμω, ἀσέλῃ ἄσπρα-
 πει περιεῖ, συμποσία, αἰδῆ Κάμω αἰδῶ ὀρχήσεως ποιμήν πινῶ,
 ἢ μῦρῃ (lege, μέλῃ) πινός. Unde sic verbum ipsum interpretatur:
 Κάμαζι, κάμω αἰδῶ. Καμαδῶ, ὀρχήσῳ. Sic apud *Pindarum* Olymp.
 Od. XI, 16. συγκάμαζον, significat unā saltare & canere. *Cle-
 ricus.*

Πρόθ' ἔκιον· πᾶσιν ᾗ πόλιν θαλῖαι τε χοροί τε
 Ἀγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ περπαροῖθε πόλησσι

285

Νῶθ' ἱπῶων ὀπιθάντες ἐθιύεον. οἱ δ' ἄροτῆρες
 ἤρεικον χθόνα δῖαν, ὀπιθολάδην ᾗ χιτῶνας
 ἑστάλατ'. αὐτὰρ ἔλω βαθὺ λήϊον· οἷγε μὲν ἡμῶν
 Αἰχμησίοξείησι κερωνιόωνται πέτῃλα,

290

Βελτόμμεα σαχύων, ὥσπερ Δημήτερος ἀκτῶν.
 Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον. καὶ ἐπιπλὸν αἰωλώ·

Οἱ δ' ἐτρυγῶν οἶνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·

Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρας ἐφόρβον ὑπὸ τρυγητῆρων
 Λακκὰς καὶ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,

295

Βελτομμένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέης ἐλίκεσσιν.

Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρας ἐφόρβον. πῶρ δέ σφισιν ὄρχεσσι

Χρύσεσσι λῶ, (κλυτὰ ἔργα πείφρονται Ἡφαίστιο)

Σειόμενοι φύλλοισι καὶ ἀργυρέοισι κάμαξι,

[Τῷ γε μὲν οὖν παύζονται ὑπὸ αὐλητῆρι ἕκαστος]

300

Βελτόμμεσσι σφυλῆσι· μελάνθησάν γε μὲν αἶδε.

Οἷγε μὲν ἐτράπεον, τοὶ δ' ἤρυνον· οἱ δ' ἐμάχοντο

Πύξ τε καὶ ἐλκηδόν· τοὶ δ' ἀκύποδας λαγὸς ἤρβον

Ἄνδρες θηρόταί, καὶ καρχαρόδοντες κυνέεσσι.

Γέμμοι μαπέειν, οἱ δ' ἰέμμοι ὑπαλύξαι·

Πὰρ δ' αὐτοῖς ἱππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' αἰέθλοισι

305

Δῆλον ἔχον καὶ μόχθον, εὖπλεκέων δ' ὀπίσθεσσι

286. Εἴθιον] Bacchabantur. Giietus.

287. ἤρεικον] Ἐρείκω. ὀπιθολάδην ἑστάλατ'] Ἀντιζωσμήροι ἦσαν. Giietus.

289. Κερωνιόωνται πέτῃλα] Scribo κερωνιόωνται πέτῃλα. à κερωνιόω, κερυνίω, quod idem est τῷ κερυνίω, κερυνίω, κερυνιόων, κερυνιόωνται, hoc est, κεφαλῶν, ῥοπαλειδῇ. In clavæ modum capitata. κερυνή βλαστὴ cacutim articulatione in germinatione arborum, à clavæ similitudine. Nicander : Δεινὴ βρωμήνιος ἀνελδύσσει κερυνίω. ubi τὸ υ proδύσσει vi-des ut in κερυνιόωνται. τὸ κερυνιόωνται πέτῃλα, παράφρασις ἐστὶ τῶν σαχύων. πέτῃλα, hoc est. βλαστήματα, φύλλα, κελάμους. Giietus.

290. Βελτόμμεα σαχύων] Subintellige ὑπὸ. Giietus.

Ibid. ὥσπερ Δημήτερος ἀκτῶν] Tamquam revera essent Cereris muna, metere videbantur. Giietus.

291. Ἐπιπλὸν αἰωλώ] Ἐπιπλὸν malim, à πίμπλω, unde πίμπλω. Giietus.

293. Εἴθι-

Procedebant, totamque urbem latitiae, choreaque,
Voluptatesque tenebant. Alii autem rursus extra oppidum,
Tergis equorum conscensis currebant. aratores vero
Proscindebant terram bonam, ornatæque tunicas
Succinctas habebant: sed erat magnus ager segetibus confitus: ubi
Mucronibus acutis incurvos culmos, (alii quidem metebant
Gravidos spicis, tamquam Cereris donum.
Alii autem in manipulos ligabant & implebant aream:
Rursum alii vindemiabant vites, falces in manibus habentes.
Alii verò in calathis ferebant à vindemiatoribus acceptos
Albos & nigros racemos, magnis ex vitibus,
Gravidis foliis, & argenteis capreolis.
Alii rursus in calathis portabant, juxtaque illos ordo vitium
Aureus erat (inclytum opus prudentis Vulcani)
Agitatus foliis, & argenteis perticis,
[Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem unusquisque]
Oneratus uvis, quæ ipsæ nigrae erant. (micabant
Alii quidem calcabant in lacu, alii hauriebant, alii autem di-
Pugnis, & luctando: alii verò alipedes lepores venabantur
Viri venatores, & asperis dentibus canes duo ante illos,
Cupientes adsequi, illi verò cupientes effugere.
Juxta eos autem & equites habebant laborem, proque præmiis
Certamen habebant & pugnam. benè contextis verò in curribus

293. Εφόρουν ὑπὸ πρυμνήων] Απὸ pro ὑπὸ scribendum videtur. *Guizotus.*

296. Οἱ δ' αὖ τ' &c. & γ. 297. 298, 299, & γ. 300, spurſi videntur. γ. 299. Τὰ γὰρ μὲν] Videntur legendum τοῖ γὰρ μὲν. & pro παίζοντων malim παίζουσιν. *Guizotus.*

302. Λαγῶς ἔχον] Nota Dorismum merum, λαγῶς pro λαγῦς. *Guizotus.*

304. Πῶς τι καὶ ἰλκεδὲν] Qui pugnis certabant non nitebantur adversarium ad se trahere, sed pugnis ita cedere, ut tandem ictibus victus abiret. Qui verò luctabantur conabantur adversarium in solum affligere ac sibi subicere, ut confessionem victoriæ sic ab eo exprimerent. Vide *Lucianum*, in Dialogo de Gymnâsiis. *Clericus.*

304. Ἰέμεροι μετρίων οἱ δ' ἰέμεροι ὑπαλύξαι] Mallet: Ἰέμεροι μετρίων τὰς ἰεμέρας ὑπαλύξαι. *Guizotus.*

305. Ἐχὼν πάντοι] Ἐπὶ πάντων, ἡγνίζοντες. *Guizotus.*

Ηνίοχοι βεβαῶντες ἐφίεσαν ὠκείας ἵππους,
 ῥυτὰ χαλαίνοντες. τὰ δ' ἔπικρατέοντα πέποντο
 ἄρματα καλῆντ', ἐπὶ δ' ὧν πλῆμναι μέγ' αὐτίκω.
 Οἱ μὲν ἄρ' αἰδὼν ἔχον πόνον· ἐδὲ ποτέ σφιν
 Νίκη ἐπ' αὐούσῃ, αἰὲν ἄκρατον ἔχον ἀεθλον.
 Τοῖσι δ' καὶ περιύκητο μέγας τρέπῃ ἐντὸς αἰῶντος,
 Κρύσειος, κλυτὰ ἔργα περὶ φρονέοντος Ἡφαίστιο.
 Ἀμφὶ δ' ἵττω ῥέειν Ὠκεανὸς πλῆθοντι εὐοικίῃς.
 Πᾶν δ' ὅσον συνέχευε σάκος πολυδαίδαλλον· οἱ δ' κατ' αὐτὸν
 Κύκνοι ἀερισπότης μεγάλ' ἤπυνον· οἳ ῥά γε πολλοὶ
 Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδαρ. παρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
 Θαῦμα ἰδεῖν ἢ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, ἢ Διὶ βελαῖς
 Ἡφαιστὸς ποίησε σάκος μέγα τε στιβαρόν τε,
 Ἀρσάμεντος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἀλκιμῶς ἕως
 Πάλλεν ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἵπποισι θόρε δίφρων,
 Εἰκελὸς ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
 Κῆφα βιβᾶς· τῷ δ' ἠνίοχος κρατερὸς Ἰόλαος
 Δίφρων ἐπεμβεβαὼς ἰθιύετο καμπύλον ἄρμα.
 Ἀγχιμόλον δ' ἐσφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθηνῆ,
 Καὶ σφεας θαρσύνει· ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

310

315

320

325

Χαίρετε Λυγῆος γῆναι τηλεκλειτοῖο.

Νῦν δ' ἡ Ζῶς κράτ' ὑμῖν διδοί, μακάρεσσιν ἀνάσσειν,
 Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν ἢ ὑπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσαι.
 Ἄλλο δέ σοι τί ἐπὶ ἔρῳ, μέγα φέρτε λαῶν.
 Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶντος ἀμέρῃς,
 Τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτῷ λιπέειν ἢ τεύχεα τοῖο·
 Αὐτὸς δ' ἐβροτολοιγὸν Ἀρίων ἐπιόντα δοκίμοις,

330

308. ῥυτὰ χαλαίνοντες] Hoc est, ῥυτῆρας χαλῶντες. Pro ἐπικρατέοντα lege ἐπικρατέοντα, super solo plaudentia. *Guietus*.

311. ἄκρατον ἔχον ἀεθλον] In sculptura clypei, scilicet, quæ semper in eodem statu manet. *Guietus*.

312. ἔντὸς αἰῶντος] Intra circum, campum. *Guietus*.

314. Ἀμφὶ δ' ἵττω ῥέειν Ὠκεανὸς] Hoc est, ὅτι ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ περιέβρεταν. *Guietus*.

317. Παρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο] Adfiliebant. *Guietus*.

327. Λυγῆος γῆναι] Vide Tzetzem. *Guietus*.

327. Λυγῆος γῆναι] Lyngeus pater fuit Abantis, Abas Acrisii, Acrisius

*Auriga stantes, immittebant veloces equos,
Habenas laxantes. illi autem subsultantes volabant
Currus compacti, rotarumque modiolī valdè resonabant. (is
Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem, neque enim dum
Victoria expedita erat, sed anceps habebant certamen.
Illis autem etiam propositus erat magnus tripus in stadio,
Aureus, inclita opera prudentis Vulcani.
Circa extremam verò oram manabat Oceanus, inundanti similis.
Totum autem ambiebat clypeum variegatum. per ipsum verò
Cygni alitrivolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in summa aqua; juxta autem pisces lasciviebant,
Mirum visu, etiam Jovi gravitonanti, cujus consiliis
Vulcanus fecit clypeum magnūque & validum,
Aptans manibus, quem quidem Jovis fortis filius
Factabat facilè: equestrem autem infiliit in currum,
Similis fulguri patris Jovis, ægida tenentis,
Leviter ingrediens: huic autem auriga fortis Iolaus,
Biginis infistens regebat curvum currum.
Propè autem illis advenit Dea cæcis oculis Minerva,
Atque ipsos confirmans verbis volucris alloquebatur:
Salvete Lyngei progenies longè incliti,
Nunc itaque Jupiter robur vobis dat, is, qui beatis imperat,
Cygnūque interficere, & inclita arma ejus despoliare.
Sed tibi aliud verbum dicam, multò fortissime hominum,
Postquàm jam Cygnum dulci vita spoliaveris,
Illum quidem tum eodem loco relinque, & arma ejus:
Ipse autem homines perimentem Martem accedentem observans;*

Acrisius Danaës, Danaë mater Persei, Perseus pater Alcæi, Alcæus
Amphitryonis, Amphitryon verò Herculis & Iphicli, cujus filius
Iolaüs. Clericus.

331. Πάντος αἰῶνος.] Solet alioquin αἰῶν esse masculini generis.
Est, si Græcis credimus, derivandum ab αἰεῖ semper, quia semper id
esse dicitur quod est δι' αἰῶνα, per totam vitam. Posset tamen deriva-
ri nomen, aut certè adverbium à Phœnicia voce חַיָּה hahajah, vita,
nisi Phœnices etiam חַיָּה hahajon dixerint. Clericus.

333. Ἐπὶ τῷ δὲ δαίμονι.] Ἐπὶ δὲ δαίμονι. Guierus.

Ἐνθά κε γυμνωθέντα σάκεας ὑπὸ δαιδαλέοιο
 Ὀφθαλμοῖσιν ἴδης, ἐνθ' ἐπ' αὖ μιν ὀξέϊ χαλκῷ·
 Ἀψ δ' ἀναχάσασθαι, ἐπεὶ ἔνυ τοι αἰσιμόν ἐστιν
 Οὐθ' ἵππους ἐλέειν, ἔτε κλυτὰ τεύχεα τοιοῦτο.

335

Ὡς εἰπὼς ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
 Νίκην ἀθανάτης χερσὶν καὶ κῦδ' ἔχουσα
 Ἐσσυμένως· τότε δὴ ῥα διόγνητο Ἰόλαο
 Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο. τοὶ δ' ὑπ' ὁμοκλῆς
 Ρίμφ' ἔφερον θρόν' ἄρμα, κενόν τε πεδίον.

340

Ἐν γάρ σφιν μῦθ' ἦκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 Αἰγίδ' ἀνασείουσαι· περὶ δ' αὖ γαῖα.
 Τοὶ δ' ἄμυδις προελθόντ' ἱκετοὶ περὶ ἠὲ θύελλῃ,
 Κύκν' θ' ἵπποδαμ' καὶ Ἀρης ἀνόρητο αὐτῆς.
 Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἐπειθ' ὑπεναντίοι ἀπλήλοισιν
 Ὀξέϊα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἥχω.
 Τὸν πρότερον προσέειπε βίη Ἡρακλεΐη·

345

Κύκνε πέποι, τί νυ νῶϊν ἐπίχετον ὠκείας ἵππους.
 Ἀνδράσιν, οἳ τε πόνος καὶ οἰζὺν ἴδμεν εἰμὲν;
 Ἀλλὰ παρέξ ἔχε δίφρον ἐϋξοον, ἠδὲ κελάρθρα
 Εἴκε παρέξ ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω
 Ἐς Κήρυκα ἀνακταί· ὃ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ

350

334. Γυμνωθέντα σάκεας ὑπὸ δαιδαλέοιο] Scribendum videtur ἀπὸ
 hoc est, ἀπὸ γυμνωθέντας σάκεας. *Guietus.*

335. Ἐνθ' ἐπ' αὖ μιν] *Ibi. Guietus.*

337. Κλυτὰ τεύχεα τοιοῦτο] *Cycni. Guietus.*

340. Διόγνητο] *Διογῆτος. Guietus.*

341. Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν] *Malim σμερδαλέον ἵπποισιν. τι enim
 superfluum hic & ineptum. τρηχῖνες. verū. sequi. Κενόν τε πεδίον]*
Subintellige ἀπὸ. Guietus.

345. Τοὶ δ' ἄμυδις προελθόντ'] *Hoc est, παρελθόντες processerunt.
 Homer. οἳ δὲ πύλα προελθόντες. Guietus.*

347. Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἐπειθ'] *Delendum videtur πὲρ θ. ἥ] Cyc-
 ni, Martis, Herculis & Iolai. Guietus.*

348. Ὀξέϊα χρέμισαν] *Scribendum videtur: ὀξέϊα τ' ἐχρέμισαν περὶ
 σφῖν ἄγνυτο ἥχω. placet. ἄγνυτο resonabat, ut supra. Guietus.*

350. Ἐπίχετον ὠκείας ἵππους] *Ἐπύχετε. dirigitis, adnectitis. Guiet-
 tus.*

353. Εἰ-

Ubi nudatum clypeo variegato

Oculis videris, ibi vulnere acuto ferro:

Retroque te recipe, quoniam tibi fas non est

Neque equos capere, neque inclyta arma illius.

*Sic locuta, in currum adscendit præstantissima Dearum,
Victoriam immortalibus manibus & gloriam tenens*

Celeriter. Tunc igitur generosus Iolaus

Horrendum equos increpuit. illi autem à comminatione

Celeriter ferebant celerem currum, pulverem cientes per campum,

Nam iis animum addiderat Dea cæsus oculis Minerva,

Ægide concussâ. ingemiscebat autem circumquaque tellus.

Illi autem pariter procedebant, similes igni, frve procella,

Cygnus equum domitor, & Mars insatiabilis belli.

Horum equi deinde obviam sibi mutuò facti

Acutum hinnire, circaque eos resonabat echo.

Atque hunc prior alloquebatur Hercules:

Cygne ignave, cur nobis immittitis veloces equos,

Viris, qui laborem & ærumnam experti sumus?

In diversum age currum benè politum, atque è via

Cede prætergrediendo. Trachinem enim tendo

Ad Ceycem regem. nam ille potentiâ pariter & reverentiâ

353. Εἰς πῖπξ ἰσσυ] Cede viâ, ut eas extrâ. *Guietus.*

353. Τερχῖον] Urbem Thessaliæ non procul à finu Maliaco, sub Oeta monte. Itaque Hercules ex regionibus Pelio Thessaliæ monti subjectis ad Oetam iter habebat. *Clericus.*

354. Δυναμὶς π. κ. αἰδῶ] In prioribus Editionibus sic conversa erant hæc verba: *potestate & majestate.* At *δυναμὶς* potius copias ac opes, virisque significat, quàm *potestatem*; quæ propriè est *ἐξουσία*, seu jus quidpiam faciendi. Deinde *αἰδῶς* est *reverentia* quâ nos quispiam percellit, meritis suis ac virtute, aut quâ cum prosequimur; non *majestas*. Cur ergo à propria significatione vocum, quæ præsentī negotio quàm maximè convenit, abiremus non videbam. Sed & sic in singulis fermè paginis sæpiùs in hoc Poëmatio præsertim peccatum erat, quod passim emendavi; sed monendum ubique non duxi, ne ex hoc mustaceo gloriam quærere mihi viderer. Eadem operâ, minutiora multa in Latinitatem delicta sustuli, quatenus quidem licuit per versionem, in qua Græca totidem verbis Latinis verti solent. *Clericus.*

Τρηχύνθ' ὠρυβέεηκε, σὺ δ' ὦ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός. 355

Τῷ γὰρ ὀπίηεις παῖδα θεμισγνήων κυανῶπιν.

Ὡ πέπον, εἰ μὴ γάρ τοι Ἄρης θανάτοιο πελάτῳ

Ἀρεσσί, εἰ δὴ νῶϊ σμυοισόμεθα πολεμίζειν.

Ἦδη μὲν τε ἔφημι καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι

Ἔρχεθ' ἡμετέρη, ὅθ' ὑπὲρ Πύλας ἡμαθύνειθ' 360

Ἀντίθ' ἐστὶ ἐμῷ, μάχης ἄμοτον μῆραίνων.

Τεῖς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δαει τυπεῖς ἠρείσασθε γαίῃ,

οὐταμὺν σάκεθ' πρὶν ἢ πέτεσθαι, ἤλασα μῆρόν,

Παντὶ μὲν ἀπώδων, ἀλλὰ ἢ μέγα σάκεθ' ἄραξα·

Πρὶν δ' ἐν κανίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔρχεθ' ὄρμη. 365

Ἐνθά κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,

Χερσὶν ὑφ' ἡμετέρησι λιπὼν ἔναρθε βροτῶντα.

Ὡς ἔφατ'· ἔδ' ἄρα Κύκν' ἐὺμμελὶς ἐμφοίνα

Τῷ ὀπιπιδόμῳ ἐχέμεν ἐρυσαρμάτας ἵππους.

Δὴ τότε ἀπ' ὠπλεκέων δίφρων θύρον αἰψ' ὀπί γαίαν 370

Παῖς τε Διὸς μεγάλῃ, καὶ Ἐνυαλίῳ ἀνακίθ'.

Ἡνίοχοι δ' ἐμπλήν ἔλασκον καλλιτέλχας ἵππους·

Τῶν δ' ὑποσάομλῶν κανάχιζε πρὸς ὀρεῖα χθών

Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κρυφῆς ὄρεθ' ἐμεγέλοιο

Πέτραι λυποθρόσκωσιν, ἐπ' αἰκλήλαις ἢ πέσασσι, 375

Πολλὰ ἢ δρυὺς ὑψίκομοι, πολλὰ δέ τε πύκναι,

Αἰγίροί τε πανύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν

Ῥίμφα κυλινδομελῶν, εἰως πεδῖον δ' ἀφίκωνται.

Ὡς οἱ ἐπ' αἰκλήλοισι πέσον μέγα κεκλήγοντες.

Πᾶσα ἢ Μυρμιδόνων τε πόλις, κλειτή τ' Ἰαωλῆς, 380

356. Τῷ γὰρ ὀπίηεις παῖδα] Hoc est, inis filiam. honestum vocabulum. Guicetus.

362. ἠρείσασθε γαίῃ] Humi nixus est, humo affixus est. ἔδ' ἠρεί-
θη. Homerus. Guicetus.

364. Παντὶ μὲν ἀπώδων, ἀλλὰ δὲ μέγα σάκεθ' ἄραξα] Est versus
supposititius. Guicetus.

367. Λιπὼν ἔναρθε βροτῶντα] Cur igitur y. 336. negatur Herculi
fas fuisse arma Martis auferre? Nimirum, fabulæ non magis sibi sæ-
pè constant, quàm somnia. Ὅπρ, ut utar verbis Platonis ex Lib. II.
de Republica, καὶ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μύθοισι, ἄλλως τε καὶ ἰάν τις μὴ
ψεύδεται. Quod oportet ante omnia et maxime vituperare, cum
alias, tum si quis non rectè mentiat. Quo in loco, invehitur Phi-
losophus

*Tuachinis imperium tenet. Tu verò satis hoc scis etiam ipse:
Ejus enim connubio habes filiam Themistonoën nigros oculos ha-
Oignave, non enim tibi neque Mars mortis exitium (bentem,
Prohibuerit, si nos inter nos congregiamur ad pugnandum.
Jam ipsum quidem aio antè quoque aliquoties periculum fecisse
Hastæ nostræ, quando pro Pylø arenosa
Adversus stetit mihi pugnam insatiabiliter optans.
Ter siquidem meâ hastâ percussus sustinuit se terrâ,
Vulnerato clypeo: quartò autem transadegi femur ejus,
Omnibus viribus incumbens, magnûmque illius clypeum perforavi.
Promus autem in pulveribus humi prostratus cecidit hastæ impetu.
Ubi etiam ignominiâ affectus inter immortales fuit,
Manibus sub nostris relictis spoliis cruentis.*

*Sic dixit: at Cygnus bellicosus haudquaquam volebat,
Huic obtemperans, retinere trahentes currum equos.
At tunc à benè compacto curru defilierunt celeriter in terram,
Et Jovis filius magni, & Enyalii regis.
Aurigæ autem propius egerunt pulchricomos equos.
Illis autem irruentibus sonitu pedum concitata est lata terra.
Ut autem ab alto vertice montis magni
Rupes defiliunt, aliæ super alias cadentes:
Multæque quercus alticomæ, multæ item piceæ,
Populique radices altas habentes franguntur ab illis
Celeriter delabentibus, donec in campum perveniant:
Ita & illi in se mutuò ruebant, cum magno clangore.
Tota autem Myrmidonum civitas, celebrisque Laolcus,*

losophus in *Homerum* & *Hesiodum*. Clericus.

369. Εἰσοτήριμαίτις ἴππας] Nominativus pluralis εἰσοτήριμαίτις. à genit. sing. εἰσοτήριμαίτις. ab εἰσοτήριμαίτοις, εἰσοτήριμαίτις, metaplasmo. unde εἰσοτήριμαίτις in accusativo. *Guietus*.

372. Ἡρώχοι δ' ἱππῶν] Ἑμπόλεω. *Guietus*.

373. Τῶν δ' ὑποσώμενων] Scribo divisim ὑπὸ σώμενων. *Guietus*.

380. Μυρμιδῶν πὶ πύλῃ] Phthia Achillis, Myrmidonum postea ad Trojam ducis, patria. Aliæ sunt vicinæ urbes. At absurdum est fingere voce duorum virorum tot tractus personuisse. Poëtica hæc sunt περιπλάσματα, quæ non ferimus tantum, sed & miramur, elegantia & ὑπερβολῇ versuum veluti fascinati. *Clericus*.

Ἀρνητ', ὑδ' Ἑλίκη, Ἀνθείά τε ποιήεσσαι,
 Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον. οἱ δ' ἀλαλητῷ
 Θεωπεσίῳ σὺνισαν. μέγα δ' ἐκτυπε μηπίετα Ζεὺς,
 Καὶ δ' ἄρ' ἀπ' ἔρξανόθεν ψιάδας βάλεν αἵματόεσσαι,
 Σῆμα πθεῖς πολέμοιο ἐῷ μεγαθαρσέϊ παιδί. 385
 Οἱ δ' ἐν βήσσης ὄρεσσι χαλεπὸς περιδέσθῃ
 Κάπεσσι χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
 Ἀνδράσι θηροτῆς, θήγδ' ἐπὶ λυγρὸν ὀδόντα
 Δοχμωθεῖς, ἀφρὸς δ' ὡς σῶμα μασιχόωντι
 Λαίβεται, ὅσπερ δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐκκτῶ, 390
 Ὄρεσσι δ' ἐν λοφίῃ φρίσσῃ τείχεα ἀμφὶ τε θειλίῃ.
 Τῷ ἱκελθὲν Διὸς υἱὸς ἀφ' ἱππεύς θ' ὄρε διφρεσ,
 Ἡμεῖς δ' ἡ χλοερῷ κυανόπλερος ἡχέτα τέτλιξ
 Ὄζω ἐφεζόμενος θέρω ἀνθρώποισιν αἰεῖδεν
 Ἄρχεται, ὃν τε πόσις ἢ βρωσις θῆλυς ἐέρση, 395
 Καὶ τε πανημέριός τε καὶ ἡῶς χεῖρ αὐδῶ
 Ἰδὲ ἐν αἰνοτύτῳ, ὅπότε χροῶ Σείριος ὄζος.
 Ἡμεῖς δὲ καὶ χροῖσι πρὶν γλῶχες πελέθρασι,
 Τῆς τε θέρης ἀπείρασιν, ὅτ' ὀμφακὲς αἰόλονται,
 Οἷω Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάσμα ἢ ἄχθος. 400
 Τῶν ὄρεων μάρναντο, πολὺς δ' ὄρυμαγδὸς ὄρεσσι.
 Ὡς δ' ἡ λέοντες δύο ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
 Ἀλλήλοισι κατέοντο, ὅππῃ σφέας ὀρμήσωσι,
 Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ, ἄρσένος θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων.
 Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, αἰκυλοχεῖλαι, 405
 Πέτρεθ' ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντες μαχέσασθαι
 Ἀγρὸς ὀρεασινόμῃ ἢ ἀγροτέρῃ ἐλάφοιο
 Πίοντες, ὡς τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζήϊος ἀνὴρ

382. Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον] Ordo : ὑπὸ φωνῇ ἀμφοτέρων. Guilelmus.

384. Ψιάδας βάλεν αἵματόεσσαι] Imitatur Homerum, sed pravè, nam Homerus Iliados II, 459. fingit à Jove tales guttas demissas in honorem Sarpedonis filii occisi à Patroclo; hic verò Hesiodus easdem ab eodem Jove delapsas, non à Marte Cygni patre, præfagia facit victoriæ Herculis. Clericus.

389. Μασιχόωντι] Α μασιχῶ, μασιχῶμα. Hesych. ἰμασίη, μασιχῶμα.

Arnēque, & Helice, & Anthea herbosa,
 Voce utriusque valdè resonabant. Illi autem cum clamore
 Mirando congressi sunt. valdè autem intonuit prudens Jupiter,
 Et à cælo guttas dimisit sanguinolentas,
 Signum id ponens bello, suo multum confidenti filio.
 Qualis autem in vallibus montis sævus adspectu
 Aper, dentes habens exsertos, fertur impetu ad pugnandum
 Cum viris venatoribus, acutque candidum dentem
 Incurvatus, spuma autem circa os mandenti
 Destillat, oculique ei igni splendenti similes sunt,
 Erectis autem in dorso horret setis, circaque collum:
 Talis similis Jovis filius ab equestri defilierat curru.
 Quando autem viridi nigricans alis sonora cicada
 Ramo infidens, æstatem hominibus canere
 Incipit, cujus & potus & cibus herbas vegetans ros est,
 Atque per totum diem, & mane sub auroram fundit vocem
 Æstu in gravissimo, quando corpus Sirius exsiccat.
 Quando & milio aristæ nascuntur,
 Quod æstate seminant, cum uvæ acerbæ colorem mutant,
 Qualia Bacchus dedit hominibus in letitiam & laborem;
 Eâ tempestate pugnabant, magnus autem tumultus excitabatur:
 Ut verò leones duo, pro occiso cervo
 Sibi mutuò irati, in se ipsos impetum faciunt,
 Sævisque inter ipsos rugitus, strepitusque exoritur dentium;
 Atque ut vultures incurvis unguibus, repandis rostris,
 Rupe in excelsa, magno clangore dimicant,
 Capræ montivagæ gratiâ, aut feræ cervæ
 Pinguis, quam interfecit jaculando juvenis vir,

290. *Guietus.*

395. Ωἷ π πόσις] Τὸ ὦν pro ᾧ. *Guietus.*

397. Ἰδὲ εὖ αἰστανταί] Ἰδὲ, πλύς. Hefych. an idem cum ἰδὲ
 sudor? placet. *Guietus.*

400. Οἷα δῖοντα] Pro οἷας neutrum pro foeminino. *Guietus.*

401. Τὴν ὄψιν] Κατὰ τὴν ὄψιν. *Guietus.*

407. Αἰγὸς ὀρεσνέμης] Subintellige ἵνα, ἀμφὶ, αἰ. *Guie-*
tus.

Γῷ ἀπαὶ νύκτῃς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλη
 Χάρις αἰδέας ἰών· οἱ δ' ὀτρυνέως ἐνόησαν, 410
 Ἐσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δαμῆαν ἔθεντο·
 ὣς οἱ κεκληγόντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρυσαν.
 Ἔνθ' ἦτοι Κύνῃ μὲν ὑπερμόνῃ Διὸς ἦν
 Κτενέμεναι μεμαῶς, σάκῃ ἔμβαλε χάλκεον ἔχῃ·
 Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκὸν ἔρυτο ἧ δῶρα θεοῖο. 415
 Ἀμφιτρυωνιάδης ἧ βίῃ Ἡρακλεΐῃ
 Μεσσηγῶς κέρυθός τε ἢ ἀσπίδ' ἔχει μακρῷ
 Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γυνοῖς
 Ἡλᾶσ' Ἰππικρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω κέρσε τένοντε
 Ἀνδροφόνῃ μελίῃ· μέγα γὰρ δένῃ ἔμπεσε Φωτός· 420
 Ἡραπε δ', ὡς ὅτε πρὸς δρυὸς ἤραπεν, ἧ ὅτε πέτρῃ
 Ἡλίβατ' ἔπεσε, πηληγῆσαι Διὸς ψολόεντι κεραιυνῷ·
 ὣς ἔραπ'· ἀμφὶ δέ οἱ βράχχε τρύχεα ποικίλα χαλκῷ.
 Τὸν μὲν ἔπειτ' εἶασε Διὸς παλακάρδι ἦος,
 Αὐτὸς ἧ βροτολοιγὸν Ἄρῃν ἑπιδόντα δοκείας, 425
 Δεινὸν ὄρῳ ὅσοισι λέων ὡς σώματι κύρσας,
 Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσιν
 Σχίσσας ὅτι πάχιστα μελίφρονά θυμὸν ἀπύρρει·
 Ἐμμένεως δ' ἄρα ἔχε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.
 Γλαυχιῶν δ' ὅσοις δεινὸν, πλῆθος τε ἢ ὄμους 430
 Οὐρῇ μαστιγῶν, ποσσὶ γλαΐφ'· ἔδ' ἐπὶ αὐτὸν
 Ἔτλη ἐς ἅντα ἰδὼν χεδὸν ἐλθεῖν, ἔδ' ἐμάχεσθαι.
 Τοιῷ δ' ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀνέρητ' αὐτῆς
 Ἀντίῃ ἔση Ἀρηῷ· ἐνὶ φρεσὶ θάρσῃ ἀέξων
 Ἐσσυμένως· ὁ δέ οἱ χεδὸν ἔλυθεν ἀχνύμενος κῆρ. 435
 Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρυσαν.
 ὣς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλα πέτρη πρηῶνος ὄρυσσε,

409. Ἀπαλήσεται] *Aberrabit.* Guicetus.

411. Οἱ ἀμφὶ μάχην] *Ordo ἀμφὶ οἱ, hoc est, περὶ αὐτῆς.* Guicetus.

416. Βίῃ Ἡρακλεΐῃ] *Βίῃ Ἡρακλεΐῃ legunt interpretes in nominativo, quibus assentior.* Guicetus.

426. Σώματι κύρσας] *Hoc est, ζῶν.* Guicetus.

426. ὣς σώματι κύρσας] *Σῶμα pecudem, hic, & quidem vivam, præter*

Sagittâ è nervo emissâ : si ille autem aberravit alibi
 Loci ignarus. at illi celeriter animadverterunt,
 Acriterque pro ea pugnam acrem instituerunt :
 Sic & hi duo cum clamore contra se mutuò irruerunt.
 Ibi sanè Cygnus quidem potentis Jovis filium
 Occidere meditans, clypeo æream hastam adegit,
 Neque tamen perrupit æs: defendebant enim dona Dei.
 Contrà autem Amphitryoniades Hercules
 Inter galeam & clypeum, hastâ longâ (in)
 Cervicem nudatum celeriter infra mentum
 Immisit vehementer, ambòsque abscidit nervos in collo]
 Homicidâ lancedâ. magnum verò robur concidit viri.
 Cecidit autem veluti cùm quercus aliqua, aut cùm rupes
 Excelsa, ic̃ta Jovis fumanti fulmine:
 Sic cecidit. circum ipsum autem resonabant arma variegata ære.
 Atque hunc quidem ibi relinquit Jovis ærumnosus filius.
 Ipse autem occisorem hominum Martem accedentem observans,
 Sævum videns oculis ut leo corpus forte nactus,
 Qui admodum accuratè pelle validis unguibus
 Dissectâ, quàm celerrimè dulcem animam abstulit :
 Avidè autem hujus nigrum expletur cor,
 Ac cæsis intuens oculis sævum, costâsque & humeros
 Cauda flagellans, pedibus fodit; neque quisquam ipsum
 Sustinet ex adverso adspiciens propè ire, neque pugnare.
 Talis igitur & Amphitryoniades insatiabilis bello
 Contra Martem stetit, in præcordiis audaciam augens
 Celeriter. Ille autem propè venit mæsto corde.
 Utrique autem cum clamore alterum invaserunt.
 Ut autem, quando à magno rupes cacumine præcipitans,

præter morem, significat. Clericus.

431. Πόσι γλαίφει] Scalpit terram ungulis. Guietus.

437. Πηῶν & ὀρέσσει] Ὁ ὀρέσσει legisse videtur Diaconus. Sic autem
 hi duo versus legendi videntur:

Ὡς δ' ὅτ' αἰπὰ μεγάλας πέτρης πηῶν & ὀρέσσει.

Μακρὸν ἐπιθρόσκου &c. τὸ δ' ἐκείνῳ videtur. τὸ ὀρέσσει nul-
 lius præcii. Guietus.

Μακρὰ δ' Ὀπθρῶσιν σα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἡχὴ
 ἔρχεται. ἱμμεμαῖα, πάρος ᾗ οἱ ἀντεβόλησεν
 Ὑψηλός, τῷ δὴ συνενεῖκεται, ἐνθα μιν ἴαχ' 440
 Τόσση ὁ μὲν ἰαχῇ βελσάρμαλ' ἔλι' Ἄρης
 Κεκληγώς ἐπύρρσεν· ὁ δ' ἱμμαπῆως ὑπέδεκτο.

Αὐτὰρ Ἀθλιωαῖη κέρη Διὸς αἰγιόχοιο
 Ἀντή ἦλθεν Ἄρη', ἐρεμνίῳ αἰγίδ' ἔχουσα,
 Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδῶσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 445

Ἄρες, ὅππῃ κε μὲν κρατερὸν ἢ χεῖρας ἀάπτῃς.
 Οὐ γάρ τοι θέμις ἐσὶν ἄπο κλυτὰ τόλχεα δῦσαι
 Ἡρακλέα κλείναντα Διὸς θρασυκαρδίον υἱόν.

Ἀλλ' ἄγε παῦε μάχης, μὴδ' ἀντί' ἴσας ἐμῆο.
 Ὡς ἔφατ'· ἀλλ' ἔπειθ' Ἄρεως μεγαλήτορα θυμὸν. 450

Ἀλλὰ μέγα ἰάχων φλογὶ εἴκελα τόλχεα πάλλων,
 Καρπαλίμως ἐπύρρσεν βίῃ Ἡρακληεῖη,

Κακτάμναι μεμαώς· ἢ ῥ' ἐμβαλε χάλκεον ἔχ'·
 Σπερχνόν, ἐξ παιδὸς κοπῆων περὶ πεθνεῖωτ',

Ἐν σάκει μεγάλῳ. ἄπο δ' ὑλαυκῶπις Ἀθλιῶη 455
 ἔχ' ὀρμὴν ἔτραπ', ὀρεξαμένη ἄπο δίφρου.

Δριμὺ δ' Ἄρην ἄχ' εἶλεν· ἐρυσάμην δ' ἄορ ὀξὺ,
 Ἐσσυτ' ἐφ' Ἡρακλεῖ κρατερόφρονι. τ' δ' Ὀππύντα,

Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀνέρε' αὐτῆς,

Μηρὸν γυμνωθέντα σάκῳ ὑπὸ δαιδαλέοιο,

Οὕτως Ὀππρεπῆως· Διὰ δ' ἡ μέγα σάκ' ἄραξε, 460

440. Τῷ δὴ συνενεῖκεται] ὧς πρὶ πάρος συνεκτρέχεται ἡ πίπτει. *Guietus.*

442. ἱμμαπῆως] Ἐσπασμῶδες. *Hesych.* an ἡ μάπτω, μάπτω, μαπῶμα πῆσι, ἱμμαπῆσι, ἱμμαπῆσι, raptim, rapidè, cupidè. &c. *Guietus.*

445. Ὑπόδρα ἰδῶσ'] Τὸ ὑπόδρα pro ὑποδράξ ab ὑποδρέομαι usurpatum videtur. *Guietus.*

453. Κακτάμναι] Κακκαπῆμαι. *Guietus.*

455. Ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθλιῶη ἔχ' ὀρμὴν ἔτραπ'] - Pro ἀπίτραπι. τρῆσι. *Guietus.*

Ibid. Ὀρεξαμένη ἄπο δίφρου] Manum porrigens à curru. *Guietus.*

456. Ἐχ' ὀρμὴν ἔτραπ'] Si Minerva à corpore Herculis telum à Deo missum potuit avertere, quidni etiam Mars telum hominis in se

*Et in longum delata saltu volvitur, fragorque
Venit subito ingens, collis autem illi obvius fit
Altus, ad quem cursu deferretur, ubi illam retinet:
Tanto ille fremitu currum gravans perniciosus Mars
Vociferans irruit; ille autem promptè venientem excepit.
Porro Minerva filia Jovis ægida tenentis
Obviam venit Marti, tenebrosam habens ægidem,
Sava autem torvè intuens, verbis volucris allocuta est:*

*Mars, inhibe animos ingentes & manus invictas.
Neque enim tibi fas est inclytis armis spoliare
Herculem occisum, Jovis magnanimum filium.
Sed age, desiste à pugna, neque adversus steteris mihi.
Sic ait: sed non persuasit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu flammæ similia arma vibrans,
Celeriter invasit Herculem,
Occidere festinans: & conjecit aratam hastam
Magno impetu, ob suum filium irascens mortuum,
In clypeum magnum. At procul caesa Minerva
Hastæ impetum avertit, manu despectens à curru.
Acris autem dolor Martem cepit: extractoque gladio acuto,
Irruit contra Herculem magnanimum. at illum accedentem
Amphitryoniades, sævi insatiabilis belli,
Femore nudatum clypeo sub variegato,
Vulneravit validè: magnūque trajecit clypeum,*

se ipsum declinare potuit? Sed & talia non semel finxit Homerus, quæ profectò Criticis veteribus videri debuerunt non tantum nequaquam vera, sed nequidem ἰσόμοιον ὁμοίᾳ, veris similia, ut loquitur noster Hesiodus. Clericus.

457. Ἐόντ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρηπρόφρονι] An ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρηπρόφρονι? Sic Diaconus. placet. Guictus.

460. Μηδὲν γυναικείνῃσι σάκεας ὑπὸ δαυδαλέοις] Hic versus additus & delendus videtur. pro ὑπὸ leg. ἀπὸ. Guictus.

461. Οὐτὸς' ἐπικρηπίως· ἀλ' ὃ δὲ μίγα σάκε' ἀρᾷξεν,
Δύρε' ἡ γυνήσους, ἐπὶ δὲ χθονὶ κέ' ἔσθ' αὖτε μίαν]

Hæc: ἀλ' ὃ δὲ μίγα σάκε' ἀρᾷξεν Δύρε' ἡ γυνήσους inititia videntur & delenda, scribendumque:

Οὐτὸς' ἐπικρηπίως· ἐπὶ δὲ χθονὶ κέ' ἔσθ' αὖτε μίαν. Guictus.

Δύρου νωμήσας, ὅππῃ δ' ἔχθονι κάββαλε μέσση.
 Τῷ δ' Φόβῳ καὶ Δῆμῳ εὐτροχὸν ἄρμα καὶ ἵππους
 ἤλασκον αἰψ' ἔργας, καὶ ὑπὸ χθονὸς ἔρυοδείης
 Ἔς δ' ἴφρον θῆκαν πολυδαίδαλον· αἰψὰ δ' ἔπειτα 465
 Ἴππους μασιέτιν, ἵκοντο δ' μακρὸν Ὀλύμπον.
 Τιδὸς δ' Ἀλκμήϊδης καὶ κυδάλιμῳ Ἰόλαῳ,
 Κύκνον σκυλόσκυτον ἀπ' ὤμων τείχεα καλὰ
 Νίασόντ'· αἰψὰ δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖν' ἵκοντο
 Ἴπποισι ὠκυπόδεσιν· ἀτὰρ γλαυκῶπις Ἀθηνῆ 470
 Ἐξίκετ' Οὐλύμπόν· ἔδε μέγαν καὶ δαίματα πατρός.
 Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπην, καὶ λαὸς ἀπείρων,
 Οἳ ῥ' ἔργον ναῖον πόλιν κλειτὴ βασιλῆϊ,
 Ἀνθίω, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτὴν τ' Ἰαωλὸν,
 Ἀργείω τ' ἠδ' Ἐλίκῳ. πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς, 475
 Τιμῶντες Κήϋκα, Φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
 Τῷ δ' τάφον καὶ σῆμ' αἰδὲς πῆψεν Ἄναρχῳ,
 Ὀμβρῷ χειμερίῳ παλήθων. τῶς γάρ μιν Ἀπόλλων
 Λητοίδης ἤνωξ', ὅππῃ ῥα κλειτὰς ἐκατόμβας
 Ὅσας ἄγροι Πυθοῖδε, βίη σύλασκε δοκίαν. 480

Α' Σ Π Ι' Δ Ο Σ Τ Ε Λ Ο Σ.

463. Φόβῳ καὶ Δῆμῳ] Auriga Martis, ut vidimus ad γ. 195. Timor & pavor injecti hostibus eos fugant, faciuntque ut Mars, hoc est, victor eos persequatur. Iidem timentium sibi à victore accelerant fugam, iisque instar aurigarum sunt, ut hoc in loco. Hinc facile ἀνταποποιῶν ratio intelligitur. *Clericus.*

466. Μακρὸν Ὀλύμπον] In magnum Olympum. *Guietus.*

469. Πόλιν Τρηχῖν' ἵκοντο] Mirum est qui Hercules, occiso genero, ad socerum ausus sit ire, aut certe ivisse à Poëta fingatur. *Clericus.*

*Hastâ perrumpens: in terram autem prostravit mediam.
 At illi Pavor & Metus agilem currum & equos
 Adegerunt celeriter propius, & à terra lata
 In currum posuerunt variegatum: atque inde celeriter
 Equos flagellis impulerunt, veneruntque in magnum Olympum.
 Filius autem Alcmenæ & gloriosus Iolaus,
 Cygno despoliato armis ab humeris pulcris detractis,
 Revertebantur. moxque exinde ad urbem Trachiniam venerunt
 Equis velocibus. At cæstis oculis Minerva
 Pervenit in Olympum magnum, & domos patris.
 Cygnum autem contrà Ceyx sepelivit, & populus innumerabilis,
 Qui prope urbem habitabat inclyti regis,
 Anthen, Myrmidonumque urbem, celebrémque Iacolcum,
 Arnénque & Helicen. multus autem congregabatur populus,
 Honorantes Ceycem, carum beatis Diis.
 Sed illius sepulcrum & monumentum obscurum reddidit Anaurus,
 Imbre hyemali exundans. ita enim eum Apollo
 Latona filius jussit, propterea quòd (Cygnum) inclytas hecatombas
 Quicumque ageret Delphos, eum vi spoliabat infidiatus.*

S C U T I F I N I S.

474. Ἀΐων] Quam Ἀΐόων ante vocavit Poëta. Itaque malè nonnullæ editiones habent Ἀΐων. Clericus.

477. Τῷ δὲ τίφει] Κόπυ. Guetus.

480. Βῆν σύλασσι δοκίμων] Excipiens. Guetus.

480. Ὅτις ἄρτι καὶ τὸ ἐξῆς] Ut initio multa desunt: ita nec finem Poëmatis hic fuisse crediderim. Clericus.

F I N I S.

H Σ Ι Ο.

Η Ξ Ι Ο Δ Ο Υ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

H E S I O D I
A S C R A E I
O P E R A E T D I E S.

2 0 4 0 1 1 1

1 0 1 1 1 1 1

1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

1 1 1 1 1 1 1

1 1 1 1 1

1 1 1 1 1 1 1 1

NOTULÆ

IN

OPERA ET DIES.

Eργα ἢ Ημέραι] Ad hoc Poëma ex Schedis Patris mei *Stephani Clerici*, qui publicè id olim interpretatus erat Genevæ, multas depromsi notulas, & sequentem ante omnia observationem. Opus hoc esse *ethicum* & *æconomicum* vidit *Joan. Tzerzes*, ejus hæc sunt verba, in præfatione: ἔγραψε δὲ τὸ παρὸν βιβλίον (ὁ Ἡσίοδος) πρὸς Περσὴν ἢ ἀδελφὸν, παραινέσιν ΗΘΙΚΗΝ ἢ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ εὐαίχων παντῶν: Scripsit (*Hesiodus*) præsentem librum ad *Persen fratrem*, exhortationem *moralem* & *æconomicam* omnis generis continentem. Vidit hoc etiam *Jul. Cas. Scaliger* Poët. Lib. I. c. 2. ubi recenset *Hesiodum* inter Poëtas, qui *moralem Philosophiæ* partem excoluerunt, eumque *æconomicam* potissimum tractasse ait. Non video ergo cur *Dan. Heinsius* rem, quasi omnibus ignoratam, tot verbis tradat, in *Introductione* ad hujus operis doctrinam. Ceterum jure ab *Heinsio* reprehensos non nego, qui putarunt hoc opus fuisse quidquid de *Re Rustica* scripserat *Hesiodus*. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Ἔργα καὶ Ἡμέραι.

Μοῦσαι Πιερίηθεν αἰοιδῆσι κλείουσιν.
 Δῶτε δὴ, ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνεύουσιν.
 Οὔν τε λαὸν βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἀφατοὶ τε φατοὶ τε.
 Ρήτοί τ' ἀρήτοί τε Διὸς μεγάλοιο ἑκλή.
 Ρῆα μὲν γὰρ βεραία, ρῆα δὲ βεράοντα χαλέπιδ.
 Ρῆα δὲ αἰρίζηλον μινύθη, καὶ ἀδελον αἰέξιδ.
 Ρῆα δὲ τ' ἰδυίη σκολιὸν, καὶ ἀγνώορα κάρφιδ.
 Ζῶς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρβηται δώματα ναΐδ.
 Κλυθὶ ἰδὼν αἶων περ δίκη δὲ ἰδυε θέμιστας

1. Decem primos versus hujus operis non esse Hesiodi ait Pausanias, eosque deesse in vetustissimo libro plumbeis laminis scripto. *Jos. Scaliger.*

Ibid. Μῦσαι] Vide *Heinsium* ad γ. 11. Quod quidem spectat Eratonis factum, ut in re joculari ac fervente contentione, potuit ille omittere exordium, quod ad rem nihil faciebat, & à contentione initium canendi desumere. Quæ pars etiam τὰ πρῶτα τῶ ἔργου optimè vocari potest, quoniam verè hinc præceptiones suas inchoat *Hesiodus*, post solemnem Jovis & Musarum invocationem. Sed, ut quod res est fatear, me maximè movet *Aristarchi*, *Pausania*, aliorumque auctoritas, facilèque adducor, ut credam hoc Proœmium esse alicujus rhapsodi, vetustissimi tamen; nam ex suo exordio & epilogos alienis poematibus adsuere solebant. Docet hoc *Pindarus* Nemeacorum Od. II. cujus hoc initium.

Οὔτιν' ὦς καὶ Οἰμολίδα
 Γαπτῶν ἐπίων τὰ πολλὰ αἰοιδῶ ἀρχόντες
 Διὸς οὐα προοιμίας.

Unde sanè & *Homerida*, fusilius carminum ut plurimum Poëta, aspicantur à Proœmio Jovis. Ubi v. de Scholiastem. Ex *schediis* Patris. Clericus.

4. Ρήτοί τ' ἀρήτοί τε] Quamvis emolliatur repetitio, addito pun-
 αο

HESIODI ASCRÆI OPERA ET DIES.

MUsæ ex Pieria, carminibus gloriam conciliare solita,
Adeste quæso, dicite vestro patri hymnum.
Per quem mortales homines pariter obscurique sunt & clari.
Nobiles ignobilesque Jovis magni voluntate fiunt.
Facile enim extollit, facile etiam elatum deprimit:
Facile præclarum minuit, & obscurum auget:
Facileque corrigit prævum, & superbum attenuat
Jupiter altitonans, qui supremas aedes incolit.
Audi intuens & auscultans, & justè rege judicia

Et ad finem superioris versiculi; artamen non tollitur omnino iteratio. Nec sanè opus est, cum frequentes sint antiquissimis Poëtis, & præsertim in Hesiodo. Vide γ. 71. Clericus.

5. Πῶς ἰδὲ γ' βεράει] Sic in Oeozov. γ. 44. Οἷον γ' ὅτι αἰδῶν. F. Guetus.

Ibid. Βεράει] Βεράει in hoc versu primùm transitivum, deinde absolutum est. Scaliger.

7. Κάεφει] Arefacit. Guetus.

9. Κλῦθι ἰδὲν αἶψα π' διαγ' ὃ' ἰδυσι θίμωτος] Duos hosce versus quin ad Jovem reterant uno ore Grammatici, dubium non est. Et maximus Poëta Odysseæ secundo Jovem cum Themide eodem modo conjungit, tamquam ἐπιστῆναι τοῖς δίκαις.

Ζηνὸς ὀλυμπίης ἡδὲ Θίμωτος,
ἔτ' αἰσθῶν ἀργεῖς ἦναι αἶψα, ἡδὲ καθίξει.

Ex quo loco Interpretes notarunt, effigiem illius Dez ante inchoationem judiciorum & dimissionem, in Ecclesias ferri solere: quo signo vel judicare incipiebant, vel desinebant. Sed jejunam hanc observationem & ambitiosam existimo. Vult enim simpliciter, ut ego quidem arbitror, Poëta, τὴν Θίμων τοῖς δίκαις, unà cum Jove, ἐπιστῆναι, & omnem potestatem ἔλκειν καὶ καθίζειν τοῖς ἀργεῖς, penes illos esse. Ceterum Hesiodus τὴν τοῖς βασιλικῶν, id est, τὴν δι-

Τῷ η. ἐγὼ δὲ καὶ Πέρση ἐπήτυμα μυθησαίμεν.

10

Οὐκ ἄρα μῦθον ἔλω ἐρίδων γῆϑ', αἶψ' ὅπ' ἰαίαν
Εἰσὶ δ' ὧ· πῶ μὲν κεν ἐπικινήσεις νοήσας,

κατακρίναι, τὰς δίκας, judicia inspectionemque eorum, hoc libro, non Jovi, sed ejus vicariis Dæmonibus tribuit, utpote ἐὼ τῇ αἰσχύῃ καὶ παρρησίᾳ τῷ Διὶ, ut alibi disputavimus. Quæ omnia cognoscere eum oportet, qui, cum fructu suo & aliorum, Hesiodi hoc Scriptum interpretabitur. Unde infra, postquam eos dixit, φυλάσσειν τὰς δίκας, concludit ἔχον αὐτοὺς εἶναι γέρας βασιλείου. Quam postremam vocem non benè videntur percepisse Eusebius & alii. Porro, existimo ego, si hæc verba ita scribantur, ut ex tertio casu fiat quintus, posse hos versus commodè ad Persen referri, & ita interpungi:

Κλῦθι ἰδὼν αἶψ' ἄν τε, δίκη δ' ἰδυίην δέμισας
Τύνη, ἐγὼ δὲ καὶ Πέρση, ἐπήτυμα μυθησαίμεν.

Est enim elegantissima quædam operis totius ἀποκρίσις, quæ hic proponitur. Ita dicebatur antiquissimis usitatum εὐκλειῆς καὶ σαφηνείας χῆμα quoddam, in procemiis. Cohæret id autem cum proximè præcedenti, ubi ad attentionem Perses invitatur. Illa autem verba, Κλῦθι ἰδὼν αἶψ' ἄν τε, nihil ampliùs designant, quàm quod infra:

Ὡς Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῶ ἐπικρίθεις θυμῷ.

Sequentia, δίκη δ' ἰδυίην δέμισας, cur ad Persen referri nequeant non video, cum totum hoc opus eò spectet, ut ὡς δὲ τῷ δικῶν Persen moneat. Qui donis labefactando iudices, iniquè cum fratre egerat, & ut Grammatici loquuntur, δίκας κατέτρεχε τῷ Ἡσίοδῳ. Huc spectant, cum alia multa, tum integer locus ille à versu illo, Μηδὲ γ' εἰς κακὸν ἔλθῃς, ad eum usque, cujus initium est, Πῆδ' ὅπως γάρ κεν. Præterea, τὸ ἰδυίην non denotat πῶς aut potestatem in judicando; verum cum Poëta passim hoc opere τὰς εὐθείας δίκας τὰς σκολεαῖς opponat, mirum non est si ex Archaismo vetere πλεονάζοντως Grammaticus, qui hoc exordium præfixit, δίκη ἰδυίην δέμισας dixerit, pro δικαίᾳ καὶ δικαίως: quamvis ἰδυίην plerumque Poëtis sit non aliud quàm περιέπειν. Dan. Heinsius.

10. Εἰ γὰρ δὲ καὶ Πέρση] Est hic occultior oppositio. Inter id quod petit Hesiodus à Jove, & id quod se ipse pollicetur facturum; quasi diceret: Tu quidem jure dirigito iudicia; hoc est, fac ut iudices rationem habeant in judicando: ego verò Persa vera dixero; id est, nam ad me quod attinet vera quidem Persæ dicere queam, sed non possum facere ut veritatem præferat mendacio, aut justitiam iniustitiæ. Nam vox Græca ἐπήτυμα & Latina verus utrumque significant, ut notum est. Clericus.

11. Οὐκ ἄρα μῦθον] Sic incipit Hesiodi liber ἔργων καὶ ἡμερῶν. anteriora

Tu (quidem) : ego verò Persa vera dicere queam.

*Non sanè unum est contentionum genus, sed in terra
Sunt duo : alteram quidem probaverit prudens,*

teriora addititia sunt teste Plutarcho. *Quietus.*

11. Οὐκ ἄρα μὲν ἔγωγε.] Secuti Plutarchum & Pausaniam seorsim hæc olim edidimus, magnòque caractere distinximus : quorum alter Sympos. VIII. Probl. 1. Eratonem cum Hesiodi Ἔργων principium caneret, ab hoc versu inchoasse dicit. Alter Boeotos proœmum ad Musas omisisse, & principium operis τὸ ἐς πρὸς ἱερὰς statuisse. Hujus verba sunt: Βοιωτῶν δὲ οἱ πρὸς τὴν Ἐλικῶνα οἰκῶντες παρὰ λαομῆρα δέξιν λέγουσιν, οἷς ἄλλοι Ἡσιόδῳ ποίησαι εἶναι ἢ τὰ ἔργα, καὶ τῶν δὲ τὸ ἐς πρὸς Μούσας ἀφαιρῆσαι θεωροῦμεν, δοχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς πρὸς ἱερὰς λέγουσιν. Illius : οὐδὲ πρῶτον μὲν ἐκείνου εἶσαι τὴν Ἐράτωνα πρὸς τῶν λέγων. ἀποδίδει δὲ τὰ πρῶτα τῶν ἔργων, Οὐκ ἄρα μὲν ἔγωγε ἱερὰν λέγω, ἐπὶ ἡρώεσσιν παρὰ τῇ κρητῇ προπύλῳ ἀρροστούμενον. Nunc leviter distinximus. *Heinsius.*

12. Νοήσας.] *Moschopolus & Tzetzes* hic subintelligendum volunt articulum πρὸς, ut series sit : ἐπαινέσας αὐτὸς πρὸς νοήσας, *vir intelligens laudaverit* : Neque enim cuiusvis est, sicut rectè *Proclus*, discernere contentiones, ut intelligat quid commodi vel incommodi afferre possint. Igitur ὁ νοήσας hic est ὁ νοήσας, *prudens*, quâ notione non rarò usurpatur verbum νοέω. Quamobrem nullâ ratione ab *Heinsio* reprehendendi fuerunt Interpretes, cum præsertim totam suam observationem *H. Stephani* Thesaurο acceptam referre debeat, ubi & *Phocylidis* versus adducitur malè à *Stephano* intellectus. Sic habent ejus verba :

Οὐ κρητὶ μαζαίλῳ διδασκὴν αἰδιδασκῶ αἰεῖν,
Οὐ γὰρ δὴ νοέω· οἱ μαδίνετ' ἰδὼλ' αἰετίνης.

Indoctus non capit magnam doctrinam, neque enim intelligunt (nempe, eam doctrinam) qui numquam bona didicerunt. Sic, in hoc loco *Hesiodi*, νοήσας est *prudens*, seu qui rei naturam intellexerit. *Hesychius* νοῆσαι interpretatur σικεῖν, & νοήσας σύνεσθαι. *Ex Patria Schedis.* *Clericus.*

12. Τὴν μὲν καὶ ἐπαινέσας νοήσας] Non perceperunt hoc, ut debant. *Græci interpretes* : multò minùs verò qui secuti hos sunt *Latini*. Οἱ νοήσας sunt οἱ σοφοί, & Poëtis, νοήσας, ὁ σοφός. Sic *Phocylides* eadem elegantia : Οὐδὲν γὰρ νοέω· οἱ μαδίνετ' ἰδὼλ' αἰετίνης. Ubi ὁ νοέων, est ὁ σοφός εἰς. Mens est. Duo sunt contentionum genera, quorum alterum laudat sapiens. *Sapiens*, ὁ νοήσας. Unde νοήσας Poëtis toties ὁ σοφός. Hinc illud, ὃ πρὸς φῶν ἐκείνου εἶναι νοήσας. Fallitur ergo *Proclus*, qui πρὸς subintelligi notat. Nihil familiarius est Poëtis, quàm articulum negligere, in ejusmodi : quod cum imi-

Η' δ' Ἰππωμένη. Διὰ δ' ἀνδρα θυμὸν ἔχουσιν.
 Η' μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆλον ὀφέλλει,
 Σχετλίη· ἔπει τινὲς φιλεῖ βροτὸς, αἰὶν' ὑπ' ἀνάγκης
 Ἀθανάτων βυλῆσιν ἔλνυ πρῶσι βαρεῖαν.
 Τινὲ δ' ἐτέρῳ, περτέρῳ μὲν ἐγείνατο νύξ ἱρεβενή,
 Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρα ναίων,
 Γαίης ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἀμείναι.
 Ἦν τε καὶ ἀπάλαντόν περ ὅμως ἔπει ἔργον ἐγείρει.
 Εἰς ἕτερον γὰρ πῖς πεῖδ' ἔργοιο χαρίζων
 Πλάσιον, ὃς σπείδ' μὲν δρόμῳ μῆλαι ἠδὲ φυλάειν,
 Οἶκόν τ' αἰθέρα. Ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων,
 Εἰς ἄφρονον σπείδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρως ἦδε βροτοῖσι.
 Καὶ κερμαδὺς κερμαῖ καπέ, καὶ τέκτονι τέκτων,
 Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φρονέει, καὶ αἰδοῖς αἰοιδῶ.
 Ὡ Πέρση, σὺ γὰρ ταῦτα περὶ ἐνικαίτῃο θυμῷ.

17

20

25

tantur Latini, interdum obscuritatem parit. Ita Virgilius:

———— numero Deus impare gaudet.

Vult enim ὁ Θεός· quo designatur ille de quo agit: ὁ Αἰὶς, nimirum. Ita hic νόσος, est ὁ σπείδς, sicut in Theogonia νικήσας est, ὁ νικητής, dissimulatione eadem. Νικήσας δὲ βίη καὶ κέρτι καλὸν αἰθλον Γ' εἶα φέρει. Nihil elegantius. *Heinsius.*

15. Αἰὶν' ὑπ' ἀνάγκης] Nempe, furiis à Diis immixtis, aut furiatâ mente acti. Nihil frequentius, apud *Homerum* & *Hesiodum*, quàm homines à Diis in scelera impelli. Vide dicta ad Theog. τ. 27. & Scut. 80. *Clericus.*

16. Περίτῃ μὲν ἐγείνατο νύξ ἱρεβενή] Hoc est, statim post homines natus orta est. ἡ εὐφρογὴ παρὰ τὴν εὐφρογίαν, διδάσκειν. *Gruetius.*

18. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Græci interpretes ne ordinem quidem horum verborum perceperunt, qui illa Γαίης ἐν ῥίζῃσιν ad Jovem referunt. Antiqui amicitiam ἐν τῇ ἐλπίδι constituebant, quam ἀγαθὴν *Hesiodus* dixit. Hæc contentio à veteribus Philosophis φιλία, appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντί, alteram hominibus tribuebant. Altera est quam ἀρμονίαν ἢ παντὶς dicebant, quam *Hesiodus* ἐν γαίης ῥίζῃσι constituit: altera quam Philosophus lib. Eth. VIII. magis necessariam esse ait, quàm est ἡ δικαιοσύνη, Rebus publicis. Notat enim ibi, quosdam existimasse τῇ ὁμοιοῦσι τινὲ φιλίαν constare, quosdam τῇ ἐλπίδι. Locus elegantissimus est, & qui adscribi meretur, ubi de amicitia disputat. Διαμφορῶν δὲ τῶν αὐτῆς οὐκ ὀλίγα· οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητι πᾶσι πᾶσι αὐτὴν, καὶ τὰς ὁμοίας φίλους· ὅθεν τ' ὁμοίων φασιν ὡς ὁμοίων, καὶ καλοῖον ποτὶ καλοῖον, καὶ ὅσα τῶν αὐτῶν. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, πέρη-
μοῖς

*Altera vituperanda; diversa autem sentientem animum habent.
 Nam hæc bellum exitiosum, & discordiam concitat,
 Noxia: nullus hanc amat mortalis, sed necessario
 Immortalium consiliis litem colunt molestam.
 Alteram verò priorem genuit nox obscura,
 Posuit verò eam Saturnius sublimis, in æthere habitans,
 Terræ in radicibus & inter homines, longè meliorem.
 Hæc quamvis inertem, tamen ad opus excitat.
 Alium enim quispiam intuens opere vacans
 Divitem, & ipse festinat arare atque plantare,
 Domumque rectè gubernare. æmulatur enim vicinum vicinus,
 Ad divitias contendentem: bona ergo hæc contentio hominibus.
 Et figulus figulo succenset, & fabro faber,
 Et mendicis mendico invidet, & poëta poëta.
 O Persa, tu verò hæc tuo repone in animo:*

μοῖς πάντες τὰς τοιαύτας ἀλλήλοις φασὶν εἶναι καὶ περὶ αὐτῶν τῶντων ἀνώπερθε
 ἐπιζητῆσαι καὶ φυσικώτερον. Εὐελπίδης μὲν φάσκων, Ἐρᾶν μὲν ὁμοῖον γαῖαν
 ξηραντικῆν, ἱερᾶν δὲ σμῖνόν τε γόνον πληροῦν ὁμοῖον, πιστὴν εἰς γαῖαν καὶ
 Ἡρώκλειον, τὸ ἀντίκειν συμφορῶν, καὶ ἐὰν τῶν διαφορῶντων καλλίστην ἀρμυ-
 νίαν, καὶ πάντες κατ' ἔλεον γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις, ἄλλοι τι καὶ Ἐμπεδο-
 κλῆς τὸ γὰρ ὁμοῖον ὁμοῖον εἶναι. Interpretibus autem qui verba illa,
 Γαίης ἐν ῥίζῃσιν, ad Jovem referunt, non ad τὴν ἔραν, nescio quid
 in mentem venerit. Sed de his ad ipsos. *Heinsius.*

19. Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσιν] Alii γαίης ἐν ῥίζῃσι, quod placet. *Guietus.*

Ibid. Καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνων] Sic interpretes: & inter homines
 longè meliorem alteram. *Scaliger.*

21. Χαρίζων] Cui abs re otium est. *Guietus.*

22. Ἀρόμυμον ἢ δὲ φυπύον] In ἀρόμυμον sunt duo μ, ut producat
 ογ, nam aliter esset breve propter ο; sed si esset ω, non opus esset
 duobus μ. *Scaliger.*

23. Οἷον τ' εὔθις] Τὸ ζῆλοῦ hic subauditur post τὸ εὔθις. εἰς γὰρ
 πλῆσιόν τινα πίνης περὶ ἰδὼν ζῆλοῦ. ζῆλοῦ δὲ &c. *Guietus.*

24. Εἰς ἄφρονι στυγνῶν] Ὁ ἄφρονι est commune, sed τὸ ἄφρονι
 est Atticismus. *Scaliger.*

25. Κοτὴ] Hæc prava invidia est, non laudabilis æmulatio. Ita-
 que ad priorem melius referretur. Sed ordo à Poëtis, ut à Geome-
 tris, non est exigendus. *Clericus.*

27. Ὡς Πέρση, σὺ δὲ] Veteres post vocativum ponebant σὺ δὲ.
Scaliger.

Μηδέ σ' ἔλεις κακὸν χαρίσθαι οἷπ' ἔργα θυμὸν ἑρύνει
 Νείκε' ὀπιπύοντ', ἀγορῆς ἐπακχὸν ἰόντω.
 Ὡς γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεκέων τ' ἀγορέων περ,
 οἷ πινι μὴ βίῃ ἐνδον ἐπιπνεύονος κατακείται
 Ὀραῖσθαι, τ' γαῖα φέρει, Δημήτερος αἰκτῶν.
 Τῇ περροσάμηναι νείκεα καὶ δῆλον ὀφέλλοις
 Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. σοὶ δ' ὅσπερ δέπτερον ἔσται
 Ὡδ' ἔρδειν· αἰδ' αὖθι Διὸς κρινώμεθα νεῖκεσσι
 Γθείησι δίκαις, αἷτ' ἐν Διὶς ἴστω αἰεῖσθαι.
 Ἦδη μὲν γὰρ κλῆρον ἰδωσάμεθ'. αἰδ' αὖτε πάλαι
 Ἀρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
 Δωροφάγους, οἳ τινὲς δίκῃν ἐθέλουσιν ἀκρίβως.

30

35

29 Νείκε' ὀπιπύοντα] Interpretes non satis expresse-
 runt vim participii ὀπιπύοντα, nam ὀπιπύειν νεῖκα non est simpliciter lites spectare,
 sed curiosè & anxie considerare; ut ii faciunt qui, rebus relictis, fo-
 las lites attendunt. Sic Iliad. Δ. Τί πτώσεις, τί δ' ὀπιπύεις παλὶ-
 ροιο γέφυρας; Quid trepidas, quid anxie aciei intervalla circumspicis?
 Rursus Iliad. Η. Λάβρη ὀπιπύουσιν, clam attentè considerans. Ad
 quæ verba Eustathius docet ὀπιπύειν esse ὀπιπύειν καὶ ἐπιπρῶν,
 introspicere, & observare. Denique Odyss. Τ. ὀπιπύουσιν γυναικῶν,
 interpretatur περιέρχως βλέπειν, curiosè intueri. Vult autem factum
 esse ab ὀπτω, ex quo ὀπτῶν & per reduplicationem ὀπιπύων, unde
 περιπρῶν, curiosus virginum observator. Ex schedis paternis.
 Clericus.

30. Ὡς γάρ τ' ὀλίγη] Quamvis, contra Græcorum Interpretum
 & plerarumque Editionum auctoritatem, nihil temerè mutaverim;
 tamen, si quid mutandum, lubens Aldinam editionem sequerem, quæ
 ὥς, cum spiritu aspero, habet; quam etiam Heinsius, in minoris for-
 mæ editione, unà cum vulgata Latina versione, sequutus est. Sen-
 sus esset longè præstantior; nempe, ei cui victus in annum domi
 non fuerit repositus, breve tempus esse, quod litibus impendat.
 Sic loquitur Homerus, Odyss. Δ. Ὡς μὲν πλέων μύθων, ὥς δὲ καὶ
 ὕπνου, tempus quidem est multorum sermonum, tempus verò & somni.
 Odyss. Ε. Νῦν δ' ἄγε δαρπαίω, nunc tempus est cæna. Ex Schedis paternis.
 Clericus.

22. Δημήτερος αἰκτῶν] Id est, ἀλφειὸν περὶ τὸ ἀγνῶσθαι ἥγειν αἰλή-
 σταλ. Grammatici κερπὸν seu δῶρον exponunt. Tzetzes δ' αἰκτῆς ma-
 le. Guetius.

34. Σοὶ δ' ὅσπερ δέπτερον ἔσται Ὡδ' ἔρδειν] Non benè venustatem
 huius formulæ, quæ hic latet, assequuntur magistri. Tres enim
 Græci

*Neque malis gaudens contentio animum tuum ab opere abducit,
 Lites spectantem, concionum auditorem factum.
 Cura enim parva esse debet litiúmque & fori,
 Cui non est victus domi in annum repositus,
 Æstate collectus, quem terra fert, Cereris munus.
 Quo satiatus lites ac rixam moveas
 De facultatibus alienis. Tibi verò non amplius licebit
 Sic facere: sed in posterum dirimamus controversiam
 Rectis judiciis, quæ ex Jove sunt optima.
 Olim quidem hereditatem divisimus: alia autem multa
 Rapiebas, valdè demulcens reges
 Donorum appetentes, qui hanc litem volunt judicasse,*

Græci interpretes, illud *διώπρω* per τὸ πάλιν, vel τὸ ἐν δότις exponunt, quasi hoc dicat Poëta, Primò hoc fecisti, non facies iterum: sed semel fecisti, non facies iterum. Verùm aliud voluit. De quo obiter. Antiqui cum stricte aliquem cogerent, unam conditionem proponebant, cui astringebant eum: cùm minùs cogerent, sed plus permitterent, secundam statuebant, usitata formula, τῷτὸ *διώπρω* *ἴστω*: id est, si primum non placet, licebit & secundum. *Διούπρω* *ἴστω*, nihil aliud est quàm *ἴξω*, & potentiam denotat, seu licentiam potius. Errarunt igitur, primò cum τὸ *ἴστω* per se, hîc, αὐτὸ *ἴξω* poni existimarunt: secundò τὸ *διώπρω*, pro πάλιν acceperunt. Mira venustate dictum est, οὐκ ἔκριν *διώπρω* *ἴστω* ὡς *ἴξω*, pro, οὐκ αὖ *ἴξω* τῷτὸ *ἴστω* καὶ πάλιν ποιῶν τὸ *διώπρω*. ordinem non denotat, sed licentiam. *Heinsius.*

35. ὡς *ἴξω*] Id est, βίβη χρησίμως, parare divitias. Ibidem αὖθις, id est, πάλιν, rursus. Refertur ad τὸ ἔδωκεν μὲν γὰρ κληρὸν *ἰδωσάμεθα*. *Guietus.*

37. Κληρὸν *ἰδωσάμεθα*] Patrimonium dividere, aliter herciscere. vide Festum, & quæ ad illum notavi. *Scaliger.*

Ibid. Ἀλλὰ τί ποταί] Lege: ἀλλὰ τί ποταί. *Guietus.*

39. Δωροφάγους] Quòd, cùm, re familiari neglectâ, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publicè exigerent aliquod donum mercedis loco, & privatim à litigantibus munera acciperent. Adi quæ de Dejoce habet *Herodotus* Lib. I. Erant autem aliquando uno in populo plures hujusmodi Reges, ut liquet ex *Homero* *Odyss.* Θ. ὕσ. 40, & 41. ubi plures *Phæacum* Reges memorantur. Erant, nimirum, Judices, ac Senatores potius quàm Reges. Vide notata ad *Theogoniam* γ. 85. *Clericus.*

Νήπιος ἔδ' ἴσασιν ὅσῳ πλείον ἤμισυ πάντες,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ περὶ ἀσφοδέλας μέγ' ὄνειδος.

40. Ὅσῳ πλείον ἤμισυ πάντες] Plato Lib. V. de Republ. hoc præceptum ingerit avidioribus Magistratibus, ut eos coërceat. Sic & III. de Legibus, agens de Regibus Argivorum & Messeniorum, qui rapacitate se & universam Græciam in exitium præcipientes dederant: Ἀρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὴν Ἡσίοδον ὀρθόταται λέγοντας, αἷς τὸ ἤμισυ τῶν πάντων πλοδαίμιας ἐπὶ πλείον; ὅποτεν ἢ τὸ ἰσὺς ὅλον λαμβάνειν ζῆλαιώδεις, τὸ δὲ ἤμισυ μάλιστα, τότε τὸ μάλιστα τῶν πάντων πλείον ἡγήσασιν, ἀμεινον ἐν χείρῳ: Numquid illud ideo accidit, quod ignorarent Hesiodum rectissime dicere, dimidium toto sæpe præstare? Quandoquidem damnosum est rem totam accipere, dimidium tantam accipere moderatum est. Moderatum verò immodico & immoderato, tamquam potius peiori, antecellit. Ex Schedis paternis. Clericus.

Ibid. Ὅσῳ πλείον ἤμισυ πάντες] Hoc est, nesciunt satius esse iis exiguo lucro, & tenui victu esse contentos, adeoque leviora munera exigere à civibus; quàm, dum nimium lucrum concupiscunt, lautiusque æquo vivunt, bonis omnibus spoliare cives; primum quia pauca exigentes, & modestè viventes amorem civium sibi conciliant, cum odio sint secus agentes; deinde quia ex non exhaustis civibus, nimiam & subitam rapacitate, lapsu temporis alia dona accipere possunt, quæ à penitus spoliatis non amplius dantur. Exemplum ejus rei nobis suppeditat Cicero Verrinâ II. c. 50. Ut si quis villicus, inquit, ex suo fundo, qui H. S. dena meritaſſet, excisis arboribus ac venditis, dentis regulis, instrumento, pecore abalienato, domino xx millia nummum pro x miserit — primò dominus, ignarus incommodi sui, gaudeat, villicoque delectetur, quòd tanto sibi plus mercedis ex fundo reſectum sit; deinde cum audierit eas res, quibus fundi fructus & cultura continetur, amotas & venditas, summo supplicio villicum afficiat, & secum male actum putet: item Populus Romanus, cum audit pluris decumas vendidisse C. Verrem, quàm innocentissimum hominem cui ille successit, C. Sacerdotem; putat se bonum in arationibus, fructibusque suis, habuisse custodem ac villicum; cum senſerit istum omne instrumentum aratorum, omnia subsidia vectigalium vendidisse, omnem spem posteritatis auaritiâ suâ sustulisse, arationes & agros vectigales vastasse, atque exinanisse — intelligit secum actum esse pessimè, istum autem summo supplicio dignum esse existimabit. Nemo non videt hîc locum esse Hesiodi præcepto dimidium plus toto. Clericus.

41. Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ περὶ ἀσφοδέλας] Duos πρὶν ζῶντας constituit Homerus: τὴν θύην, & τὴν πρηνήϊαν. Cur ἀσφοδέλας λοιμῶνα mortuis tribuat, multum olim disputarunt veteres, quamquam frustra. Nam quòd apud Eustathium legitur hoc fieri, διὰ τὸ ὅτι τὸ πρηνήϊον

*Stulti: neque sciunt quantò plus dimidium fit toto,
Neque quàm magnum in malva & asphodelo bonum.*

αποδὸν ὁμοίωσαν, & asphodelon, dictum, quasi ἀσφάδελον, διὰ τὴν ἴσχυριν αὐτῶν ἀποδὸν, quia est, nisi miserum Grammaticorum περπατούντων delirium? Rectè Ἀσφάδελον λαμβάνει illis tribuit, quod extra necessitatem vitæ hujus sint, nec cura rei familiaris illis impendeat, sed victu simplicissimo vivant: qualis ἡ μαλάχη ἢ ἀσφάδελος est, quibus ante τὸ ἐπιθυμητὸν homines vivebant, & sanctissimi quique Philosophorum postea, qui illam in vivendo ἐπέλειπον, quam poëtæ βίον ῥήϊστον vocant, sequebantur. Quò Horatius his verbis respexit:

Premant Calenâ falce quibus dedit

Fortuna messem: dives & aureis

Mercator exsiccet cululis

Vina Syrà reparata merce

Diis carus ipsis: quippe ter & quater

Anno revulsens aquor Atlanticum

Impune: me pascunt oliva,

Me cichorea, levésque malva.

Hinc mortuis hominibus in tumulto malvam, asphodelumque ferebant, ne deesset illis cibus. Et hoc voluit sibi Porphyrius in quodam Epigrammate, ubi tumultum his verbis introducit: Νάτω μὲρ μαλάχην τε καὶ ἀσφάδελον πολύεζον, Κέλπη δὲ τὴν δῆνα ἔχω, id est: *Foris quidem malvam asphodelumque habeo: Intus verò mortuum claudio.* Nam non integros versus citat Eustathius, neque ad verbum, quod indicat vox δῆνα, qua utimur, ut legum consulti, voce Titii. Hinc Homerus quoties campum eum describit, quem *Asphodelum* vocat, his plerumque verbis utitur: Τῇ αὖτ' ῥήϊστον βιοτὴν πάλαι ἀνθρώποισι, id est, *Ubi facillima vivendi ratio est hominibus.* Opponunt autem poëtæ τὸ ῥήϊστον ζῆν vitæ regum & injustorum principum plerumque, καὶ τῇ πολυτελείᾳ ἀδικεῖν. Nam τὸ ῥήϊστον ζῶεν & διάγειν, pro simplicissima voluptate ponunt, quæ ut longissimè ab ἐπιθυμητῷ sæculo abest: ita maximè ad ἡμερικὸν, & priscam illam vitam accedit. Sic Theocritus de Cyclope suo: Οὕτω γὰρ ῥάϊστα δῖα γ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἡμῖν Ωρεχαῖος Πολύφαμος. Hesiodus negat injustos judices illos, quid sit τὸ ῥήϊστον ζῆν scire; & per consequens μαλάχην & ἀσφάδελον ignorare: ex quo tempore Dii vivendi genus, quod sub ἡμερικῷ fuit, sub ἐπιθυμητῷ abscondere cœperunt. Atque hæc causa est, cur Lucanus vitæ hanc simplicitatem, *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem planè modo cum Hesiodo nostro lib. v.

————— *o vita tuta facultas*

Pauperis, angustique Lares, & munera nondum

Intellecta Deum! quibus hoc contingere templis

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
 Ῥηϊδίως γάρ κεν ἢ ἐπ' ἡμαῖν ἐργάσαιο,
 Ὡς τέ σέ κ' εἰς ἐν αὐτὸν ἔχεν, ἢ αἰεργὸν εἶόν τε.
 Αἰψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῶ καταθεῖο,
 Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο ἢ ἡμιόνων ταλαεργῶν.
 Ἀλλὰ Ζεὺς ἐκρύψε χολωσάμενός φρεσὶν ἡσιν,

*Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
 Casarea pulsante manu? ———*

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui vivendi facultatem vulgò esse negat. 1. in Ruffinum:

*Hac mihi paupertas augustior. hac mihi caetera
 Culminibus majora tuis, tibi querit inanes
 Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
 Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera succos,
 Et picturata satiantur murice vestes,
 Haec radiant flores, & prati viva voluptas
 Ingenio variata suo. fulgentibus illic
 Surgunt strata toris: haec mollis panditur berba,
 Sollicitum curis non abruptura soporem.
 Turba salutantum latas tibi perstrepat ades:
 Haec avium cantus, labentis marmura rivi,
 Vivitur exiguo melius: natura beatis
 Omnibus esse dedit, si quis cognoverit uti.
 Hac si nota forens, frueremur simplice cultu.
 Classica non fremerent, non stridula fraxinus iret;
 Non ventus quateret puppes ———*

Beatos vocat, quos Homerus μακάρες, & βέλαι ζῶντας. quorum ignorantiam esse ait vitam, sicut Hesiodus κακρόφθαγ' ἢ βίον. Quales nec ii sunt qui ex judiciis vivunt, nec ii qui ex bello, sed nec ii qui ex navigatione, id est, Mercatura; quibus omnibus poëtae opponunt τὸ βέλαι ζῆν, & τὸ ἀτιλές, quod ex ἀσφοδέλῳ, & μαλαίχῃ percipitur. Quae vita maximè ad illam, quae sub ἡμερονομίῃ fuit, accedit. Fuit enim haec opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθόν, πᾶν δὲ τὸ ἐπικτήτων κακόν εἶναι. Heinsius.

41. Εἰν μαλαίχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μίγν' ὄνειαρ] Plutarchus in Convivio septem sapientum: ἀγαθὴ μὲν ἡ μαλαίχῃ βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ αἰνέειντος: bona est ad edendum malva & dulcis anthericus; hoc est, scapus asphodeli. Frugalitatem hoc versu commendari idem Scriptor docet; nam postquam egit de Epimenidis, eo victu utentis, dixit, Hesiodίque versum promittit, subjicit: οἷός γ' ἔστιν Ἡσίοδος ἐνοήσας π τοιούτων, ὅτι ἐπαινέειν ὄνειαρ φερόμεν αἰεὶ, καὶ φερόμεν π λείπονται ἢ ὅφρων ὡς ἡδίστα παρεχόμεν ἡμεῖς; Existimas verò tale quid Hesiodo in mentem venisse, ac

Occultarunt enim Dii victum hominibus.

Facile enim alioqui vel uno die tantum acquisivisses,

Ut in annum quoque satis haberes, etiam ociosus.

Statimque clavum quidem in fumo poneret,

Opera verò boum cessarent malorumque laborioforum.

Sed Jupiter abscondit iratus animo suo,

non potius eum, ut est assiduus parsimonia laudator, ad cibos vilissimos nos, quippe dulcissimi qui sint, voluisse adhortari? Tum verba allata subiicit. Ceterum quæ de Diis, facile viventibus, & defunctis, qui in Elysiis campis malva & asphodelo vesci finguntur, hoc loco, assertit *Heinsius*, sunt *asphodelium*; præsertim cum numquam is cibus Deorum fuisse dicatur. Ex *Schedis paternis*. De Asphodelo egerat *Hesiodus* in alio Opere, in quo in Sylvis nasci dixerat, ut docet *Plinius* Lib. XXII. c. 22. ubi & *Alimon* malè cum eo confundi ostendit; qua de re vide & *Claud. Salmasium* Exercit. *Plinian.* Cap. XL p. 122. Ed. *Ultrajectinæ*. *Clericus*.

41. Ἀσφodelῶν μίχα ἐνέμε] Apparet ex hoc veteres ex Asphodelo comedisse. *Scaliger*.

42. Κεῖναιος ὃ ἔχουσιν οἱ βίον] Vitam id est, vitæ modum. *Guietus*.

42. Οἱ] Tribuit hinc *Hesiodus* omnibus Diis, quod sexto abhinc versu soli Jovi acceptum refert; quod non rarò unius factum, ad omnes ejusdem generis, vel ordinis referamus. Ex *paternis schedis*. *Clericus*.

43. Πῦθις γάρ κεν ἔπ' ἡμῶν ἐργάσαιο, ὥστ' οἱ εἰς ἐνέμετον ἔχουσιν] Venustissimo idiomate οἱ εἰς ἐνέμετον ἔχοντες dicuntur οἱ πύθιοι, quibus opponebantur οἱ εἰς ἡμέραν ἔχοντες. *Herodotus* Clione: Οὐ γάρ τι μίχα πύθιοι μᾶλλον ἢ ἐπ' ἡμέραν ἔχοντες ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ ἡ πόλις ἐπύθειτο, πίνετο καλὰ ἔχοντι τελευτήσῃ τ' βίον. *Heinsius*.

45. Πηδάλιον] Gubernaculum, hoc est, non cures neque navigationem, neque agriculturam. *Scaliger*.

45. Ὑπὲρ καπνῆ] Ne corrumpatur, putrescat. *πηδάλιον* est gubernaculum. *Guietus*.

45. Πηδάλιον ὑπὲρ καπνῆ καυαδῆ] Hoc est, uno die piscatus tantam piscium copiam caperes, ut diu quiescere posses, atque interea clavum ad focum suspendere. Vide γ. 629. De hisce in *Theogonia*, γ. 440. *Clericus*.

47. Ἀλλὰ ζῶς ἐκρυψε] Subintellige βίον ἐ superioribus. *Guietus*.

47. Ἀλλὰ Ζῶς ἐκρυψε] Ope Pandoræ, de qua in Introductione nostra. Quomodo à Fortuna coeperit κερέσθαι ὁ βίος, etiam Philosophi ostendunt: ut meritò Antoninus, Imperator & Philosophus, πῶς
εὖ γὰρ

Ὅτ' ἦ μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης·
 Τ' ἔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.
 Κρύψε δ' ἢ πῦρ. τὸ μὲν αὖθις εὖς παῖς Γαίπεπτος,
 Ἐκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς πάρος μὴϊόεντος·
 Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία περπικέραυνον.
 Τὸν δ' ἢ χολωσάμεντος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 Γαίπεπονίδη, πάντων πέρι μῆδεα εἰδώς,
 Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπύσας;
 Σοὶ τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἔσομ' ἄνιστος.
 Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ὃ κεν ἅπαντες
 Τέρπωνται καὶ θυμὸν, ἐὼν κακὸν ἀμφοζαπῶντες.

Ὅς ἔφατ'· ἐκ δ' ἐγέλασε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 Ἦ φαισιν δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅτ' ἵ τ' ἵχισα
 Γαῖαν ὅδ' φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπων θέμεν αὐδ' ἰὼ
 Καὶ θένον, αἰδανάταις δ' ἑαῖς εἰς ὧπα ἔτσκεν
 Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
 Ἔρξα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἴσον ὑφαίνειν.

τύχῳ in vita humana ἀτίκμαρτον dixerit, rem impervestigabilem quæ veluti nubem quamdam & caliginem, reliquis rebus humanis induxit: ut impossibile sit hominem ad finem in re Oeconomica & reliquis, ad quæ virtutis operâ pervenitur, pertingere inoffenso gradu. Τίς, dicunt Platonici, ἔτι πεχὺς καὶ ἀσφαλὴς ὁδοὺ παρέναι, αἷς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζον χαράδρα ἀφανεῖ, ἢ χαράκι ἀδήλων, ἢ κρημνῶν, ἢ πέτρων; τίς δὲ ἔτι κυβερνήτης ἀγαθὸς καὶ εὐστοχός, αἷς ἀπείρητος διελθεῖν ἀνδρὶ κλύδωνος καὶ ζάλης, καὶ πνυμμάτων ἐμβολῆς, καὶ αἷρον τοταυτογυμνῶν; Itaque concludunt: virtutem quidem per se certam esse, sed in lubrica & incerta materie versari, causâ scelestæ illius veneficæ, quam cum ebria anu conferunt: est enim revera χεῖμα τυφλόν, καὶ ἀτάκμητον, & κλύδωνός τε καὶ κρύψις τῆς εὐπορίας, quæ totam vitam possidet, ac ne quidem nobis, qui minima speramus, certi quid relinquit. In Academiis sæpè, more Græcorum, πείσαν καὶ πάγων sufficiunt; præclara contrâ ingenia, & quos nihil pejus habet, quàm quod quicquam Fortunæ debere coguntur, per omnem vitam τῇ βελτίστῃ πνίᾳ ἀποφιλῶσιν. Heinſius.

48. Ἐξαπάτησε Προμηθεὺς] Vide Theogoniam γ. 521. & seqq. & quæ illic notata. Clericus.

49. Κήδεα λυγρὰ] Hoc est, φροντίδας curas. Guicetus.

56. Πῆμα ἀνδράσιν ἀλφειήσιν] Multum sæpenumero errarunt viri magni, quod in Græcorum Poëtarum scriptis non distinguerent epitheta

Quia eum decepit Prometheus versutus.

Quocirca hominibus machinatus est tristia mala.

Abscondit verò ignem: quem rursus egregius Japeti filius

Surripuit ad hominum usum Jove à consulto

In cava ferula, fallens Jovem fulminibus gaudentem.

Huncque indignatus affatus est nubes cogens Jupiter:

Japetionide omnium maximè versute,

Gaudes ignem furatus, quòdque animum meum deceperis?

Tam tibi ipsi magnum erit malum, quàm posteris.

Ipsis namque pro igni dabo malum, quo omnes

Oblectent animum, suum malum amplectentes.

Sic ait: risitque pater hominùmque Deorùmque.

Vulcanum verò inclytum jussit quàm celerrimè

Terram aquæ miscere, hominìsque indere vocem,

Et robur, immortalibus verò Deabus facie similem reddere

Virginis pulcram formam peramabilem: at Minervam

Opera docere, ingeniosè telam texere:

theta quæ κατὰ περίληξιν possuntur, ab iis quæ διόντως, & ex sensu pendent. Nec propterea à summis hujus ævi viris Homerus reprehendi debuérat, quòd Achillem lachrymantem πόδας αἰκνὴν fecit. Est enim illud πλῆονάζειν, & quòd Achillem comitatur κατὰ περιλήξιν, non ἐκ διόντος. Sic, ne longè exempla petamus, Poëta Iliad. III. Menelai manum παχῆαν dixit ἐκ διόντος: in Odyssæa Penelopes κατὰ περίληξιν, & ut antiqui loquebantur, κατὰ αἰκνολογίαν. Eodem modo noster in Clypeo ἄνδρας αἰφνης, κατὰ περιλήξιν. Ἄλλω μῶτις ἴφαινε μὲν φρεσὶν, ὅφρα δειῶσι Λιδρῖσι τ' αἰφνης δρῶς αἰκνῶς φυπύσῃ. Hoc loco ἐκ διόντος. Ita ut ex hac voce magna pars Mythologiae hujus pendeat, quam nos libro singulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obstaculum iis hominibus, qui circa investigationem rerum necessariarum versantur. *Heimsius.*

59. Εἰς δ' ἐγέλασε] Moschopulus interpretatur de effuso risu; nam irascitur quidem contemptus, sed ridet, si sciat se facile ultionem sumpturum. Τετρες vult esse subridere. Sic sanè Virgilius Mezentium indignantem inducit Æneid. XI. Ad quem subridens, mistâ Mezentius irâ. Utroque modo verbum ἐγέλασεν interpretatur Eustathius apud Homerum, π' ἐξ ἐπιπολῆς γέλασεν, ἢ τὸ σποφανῶς γέλασεν. Ex schedis pater-nis. Clericus.

62. Καὶ δέν] Id est, ψυχρῶ. Ibid. ἵσκειν μετέπειτα. Griesius.

63. Παρθενικῇ] Leg. Παρθενικῆς. Griesius.

Καὶ χάριν ἀμφιχέει κεφαλῇ χρυσῷ Ἀφροδίτῃ,
 Καὶ πόθον ὄρκαλέον, ἢ γυιοῦρας μελεδῶνας.
 Ἐν δὲ γέμῃ κυνέον τε νόον ἢ Ἰπικλοπὸν ἦδ' ὦ
 Ἐρμείῳ ἦνωγε Διόκτορον Ἀργειφόντιν.

65

Ὡς ἔφαθ'· οἱ δ' Ἰπικλοπὸν Διὶ Κρονίῳ ἀνακτὶ.
 Αὐτίκα δ' ἐν γαίῃς πλάσσει κλυτὸς Ἀμφιγυῖος
 Παρθένῳ αἰδοίῃ ἱκελον, Κρονίδεω Διὶ βυλάς.

70

Ζῶσε δὲ καὶ κῆρμῃσι θεῶν γλαυκῶπις Ἀθηνῆ,
 Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτες τε θεαὶ καὶ πότνια Πειθὺς
 Ὀρμυς χρυσείας ἔθεσαν χρυτὸν ἀμφὶ δὲ τῷγε

75

ὦραι καλκίνομοι τέφον ἀνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Πάντα δὲ οἱ χρυτὸν κῆρμον ἐφῆρμῃσι Παλλὰς Ἀθηνῆ,

Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσι Διόκτορ' Ἀργειφόντης

Ψάδεά θ' αἰμυλίκας τε λόγους καὶ Ἰπικλοπὸν ἦδ' ὦ

Τῶξε, Διὸς βυλῇσι βαρυκτύπε. ἐν δ' ἄρα φωνῷ

80

Θῆκε θεῶν κήρυξ· ὀνόμηνε δὲ τῷδε γυναικα

Πανδώρην. ὅπ' πάντες Ὀλύμπῳ δώματ' ἔχοντες

Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφειῇσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπιῷ ἀμήχανον ἐξετέλεασεν,

Εἰς Ἐπιμηθεῖα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντιν

Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν αἴγελον. Οὐδ' Ἐπιμηθεὺς

85

Ἐφρέσαθ' ὥς οἱ εἶπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον

Δέξαοθ' παρὲς Ζηνὸς Ὀλυμπίας, αἶψ' ὀλοπύμπην

Ἐξοπίσω, μήκεν κακὸν θνητοῖσι γῆνται.

Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.

Πεῖν μὲν γὰρ ζώεσκον ἔπι χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων

90

Νόσφιν ἄτερ κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνου,

66. Γυιοῦρας μελεδῶνας] Παρὰ τὴν κοίτην πρὸ γῆς. Ἀπὸ γυιοῦρας? *Gruetus*.

67. Κυνέον πόνον] Hoc est, ἀνακτὸς. Homer. κυνὸς ὄμοιος ἔχει, κυνώπης, &c. *Gruetus*.

71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἱκελον] Subintellige πόνημα, πλάσμα. ἱκελὸν π. πλάσμα, ἱδάλμα, ἱδῶλον. *Idem*.

71. Κρονίδεω Διὶ βυλάς] Cum prolatis Jovis mandatis, postea dixisset Deos πύλαι Διὶ Κρονίῳ ἀνακτὶ, non opus erat hæc addere. Nec addita fuissent, uti nec innumera alia quæ passim obvia, nisi commodè

Et venustatem circumfundere capiti auream Venerem,
 Et desiderium vehemens, & ornando corpori deditas curas:
 Indere verò impudentem mentem, & fallaces mores
 Mercurium jussit nuncium Argicidam.
 Sic dixit. illi autem obtemperarunt Jovi Saturnio regi.
 Moxque ex terra finxit inclitus Vulcanus.
 Virgini verecunda similem, Jovis confitis.
 Cinxit verò & ornavit Dea caesia Minerva.
 Circùm etiam Charitesque Dea, & veneranda Snada,
 Monilia aurea imposuerunt corpori. illam porro
 Hora pulchricoma coronarunt floribus vernis.
 Omnem verò illius corpori ornatum adaptavit Pallas Minerva.
 At in pectore illi nuncius Argicida
 Mendacia blandosque sermones, & dolosos mores
 Condidit, Jovis consilio tonantis. sed nomen illi
 Imposuit Deorum praeo. appellavit autem mulierem hancce
 Pandoram: quia omnes caelestium domorum incolae
 Donum contulerunt, detrimentum hominibus industriis.
 At postquam dolum perniciosum & inevitabilem absolvit,
 Ad Epimethea misit pater inclitus Argicidam
 Munus ferentem Deorum celerem nuncium. Neque Epimetheus
 Cogitavit quod illi praecepisset Prometheus, ne quando munus
 Susciperet à Jove Olympio, sed remitteret
 Retrò, necubi mali quidpiam mortalibus eveniret.
 Verum ille recepto eo, cum jam malum haberet, sensit.
 Prius namque in terra vivebant homines
 Sine malis, & sine difficili labore,

commodè versùs mensuram implevissent. Attamen & tertia repeti-
 tio occurrit. v. 79. Confer & vs. 72. & 76. Clericus.

82. Δόλον αἰπὺν] Arduum, difficilem. Guetus.

91. Νόσφον ἀπὸ θεῶν χαλῶν] Hæc quidem falsa sunt, sed minimè ἱστο-
 ρικοῖσι ὁμοῖα, quod tamen à P. èra observatum oportuisset. Nam ne
 dicam fingi non debuisse humanum genus antiquius mulieribus, qui
 homines describi poterant malis carentes, iis temporibus, quibus
 Dii ipsi tot ærumnas perpeffi sunt? Notum est facinus Saturni erga
 Cælum, notum item bellum Jovis cum Saturno, de quibus in Theo-
 gonía. Clericus.

Νέσων τ' ὄργαλέων, αἷτ' ἀνδράσι γῆρας ἰδωκαν.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ κατὰ γῆρας οὐκ.

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσι πίθου μέγα πῶμι ἀφελῶσαι
Ἐσκέδασ'. ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.

95

Μένη δ' αὐτόθι Ἑλπίς ἐν ἀρρήκτοις δόμοις

Ἐνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χεῖλεσιν, ἔδ' ἔβρεχε

Ἐξέπῃ. πρὸθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,

[Λιγὸν βελῆσι Διὸς νεφεληγερέταο.]

Ἀλλὰ ὅ μιν λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.

100

Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.

Νῆσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρη ἡδ' ὅππῃ νυκτὶ

Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι

Σιγῇ· ἐπεὶ φανλὺ ἐξείλετο μηλιέτα Ζεὺς.

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσι πίθου μέγα πῶμι ἀφελῶσαι
Ἐσκέδασ'. ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ] Id est, λύπας,
πάντη. Ὑπερὸν ὑπερῶν. Ordo ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ, ἐσκέδασε δὲ ἀφε-
λῶσαι μέγα πῶμι πίθου. ἐσκέδασε an excussit? subintellige operculum.
Gruetius.

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσι] Falluntur, qui, ut hinc interpretationem
suam allegoricam confirmant, τὴ γυνή, συλλαβικῶς accipere videntur,
& ad universum mulierum genus referunt: cum simpliciter ἀντονο-
μαστικῶς ponatur: nihil enim hic plus est, quàm Παιδῶν in præceden-
tibus. Heinsius.

96. Ἐν ἀρρήκτοις δόμοις] Frustrà fuerunt viri docti, qui hujus lo-
quutionis rationem alibi quaesiverunt, quàm in Lingua Phoenicia.
Hoc voluit Hesiodus, in interiore parte pyxidis, quæ aperta quidem,
sed fracta non erat; ita ut, operculo iterum imposito, nihil ex ea
posset per rimam elabi; in interiore, inquam, parte pyxidis, reman-
sisse spem. Vocavit autem interiorem eam partem δῶμον, ut Phœ-
nices vocabant בית *beth*, seu *domum*, interiora cujusvis vasis, unde
מִבֵּית *mibbeth* significat *intrinsecus*. Antiquissimi Græci, & Bœoti
præsertim, multa habebant Phœniciis similia, ut passim ad Theogo-
niam ostendimus; quod dudum doctissimi viri animadverterunt. Cle-
rius.

96. Ἐν ἀρρήκτοις δόμοις] Non potuit concoquere Seleucus anti-
quus magister, qui à Proclo citatur, πῶμι ab Hesiodo δῶμον vocari: re-
scripsit igitur ἐν ἀρρήκτοις πίθοιο. Sed loquendi rationem non intel-
lexit. Locum, in quo ante nuptiarum tempus puellæ solent παρθε-
νικά, δῶμον & οἶκον Hesiodus vocavit, quod & infra ostendimus.
Homerus μυχὸν δῶμου & μυχὸν θαλάμου posuit, pro δῶμον & θαλάμῳ
idem

Morbisque molestis, qui hominibus senectam afferunt.

Statim enim in afflictione mortales consenescent.

Sed mulier manibus, vasis magnum operculum cum dimovisset,

Disperfit, hominibus autem immisit curas graves.

Sola verò illic spes in non fracta pyxide

Intus mansit, dolii sub labris, neque foràs

Evolavit. prius enim injecit operculum dolii,

[Ægiocchi consilio Jovis nubes cogentis.]

Alia verò innumera mala inter homines errant.

Plena enim terra est malis, plenumque mare.

Morbi autem hominibus tam interdum, quàm noctu,

Utrò oberrant, mala mortalibus ferentes

Tacitè: nam vocem excemit prudens Jupiter.

idem enim illis est δῶμο & θάλαμῳ: quia pars intima erat. Eustathius ad Odyss. Γ. Ὅτι αἰδοῦντο αἱ οἱ Ἰλιάδῃ, ὅτι καὶ αὐτὸν λέγει τὸν ἐξοπί-
τω ἐν μαζαρίῳ οἴκῳ, τὸν δὲ καὶ τὸν αὐτὸν ὡς τὸν ἐνδοπίῳ θά-
λαμῳ, καὶ μὴ πρὸς δῶμον. Hes. infrà: Ἡ πὶ δῶμον ἐνδοθεν φίλη πα-
ρὰ μητέρι μέμνη Οὐκ ἔγ' εἰδὼς πολυχρῆστα Ἀφροδίτης, de virgine.
Omnes autem virtutes & affectiones τὰς μέγιστα καὶ μακροχρόνια Poëtæ
virgines faciunt. Atque hæc causa est cur Hesiodus, reliquis omni-
bus malis ἐν vase volantibus, solam Spem dicat tamquam καὶ μακροχρόνια,
μέμνη ἐν δῶμοις. Elegantissima loquendi ratio: quæ ab eo quod se-
quitur satis confirmatur, εἰδὼς γὰρ ἔστιν Ἐξέπῃ. Heinsius.

97. Πίθῃ ὑπὸ χεῖλει] Πίθῃ ὑπὸ χεῖλει, & ἔνδοθεν, idem est: nam
ὑπὸ χεῖλει minùs est quàm ἐπιχειλῆς, quod tamen τὸ πτωλεηνικὸν op-
ponitur, cùm ad ipsum vas refertur. Et ἐπιχειλῆς mensura quædam
erat non plena: quò allusit Comicus Γπ. Ὅς ἐπιείσοι τὴν πόλιν ἡμῶν
μεσικῶ, εὐρὴν ἐπιχειλῆ. Hesychius ἐπιχειλῆς, τὸ ἐλαπίς. Sicut autem illa
quæ ἐν θηλάμῳ sunt, longissimè à foribus absunt; sic τὰ ὑπὸ χεῖλει
ὄντα, longissimè à vasis orificio. Heinsius.

98. Ἐπίμωσαι] Παιδείῃ scilicet. Guierius.

99. Αἰχρόχε βελῆσι] Hic versus Heinsio inducendus videtur. vide
ejus notas. Guierius.

99. Αἰχρόχε βελῆσι] Mirum est quod hic nobis accidit. Liberè κα-
τὰ τὸ Ἀέτιον verum hunc inducendum judicaveramus. Hanc sen-
tentiam nostram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in
consolatione ad Apollonium, ubi totum hunc locum adducit, solum
hunc versum prætermittit, vel ut κατένευεν, vel ut ignotum omnino
tum temporis. Heinsius.

Οὕτως ἔπ' πρὸς Διὸς νόον ἐξαλέαδ'.

105

Εἰ δ' ἐθέλεις, ἑτέρον τοι ἐγὼ λόγον ἐκκυρφώσω
Εὖ καὶ ἑπισπυμένως· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν.

Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοὶ τ' ἀνθρώποι,
Χρῦστον μὲν κτώσασα γῆ· μερόπων ἀνθρώπων

110

Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.

Οἱ μὲν ὑπὲρ Κρονὸς ἦσαν, ὃτ' ἐργαῖα ἐμβασιλεύουσιν·

Ὡς τε θεοὶ δ' ἐζών, αἰηδέας θυμὸν ἔχοντες,

Νόσφιν ἄτερ πόνων καὶ οἰζύ· ἔδ' ἐπεὶ δειλὸν

Γῆρας ἐπὶ πῶ· αἰεὶ ᾗ πύδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι

115

Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἐκποδὴν ἀπάιτουν,

Ἀφνειοὶ μύλοισι, φίλοι μακάρεσσιν θεοῖσι.

Θνητὸν δ' ὥς ὕπνῳ δεδμημένον· ἐσθλὰ δ' ᾗ πάντες

Τοῖσιν ἔλω· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρ· ἄρεσθαι

Αὐτομάτῃ πολλὸν τε καὶ ἄφθονον. οἱ δ' ἐφελήμοι

120

Ἦσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσι.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κεν τῷτο γῆ· καὶ γαῖα κάλυψεν,

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλῃς Διὸς βαλὼν,

Ἐσθλοὶ, ὑπὸ χθονίοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

Οἳ ῥ' αὖ φυλάσσουσιν τε δίκας καὶ χέτλια ἔργα,

105. Διὸς νόον] Id est, βουλὴν. *Guicetus.*

106. Ἐκκυρφώσω] Ἐκπλήσω. an σπυρίωνος, ἔρῳ, λίξω; *Guicetus.*

109. Χρῦστον μὲν] Vide quæ de hisce ætatebus dicimus ad Theogoniam 7. 211. *Clericus.*

109. Μέρῳπων ἀνθρώπων] Mortalium hominum, non diversiloquentium. *Guicetus.*

113. Νόσφιν ἄτερ πόνων καὶ οἰζύ·] In quibusdam Siculi Diodori exemplaribus uno versu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ πόνων, καὶ ἄτερ χαλεπῶν πόνων,

Νέων τ' ὀργαλίων, καὶ ἀπήμεναι ἔδ' ἐμείδασιν

Γῆρας ἐπὶ πῶ·

Suprà,

Περὶ μὲν τὸ ζῶντος ἐπὶ χθονὶ φελλ' ἀνθρώπων,

Νόσφιν, ἄτερ πόνων, καὶ ἄτερ χαλεπῶν πόνων,

Νέων τ' ὀργαλίων. αὐτ' ἀνδράσι γῆρας ἰδύσασθαι. *Heinsius.*

114. Αἰεὶ δ' ἐπὶ πύδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι] Hoc est, semper integris membris, non senescentibus. ἢ πύδαζεντες, ἢ χεῖραζεντες. *Guicetus.*

115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι] Græci sex numero totam æν' ἀθανάτων

voce

Sic nequaquam licet Jovis decretum evitare.

Ceterum si voles, alium tibi sermonem paucis expediam

Bellè ac scienter: tu verò præcordiis infige tuis.

*Ut simul nati sunt Dii, mortalesque homines,
Aureum primò genus variis linguis loquentium hominum
Dii fecerunt cœlestium domorum incola.*

Et ii quidem sub Saturno erant, cum in cœlo regnaret:

Et ut Dii vivebant, securo animo præditi,

Planè absque laboribus & ærumna: neque molesta

Senecta aderat: semper verò pedibus ac manibus sibi similes

Suaviter vivebant in conviviis extra mala omnia,

Abundantes pomis cari beatis Diis.

Moriebantur autem ceu somno obruti: bona verò omnia

Illis erant: fructum autem ferebat fertile aruum

Sponse suæ multumque & copiosum; ipsique pro lubitu

Quieti res suas curabant cum bonis multis.

Verum postquàm hoc genus terra abscondit,

Ii quidem daemones facti sunt Jovis, magni consilio,

Boni, in terris versantes, custodes mortalium hominum:

Qui quidem observant & justa & prava opera,

voce θαλίας designant, quod Latini Divûm epulas dicunt. Theocritus, Ἐνθα σὺν αἰπύοισιν θαλίας ἀγὰ ἔργον ἔδῃσι. Quod cum exprimit Maro, epulis divûm accumbere, dicit, sicut Theocritus θαλίας ἀγῶν. Τα δας epulis accumbere Divûm. Hæc causa est, non quam reddunt interpretes. Heinsius.

119. Ἡ σὺν ἱερῶν νύμφῃ] Τὴν συλλογὴν τῶν αὐτομέγτων καὶ ἐπῶν. Ibid. σὺν ἰοδαῖσι, hoc est, ἀγαθοῖς, κλήμοσι. Guietus.

121. Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσι] Vide quæ scripsimus ad Theogoniæ 9. 215. Clericus.

122. Τοὶ μὲν δαίμονες] Apud Platonem, omnes hi versus aliter in Cratylo concipiuntur. hoc, nimirum, modo:

Αὐτὰρ ἐπιδὴ τούτῳ χροῖ' ἡρώδ' ἐπὶ μῶρ' ἐνάλυψεν,

Οἱ μὲν δαίμονες αἰνοὶ ἐπιχθόνιοι καλῶν,

Ἐθλοὶ αἰετίζοντες, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Aristides apud Photium, Platonem sequitur: qui consulendus. Heinsius.

124. Σχίστλις ἱερῶν] Ἀδίκη. Guietus.

Ἡέρε' ἰσάμενοι, πάντα φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
Πλατοδοται. καὶ τὴν ἕρε' βασιλῆιον ἔχον.

125

Δύτερον αὐτε γὰρ πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον πίνοντο ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ ἔτε φυλῇ ἐκαλίγχιον, ἔτε νοήμα.
Ἀλλ' ἐκαστὸν μὲν παῖς ἔτεα πατρὶ μῆτεραι κεδνῇ

130

125. Ἡέρε' ἰσάμενοι] Nescio quid impulerit veteres Grammaticos, cur hunc locum omnes ὅτε Ἡέρε' adducerent, qui ab Hesiodo ὅτε Δαίμονων usurpatur, & tantā quidem confidentiā, ut ex eo etymologiam ejus vocis deducant. Interpres Homeri: Ἡέρε' δὲ φασὶ κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ὀρεῖς· ἢ ἀπὸ τῆς αἰέρε', αἷς φασὶν Ἡσίωδες εἶναι τοῖς Ἑρεῖς καὶ τοῖς Ἡμίρεσι, Ἡέρε' ἰσάμενοι, πάντα φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Eodem modo etymologus. Et Eustathius, postquam probavit ἀπὸ τῆς ὀρεῖς Heros dici, addit &, ἀπὸ τῆς Ἡέρε'. Quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Hesiodo. Verba ejus sunt, Iliad. A. Οἱ δὲ ἀπὸ τῆς αἰέρε'. αἷς δηλῶται καὶ ἐν τοῖς τῆς Παρθενίας ἐπιγραμμάτιν (erant autem epigrammata ea, quae a Aristotelis Deiplo desumpserat ille) ἐν τῇ κείτῃ τῇ, Σῶμα μὲν εἰς πόλιν κείτῃ. πνῦμα δὲ αἷρε' ὅτε ἔχει (Fortasse Σῶμα μὲν εἰς πόλιν κείτῃ τῇ, πνῦμα δὲ ἔχει αἷρε'). φασὶ δὲ καὶ Ἡσίωδες, Ἡέρε' ἰσάμενοι, πάντα φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Necessesse esset igitur eisdem esse Heros & Δαίμονας, quod falsissimum est in Hesiodo. Qui καθαρῶς καὶ διωρεσμένους, ut notant veteres, omnium primus τῶν λογικῶν τίσεσθαι γλῶσσαν ἐξέθηκε, nisi grammaticos lapsos esse, quod non insolentes faciunt, hac quidem in re malimus: cum alter ex altero falsum adducere, quàm Hesiodum consulere maluerit. Heinkeius.

Ibid. ——— πάντα φοιτῶντες ἐπ' αἶαν Πλατοδοται] Postquam Jupiter reliquique Dii desierunt esse ἰσάων δαίμονες, & πλατοδοται, vicem eorum subierunt οἱ Δαίμονες. Postquam Jupiter in terris τοῖς δίκαις ἐπιστρέψαι desiit, id munus ad ejus vicarios rediit τῶν Δαίμονων, qui res forenses inspicere coeperunt, quod βασιλῆιον ab Hesiodo dicitur. Commodè autem duo hæc munera adscribit τοῖς Δαίμονων. Quia circa duo hæc totius ferè operis subiectum vertitur. Ceterum πλατοδοται dicuntur οἱ τῆς γεωργίας ἐπιστάται. Apparent in Hesiodo passim veteris simplicitatis vestigia, in verbis non minùs quàm in rebus. Est enim propriè πλῆθος ἢ ἐπιμερπία, seminum in terra absconditorum felix ubertas. Hesychius: Πλῆθος ἢ ἐν τῇ σπερμαίνοντι ἐπιμερπία, καὶ ἢ πανσπερμία, sicut apud Latinos Opes. Ops enim Terra mater est. Inopes sunt οἱ ἀγροῖ, & οἱ ἀποροί. Hinc πλατοδοται dicti sunt Dii, qui γλῶσσαν ἐπιμερπίας promoverent, & quocumque modo terræ praeessent. In sacris non aliter accipiebatur. Sic ἐν τοῖς Λιναίκοις, ubi ὁ δαδύχος gestans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant.

*Ære induti, passim oberrantes per terram,
Opum datores. atque hanc regiam dignitatem consecuti sunt.*

*Secundum inde genus multò deterius postea
Argenteum fecerunt cœlestium domorum incola,
Aureo neque corporis habitu simile, neque ingenio.
Sed centum annis puer apud matrem sedulam*

bant, respondebant ΣΕΜΕΛΗΓ' ΙΑΚΧΕ ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλῆτον enim id dicebant quod in cornu copię continebatur. & τὸ αὐτοῦ, id est, canistrum in quo sacra hordea erant, εὐπλῆτον vocabant. Hesych. εὐπλῆτον κασιγῶν, ὃ ἔχει πλῆτον. Ipla autem hordea, utpote terrę fructum, ita dicebant, Ἀἰὲ πῆς, inquit, ἐπ' αὐτῷ ἔλας. πλῆτον γὰρ ἔλας πλὴν ἐκ τῶν κελῶν καὶ τῶν πυρῶν ἀφαιρούσας. Heinsius.

130. Α' Μ' ἑκατὸν ῥῆρ' παῖς] Α' Μ' eleganter hoc loco pro α' Μ' ὅμως ponitur. Inferior quidem hæc ætas, inquit, & deterior superiore erat, α' Μ' ὅμως οἱ παῖδες, id est, quamvis multa erant, quàm in superiori deteriora, hoc bonum tamen erat, quòd pueri aliquamdiu simpliciter & sine malo, & ut Philosophi verbo utar, qui in Rheoricis de hac ætate ita loquitur, ἀήτως educabantur, apud matres suas. Jam quomodo intelligendus sit hic locus dicendum, quia à Græcis interpretibus id prætermisum. Sicut puellæ ad nuptias usque, ita filioli, ut ab improbitate abstinere omni, εἰς τὴν γυναικωνίπδα cum matribus suis & sororibus ablegabantur. Quòd id diutius fiebat, eò simplices magisque malorum ignari, & ævi corruptelarum expertes credebantur. Quamquam etiam interdum, qui provectiores ætate erant, quoties locus in coenaculo deesset, pransum coenatumque mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium suum εἰς γυναικωνίπδα ablegat. Πάρεθι, ἴφθι, καὶ σὺ, ὃ Μίκυλλε, καὶ συνδίνε μετ' ἡμῶν, οὐ τῇ γυναικωνίπδῃ. τὸ γὰρ ἔγωγε καλεῶμαι μετ' ὧν μητὴρ ἐπαθῆναι, αἷς σὺ χῶρεν ἔχης. Quòd igitur diutius ibi versabantur, eò simplices erant. Hesiodus, ut ævi illius εὐθεταν notet & ἀηχίαν, centum annos in Gynæceo eos egisse dicit. Εἰς αἶψα autem est eὐ τῷ θαλάμῳ. ita enim locum illum vocant Poëtæ, qui Homerum sequuntur. Unde Theocritus, virginem innuptam, παρθένον ἐν θαλάμῳ dicit, quam τῇ νόμφῃ proponit, ut ad illum notamus. Οἶκος dixit Poëta, ut Vitruvius, cum de eodem, nimirum, de Gynæceo, loquitur, lib. vi. c. xx. In his locis introitus constituantur oeci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent sessiles. Hic mos post Hesiodi tempora corruptus fuit, cum scelestissimi Eunuchi matronarum oecos invaserunt. Hoc est, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Παρθένον ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνύχων παιδεύονται αὐτῇ τῷ αἵματι. Hesiodus: τρέφουσιν παρὰ μητρες dixit, ut Lucianus μετ' ὧν μητὴρ ἐπαθῆναι. Heinsius.

Ἐτίφεται ἀτάλῃων μέγα νήπιον ὦ ἐνὶ οἴκῳ.
 Ἀλλ' ὅταν ἡβήσεις, καὶ ἡβης μέτρον ἴκῃτο,
 Παιδείδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἀλγέ' ἔχοντες
 Ἀφροδίαις. Ὑβριν γὰρ ἀτάσθαλον σὺκ' ἐδιδύαντο
 Ἀπλήων ἀπέχριν, ἐδ' ἀθανάτους θεροπύειν
 Ἡθέλον, ἐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
 Ἡ Θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἡθεα. τὰς μὲν ἐπειτὰ
 Ζῶς Κρονίδης ἐκρυψε, χολέμεν' ὅσπερ πρῶτος
 Οὐκ ἐδίδαν μακάρεσσιν θεοῖς οἱ Ὀλύμπῳ ἔχουσιν.

135

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὴντο γῆν καὶ γαῖα κάλυψε,
 Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μαίκαρες θνητοὶ καλέονται
 Δάπτεροι, αἳ δ' ἐμπης πρὶν καὶ τοῖσιν ὀπηδοῖ.
 Ζῶς ἧ πατὴρ τρίτον ἄλλο γῆν μερόπων ἀνθρώπων
 Χάλκειον ποίησ', σὺκ' ἀργυρῷ ἐδὲν ὁμοῖον,
 Ἐκ μελιᾶν, δεινόν τε καὶ ὀμβρῆμον· οἷσιν Ἄρη
 Ἐργ' ἐμελε σπύοντα καὶ ὕβριες· ἐδ' ἐπὶ σῆπν
 Ἡδῖον, αἳ δ' ἀδάμαντι ἔχον κρατερύφρονα θυμόν
 Ἀπλάσαι· μεγάλη ἧ βίη καὶ χεῖρες ἀπλοῖ
 Ἐξ ὧμων ἐπέφυγον ἐπὶ σιβαροῖς μελέεσσιν,
 Τοῖς δ' ἰὼ χάλκεα μὲν τόλχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι,
 Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο. μέλας δ' σὺκ' ἔσκε σίδηρος.
 Καὶ τοὶ μὲν χεῖρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμνύτες

140

145

150

131. Ἀτάλῃων] Ἀδελφῶν. Guicetus.

136. Ἐργὸς ἐπὶ βωμοῖς] An scribendum ἰερ' οἷς ἐπὶ βωμοῖς. hoc est, ἱερῶν. Homerus tamquam ἀμῶν δ' ἀλλὰ ἱερὰ θύει. hoc est, fecit, sacrificavit. ἱερῶν facere. Virg. Cum faciam vitulā. Idem.

137. Κατ' ἡθεα] An? per colonias, oppidatim, pagatim, supple sacra facere. placet. non ἐν πόρει, ut vulgò exponitur. Idem.

138. Κρονίδης ἐκρυψε] Subintellige τῇ γῇ. Infra: αὐτὰρ ἰπὼ καὶ τῇ γῇ καὶ γαῖᾳ κάλυψε. Idem.

141. Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι] Tzetzes legit ἐπιχθόνιοι. Idem.

145. Ἐκ μελιᾶν] Scribendum ἐκ π. μελῖς διωόν π., pro ἱερῶν π. διωόν π. Hesych. ἐμμελῆς, ἀνάρμοτος, ἀπικῆ, ἀρρυθμῶς. ἐμμελῆς διὸς ὅτι καὶ μελῶς, sonus quasi dissonus, absonus. Aliò spectant quae cecinit Virgilius Aen. VIII.

Hae nemora indigena Fauni Nymphaeque tenebant,

Génisse virum truncis ex duro robore nata. Idem.

148. Α·

Nutriebatur crescens valdè rudis domi suæ:

*Cùm verò adolevisset, & ad pubertatem venisset,
Pauillum vivebant ad tempus, dolores habentes
Ob stultitias. injuriam enim pravam non poterant
A se mutuò abstinere, neque Deos colere
Volebant, neque sacrificare beatorum sacris in aris,
Ut justum est hominibus ex more. Hos quidem deinde
Jupiter Saturnius abscondit iratus: quia honores
Non dabant beatis Dii, qui Olympum habitant.*

*At postquàm & hoc genus terra occultavit,
Hi quidem terrestres beati mortales vocantur
Secundi: sed tamen honor etiam hos sequitur. (num
Jupiter verò pater tertium aliud genus variè loquentium homi-
Æneum fecit, omnino argenteo dissimile,
E fraxinis, vehemens & robustum: quibus Martis
Opera curæ erant luctuosa, ac injuriæ: neque ullum cibum
Edebant, sed ex adamante habebant durum animum,
Inaccessi: magna autem vis & manus invictæ,
Ex humeris, nascebantur in validis membris.
His erant anea arma, aneaque domus:
Ære verò operabantur: nigrum enim nondum erat ferrum.
Et hi quidem manibus suis interfecti,*

148. Αἰὶνῶσι] Idem ac ἀπλῶσι, vel ἀσπῶσι, qui inimicâ manu non possunt tangi, vel quibus manus injici non potest, sine periculo. Aliquoties in Herculis Scuto idem observavimus. Clericus.

151. Μίλας δ' ἴσα σίδερος] Si constarent sibi figmenta Poëtica, hanc progeniem occidisse oporteret, ante tempora Promethei; qui ferri cudendi artem invenisse à Poëtis, magno consensu dicitur. Verùm non tantopere exulta erat ars mentiendi, iis temporibus, ut mendacii partes consentire necesse esset. Clericus.

152. Καὶ τοὶ μὴ χεῖρας] Non intellexerunt Græci interpretes & cum iis Latini ἀγῶνας, quas Poëta ponit inter ἀῖεας, diversarum ætatum. Quas sine ἀῖεσιν interiisse dicit, eas ait vel δαίμονας, vel θανάτους καλῶσθαι. Quas autem significare vult ἀῖεας constituisse ex se, nec interiisse funditus; ait ὑπὸ γῆς καλῶσθαι: quod primæ & secundæ ætati contigit. Tertia ætas contrâ, de quibus: Καὶ τοὶ μὴ χεῖρας ὑπὸ σφαιρῶσι δαίμονος ἔσαν ἐς εὐρώπην δόμον κρυπτοῦ Αἰῶνος, Νάνυροι. Tales ἀγῶνας

Βῆσαν ἐς Ἀρώεντα δόμον κρυερῷ Αἴδαο,
Ναῖνυμοι θάνατον ἧ καὶ ἐκπύγλης περ ἐόντας
Εἶλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἡελίοιο.

155

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸτο γῆϋ καὶ γαῖα κάλυψεν,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ὅππ' ἔχθονι πρυλοποιεῖν
Ζῶς Κρονίδης πόησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γῆϋ, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι πρυτὴρ γῆϋ κατ' ἀκείροναι γαῖαν.

160

Καὶ τὸς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,
Τὸς μὲν ἐφ' ἐπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,

Ἀγλαῖ Homero familiares sunt. Sic Iliad. Γ. Ὀππύρϋ πύδι ἱζα-
μετ' ἀμφοτέρωσιν ἴηκε Τὸν δὲ ἀπφθίμῳ δαίον δόμον Αἴδϋ εἰσι.
Ubi manifesta sit Ἀγλαῖ, non placet tamen frigida illa Grammati-
corum. Eustath. τὸ δὲ ἀπφθίμῳ δίδειν εἰς αἶδω, ὡς διατελλὼ εἰρηται
ἦ ἔρα φθορᾶς μυθολογίαν διῶν εἰς αἶδω, ὅππ' ὁ Πηλεΐδης, καὶ ὁ Θησεύς,
καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Sicut igitur ibi Homerus ἀπφθίμῳ
δίδειν εἰς αἶδω dixit, ὡς Ἀγλαῖ ita Hesiodus homines ætatis ter-
τιæ βῆσαι εἰς αἶδω, sed ἀμφοτέρωσιν ἐπὶ σφετέρῃσι χερσὶ : secundò γαῖ-
αν. Observatio illa etiam magis necessaria est in Heroum ætate,
quam duplicem facit : eorum qui Thebanum bellum gesserunt, &
qui Trojanum. Priores interiisse dicit sine λῆξ, sicut tertiam : po-
steriores partim interiisse, partim λῆξιν habuisse, idque cō μακάριον
ἔσθαι. Divisio quam malè perceperunt interpretes, ibi est :

Ἐνθ' ἦτοι τὸς μὲν θανάτῳ τέλϋ ἀμφοτέρωσιν,
Τοῖς δὲ διχ' ἀνθρώπων.

Illud enim τὸς μὲν & τὸς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt,
ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Home-
rum Menelaus est, cui prædicit Proteus :

Σοὶ δ' εἰ θεοφάθῃ ἐπὶ διοτρεφίς, ὦ Μενέλαε,
Ἀρχὴ εὖ ἱππαρόντα θανάτῳ, καὶ πότμῳ ἱππατῶν,
Ἀλλὰ σ' εἰς Ἡλύσιον πτόλον, καὶ πύργῳ γαίης
Ἀθάνατος πέμψουσιν —————

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ii, quos magistri notant insulas
beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λῆξ, suo sce-
lere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Trojanos partim interiis-
se, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est, Henoïcam; qui-
bus opponuntur οἱ μακάριοι θήσποντοι. Ex iis maximè excipiebantur
illi qui in undis perierant, quorum præcipuus fuit Ajax, cui ne lo-
cum quidem in sua γαῖα concessit Homerus, quòd funditus interiis-
se existimaretur, Quod & Synæsius notavit : Εἰμὶ δὲ εὖ τοῖς δαίμοσι,
ὁ μὲν

*Descenderunt tenebricosam in domum horribilis Phætônis
Ignobiles: mors autem, tametsi terribiles erant,
Iuvast atra, splendidumque liquerunt lumen solis.*

*Sed postquam & hoc genus terra operuit,
Rursum aliud quartum in terra multorum alumna
Jupiter Saturnius fecit justius & melius,
Virorum heroum diviniæ genus, qui vocantur
Semidei, priore ætate, per imminensam terram.
Hos quoque bellumque malum & pugna gravis, (ταῦτα,
Alios quidem ad septem portas habentes Thebas, Cadmæam ter-*

ὁμοιότητι τοῦ θεοῦ ἐν φιλοσοφίᾳ πιστεύει, τὸ Ὁμηρικὸν ἱερῶν ἐκείνο, μὴ
ἀλλὰ ἀληθὲς εἶναι, ὃ καὶ ὑδαῖς θάνατον, ὁλοθρον εἶναι καὶ αὐτῶς τὸ ψυχῆς
λόγῳ γὰρ εἶναι ὅπου τὸ ἔπος, Αἴας δὲ ἐξαπύλων ἐπὶ πέντε αἰμαυρῶν ὑδάτων. ὃ
ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκραδυσίτῳ ἀπύλων εἶναι πείθει. ὑδῖνα γὰρ αἴμα
ἐξαπύλων φασί, ἀλλὰ ἔστιν ἀπύλων. αἴας δὲ ἐξ ὅλης. ταῦτ' ἀλλὰ
καὶ ἐν δυοῖν νεκυίαν ὁ μικρὸς Αἴας ὑδαμῶν ὃ δράκοντι εἰστέτακται, αἷς τὸ ψυ-
χῆς ὅτι οὗτος ἐν αἵματι. Heinsius.

158. Διακρίνου] Si ætas illa melior fuit antecedente, sceleratissimam profectò fuisse priorem oportuit: quæ enim scelera de hac non narrantur? Quàm conscelerata fuit Oedipi familia? Quàm malī homines, Troicis temporibus? Verùm *Homerus* usque aded̄ laudaret eos, qui ad Trojam bellum gesserant, tàmque caros Diis describerat, quamquam meros latrones, si rem introspiciamus; ut *Hesiodus* deteriores eos superioribus dicere ausus non fuerit. Sic temerariæ priorum ætatum laudes ad posteros transmittuntur, & quos vituperaremus, si de iis sine præjudicio judicaremus, ad cælum tollimus, quia sunt olim à Majoribus nostris, præ imperitia, laudati. *Cleonicus*.

162. Τὰς μὲν ἐφ' ἐπικύλων] Intelligit non tantum τὰς ἐπὶ πατρίδι Θήβαις dictos, sed etiam eos qui Εὔπηγον dicebantur, id est, τὸ ἐπὶ πατρίδι Θήβαις filios. Utrique Thebas adorti sunt. *Diodorus Siculus* libro III. Οἱ δὲ τῶν παίδων Εὔπηγοι ὀνομαζίντες, τὸ ἐπὶ πατρίδι θάνατον ἐπὶ τῶν πατέρων, ἔγνωσαν ἐργαζέσθαι καὶ ἐπὶ ταῖς Θήβαις. *Æschylus* quoque non tantum Εὔπατ' ἐπὶ Θήβαις tragediam, sed etiam Εὔπηγον, scripsit. Ex ea interpretes *Pindari* versus ἀπὸ κρήνης adferunt: καὶ καὶ Αἰχμῶν ἐν Εὔπηγοις.

Λοιδάει Διὸς μὲν πρῶτον ἀργεῖα γαίῃ

Ἦρας π., τὴν πὶ δόσπερ κρήνην γαίῃ.

Τελίῳ Διὸς σιτῆρ' ἐκταίῃσι λίβαν.

qui corruptissime ibi scribuntur. Et *Androgonus* ab *Athenæo* narratur ἐν ἡμετέροις τὰς Εὔπηγους. Heinsius.

Ωλίσσε μαρναμένους μῆλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο
 Τὺς δ' καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
 Ἔς Τροίην ἀγαγὼν, Ἐλένης ἕνεκ' ἠυκρόμοιο·
 Ἐνθ' ἦτοι τὺς μὲν θανάτῳ πέλῃ ἀμφεκάλυψε.
 Τοῖς δ' ἴδ' ἀνθρώπων βίον καὶ ἦδ' ὁπάσας
 Ζῶς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης·
 Τηλὺ δ' ἀπ' ἀθανάτων πῶσι Κρόνῳ ἐμβασίλδαι.
 Καὶ πῶ μὲν ναίεσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
 Ἐν μακάρων νήσοισι παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην

165

170

163. Μῆλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Κτημάτων. hoc est, rerum, regni. *Quietus.*

163. Μῆλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Tametsi rectè Interpretes Græci observerunt μῆλα hic dici metonymicè omnis generis divitias; tamen vertendum non censuimus *opes*, pro *ovibus*, in translatione verbis usque aded adstricta; cum nihil vetet *oves* nos in ea interpretari, ut μῆλα in Græcis *Hesiodi* verbis. Hebræi מִקְנֵה *mikneh* promiscuè vocant *divitias* & *pecudes*; quia, ut omnibus notum, divitiarum antiquissimis temporibus in pecudibus præsertim erant sitæ. *Clericus.*

165. Ἦδ' αἰ] *Lucretius* quietes vocat. *Scaliger.*

171. Ἐν μακάρων νήσοισι] Etiam si *Homerus* insulas non memoravit, attamen plerique eum auctorem hujus fabulæ fuisse volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. à Poëta *Elysium campum* dictas *beatorum insulas* fuisse contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex *Odyss. Δ.* ubi describuntur campi *Elysi*. Quibus subjungit: καὶ αἱ τὴν μακάρων δὲ νῆσι πρὸς τὴν μαυρισίας οἰοὶ τὴν ἰαχίαν πρὸς δύσιν: *beatorum verò insulae sunt à regione ultima Mauritania ad occasum.* Attamen *Elysios campos* quærit etiam in continente *Hispania*, addit enim: καὶ δ' αἱ μὲν σαρπηχὶ τὸ τὴν ἰβηρίαν τὸ πύθη πρὸς: *eademque Hispania occidui fines pertinent.* Verùm hoc posterius copiosius profequitur Lib. III. p. 103. & seq. ubi docet Poëtam, cum sciret multas expeditiones in extremam usque *Hispaniam* susceptas fuisse, & de fertilitate earum orarum à Phœnicibus aliquid rescivisset, ibi piorum sedes sitas & *Elysium campum* finxisse. Adsentitur ei *Eustathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cujus imitatore *Hesiodum* hic esse leberide cæcior viderit. Ita etiam senserat *Plutarchus*, quem vide non procul ab initio vitæ *Sertorii*. *Hac ex schedis paternis.* Ceterum quod habet *Strabo* de Phœnicibus qui fertilitatem Bæticæ *Homerò* descripserant, viam ostendit *Sam. Bocharto* inveniendæ rationis, cur campi illi *Elysi* dicti sint. In lingua, nimirum, Phœnicia, *דיִלְיִי halizim* dicuntur *gaudentes*. Eum adi *Chanaanis* Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homero* finxisse esse aliquam beatitudinem post hanc vitam, de qua

nemo

*Perdidit pugnantes propter oves Oedipi;
 Alios verò in navibus trans ingentem maris amplitudinem,
 Ad Trojam ducens, Helenæ gratiâ pulchricoma:
 Ubi mors quoque oppressit illos.
 Iis autem seorsum ab hominibus vitam & sedem tribuens
 Jupiter Saturnius pater constituit eos ad terra fines.
 Procul ab immortalibus Saturnus horum Rex est.
 Et ii quidem habitant securum animum habentes
 In beatorum insulis, juxta Oceanum profundum,*

nemo antè, apud Græcos, quidquam dixisset; sed cùm dudum recepta hæc esset opinio, nec constaret quo rerum naturæ loco collocandi essent beati animi, ex ingenio sedes felicitatis illius in ultima Hispania, aut in Insulis Fortunatis, posuisse. *Clericus.*

171. Παρ' Ὀκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὀκεανὸν, interpretati primò omnium videntur ἐν τῇ αἰῶνι: postea vocem Ὀκεανὸν ita sumserunt, quasi quæ per se τὴν αἰῶνα designaret. Hesych. Ὀκεανὸς αἶψα, θάλασσα. Item, Ὀκεανὸς πόντος, τὴν αἰῶνα εἰς δὲ αἰ ψυχὰς τὴν πλάτύνειν ἀποχωρεῖσι. Postremò alia. Atque hinc Heroas suos, qui παρ' Ὀκεανὸν constituuntur, *Aëris in latæ campis* constituit Maro. At Græci interpretes magno se ἀντιπρὸς traduxerunt, cùm, παρ' Ὀκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸ Ὀκεανὸν, quod & reliqui secuti sunt. Melius multò & prudentius Silius, *Ultra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Verùm ultra Oceanum sacro contermina fonti,

Letheos latices & sacra oblivia potas.

Quod Græcè esset πόντος τὸ Ὀκεανὸν. Ceterùm cur ibi Heroas constituat Hesiodus, ratio hæc est. Oceanum veteres causam aliquam statuebant τὴν αἰδὶκα διαίτης, quæ justissima & facillima, καὶ μὲν διγυμνότης, è terra petebatur priùs: postea cùm Oceanum πόρτι εἶναι tentarent, actum de justitia fuit. Atque hæc causa vera est, cur Hesiodus vitam illam, quam Homerus βίον ῥήϊον vocat, ultra Oceanum esse voluerit, quòd nihil plus commercii cum Oceano & ejus præfide Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri & Hesiodi interpretes, eleganter, ubi αἰεὶ μακάρων & eorum ἡσίων agit, negat illis πόντον ὕδαρ αἰεὶ διατταν εἶναι. Quem locum in hanc sententiam & Theon adducit. Verba ejus sunt ad illum Arati, ubi Astræa describitur, & de sæculis agitur: Αὐτὸς δ' ἰζών. χαλεπὴ δ' ἀπὶ πόντου θάλασσα. ἐκείνη τὰ ἐπιχάεα ἤρετ' ἐκ τῆς ἡρεσι. καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντος ὕδαρ κατὰ αἰεὶ διατταν. Ubi legendum κατὰ αἰεὶ διατταν ex ipso Pindaro. Opponit κατὰ αἰεὶ διατταν Oceani, τῇ βίῳ βίῳ. Quamvis nobis ipse Arati locus quoque usui esse potest, ubi hunc βίον ῥήϊον describens Oceanum

Ὅλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα παρὸν

Τεῖς ἐπεὶ θάλλοντα φέρει ζείδωρα ἄρουρα.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὄφειλον ἐγὼ πέμπλοισι μετεῖναι
 ἄνδράσιν, αἳ ἢ πρὸς θεοὺς ἢ ἐπὶ γῆρας.

175

Νυν γὰρ δὴ γύγ. ἐς) σιδήρεον· εἰς) πρὸς ἡμᾶς

Παίρνουνται καμάτῃ καὶ οἰζύθη, ἔδῃ π νύκτωρ.

Θεοτόκοι· χαλεπὰς ὃ Θεοὶ δώσῃς μερίμνας.

Δὲν ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίζεται ἰοθλαὶ κακοῖσιν.

Ζῶς δ' ὀλέσθ' καὶ τὰτο γὰρ μέγ' ὀνείδεων,

186

num ab illis sejungit : Αὐτὸς δ' ἔξω. χαλεπὴ δ' ἀπικέται θάλασσα, καὶ βίον ἔπει νῆς ἀποπλεοῖν ἡγήσονται, Ἀλλὰ βίος καὶ ἄρεστος. Sicut ante ἐπιθυμίας & τὸ ἐπιθυμητὸν, Oceanus ignotus erat, aut semotus: ita Heroum καὶ ἡ μαχαίρων animæ ultra Oceanum constituuntur, quod extra ἐπιθυμίας sint, qua qui carent βῆσσι ζῶντες dicuntur. Veteres enim, teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῷ Περὶ οὐρανοῦς eleganter interpretatus est, justitiæ locum esse existimabant ἀναδαιδείης μαχηίας, παυταλίας δὲ λήσαντα δαιδείης. Hesiodus in hoc libro (nam in eo laboramus ut auctorem, præcipuèque mentem hujus libri interpretemur) injustitiæ poenam constituit ἡ Ὠκεανὸν, tamquam necessarium, à quo etiam justos separat: quibus hoc præmiiū proponit, futurum, ut ne Oceano quidem opus habeant. Θάλασσα δ' ἀγαθῶσι διαμυρίς, ἐδὲ ἐπὶ νηῶν Νείαοι οἴονται, κρητὸν δὲ φέρει ζείδωρον ἄρεστος. Ipse Poëta cur Heroas suos περὶ Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cū addit, πῶσιν μελιχρὴς κρητὸν Τελὺς ἔϊται θάλασσα φέρει ζείδωρον ἄρεστος. Terræ enim fructum, quem ῥήϊσι βίον vocant, Oceano opponit; sicut Horatius *paratas epulas*, ut alibi ostendimus, *mari & mercatura*. Poterat præterea epithetum *βαθυδείης* grammaticos in officio continere, & eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent, quæ nihil præter ostentationem nobis eorum detegunt, ut cū de Horizonte & aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt, simplicissimè locutus erat, cū περὶ μαχαίρων νῆσται dixerat. Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λυγροτέρους αἴητας Ὠκεανὸς ἀνίστησι. Duo enim significarat Poëta: primò secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum statuunt, pro diversis ejus partibus, sicut Herodotus fluvios ἡ αἰετῶν, id est, vaporum, qui ab aliis νεφέλαι dicuntur: unde Nilus αἰετοφιλὸς à quodam dicitur. Secundò, ostendit situm eorum οὗ δ' ἔστιν esse, quem ubique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri ibi Poëta utitur κρητὸν τὸ ἐπιπλεῖν, ut magistri loquuntur, & frustra: vel, quod sæpè facit, ὡς ποιῶσι φιλοὶν αἴετες μέλισσαι, sed ut dixi. Notarunt jam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere πᾶσι θάλασσαν καὶ ἡ Ὠκεανὸν Ἡσιόδῳ βλάσφημον εἶναι. Ceteri Poëtæ cū Hesiodum

Felices heroës: his dulcem fructum

Ter quotannis florentem profert fecunda tellus.

O utinam ego quinto non interesssem

Hominum generi, sed aut mortuus esse prius, aut postea natus!

Nunc enim genus est ferreum: neque umquam aut die

Quiescent à labore & miseria, aut nocte

Corrupti: graves verò Dii dabunt curas.

Sed tamen & hisce admiscebuntur bona malis.

(num;

Jupiter autem perdet etiam hoc genus variè loquentium homi-

fiendum & Homerum non benè percepissent, ipsum Ω'κεανόν sedem beatorum statuerunt. Plato in Phædone τὸ Ω'κεανόν τῷ Α'χέροντι simpliciter opponit: quod spectasse videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius norat scripsisse, τὴν εἰς ἄδην κείνοισι πύλιν τὸ Ω'κεανόν γὰρ ἡμῶν τῷ Ο'δυσσεῖ, ὃ κατὰ τὴν Σικελίαν. ubi πύλιν Hesiodico modo sumitur. *Heinsius.*

174. Μὰ τίς ἐπεὶ ὤφελον ἐγώ] Hunc locum eleganter expressit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor ætas?

Infelix ego, non illo qui tempore natus,

Quâ facilis natura fuit: fors ô mea lenta

Nascendi, miserâque genus, & sera libido

Tanta mea, &c.

Opponit minorem ætatem, id est, τὸ πέμπτον γένος, θανάτου καὶ ἡρώεσσι. Deos ætatem auream vocat: quia ætas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν constituit. Facilem naturam dixit, τὸ ῥῆμα βίον. Legendum autem versu secundo, *Sors ô mea lenta Nascendi.* Ita planè mentem Hesiodi dat. *Heinsius.*

175. Ἡ ἐπεὶ γένος] Hoc est, post quintam generationem, quasi sequentes meliores sint futuræ. *Guierus.*

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Ætas igitur hæc proximè successerat Troicæ. Quando autem hic ætatem dicimus, intelligimus γένος, hoc est, prolem quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, sed per majorem annorum numerum florentium. Ceterum quid deterius habuerint Hesiodica tempora Troicis, me nescire fateor. Præsentia, nimirum, dumtaxat mala sentimus, præteritorum obliti. *Clericus.*

176. Νῦν γὰρ δὴ] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus est, quæ sumὶ πλεμπῶς à Grammaticis dicuntur: tale est illud Homeri:

———— νῦν γὰρ γένος ἐστὶ σιδήρεον.

Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοῖός ἐστι, ἔδ' ἐπὶ παῖδες,

Οὐδὲ ξῆνός ἐστι ξεινοδόκῳ, καὶ ἐπαῖρός ἐπαίρει,

Οὐδὲ κασίγνητός ἐστι φίλῳ ἑστέτα, ὡς τὸ παῖρός περ

Αἴψα ἣ μεθύσκοντας ἀπμήσσει τοκῆας.

185

Μέμψονται δ' ἄρα τὰς χαλεπῆς βάζοντ' ἐπέεσσιν

Σχέτλιοι, ἔδ' ἐθεῶν ὅπιν εἰδότες· ἔδ' ἐμὴ οἱ γὰρ

Γηράντεσσι τοκῶσιν ἀπὸ θρεπλῆρα δοῖεν,

Χειροδίκαι· ἔπερ δ' ἐτέρῃ πόλιν ἐξαλαπάξῃ·

Οὐδέ τις δόρυς χάρις ἑστέτα, ἔτε δικάει,

190

Οὐτ' ἀγαθὸν μάλλον ἢ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν

Ἀνέρεσσι πμήσσει· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδῶς

Οὐκ ἔσται· βλάβη δ' ὁ κακὸς τ' ἀρεῖονα φῶτα,

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοῖός ἐστι.] Ex his ferrei sæculi notatur infelicitas, in quo permolere alienas uxores vulgatum erat: contrā inter præcipuas felicitatis notas recenset *Hesiodus*, in sequentibus, similitudinem liberorum cum parentibus, v. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, dissimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, ut qui adulterii suspicionem moverent. Res manifesta fit ex hisce *Catulli* versibus, in *Julia & Mallii Epithalamio*:

Torquatus volo parvulus,

Matris è gremio sua,

Porrigenz teneras manus,

Dulce rideat ad patrem

Semibhiante labello.

Sit suo SIMILIS patri

Mallio & facile insciis

Noscitur ab omnibus,

Et PUDICITIAM sua

Matris indicet ore.

Sic & *Theocritus* in *Encomio Ptolemæi*:

Ἀσέγγυς δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τότ' αἶψα,

Ῥηϊδίαι δὲ γυναικὶ, τέκνα δ' οὐ ποτ' ἰοικόντα πατρί:

Mulieris autem conjugali amore carentis in alieno viro semper est animus. Sed facilis cognitu est soboles, nec liberi umquam sunt similes patri. Ex paternis schedis. Clericus.

182. Οὐδὲ π παῖδες.] Hic distinguendum videtur, & πλάττω πηγὴν ponenda post παῖδες. *Quietus*.

186. Βάζοντ'] Βάζοντι pro βάζοντες, ut ἄσπον ἴοντι *Homero*. Sed iste versus ἰωνοθεύς. *Idem*.

187. Οὐδὲ

Quum vix nati canescant.

*Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,
Neque hospes cum hospite, neque amicus cum amico,
Neque frater amicus erit, ut antehac :*

Celeriter verò senescentes contumelia afficient parentes.

Incusabunt autem illos molestis alloquentes verbis

Impii, neque Deorum vindictam veriti. neque hi sanè

Senibus parentibus educationis præmia reddent

Violenti. alter autem alterius civitatem diripiet.

Neque ulla pii gratia erit, neque justì,

Neque boni. magis verò maleficum & injurium

Virum colent. Justitia autem in manibus & pudor

Non erit. Ladètque malus meliorem virum,

187. Οὐδὲ θεῶν ὅπιν αἰδῶς] *Neque Deorum ultionem veriti. non, oculum. hoc est, poenam quæ à tergo sequitur. Tibull. Nesciat ultorem post caput esse Deum. Σχέτλι. à χίω, χιτῆς, ἀχί. item à χίτω, χίτλω, χιτλός, χίτλι, coërcendus, malus, miser. Idem.*

189. Χειροδίκαι] *Observarunt jam olim veteres commentatores in Homero & Hesiodo πάθ. quoddam in compositis quibusdam ἀντι-κείμενον: quod directè cum simplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολὺ & χόλῃ. cùm μεγαθύμος sit ὁ μεγαλόφρων in virtutibus, καὶ μεγαλόψυχος. Sic ὁ δίκαιος ἐν χερσὶν ἔχων ἐστὶ ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ ἀδίκος. Utrumque notavit vetus quidam magister olim ad Poëtam: Μέγας μὲν ἦ θυμὸς, τὸ πολὺ & χόλῃ. μεγαθύμος δὲ, ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόψυχος. ὅτε καὶ παρ' Ἡσιόδου ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ἐν χερσὶν ἔχων τὴν δίκην, χειροδίκης μὲν ἦ σιωβέτης ὁ βίαιος, καὶ οὗτος ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλ' ἐν χερσὶ παιῖς ἰαυτοῦ, κείμενοι ἔχων τὸ δίκαιον. δίκην δ' ἔχων ἐν χερσὶν, ὁ δίκαιος καὶ αἰεὶ πρὸς χερῶν οἷον φέρων τὸ δίκαιον. Utrumque tamen pro altero poni potest, ut jam videbimus. Heinsius.*

190. Οὐδέ τις ἀόρεται] *Subintellige ἀνδρὸς. Guetius.*

191. ὕβρις pro ὑβρεσίῳ, quamvis possit excusari. *Scaliger.*

191. ὕβρις] ὕβρις ὁ ἀδίκος, ὑβρεσίης. *Guetius.*

192. Δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδῶς Οὐκ ἔστι] *Distingui hoc modo etiam aliâ ratione & contrariâ potest. μάλα δὲ κακῶν πεπληρωμένη καὶ ὕβρις Ἀνθρώπων ἡμῶν. δίκη δ' ἐν χερσὶ, καὶ αἰδῶς Οὐκ ἔστι. Illud autem δίκη δ' ἐν χερσὶ, tum eadem ratione dicetur, quâ χειροδίκαι infra dicuntur οἱ ἀδικοῖ. Sic nunc δίκη δ' ἐν χερσὶ ἔστι, ἐστὶ, ἀδικοῖ ἔστι. Nam idem illud πάθ. significationis contrariæ in simplicibus esse potest, quod in composito. Euripides Bacchis χερῶν δίκην dixit τὴν βίαν, καὶ τὴν βίαν. Καὶ τὴν μὲν αἰσχροσύνην, ἡμῶν περὶ Μυκαρρένῳ ἔχουσιν ἐν χερσὶ δίκη. Heinsius.*

Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ὅπῃ δ' ὄρεθον ὁμείτῃ

Ζῆλ' δ' ἀνθρώποισι οἰζυροῖσιν ἄπασιν

195

Δυσκέλαδ' ἀκατόχαρ' ὁμαρτύσσει συχερόπης.

Καὶ τότε δὴ πρὸς Οὐλύμπῳ ἀπὸ χθονὸς Ὀρυοδείης,

Λαοκτοῖσιν Φαρέεας καλυψαμένην χροά καλόν,

Ἀθανάτων μὲ Φῦλ' ἴτιν, περιλιπόντ' ἀνθρώπους,

Αἰδῶς καὶ Νέμεσις. τὰ δ' ἀλείφεται ἄλγεα λυγρὰ

200

Θνητοῖς ἀνθρώποισι. κακὰ δ' ὅσα ἔσεται αἰλή.

Νυν δ' αἶνον βασιλεύσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.

Ὡς δ' ἱρήξ' προσέειπεν αἰθρόνα ποικιλόδειρον,

Τῷ μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρον ὀνύχεας μεμαρπώς.

Ἡ δ' ἐλεόν, γναυπλοῖσι πεπαρμένην αἰμὴν ὀνύχεας,

205

Μύρετο. τὴν δ' ὅγ' Ὀπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε.

Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχθρὸν σὲ πολλὸν δρεῖων.

Τῇ δ' εἷς, ἥ σ' ἂν ἐγὼ περ ἄγω, καὶ αἰοιδὸν ἔξω.

Δεῖπνον δ' αἶκ' ἐθέλω ποιήσομαι, ἥ ἐμεθήσω.

Ἀφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀνὴρ φερίζων

210

Νίκης τε σέρεται, πρὸς τ' αἰχμασιν ἄλγεα πάσχει.

Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἱρήξ, τανυσσίπτερ' ὄρενις.

Ὡς Πέρση, σὺ δ' αἶκε δίκης, μὴ δ' ὕβριν ὀφείλεις.

Τῷ γάρ τε κακὴ δειλὴ βροτῶ. ἐδὲ μὲν ἐσθλὸς

Ῥηϊδίως φερέμεν δυνάται, βαρύνει δὲ θ' ὑπὸ αὐτῆς,

215

194. Εἰπὼν] Appellans, incessens, increpans, ἐνίπλων. ἐπὶ δ' ὄρεθον ὁμείτῃ, hoc est, ἐπομείτῃ ὄρεθον. τμῆσις. *Guietus*.

196. Δυσκέλαδος] Κακὰς φήμας ἐγγύρην, malos rumores. alias *raucius*. male expof. *Idem*.

199. Ἰπὸν] Abibant, ut inferius, ἀλείφεται. *Idem*.

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniam v. 223. Hæc est altera illa Nemesis, quæ homines, non secus ac pudor, ad virtutem incitabat. Proprie est νέμισις, justa vituperatio, quo sensu sæpè, apud *Homerum*, occurrit, ut animadvertit *Eustathius*; cujus vituperationis metu, à delinquendo abstinemus. Ideò cum Pudore conjungitur hæc ab *Hesiodo*. Quare idem Grammaticus observavit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδῶν αἰς πρὸς τὴν λέγεται, Αἰδῶς τε γὰρ ἡ Δίκη τὴν Νέμεσιν γονομένη ἐπιστοφὴ, Νέμεσις δὲ ἡ μίμνσις ἐκ τῆς ὅν αἰδέμεθα γονομένη: Nemesis esse correlatam ad Pudorem; Pudor enim est assentio orta propter Nemesis, (seu Castigationem) Nemesis verò vituperatio ab aliquo quem reverentur profecti.

Verbis injustis alloquens, pejerabit verò.

Livor autem homines miseros omnes

Malos rumores spargens, malis gaudens comitabitur in viso vultu.

Tum demum ad coelum à terra spatiosa,

Candidis vestibus tectæ corpus pulcrum,

Ad Deos ibant, relictis hominibus,

Pudor & Nemesis. relinquentur autem dolores graves

Mortalibus hominibus. mali verò non erit remedium.

Sed nunc fabulam regibus narrabo quamvis ipsi sapiant.

Sic accipiter affatus est lusciniam canoram,

Altè in nubibus ferens unguibus correptam.

Illà verò miserè, curvis confixa unguibus,

Lugebat: eam autem ille imperiosè compellavit.

Infelix, quid strepis? habet te multò fortior.

Hac vadis, quà te duco, licèt sis cantatrix.

Utrum verò libet, vel epulabor te, vel dimittam. (dere:

Imprudens autem, quicumque voluerit cum potentioribus contem-

Quippe victòria privatur, & prater convicia dolores patitur.

Sic ait velox accipiter, latis alis prædita avis.

O Persa, tu verò cole justitiam, neque injuriam fove.

Injuria enim perniciosa est tenui homini. nam nec dives

Facile ferre eam potest, gravaturque ab illa,

profecta. Loca Eustathii indicabit Index Romanus. Hanc Nemesis, pro more suo, *αἰσχροπρεπείῃ* Hesiodus. Altera Nemesis fuit Dea Justitiæ præses, quæ peccata plectere putabatur & quam descripsit Ammianus Marcellinus Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, ut & ad Aët. XXVIII. 4. Clericus.

203. Ποικιλόδιον] Collo variegatam. vulgò canoram. Guicetus.

205. Πεπαρμένη αἰμὴν ὀνύχασιν] Ἀμφιπεπαρμένη ὀνύχασιν. Idem.

207. Δαίμονις ἢ λίλακας] Ἀ δαίμων, δαίμονος ἢ τοῦ χη, δαίμονος, infortunatus, infelix, Interdum fortunatus, beatus, ut Il. β. π λίλακας;] quid strides? vers. seq. τῇ δ' εἴς] Hac ibis. Idem.

214. Ἰβὼς γάρ π κακὴ] Τὸ χεῖρ τῇ ὕψος. vid. Tzetz. Guicetus.

216. Ἐτίρηφι] Φι adnexum est hîc recto casui, cùm proprium sit obliquorum. Scaliger.

Ἐγκύρσας αἴτησιν· ὁδὸς δὲ ἐτέρῃφι παρελθεῖν
 Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια· δίκη δὲ ὑπὲρ ὕβριος ἴαται,
 Ἐς τέλος ἐξελεῖσθαι· παθὼν δὲ πηνήπιος ἔγωγε.
 Αὐτίκα γὰρ τρέχει ὄρεα δαμάσκολιῇσι δίκησιν.
 Τῆς δὲ Δίκης ῥόθον ἐλκεμένης ἢ κ' ἄνδρες ἀγῶσι
 Δωροφάγοι, σκολιαῖς δὲ δίκαις κλίνουσι θέμιστας.
 Ἡ δὲ ἔπεται κλαίειν πόλιν τε καὶ ἡθεα λαῶν,
 Ἡέρα ἑοσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
 Οἳ τὲ μιν ἐξελάσσει, καὶ ὅτε ἰθεῖαν ἐνειμαν.
 Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδύμοισι διδῶσιν
 Ἰθείας, καὶ μὴ τι παρεκβαίνειαι δικάει,
 Τοῖσι πέθηλε πόλις, λαοὶ δὲ ἀνθρώποι ἐν αὐτῇ.
 Εἰρηνὴ δὲ ἀνὰ γλῶττι κροτῶσα, εἰδὲ ποτ' αὐτοῖς
 Ἀργαλέον πόλεμον περμαίρεται ὀρύσσει Ζεὺς,

229

225

216. Ἐτέρῃφι παρελθεῖν] Καθ' ἑτέραν μερίδα ordo, ὁδὸς δὲ ἑ παμμελῶν εἰς τὰ δίκαια κρείσσων. Vel sic, ἐτέρῃφι δὲ ἢ ὁδὸς ἑ π. ἐτέρῃφι ex alia parte. *Idem.*

217. Ὑπὲρ ὕβριος ἴαται] Ὑπέρχεται. *Idem.*

219. Ὄρεα] Ἀν ἡ ἱστορία, ut Heinsius? an ἡ ἱστορίας πρῶτα, ut Proclus? *Idem.*

219. Ὄρεα] Hic Ὄρεα est Numen, quod præesse finxit Hesiodus religioni jurisjurandi, & de quo Theogoniæ γ. 231. Sed quare injusta judicia comitari, & quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, ut perjuros judices plectat, quemadmodum ex superioribus & sequentibus liquet. Eodem sensu, Justitia dicitur ἱπτά, sequi populos & urbes de quibus poenas sumit, γ. 222. Vide & Hieroclem in 2. γ. Pythagoricorum Carminum. Similis fictio adhibetur in insigni Oraculo Pythiæ, quod exstat apud Herodotum Lib. VI. c. 86, dignumque est quod hic adscribatur:

Γλαῦκ' Ἐπικυδίδη, τὸ μὲρ αὐτίκα κέρδιον ἔτι
 Ὄρεα νικῶσαι, καὶ χερσὶν ἀλίσσασθαι.
 Ὀμνυ' ἐπὶ θάνατι καὶ ὑόρεον μὲν ἄνδρα.
 Ἀλλ' Ὄρεα πῶς ἐστὶν αἰώνιον, εἰδὲ ἐπὶ χερσὶ
 Οὐδὲ ποδὶ. κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσὶναι πάντων
 Συμμετρήσας ἐλίσσῃ γλῶττι, καὶ οἴκῳ ἅπαντι.

Glaucus fili Epicydidis, in presentia quidem satius sic jurejurando vincere, & pecunias pradari. Fura, quandoquidem mors etiam in jurejurando religiosam virum manet. Sed jurejurandi filius est qui nomine caret, neque

*Quoties in damna incidit. Via verò altera perveniendi
 Melior ad justa: Justitia enim injuriam vincit
 Ad finem progressa: stultus verò malo suo discit.
 Continuo enim cursu sequitur Jurisjurandi Deus injusta judicia.
 Justitiæ verò fremitus tracta quocumque viri duxerint
 Donis corrupti, pravis postquam sententiis deciderunt res.
 Hæc verò sequitur despens urbemque & sedes populorum,
 Aëre induta, malum hominibus asferens,
 Quique ipsam expellere solent, neque rectam ferunt sententiam.
 At qui jura tam peregrinis quàm civibus reddunt
 Recta, neque à justo quidquam exorbitant,
 Iis floret urbs, populi que florent in illa;
 Pax verò per terram alma, neque umquam illis
 Molestum bellum immittit latè cernens Jupiter,*

neque ei adsunt manus, neque pedes; celer tamen consequitur, donec universam corromptam sobolem perdiderit, & totam domum. Clericus.

220. Τῆς δὲ Δίκης ῥέθυς] Supple γένει. Ρέθυς, hoc est, ἥχος, γένος, turba. Guictus.

222. Ἡθία] Scribendum videtur: πόλις κατὰ, κ' ἥθια λαῶν, infra: v. 281. Εἴ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγρεύειν. Idem.

227. Τοῖσι τίθηται πόλις] Cum hisce temporibus immortalitas animi crederetur, mirum est, in recensione poenarum & præmiorum, alterius vitæ nullam mentionem fieri. Quod & apud *Homerum*, non uno loco, videre est. Perpaucos enim in inferis poenas dare fingit, propter insignia scelera; Elysios verò campos implet non bonis, sed celebribus viris, quales Heroës Troicorum temporum latrociniiis quàm virtutibus clariores. Clericus.

228. Εἰρλήν δ' αἰνὰ γλῶσσοις κεχρησμένος.] Subintellige ἐν. Guictus.

229. Τεκμαίρεται] Meditatur, molitur. Vett. glossæ in notis Heinssii: τεκμαίρομαι παρ' Ομήρου τὸ πλεῖον, παρ' Ἡσιόδου δὲ τὸ βυλεύω. Sic vers. 237. τοῖς δὲ δίκῃ Κρονίδης τεκμαίρεται. hoc est, βυλεύει meditatur ut sup. molitur. vulgò: parat. Idem.

229. Ἀρχαλέον πόλεμον τεκμαίρεται] Hesiodus voce τεκμαίρομαι utitur de Diis, sicut Aristophanes voce ἐπιβυλεύω. Pluto:

Ἀπὲρ δ' αὖ τί γε πῶτε ἐπιβυλεύει) ποιῶν ἡμῶς;

Loquitur ibi de Jove Carrio, sicut hîc Hesiodus: quamobrem frustra non fuerunt antiquorum glossæ, nescio quæ: quæ nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ομήρου τὸ πλεῖον, παρ' Ἡσιόδου δὲ τὸ βυλεύω: quod Comicus ἐπιβυλεύω dixit. Ceterum, quod notabunt utriusque Poëtæ

Οὐδέ ποτ' ἰθυοῖκασι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπιθεῖ,
 Οὐδ' ἄτη· θαλῆς ᾗ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
 Τοῖσι φέρφ μὲν γαῖα πλουτὶ βίον· ἄρεσι δ' ὄρυς
 Ἄκρη μὲν τε φέρφ βαλάνης, μέσση δ' μελίσσας·
 Εἰροπὸν δ' οἷες μαλλοῖς κατὰ βεβρέχασιν·

230

Τίκτυσιν δ' γυναικες εὐκρότα τέκνα γονῶσιν.
 Θαλάσσιον δ' ἀγαθοῖσι Δαρμπερές· ἔδ' ἔπ' ἑπὶ νηῶν
 Νείσσονται· καρπὸν δ' φέρφ ζείδωρ· ἄρεα.

235

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ χέτλια ἔργα,
 Τοῖσδε δίκλῳ Κρονίδης περμαίρεται ἄρυσσιν Ζεύς.

Πολλὰ κὶ καὶ ξύμπασα πόλεις κακῶ ἀνδρὸς ἀπήνυσεν
 Ὅστις αἰλιτταίνῃ, καὶ αἰτιάσθαι μηχανάσεται.

240

Τοῖσιν δ' ἐργονόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,
 Λιμὸν ὁμῶς καὶ λοιμὸν. ὥστε φθινύθῃσι δ' λαοί.

Οὐδὲ γυναικες τίκτυσιν· μινύθῃσι δ' οἴκῳ,
 Ζηνὸς φρεσμοσιώῃσιν Ὀλυμπίῃ. ἄλλοτε δ' αὖτε

245

Ἡ τῶν γε στρατὸν ἄρυσσιν ἀπώλεσεν, ἥ τὸ γε τεῖχος,
 Ἡ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ὥστε πίννυται αὐτῶν.

Ὡς βασιλεῖς, ὑμεῖς δ' κατὰ φρεσίζετε καὶ αὐτοὶ
 Τλῶ δὲ δίκλῳ. ἐγὼς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν εἶντες

Ἀθάνατοι λούσασιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκησι

250

Ἀλλήλους τείβῃσι, θεῶν ὅπιν οὐκ ἀλέγοντες.

Τεῖς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἔπ' ἡ χθονὶ περλυβοτείρῃ

Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

studiosi, vel ex hoc Homerum apparet Hesiodo nostrum priorem, cui τὸ περμαίρεσθαι est τὸ πλεῖν: antiqua enim lingua τίκμαρ ita in usu erat. Philosophus Rhetor. 1. τὸ γὰρ τίκμαρ καὶ πλεῖν τὸ αὐτὸν ἐπὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. *Heinsius.*

231. Θαλῆς δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] Ἀν μεμηλότις? Sic placet *Heinsio*, & mihi. θαλῆς μεμηλότις, οἱ πλεῖστα μεμηλότις, πλεῖστα μεμηλότις, hoc est, πλεῖστοι, πολεμικοί. *Gruetius.*

240. Πόλλ' κὶ καὶ ξύμπασα πόλεις] Si dicerent Poëta urbem dare poenas, eo quod viri unius scelera aut pravos mores probet, vel certe ferat, cum nec probare, nec ferre deberet; nihil esset cur eos de Numinis justitia male sensitisse quereremur. Qui enim probat, aut facile patitur scelus, haud melior est eo, à quo perpetratur. Sed cum immeritos dare poenas peccatorum alienorum volunt, tum verò Deo injustitiam

*Nec unquam justos infestat homines fames,
 Neque noxa: convivium autem celebrant.
 Fert quippe iis terra multum victum: in montibus verò quercus
 Summa quidem fert glandes, media verò apes:
 Lanigeræ autem oves velleribus onustæ sunt:
 Pariunt verò mulieres similes parentibus liberos:
 Floréntque bonis perpetuò: neque navibus
 Iter faciunt: fructum verò profert sæcundus ager.
 Quibus autem injuria perniciofa curæ est, pravæque opera,
 Iis pœnam Saturninus parat latè cernens Jupiter.
 Sæpèque universa civitas malum ob virum punitur,
 Qui peccat, & iniqua machinatur.
 Illis autem cœlitus magnum importare solet malum Saturninus,
 Famem simul & pestem; intereunt verò populi;
 Neque mulieres pariunt; intereunt familiæ,
 Jovis Olympii consilio. interdum verò rursus
 Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut murum,
 Aut naves in ponto Saturninus punit illorum.*

*O reges, vos autem considerate etiam ipsi
 Pœnam hanc. propè enim inter homines versantes
 Dii vident, quotquot pravis judiciis
 Se mutuò atterunt, Deorum vindictam non curantes.
 Ter enim decies mille sunt, in terra multorum altrice,
 Dii Jovis custodes mortalium hominum:*

injustitiam apertè adscribunt. Quamobrem à Philosophis meritò damnantur. Hæc quoque Theologos oportet diligenter ad animum revocare. Clericus.

244. Οὐδὲ γυναῖκες πικρῶσι] Vide exemplum Gen. XX, 17. Adi& Callimachum Hymno in Dianam v. 127. & notata ab Illustriss. Viro Ezech. Spanhemio. Clericus.

249. Τὴν δὲ δίκην] Hanc litem meam, non ut interpp. Hanc justitiam. Sic suprâ v. 39. οἱ πλὺν δὲ δίκην ἐθέλουσι διγίγασθαι. Sic Tzetzes. Et inferiùs 269: Τὴν δὲ δίκην πόλιν. meam litem. Guetus.

252. Τεῖς δὲ μύελοι] Vide not. ad Theogon. vss. 187. & 215. Invehitur in hunc locum Clemens Alexandrinus, in Admonitione ad Gentes; sed ita ut liqueat Hesiodi integrum locum ei præ oculis non fuisse. Clericus.

Οἳ ῥα φυλάσσειν τε δίκας καὶ χέτλια ἔργα,
 Ἡέρεθ' ἐσάμενοι, πάντα φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
 Ἡ' δέ τε παρεφένθη ἐς Δίκην, Διὸς ἐκγεγαῖα,
 Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἳ Ο'λυμπον ἔχουσιν.
 Καὶ ῥ' ὁπότ' ἂν τις μιν βλάβῃη σκολιῶς ὀνοτάζων,
 Λύπκα παρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονιῶνι,
 Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδητον νόον· ὅφρ' ἀπαίῃσῃ
 Δῆμον ἀτασθαλίας βασιλῆων, οἳ λυγροὶ νοστύντες
 Ἄλῃη παρεκλίνεσι δίκας, σκολιῶς ἐπέποντες.
 Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθιύετε μύθους,
 Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπιπάγχυ λάθεσθε.
 Οἳ αὐτῷ κακὰ τέλχη ἀνὴρ ὅπλῳ κακὰ τέλχων·
 Ἡ' ὃ κακὴ βελὴ τῷ βελλέσκοντι κακίση.
 Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός, καὶ πάντα νοήσεις,

255

260

265

254. Οἳ ῥα φυλάσσειν] Sup. γ. 124. *Guietus*.

258. ὀνοτάζων] Ab ὀνόω ὀνοσθῆς & ὀνοπῆς, apud Apoll. Rhod. ὀνοπῆς, ὀνοπαζω, vitupero, contemno. *Guietus*.

260. Γηρύετ' ἀνθρώπων] Clamat, loquitur, vulgò conqueritur. *Guietus*.

260. ὅφρ' ἀπαίῃσῃ Δῆμον ἀτασθαλίας βασιλῆων] Vide ad γ. 240. Si ipsa Justitiæ Dea præles efficit ut quidquid delirant Reges plectantur Achivi, quamvis improbent ac vitent vitia ac delicta Regum, ubi erit Justitia? *Clericus*.

264. Ἐπιπάγχυ λάθεσθε] Ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε. Τμῆσις pro ἐπιλάθεσθε πάγχυ. *Guietus*.

265. Οἳ αὐτῷ κακὰ τέλχη ἀνὴρ] Hos duos versus coherere rectè observavit *Heinsius*; sed in eo peccat quòd βελλῷ pro ἐπιβελῇ, *insidiis*, accipi debere contendit, quamvis nullâ id auctoritate firmare possit. Rem optimè intellexit *A. Gellius* Lib. IV. c. 5. quamquam ei inequitat vis doctus. In Senario: *malum consilium consultori pessimum est*, vocem *consultor* esse eum qui consilium dat, nemo non videt, ut in hisce Marii verbis, apud *Sallustium* in Bello Jugurthino: *ego met in agmine, in pralio, consultor idem & socius periculi adero*. Ex Patris schedis. *Clericus*.

266. Ἡ' δὲ κακὴ βελὴ] Hos septem versus, nimirum, hunc, & sex illum sequentes, teste Proclo, *Plutarchus* rejiciebat, cui facilè assentior. *Guietus*.

266. Ἡ' δὲ κακὴ βελὴ] Particula δὲ ponitur pro καὶ, ut *Iliad. A.*

Εἰ δὲ σὺ χεῖρ πρὸς ἐσσι θεὰ δὲ σε γέιναιτο μήτηρ.

Si

Qui judicia observant, & prava opera,
 Aëre induti, passim oberrantes per terram.
 Virgo autem est Justitia, Jove prognata,
 Augusta & veneranda Diis qui coelum habent.
 Et certè, cùm quis illam ladet impiè contumeliâ afficiens,
 Statim apud Jovem patrem confidens Saturnium,
 Queritur hominum iniquitatem: ut luat
 Populus peccata regum, qui prava cogitant.
 Al ò inflectunt jus, injustè sententiam pronunciantes.
 Hæc caventes, ô reges, corrigitur ea qua dicitis,
 Donivori, injustorumque judiciorum prorsus obliviscamini.
 Sibi ipsi mala fabricatur vir alii mala fabricans:
 Maiumque consilium consultori pessimum.
 Omnia videns Jovis oculus, omniâque intelligens,

Si præstantior es, tèque peperit Dea mater; ubi posterius ð est pro κῆ,
 Ex Patris schedis. Clericus.

266. Η' δὲ καὶ βουλὴ] Malè hunc versum veteres plerique & recentiores acceperunt partim; partim supinè interpretati sunt. Cohæret enim cum præcedente, quem ad hujus intellectum adhibere debuerant. Inter eos est Gellius, ubi de Historia Hetruscorum Aruspicum, ex Annal. maximorum lib. xi. & Verrii Flacci lib. i. agit: nisi quòd illud ambiguum sit, & utroque modo accipi possit. Ceterum minimè exprimitur istâ interpretatione quod Hesiodus voluit: *Malum consilium consultori pessimum.* ἡ καὶ βουλὴ, est, ἡ ἐπιβουλὴ. ἡ βουλευσις, est, ὁ ἐπιβουλευσις, hoc est, quod in proximè præcedenti versu fuit ὁ καὶ πύχον. Germanum sensum eundemque planè hi duo versus habent. Posterior à priore divulsus fuit malèque usurpatus. Nam nec τὸ consultor, nec τὸ consulens, quod alii, vocem βουλευσις exprimere potest. Reddendum igitur erat: *Insidia insidiatori pessima;* vel, *Malum consilium ei qui concepit pessimum.* Heinsius.

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός] In Hieroglyphicis Ægyptiorum, oculus πῶν δίκων significabat, teste Siculo Diodoro, vel τὸ δίκων τῆς πῶν. Nec apud Hesiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς numquam in hoc libro propriè accipi notarunt, quod valdè ea confirmat, de quibus nos in Introductione disputavimus. Theon Διὸς ὀφθαλμός τὸ αἶψα interpretatus est. Η'σίωδες, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός τὸ αἶψα ὅτι καλῶν. Sed tales delicias Grammaticis relinquamus. Heinsius.

Καί νυ ταῦδ', αἶκ' ἐθέλῃσ', ὀπιδέσκειται· ὕδ' ἐ λήθη
 Οἴλω δὴ καὶ πλῆδε δίκλῳ πόλις ἐντὸς ἑέρχῃ.
 Νῦν δ' ἐγὼ μὴτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
 Εἴλω, μὴτ' ἐμὸς υἱός. ἐπεὶ κακὸν ἀνδρὶ δίκαιον
 Ἐμῆναι, εἰ μείζω γε δίκλῳ αἰδικιώτερ· ἔξῃ.
 Ἀλλὰ τὸ γ' ὅπως ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.

270

ὦ Πέρση, σὺ δ' ταῦτα μὲν Φρεσὶ βάλλεο σῆσιν,
 Καί νυ δίκης ἐπαύκεθ, βίης δ' ὀπιλήθεο πάμπαν.
 Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων.
 Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
 Ἔσθαι ἀλλήλους, ἐπεὶ καὶ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.
 Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκλῳ, ἣ πολλὸν ἀείρη
 Γίνεται. εἰ γάρ τις καὶ ἐθέλῃ τὰ δίκαια ἀγορεύειν

275

280

270. Νῦν δ' ἐγὼ μὴτ' αὐτὸς &c.] Virum optimum non fuisse Hesiodum, si modò dicti hujus sui memor fuerit, intelliget quisquis secum animo reputabit virtutem, in hisce terris, numquam fuisse vitio beatiorē, si omnia expendantur; imò verò semper fuisse gravissimas querelas de infelicitate bonorum. Non satis ergo cautè faciebat, qui virtutem suam pendere volebat ex felicitate, quam in hac vita à Numine exspectaret, & quam perpauci consequuntur. *Cleonicus.*

273. Ἀλλὰ τὸ γ' ὅπως] Ut, scilicet, injustus litem vincat. *Guiccius.*

274. Ἰχθυσι μὲν καὶ θηρσὶ] Sine dubio Varro ex hoc loco mutuatus est versus istos:

Naturâ hominis omnia sunt paria,

Qui pote plus urget, piscis ut sæpè minutos

Magnus comest, ut aves enicat accipiter. Scaliger.

276. Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων] *Josephus* Lib. II. contra *Apionem*, p. 1070. negat olim fuisse notum nomen legis, apud Græcos, eò quòd, apud *Homerum*, non exstaret vox νόμος, sed suppar ei *Hesiodus* ostendit hominem falli, & os sublitum ei fuisse à Græculo quopiam, à quo hoc acceperat argumentum. Verba ejus sunt μὴδ' αὐτὸ τούτομα πάλαϊ ἠγνώσκετο παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ μάλιστα Ὀμηρῳς ἔδαμῃ τ' ποιήσας αὐτὰ χρησιμῶς: ne nomen quidem (legis) olim notum erat apud Græcos. Testis *Homerus*, qui nusquam in suis poematibus eo usus est. Verùm casu contigit eam vocem non adhiberi ab *Homero*, qui sanè integram Linguam Græcam suis versibus non est complexus: quemadmodum in *Cicerone* defunt voces, quæ in ejusdem ætatis optimis Scriptoribus sæpè leguntur. *Leges* porrò *Jovis* di-

στα

*Et hac (siquidem vult) inspicit: neque illi latet
Qualenam hoc quoque iudicium civitas intus exerceat.
Ego porrò nec ipse nunc inter homines justus
Sim, neo meus filius: quando malum est justum
Esse, siquidem plus juris injustior habebit.
Sed hac nondum arbitror facturum Jovem submine gaudentem.*

*O Persa, ceterum tu hac in animo tuo repone,
Et justitiæ quidem obtempera, violentiæ verò obliviscere prorsus.
Namque hanc hominibus legem posuit Saturnius.
Piscibus quidem & feris & avibus volucribus,
Se mutuò ut devorent, quandoquidem justitia carent.
Hominibus autem dedit justitiam, quæ multò optima
Est. Si quis enim velit vera in publico dicere*

Et videntur antiquissimæ consuetudines, quarum auctor, propter vetustatem, ignorabatur. Sic apud Sophoclem Antigone v. 455. quæ, spreto Creontis edicto, Polynicen fratrem sepeliverat, querentem Creontem cur id facere ausa esset, alloquitur v. 455. & seqq.

Οὐ γάρ τι μοι Ζεὺς ἡὖ ὁ καρχαὶς πέδι,
Οὐδ' ὁ ξυνοικὸς ἦ χρεῖται θεῶν Δίκη,
Οἱ τὺς δὲ ἀνθρώποισι ὤρεται νόμοι.
Οὐδὲ δίδου τοσούτοι ἀέριαι τὰ σὺ
Καρύμεθα, ὥς' ἀγροτῆα χρισφαλῆ θεῶν
Νόμους δοῦναι δυνάτεις ὅτι ἐπεδραμεῖν.
Οὐ γάρ τι νῦν γε κήρυξις, ἀλλ' αἰεὶ ποτὶ
Ζῇ πάντε, κροδὶς οἶδιν ἐξ ὅτε φάνη.
Τύπτω ἐγὼ σὺν ἱμελλόν, ἀνδρὸς ὑδινὸς
Φρόνημα δίδωμι, εἰ θεοῖσι τιμὴ δαίμων
Δώσων.

Neque enim Jupiter erat, qui mihi hac edixerat, neque Justitia, quæ habitat cum Diis inferis; qui hasce leges hominibus præscripserunt. Neque posse tantum putabam tua edicta, ut non scripta & certa Deorum jura posset mortalis violare. Non enim nunc demum & beri, sed semper vigent, nec quisquam novit unde edita sint. Horum ego causâ, hominis cujusquam animum timens, non debui apud Deos pœnas dare. Clericus.

278. Εἴ τι ὁ δίκη ἔστω ἐν αὐτοῖς] Superiùs ἔτι καὶ νόμοι. Guetius.

280. Εἰ γάρ τις κ' ἐβίλη τὴν δίκην ἀγροτῆα Γνώσκων] Ordo εἰ γάρ τις γνώσκων τὴν δίκην ἐβίλη ἀγροτῆα. Anastrophe. Idem.

281. Οἷον

Γινώσκων, τῷ μὲν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύσπασ Ζεὺς·
 Ὃς δέ κε μαρτυρήσιν ἐκὼν Ἰπτόρεσσιν ὁμόσας
 Ὑβόσεται, ἐν ᾗ δίκῃ βλάψας, νήκεσσιν αἰάσθῃ,
 Τῷ δέ τ' ἀμαυροτέρῃ γῆρῃ μετόπισθε λέλαιπται·
 Ἀνδρὸς δ' ὄρεα γῆρῃ μετόπισθεν ἀμείνων.
 Σοὶ δ' ἐγὼ ἐοχλὸς νοέων ἐρέω, μέγα νήπιε Πέρσῃ·
 Τὼ μὲν τοὶ κακότητι καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν ἐλέσθῃ
 Ῥηϊδίως. ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
 Τῇ δ' ὄρετῃς ἰδρωῖτα θεοὶ προπαροίθην ἔθηκαν
 Ἀθάνατοι. μακρὸς ᾗ καὶ ὄρεθι οἶμ' ἐπ' αὐτῇ,
 Καὶ τευχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
 Ῥηϊδίῃ δ' ἤπειτα πέλοι, χαλεπὴ περ ἐῖσα.
 Οὐτ' μὲν πανάρεσ' ὅς αὐτὸς πάντῃ νοήσει,

285

290

281. Ὀλβον διδοῖ εὐρύσπασ Ζεὺς] Ut negari nequit quin interdum ὄλβιοι fuerint, qui justiore ceteris vitam agebant: sic nemo vereatur affirmare non minus frequenter homines malos feliciores bonis fuisse. Mala & bona, scilicet, hujus vitæ nec irascentis nec faventis Numinis indicia sunt, cum promiscuè in quosvis effundantur, quod multis locis Veterum probare liceret, nisi res experientiâ quotidianâ fat liqueret. Itaque Poëtæ nostri pollicitationes & minæ non sunt magni faciendæ. Ad alteram dumtaxat respiciendam vitam, ut monuerunt Philosophi & Poëtæ recentiores. *Claricus.*

282. Μαρτυρήσιν ἐκὼν] An μαρτυρήσιν ἐκὼν, ut εἰκὼν θυμῷ, hoc est, cedens testimoniis. Cedere autem testimoniis erit favere testimoniis, seu in favorem alicujus testimonium dicere. ἐκὼν ab εἰκὼ mutato spiritu, ut ab ἄρα, ἡγούμεαι, ἡγούμεαι. Pro ἰπτόρεσσιν autem legendum videtur ἐπὶ ὄρεσσιν. *Guierus.*

283. Ἐν δὲ δίκῃ βλάψας] Scribo: Ἐν δὲ δίκῃ βλάψας. τὸ ἐμβλάπτει Homero est impedio. *Idem.*

284. Τῷ δέ τ' ἀμαυροτέρῃ &c.] Vide verba Oraculi allata ad γ. 219. Sed falsum hoc quoque esse exempla innumera ostendebant olim, ut hodie. Quot fuerunt optimi viri, quorum posterī infelices in hisce terris fuerunt, nec multò post planè exstincti? Quot contra scelera- ti homines & teterrimi etiam tyranni posteritatem in multa sæcula florentem reliquerunt? Igitur non sunt incitamenta virtutis petenda ex pollicitationibus aut minis, quas eventus ipse passim arguit. Nec puto exiguum fuisse peccandi irritamentum, iis qui alias rationes virtutis colendæ in promptu non habuerunt, quòd viderent falsa esse quæ de ejus præmiis, delictorumque pœnis in hac vita jactabantur. *Claricus.*

291. Bñ

Qua novâ, ei opes largitur latè videns Jupiter :
Qui verò testimoniis volens pejerans
Mentietur, justitiam impediens, sine spe remedii laditur ,
Atque ejus obscurior posteritas postea relinquitur :
Viri autem justî posteritas apud posteros illustrior.
Ceterum tibi ego benè cupiens dicam, stultissime Persa.
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facile est: brevis quippe via est, & in proximo habitat.
Ante virtutem verò sudorem Dii posuerunt
Immortales. longa verò atque ardua via est ad illam,
Primumque aspera: ubi verò ad summum veneris,
Facilis deinceps est, quantumvis difficilis fuerit.
Ille quidem optimus est, qui per se in omnibus sapit,

291. Εἰς ἀκρον ἵκνται] Ἰκναι legendum censet Heinſius. Sed malè. Nam τὸ πρὸς supplendum. *Gaietus.*

291. Ἰκναι] Cum Veteres hunc locum laudantes habeant ἵκνται, nec dissentiant Codices, malletm hoc retinere; non enim video cur via dici nequeat εἰς ἀκρον ὁρῶντες ἱκνέσθαι, pervenire ad summum montem. Imò subaudiendum ὁδὸς ostendit sequens foemininum πρὸς. *Clericus.*

291. ——— ἰπλὸν δ' εἰς ἀκρον ἵκνται] Cum hunc librum aliquot juvenibus nuper explicarem, monebam eos, emendandum, ἵκναι, quamvis apud Clementem, Philonem, Xenophontem & alios aliter legi non ignorarem: de eodem postea me monuit illustrissimus Scalliger, & doctissimus Meursius. *Heinſius.*

292. Πρὸς δ' ἵππῳ πάλιν] Ne semper Grammatica sectari videar, lubet hic unum atque alterum locum Seneca, quibus hæc sententia egregiè illustratur, adscribere. Sic ergo ille Ep. XLI. *Rationale animal est homo; consummatur itaque ejus bonum, si id adimplevit, cui nascitur. Quid est autem, quod ab illo ratio hæc exigit? Rem facillimam, secundum naturam suam v. vere. Sed hanc difficilem facis communis insania.* Epistolâ verò CIV. *Non quia, inquit, difficilia sunt non audemus; sed quia non audemus, difficilia sunt.* *Clericus.*

293. Ὅς αὐτὸς πίνει νοήσας] Quomodo νοεῖν apud Hesiodum sumatur, ostendimus suprâ, ad locum illum, τίνα μὲν καὶ ἱππαιέσσας νοήσας. Cujus significationis elegantiam si perpendissent interpretes, legendum notassent, ὅς αὐτὸς πίνει νοήσας. Ceterum αὐτὸς sumitur elegantissime sicut apud Theocritum in illo, Πολλάκι τὰ ὄντας ποτὶ τ' αὐλῶν αὐτὰν ἀπῆλθον. Apud Virgil.

Ipsa lacte domum referunt distenta capella
Ubera ———

Ipsa,

[Φροσάμηνται κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἥσιν αἰμύνω.]

Ἐθλὸς δ' αὖ κακύνει, ὃς δ' εἰπόνῃ πίθηται.

295

Ὅς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέη, μήτ' ἄλλ' αἰκίαν

Ἐν θυμῷ βάλληται, ὃδ' αὖτ' ἀχρεΐῃ ἀνῆρ.

Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφείμῃς

Ἐργάζεαι, Πέρση, δῖον γῆρ', ὃφρα σε Λιμὸς

300

Ἐχθαίρῃ, Φιλέῃ ἣ εὐσεφάνῃ Δημήτρῃ

Αἰδοίῃ, βιότῃ ἣ τελῷ πῖμωλῃσι καλιῷ.

Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορ' ἀνδρείῃ

Τῷ ἣ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἀνέρες, ὃς κεν ἀεργὸς

Ζῶη, κηφίνεαςι κηθάροις ἵκελ' ὀρμύῃ,

Οἳ τε μελίσσάων κάμαλον τρύχεσιν ἀεργοί

305

Ἐθόντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτελα κησμεῖν,

Ipsa, id est, *fronte sua*. ὁ αὐτὸς νοεῖν πάντες, est, ὁ κατὰ πάντας αὐτοὺς, ταῖς κατ' αὐτὸν, σφῶς αὖν. qui opponitur, τῷ ἄλλῳ ἑτέρῳ πρὸς νεμετήσας σφῶς μετρίῃ. *Heinsius*.

296. Ὅς δέ κε μήτ' αὐτῷ νοέη] Δι' ἑαυτοῦ. *Grietus*.

297. Ἐν θυμῷ βάλληται] In animum inducit. pro ὃ δ' αὖτ' ἀχρεΐῃ ἀνῆρ, malim' ὅδ' αὐτῷ ἀχρεΐῃ ἀνῆρ. *Idem*.

299. Δῖον γῆρ'] Valdè hujus. Epitheti prodigi, ut ita loquar, erant Veteres, ut vel ex *Homero* liquet, qui δῖον συνάττω, *divinum subulcum* vocat *Odyss.* φ. γ. 234. Sed & eo abutitur hic *Hesiodus*, qui non tam magnificè loquitur de patre suo, infra vs. 633. & 634. *Clericus*.

300. ——— ὃφρα σε λιμὸς Ἐχθαίρῃ, Φιλέῃ δέ] Parodiam hujus loci elegantem *Cratinus* fecerat:

Ἐθίς καὶ σὴ γαστὴρ δίδω χάριν, ὃφρα σε λιμὸς

Ἐχθαίρῃ, Κοινᾷ δὲ πολυεφάνῃ κησῇ.

Erat autem *Connas* ille tibicen, poculis addictus admodum, qui Olympicorum certaminum cum victor aliquoties declaratus fuisset, pauper admodum, nihil præter κῆπιον quo Olympici victores coronabantur, reservaverat. *Aristophanes* ἴππ. Ὡσπερ Κοινᾷς τέφανον μὴ ἔχω αὖτον, δῖψῃ δ' ἀπολοαίς. *Heinsius*.

302. Σύμφορος ἀνδρὶ] Συνακόλυθῃ. *Grietus*.

304. Κοθύνεσις ἵκελ' ὀρμύῃ] Hoc est, τὴν ἑρὸν βεβλαμμένῃ. *Hesych.* Κοθὺ βλάβη. ἀ κηθὸς læsus, mutilus. κῆρυγες. it. κηθὸς ἢ. hinc κῆρυγες pro κῆλυγες, παρὰ τὸ κηλὺ τὴν ἑρὸν εἶναι, κηλὸς, κηλοδὸς, κηλῶ, &c. *Hesych.* *Grietus*.

305. — τρύχεσιν ἀεργί] Pro eo *Stobæus*, ἡπιῖται ἔδουσι. *Heinsius*.

306. Με-

[Cogitans quacumque dein & ad finem usque sint meliora.]

Sed & ille bonus est, qui benè monenti paruerit.

Qui verò nec per se sapit, neque alii parere

In animum inducit, ille contrà homo inutilis est.

Verùm tu nostri semper praecepti memòr,

Operare, ô Persa, divinum genus, ut te Fames

Oderit, amet autem pulcrè coronata Ceres

Veneranda, victuque tuum impleat horreum.

Fames enim semper ignavo comes est viro.

Huic verò & Dii indignantur, & homines, quicumque otiosus

Vrvit, fucis aculeo carentibus similis cupiditate.

Qui apum laborem absument otiosi,

Vorantes: tibi verò opera decentia obire gratum fit,

306. [Μίτεια χρημῶν] Τὰ ἐν τῷ μίτῳ ὄντα, ἥγυν τὰ μέγιστα ἔχοντα, hoc est, τὰ τ' ὀρεῖς, τὰ πνεύματα, τὰ ἄριστα, ἔξοχα. Pindarus epitaph. Hesiodi: Ἡσιόδ' ἀνθρώποις μίτῳ ἔχον σφῆς, hominum praestantissimus, summam habens sapientiam. Μίτεια sunt bona, convenientia. Gaietius.

306. Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μίτεια χρημῶν] Μίτεια ἔργα, ut dicat Hesiodus non perceperunt Interpretes. Ac primum Moschopulus, qui μίτεια reddit σύμμετρα τῇ σῇ δυνάμει: neque Tzetzes, qui σεμνὰ καὶ μὴ ἀπειρή. Multò minùs Latini, qui mediocria reddiderunt. Philosophi saepe μίτειον dicunt, id quod in unaquaque re bona maximum est. Sic & apud Platonem μετρίως λέγειν, ubique est, optimè & verissimè dicere: quod quia observatum non est, & ex eo locus hic dependet, unum & alterum adducemus. Plato Phædone: τῷ τοῦ ὁ ἄμωλ' ὡς ἔ, παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι ἀλλ' τὸ ἐοικέν καὶ πίνειν. ἐπιδοῦν ὁ δὲ αὐτὸν σίτων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκας προσχρῆναι, τοῖς δὲ ὅστοις ὅσα, καὶ ἄλλω κατὰ τὸ αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκία ἐκείναις προσχρῆναι, τότε δὲ τὸ ὀλίγον ὅσον ὄντα, ὑπερὸν πολὺν μεγάλαν, καὶ οὕτω γίνεται τὸ μικρὸν ἀνθρώπων, μέγαν. οὕτω τότε ἄμωλ'. εἰ δὲ καὶ σὺ μετρίως; Ἐμοί γε ἔφην ὁ Κρίτης. id est: Illud certè antea existimabam apud omnes in confesso esse, edendo bibendoque illud fieri. Postquam enim cibis caro carni accesserit, ossibus similiter ossa, atque ita eadem ratione reliquis quæ cum singulis maximè conveniunt, maximèque iis propria sunt, tunc illud quod minimum est, maximum evadere. Ita tum temporis arbitrabar: nonne tibi videor optimè? Omnino, inquit Cebes.

Ubi cum ex præcedentibus, tum ex Cebetis responso videmus manifestè quid sit μετρίως. Ita μίτειον paulò antè Dialogo eodem: πῶ αὐτῷ πάντῳ εἶμαι εἰκόνα δέχεται ἃ ἐστὶ ψυχῇ, ὡς σῶμα, καὶ πῶ λέγων αὐτῷ

Ως κέ τι αἰαίε βίστε πλήθουσι καλῆαι.
 Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί πε.
 Καί τ' ἐργαζόμεν', πολὺ φίλτερον αἰθανάποισιν
 Ἔσσεαι ἢ δὲ βροτοῖς. μάλα γὰρ συγέσιν αἰεργές.
 Ἔργον δ' ἐδὲν ὄνειδ', αἰεργίη δέ τ' ὄνειδ'.

αὐτὰ καὶ τὴν αἰαίε αὐτῶν μίτερά μοι φαίνεται λίαν, ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρόνιον ἐστίν, τὸ δὲ σῶμα ἀδινύστερον καὶ ὀλιγοχρόνιον ἔστιν: id est, Eodem modo ad corpus se habeat anima. Ac si quis eadem de illis diceret, optime mihi dicere videretur: animam, nimirum, temporis longissimi esse, corpus verò imbecillius minorisque temporis. Hesiodus postquam exemplum τῆς κηφίων adduxit, αἰεργίαν μίτερα adhortatur fratrem, id est, labores indefatigatos: causam addit: Ως κέ τι αἰαίε βίστε πλήθουσι καλῆαι. Porro τὸ πλήθουσι non nisi ex maximis quibuscumque contingit. τὸ μίτερον autem est τὸ πλεονέκτης, extremus vel terminus. Theocritus in Epigrammatis victorem quemdam celebrat Demotelem, quem ait μίτερον γενέσθαι ἐν πάσι, quod est, excelluisse in omnibus, contra ac existimant Interpretes:

Δαμοσίλῃς ὁ χρηρὴς, ὁ τ' ἐξέπλετο, ὃ Διόνυσος,

Καί σε τ' ἠδιστον θεῶν μακάρων ἀναθεῖς,

Μίτερον ἔω ἐν πάσι. χρῆ δ' ἐκτίσθαι νίκην

Αἰδῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ σωστικὸν ἔργον.

Eodem modo Hesiodus in epitaphio, quod Pindaro adscribitur, μίτερον σοφίης habere dicitur, id est, multum sapientia, vel, in sapientia excellere. Id enim quod optimum est, extra mediocritatem esse non potest, quia alias ad vitium deflecteret, & τὸ σωστικὸν καὶ τὸ καλὸν transscenderet; ut multis docet in moralibus Philosophus. Μίτερον igitur est τὸ ἔξοχον in omni re præclara. μίτερον erat in omnibus Demoteles, id est, excellens: μίτερα ἔργα laudat Hesiodus, id est, τὰ ὡς μέγιστα συνεχθῆ, τὰ πολλὰ. Quod Interpretes Græci minimè observarunt, multò minùs alii. Heinsius.

311. Ἔργον δ' ἐδὲν ὄνειδ'] Nihil planius hujus versûs sententiâ, cum præsertim toto hoc opere Hesiodus fratrem ad laborem hortetur, & ab inertia deterreat. Attamen Veteres ἔργον construxerunt cum ἐδὲν, quod ansam præbuit Socratis accusatoribus accusandi hominem, quasi juvenibus nullam rem, quamvis flagitiosam, prohiberet. Quod videre est ex Lib. I. Xenophontis de Memorab. Socratis, ubi sic rem narrat: „Dixit, inquit, ejus accusator illum illustrissimorum quorumque Poëtarum pessimis sententiis electis, iisque in „testimonium adductis, discipulos ad vitium & tyrannidem impelle- „re; interque eas Hesiodeam illam sæpè usurpare, Quis nullum est „probrum, inertia verò probrum est. Quibus Poëtam dicebat suadere „à nulla actione, sive injusta, sive turpi, abstinendum esse, sed om- „nia

Ut tibi æstate collecto victu impleantur horrea.

Ex laboribus autem viri evadunt divites & opulenti.

Et laborans, multò etiam carior jam immortalibus

Eris ac hominibus. valdè enim oderunt otiosos.

Operari autem non est dedecus, sed ignavia dedecus est.

nia lucri gratiâ faciendâ. Socrates verò, postquàm fissus esset accu-
sator, bonum ac utile esse homini operari, noxium verò & malum
otio torpere, atque adedò opus bonum esse, otium pravam; eos
qui boni aliquid facerent operari, & bonos esse operarios dicebat;
eos autem qui talis luderent, vel aliud quidpiam pravi & damnosum
facerent, otiosos vocabat. Quo sensu rectè habeat dictum illud
Hesiodi. Hactenus Attica Siren, quibus haud obscurè indicat Hesio-
dum & Socratem intellexisse quodvis bonum & laudabile opus. Idem
Procli testimonio confirmatur, qui ait à Platone rectè hunc versum
explicatum, & nostrum Hesiodum cujusvis secundùm naturam opus
ἔργον appellare; Homeri exemplo, qui optimum quodque opus ἔργον
simpliciter vocat. Similia habet Eustathius ad γ. 226. Odyss. P.

Α' α' ἐπεὶ δ' ἡ ἔργα καὶ ἡμῶν, εὖν ἰθαλῆς
ἔργον ἐπείχεται.

Ex schedis paternis hactenus; unde colligere interdum à nobis, arte
& ratione in interpretando utentibus, ea cerni quæ multò peritio-
rum olim oculos fugerunt. Clericus.

311. ἔργον δ' εὖν ὄντως] Delicatos certè oportet fuisse Veteres,
qui in hoc versu ἀδιάρθρωτον scripsisse Hesiodum voluerint: ita ut hæc
verba Socrati pronunciata fraudi fuerint. Eustathius: Σημείωσι δὲ ὅτι
ἔργον δ' εὖν ὄντως, ὃ δὲ φησὶν Ἡσίοδος· ἐκείνο μὲν γὰρ ἀσπαρῶς γενομένη,
ἔβλαψεν τὸ σπθὸν συνεκρίτω, ὃς εὖνως λέγειν συχρὰ τὸ, ἔργον δ' εὖν ὄν-
τως, ἢ γὰρ εὖν πὶ ἔργον ὄντως τὸ εὖ ἔργον ἀγαθὸς ἡμῶν, συνεφανίαν πε-
ρὶ πῶτον, οἷα δὲ μὲν πῶτον, αἷς ἔργον εὖν, ἢ γὰρ εὖν μὲν ἔργον, καὶ πὶ
φαύλη, καὶ πὶ χρυσή, ὄντως ἐστὶ τῷ ἔργον ὄντως καὶ πῶτον εὖν αἷς ἀδι-
άρθῳ ἀπὸ πῶς πῶτον. Sed Plutarcho accuratissimo Scriptore, & He-
siodi olim Interprete, quid faciemus, qui hoc propemodùm modo
hunc versum Hesiodi usurpavit: εὖ δὲ τοῖς τότε χρόνις, καὶ Ἡσίοδος,
ἔργον εὖν ὄντως, εὖν πῶτον ἀσπαρῶν ἔργον. Cum tamen τὸ εὖν,
non ad τὸ ἔργον, sed ad τὸ ὄντως referendum sit. Sed nihil est usita-
tius quàm elegantiz causâ ad usum alium Homeri & Hesiodi versus
transferre. Quòd si propterea procedat hæc calumnia, singulis ver-
sibus peccavit Homerus, nisi ignoremus delicias τῆς παραδείτου. Hein-
sius.

313. Πάτρῳ καὶ θυγατρὶ] Horat. Et genus & formam regina pecunia
donat. Scaliger.

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσῃ ἀεργὸς
 Πλῆθυνται. πλῆτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κύδ' ὀπιδεῖ.
 Δαίμονι δ' οἷ' ἔηθ' αὖ. τὸ ἐργάζεσθ' ἀμεινον,
 Εἴ κεν ἀπ' ἀποτρίων κλεάνων ἀεσίφρονα θυμον
 315
 Εἰς ἐργὸν τρέψας, μελείῃς βίῃ, ὥς σε κελεύω.
 Αἰδώς δ' ὅτ' ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει.
 Αἰδώς ἢ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἢ δ' ὀνίνησι.
 Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῳ, θάρσ' ὃ πρὸς ὄλβον.
 Χρήματα δ' ἔχ' ἀρπακτὰ θεόσδοτα πολλὸν ἀμείναι.
 320
 Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἔληται,
 Ἡ' ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λήσασεται, (οἷά τε πολλὰ
 Γίνεται, εὐτ' ἂν δὴ κέρδ' νόον ἐξαπατήσῃ
 Ἀνθρώπων, αἰδῶ δέ τ' ἀναιδείῃ κατοπαίῃ)
 Ρ' εἶα τέ μιν μαυρῶσι θεοὶ, μινύθῃσι ὃ οἶκος
 325

313. Πλῆτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κύδ' ὀπιδεῖ] Hoc loco ὀπιδεῖ non est sequitur, sed comitatur; adeo ut velit Hesiodus, opes potius indicium esse, quàm causam virtutis. Sunt tamen qui improbent hujus versus sententiam, eò quòd ut plurimum divitiarum potius vitia, quàm virtutes, concilient, pro illo Isocratis dicto: πλῆτ' ἀρετῆς, μάλλον ἢ καλοκαγαθίας, ὑπερέτης εἶναι: divitiarum vitiorum potius, quàm probitatis, ministra. Verùm cum Hesiodus ab iniqua divitiarum acquisitione hactenus fratrem deterruerit & ad laborandum hortatus fuerit, manifestum est eum hìc intelligere opes justè & labore partas, quæ numquam destituuntur virtute comite. Alioqui dicendus erit Hesiodus loqui, ex opinione vulgi, quod divitias quàm maximè admiratur, probatque sæpè divitum flagitia. Ex paternis schedis. Clericus.

314. Δαίμονι δ' οἷ' ἔηθ' αὖ] Hoc est, ὅμοι' αὖ. Scribo ἔηθ' αὖ. Hesych. ἰοί, εἴη, ἡμοί' αὖ, ὑπάρχει. Guietius.

314. Δαίμονι δ' οἷ' ἔηθ' αὖ] Hoc est, οἷ' αὖ Δαίμων εἶναι, τοῖ' αὖ ἔη, qualis est Deus, talis sis. Loquutio est contracta, quales permultæ in Lingua Græca. Clericus.

315. Αἰσίφρονα θυμόν] Αἰσίφρονα, βλαψίφρονα, pro ἀσίφρονα, iniquum, ἀδίκον. Τὸ αἰσίφρων pro ἀασίφρων. Hesych. Αἰσίφρονα, βλαψίφρονα, φρενοβλαπτεῖ. ἀάστω γ' ὅτ' βλάψαι. Sed utrumque ἐπιθέσθαι & αὖ ab ἀστω, αἰσίφρων, ἀασίφρων pro ἀσίφρων. Guietius.

317, & 318. Hi duo versus, teste Plutarcho apud Proclum, ex Homero huc intrusi, cui libenter adsentimur. v. 317. Ἄνδρα κομίζει] curat, regit. an legendum διακομίζει? Guietius.

317. Αἰδῶς δ' ὅτ' ἀγαθὴ &c.] Hunc & sequentem versum leviter immu-

Quod si laboraveris, mox te æmulabitur & otiosus
 Ditescentem: divitias verò virtus & gloria comitatur.
 Deo autem similis fueris. Laborare (inquam) melius,
 Si quidem ab alienis facultatibus stolidum animum
 Ad opus convertens, de victu sis sollicitus, sicut te jubeo.
 Pudor autem non bonus egenum hominem tenet:
 Pudor qui hominibus valdè & obest & prodest.
 Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero (ducit) ad divitias.
 Opes autem non rapiendæ: divinitus datæ multò meliores.
 Si quis enim & manu per vim magnas opes paraverit,
 Aut lingua prædatus fuerit, (qualia multa
 Fiunt, quàm primùm lucri amor mentem deceperit
 Hominum: pudorem verò impudentia vicerit)
 Facile & illum pessumdant Dii, extinguuntur verò familiae

immutatos ex Homero sumfit Hesiodus; quod, ut habet Proclus, ob-
 servarat Plutarchus, qui etiam eos ab alio insertos Hesiodico poemati
 credidit. Prior autem desumptus est ex Odyss. P. ubi hic versus legi-
 tur:

Αἰδὼς σὺν αἰσῇ καὶ ἀρετῇ ἀνδρὶ σέβεται.

Pudor non bonus est egenti viro mendico. Alter verò ex Iliad. Ω. ubi
 Poëta de Achille Hectoris cadaveri illudente:

————— εἴδ' οἱ αἰδὼς
 Γίνεται ἢ τ' ἀνδρὸς μέγα σέβεται, ἢδ' ὀνίνησι.

Neque ei pudor est, qui homines valdè laedit & juvat. Sed non est
 utriusque versùs sensus idem, apud utrumque Poëtam. Sensus Hesio-
 di est, non oportere quemquam opus refugere, quodcumque sit, si
 modò illicitum non est, nec aliud quidquam honestius suppetat, quo
 victum quærat. Ex paternis schedis. Clericus.

319. Αἰδὼς τοι σέβει ἀνελβίω, θάρσος δὲ σέβει ἄλβω] Scribendum vi-
 detur σέβει ἀνελβίω, θάρσος δὲ σέβει ἄλβω. subintellige ποιῶ. Guiet-
 us.

319. Αἰδὼς τοι σέβει ἀνελβίω] Hoc est, si te puduerit laboris, ma-
 lîsque otiari quàm laborem viliorẽ suscipere, quamvis alius hone-
 stior non occurrat, semper pauper eris: sin verò audacter labori cer-
 vicem subjicias, ad divitias poteris pervenire. Ex paternis schedis.
 Clericus.

324. Καταπιάζει] Hesych. καταπιάζω, δύνανται. quæ expositio huic lo-
 co omninò convenit. Rectè Interpres. Guietus.

Ἀνέει τῷ, παῦρον δέ τ' ὅππῃ χρόνον ὀλέσθ' ὀπιθεῖ,
 Ἴσον δ' ὅς θ' ἐκέτιω ὅς τε ξείνον κακὸν ἔρξῃ.
 Ὅς τε κασιγνήπιό εἰς ἀνά δέμνια βαίνοι
 Κρυπταδῆς δύνῃς ἀλόχε, παρκαίερα ῥέζαν·
 Ὅς τε τὸ αἰφραδῆς αἰστανέται ὀρφανὰ τέκνα·
 Ὅς τε γονῆα γέροντα, πατὴρ ὅππῃ γήραθ' ἔδω,
 Νεικίῃ χαλεποῖσι κατὰ πόμῃ ἐπέεσσιν.
 Τῷ δὲ τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγασίται, ἐς ᾗ πελώριον
 Ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
 Ἀλλὰ σὺ τ' μὲν πάμπαν ἔεργ' αἰσίφρονα θυμόν,
 Καδδυνάμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
 Ἀγῶς κ' καθαρῶς, ὅππῃ δ' ἀγλαὰ μελὶα καίειν·
 Ἀλλοτε δὲ σπονδῆς θυέαςί τε ἱλάσκεοθ',
 Ἡ' μὲν ὅτ' ἀνάζη, κ' ὅταν φάθ' ἱερὸν ἔλθῃ·
 Ὡς κέ τοι ἱλαὸν κροδίῳ κ' θυμόν ἐχῶσιν·

330

335

340

326. Ἀνὰ δῆμον βαίνοι] Ἀναβαίνοι *Guietus*.

327. Ἴσον δ' ὅς θ' ἐκέτιω] Ex comparatione scelerum, liquet quanti facerent Græci, ab antiquissimis usque temporibus, supplicibus opitulari; cum eos neglexisse æquè scelestum habeatur ab *Hesiodo*, ac fratris uxorem corrupisse &c. Qui mos etiam diu viguit, ut liquet ex vita *Themistoclis*, apud *Plutarchum*, ubi narrat quomodo *Admeto*, *Molossorum Regi*, supplicarit, pag. 124. inviolabilitque suâ illa *ἐκείνῃ* factus fuerit. *Clericus*.

329. Κρυπταδῆς δύνῃς] *Moschop.* & *Proclus* τὸ ἐνικα, hîc subintelligunt. *Tzetzès* τὸ Διὸς supplet. Τὸ ἐνικα placet. Sic in *Ἀπιδ.* v. 406. *μαχίδῃ* Αἰγὸς ὀρεστώμεν ἢ ἀγροπέρης ἱλάφειο. supple ἐνικα. Sic & versu sequente *κρυπταδῆς δύνῃς* subintellige ἐνικα. deinde lege: *παρκαίερα, ἀπειπὴ κ' ἀνάρμοστα*. *Moschop.* *Guietus*.

330. Ὅς τε τῷ] Hoc est, πῶς, forsan scribendum: ὅς τε κ'. *Guietus*.

333. Ζεὺς αὐτὸς ἀγασί] Jupiter, nimirum, *ἐκτίσθ'*, ut loquitur *Homerus* *Odys.* N. ubi *Ulysssem*, qui se deceptum à *Phæacibus* putabat, sic loquentem inducit. v. 213.

Ζεὺς σφίσι ποσειτο ἐκτίσθ', ὅς τε κ' ἄλλους

Ἀνθρώπους ἐφορᾷ κ' ἴππῃ, ἔπῃ ἀμάρτη.

Jupiter eos ulciscatur supplicum vindex, qui & alios homines inspicit, & plectit quisquis peccaverit. *Clericus*.

336. Καδδυνάμιν ἔρδειν] *Socrates* frequenter hunc versum in ore habebat, ut prodidit *Xenophon* Lib. I. memorabilium *Socratis*. „Cum extenuibus, inquit, facultatibus parva offerret offerumenta, „nihil

*Viri talis: exiguum ad tempus divitia adsunt. (afficiet:
 Par committit delictum, & qui supplicem & qui hospitem malo
 Quique fratris sui cubilia adscenderit,
 Furtivi causâ concubitus uxoris, scelerata patrans:
 Quique malâ cujuspiam fraude deceperit orphanos liberos:
 Quique parentem senem, misera in senectute,
 Probris affecerit, gravibus incessens verbis:
 Huic certè Jupiter irascitur. ad extremum verò,
 Pro operibus iniquis, gravem exhibet talionem.
 Verùm tu quidem ab his omnino cohibe stultum animum.
 Pro facultate autem sacra facito immortalibus Diis
 Castè & purè, nitidâque femora adole.
 Interdum certè libaminibus atque hostiis placa,
 Et quando cubitum ieris, & quando matutinum tempus venerit:
 Ut benevolam erga te cor atque animum habeant;*

„ nihilo inferiorem iis se se esse arbitrabatur, qui ex amplis & ma-
 „ gnis facultatibus multa & magna offerrent sacrificia; nam hone-
 „ stum Diis esse negabat, si magnis potius hostiis & amplis sacrifi-
 „ ciis, quàm parvis, delectarentur; fore enim ut ea quæ à pravis of-
 „ feruntur plerumque illis gratiora essent, quàm quæ pii & boni
 „ offerunt; neque vivendum hominibus dicebat, si Diis gratiora fo-
 „ rent ea quæ à malis, quàm ea quæ à bonis offeruntur. Imò exi-
 „ stimabat eos, honoribus sibi à piis delatis, maximè gaudere. Ha-
 „ tænus *Xenophon*, cujus verba optimè declarant, quid sit κατὰ δυνά-
 „ μιν ἱερῶν, nempe, pro ratione facultatum sacra facere. Ex schedis pa-
 ternis. *Clericus.*

337. Αἴγωνς καὶ καρπῶς] Græci *Hesiodi* Interpretes referunt vocem
 αἴγωνς ad animum, & καρπῶς ad corpus. Verùm utraque vox ad
 utrumque pertinet, & primùm quidem ad animum, deinde etiam
 ad corpus. *M. Tullius* Lib. II. de Legibus, ubi interpretatur legem,
 cujus initium est: *Ad Divos adeunto castè, Pietatem adhibento &c.*
 castè, inquit, Lex jubet adire ad Deos, animo, videlicet, in quo sunt
 omnia, non tollit castimoniam corporis; sed hoc oportet intelligi, cùm
 multùm animus corpori præstet, observeturque, ut casta corpora adhi-
 beantur, multò esse in animis id servandum magis; nam illud vel ad-
 spersione aqua, vel diorum numero tollitur; animi labe nec diuturnita-
 te vanescere, nec annibus ullis elui potest. Notissimum est sacra vesti-
 bus, manibus, vasisque puris fieri solita; & recenti Venere pollutos
 ab iis amotos. Ex schedis paternis. *Clericus.*

337. Ἐπὶ δ' αἴγλας ποσειά καίεν] Ἐπιποιεῖν. Τρωΐας. *Guierus.*

Οὐδ' ἄλλων ὠνῇ κληῖρον, μὴ τ' ἐπὶ τὸν ἄλλο.
 Τὸν φιλείοντ' ὅππῃ δαῖτα καλεῖν, τ' εἰ ἐχθρὸν εἰσάσσει.
 Τὸν ἢ μάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
 Εἰ γάρ τοι καὶ χεῖμ' ἐγχώριον ἄλλο γήνηται,
 Γείτονες ἄζωσι ἐκίον, ζώσωντο δὲ πηοί. 345
 Πῆμα κακὸς γίττων, ὅσων τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειμα.
 Ἐμμορέ τοι πμῆς ὅς τ' ἔμμορε γίττων εἰσάσσει.
 Οὐδ' ἂν βῆς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γίττων κακὸς εἴη.
 Εὖ μὲν μετρεῖσθαι κατὰ γίττων, εἰ δὲ ἀποδύναι,
 Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον. αἶ κε διώηται. 350
 Ὡς ἂν χεῖρίζων, καὶ ἐς ὕπερον ἄρκιον ὄρης.
 Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἴσ' ἄτησιν.
 Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ περισσόν τι προσεῖναι.

342. Τὸν φιλείοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Quis verò umquam, prætermis-
 sis amicis, inimicos ad convivium vocavit? Profectò nemo. Itaque
 à præcipiendo supersedere potuisset *Hesiodus*, qui hîc nescio quid ha-
 bet senile, & frigidum. *Clericus*.

344. Ἐγχώριον] Legit hîc *Stephanus*, in voce Κάμνη, ἐγκάμνιον,
 quemadmodum legit etiam *Proclus*. Ἐγκάμνιον idem est ac ἐγχώριον,
 quia κάμνη & χώρα idem sunt; nempe, vicus. Ideoque adjectiva
 hæc sonant incolam vici, aut pertinentem ad vicum. Perinde est utram-
 vis lectionem sequamur. *Clericus*.

344. Ἄλλο γήνηται] Τὸ ἄλλο hîc fortuitum exponit *Heinfius*, cujus vide
 notas. vers. sequ. γίττωνες ἄζωσι, vicini inermes. ζώσωντο δὲ πηοί. tar-
 diùs veniunt ad suos. *Gruetius*.

344. Ἄλλο γήνηται] Rem non tantùm inexpectatam, sed malam
 quæ alia dicitur κατ' εὐφημίαν, significari dudum ostendit *David Cle-*
ricus, patruus meus. Quæstionum sacrarum XVI. quam adito. *Cle-*
ricus.

344. Εἰ γάρ τοι καὶ χεῖμ' ἐγχώριον ἄλλο γήνηται] Elegantissimum est
 illud ἄλλο, quo hoc loco eâ ratione usus est, quâ frequenter Scripto-
 res Attici τὸ ἄλλο. Sic apud *Lucianum* Venus in Judicio Dearum,
 cùm instaret *Mercurius*, ut causam sciret, cur de *Paride* tam stu-
 diosè inquireret, respondet, ἄλλως ἡρόμην. Est igitur, χεῖμ' ἄλλο,
 ἢ βλάβη, ἢ τύχη ἐπιπλοῦσα, ἢ βλάβη, ἢ ἀπεισιάν τις τύχη λανθάνει. de-
 trimentum sive infortunium inexpectatum & fortuitum. χεῖμα ἄλλο
 vocat. *Virgilius*, id quod Græci ἄλλως dicunt, tantùm reddit. Sic
 in illo *Sileni*,

Serta procul tantùm capiti delapsa jacebant.

Ut aliorum emas agrum, non tuum alius.

Amicum ad convivium vocato, inimicum verò relinque.

Eum autem potissimum vocato, quicumque te prope habitat.

Si enim tibi aliquod negotium rusticum inexpectatum eveniat,

Vicini discincti accurrunt, cinguntur autem cognati.

Noxa tam magna est malus vicinus, quantum bonus commodum.

Nactus est rem bonam, quicumque nactus est vicinum bonum.

Neque bos interierit, nisi vicinus malus sit. (rectè etiam redde,

Rectè quidem metiaris à vicino (mutuum accipiens) verum

Eadem mensurâ, & amplius, si quidem possis:

Ut indigens etiam in posterum promptum invenias.

Ne mala lucra captes: mala lucra equalia damnis.

Amantem te ama, & invisentem invise.

οἱ εἰσφανεῖς ἄλλους ἴκαστο. Quintus Calaber, vitam humanam, ἀνθρώπων βίον eleganter ἄλλων esse dicit, quia mala bonis, bonis mala sine ulla ratione attribuuntur. Locus est elegantissimus elegantis Poëtæ:

———— πὲρ δὲ ἄλλουδὲ ἄλλα φέρον
Προὶν ὡς ἀνέμωιο, καὶ ἀνέμωι πολλὰ κικλῶ
Ἀποφειχθῆναι μὲν καὶ πῆμωι λυγρῷ δὲ ἐπὶ καὶ τῶισιν ὅλβω
Οὐ πῖ καὶν. ἄλλω δὲ πάλιν βίω ἀνθρώποισι. *Heinsius.*

347. Ἐμμορὶ τοι πρεῖας] Pretium, rem pretiosam. Interp. *bonum.*
v. 351. ἄρκιον est sufficiens non promptum, ut vulgò. *Guierus.*

349. Εὖ μὲρ μετρίως] Hoc est, si sementem à vicino, si vinum mutuum accipias, cave quidem ne minùs accipias, quàm te accepisse apochâ fateris; sed fac ut parem mensuram reddas aut etiam cumulationem. Stultum est pati tibi fucum fieri, aut à te exigi posse plus quàm debeas; sed justum est paria reddere, liberali etiam plura, quando licet. *Clericus.*

351. Ἀρκιον] Præfens. *Scaliger.*

353. Τὸν φιλόστον φιλεῖν] Hic & duo sequentes versus planè sunt illiberales. Attamen propterea eos non abjudicari Poëtæ, ut fecit *Plutarchus*, quod nos docent Græci Scholiastæ; nihil enim vetat eum parum liberalis, atque parum erectæ fuisse indolis. Hæc eadem ratio facit ut minimè admittam eorum interpretamentum, qui volunt *Hesiodum* præcipere eos amicos seligendos, qui sciant esse amici & ab inhumanitate sint remoti; iisque dandum, qui liberales sint, non avaris; præterquàm quòd vel hoc sensu frigidissima sunt hæc præcepta. Quis enim ejus amicitiam colat, qui sibi non sit amicus?

Quis

Καὶ δόμῳ ὅς κεν δῶ, καὶ μὴ δόμῳ ὅς κεν μὴ δῶ.

Δώτῃ μὲν περ ἔδωκεν, ἀδώτῃ δὲ ἔπερ ἔδωκεν.

355

Δὼς ἀγαθὴν, ἀρπαξὴν κακὴν, θανάτιο δότειρα.

Ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δοίῃ,

Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ πέρεται ὃν κῆρ θυμόν.

Ὅς δὲ κεν αὐτὸς ἔληται, ἀναιδείῃφι πηθήσκει,

Καὶ τε σμικρὸν ἔόν, τότε ἐπάχυνωσεν φίλον κῆρ.

360

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ὅππῃ σμικρῷ κατὰθεῖτο,

Καὶ θυμαὶ τῷδ' ἔρδοις, πύχα κεν μέγα καὶ τὸ γήϊον.

Ὅς δὲ ἐπ' ἐόντι φέρει, ὁδ' αἰλύζεται αἰδοπα λιμόν.

Οὐδὲ γὰρ εἰν οἴκῳ κατὰκείμενον ἀνέρος κήδεσσι.

Οἴκῳ βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερόν τὸ θυρήφι.

365

Ἐθλὸν μὲν, παρεόντ' ἐλέσθ'· πῆμα δὲ θυμῷ,

Χρητίζειν ἀπεόντ'· αἶσέ σε φράζεσθ' ἀνώγα.

Ἀρχομένη δὲ πίθου καὶ λήγοντ' ἐσθρέσσεσθ',

Μεσότη φρίδεσθ'· δευλὴ δὲ ἐνὶ πυθμῷ φριδῶ.

Quis cum muneribus donet, qui sit dumtaxat avarus, nec umquam velit ea ullo officio remunerari, quamvis possit? *Clericus.*

353. Παροῖον προσεῖναι] Τὸν προσηγερῶντα προσηγρεῖ. vide Tzetzem de his versibus. accedere προσηγρεῖν. τὸ προσηγερῶντα προσηγρεῖ, πὶ ἀσπίδα ἀσπίδα. *Guietus.*

356. Ἀρπαξὴν pro ἀρπαγῇ, ut v. 191. ὕδαρ pro ὕδαρσι. *Scaliger.*

357. Ἀνὴρ ἐθέλων] Ἐδωκεν ἀνὴρ. καὶ ὅγε καὶ μέγα δοίῃ. Anastrophe pro καὶ ὅγε μέγα δοίῃ. *Guietus.*

358. Χαίρει τῷ δώρῳ] Hoc est, donatione factâ. *Idem.*

360. Καὶ τε σμικρὸν] Forſan, Καὶ τοι. ἐπάχυνωσεν φίλον κῆρ] ἢ τὸ placet. ἐπάχυνωσεν, hoc est, ἐλύπησεν, συνίστασεν. contristat, contraxit; subintellige, ei cui ablatum. παχύνω gelu constringo, congelo propriè. Sic Metaphoricè pro tristi mœrore afficio. Homer. Iliad. P. Τῷ δὲ αἶσέ φρεσὶν ἄλκιμον ἦτορ παχύνει. Cordis systolen seu contractionem sequitur tristitia. Ceterum in fine versûs legendum videtur φίλον ἦτορ, pro φίλον κῆρ, quod suppositum est à librariis. Locus ex Homericò suprâ citato expressus foret. Scribendum πὶ γὰρ ἐπάχυνωσεν φίλον ἦτορ. *Guietus.*

360. Καὶ τε σμικρὸν ἔόν καὶ πὶ ἐξῆς] Vera hæc sunt, quis neget? sed non opus fuit Musarum afflatu, ut excogitarentur aut scriberentur, quæ vel à vetula cogitari, nec frigidius exprimi potuerunt. *Clericus.*

364. Αἰδοπα λιμόν] Atram, deformem, turpem. & malefuada fames

Et da ei qui dederit, neque da qui non dederit.
Datori quidem est qui dat, non danti verò nemo dare solet,
Donatio bona, rapina verò mala atque lethifera.
Quicumque etenim vir libens dat, et si multum dederit,
Gaudet donando, & delectatur suo in animo.
Qui verò libens rapuerit, impudentiâ fretus,
Quamvis id sit exiguum, tamen cruciat suum animum.
Siquidem enim parvum parvo addideris,
Et frequenter istud feceris, mox magnum & hoc evaserit.
Qui verò partis adjicit, is vitabit atram famem.
Neque verò quod domi repositum est hominem sollicitum habet,
Domi melius esse: quoniam damno obnoxium quod foris est.
Bonum quidem, de presenti capere: noxa verò, animo
Egere absente: id quod te cogitare jubeo,
Quum relinitur dolium, & ferè est epotum, saturare.
Medio parce: sera verò in fundo parcimonia.

fames & turpis Statio. Initio hujus versûs, Οἷς δ' ἐπ' ἰόντα φέρει. &c. δὲ ἐπι-
 φέρει τῷ ὄντι, hoc est, τῇ ψυχῇ. *Grietus.*

366. Οὐρανὸν βέλτερον] Subintellige τὸ βίον. victualia. *Grietus.*

367. Παρίοντι] De præsentibus, hoc est, de domi reconditis in
 penu. *Grietus.*

368. Ἀρχαῖον δὲ πρῶτον] Constat quidem vinum εὖ πρῶτον minùs
 generosum esse, cùm vappescere, aut acescere soleat; sed nescio an
 quod primum, relito dolio, bibitur sit deterius, ac proinde an co-
 piosius bibendum, eadem de causa ac quod ultimum superest. *Cle-
 ricus.*

369. Διὰ δ' οὐκ ἐπὶ πρῶτον φερόμεν] Alii διὰ. versu sequente Μισθὸς
 δ' αὖτε φίλον εἶρημὸν &c. Μισθὸς ὁ πρῶτος ὑπὸ ἀνδρὸς φίλος αἶρ. ε.
 v. 371. ἐπὶ μέγιστον θάλασσαν. Τρῶσις pro ἐπιθῶσις. *Grietus.*

369. Διὰ δ' οὐκ ἐπὶ πρῶτον φερόμεν] Scribo διὰ. Sicut Poëtis διαινόν,
 μὲν πλεονασμῷ ἰωνικῷ, est διαινόν. Sic διὰ μὲν συνηπῆς, idem est quod
 serum: quomobrem omnes quotquot hæc tangunt Scriptores serum
 vertunt. Sic in Catalectis Virgilii:

Et helluato sera patrimonio
In fratre parsimonia.

Namque huc respicit ὁ γερψάμενος. quod non fugit quoque ma-
 gnum Scaligerum. Sera parsimonia, διὰ φερόμεν, sicut διὰ ὀψία. &
 similia. *Heinsius.*

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημύῃ ἄρκι' ἔστω.
 Καί τε κασιγνήτῳ γελᾶσας ὀπὶ μάρτυρα θείῃ.
 Πίστις δ' ἄρ' ὁμᾶς καὶ ἀπιστία ὤλεσαν ἀνδρες.
 Μηδὲ γυνή σε νόον πυγασόλῃ ἐξαπεινάτω,
 Λιμύλα κωτίλλασσε, τελευτᾷ δὲ φῶσσε καλιλεύ.
 Ὅς ᾗ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε Φιλήτησι.
 Μυνογῆνός ᾗ παῖς σῶζοι πατρῷον οἶκον
 Φερβέμῃ ὥς γ' ὅτ' ὀλῶτ' αἰέξεται ἐν μεγάροισι.

370

375

370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ] Hoc velle videtur Hesiodus, amico indigenti, si ejus opera utamur, constituendam esse mercedem ejus operæ convenientem, non ejus amicitia abutendum. Digna sunt notatu quæ de hoc versu habet Plutarchus, initio fermè vitæ Thesei, ubi sic de Pittheo, Thesei avo: Δόξαν μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σφάταιτο, ἔχεν. ὧ δὲ τ' σφῆας ἐκείνης τοιαύτη τις ἰδέα καὶ δυνάμεις, οἷα χρησιμὴν Ἡσίοδ' ἀδελφίμῃ μάλιστα ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἔργοις γνωμολογίας, καὶ μάλιστα γὰρ τούτων ἐκείνων λόγους Πιτθίως εἶναι. Μισθὸς καὶ πᾶς ἔξῃς. Τῆτο μὲν ἐν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος εἰρηκεν: habuit præ omnibus illius avt famam eruditi et sapientis viri. Erat autem sapientia illius ea species et vis, quæ usus Hesiodus famam sibi peperit, præsertim in sententiis quæ sunt in Operibus. Unam harum illam ferunt Pitthei fuisse, Merces &c. Atque hoc etiam Aristoteles Philosophus tradidit. Clericus.

371. Ἐπὶ μάρτυρα θείῃ] Si agatur, nempe, negotium alicujus momenti; alioqui vita non esset vitalis, si omnes insidiatorum loco essent habendi. Vivebat Hesiodus, apud Græculos, de quorum multis dici fortasse potuit, quod de Populo Romano scripserat Lucilius, cujus verba existant, apud Lactantium Inst. Divin. Lib. V. c. 9.

Uni se atque eidem studio omnes dedere et arti,
 Verba dare ut cantare possint, pugnare dolose;
 Blanditiâ certare, bonum simulare virum se,
 Insidias facere, ut si hostes sint omnibus omnes. Clericus.

372. Πίστις δ' ἄρ' ὁμᾶς] Scribo, postulante versu: Πίστις δ' ἄρ' ὁμᾶς. Interpres πίστις legit in singulari, vertit, credulitas. Phædrus imitatus est hunc locum fabula X. lib. 3. Periculosum est credere et non credere. Guilietus.

373. Πυγασόλῃ] Stolzæ muliebres tunc temporis fortasse, in postica parte, erant in nodum collectæ. Jam à multis annis, in magna Europæ parte, sunt omnes mulieres πυγασόλοι. Clericus.

375. Φιλήτησι] Est verbum purum putum Æolicum, quod in magna Græcia dicebant πηλητής. Scaliger.

375. Φιλήτησι] Ἀν φιλήτησιν. Ἀ φιλήτης τὸ φιλεῖν, ἀπατῶ. φιλήτης impostor,

Merces autem viro amico constituta sufficiens esto.

Etiam cum fratre ludens, testem adhibeto.

Crēdulitas pariter ac diffidentia perdunt homines:

Ne verò mulier te animo nates exornans decipiat,

Blandè garriens, tuum inquirens finum.

Qui namque mulieri confidit, confidit is furibus.

Unicus verò filius servavit paternam domum

Pascendo: ita enim opulentia crescet in ædibus.

impostor, ἀπατητὴν. placet τὸ φιλήτης. habet Hesychius & alii. Tzetzes dubitat de vocabuli scriptura & τὸ φιλήτης videtur præferre. ἐπὶ γὰρ. *Gnietus.*

375. Φιλήτης] *Helladius* Bezzantinus in *Chrestomathia*, quæ est apud *Photium*, in *Bibliotheca*: Κατ' εὐφημισμὸν οἱ Ἀττικὸι τὸ κλέπτης φιλητῶ λέγουσι· οἰοντὶ μισητὸν· ἢ καὶ φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότεια: *Attici boni ominis causa, furem φιλητῶ dicunt, quasi exosum* (nempe κατ' ἀντίφρασιν) *vel φιλητὴς fur, quia amat accipere aliena.* Crediderim potius dictum sic propriè furem non quemvis, sed qui amicitiam simulans furatur; quales mulieres, quas describit hic *Hesiodus*. Vide tamen *Vossium* in *Etymolog.* ad vocem *Pilo*. *Clericus.*

376. Πατρῴον οἶκον] Sic distinguendum videtur. Τελεῖα ἐν γὰρ post τὸ οἶκον. φερέμεν ὡς γὰρ π. *Pasce; ita enim opulentia crescat in ædibus.* Notum illud *Catonis* ex *Plutarcho*, pascere, benè pascere, malè pascere. *Gnietus.*

377. Φερέμεν ὡς γὰρ πλεῖτον] Hic versus quàm ineptè cum sequenti cohæreat, fieri non potest, quin animadvertat quivis, nam planè τὸ ἀκόλυστον desideratur. Ego dubitare non possum, *Hesiodum* hoc modo scripsisse, ut versus transponantur:

Μυνητὴς δὲ πύϊς σάζοι πατρῴον οἶκον,
Γηγενὸς δὲ γένους ἔπρεον παῖδ' ἐγκρατελείπων
Φερέμεν ὡς γὰρ πλεῖτος ἀέξει· εὖ μὲν γάρ οἱ.

Ita rei causa sequitur, quæ interpellata erat, absurdè interjecto illo versu: *Ἔστιν δὲ κεν*: nam τὸ δὲ apud *Hesiodum* αἰπολογικὸν esse, qui cum triverunt, ignorare non possunt. Porro ἐγκρατελείπων ἔπρεον παῖδα φερέμεν, rectè dictum est. Pueri φέρεσθαι dicuntur, dum in tenera illa ætate sunt, quæ crescunt nutriunturque, ut & βόσκεισθαι. Tale est illud *Sophoclis* *Ajace*:

Τίως δὲ, καφοῖς πνεύμασιν βόσκω, νύκτωρ
Ψυχρῶ ἀπείλω, μητρὶ τῇδ' ἐχέμεν.

Idem est βόσκεισθαι, φέρεσθαι, ἀπείλω. *Mens hæc erit:*

Unicus verò filius domum paternam servet,

Γηραιὸς ᾧ θάνοισ ἔπερον παῖδ' ἐκαταλείπων.

Ῥῆα δέ κεν πλεόνας πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.

Πλείαν μὲν πλεόνων μελέτη μείζων δὲ Θηθήκη.

380

Σοὶ δὲ εἰ πλεῖτε θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶ σῇσι,

ὧδ' ἔρδειν. ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.

Πληιάδων Ἀτλαγμέων Θηπελομυαίων,

Ἀρχεὸν ἀμητῆ. ὀρόπιο ᾧ, δυσομυαίων.

Αἱ δὲ τὴν νύκτας τε καὶ ἡμέρας πασσεύοντες

385

Senex verò priusquam moriaris alium relinques

Crescentem: ita enim divitiæ in adibus crescunt.

Jupiter enim pluribus faciliè plures adjungit opes.

dubitare non possum. *Heinsius.*

378. Εἴπερ] MS ἀπὸ πᾶν παῖδα, hoc est, tenerum puerum. Nam quid sibi vult εἴπερ παῖδα? Ex senis felicitate est puerum heredem relinquere, nam provectiores patribus molesti esse solent. ex ἀπὸ πᾶν, ex quo εἴπερ. Hic versus Proclo ἀδανόγητος & rejiciendus, Heinsio transponendus. vide notata. vers. sequ. πλεόνων, subintelliges sibi invicem succedentibus. v. sequ. 380. ἐπ' ἔργῳ. subintelliges curæ. *Gruetius.*

383. Εἰπελομυαίων] Nullus Poëta, præter hunc, inseruit in genitivo adjectivi nominis. *Scaliger.*

383. Εἰπελομυαίων] Τῇ ἰώᾳ ἐπτολῇ v. sequ. δυσομυαίων τῇ ἰώᾳ δύνει. *Gruetius.*

383. Πληιάδων] Hoc est, circa 11. Maii, nam hæc intelligenda sunt de ortu Heliaco Pleiadam, qui sæculo *Hesiodi*, ex calculo *Dionys. Petavii* Variar. Differt. Lib. II. c. 9. factus est in gradu Tauri I. Nam hoc circiter est tempus initii messis, in Græcia. Præterea *Hesiodus* Agricolis scribens de ortu loquutus est, qui conspicuus est, non de eo qui vulgò animadverti nequit, nec, nisi rationibus Astronomicis, innotescit. Multa habet, hanc in rem, *Claud. Salmasius* Cap. XXXVII. Exercitat. *Plinianarum*, sed ea valdè intricata & perplexa, quæ castigavit *Petavius* memorati Operis Libro VII. Utrumque adire poterunt ii, quorum intererit nosse errata *Salmasii*, quæ ad *Hesiodum* nostrum non pertinent. *Clericus.*

385. Ἀρόπιο δὲ δυσομυαίων] „Matutinum ortum φαιόμενος, seu „ἡλιακόν, significari, ac δύσιν ἰώων seu occasum cosmicum ne pueri „quidem nesciunt. *Hesiodi* sæculo ortus ille contingebat in Tauro. „Stellæ sunt *Vergiliæ* plures, una est ex iis lucidior ceteris, magnitudinis tertiæ. Ea tempore *Hesiodi* occidebat heliacè in Gradu Arietis, 4, 8'. oriebatur in Tauri gradu 11, 4'. At prima stella, verus occidentem, occasum Heliacum faciebat in gradu Arietis 0, 51'. „Inter-

Senex autem moriaris, alium filium relinquens.

Facile verò & pluribus præbuerit Jupiter ingentes opes.

Major autem plurium cura, major quoque accessio.

Tua si opes mens appetit in animo suo,

Sic facito. operamque operæ subinde addito.

Pleiadibus Atlante natis exorientibus,

Incipe metere; arare verò, occidentibus.

Hæ quidem noctesque & dies quadraginta

„ Intervallum inter occasum primæ Pleiadum & ortum lucidæ gradus
 „ 40. Meritò itaque diebus abscondi quadraginta Vergilias canit *Hesiodus*. Sol in Arietem vero motu subibat, *Hesiodi* tempore, Martii
 „ 31. Quippe anno Per. Julianæ 3714. verus locus solis in Arietis
 „ initio fuit Athenis Martii 31. horâ post mediam noctem 1, 24'.
 „ Itaque Taurum ingrediebatur Aprilis 30. Maii proinde 11. die, lu-
 „ cida Pleiadum oriebatur, ultima verò Pleiadum ad orientem Maii
 „ 16, quo tempore Messis incipiebat in Græcia. Occasus earumdem
 „ matutinus in Libra 19. gradu fiebat, sed verus nec adspectabilis.
 „ Ideò circa initium Scorpii *ἡμερησίως φανεροί* accidit ineunte No-
 „ vembri. Nam æquinoctium autumnale, per idem tempus, incidit
 „ in Octobris initium. Tum igitur arationis ac sationis tempus ap-
 „ petit; quod *Virgilius* hisce versibus expressit;

„ *Ante tibi Eoa Atlantides abscondantur*

„ *Gnosîaque ardentis decedat bella Corona,*

„ *Debita quam sulcis committas semina.*

Hæc aliâque, in eam rem, habet *Petavius* Var. Dissert. Lib. II. c. 9. Igitur in verbis *Hesiodi* mentio fit unius ortûs Heliaci Pleiadum, & duplicis earum occasûs. Ortûs (tempus referendum ad 11. Maii. Prior occasus, qui arationis tempus indicabat, fuit Cosmicus occasus, cum oriente Sole unâ cum Scorpione, in quo est, Pleiades in Tauro fixæ horizontem ex adverso subeunt. Quod circa initium Novembris factum, tempore *Hesiodi*. Posterior verò occasus obscuriùs indicatur v. 368. éstque Heliacus occasus qui fiebat 3. Aprilis, & post quem in radiis solaribus per quadraginta dies latebant Pleiades. Ita tamen loquutus est *Hesiodus*, quasi confunderet utrumque illum occasum; nemo enim non dixerit, lectis ejus versibus, occasum cujus meminit v. 384. cum esse post quem Pleiades latent per quadraginta dies ante messem. Sed sunt ejus verba benigniùs explicanda, cum non ignoraret quantum tempus sit inter arationem & messem. *Clericus*.

385. *Ταυρογένεσις*] Vide not. ad v. antecedentem. *Clericus*.

386. *Κε-*

Κεκρύφαται· αὖτις ᾗ περιπλομένη ἐνιαυτῷ
 φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρσατομόμοιο σιδήρε.
 Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἳ τε θαλάσσης
 ἔργῳ θιναιετάσῃ, οἳ τ' ἀγρεὰ βροσθήεντα
 Πόντε κυμαίνοντι· ἀπόπρωσι πίονα χῶρον
 Ναίωσιν. γυμνὸν ἀείρειν, γυμνὸν ᾗ βοωτεῖν,
 Γυμνὸν δ' αἰμάειν, εἴ χ' αἶερα πάντ' ἐθέλησθαι
 ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερι· ὥς τοι ἔκαστα
 ὦρ' αἰέξεται, μή πως τὰ μεταξὺ χαπίζων
 Πτώσεως ἀλλοτρίης οἴκῃς, ἢ μηδὲν ἀνύσσης.
 Ὡς ἢ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι ὅκ' ὀπιθώσω,
 Οὐδ' ὀπιμετρήσω. ἐργάζεσθαι, νήπιε Πέρση,
 ἔργα, τὰτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήσαντο·
 Μὴ ποτε σὺ παίδεας γυναικί τε θυμὸν ὠχθύνῃ.

396

395

386. Κεκρύφαται] Astrologi δύνειν ἡλιακῶν occasum solarem dicunt quando stella involuta est radiis solaribus, quod vulgò vocant combustam stellam. Illa autem δύσει deberet dici κρύψις. Est enim occultatio potius, quàm occasus. Quando verò stella explicatur ex radiis solis, quod propriè dicitur ἐξαυρασμός, hoc vocant ἀνατολῶν ἡλιακῶν. Intervallum autem ab occultatione ad ἐξαυρασμόν Astrologi dicunt esse quindecim graduum, quod est circiter totidem dierum. Sed Hesiodus dicit non quindecim sed viginti dierum esse πλὴν κρύψιν, & totidem dicemus τὸν ἐξαυρασμόν. Scaliger.

386. Περιπλομένη ἐνιαυτῷ] Περιπλομένη à πῖλῳ, verito, verso, unde πόλῳ, πόλῳ, πολίῳ, & πίλομαι, περιπίλομαι, περιπλόμῳ, περιπλομένη. Guierius.

386. Περιπλομένη ἐνιαυτῷ] Itaque intra quadraginta illos dies, quibus latere dicuntur Vergiliæ, collocandum Hesiodi anni principium; quod fortasse referendum ad initium Tauri; quò spectare videntur verba Virgilii Georg. I, 217.

*Candidus auratis aperit cùm cornibus annum
 Taurus.*

Hoc unum ex verbis Hesiodi colligi potest. Vide tamen quæ habet Jof. Scaliger Emend. Temp. Lib. I. de periodo Thebana. Clericus.

387. φαίνονται] Annus Thebanus tempore Hesiodi erat idem cum Delphico, & idem principium habebat à mense qui incidebat in geminos, qui Athenis dicitur θερμῶν, vere adulto. Scaliger.

387. Χαρσατομόμοιο σιδήρε] Ut acies ferri, hoc est, falcis inciditur, acuitur. Guierius.

389. Αἴ-

*Latent: rursum verò vertente anno
 Apparent, primum ut acuitur ferrum.
 Hac utique arvorum est lex, (cùm iis) qui mare
 Prope habitant, (tum iis) qui valles flexuosas,
 Mari fluctuante procul, pinguem regionem
 Colunt. Nudus serito, nudusque arato,
 Nudus quoque metito, si quidem matura omnia voles
 Opera ferre Cerevis: ut tibi singula
 Matura crescant, ne quando interim egens
 Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
 Sicut & nunc ad me venisti: ego verò tibi non amplius donabo,
 Neque amplius mutuum dabo. Labora, stolide Persa,
 Labores quos hominibus Dii imposuerunt:
 Ne quando cum liberis uxoréque animo dolens*

389. Α'κτα] Α'κτα βροχίται πόντα χῶρον, appositio. *Guietus.*

391. Γυμνὸν αὐτρεῖν] Antequàm sit nimis acere frigus; sub finem Octobris, quo tempore in Græcia clemens est cœlum. *Clericus.*

391. Βοωπιῖν] Βοηλαπιῖν, hoc est, ὀρεῖλαι, ὀρεῖν, arare. *Guietus.*

392. Ἐργα κερμίζουσαι] Συκερμίζουσαι. hoc est, curare opera Cerevis. *Idem.*

392. Εἴχ' ὦρον πάντα ἰθὺλα] ὦρον non est semper τὸ κατ' ὦρον, sed & τὸ ἐν πλείς in fructibus: dicebantur autem ἐν πλείς fructus & πλεσφόροι, cùm non minùs fecundi essent, quàm destinarat cultor. Ita ὦρον ἐν αὐτὸν dixit Theocritus τ' ὅλον, & ne uno quidem die pleno minorem. Et πλεσφορία pro frugibus illis celebrabatur, quas Hesiodus καρπὺς ὦρος vocat, sicut οἶκος πλεσφόρος ille dicebatur, in quo erant, maritus, uxor, liberi. Et tantùm πλεσφόρον, ὅλον τ' ἐν αὐτὸν, dicunt Poëtæ: unde illud, πλεσφόρον εἰς ἐν αὐτὸν, quod Theocritus ἵπτος ὦρον dixit. Hesiodus eleganter εἴχ' ὦρον πάντα ἰθὺλα Ἐργα κερμίζουσαι Δημήτρεος. id est, εἰ πλεσφόροι καὶ ἐν πλείς τὰς καρπὺς κερμίζουσαι ἰθὺλας. *Heimius.*

396. Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμὸν ἦλθες] Hinc liquet non magnas divitias retulisse Persen, ex hereditate malè divisa, de qua Hesiodus tamen dolenter admodum queritur vs. 35. & sequ. *Clericus.*

396. Ἐπιδύσω] Ἐφ' οἷς ἰδὼκα δύσω, ut vers. sequ. ἐπιμνησέω ἐφ' οἷς ἐμνησέω, μνησέω. *Guietus.*

398. Διηκμήσαντο] Ἐγνώσαν, περμυρίζου ἰδὼκαν, Moschopolus; hoc est, signis indicarunt, docuerunt, significarunt, ἀπὸ περμυρίων ἰδὼκαν, ἐγνώσαν. *Guietus.*

Ζητῶνς βίοτον κτ' γείποναι, οἱ δ' αἰμελῶσιν. 400
 Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρεῖς τάχα τάξεσσι κατὰ λυγρῆς,
 Χρῆμα μὲν καὶ πέξεις, σὺ δ' ἐτάσια πόλιν ἀγορεύσεις.
 Ἀχρεΐῃ δ' ἔσαι ἐπέων νομός. αἰδέσθαι σ' ἀναισχ
 Φραζέσθαι χρεῶν τε λύσιν, λιμὲν τ' ἀλεαρλίην.
 Οἶνον μὲν πρῶτα, γυναικῶν τε, βῆν τ' ἄροτῆρα, 405
 Κτητῶν καὶ χαματιῶν, ἥ τις καὶ βοῶν ἐπιτα.
 Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἀρμυρὰ πειθήσασθαι.
 Μὴ σὺ μὲν αἰτῆς ἄλλον, ὃ δ' ἄρνῃται, σὺ δ' ἵκηται.
 Ἡ δ' ὥρη παρεμύθεσσι, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
 Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι εἰς τ' αὔριον, εἰς τ' ἐννεφιν. 410
 Οὐ γὰρ ἐτασοεργὸς ἀνὴρ πύμπλησι καλίστῳ,
 Οὐδ' ἀναβαλλόμενος μελέτην δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
 Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίῃσι.

403. Ἀχρεΐῃ δ' ἔσαι ἐπέων νομός] Hoc est, νόμοις, tributio, par-
 titio, distributio in utramque partem, utrimque. Homer. Πολὺς δ'
 ἐπέων νομός ἔνθα καὶ ἔνθα. distributio. Moschopolus πλῆθος vertit. *Guicetus*.

405. Γυναικῶν] Non intelligit uxorem, sed ancillam. Aristoteles
 in *Oeconomicis* falsus est memoriā, cum hoc versu absolutam sen-
 tentiam contineri & γυναικῶν putat esse χαματιῶν. *Scaliger*.

406. Κτητῶν] Emtam non famulam. ordo, γυναικῶν κτητῶν καὶ χα-
 ματιῶν. Ibid. ἥ τις καὶ βοῶν ἐπιτα. boves subintellige feminas, hoc est,
 vaccas sequatur, curet. *Guicetus*.

406. Κτητῶν καὶ χαματιῶν] Notarunt jam olim viri docti Philoso-
 phum in *Oeconomicis* etiam τῶν κτητῶν pro conjuge sumere. In jure
 certè Attico, etiam conjux inter τὰ κτήνη numerabatur, & maritus
 ὁ κύριος appellabatur. Unde cum lis intentaretur uxori, præco cla-
 mabat Ἡ ΔΕΙΝΑ ΚΑΙ Ὁ ΚΥΡΙΟΣ, id est, *Ejusmodi mulier*
accusatur cum domino suo. Qua occasione Comicus Smicythen per-
 stringens, parumque virilem ostendens, κύριον illi dat. χρυσὸν δαΐας
 Σμαικύθῳ καὶ κύριον. Ἰππεῦσιν. Hominiibus enim mollibus per contu-
 meliam eleganti scommate κύριον assignabant, quasi eos inter τὰ κτή-
 νη & κτήνη cum uxoribus numerarent: quales erant impuri illi se-
 nes Lampridii sub καὶ ἑρῶτα Heliogabalo, qui, *maritos se habere ja-*
ctabant, scelestæ principis sui libidinis affectæ. *Heinsius*.

407. Χρήματα] Ὅργανα γαροχαιῶν. *Guicetus*.

410. Ἐννεφιν] Harpocraton: Ἐννὸν δὲ καὶ εἰς ἔννῳ τὸ εἰς τρίτῳ λέγουσιν
 καὶ ἀπλῶς τὸ ἔννῳ δασινοῦμεν τὸ πρῶτον καὶ παρεληλυθὲς δηλοῖ. Mirum est
 εἶναι præteritum tempus dici, ἔννῳ verò futurum. *Hesychius* ἔννῳ καὶ ἔννῳ
 τὸ μὲν τῶν αὔριον. Alii, ut Proclus, referunt ad ἔννῳ καὶ ἔννῳ, quæ erat
 trigesima.

*Quaras victum per vicinos, hi verò negligent.
 Bis enim & ter forsitan consequeris: si verò amplius molestus fueris,
 Rem quidem non facies, tu verò inania multa dices.
 Inutilis autem erit verborum copia. Sed te jubeo
 Cogitare debitæque solutionem, famisque evitacionem.
 Domum quidem primum, feminamque bovemque aratorem,
 Famulam non nuptam, quæ & boves sequatur.
 Instrumenta verò domi omnia apta para:
 Ne tu quidem petas ab alio, illæque recuset, tu verò careas,
 Tempus autem prætereat, minuaturque tibi opus.
 Ne verò differas inque crastinum, inque perendinum.
 Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
 Neque procrastinator. Studium verò tibi opus auget.
 Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur.*

trigesima mensis dies. Sed hoc quoque parum verisimile, nam in simpliciter non dicebatur. Præterea accentus variatio rem dubiam facit. Crediderim potius in contractè dici pro ima, unde additâ syllabâ poëticâ φω, fit inφω, ita ut subaudiamus inφωγε, aut si libet in annos, significeturque dilatio in longum tempus. Sic Horatius de Poëmate, cujus editionem diu differendam suadet, Art. Poët. v. 388.

nonumque prematur in annum,
 Membranis intus positus. Clericus.

413. Α' αὐτολυσγὸς αἰὶν] Egregiè eum describit Persius Sat. V.

*Cras hoc fiet. Idem cras fiet, quid? quasi magnum,
 Nempe, diem donas; sed cum lux altera venit,
 Jam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
 Egerit hos annos, & semper paululum erit ultra.*

Si usquam alibi, in agricultura maximè nocet dilatio. Audi Columellam Lib. XI. c. 1. Prælabentis verò temporis fuga quàm sit irreparabilis, quis dubitet? Ejus igitur memorem præcipuè semper caveat, ne improvidus ab opere vincatur. Res est agrestis insidiosissima cunctanti, quod ipsum expressiùs vetustissimus auctor Hesiodus hoc versu significavit, αὐτὸν δ' αὐτολυσγὸς — Quare vulgare illud de arborum positione rusticis observatum, serere ne dubites, id villicus ad agri totum cultum referri judicet, credatque prætermittas non duodecim horas, sed annum periisse, nisi suâ quaque die quod instat effecerit; nam cum propriis panis momentis fieri quidquam debeat, si unum opus, tardius quàm oporteat, peractum sit, cetera quoque quæ sequuntur cultura, post justa tempora, serius adhibentur, omnisque turbatus operis ordo spem totius anni frustratur. Clericus.

Ἡμῶ δὴ λήγῃ μὲν ὁξέει ἡελίοιο

Καύματ' ἰδαλίμῃ, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντ' 415

Ζωὸς ἐρχομένῃ, μὲν δὲ τρέπεται βρότε' ἁλῶς

Πολλὸν ἐλαφρότερον. (δὴ γὰρ τότε σείει αἴθερ

Βαίον ὑπὲρ κεφαλῆς κηλιδεφῶν ἀνθρώπων

Ἔρχεται ἡμάτιον, πλεῖον δὲ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)

Ἡμῶ ἀδνηκτοτάτῃ πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ 420

Υἷλῃ, φύλλα δ' ἐρραζε χεῖρ, πόρροιο τε λήγῃ

Τῆμ' αἶρ' ὑλοτομεῖν μερμημὲν ὥριον ἔργον.

Ὀλμον μὲν τεπέδῳ τάνυειν, ὑπερον δὲ τείπηχυν,

Ἀξονά δ' ἐπ' ἀπόδῳ μάλα γάρ νύ τοι ἄρμυμον ἔτω.

Εἰ δέ κεν ὀκτ' ἀπόδῳ ἀπὸ καὶ σφύραν κε τήμοιο, 425

Τεταπίθαμον δ' αἶψιν τάνυειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ,

Πολλ' ὅπῃ καμπύλα κᾶλα φέρειν δὲ γύλῳ, ὅτ' αὖν ἄρῃς,

Ἔς οἶκον, κατ' ὅρ' ἀδζήμῳ, ἢ κατ' ἄρῃς,

Περίνιον. ὅς γὰρ βασὶν ἄρῃν ὀχυρώτατός ἐστιν.

Εὐτ' αὖν Ἀθιναίης δμῶος ἐν ἐλύματι πύξας 430

414. Ὀξέει ἡελίοιο] Interpretes reddunt *παχυν*, *ὀξυκίνητον*, placet *acris*, *acuti*, ut *Interpres Latinus*. *Gnietus*.

415. Καύματ' ἰδαλίμῃ] *A calore sudorifero æstivo*, ab ἰδῶ. *Idem*.

416. Σείει αἴθερ] *Solis astrum*. Σείει pro *Sole*. *Idem*.

418. Κηλιδεφῶν ἀνθρώπων] *Nempe*, eorum qui sunt *cis æquatore*, quibus post æstivum solstitium arcus diurnus solis minor est. Non ignoravit *Hesiodus* solem tunc diutius lucere *Æthiopibus* illis, qui sunt *trans æquatore*. Vide *infra* γ. 527. *Clericus*.

419. Ἔρχεται ἡμάτιον] *Volvitur*, *vadit interdiu*. πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, *scribendum videtur ἀπαίρει*. *Hesych.* ἀπαίρει, ὀδύει, ἀποδημαῖ, ἀναχωρεῖ. *idem* ἀπαίρεται ἀποδημαῖνται. *Magis autem noctu ambulat*, hoc est, diutius ambulat *Sol per noctem*, longius durat *nox quam dies*. *Gnietus*.

420. Ἡμῶς ἀδνηκτοτάτῃ] *Scribe τῆμῶς*, tunc. *Idem*.

420. Ἀδνηκτοτάτῃ] *Illa*, nempe, anni tempestate *cæsa* minus est *obnoxia* *vermibus*; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt ova, ex quibus postea exclusi vermes lignum rodunt. De hisce vermibus vide quæ collegit *Sam. Bochartus Hierozoïci* P. II. Lib. IV. c. 27. *Clericus*.

421. Πόρροιο τε λήγῃ] *Hoc est*, ἡ βλαστῶν, ἡ βλαστήσας παύεται, ἡ κλωροφυεῖν, cessat ramos emittere, germinare, pullulare. *Gnietus*. *Succus*,

1. Κλαδευτήριον, *Falx*.
2. Δικτυήριον, *Ventilabrum*.
3. Ἀρπη, *Falx serrata*.
4. Αὐτόγυον ἄροτρον, *Aratrum nativum*.
5. Ἑλέτλη, *stipa*.
6. Ἑλύμος, *Medium aratri*.
7. Πηχτὸν ἄροτρον, *Aratrum compactum*.

11. Tab.

430. Αθλοναὶς θρωαῖος] Ο' πικτω. *Guictus*. Sic dicitur faber lignarius, quia fabrili etiam arti præesse credebatur Minerva, quo fit ut *Epeus* equum illum ligneum, cujus ope capta est Troja, dicatur, divina

Ἡμῶ δὴ λήγῃ μὲν ὀξέῃ ἡλίῳ

Καύμαίῃ ἰδαλίμῃ, μετοπωρινὸν ὁμβρήσῃ

415

Ζῆλὸς ἐρχομένῃ, μὲν ἣ τρέπεται βρότεῃ χεῶς

Πολλὸν ἐλαφρότερῃ. (δὴ γὰρ τότε σείει αἴθερ

Βαῖον ὑπὲρ κεφαλῆς κηλιδρεφῶν ἀνθρώπων

Ἔρχεται ἡμάτιῃ, πλείον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)

Ἡμῶ ἀδηκτοτάτῃ πέλεται τμηθεῖσσι σιδήρεω

420

Υἷϊ, φύλλα δ' ἔσθζε χεῖρ, πόρροιο τε λήγῃ

Τῇμῃ ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένῃ ὥρον ἔργον.

Ὀλμον μὲν τερόδῳ τάμνειν, ὑπερον ἣ τείπηχῳ,

Ἀξονάδ' ἐπ' ἀπόδῳ μάλα γάρ νύ τοι ἄρμονον ἔτω.

Εἰ δέ κεν ὀκτάποδῳ δαπὼν ἢ σφύραν κε τάμοιο,

425

Τελασίθαμον δ' αἴψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ,

Πολλ' ὅπῃ καμπύλα κᾶλα φέρειν ἣ γύλῳ, ὅτ' αἶν ἄρης,

Ἔς οἶκον, κατ' ὅρῃ διζήμενῃ, ἢ κατ' ἄρσεν,

Πρίννιον. ὅς γὰρ βροσὶν ἄρ' ὀχυρώτατος ἐστίν.

Εὐτ' αἶν Ἀθιωμαίης δμῶς ἐν ἐλύμαϊ πῆξας

430

414. Ὀξέῃ ἡλίῳ] Interpretes reddunt *taxiō*, *ὀξυκύνῃον*, placet acris, acuti, ut Interpretes Latini. *Gruetius*.

415. Καύμαίῃ ἰδαλίμῃ] A calore sudorifero æstivo, ab ἰδῶ. *Idem*.

416. Σείει αἴθερ] Solis astrum. Σείει pro Sole. *Idem*.

418. Κηλιδρεφῶν ἀνθρώπων] Nempe, eorum qui sunt cis æquatorem, quibus post æstivum solstitium arcus diurnus solis minor est. Non ignoravit *Hesiodus* solem tunc diutius lucere *Æthiopicis* illis, qui sunt trans æquatorem. Vide infra γ. 527. *Clericus*.

419. Ἔρχεται ἡμάτιῃ] Volvitur, vadit interdiu. πλείον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, scribendum videtur ἀπαύρει. *Hesych.* ἀπαύρει, ὁδύει, δαπνιεύει, ἀναχωρεῖ. idem ἀπαύρειται δαπνιεύεται. Magis autem noctu ambulat, hoc est, diutius ambulat Sol per noctem, longius durat nox quam dies. *Gruetius*.

420. Ἡμῶ ἀδηκτοτάτῃ] Scribe τῇμῶ, tunc. *Idem*.

420. Ἀδηκτοτάτῃ] Illa, nempe, anni tempestate cæsa minus est obnoxia vermibus; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt ova, ex quibus postea exclusi vermes lignum rodunt. De hisce vermibus vide quæ collegit *Sam. Bochartus Hierozoici* P. II. Lib. IV. c. 27. *Clericus*.

421. Πόρροιο τε λήγῃ] Hoc est, ἡ βλαστῶν, ἡ βλαστήσας παύεται, ἡ κλωνοφύειν, cessat ramos emittere, germinare, pullulare. *Gruetius*.
Succus,

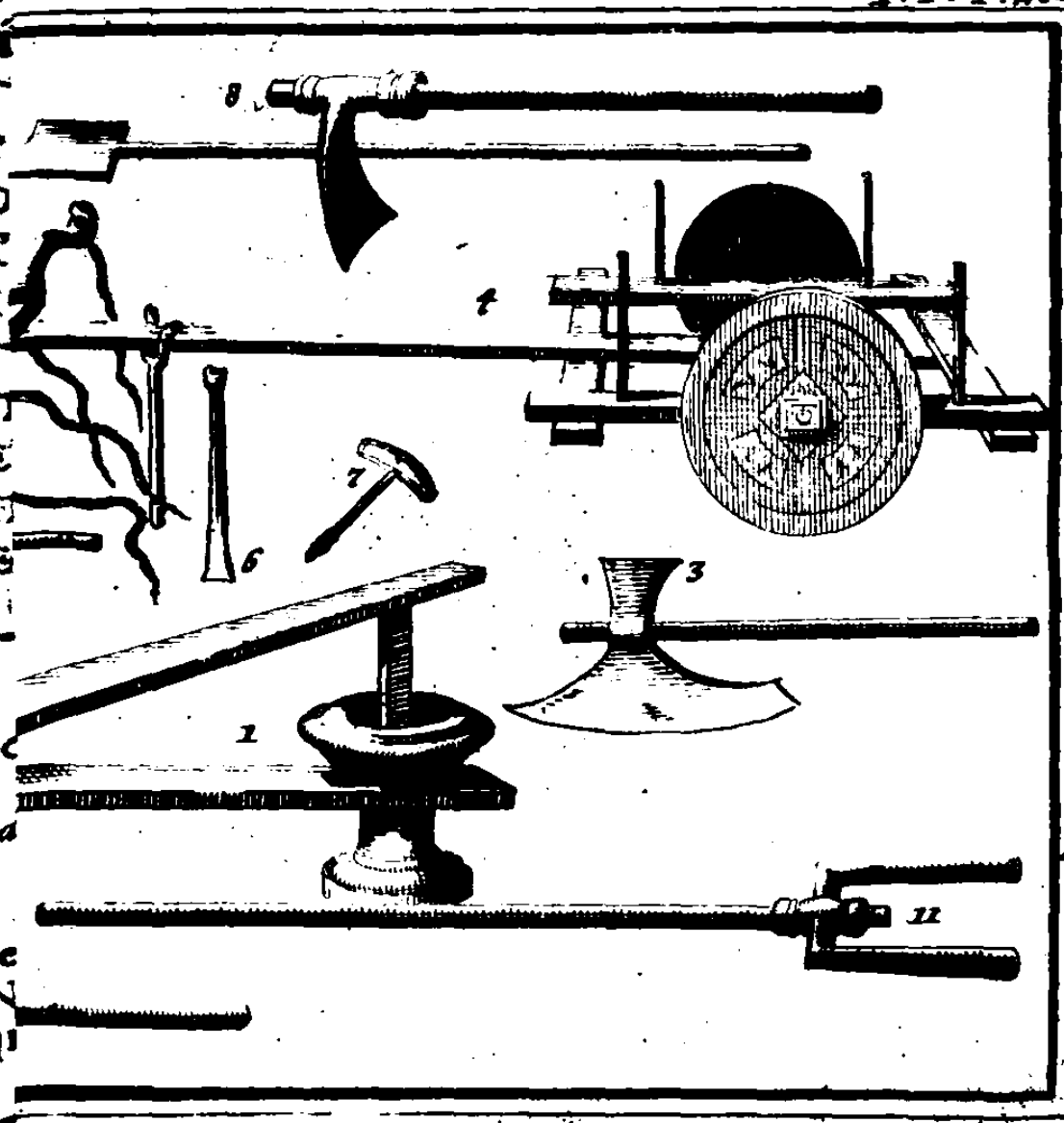
1. Κλαδευτήριον, Falx.
2. Διχαυτήριον, Ventilabrum.
3. Αρπη, Falx serrata.
4. Αὐτόγυον ἄροτρον, Aratrum nativum.
5. Εἴτελλη, Stira.
6. Εἴλυμος, Medium aratri.
7. Πηκτὸν ἄροτρον, Aratrum compactum.

11. Tab.

430. Αθλωνδὲς θμωτὸν] Ο' πικτωρ. *Quietus*. Sic dicitur faber lignarius, quia fabili etiam arti praeesse credebatur Minerva, quo fit ut Ipeus equum illum ligneum, cujus ope capta est Troja, dicatur, divina

Η
Κ
Ζ
Π
Β
Ε
Η
Υ
Τ
Ο
Α
Ε
Τ
Π
Ε
Π
Ε
-
ac
Ia
re
N
qi
ia
α
he
di

...
icus.
[... π λήλ] Hoc est, ὁ βλαστῶν, ὁ βλαστήσας πιάσται, ὁ
... effat ramos emittere, germinare, pullulare. Gnetus.
Succus,

Quum itaque jam desinit vis fervidi Solis
 Calorem sudoriferum, per autumnum pluyente
 Jove præpotente. movetur humanum corpus
 Multò levius. (nam tunc Sol
 Paullisper supra caput mortalium hominum
 Venit interdiu, magis autem noctu laborat.)
 Quando minimè cariei est obnoxia caesa ferro
 Materia, folia autem humi fundit, finemque facit germinandi:
 Tunc sanè ligna secare tempestivum esse opus memento.
 Mortarium quidem tripedale seca, pistillum verò tricubitale,
 Axemque septempedalem: valdè enim certè conveniens sic.
 Si verò octopedalem & malleum inde secueris, (stro,
 Triumpalorum curvaturam rotæ secato decem palmorum plau-
 Mula præterea curva ligna: ferto autem burim, cum inveneris,
 Domum, sive in monte quærens, sive in agro,
 Ilignam. hæc enim bobus ad arandum firmissima est:
 Si Palladis famulus dentali infigans

Succus, nempe, quo aluntur arbores, tunc minore copia est, & crassior sit cœli frigore; quibus de causis, lignum est durius & compactius. Vide hac de re *Vitruvium* Lib. II. Cap. 9. de materia cœdenda, & ad eum *Guil. Philandri* adnotationes. *Clericus*.

423. Οἶλμος] Pilam. *Guietus*.

426. Τριπῶδον] Trium dodrantalium. Palmus quarta pars pedis, αὐτῶν verò dodrans. *Scaliger*.

426. Τριπῶδον] In longitudinem. Versu præcedente pro σφύρον καὶ τριῶν. lex. σφύρον καὶ τριῶν. *Guietus*.

Ibid. Ἀψὺν πῆμον] Aratro, plostellæ, à la charruë de deux pieds & deux de large. An scribendum & distinguendum; τριπῶδον δ' ἄψυν πῆμον διχῶδον ἀμῶν πῶν ἐπιχωμύλα καὶ λα. Οὐδὲ πῆμον δ' ποτὲ καὶ ἐπιχωμύλα ἄψυν τε, δ. α. appositivè. Placet τὸ ἐπιχωμύλα, seu potius ἐπιχωμύλα, accentu in antepenultima, una vox composita. *Idem*.

427. Φέρει δὲ γῆν] Hoc est, ubicumque inveneris dentale, aufer illud totum, raro enim occurrit. *Idem*.

430. Ἀθλωαῖος δμῶν] Δμῶν metaplasmus, declinatio pro declinatione. *Scaliger*.

430. Ἀθλωαῖος δμῶν] Ο' πῆκτων. *Guietus*. Sic dicitur faber lignarius, quia tabrili etiam arti præesse credebatur Minerva, quo fit ut *ἔρκυν* equum illum ligneum, cujus ope capta est Troja, dicatur,

Γόμοφοισιν πελάσας προσηρήρεται ἰσοβοῇ.
 Δοιὰ δ' ἡμέτερος ἀροτρῶ, πνήσάμεντο καὶ οἶκον,
 Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λάϊον ἔσται.
 Εἴ κα' ἔπερον γ' ἄξαις, ἔτερόν γ' ὅππῃ βυσὶ βάλοις.
 Δάφνης δ' ἢ πηλέης ἀκιστάτατοι ἰσοβοῆες. 435
 Δρυὸς ἔλυμα, πρίν γε γύλω. βόε δ' ἐναετήρῳ
 Ἄρσενε κεκτῆδες (τὸ γὰρ ὅθεν τοῦτο καὶ ἀλαπαδνόν)
 Ἡβης μέτρον ἔχοντε. τὰ ἐργάζεσθαι ὄφισιν.
 Οὐκ ἂν τὰ γ' ἐρίσαντες ἐν ἀδλακι καμμελὺ ἀροτρῶν
 Ἀξίαν, τὸ δ' ἔργον ἐτάσιον αὖθι λίποιεν. 440
 Τοῖς δ' ἅμα πεσασσέμενοι τῆς αἰζῆος ἔποιτα,
 Ἄρπον δειπνήσας πετρεῖτροφον, ὀκτάβλωμον·
 Ὅς κ' ἐργα μελετῶν ἰθείαν ἀδλακ' ἐλαύνει,
 Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ὅππῃ ἐργῶ
 Θυμὸν ἔχων. τῷ δ' ἔτι νεώτερόν τε καὶ ἀμείνων 445
 Σπέρματι δάσασθαι, καὶ ὅππῃ σείλω ἀλέαδαι.

divinâ Palladis arte, ædificasse, Lib. II. Æneidos γ. 15. Isidorus Orig. Lib. XIX. c. 20. Olea quoque hæc dictis inventricem & fabrica multarumque artium repertricem. Ideoque illi vulgò opifices supplicans. Clericus.

431. Προσηρήρεται ἰσοβοῇ] Pro προσηρήρεται. προσηρήρησ' scribendum videtur. *Gruetius.*

436. Βόε δ' ἐναετήρῳ] *Aristoteles Hist. Anim. Lib. VI. c. 21. de bove : ἀκμῶν δὲ μέγιστε πενταετής ἐστίν· διὸ καὶ Ὀμηροῦ φασι πενταετήρῳ πρὸς ἐρεῶς. ποιῶσιν τε ἀροτρίαν πενταετήρῳ — καὶ ὁ βοὸς ἐν τῷ ἔργῳ δύνασθαι τὸ πύον : viget quinquennis maximè ; quæcirca Homerum τοῦτο δὲ dixisse aiunt marem bovem quinquennem — & bovis novennis, hæc enim idem valere. Apud Homerum, scilicet, Iliados II. Agamemnon μάσσετ βοῦν πενταετήρῳ, ut & filii Atolyci Odys. T. At Odys. K. Æolus excoriat utrem bovis ἐν τῷ ἔργῳ, quo ventos includit. Hæc quorsum idem dixerit Philosophus divinare nequeō, nisi velit novennem bovem tam florere, quàm quinquennem, quia usque ad novem annum est in pleno ætatis vigore. Unde Hesiodus, in Operibus, βόε δ' ἐναετήρῳ &c. Hæc habet Sam. Bochartus Hieroz. P. II. Lib. II. c. 28. Fortasse voluit indicare Aristoteles bubulam carnem optimam esse circa quintum annum, robur verò corporis & pellis firmitatem, circa novum. Clericus.*

442. Τετρεῖτροφον, ὀκτάβλωμον] Hic τετρεῖς & τετρεῖς quatuor dicuntur, quemadmodum apud Latinos *quadra*, quæ paribus interstitiis in pane

Clavis conjungens temoni adaptaverit.
Bina verò facito aratra, laborans domi,
Non compositum & compactile: quoniam multò optimum sic.
Si quidem alterum fregeris, alterum bobus injicias.
E lauro autem vel ulmo firmissimæ stivæ sunt.
E quercu dentale, ex ilice burim. boves verò duos novennes
Masculos comparato (horum enim robur non imbecillum est)
Cùm juventutis mensuram habent. hi ad laborandum optimi.
Non utique hi dimicantes in sulco aratrum
Fregerint, opus verò imperfectum reliquerint.
Hos autem simul quadragenarius juvenis sequatur,
Panem cœnatus quadrifidum, octo frustorum,
Qui quidem opus curans rectum sulcum ducat,
Non ampliùs circumspectans æquales, sed in opere
Animum habens. Hoc verò neque junior alius melior
Ad spargendum semina, & iteratam sationem evitandam.

ne erant distinctæ. Auctor Moreti:

_____ jamque subactum

Formas opus, palmisque suum dilatat in orbem,

Et notat impressis, æquo discrimine, quadris.

Hesychius: τεύρε, κλάσμα ἀγρυ. Quam vocem crediderim Veteri-
 bus Glossis restituendam, in quibus, *Quadra, τέρε;* imò τεύρε.
Βλαμὸς verò, hoc in loco, minus frustum significat. *Hesychius: βλα-*
μὸς, ἐκτέψωμος, ubi legendum viderunt docti *ἐκτὸς ψωμὸς, buccæa*
τομῆς. Quod tamen non est ita intelligendum apud *Hesiodum*, cùm,
 ut rectè *Isaac. Casaubonus* ad *Athenzum* Lib. III. c. 29. absurdum sit
 existimare rustici hominis famem octo buccellis posse expleri. *Athe-*
nanus quidem: *βλαμῆδες π' ἀγρυ: ἐνομήζαζ λέγῃ* (Philemon) *τὸς ἔχ-*
της ἐοτμῆς, ἔς ῥ' αὐμῶνι κερδῶντι λόγῳ: *Blomilios* vocari dicit *panes*
incisuris divisos, quos Romani quadratos vocant, id est, in quadras in-
cisos. Clericus.

442. Ο' ἐκτέψωμος] Hoc est, ἐκτέψωμον. *Gruetus.*

444. Παπζώντι μὲν ἀνέλικας] Non attendens sulcos, sed circum-
 spectans an amicum aliquem sit conspecturus. Ex negligentia ejus-
 modi desumpta est sententia Christi Luc. IX, 62. Οὐδεὶς ἐπὶ τὰν τῶ
 χίρῳ ἐπ' ἀγρυ, καὶ βλέπει εἰς τὸ ὄπισθεν, εὐθὺς ἐστὶν εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ
 Θεοῦ. *Hesychius: παπζώντι, ἀνελίπειν: πάντα παπζώνοντι, ἀνέλιπει.* Sic
 quoque interpretatur *Eustathius: τὸ αὐτὸ καὶ αὐτὸ ἀνελίπειν τὸν θεόν,*
τὸν ἀνελίπειν. Clericus.

Κρότερ' ὃν ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπιοίηται.
 Φράζεσθ' δ' ὅτ' ἂν φωνῶν γεγὼν ἐπακύνῃς
 Τ' ὅθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγύης·
 Ἡ' τ' ὄροτοῖό τε σῆμα Φέρει, καὶ χεῖμαί' ὦρ' ἔλ' 450
 Δεικνύει ὁμβρηρῶν κροδίῳ δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβέπτεω.
 Δὴ τότε χορτάζουσ' ἑλικας βόας ἐνδον ἐόντας·
 Ρ' ἡτίδιον γ' ἐπ' εἰπεῖν, βόε δὲ καὶ ἄμαξαν·
 Ρ' ἡτίδιον δ' ἀπανήνασθαι παρὰ δ' ἔργα βόεσσιν.
 Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πῆξασθαι ἄμαξαν, 455
 Νήπι' ἔδ' ἐπ' οἶδ', ἐκατὸν δέ τε δέρεσθ' αἰμάξης.
 Τῶν πρὸθεν μελέτῳ ἐχέμεν, οἰκίῃα θέσθαι.
 Εὐ' τ' ἂν δὴ πρῶτις ἀροτὸς θνητοῖσι φανείη,
 Δὴ τότε ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτὸς,
 Αὖτε καὶ διεπλῶν ὄροων, ὄροτοιο κατ' ὦρ' ἔλ' 460
 Πρῶτ' μάλα σπύδιον ἵνα τοὶ πλήθωσιν ἄρτραι.
 Εἴα μὲν πολεῖν θέρε' ἣ νεωμῆν' ἢ σ' ἀπατήσθαι.

447. Ε'πιοίηται] Hoc est, æquales animo agitat, lasciviendi cupidine commoto. Nam πθίομαι, unde, interpolito τ, πθίομαι, est non tantum timore, sed quovis alio affectu vehementiore commoveri. Hesychius: Πθιώμενον, πθιῶσθαι λέγεται τὸ παρορμηθῆναι ὡς τὸ ἀφροδίσια. Exempla sunt, apud optimos Scriptores, frequentia. Unum tantum adscribam ex Dione Prusæo, quod mihi commodum hisce diebus elegantissimum Scriptorem lectitanti occurrebat. Sic loquitur de Homero Orat. II. de regno: ταῦτα δὲ λίγα διδάσκων καὶ παρορμῶν, ὡς δὲ καὶ τραπέζης ἐπιμελῆσθαι τὰς ἀγαθὰς, ἐπὶ τροφῆς καὶ παντοίας καὶ πολυτελείας οὐκ ἐτύχαιεν ἀπὶ τοῦ αἵ. ὥστ' τὰς πρὸ ταῦτα νῦν ἐπὶ τοῖς Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῇ Εὐρώπῃ ἱταλίνους καὶ Ἴωνας, μηδὲ ἰσχυρὸς ἐφικνέσθαι καὶ παρ' Ὀμήρῳ χορηγίας καὶ αἰσχρολογίας: hac autem dicit docens & admonens, bonos oportere & mensa curam gerere, quandoquidem cibi variis & pretiosis non erat inexpertus; ita ut qui nunc hisce valde afficiuntur, Persæ & Syri & Græci, Italique & Iones longè absint à sumptibus & deliciis quæ sunt apud Homerum. Clericus.

448. Εὐτ' ἂν γεγὼν φωνῶν ἐπακύνῃς] Multa ad hujus loci illustrationem congegit Sam. Bochartus Hieroz. P. II. Lib. I. C. 11. quæ non exscribemus. Observandum dumtaxat hîc sermonem esse de migrante grue, non de adveniente. Clericus.

450. Ἡ' τ' ὄροτοῖό τε σῆμα Φέρει] Copiosissimè de variis arationibus egit Claud. Salmasius ad Solinum Pag. 509. & seqq. Ed. Ultraject. ubi, inter alia, hæc habet: Tertiam arationem, quæ sata inarantur, Hesiodus

Junior enim vir aequalium desiderio flagrat.

Observa verò, cùm vocem gruis audieris

Alte in nubibus quotannis clangentis ;

Qua & arationis signum affert, & hyemis tempus

Indicat imbriferi: cor autem rodit viri bobus carentis.

Tunc sanè pasce camuros boves, domi manentes.

Facile enim dictu est, par boum da & plaustrum:

Facile autem recusare, (& dicere) boves occupati sunt.

Constituit autem homo, qui opinione suâ dives est, fabricare plau-

Stultus: & hoc nescit centum esse ligna plaustrum. (strum

Horum ante curam habere oportet ut sibi acquirat.

Cùm primùm igitur arationis tempus mortalibus apparueris,

Tunc aggredere, simul & servi & tu ipse,

Siccam & humidam arans, arationis ad tempus,

Summo mane festinans, ut impleantur tibi arva.

Vere vertito, æstate verò iterata non te fallat.

Hesiodus *ἀργον* propriè vocat. De prima dixit *ἵασι πολὺν*; de secunda, *ὄριον* ἢ *νωρὴν*, quæ est *ῥίσις* vel iteratio; de tertia, *ἀργον*, quæ voce sationem *ἀργον* intelligit, quia simul serebant, *ἀραβάνε*que tertio. Sic de gruis adventu (imò verò abitu) ἢ *τὸ ὄριον τὸ σῆμα* &c. & paullo post: *αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸν ὄριον*. *ἀραβία καὶ ὄριον*, hoc est, *ἐπὶ τὸν ὄριον* *ἀραβία* *αὐτὸν* *καὶ ἐπὶ τὸν ὄριον* *ἀραβία*. Ita alibi, apud eundem, *ὄριον* est serere: *εἰ δὲ καὶ ἡλίου τρεπταῖς ὄριον* *χθονὶ* *ῥίσις*. Vetat terram feri circa brumam. Nimirum, *ὄριον* est quidem semper arare, sed quia cum ultima aratione conjuncta erat satio, priorè & posterius significatur. Intelligitur autem hîc & alibi satio tritici, de qua sola, quasi potissima, agit Hesiodus, in hoc Opere. Clericus.

452. *Εἰς αὐτὸν*] Curvis cornibus, reflexi. Guetus.

454. *Πάρεσσι δὲ ῥίσις*] Hoc est, *παρὰ τὴν ῥίσις*. Idem.

455. *Φρίνας ἀφροῖτες*] Riche par imagination. Idem.

Ibid. *Πήλας ἀμύλας*] Fabricaturum. *τὸ πήλας* pro *πῆλας* positum. Guetus.

457. *Οἰκίῃ δὲ ῥίσις*] *Ἡσίοποιον*, hoc est, *οἰκίῃ* *ῥίσις* *παρὰ*. *τὸ δὲ ῥίσις* *αὐτὸν* *καὶ ἐπὶ τὸν ὄριον*. Idem.

462. *Εἰς αὐτὸν*] *Εἰς* scribendum videtur, ut sit *οἰκίσις*. Sic inferius. Idem.

462. *Εἰς αὐτὸν*, *ὄριον* *νωρὴν*] Claud. Salmasius p. 510. Exercit. Solimanarum, ostendit Græcos quidem recentiores *νωρὴν* ac *νωρὴν* dicere de terra, quæ primâ aratione novatur, quæ primùm pro-

ficin-

Νεὸν δ' ἀσείρειν ἐπὶ κεφίζουσ' ἄρουραν.

Νεὸς ἀλεξιάρη, παίδων δίκηλήτεια.

Εὐχεσθ' ἢ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερι δ' ὀγνῇ,

465

Ἐκπελίας βεῖθαι Δημήτερι ἱερὸν αἰκτῶ.

Ἀρχόμεν' τὰ πρῶτ' ἀρόντα, ὅταν ἄρουρ ἐχέτλης

Χεὶρ λαβὼν ὄρηκα βοῶν ὅππῃ νῶτον ἵκηται

Ἐνδρυον ἐλκόντων μεσάβων. ὃ δ' ἢ τυτθὸς ὀπιθεῖν

Δμωὸς, ἔχων μακέλιον, πόνον ὀρνίθεσσιν πιθεῖν,

470

Σπέρματα κακκρύπλων. Διθρημοσύνη γὰρ αἰεὶς

Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακοθρημοσύνη δ' ἀκρίστη.

Ὡς δέ κεν ἀδροσύνη σάχυνες νύοιεν ἔρραζε,

Εἰ πέλ' αὐτὸς ὀπιθεῖν Οὐλύμπῳ ἰοθλὸν ὀπάζοι.

Ἐκ δ' αἰγέων ἐλαόσειας δρᾶχνια καὶ σε ἑολπαι

475

scinditur; sed vetustissimos vocasse *νεῖον* secundam arationem, non primam, ex hoc *Hesiodi* loco. Prima aratio fit verno tempore, secunda æstate; quod *νεῖον* vocat *Hesiodus*, Latini *iterare*. *Νεὸν* similiter vocant terram novalem, quæ iterata est. Et sanè hæc etiam significatio est verbi *νεῖον*, de novo enim fieri, & novari dicitur quod secundò fit. Græci Interpretes veteres interpretantur *ἐπιλαύοντων γὰρ καὶ ἡρώων, καὶ ὀρεκλαύοντων, ἀνακακκρίζοντων αὐτῆς αὐτῶν καὶ νεῖον ποιούντων*. Quæ omnia secundam arationem Latinorum & iterationem designant. Quod *offringere* propriè dicebant; nam proscissione, hoc est, primâ aratione grandes glebæ excitantur, quæ iteratione offringuntur, & rumpuntur, æquanturque. Hæc aliâque similia sæpiùs repetit, pro more suo, vir summus. *Clericus.*

463. *Νεὸν δ' ἀσείρειν*] Idem pag. 514. observavit cùm toties novetur terra, quoties aratur, *νεῖον* dici non tantùm agrum primùm proscissum, sed quamvis terram per omne id tempus, quo vertitur & aratur, donec conferatur, quod liquet ex hoc *Hesiodi* loco. Sic & *Odyss. E. 127. νεῖον εἰς τετραπύλον, in novali ter versato*, quod tertium est, sive tribus arationibus motum. *Xenophon*· εἰ μάλ' αἰετὰ ἔστι νεὸς ἱστιάου, ἢ λυγρὴ περὶ καὶ καὶ αὐτῶν εἶναι, καὶ ὅτι μάλιστα πρὸς τὸ ἥλιον: si bona futura est novalis, debet esse pura ab omni sylva, & quam maxime torreretur à sole. Sed nec, quod *Hesiodus* *νεωδρόμιον* vocat terram, quæ æstate iteratur secundâ novatione, inde sequitur *νεῖον* propriè dici de iteratione. Nam & *πολλήσῃ γῆν* non de prima tantùm, sed etiam de secunda ac tertia dicitur. Unde *ἀπολλῶ* & *τετραπύλῳ* γῆ. Alia hanc in rem, apud ipsum *Salmasium*, lege. *Clericus.*

463. *Κεφίζουσ' ἄρουραν*] Adhuc suspensam, elevatam. *Gnisius.*

464. *Εὐ-*

- *Novalē verò serito adhuc levem terram.*
 - *Novalis imprecationum expultrix, liberorum placatrix est.*
 - *Supplica verò Jovi infero, Cererique casta,*
 - *Ut matura grandescant sacra Cereris dona.*
 - *Incipiens arare, cū extremum strivæ*
 - *Manu capiens stimulum bonæ terga attigeris*
 - *Temonem trahentibus loris. juvenis autem pone*
 - *Servus, ligonem tenens, negotium avibus faceſſat,*
 - *Semina abscondens. Rectus enim ordo optimus*
 - *Mortalibus hominibus est; confusio verò pessima.*
 - *Sic quidem ubertate spica mutabunt ad terram,*
 - *Si finem ipse postea Jupiter bonum prabuerit.*
 - *E vasis autem ejicies araneas: téque arbitror*

464. Εὐκαλέτους] In copia imprecationes non fiunt, sed in inopia, vide Proclum. *Idem.* Vult Hesiodus agrum probè cultum suppeditare victum familiæ, quæ alioqui infensa fit patrifamilias. diris cum devovet, nec nisi cibo potest placari. *Clericus.*

465. Αὐτὸν χερσὶν] Cereris, aut Proserpinæ conjugii. Numina connexa. *Guilielmus.*

466. Γεγονὶς ἀκρίω] Αἰτίαν ἐξ ἑαυτοῦ. vers. seq. leg. ὁρῶν pro ὁρῶντι. *Idem.*

468. Ἐπὶ ταῦτον ἔκταν] Νῆτον ἐφίκαν. τμήσας. *Idem.*

469. Ἐνδρυν] Τὸν ἐνδρύν. à parte totum aratrum. τὸ ἔνδρυν hic tropicè medium arboris, matrix, le cœur. vide Hesych. in ἔνδρυν. vers. sequ. πόνον] dolorem. *Idem.*

470. Ἐχὺν μακίλλῳ] Non propriè intelligitur ligo, sed malleus ad occas frangendas. *Scaliger.* Imò verò ad invertendam in sementem terram; nam hæc est tertia aratio, non occasio, quæ secunda est. Vide ex *Salmasio* notata ad A. 462. *Clericus.*

471. Ἐθιμῶντι] Τὰ κελύφας ἀγρίων καὶ εὐγενῶν πρὸς ἑαυτῷ. *Guilielmus.*

475. Αἰχμῶντι] Telas aranearum. (Quæ non amoveantur sterili anno, quia non opus est omnibus vasibus ad recondendum triticum paratis, propter messis tenuitatem. Sic *Casullus*, ut vacuum crumenam describat, ait *sacculum plenum esse aranearum.* *Clericus.*) Vers. sequ. ἐπὶ ἔνδρυν] an ἐπὶ ἑαυτῷ, vel ἐπὶ ἑαυτῷ, ut ἀλλοθεν. hoc est, vescentem. ab ἐπὶ, vescor, unde ἐπὶ ἑαυτῷ. ἀπὸ ἐπὶ ἑαυτῷ. Nonn. Hesych. ἐπὶ ἑαυτῷ ἑαυτῷ. Homer. λατὴν ἐπὶ ἑαυτῷ. *Idem.*

Γηθήσειν, βιόπιο ἐρύμνον ἐνδον ἐόντῳ.
 Εὐοχθέων δ' ἴξεαι πολὺν ἔαρ. ἔδ' ἔως ἄλλης
 Λυγάζεαι· σέο δ' ἄλλῳ ἀνὴρ κεχημῆν ἔσαι.
 Εἰ δέ κεν ἡελίοιο τροπαῖς δρόος χθονα δῖαν,
 Ἡμῶν ἀμήσεις, ὀλίγον πρὶ χειρὸς ἔργων,
 Ἀντία δεσμάων κεκοιμήνῳ, ἢ μάλα χαίρων.
 Οἴσεις δ' ἐν Φορμῶ· παῦροι δέ σε θήσονται.
 Ἄλλοτε δ' ἄλλοιτ' Ἰνὸς νότ' Αἰγίοχοιο·
 Ἀρκαλέτ' δ' ἀνδραγατῇ θνητοῖσι νοῆσαι.
 Εἰ δέ κεν ὅψ' ὀρούσεις, πέδε κέν τι φάρμακον εἴη.
 Ἡμῶν κόκκυξ κηκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,

480

485

476. Εἰρύμνον] Malim legi ἐρεύμνον, quàm elidi γ, quod durum est. Hoc est, redundantem intus positis; ab ἐρεύζωμαι, ἐρνέω, & metaphorice redundo. Clericus.

477. Εὐοχθίων] Εὐοχθίων hic legunt Moschopulus, Proclus, Tzetzes Interpp. Hesych. Εὐοχθίων δ' ἔχειν. εὐνομεῖν, πλήρη εἶναι, εὐεργεῖν. ὅχι δ' ἢ τροφή. δαίτης εὐοχθίων ορίpara, lata convivia, παρὰ τὸ εὖ ἔχειν. Athen. εὐοχθίων quasi εὐεργετῶν. Sed εὐεργετῶν magis placet. Guilielmus.

Ibid. Πολὺν] Floridum. ἀλλὰ τὸ λυγρὸν ἢ ἐν αὐτῷ ἀντίον. Moschop. Heinsius περὶ εὐοχθίων exactum. Idem.

477. Εὐοχθίων δ' ἴξεαι] Malè εὐοχθίων substituitur ab aliis. Eustathius: ὅθεν καὶ Ἡσίοδος εὐοχθίων λέγει, τὸ ἐπὶ πολλοῖς καπνῶν. ἢ καὶ ἄλλως ὀχθήσαι, τὸ εἰς ὑψὺ ἐπαῖσαι τὸ θυμὸν. Item, ὅπῃ π καὶ τὸ ὅχι μὲν ὀχθῶναι ἢ τροφή· ἀφ' ἧς καὶ τὸ εὐοχθίων κατὰ πᾶσιν παρ' Ἡσίοδου. Heinsius.

479. Εἰ δέ κεν ἡελίοιο τροπαῖς] An scribendum: εἰ δέ κ' ἐν ἡλ. τροπαῖς pro καὶ ἐν ἡλ. τροπαῖς, h. e. bruma. Interpp. κατὰ τὰς τροπαῖς exponunt. Guilielmus.

479. Εἰ δέ κεν ἡελίοιο τροπαῖς] Hoc est, circa solstitium hibernum. Ex his constat, verba sunt Cl. Salmasii p. 517. Exercit. Plinianarum, legitimum sementis tempus, præcipue triticeæ, in Africa & Græcia omni, fuisse ab occasu Vergiliarum. Hoc Hesiodus, Theophrastus, Xenophon, & Plinius testantur. Et Xenophon quidem totum illud tempus ferendi eis περιμῶν, καὶ μίσσην καὶ ὄψιμον distinguit. Festinata satio à Vergiliarum occasu incipiebat, serotina circa brumam. Hesiodus ὀψιμόγτων vocat, qui eo tempore serit, ut contra εὐμερόγτων qui circa Vergiliarum occasum, γ. 490. Columella Lib. II. c. 8. Intelligi debet tritici satio dierum sex & quadraginta ab occasu Vergiliarum, qui sit ante diem IX. Calend. Novembris ad Brumæ tempora. Sic enim ferunt prudentes agricola, ut quindecim diebus priusquam conficiatur Bruma, totidemque post eam confectam, neque arent, neque vicem aut arborem putent. Fallitur tamen vir summus in eo quod hic habet

Gavifurum, victu potitum intus reposito.

Benè instructus cibus autem pervenies ad canum ver, neque ad alios

Respicias: tui verò alius vir indigus erit.

Si verò brumâ araveris terram almam,

Sedens metes, pauxillum manu comprehendens, (dens.

Ex adversa parte manipulos ligans pulverulentus, nec valdè gau-

Feres autem in sporta: pauci verò te suspicient.

Aliàs autem alia Jovis mens Ægiocchi,

Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.

Sin autem serò araveris, hoc quidem tibi remedium fuerit.

Quando cuculus canit quercûs in frondibus,

Περὶ τῶ ψαγῆς, de quo vide ad γ. 486. Clericus.

480. *Ἡμεῖς ἀμύσεις]* Hoc est, otiosè, nam non erit cur festines. Alioqui segetem copiosam metentes satis temporis non habent, ut inter metendum sedeant. Festinandum enim periti Rei Rusticæ suadent. Columella Lib. II. c. 21. *Sed cùm matura fuerit seges, antequàm torreatur vaporibus astrui sideris, qui sunt vastissimi per ortum Canicula, CELERITER demetatur; nam dispendiosa est cunctatio.* Cujus rei rationes postea tradit. At in raris segetibus, messis brevi absoluitur, etiam non festinantibus. *Clericus.*

480. *Περὶ χιῆγς]* Scribe *Περὶ χιῆγς*, les mettent bechovet, ob paucitatem. *Guietus.*

Ibid. Περὶ χιῆγς ἱεργῶν] Psaltes Psalm. CXXIX, 7. non implevis manum suam messor, neque sinum suum colligator. *Clericus.*

481. *Ἀντὶ ἀντιστάσεως]* Adverb. hoc est, ἀντὶ τῆς ταύτης ἀντιστάσεως, les uns en haut, les autres en bas, idque propter spicarum inæqualitatem. *Guietus.*

482. *Παῦρος δὲ σε θηήσαντες]* Psaltes de tenui messe Ps. CXXIX, 7. non dicent transeuntes, benedictio Jehova vobis. *Clericus.*

482. *Θηήσαντες]* Θαυμάσιοι. *Guietus.*

483. *Ἀλλοτὶ δὲ ἀλλοτὶ Ζῶος]* Aliàs aliter accidere solet ritè & secùs arantibus. *Idem.*

484. *Κατὰ θηήσαντες τοῖς αἰσῶν]* Difficilis comprehensu. τμησῶν. *Idem.*

486. *Ἡμεῖς Κένυξ ἡμεῖς]* Initio veris. Plinius Lib. XVIII. c. 26. de spatio quod est inter æquinoctium vernalis & exortum Vergiliarum: In hoc temporis intervallo, quindecim diebus primis Agricola rapienda sunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non suffecerit: dum sciat inde natam exprobrationem scdam, putantium vites per imitationem cantûs alitis temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriūque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi. *Clericus.*

Τὸ πρῶτον, τέρπῃ τε βροτὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
 Τῆμ' ὧς ὕαι τελέτῃ ἡμαῖ, μὴδ' ἀπολήγῃ,
 Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλω βροὺς ὀπλήν, μὴτ' ἀπολείπων.
 Οὕτω κ' ὀφάρότης πρωτηρότῃ ἰσφαρίζει.

490

Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντῃ φυλάσσεο· μὴδέ σε λήθοι
 Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολὺν, μὴδ' ὦρι' ὄμβρο'.
 Παῖρ δ' ἴθι χαλκεῖον θῶκεν, καὶ ἐκλέα λέχλῳ,
 Ὄρη χειμερῖη, ὅποτε κρύ' ἀνέρας οἶρον
 Γράνφ' ἐνθα κ' ἄοκν' ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλῃ.
 Μὴ σε κακῇ χειμῶν' ἀμνηχανίῃ καταμάρψῃ
 Σιὴν πενήν, λεπτήν ἢ παχυὴν πόδα χειρὶ πύζοις.
 Πολλὰ δ' αἰετὸς ἀνὴρ κενεῶν δῆπ' ἐλπίδα μίμναι,
 Χρητίζων βιότοιο κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
 Ἐλπίς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἀνδρὶ καμίζῃ,
 Ἡρόκον ἐν λέχῃ, τῷ μὴ βί' ἄρκε' εἴη.
 Δείκνυε ἢ δμῶεσι, θέρους ἐπ' ἡμέρας ἑόντ'
 Οὐκ αἰεὶ θέρ' ἐοσέεται, πειθεῖσθε καλίας.

495

500

487. Τέρπῃ τε βροτὺς] Verni temporis amoenitate, quam denun-
 ciat. *Guisius.*

488. Τελέτῃ ἡμαῖ.] Toto tertio die, præter duos priores. v. sequi.
 ὀπλήν] vestigium. *Idem.*

490. Ἰσφαρίζει] An scrib. ὑσφαρίζει. hoc est, ἵστω φέγγι ψῦφιν.
 hujus pluvie triduanæ beneficio, sera aratio tempestivæ æqualis fue-
 rit. *Idem.* Ubi venit imber multorum dierum sementis uno die surgit.
Columella Lib. II. c. 8. Clericus.

491. Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντῃ φυλάσσεο] Hoc est, recordare. Est lo-
 quutio Phœnicia, de qua diximus ad Gen. XXXVII, 11. *Cle-
 ricus.*

493. Λέχλῳ] Adde iis, quæ de hac voce notata sunt, locum *Herpo-
 crationis*: Λέχα, Ἀντιφῶν ἐν τῇ 99ῃ Νικοκλέα. Λέχας ἔλεγον δημοσίαι
 πικρὲς ὕπερ, ἐν οἷς πολλοὶ ἀγροῖτες ἐναθίζοντο πικρὰί. Ὀμβρο',

Οὐ δ' ἰσέλαις ὑδὴν καλχίον ἐς δῆμον ἐλθόν,

Ἡέ περ ἐς λέχλῳ.

Κλειάνθης, ἐν τῇ 99ῃ Θεῶν, ἀποτυμῶσαι τῇ Ἀπόλλωνι πικρὰς λέχας φασί.
 ἐξόφραις δὲ ὀμβρίας γινώσκ' αὐταῖς, καὶ περ' ἐνίοις τῷ Θεῷ Λεχλῳόρας ἐπαρ-
 λῶσαι: *Antiphon in Oracione contra Nicocleum.* Leschas publica vocabant
 loca, in quibus otiosum vulgus desidebat. *Homerus*: non vis cubitum
 ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam Lescham. *Cleantes*, li-
 bro

*Primum, delectatque mortales in immensa terra,
 Tunc Jupiter pluuiat triduo, neque desinat,
 Non uique supra bovis ungulam, neque infra:
 Ita & serus arator primo aratori equalis fuerit.
 Animo autem benè omnia serua: neque tibi lateat
 Ver exorients canum, neque tempestiva pluvia.
 Præteri autem officinam arariam, & calidam tabernam,
 Tempore hyberno, cum frigus homines uehemens
 Detinet: tunc sanè impiger vir valdè domum auget.
 Ne te mala hyemis difficultas opprimat
 Cum paupertate, macilentâ verò crassum pedem manu premas,
 Multa autem ignauus vir vanam ob spem expectans,
 Egens victus, mala versat in animo.
 Spesque non bona indigentem virum fouet,
 Sedentem in taberna, cui victus non sufficiens fit.
 Dic autem servis, æstate adhuc mediâ,
 Non semper æstas erit, exstruite casas,*

bro de Diis, ait Leschas Apollini consecratas; esse autem exedris similes. Deumque cognomine Leschenoriam à quibusdam vocari. Adi & If. Casaubonum in Characterem ἀδολχίας, apud Theophrastum. Clericus.

493. Εἴς αἶλα λίχλω] Εἴπυλα ab ἐπυλός. ἐπυλός ab αἶλος, pro quo αἶλος, calidus. *Guietus.*

494. Εἴργον ἰχάιν] Scribendum videtur εἴργον ἰχάιν, abstinere, abstinere facit. *Idem.*

497. Παχὺν πίδα] Aristoteles in problematis: famelicis superiora crescunt, inferiora tument. *Scaliger.*

497. Δειλὴ δὲ παχυν πίδα] Famelici indicium. *Guietus.*

498. Εἴπι ἐλπίδα μύμωτον] Τμῶσις. *Idem.*

499. Προσελίξατο θυμῷ] Hoc est, εἰς θυμῷ ἐλέξατο, hoc est, εἰ-
 ρώσεν. ἀδολχίας λόγος. in corde suo dixit, cogitavit, in animo suo
 versat. Huc facit Davidis versiculus: Dixit insipiens in corde suo non
 est Deus. *Idem.*

500. Εἴπυς δὲ εἴα ἀγαθὴ] Εἴπυς, εἴα ἀγαθὴ Hesiodo est νόμος κα-
 γόν. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quæ cogitationi-
 bus vacat. *Heinsius.*

500. Κομίζε] Hoc est, alit, fouet. v. 502. Δείπυς] doce. *Guietus.*

Μῆνα ᾗ Ληλαιῶνα, κακ' ἡματα, βέδορε πάντα,
 Τῷτον αἰλιάαδ· καὶ πιγάδας, αἵτ' ἔπ' ἰαῖαν·
 Πνύσαντ' ὁ βορέας, δυσηλεγέες τελέθουσιν·
 Οὔτε Δ' αὖ Θρήκης ἱπποτρόφος ἄρ' ἔϊ πόντω
 Ἐμπνύσας ὤεινε· μέμυκε ᾗ γαῖα καὶ ὕλη·
 Πολλὰς ᾗ δρυς ὑψιμόμυς, ἐλάτας τε παχείας,
 Οὔρεσ' ἐν βήσσης πλυνᾷ, χθονὶ πελυβοτείρῃ
 Ἐμπίπλων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτ' ὕλη·
 Θῆρες ᾗ φείωνσ', ἔρχεσθ' ἰὺν μέζε' ἔθεντο,
 Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατὰσκιον, αἰλιάανυ καὶ τ'
 Ψυχρὸς ἐὼν Δ' αἴησι, δασυσέριναν περ ἑόντων.
 Καί τε Δ' αὖ ρίν' ὁ βοὸς ἔρχεται, ἔδ' ἐμιν ἴασι·
 Καί τε δὲ αἶγα αἴησι πανύτελχα· πῶεα δ' ἔπ'
 Οὔνεκ' ἐπ' ἡετ' αἶ τείχεσ' αὐτῶν, ἔ' Δ' αἴησιν
 Ἦς ἀνέμυς βορέας· τροχαλὸν ᾗ γέροντα πῆησι.
 Καὶ Δ' αὖ παρθενικῆς ἀπαλόχρεσ' ἔ' Δ' αἴησιν,
 Ἦ' τε δόμων ἐνποσθε φίλῃ πατρὶ μητέρα μίμνῃ,
 Οὔπω ἔργ' εἰδῆα πολυχρῦσα Ἀφροδίτης·
 Εὔτε λοεσσαμένη τέρενα χροῖα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ

505

510

515

520

504. Μῆνα Ληλαιῶνα] Plutarchus nescit quis sit ille mensis. certum est esse brumalem, respondebat Attico Πεσσιδῶνι, aut Γαμελιῶνι Scaliger.

504. Μῆνα δὲ Ληλαιῶνα] Κατὰ τὸ μῆνα, subintellige, sunt. Mensē in quo sunt mali dies. Vel sic distinguendum: Μῆνα δὲ Ληλαιῶνα (κακ' ἡματα, βέδορε πάντα) τῷτον αἰλιάαδ. & placet. hoc est, mensē vero Januārium, (mali sunt dies, bobus nocentes omnes) hunc vitā; pro, hunc, inquam, vitā. Vel appositivè μῆνα δὲ Ληλαιῶνα κακ' ἡματα, βέδ. π. hoc est, Mensē Januārium, malos dies, hoc est, qui mali sunt dies, hunc, inquam, vitā. *Guilielmus.*

504. Ληλαιῶνα] Apud Thebanos primus mensis dicebatur Βουκάπιον, respondens Gamelioni Attico. Plutarchus in Pelopida: ὁ νόμος κελεύοντι ἐν τῷ πρώτῳ μῶνι παραδύναι τὴν Βουωταρχίαν ἐπ' ἔργῳ, ὃν Βουκάπιον ὀνομάζουσι: cum lege sancitum esset ab iis dari Βουωταρχίαν primo mense, quem vocant Βουκάπιον. Hunc autem eundem, quem Hesiodus Ληλαιῶνα vocat, esse putat Plutarchus. *Hesychius*: Ληλαιῶν· Οὐδὲνα μὲν τ' μῶν Βουωτοὶ ἔπ' ἡμεῖσι, εἰσέρχεται δὲ Πλάταρχος Βουκάπιον, καὶ τὸ Ψυχρὸς ἐστίν. Secundus mensis erat Ἐρμαῖον. Sequitur apud *Hesychium*: ἱνοὶ δὲ τ' Ἐρμαῖον, ὃς μὲν τ' Βουκάπιον ἐστὶ καὶ τὸ Ἀθηναῖον καὶ τὸ Ληλαιῶν ἱερὸν ἐν αὐτῷ ἄγεται. Hæc ex *Jos. Scaligeri* Lib. I. de Emend. Temporum.

Mensē verò Lenæonem, malos dies, bobus nocentes omnes,
 Hunc vitate: & glacies, quæ quidem super terram,
 Flante Boreâ, molestæ sunt,
 Qui per Thraciam equorum altricem latè mari
 Inspirans illud movet: constringitur autem terra & sylva:
 Multas verò quercus alticomas, abietesque densas,
 Montis in vallibus dejicit, terræ multos pascenti
 Incumbens, & omnis reboat tunc ingens sylva.
 Ferae autem horrent, caudâsque sub pudenda ponunt,
 Eæ etiam quarum villis cutis densa est. Sed & has
 Frigidus cùm fit perflat, villosas licet pelles habentes.
 Quinetiam per bovis pellem penetrat, neque illum arcet.
 Etiamq; per capram flat longos pilos habentem: ovium autem gre-
 gis quod valdè densi ipsarum villi sunt, non perflat (ges non item:
 Vis venti boreæ: incurvum verò senem facit.
 Et per tenelli corporis virginem non perflat,
 Quæ in adibus suam apud matrem manet,
 Nondum opera sciens aureæ Veneris:
 Benèque lota tenerum corpus, & pingui oleo

Temporum. Posteriori rationi *Hesychii* repugnat quod alii docent de tempore celebrationis *Lenaorum*, quam referunt ad finem autumnû. Vide *J. Meursium* in *Græcia feriatâ*, ad vocem *Aluvân*. Itaque in priore acquieverim. *Clericus.*

506. Δυσήληξαι] Cruciatus difficiles; molestos. *Quietus.*

508. Ω^νει] Subintellige τ' πάντων. *Idem.*

508. Μήπως δὲ γὰρ καὶ τὸ ἐξῆς] Frigidam hanc esse descriptionem hyemis, adeoque rei descriptæ convenire nemo negabit. *Clericus.*

509. Παιδεία] Crassas. Gnuetus.

511. Νήριον.] Ab ἄριον, ἀρίον, ἀρίων, ἀρίωνος, ἀρίωνος, ἀρίωνος, ἡρίωνος. Item ab ὄριον, ὄριον, ὄριον, hoc est, ἡρίωνος, ἄριον ὄριονος, ἄριον, ὄριονος &c. An ab ὄριον, ὄριον, ὄριονος, ὄριονος, ἡρίωνος, ἡρίωνος. ἡρίωνος innumera habens folia. placet. ergo ἡρίων innumerus, multus, ingens. Idem.

512. Ἰπὸ μίγῃ] *Míges* à *μίσ*Ⓢ. undè *μίσ* forte, apud Home-
rum. *Idem*.

515. 1²/₂] Sc. *πρόξ βοός*, *pellis bovis*, subintellige. *Idem.*

517. Οὐ ἀλάστον Iterata negatio abundat, οὐκ ἔστι ἀλάστον. Idem.

522. Δίπ' ἰλαίῃ] Διππερὴν, λίπτα δ' ἀπικρῆ. *Idem.*

Χειρομήνη, νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκῃ
 Ἡμαὶ χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόσῃ ὃν πόδα πένδῃ,
 Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἥθεσι λουγαλέοισιν. 525
 Οὐ γάρ οἱ ἥελι' δείκνυ νομὸν ὀρμηθιῶσαι.
 Ἀλλ' ὅπῃ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
 Στεωφᾶται, βεβήδιον ἧ πανελλιῶεας φασίνῃ.
 Καὶ τότε δὴ κερσοὶ καὶ νήκεροι ὕληθοῖται
 Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνά δρύα βησθήεντα 530
 Φόγγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τῷτο μέμηλεν,
 Οἳ σκέπα μαιόμυροι πυκινὰς κδοθμῶνας ἔχουσι,
 Καὶ γλάφυ πετῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῶ ἴσοι,
 Οὐ τ' ὅπῃ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ἔδακ' ὀρεῖται·
 Τῷ ἱκελοὶ φοιτῶσιν, αἰλοόμυροι νίφα λελκίω. 535
 Καὶ τότε ἔσασθ' ἔρυμα χροὸς, ὥς σε κελεύω,
 Χλαῖναν μὲν μαλακίῳ, καὶ περμιόεντα χιτῶνα.
 Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μνηρύσασθ'.

523. Καταλέξεται] Καταλέξομαι in praesenti, ut αὐξομαι. *Guietus.*

524. Ἀνόσῃ] Ἀνόσῃ ὁ πολύπας, ut infra ἡ χεὶρ πένδῃ, φέρει
 ὁ κροχλίας. *Idem.*

525. Ἐν ἥθεσι λουγαλέοισιν] Λύζω, λύγος, unde λυγροὺς λυγροὺς λυ-
 γαλέῃ καὶ ἐπενθήσῃ ἔ· λουγαλέῃ. alii à λαιγὸς declinant. *Idem.*

526. Δείκνυ] Pro ἐδείκνυ à δείκνυμι. *Idem.*

527. Ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν] Qui intelligebat solis arcum diurnum,
 tempore brumæ minorem apud Græcos. majorem esse in Æthiopia,
 quam hic describit; debuisset intelligere esse Antipodas. Attamen,
 admissio priore, posterius, quamquam necessarium confectarium, in-
 telligere non potuerunt Veteres. *Clericus.*

530. Μυλιόωντες] Μυλιόω παρὰ τοὺς μύλας ἤγουν σπληνάς, ὀδόντας.
 Deinde pro δρύα scribendum videtur δρία. *Hesych.* δρίον, ὕλη, ὄρεῃ,
 δρύμῃ. *Guietus.*

532. Οἱ σκέπα] *Tectum* non *tecta* τὸ σκέπα fing. numero à σκεπ-
 ρόν, σκέπαρ, σκέπα, ut à λιπαρόν, λίπαρ, λίπα. τὸ σκέπαι non placet.
 à σκέπαρ πρῶτῃ fit σκέπας. *Hesych.* σκέπη ὑποδοχή. *Idem.*

533. Καὶ γλάφυ] Γλάφυρην, γλάφυ, hoc est, ἀνήλαιον, ἀντὶν.
Idem.

533. Τρίποδι βροτῶ ἴσοι] Hoc est, senī. Respicit *Hesiodus* ad ani-
 gma Sphingis, τί ἐστὶ τὸ αὐτὸ δίπουν, τρίπουν, καὶ τετράπουν; quid sit idem
 bipes, tripes & quadrupes? Οἱ Οἰδίπυες ἀπιφάνητο ἀνθρώπων εἶναι τὸ τετ-
 ραπῆν. νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπουν εἶναι· αὐξήσαστα δὲ δίπουν·
 γηρά-
 77

Uncta, noctu cubat intra domum

*Tempore hiberno, quando ex ossis (polypus) suum pedem arrodit,
Inque frigida domo, & in latibulis tristibus.*

Non enim illi Sol ostendit pabulum ut invadat:

Sed super nigrorum hominum populūque & urbem

Vertitur, tardius autem Græcis lucet.

Et tunc sanè cornuta bestia & non cornuta sylvarum cultrices

Miserè dentibus stridentes per quercetum clivofum

Fugiant; & passim omnibus id curæ est,

Quæ testæ inquirentes, densas latebras habent,

Et antrum in petra: tunc utique tripodi homini similes,

Cujus & humeri fracti sunt, & caput terram spectat:

Huic similes incedunt vitantes nivem albam.

Et tunc indue munimentum corporis, ut te jubeo;

Lanam mollem, & talarem tunicam.

Stamine verò in paucò multum subteminis intexe.

ἡγεμονία δὲ τῆς πύξης, βέλτερον χειμῶνος ἀπὸ τοῦ αἰθιβεῖν: Oedipus declaravit hominem esse quod propositum erat, infantem enim quadrupedem esse, auctum verò bipedem, senem denique factum quadrupedem, scipione utentem, propter infirmitatem. Verba sunt Diodori, è Libro IV. Bibliothecæ. Clericus.

534. Ἐπὶ νῦντα ἴατα] Ἐπὶ ἴατα τρυφῶν. *Guietus.*

534. Ἐἴατα] Incurvata, quasi fracta essent. Debilia etiam fracta dicuntur, ut gravis annis miles dicitur multo jam fractus membra labore, Horatio, Lib. I. Sat. I. 5. *Clericus.*

535. Νῖψα λελυκῶ] Νῖψ νίψος, νίψα. *Guietus.*

536. Καὶ τίς τίς ἴσασθαι] An operæ pretium erat ejusmodi præcepta versibus claudere, quæ cuivis aniculæ notissima sunt? Ego quidem non puto. Sed mihi videntur senilem Poëtæ ætatem redolere. *Clericus.*

537. Μελανκλῶ] Δασύων, ὀύλλω. *Guietus.*

538. Στήμι δ' ἐπὶ πάρα] Κεγκυῖς est fliccus, κρόκη, aut κροῖ subtemen. Ideò vestes, quæ ad hyemem & frigus parantur, raro stamine, denso subtemine texti jubet Hesiodus: Κεγκυῖς enim ἐπὶ τῇ κρόκῃ, non in stamine. Ideò durius & retortiore filo stamen, molliore & magis laxo subtemen. Nam in solo subtemine mollities illa lanuginosa, quæ panno supereminet, & quam peccit ac polit spina fullo-nis. Insignitè factus ad hoc probandum locus Platonis, qui vulgò malè exponitur ab Eruditis & non rectè legitur. Est in Politico: ὅτι

Τὴν Φείσασαδ', ἵνα τοι τείχες ἀτρεμέωσι,
Μήδ' ὀρθαὶ Φείσωσιν, αἰερόμηναι καὶ σῶμα.

540

Ἀμφὶ δ' ᾧ πασι πέδιλα βοὸς ἱφὶ καταμύοιο
Ἄρμυα δῆσαδ', πύλοισ ἐνποδὲ πυκνάσας.

Πρωτογόνων δ' ἐρέφωσιν, ὅπταν κρύθ' ἄελον ἔλθῃ,
Δέρματα συρράπτειν νεύρω βοὸς, ὅφρ' ᾧπὶ ἄμω
Τ' ἐτ' ἀμφιβάλῃ ἀλελύ. κεφαλῇφι δ' ὑπερθεῖν

545

Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἔαται μὴ καταδύῃ·
Ψυχρὴ γάρ τ' ἡὼς πέλεται βορέας πεσόνιθ'·
Ἡὼθ' δ' ᾧπὶ γαῖαν ἀπ' ἐρανὸς ἀπερόενιθ'
Ἀῆρ πυρφόρθ' ἐντέταται μακάρων ᾧπὶ ἔργois·

Δὲ γ' αὖ τῇ γυνάμει δλαῖ ἰμοκίτης τὴν μεγακρότητα ἰχθ', καὶ πᾶσι ἀπὸ πρὸς
κλῶ μὲν κηθύνει, τὴν δὲ ἐπιπτα(μύλῳ αὐτοῖς εἶναι τήχῳ κρηνηνικῷ·
*Quasiutque spina fullonia tractui accommodatam habent molliciem, ea
esse subtemen cum neta sunt, artem vero iis præfectam artem nendi sub-
temen. Hæc aliâque huc spectantia habet Claud. Salmasius Exercit.
Plinian. p. 277. Clericus.*

538. Πομπὴ κρήνη] Hoc est, κρήνη. Suid. in κρήνη, tramam
quæ stamine mollior. Μηρύσιαδ', hoc est, πυκνὴν, συστάειν. Hesych.
subintellige autem, ἐν τῷ ὑφάσκειν τὴν χλαῖναν. Guilelmus.

541. ἱφὶ καταμύοιο] Οὐκ αὐτομύτως ἀποθανόντος, non spontè naturæ
mortui, sed ferro necati. Guilelmus.

542. Πύλοισ] Coactilibus, & propterea udones illi à Jurisconsultis
ἰμοπίλῳ dicuntur, quæ aliter pedulia in Regula Sancti Benedicti.
Erant etiam pilia ex coactilibus & ex detritis vestimentis. Stat. IV.
Sylv. in Risu Saturnalitio v. 24. *Casis pilia suta de lacernis.* & sæpè
apud Martialem. Scaliger.

542. Πύλοισ δ' ἐνποδὲ πυκνάσας] Etymologicum magnum: Πύλθ',
τὸ ἐξ ἐρίων εἰργασμῶν, πρὸς τὴν κοίμῃ ἐπιπλάττειν· ἐν ἡμῖς πύλῳ τὸν φο-
μῶν· quod ex lanis elaboratur ad cubandum puratum, quem nos pilotum
vocat. Tum affertur locus Homeri & v. 545. Hesiodi, ac tandem
hic 542. versiculus illustratur: Σημαίνει δὲ ὄρνιθα, παυρία, αἷς παρὰ
τῷ αὐτῷ, πύδῳ, καὶ ἐξῆς. πύλοισ ἐνποδὲ πυκνάσας. Γίνεται παρὰ τὸ πύδῳ,
εἰσὶν πύλῳ πύδῳ, καὶ κατὰ κράσιν πύλθ'. Quæ verba multis interpre-
tatur Claud. Salmasius in Lampridii Alexandrum Severum, pag. 521.
ed. Parisinæ, ubi ostendit πύλῳ udones, hoc est, laneos calceos
ex lana coacta factos; qui intra calceum quidem habebantur, ut hic,
verum & ipsi vicem calceamenti præstabant, domi & intra cubicu-
lum. Calceones eos hodie vocamus. Clericus.

542. Πυκνάσας] An? πυκνάσας. Guilelmus.

543. Πρωτογόνων] Sive, ut habent Græci Interpretes, præstantis-
simi

*Hanc circuminduito, ut tibi ne tremant,
 Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
 Circum verò pedes calceos bovis vi occisi
 Aptos ligato, pedulibus intus condensans.
 Primogenitorum verò hœdorum, cum frigus tempestivum venerit,
 Pelles consuito nervo bovis, ut super humeros
 Contra pluviam injiciat munimentum. supra caput verò
 Pileum habeto elaboratum, ne aures humefiant;
 Frigida enim quorora est, Boreâ cadente:
 Matutinus verò super terram à cœlo stellifero
 Aër facundus extenditur beatorum supra opera:*

simi sint foetus ii, quos pecudes primos in flore ætatis pariunt; sive, singulari idiomate Linguae Bœotiae, *primogenita* dicerentur pecudes in suo genere eximiae, quemadmodum apud Hebræos בְּחֹרִים *bchorim*, ut Hebræi Lexicographi docebunt. *Clericus.*

544. Νεύρω βοῶς] Secundum morem antiquum nervis consuendi pelles. Sic hodie Canadivi faciunt. *Guietus.*

545. Ὑπὲρ ἀμφιδάλη ἀλέλω] Hoc est, ὁ ὄμβρος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀλεωρῶ, è Cod. vet. Palat. *Idem.*

546. Πῖλον ἔχει ἀσκητὴν] Homer. καὶ ἀσκήσουσι χιτῶνα, hoc est, καὶ ποικιλοχρῶντι. Gallicè *un feutre bien foulé*. Ἀσκητὴν autem dixit ut differat à supradictis πῖλον ἵπποδῶς πυκνῶς, hoc est, pilis leviùs elaboratis. κατεδύη verò est madefacias secundâ personâ, non *humefiant*. *Idem.*

546. Πῖλον ἔχει ἀσκητὴν] Græcis, ut habet *Salmasius* ad *Capitolini* *Pertinacem*, πῖλον & pedum & capitis dicitur, quod hoc loco *Hesiodi* probat. Diminutivum ejus est πῖλον, unde *pileum* Latinis. Apud Latinos *cudo* utrumque significabat, & galerum, vel pileum, & pedule; nam *cudo* est πῖλον à *cudendo*. *Cudere* autem est ferire & tundere. Alia, apud eundem, vide. *Clericus.*

549. Ἀῆρ πύρεφρος] Voce *aër* intelligenda tenuis illa nebula, quæ, unâ cum rore, è cœlo in terras decidit, non excluso tamen rore crassiore. Sæpè *aër*, apud *Hesiodum*, nebulam significat, ut γ. 255. Vide & sequentes versus, ubi hic *aër* ex humore evectus dicitur & ventos creare; unde manifestò liquet vaporem intelligi. Hinc mihi fit credibile emendandum hunc locum *Hesychii*: Ἀῆρ, καὶ πύρεφρος, ὁμίλη, hoc modo: Ἀῆρ, πύρεφρος, ὁμίλη, *ventus*, *nebula*; ita ut *Hesychius* ad hunc *Hesiodi* locum respexerit. *Clericus.*

549. Μακάριον ἐπ' ἔργου] Hoc est, felicitium agricolarum, divitum; qui, scilicet, agriculturæ peritiâ & indefesso labore ditati sunt. *Guietus.*

Ος τε δρυσαίμεν ποταμῶν ὑπὸ αἰεταίωντων,
 Ὡς ἔτι παρὰ γαίης δρυεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
 Ἄλλοτε μὲν δ' ὕψι ποτὶ ἑσπερον, ἄλλο τ' ἄησι,
 Πυκνὰ θρηγίῃ βορεὺς νέφεα κλονέοντο.
 Τὸν φθιμένον, ἔργον τελέσας, οἶκόν τε νέεσθαι,
 Μήποτε σ' ἔρχνόθεν σκοπῶεν νέφ' ἀμφικαλύψῃ.
 Χρῶτό τε μυδαλεὸν θείῃ, καθά δ' εἴματα δάσῃ.
 Ἄλ' ἔπαλ' αἰῶν. μίς γ' ὅ χαλεπώταί τ' ἔσται
 Χειμέριον, χαλεπὸς περὶ βόταις, χαλεπὸς δὲ ἀνθρώποις.
 Τῆμος δ' ὄμιον βυσ', ἐπὶ δὲ ἀνέρι καὶ πλείον εἴη,
 Ἀρμαλῆς μακρὰ γ' ἑπὶ ῥόδοι εὐφρόναι εἰσί.
 [Ταῦτα φυλασσόμενον, τεπελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
 Ἰσθῶτα νύκτας τε καὶ ἡμέρας, εἰσέκεν αὖθις
 Γῇ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμεκτον ἐνείκῃ.]
 Εὖ τ' ἂν δὲ ἐξήκοντα μὲν τροπὰς ἡελίοιο
 Χειμὲρ ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἡμέρας, δὴ ρα τὸτ' αἴσῃ
 Ἀρκτῦρ' ἀπὸ πρυμνῶν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
 Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκροκύνειν.

550

555

560

565

550. Αἰεταίωντων] Scribendum videtur αἰεταίωντων. Quidam codd. αἰετῶν. quam lectionem sequitur Tzetzes. ex ea, quamvis sequiore, nostra confirmatur. *Gruetius.*

551. Ἀρθεις] Ἀρς, scilicet, in spiritum resolutus. *Idem.*

557. Χαλεπώταί τ' ἔσται] Ἀνωαίων, scilicet. *Idem.*

559. Τῆμος δ' ὄμιον] Τὸ ἡμιον, hoc est, dimidia pars cibi ordinarii bobus detur, ἀπὸ τῶν αἰετῶν, homini verò plus dimidiā, ut putà dodrans ex asse, hoc est, tres quartæ partes cibi ordinarii. hyeme ventres sunt calidiores. ἐπὶ πλείον εἴη, pro ἐπεὶ. τμησας. *Idem.*

560. Ἐπὶ ῥόδοι ἀφρογῆαι εἰσί] Hoc est, βοηθοί, adjutrices sunt longæ noctes bubus. ῥόδοι, hoc est, fluctus, ἐπὶ ῥόδοι fluctu impellens, fluctu adjuvans. ἀ navibus Metaphora, quæ fluctu impelluntur & adjuvantur in cursu. *Idem.*

561. Τεπελεσμένον] Hæc declarant manifestò annum definere statim à frigoribus. ergo ver erat initium anni in signo tauri. Virgil. I. Georg. v. 222: Candidus auratis aperit cum cornibus annum. Annus incipiebat à matutino ortu Pleiadis. *Scaliger.*

562. Ἰσθῶτα νύκτας τε καὶ ἡμέρας] Hoc est, cibos præbe ad mensuram laboris diurni & quietis nocturnæ, ita ut per totum annum dies & noctes æquantur; hoc est, labori dierum alimenta debita, quieti noctium respondeant. καὶ διότι ἔτι βλάπτειν εἰς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας,

εἴς,

Qui haustus è fluminibus perennibus,
 Altè supra terram levatus venti procellâ,
 Interdum quidem pluit ad vesperam, interdum flat,
 Densas Thracio Boreâ nubes excitante.
 Hunc anteverteus opere perfectò domum redi,
 Ne quando te calitus tenebrosa nubes opprimat,
 Corpûsque madefaciat, vestèsque humectet.
 Sed evitato. mensis enim gravissimus hic
 Hibernus, gravis ovibus, graviſque hominibus.
 Tunc medium bobus, homini verò ampliùs adſit
 Alimonia: longæ enim noctes succurrunt illis.
 [Hac observans, totum in annum
 Æquato noctèsque & dies, donec rursus
 Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.]
 Quum autem sexaginta, post conversionem Solis,
 Hibernos exegerit Jupiter dies, tunc sanè stella
 Arcturus relinquens sacrum fluctum Oceani,
 Primus totus apparens exorietur vespertinus.

ἐγὼ, καὶ αὐτὸς τῶντος ἰσχυρὸν καὶ ἰσχυρὸν καὶ τὸν πρῶτον. obscurus & implicitus
 locus. *Quietus.*

566. Ἀρχὴ τοῦ [Temporibus Hesiodi bruma erat circa 7. aut 8.
 Januarii, ergo circa decimam Martii dicit oriri Arcturum. Hoc au-
 tem accidit circa initia Olympiadum, quo tempore sine dubio fuit
 Hesiodus. Sunt autem 2370. anni à prima Olympiade, incepitque
 hoc proximo solstitio præterito 1594. bis millesimus trecentessimus &
 septuagesimus annus. *Scaliger.* Incidebat bruma in 30. Decembris,
 tempore Hesiodi, ex calculo Petaviano, Var. Diss. Lib. VII. c. 5.
Clericus.

566. Ἀρχὴ τοῦ καὶ τῶν [Plinius de sæculo Juliano Lib. XVIII,
 c. 26. A Favonio in Æquinoctium vernum Casari significat XIV. Ca-
 lendas Martii triduum variè, & VIII. Calendas hirundinis visu, & po-
 stero die Arcturi exortu vespertino. Columella Lib. IX. c. 2. IX. Ca-
 lendas Martias Arcturus primâ nocte oritur. At in Petaviano laterculo
 acronychus exortus Arcturi sit in piscium gradu 14. qui in Calenda-
 rio Martii V. convenit. Sed ortus vespertinus verus, quem tabula
 præbet, posterior est apparenti. Hæc & alia D. Petavius Lib. II. c. 8.
 Var. Dissert. *Clericus.*

567. Ἀρχὴ τοῦ [In summo crepusculo, vespere, καὶ τὸ ἀρχὴ
 τῶν καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἰσχυρὸν. *Quietus.*

Τόνδε μετ' ὀρθρογῇ Πανδίωνις ὄρω χελιδῶν

Εἰς φάϑ' ἀνθρώποις, ἔαρϑ' νέον ἱαμβόιο.

Τὼ φθάμενϑ' οἶνας πειταμένεμεν· ὥς γ' ἄμεινον. 570

Αἴ' ὅπ' ἂν φερέοικϑ' ἀπὸ χθονὸς αἰ' φυτὰ βαίνῃ,

Πληιάδας φάγαν, τίτε δὴ σπάφϑ' σκέπ' οἰκέων·

Αἴ' ἄρπας τε χαροασέμεμα, καὶ δμαῖας ἐγείρειν.

Φάγειν γ' σκιερὰς θώκας, καὶ ἐπ' ἡῶ κηῖτον,

Ὡρῇ ἐν ἀμνητῷ, ὅτε τ' ἡέλιϑ' χρῶα κάρφῃ, 575

Τημεῖτϑ' σπείδειν, καὶ οἰκάδε καρπὸν ἀγείρειν,

Ὄρθρ' ἀνιστάμενϑ', ἵνα τοι βίϑ' ἄρκιϑ' εἴῃ.

Ὡς γάρ τ' ἐργαίω τρίτῳ ἀπομύρεται αἶσαν.

567. Αἴ' κροκίφαιϑ'] Idem est quod dicitur ἀκρόνυχος, nam ἀκρόνυχος idem est ac ἀκρη νύξ, seu *primordium noctis*. Intelligendus, ut videtur, de ortu apparente. Ortus autem, ut hoc in gratiam tironum addatur, vespertinus verus est. cum occidente sole, stella oritur ex adverso, neque tamen, propter solis aut lucis vespertinae fulgorem, adspectabilis est. Ortus verò vespertinus apparens, quando sol longiusculè ab horizontali diametro progressus est, adeò ut post ejus occasum emergens ab oriente stella conspicua sit. *Clericus.*

568. Ὄρθρογῇ] Quia summo mane solent hirundines canere. Alii tamen legunt ὀρθρογῇ, ut *Hesychius* & auctor *Etymologici* magni, cujus hæc sunt verba: Ὄρθρογῇ ἢ μυζάλας θρωῦσαι· ἢ ὑπὸ τ' ὀρθρον ἡχῶσαι. *Ἡσίοδος.* πρὶν ὄρθαι — διαγέρθαι, ἀπὸ τ' ὄρθαι ἀπαρμυφάτε, καὶ ἀγρολῇ ὄρθαι. Sic Ὄρθρογῇ esset *excitans lectum*. Prior tamen lectio magis placet. De lectu hirundinis vide quæ ex *Poëtis* collegit *Sam. Bochartus Hieroz. Part. 2. Lib. I. c. 10.* *Clericus.*

570. Τὼ φθάμενϑ' οἶνας πειταμένεμεν] *Columella* Lib. IX. c. 1. postquam VII. Cal. Martias conspici dixit hirundinem, paullò post, à *Calendis Martiis*, inquit, *eximia est vitium putatio, usque in decimum Calendarum Aprilium, si tamen se gemma nondum moveant.* *Clericus.*

571. Φερέοικϑ'] Ὄ κροχλίας. *Guicetus.*

571. Φερέοικϑ'] *Athenæus* Lib. II. p. 63. *Ἡσίοδος* τ' κροχλίας φερέοικον καλεῖ, καὶ Ἀναξίλας δὲ,

Ἀπιστόπορος εἰ τ' κροχλίων παλαιὰ πᾶν,

Οἱ περὶ φέρουσ' ὑπὸ ἀπιστίας πᾶς οἰκίας :

Hesiodus Cochleam vocat domoportam, *Anaxilaus* verò : *Cochleis* tu es multò diffidentior, quæ præ diffidentia circumferunt domos. *Cicero de Divin. Lib. II. c. 64.* *Quid me igitur mones? ut si quis medicus agroto imperet ut sumas*

Terrigenam, herbigradam, domoportam, sanguine cassam,
potius quàm hominum more cochleam dicere. Quod cum ita sit, miros

cur

Post hunc mane lugens Pandionis venit hirundo

In lucem hominibus, vere nuper cæpto.

Hanc prævertens vites incidito: sic enim meliùs.

At cum domiporta (cochlea) è terra plantas adscenderit,

Pleiades fugiens, tunc non ampliùs fodiendæ vites;

Sed falcèsque acuito, servósque excitato.

Fugito verò umbrosas sedes, & matutinum somnum,

Tempore messis, quando Sol corpus attenuat,

Tunc festina, & domum fruges congere,

Diluculo surgens, ut tibi sufficiens fit.

Aurora enim operis tertiam sortitur partem.

cur interpretes Latini *testudinem* hætenus essent interpretati, præsertim cum testudines in arbores non repant; quod jam observarat ante nos Sam. Bochartus Hieroz. Part. 2. Lib. iv. c. 30. Clericus.

572. Πλειάδας φύζων] Τὴν ἐπιβλήν τῆς Πλειάδος, τὴν καὶ κατὰ τὴν Πλειάδα ἐπιβλήν. Πῶς παρὰ τὴν αἰτίαν, subintellige ἐπὶ. Hoc versu fossio significatur ut præcedente v. 570. putatio vitium. Gaietius.

572. Πλειάδας φύζων] Pluvias, nempe, nimias; propter quas, humo relicta cochleæ plantas conscendunt. Clericus.

573. Ἄρπας τι χαρμασίμῳ] Superiùs v. 387. χαρμασίμῳ σιδήρῳ. ubi σιδήρῳ de falce ad metendum intelligendum est, ait autem eo loco Pleiades initio messis apparere. Scaliger.

573. Ἄρπας χαρμασίμῳ] Falce incidere. Suprà χαρμασίμῳ σιδήρῳ. Gaietius.

575. Ὡς ἐὼς αἰματὶ, ὅτι τ' ἡλίῳ χεῖρα κέρσῃ] Hic versus sic legendus & distinguendus: Ὡς ἐὼς αἰματὶ. Ὅτι δ' ἡλίῳ χεῖρα κέρσῃ. Idem.

576. Τρωῖτος ἀνδίδω] Columella Lib. II. c. 21. Cum matura fuerit seges, antequàm torreatur vaporibus æstivi sideris, qui sunt vastissimi per ortum canicula, celeriter demetatur. Nam dispendiosa est cunctatio, primùm quod avibus prædam, ceterisque animalibus prabet, deinde quòd grana & ipsa spicæ culmic arentibus & aristis celeriter decidunt. Si verò procella ventorum aut turbines incesserint, major pars ad terram defluit. Propter quæ recrastinari non debet, sed aqualiter flaventibus jam satis, antequàm ex toto grana indurescant, cum rubicundum colorem traxerunt, messis faciendæ est, ut potiùs in area & in acervo, quàm in agro, grandescant frumenta. Clericus.

578. Ἡὼς ᾗ] Hoc est, horæ matutinæ, quæ ab aurora incipiunt. Clericus.

578. Ἡὼς ᾗ τ' ἔργῳ τελίῳ] Τῷ ἔργῳ. Gaietius.

579. Πρὸς

Ἡὼς τοι περφέρεῖ μὴ ὁδῷ, περφέρεῖ δὲ καὶ ἔργῳ·

Ἡὼς ἥτε φανείσα πολέας ἐπέβησε κελύθῳ

580

Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δὲ θῆτι ζυγὰ βροτὶ πύθουσιν.

Ἡμεῖς δὲ σκόλυμός τ' ἀνθρώπων, καὶ ἡχέτα τέτιξ

Δενδρέῳ ἐφεζόμεθα λιγυρῶν καταχόετ' αἰοιδίῳ

Πικρὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεσθαι καματώδεσθαι ὥρη,

Τῆμεθ' πόταται τ' αἶγες, καὶ οἶνον αἶστος,

585

Μαχλόταται δὲ γυναικες, ἀφανρόταται δὲ τε ἄνδρες.

Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλῶν καὶ γένετα Σείριος ἄρξῃ,

Αὐαλέος δὲ τε χερσὶ ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τότ' ἤδη

579. Περφέρει μὴ ὁδῷ] Hoc est, superat viam, hoc est, peragit. Virgil. nec saltem superare viam sit τὸ περφέρειν. Hic idem τὸ ὑπερφέρειν notari videtur. φαλαῖν ἄρξῃ, πικρὸν οἶνον. αἰστος. Guicetus.

579. Ἡὼς τοι περφέρει] Non dubium est quin huc respexerit Aristarchus, cum in illo Theogoniae loco, Καλλιόπη· ἡ μὲν περφερέσκει ἐς αἰκασίαν, exponit, περφερίζουσι προσδύτουσι. Vetus Glossa ad Theogoniam. Ἀείσκει τὸ περφερίζουσι. ἀντὶ δὲ προσδύτουσι ἔκαστος ὥστε ἀδελφόν, πίπτεται τῇ πικρῇ, ἢ τῇ χερσὶ περφερίζουσι. οἱ δὲ ἐκλεμνίσκονται. Eustathius: τὸ δὲ περφέρειν ὑπερτίττει ἐστὶ τὸ περφέρειν, ἀφ' ἧς παρὰ τοῦ ὑπερτίττει περφερίζουσι πικρῇ λόγῳ. ὅτε δὲ περφέρειν καὶ τὸ νικᾶν λέγεται, ὅτε καὶ ὁ περφερίζουσι, δῆλον ἐστὶ. Ἡσίοδος δὲ ἐν τῇ περφέρει μὴ ὁδῷ, περφέρει δὲ καὶ ἔργῳ, ἐπεὶ οἱ πικρῇ καὶ οἶνον δὲ περφέρει ὑπερτίττει, καὶ οἶνον αἶστος λαμβάνει ἀντὶ δὲ ὑπερφέρει, ἀλλὰ ἀντὶ δὲ περφέρει, περφερίζουσι πικρῇ, περφερίζουσι. Heinsius.

582. Σκόλυμος] Artichaut sauvage, aliter chardonette. Κινύρα artichaut cultivé. Κάκλον cardus. De Scolymo vide Dioscorid. lib. III. 16. de casto vide Athenæum. Scaliger.

582. Σκόλυμος] Graviter errant, ut putat Claud. Salmasius ad Solinum p. 161. hujus ætatis eruditi ferme omnes herbarii, qui σκόλυμος Græcorum persuadere nobis volunt fuisse, quem Latini propriè Carduum vocabant, nos Artichautum. Hanc saltem differentiam agnoscunt, quod σκόλυμος agrestis sit, Carduus sativus. Ego genere distinguere censeo. Σκόλυμος vox Græca est, quæ nomen in Latio non habet; ideo Scolymus Latine suâ voce vocandus est, non Carduus, ut faciunt vulgò apud Theophrastum & Dioscoridem. Græci omnes, non solum Paulus & Aëtius, verum etiam Dioscorides ipse Κινάρα & Σκόλυμον separant. Atqui certum est Κινάρα Græcis dici, quem Latini vocant Carduum, Siculi Κάκλον. Scolymus Græciæ notissimus, unde illud Hesiodi & ex eo Aristotelis ἐπὶ σκολύμῳ. Hoc florente, mulieres libidinis avidissimæ. Scolymum in cibos Oriens & Græcia receperat.

*Aurora magis promovet quidem viam, magisque promovet labo-
Aurora quæ apparens multos ingredi fecit viam (rem:
Homines, pluribus verò juga bobus imponit.*

*Quum verò scolymisque floret, & canora cicada
Arbori infidens dulcem fundit cantum
Frequenter sub alis, æstatis laborioso tempore,
Tunc pinguesque capra, & vinum optimum,
Salacissima verò mulieres, & viri imbecillissimi
Sunt, quoniam caput & genua sol ficcet,
Siccum verò corpus ob æstum. Sed tunc jam*

coperat. Plinius Lib. XXII. c. 22. Scolymum quoque in cibos recipit Oriens & alio nomine Limoniam appellavit. Frutex est numquam cubitali altior, cristisque foliorum ac radice nigra, sed dulci. Eratostheni quoque laudata in pauperis cœna. Edulis est potissimum radix, sed & herba adhuc tenella. Qua de re, pluribus vir summus, quem vide. Clericus.

§82. Η̃μος δὲ σκόλυμος] Ephemeris Hesiodi æstatem definit ἐπὶ σκολύμῳ. Multi viri docti disputarunt, quid sibi velit Philosophus in Problematis, cum hoc modo hunc versum adducit: Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἥτιον δύνανται ἀφοροδοσιάζειν· αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, κατὰ πρῶτον καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμῳ, Μαχλόματα δὲ γυναῖκες, ἀφανροῦντα δὲ πᾶσι τοῖς ἀνδράσι. Quo loco quidam, inter quos fuit vir summus Camerarius, σκόλυμον legerunt: alii καλύβον καλύβον enim, dicunt, ἱππῶν exponitur ab Hesychio. Sed mirum viris doctis in re tam levi aquam hæsisse, præsertim qui βεβηχολογίαν Aristotelicam cognitam haberent. Hesiodus æstatem constituit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ πέπλιγος: ita loquuntur eleganter οἱ χαρίεντες, id est, tempore cardui & cicada, vel, dum cardui & cicada est. Hoc secutus Aristoteles, dixit Hesiodum salacitatem mulierum, virorum verò impotentiam constituere ἐπὶ σκολύμῳ. Non vacabat Aristoteli aliud agenti citare versus illos, Η̃μος δὲ σκόλυμος τ' αἰθεῖ, & quæ sequuntur, Μαχλόματα δὲ γυναῖκες. Propterea eleganti ratione dixit, κατὰ πρῶτον καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμῳ, sicut Poëta Hesiodus dicit de tempore quo viret carduus. Quod hinc desumpsit Alcæus, cum dixit: Αἰθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος· τοῦ δὲ μιαινώμεται γυναῖκες. Diximus Hesiodum, in libris Ἔργων, etiam ἐφημερίδα complexum esse. Ostendit itaque hæc, postquam ver absolvit, quid agendum sit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ πέπλιγος. Heinsius.

§84. Ὑπὸ πτερύγων] Ab alis, Ἀπὸ πτερύγων vid. Moschop. Guis-
ius.

Εἷη πετραίη τε σκιὴ καὶ βύβλινος οἶνος,
 Μᾶζα τ' αἰμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβενγυρμαίων,
 Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μύπω τετοκίης,
 Πρωτόγονον τ' εἰρίφων. ὅππῃ δ' αἴθοπα πινέμεν οἶνον,
 Ἐν σκιῇ ἐζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς,
 Ἀντίον ἀκρεαίος ζεφύρεα τρέψαντα πρὸς ὥσπερ,
 Κελύνης τ' αἰεναῖς καὶ Δουρρύτῃ, ἥτ' ἀφύλωντας.

590

595

589. Πετραίη τε σκιὴ] Quā nulla major ac frigidior. Similis imago obversabatur animo Prophetæ Esaiæ, cū scribebat Cap. XXXII, 2. de re exoptatissima: Erit instar riuorum aqua in sicco loco, atque instar umbra ingentis petra, in sticculosa terra. Clericus.

589. Βύβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cuius meminit Festus & Theocritus, est vinum cuius vitis delata erat ex urbe Syriæ Byblō, ut Romæ Nitiobrix, de Bordeaux. Scaliger.

589. Βύβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem Luca Holstemi ad vocem Βιβλίη, quam Stephanus Byzantius docet fuisse nomen regionis Thraciæ, à qua vinum *Biblinum* dictum. „Ache-
 „nais Lib. I. p. 31. Ἀχαιοὶ τὸ Βίβλινον (ἰπαινοῖ) Εἰδὲντο, Βιβλίη
 „μεθύουσα πίνοντες. Καλεῖται δὲ ὕτις ἀπὸ τοῦ χωρίου ὅπου ἀνακαταρρέου-
 „σιν. Φησὶ δὲ καὶ Φίλιμος,

„Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χίον. Πάπα.

„Θάσιον, Βιβλίον, Μενδαῖον, ὥστε σε μὴ

„Κρηπιλλῶν.

„Ἐπίχαρμος δὲ ἀπὸ πινον ὄρει Βιβλίῳ φησὶ αὐτὸν ἀνομῶς. Ἀρμενί-
 „δας δὲ Θράκης φησὶ εἶναι χωρίον πρὸς Βιβλίαν, ἢ αὐθις Τισίρην καὶ Οἰσύνην
 „ἀνακαταρρέουσαν. ἱπτικῶς δὲ ἡ Θράκη ἰθαυμνίζεται ὡς ἡδύοις, καὶ συνέ-
 „λος πᾶσι πλεονάζον αὐτῆς χωρίον.

„Νῆες δὲ ἐκ Λήμων παρέσκευον οἶνον ἄγασται.

„Γνωπίας δὲ ὁ Ρηγῶν πρὸς εἰλὸν καλαμῶν ἄμπελον Βιβλίαν φησὶ καλεῖ-
 „σθαι, ἢ Πόλιον τὸ Ἀργεῖον, ὃς ἰθασιάζουσι Συρακουσίων, πρῶτον εἰς Συρα-
 „κῶνας κρημίσαι ἐξ Ἰταλίας· εἴη αὖ ἐν ὁ παρὰ Σικελιώταις γλυκύς καλῶς
 „τος Πόλιος, ὁ Βίβλινος οἶνος. Acheus *Biblinum* commendat: excepit
 „Biblini vini poculo. Sic autem vocatur à loci cuiusdam nomine. Di-
 „cit etiam Philinus:

„Præbiturum me tibi Lesbium, Chium. Παπα!

„Thasium, Biblinum, Mendæum, ita ut tu non

„Inebrieris.

„Epicharmus à quibusdam Biblinis montibus vocatum ait. Armenidas
 „verò tradit Thracia partem vocatam esse Bibliam, quam Tisaram &
 „Oesymam dicunt. Thracia quidem, ob vini quod fert præstantiam, &
 „vicina omnia ei loca, admirationi fuit:

„Naves ex Lemno aderant vinum vehentes.

„Hir-

*Sit in antro umbra, & Byblinum vinum,
 Libumque lacteum, lacque caprarum non amplius lactantium,
 Et vacca quæ frondibus pascitur caro nondum enixa,
 Tenerorumque hædorum. præterea nigrum bibito vinum,
 In umbra sedens, animo saturatus cibo,
 Contra purum Zephyrum obverso vultu,
 Fontemque perennem ac defluentem, quique illamis fit.*

„Hippias Rheginus quam vitem tortuosam vocabant, Biblinam dictam
 „fuisse ait, eamque Argivum Pollin, qui regnavit Syracusis, primum ex
 „Italia Syracusas invexisse. Quamobrem quod dulce vinum Siculi nunc
 „cupant Biblinum fuerit. Quem locum ideò adscripsi, ut qui cum
 „legerint de scriptura certi corrigant porro vulgatos Hesiodi Codices
 „in Operibus, v. 589. in quibus Βύβλινος οἶνος legitur, pro Βίβλινος.
 „Ad quem locum Moschopolus: Βίβλος ποτῆρος ἢ πόλις Θράκης.
 „Distinctiùs Proclus; sed scædo vitio infectus: οἶνον Βύβλινον (pro Βί-
 „βλινον) ὃν ἀξιοῖ (lege, οἱ Νάξιοι) παρ' αὐτοῖς γινώσκουσιν φασὶ ποτῆρον
 „ἔστω καλῶν (lege, παρὰ ποτῆρον) Tzetzes ineptit suo more. A
 „corrupta autem lectione Hesiodi deceptus est Eustathius, qui ad Iliad.
 „Λ. p. 871. Βύβλινον οἶνον, & Βυβλίαν χύτρον scribit, tamquam Hesio-
 „do auctore. Adde Theocritum qui Idyl. XIV, 15.

„——— ἀνῶξα δὲ Βύβλινον αὐτοῖς

„Εὐώδη πτόρον ἵππων.

„Aperiui istis vinum Biblinum, odoratum quatuor annorum. Pro Βίβλ-
 „ινον. Denique Suidam, apud quem, Βιβλινὰ πόλις Σκιθίας, pro Βίβλί-
 „νῃ, ut hîc, quemadmodum ex ipsa litterarum serie manifestum est.
 „Hactenus Holstenius, qui in loco Athenæi nescio quare prætermise-
 „rat verba Philini, quæ quàm maximè faciunt ad rem, nòsque docent
 „cur Hesiodus suadeat æstate bibere vinum Biblinum. Ex iis enim liquet
 „fuisse tenue vinum, & quod non facilè inebriaret; quale bibendum
 „æstate, non generosius, cujus fumi facilè inebriant, & vis etiam ve-
 „hementior incendit. Ceterùm universa Thracia, propter frequen-
 „tiores montes, non est ferax vini, sed tantùm partes meridiana.
 „Clericus.

590. Μᾶζα δ' ἀμολγαίη] Scilicet, τὸ πρὸ τ' ὅ ἀμολγῆ κατὰ
 ἀμολγομένην. κατὰ τ' ἀμολγῆν ποταμὸν καὶ γάλακτι ἐξυμνομένην τὴν ἀμολ-
 γαίην. Guietus.

592. Πρωτόγονον] Hoc est, præstantissimorum. Vide not. ad γ.
 543. Clericus.

593. Καρτερημένην ἤτοι ἰδωδῆς] Corde, non animo. Guietus,

594. Ἀντίον ἀκραιός ἀνίας] Scribendum ἀκραιός, hoc est, in su-
 perficie flantis, cui ὑπερῆς opponitur. Idem.

595. Ἀνίας] An scribendum αἰνίας, ut suprâ αἰναόντων. Idem.

597. Ἰσθὸν

Τεῖς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δ' πέτραισι πέτραισι
 Διαιτῶν δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτῶν
 Δινέμεν, ὅτ' ἂν πρῶτα Φανῇ ὀρέωνος Ὠρείωνος,
 Χώρῳ ἐν δαίει, καὶ δὲ τροχάλας ἐν αἰλῶν.
 Μέτρῳ δ' ὅτ' ἡμεῖς καὶ ἐν αἵματι. αὐτὰρ ἐπὶ πᾶσι δὴ. 600
 Πάντα βίον κατὰ θῆμα ἐπάρμενον ἐνδοθεν οἴκου,
 Θῆτα αἰοικὸν ποιῶν, καὶ ἄπικνον ἐλθόν
 Δίξεν δ' ἐλόμεν· χαλεπὴ δ' ἐπὶ πόρπῃς ἐλθόν.
 Καὶ κινῶ καρχαρόδοντα ἡμεῖν· μὴ φείδεο σίτη·
 Μὴ ποτέ σ' ἡμερόν γ' ἴδῃ ἀνὴρ ὅτ' ἔλθῃ· 605
 Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ συρφετὸν, ὅφρα τι εἴη,
 Βασί καὶ ἡμίονοισιν ἐπηρεζόν. αὐτὰρ ἔπειτα
 Διῶν ἀναψύξαι φίλα γένατα, καὶ βόε λῦσαι.
 Εὐτ' ἂν δ' Ὠρείων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
 Οὐρανὸν, Ἀρκτῆρον δ' ἐσὶ δὴ ῥοδοδάκτυλῳ Ἠώς, 610
 ὧ Πέρση, τότε πάντας ὀπόμενε οἴκαδε βότρυν.
 Δεῖξαι δ' ἡελίῳ δέκα τ' ἡμέρας καὶ δέκα νύκτας.
 Πέντε δ' ὅσον αἵματι, ἕκτα δ' εἰς αἵματι ἀφύσαι

597. Γερὸν ἀκτῶν] Ἀπικῶς pro ἱερῶν, ut suprā. Idem.

598. Δινέμεν] Τῇ δυνάμει τῇ βαλὼν αἰοῖν. Idem.

598. Εὐτ' ἂν πρῶτα Φανῇ ὀρέωνος Ὠρείωνος] Orionem Theophrastus, in Libro de ventis, ait oriri ἐν δόχῃ τῇ ὀπόμενῃ, διὸ καὶ ἐν δόχῃ τῇ χειμῶνι, ubi ὀπόμεν pro aestate jam inclinante sumit, diebus aliquot a confecto solstitio. In laterculo Petaviano, lucida pedis Orionis Heliacum ortum facit Carcinonis XVIII. Julii XII. Sed Theophrasti τὸ & Athenis maturius id fiebat. Verum post ortus heliaci diem ex tabulis confectum, apparentes iidem ortus matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus est usque ad ὀπόμενῃ initium. Polybius Lib. I. scribit Romanos in Africam ἐξ Ὀρίωνος trajecisse, inter ortum Orionis & Sirii, incommodā tempestate. Ortum intelligit utrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. incunte Augusto, Orion paullo post solstitium oriri incipiebat. Ergo Julio mense navigarunt. Sic Hesiodus messis ac triturae tempus circumscribit Orionis exortu. Haec aliāque id genus habet Petavius, Variarum Dissert. Lib. II. c. 8. Clericus.

599. Χώρῳ ἐν δαίει] Varro de R. R. Lib. I. c. 51. Aream esse oportet in agro, sublimiore loco, quā perflare possit ventus. Vide & Columellam Lib. II. c. 20. Clericus.

599. Εὐτροχάλας ἐν αἰλῶν] Leg. εὐτροχάλας. Griesius.

*Tres partes aqua infunde, quartam verò partem vini admisce.
 Famulis autem impera Cereris sacrum munus
 Triturare, quando primùm apparuerit Orion,
 Loco in ventis expositio, & benè planata in area.
 Mensurâ verò diligenter recondito in vasis. sed postquàm
 Omnem victum deposueris benè conditum intra domum,
 Servum domo carentem conducere, & sine liberis ancillam
 Inquirere jubeo: molesta est autem quæ liberos habet ancilla.
 Et canem dentibus asperum nutrito: nec parcas cibo:
 Ne quando tibi interdium dormiens fur facultates auferat.
 Fœnum autem importato, & paleas, ut tibi sit,
 Bobus ac mulis annuum pabulum. sed postea
 Servorum refocilla cara genua, & boves solve.
 Quum verò Orion & Sirius in medium venerit
 Cælum, Arcturum autem inspexerit roseis digitis Aurora,
 O Persa, tunc omnes decerpe & fer domum uvas.
 Exponito verò Soli decem dies, totidémque noctes.
 Quinque autem in locum opacum repone, sexto in vasa conde*

600. Κομίσασθαι] Reponere, recondere. *Idem.*

601. Ἐπιεμψον] Hoc est, ἀεμψον, compositum, paratum, conditum. *Idem.*

602. Θῆται] Significat hominem liberum, qui locat operas suas, mercenarius. *Scaliger.*

603. Κομῆν] Curare, alere. φείδιο σίτη, subintellige, canis. *Guietus.*

604. Καρχαρόδοντα ζῶα] Quæ habent inæquales & ferratos dentes, ut canes, vulpes, lupi, leones; ἀμοφρόδοντα, quæ æquales habent, ut equi; καυλιόδοντα, quæ apertos habent, ut mures, talpæ, apri. *Scaliger.*

606. Καὶ σφουρτὸν] Du fouflage. *Guietus.*

607. Ἐπιταυόν] Scribendum videtur ἐπηταυόν, aut est συνίζουσιν ἐπηταυόν. *Idem.*

610. Ἀ' ἐκτῷ ἐν δὲ ἐσίδῃ ροδόδαικτυλος Ἡ' αἰς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc est, Septembris XXI. quod Hesiodi ævo aliquot diebus prius fiebat. Is est verus ortus, nam apparens aliquot diebus serius fit. *Clericus.*

612. Ἀ' γὰρ αἰφύσας] Ἀ' πρὸς λίψας δρύσας. *Guietus.*

613. Ἐκτὴ δὲ αἰ' αἰ γὰρ αἰφύσας] Miror Hesiodum nihil de calcatione racemorum, expressionéque succi, vi torcularis, dixisse. Præterea

Δῶρε Διώνυσε πολυμήθε. αὐτὸρ ἐπὶ δὴ
Πλειάδες θ' Ὑάδες τε τό τε θένε Ωρίων
Διώωσιν, τότ' ἐπειτ' ἄροτ' ἐμνημόειναι
Ὠρεῖς· πλεὺν γ' ἢ χθονὸς ἄρμεν εἴη.

615

ei exigua oportet esse vineta, qui racemos soli & umbræ tamdiu exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri hæc, sine multis incommodis, non possunt. Fortè de exigua copia vini, ejúsque præstantissimi, conficienda agit. *Clericus.*

615. Πλειάδες θ' Ὑάδες π.] De Pleiadum occasu egimus ad γ. 384. Superest ut aliquid dicamus de occasu duorum aliorum Asterismorum, quorum hic meminit *Hesiodus*. Utriusque autem intelligit occasum matutinum, seu Cosmicum. In Petaviano laterculo, Palilicium, id est, lucidissima Hyadum in oculo Tauri posita, mane occidit, in gradu IX. Scorpii Romæ; id est, Novembris II. quo die *Columella* Tauri caput occasum facere scribit. At in Ægypto, matutinus occasus fiebat in gradu Scorpii XI. Novembris IV. Sed idem *Columella* fuculam mane occidere ait XXI. Novembris, qui est apparens occasus matutinus, vero posterior. Vide *Petavium* Var. Dissert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

Ibid. Τό π θένε Ωρίων.] Lucida stella pedis Orionis mane occidit, Scorpionos V. Octobris XXIX. Zonæ mediæ Scorpionos XII. Novembris V. Humerus dexter Scorpionos XXI. Novembris XIV. Itaque initio Hyemis verè dictus est occidere. *Clericus.*

616. Ἀρότ' ἐμνημόειναι.] Vide notata ad γ. 384. *Clericus.*

617. Πλειών.] Annus, πλειών non dubito dictum esse, quia maxima pars Græcorum annum ἀπὸ τῆς πλειάδος incipiebant, unde πλειών dictus. *Scaliger.*

617. Πλειών δ' κραιπνὸς χθονὸς ἄρμεν εἴη.] Ὁρμεν videtur scribendum. hoc est, ὁρμήσεις, κραιπνὸς χθονὸς ὁρμήσεις, hoc est, ὑπὸ γῆς κραιπνῶν, astri more occidens, hoc est, absolutus, finitus, perfectus. Sed τὸ κραιπνὸς χθονὸς sic non placet, & versus addititius videtur. ὅπως ὁ εἰαυτὸς ἐπὶ τῇ γῆς ἔργων πεπληρωμένος εἴη. vel ὁ πλειών ἦγεν ὁ εἰαυτὸς τῇ ἐπὶ τῇ γῆς ἔργων. τέλος αὖ ἔχει, vel ὅπως ὁ εἰαυτὸς ἐπὶ τῇ γῆς ἔργων καλῶς ἔχει καὶ ἀρμενίδας. Sic annus terrestris bene se habuerit. placet. *Gruetius.*

Ibidem.] *Arati* Scholiastes ad Tmemma 24. τὸ Φαινόμερον Ed. *Moravianæ* anni 1559. Ἀπὸ τούτων, inquit, κραιπνὸς καὶ πλειών ἐκλήθη ὁ εἰαυτὸς: ab hisce, per excellentiam, *Pleion* vocatus est annus. *Hesychius* tamen aliunde deducit, sic enim interpretatur: Πλειών, ὁ εἰαυτὸς, ἀπὸ τῆς πάντας τῶν κραιπνῶν τῇ γῆς συμπληρωθῆς. Hæc vox occurrit & in *Cassandra Lycophronis*:

*Dona letitia datoris Bacchi. Sed postquam utique
Pleiadesque Hyadesque, ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto
Tempestivæ. ita annus in opere rustico benè dispositus sit.*

Εἰς πέντε τε πλειῶνας ἡμεῖρων λίχες,

Quinque circiter annos lecti cupidus.

Clericus.

617. Ἀγρῶρος εἷς] Hoc est, singulæ anni tempestates, singulique menses ita in opera rustica describantur ac dividantur; ut totus in opera, suis temporibus adscripta, impendatur. Quapropter Rei Rusticæ Scriptores diligenter annum diviserunt, & notarunt quæ singulis ejus partibus fieri oporteat. Vide *Varronis* de R. R. Lib. I. c. 27. & sequentibus, & *Columellam* Lib. XI. c. 2. *Clericus.*

617. Πλειῶν δὲ κατὰ χθονός] Non intellexerunt hæc interpretes. Ac primo Moschopulus quantum à sensu horum verborum absit, perspicuè fatetur, cum ἔσται per ἔστω reddit. Satis superque alibi probavimus, ne iterum hic repetendum sit, in libro nostro singulari, contra Tzetzen, Ephemeridem in operibus Hesiodi, non in diebus, esse: cum autem designatio ejus passim ferè sparsa sit, manifestè tamen ibi incipere: Μῶντα δὲ Λιναῖοντα. Ita ut tota agriculturæ doctrina in Ephemeride desinat. Hanc postquam cum anno terminavit, cujus doctrina ab hyeme incipit, in autumno desinit, totam simul Ephemeridem & agriculturæ doctrinam, tali clausulâ, concludit: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονός ἀγρῶρος εἷς, quod interpretes Latini, secuti Græcos, reddiderunt, *Annus verò per terram accommodus sit.* Ineptissimè. Multum torfit omnes illud κατὰ χθονός, quæ verba absolvunt agriculturæ præcepta, simulque ad navigationem viam præparant: ita ut illud quod sequitur, Εἰ δὲ σε ναυπλίας, ita cum hoc coherereat; quia enim τῇ Πανδυσίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones una voce βοωπιῖν dicebant, Hesychius: βοωπιῖν, ἀργελαῖν ὅταν ὁ Ωρεῖων δύνῃ) navigare autem definebant, eleganter hac occasione alteram Oeconomiz rationem orditur. At Proclus optimè ad hunc locum notarat, πλειῶν ὁ εἰσωντὶς, ὃ ἐπὶ γῆς ἔργων ἔτι αἰνὰ τίλλει ἔχει: potuisset tamen melius aliis consulere infra: si pro illis, εἰς πέντε ποιήσας, ὁ εἰσωντὶς ὅλῃ ἀεργόδι ἔσται, notasset, ὁ εἰσωντὶς ὅλῃ πτωλεωμῶρος ἔσται. Tzetzes nugari maluit, quæ hic omitti poterant. ἀγρῶρον igitur est τὸ πτωλεωμῶρον: κατὰ χθονός, est κατὰ τὴν χθονός ἔργων: nam ita transit ad πὲρ τῆς θαλάσσης. Absoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονός ἀγρῶρος εἷς. Sic annus in opere rustico absolutus est. Ita sumendum. *Heinsius.*

Εἰ δέ σε καυχήλις δυαπεμφέλας ἦμερ' αἶρῃ,
 Εὖτ' ἂν Πληϊάδες, ὄφρος ὄβριμον Ὠρίωνος
 Φάγυσσι, πίπτωσιν ἐς ἡεροειδέα πόντον,
 Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύβσιν αἵηται.
 Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
 Γλυῖ δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελύω.
 Νῆας δ' ἐπ' ἡπίερα ἐρύσσει, πυκνάσσει τε λίθοισι
 Πάντοθεν, ὅφρ' ἴχθυσ' ἀνέμων μῆκος ὕψον αἰέντων,
 Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
 Ὅππῃ δ' ἐπάρμυα πάντα τεῶ' ἐγκάτθω οἴκῳ,
 Εὐκρόσμως σολίσαις νηὸς περὶ ποντοπόροιο.
 Πηδάλιον δ' ἀεργὸς ὑπὲρ καπνῷ κρεμάσσει.
 Αὐτὸς δ' ὠρεῖτον μίμνεν πλόον, εἰσέκεν ἔλθῃ,
 Καὶ τότε νῆα θολῶ ἀλαδ' ἐλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
 Ἀρμυῖον ἐντυψάσθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρῃαι,
 Ὡς περ ἐμὸς σε πατήρ ἢ σὺς, μέγα νήπιε Πέρση,
 Πλωτίζεσκεν νηυσὶ, βίη κεχρημένος ἐοδῶ.
 Ὅς ποτε ἢ τῇδ' ἦλθ', πλωτὶ Διφ' πόντον ἀγύουας,
 Κύμῳ Αἰολίδαι περιπλῶν, ἐν νηὶ μελαίνῃ.
 Οὐκ ἄφενος Φάγυν, ἡδὲ πλεόν τε ἢ ὄλβον,

620

625

630

635

618. Ναυπηλὶς δυαπεμφέλας] Hoc est, δυαπτόν, δυαπρόχην, τρεχέ-
 δες, de πημφίζω, & πομφόλυξ. Hesych. πημφέλας, δύσκολα. τρεχέ-
 βαθίαι, δυαπήμεφελαι, ut δυαπήμεφες. Gvicius.

619. Σθίν' ὄβριμον Ὠρίων'] Quia, nimirum, occasu matutino
 Orionem antecedunt, ideoque eum fugere videntur. Ad hunc He-
 siodi locum respexisse videtur Quintus Smyrnaeus, Lib. V. v. 367.

Πληϊὰς δ' αἰχμήσαντος ἐς ὠκεανοῖο ῥέεθρον

Δύει, ὑπεπλώσασα ἀείκλυτον Ὠρίωνα.

Ἡ ἄρα συκλονίσσας μίμνην δὲ χόρῳ πόντος.

Cum Pleias indefessi Oceani fluentem subit, timens inclitum Orionem, aë-
 rem perturbans, pontus vero procelia furit. Clericus.

625. Ὅφρ' ἴχθυσ'] Scilicet, οἱ ἰχθῆς. Gvicius.

625. Ὅφρ' ἴχθυσ' ἀνέμων μῆκος] Mirum est naves in siccam hu-
 mum subductas indiguissse lapidibus, ut ventorum vim ferre possent.
 Quamvis eas abiete compactas statuamus, vix hoc intelligere quea-
 mus; sed levissimas fuisse eas necesse est. Clericus.

627. Ἐπάρμυα] Composita, condita, reposita. Gvicius.

628. Σολίσαις νηὸς πλέει] Involvens, recondens. Idem.

628. Νηὸς

Quòd si te navigationis periculosa desiderium ceperit.
 Quando utique Pleiades, vehementem Orionem
 Fugientes, subierint obscurum pontum,
 Tunc certè variorum ventorum strident flamina:
 Et tunc ne ampliùs naves habe in nigro ponto:
 Terram autem exercere memento ita, ut te jubeo.
 Navem verò in continentem trahito, munitoque lapidibus
 Undiquaque, ut arceant ventorum vim humidè flantium,
 Sentinà exhaustà, ut ne putrefaciat Jovis imber.
 Armamenta verò disposita omnia domi tuæ repone,
 Rectè contrahens navis alas pontigrada.
 Clavum verò fabrefactum super sumum suspendito.
 Ipse autem tempestivam expectato navigationem, dum veniat.
 Tuncque navem celerem in mare deducito, intus verò onus
 Aptum imposito, domum ut lucrum reportes,
 Quemadmodum meusque pater, & tuus, stultissime Persa,
 Navigabat navibus, victus indigus boni.
 Qui olim & huc venit, immensum pontum emensus,
 Cumâ Æolide relictâ, in navi nigra:
 Non reditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,

628. Νῆος πλὴγὲ ποντογέγιο] Hoc est, vela & remos. Ex simili lo-
 quutione perperam intellecta nata est fabula Dædali & Icarì, qui *alis*
 fugisse Cretam dicuntur, hoc est, remis & velis. Ideò, ut hîc He-
 siodus *alas* navibus tribuit: Virgilius, vice versâ, *alis* Dædali remi-
 gium adscribit, Æneid. VI. 19.

Dædalus, ut fama est, fugiens Minoia regna,
 Præpetibus pennis ausus se credere cælo,
 Insuetum per iter gelidas enavit ad Arclos &c.
 Redditus hic primum terris, tibi, Phœbe sacravit
 Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ ἡπείρου κρημνίσματα] Vide not. ad γ. 45. Clericus.

632. Ἀεὶ μὲν οὐρανὸν ἄε μὲν οὐρανὸν. Quietus.

634. Βίη καὶ κρημνίσματα] Hoc est, quærens victum bonum, le-
 gitimum, bonis artibus. Idem.

637. Οὐκ ἄφρονος φεύγων] Si, more Aristarchi, delendi essent ver-
 sus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus est, quantam Hesiodus,
 hic versus cum sequente esset jugulandus; quippe qui Gallicâ, ut
 aiunt, nive sunt frigidiores. Clericus.

Ἀλλὰ κακίῳ πενίῳ, τὼ Ζεὺς ἀνδρεσσὶ δίδωσι
 Νάσσατο δ' αἶχ' Ἐλικῶνος οἷζυρῇ ἐνὶ κόμῃ,
 Ἀσκη, χεῖμα κακῇ, θέρψ' ὄρζαλῇ, ἔδ' ἐπὶ ἰοθλῇ.

640

Τῷ δ' ὦ Πέρσῃ, ἔργων μεμνημένος εἶναι
 Ὀρεαίων πάντων, πρὶν ναυπλῆς ἢ μάλισσα.
 Νῆ' ὀλίγῳ αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέρψ'.
 Μείζων μὲν φόρ' ἔσται, μείζον δ' ἔπ' ἰπὶ κέρδεϊ κέρδ'
 ἔσται, εἰ κ' ἀνεμοὶ γε κακὰς ἀπέχωνσιν αἰήτας.
 Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίῳ τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
 Βάληαι ἢ χρεά τε περφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
 Δείξω δ' ἡ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 Οὔτε π ναυπλῆς σεσοφισμῶν, ἔτε π νηῶν.
 Οὐ γάρ πώ ποτε νηὶ γ' ἐπέπλων δῖρεά πόντον,
 Εἰ μὴ ἐς Εὐβοίαν ἐξ Αὐλίδ' ἢ ποτ' Ἀχαιοὶ,
 Μείναντες χειμῶνα, πολλὴν σὺ λαὸν ἄγειραν
 Ἐλλάδ' ἐξ ἱερῆς Τροίῳ ἐς καλλιγυνάικα.
 Ἐνθάδ' ἐγὼν ἐπ' αἰέθλα δαίφρον' Ἀμφιδάμαντι
 Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δ' ὅτε περφεδμῆα πολλὰ
 Ἄθλ' ἔθεσιν παῖδες μεγαλήτορες ἐνθά με Φημί
 Ὑμνῶ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτῶεντα.
 Τὸν μὲν ἐγὼ Μύσης Ἐλικωνιάδεος ἀνέθηκα,

645

650

655

640. Ἀσκη] Samuel Bochartus Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Asra deducit ab אֶשְׁרָה ascherah, hoc est, lucus, ubi steriles sunt arbores; Hesychiusque hunc locum profert: Ἀσκη, ὄρυς, ἀσχερες. Attamen cave credas sterilem locum fuisse. cum in epitaphio Hesiodi, quod profert Pausanias in Bæoticis, p. 600. dicatur πολυλῆϊος, hoc est, ferax segetum. Situm ejus & conditores memorat idem Pausanias p. 583. Clericus.

640. Ὀρζαλῇ] Scribendum videtur ὄρζαλῇ. Guetus.

643. Νῆ' ὀλίγῳ αἰνεῖν] Imitatus est Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicon II, 412. laudato ingentia rura, exiguum colito. Scaliger.

646. Τρέψας] Scribendum videtur τρέψας. Guetus.

647. Χρεά τε περφυγεῖν] Τὸ τε versum impedit & est inutile. Idem.

648, & 649. Hi duo versus, teste Proclo, infirmitati videntur Plutarcho, quem vide. Placet judicium Plutarchi. Ναυπλῆς σεσοφισμῶν subintellige πρὶν. Idem.

653. Ἐλλάδος ἐξ ἱερῆς] Hoc est, θυμωσίνης, μεγάλης. Idem.

654. Ε'π'

*Sed malam pauperiem, quam Jupiter hominibus dat.
 Habitavit autem prope Heliconem misero in vico,
 Ascra, hyeme malo, aestate autem molesto, numquam bono,
 Tu verò, ô Persa, operum memor esto
 (Ut) tempestivè omnia (fiant,) navigationis verò maximè.
 Navem parvam laudato, magnæ verò onera imposito.
 Majus quidem onus, majus verò lucrum ad lucrum
 Erit, si quidem venti malos contineant flatus.
 Quando autem ad mercaturam verso imprudente animo,
 Volueris & debita effugere, & famem molestant,
 Ostendam tibi rationes sonori maris,
 Et si neque navigandi peritus, neque navium.
 Neque enim umquam navi transmisi latum mare,
 Nisi in Eubœam ex Aulide, ubi quondam Græci,
 Expectatâ tempestate, magnum collegerunt exercitum
 Græcia è sacra ad Trojam pulcris fœminis præditam.
 Illuc ego ad certamina strenui Amphidamantis
 Chalcidémque trajeci. indicta (per præcones) verò multa
 Præmia posuerunt juvenes magnanimi: ubi me gloriôr
 Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
 Quem ego quidem Musis Heliconiadicis dicavi,*

654. Ε'π' αἶθλα] Ad munera, subintellige funebria. τὸ αἶθλον hic munus funebre. *Idem.*

Ibidem] Ex hoc loco occasionem arripuit nescio quis fingendi certaminis Homeri & Hesiodi, quod cùm alibi sæpè editum, tum etiam ad calcem majoris editionis nostri Poëtæ, quam Dan. Heinsio debemus. *Clericus.*

655. Πραξιφραδύμῃ] Prædicta, edicta. *Guietus.*

656. Ἀλλ' ἔθιστον] Les prix, præmia. παῖδες] Οἱ Ἐ' Ἀμφιδάμαντος παῖδες. *Guietus.*

657. Τρίποδ' αἰτόνῃ] Ejus meminit Pausanias in Bœoticis, pag. 588. Editionis Hanovianæ. *Clericus.*

658. Ἐ'λικονιάδιος ἀνέθηκα] Hæc è Theogonia sumta & interpolata videntur. Ceterùm hi versus à 648. usque ad 663. videntur supposititii. *Guietus.*

658. Ἀνέθηκα] Inscriptio, si credere fas est, fuit hæc:

Ἡσίοδος Μύσαις Ἐ'λικονίσι, τίνε' ἀνέθηκεν
 Ὑμνῷ νικηταῖς, ἐν Χαλκίδι, θείῳ Ὀμήρῳ:

Εἵθε μὲ τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν αἰοδῆς.
 Τόσόν τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων.
 Ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω Ζῆνός νόν ἀγχιόχοιο.
 Μῦσται γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον αἰεῖδεν.

660

Ἡ μάλα πεντήκοντα μὲν τροπαῖς ἡελίοιο,
 Ἐς τέλῳ ἐλθόντ' ἔρεε καρατάδε ὄρης,
 Ὡς ἔρεε πέλεται θνητοῖς πλόῳ. ἔπε κε νῆα
 Κανάξαις, ἔτ' ἀνδρες ὑποφθίσαιε θάλασσαν,
 Εἰ μὴ δὴ πρῶτον γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 Ἡ Ζῶς ἀθανάτων βασιλῆς ἐβέλυσιν ὀλέσσαι.

665

Εἴ ποῖς γὰρ τέλῳ ἐσὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
 Τῆμ' ὁ δὲ κρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντ' ἀπῆρων,
 Εὐκηλ' ὅτε νῆα θολῶ ἀνέμοισι πιθήσας
 Ἐλκέμεν ἐς πόντον, φέρτον δ' ὅς πάντ' ἵθεοι.
 Σπύδειν δ' ὅτι τάχιστα πάλιν οἴκονδε νέεοι.

670

Hesiodus Musis Heliconem colentibus hunc apposuit, cum cantu vicisset Chalcide divinum Homerum. Eam profert, inter alios, Dion Chrysostomus Orat. II. de Regno. Clericus.

659. Εἵθε μοι τὸ πρῶτον καὶ τὸ ἔξῃς] Contrarium hoc est iis. quae habuimus in Theogonia γ. 20. & seqq. Clericus.

661. Ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω] Ὡς, hoc est, ὅπως. vers. seq. ἀθέσφατον, hoc est, ἀγαν θέσφατον. Guilelmus.

661. Ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω] Rectè Guilelmus. Sic Homerus Iliad. A. 116. cum induxisset Agamemnonem vehementi amore Chrysidis incensum se fatentem, attamen pollicentem se eam redditurum sic describit:

Ἀλλὰ καὶ ὥς ἴθιλον δῶμα καὶ πάλιν, εἰ τί γ' ἄμεινον.
 Sed & sic, hoc est, attamen volo reddere, si hoc melius. Ad quem locum Scholiae, ὅπως. Eustathius verò: φέρτον ἐν τοῖς Ἡρώδω καὶ Ἀπίωνος, ὅτι τὸ Ὡς, ὅτι δηλοῖ τὸ ὅπως, περὶ αὐτῶν: fertur in commentariis Herodori & Apionis Ὡς, cum significat tamen, circumflecti. Clericus.

663. Ἡ μὲν πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέραις, vel καὶ περ dies quinquaginta. μὲν τροπαῖς scilicet ταῖς διεξάει. Guilelmus.

663. Ἡ μὲν πεντήκοντα καὶ τὸ ἔξῃς] Si nulli hic desunt versus, frustra sanè Hesiodus jacet peritiam suam, in re nautica. Quid enim absurdius, quàm coërcere omnem navigationem intra quinquaginta dies, quorum initium sumatur à solstitio aestivo? Cum praesertim solstitium aestivum incideret in III. Julii. Per quinquaginta etiam dies

*Ubi me primum dulcis compotem fecerunt cantūs.
Tantum naves expertus sum multos clavos habentes.
Sed tamen dicam Jovis consilium Ægiocchi.
Musæ enim me docuerunt divinum carmen canere.*

*Dies quinquaginta post conversionem Solis,
Ad finem progressâ æstate laboriosi temporis,
Tempestitiva est mortalibus navigatio. nec certè navem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Nisi datâ operâ Neptunus terræ quassator,
Aut Jupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim potestas est simul bonorumque & ma'orum,
Tunc verò facilēsque auræ, & mare innocuum,
Tranquillum: tunc navem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum: opus verò benè omne colloca.
Propera autem quàm celerrimè iterum domum redire:*

dies ante id solstitium non minùs tutò navigari omnes accolæ maris norunt, nec potuit ignorare *Hesiodus*. Itaque, ut aperiàm quod sentio, crediderim hîc deesse duos versiculos, quorum hæc fuerit sententia:

Ἡμεῖς πεντήκοντα πρὸ ἡλίου τροπῆων
Ἀσφαλὺς γλαυκῶ ἑρμῆϊ, αὐτὰρ ἵππῃ
Ἡμεῖς πεντήκοντα, καὶ τὰ ἐξῆς.

Diebus quinquaginta ante conversiones solis, tutò caruleum mare exercebis, rursus deinde quinquaginta diebus post conversiones &c. De fine prioris versûs, deque altero, dicere nihil aſim; sed non absurdè mihi conjicere posse videor initii similitudinem causam fuisse cur librarîi duos priores versus omiserint, jam ab antiquis temporibus. Exempla similium omissionum vide in *Critica* nostræ Part. III. Sect. I. c. 5. Quidvis certè malim suspicari, quàm *Hesiodum* tam supinè ignorantiz infimulare. *Clericus*.

664. Ἐς τέλος ἐλθόντες] Ordo ἐλθόντες θίρεος ἐς τέλος ὥρης καὶ μετὰ τούτους. *Gnietus*.

666. Καυαίξαις] Hoc est, κατὰ ξαῖς ex καὶ pro κατὰ, καυαίξαις & πλοισισμῶν καυαίξαις. γ. sequ. πρὸ φρον] πρὸ θυμῶς. *Idem*.

669. Ἐν τοῖς γ' τέλος εἶν] Τέλος facultas, δύναμις, potestas efficiendi bona & mala, καρπὸς, ἀξίωμα. οἱ δὲ τέλος. *Idem*.

670. Εὐκαρτίαι τ' αὐραῖ] Εὐδαιμόνιοι καὶ ἀδαιμόνιοι, *Proclus*; hoc est, σιφεῖς, ἀχρεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem*.

Μηδὲ μῦνεν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
 Καὶ χειμῶν ἐπιόντα, νότιό τε δεινὰς αἰήτας.
 Ὅς τ' ὤρνε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
 Πολλῷ ὀπωρινῷ χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθεικεν.
 Ἄλλοι δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·
 Ἡμεῖ δὲ τὸ πρῶτον ὅσον τ' ὀπιβάσσει κερῶνῃ
 Ἰχθυὸς ἐποίησεν, πόσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείῃ
 Ἐν κροτάδι ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβρατός ἐστι θάλασσα.
 Εἰαρινὸς δ' ἔτος πέλεται πλόος· ἔμιν ἔγωγε
 Αἰνῆμ'· ἔ γ' ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστίν,
 Ἀρπακτός· χαλεπῶς κε φύγοις κανόν· ἀλλὰ νῦν καὶ τὰ
 Ἀνθρώποι ρέζουσιν αἰδρεῖσιν νόοιο
 Χρήματα γ' ὅψυχῃ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
 Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μὲν κύμασιν· ἀλλὰ σ' ἀνώγα
 Φρεσέεσσι τάδε πάντα μὲν φρεσὶν ὅσ' ἀγροδίω.
 Μὴδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κτίλῃσι πίθεσθαι·
 Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δ' ἢ μείονα φορτίζεσθαι.
 Δεινὸν γ' ὅσον πόντος μὲν κύμασι πῆμασι κύρσαι.
 Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἁμαξάν ὑπέρβιον ἄχθος αἰείρας,
 Ἄξονα καυάζεις, τὰ δ' ἢ φορτί' ἀμαυρωθείη.

675

680

685

690

678. Ἄλλος δ' εἰαρινός] An verna dicetur navigatio quævis, quæ sit ante solstitium æstivum, quod tempore Hesiodi erat, ut ostendit Dio-
 wys. Petavius Var. Dissert. Lib. VII. c. 5. Julii III? Non puto. He-
 siodus enim tempestatem hujus navigationis satis indicat, emissione
 foliorum ficus, quæ fit ante æstatem; est enim instantis æstatis indi-
 cium, ut nos docet testis omni exceptione major Matt. XXIV, 32.
 Ἀπὸ δὲ τῆ συκῆς μάλιστα τὴν παραβολὴν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γίνηται
 ἀπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκете ὅτι ἐγγύς ὁ θεός· ex ficu intelli-
 gite parabolam, cum jam ramus ejus tener factus fuerit et folia emise-
 rit, scitote vicinam esse æstatem. Intelliguntur autem serotina ficus,
 de quibus vide notata à nobis ad Marc. XI, 13. in addiramentis Ham-
 mondianis. Inchoatâ verò æstate, hoc est, postquàm Sol Tauri signum
 ingressus erat, non licuisse navigare, nisi furtim, credidisse non vi-
 detur Hesiodus. Scio artem navigandi etiamnum imperfectam fuisse,
 eo ævo; sed cùm experienciâ didicissent nautæ quinquaginta diebus
 post solstitium æstivum tutam esse navigationem, ab eadem magistra
 discere eos necesse fuit non minùs tutò per quinquaginta dies ante id
 solstitium, mensibus Maio & Junio, navigari. Itaque quæ hic ha-
 bet

Neque verò exspectato vinumque novum, & autumnalem im-
 Et hyemem accedentem, Notique molestos flatus, (brem,
 Qui concitat mare, comitatus Jovis imbre
 Multo autumnali: asperum verò pontum facit.
 Sed alia verna est navigatio hominibus;
 Nempe, cùm primum, quantum incedens cornix
 Vestigium facit, tantum folia homini apparent
 Summa in ficu: tum sanè pervium est mare.
 Verna autem hæc est navigatio. non ipsam ego tamen
 Probo: neque enim meo animo grata est, (tamen & hæc
 Quia occasio illius invadenda. ægrè quidem effugeris malum sed
 Homines faciunt, stultitiâ mentis.
 Opes enim sunt anima miseris mortalibus.
 Miserum verò est mori in fluctibus. Verùm te jubeo
 Considerare hæc omnia in animo, quæcumque tibi consulo.
 Ne verò intra naves omnem substantiam cavae ponas:
 Sed plura relinquito, pauciora verò imponito.
 Miserum enim ponti in fluctibus in malum incidere:
 Miserum etiam, si in plastrum prægrande onus imponens
 Axem fregeris, onera verò corrumpantur.

bet Poëta, de navigatione verna, intellexerim de ea quæ fit mense
 Aprili, qui ventis & procellis, haud multò minùs quàm hiberni men-
 ses, est obnoxius. Certè eo mense ficus folia emittere incipiunt. Clericus.

681. Εἰ κρείττον ἀκρογῆται] Τὰ κατὰ βλάστη τὸ σικκῆς. *Guietus.*

684. Ἀρπακτός] Occupandus citò, ne elabatur è manibus. *Idem.*

686. Χεῖματα γὰρ ψυχὴν πῖλονται] Elegans descriptio ardentissimi di-
 vitiarum amoris, quo fit ut non pluris vitam suam faciant; quam
 præsentissimis periculis exponunt, ut divitias sibi comparent. Simi-
 lis loquutio est avari Poëtæ Pindari, quam ab Aristodemò nescio quo
 mutuam acceperat, Isthmiac. II, 17. χεῖματα, χεῖματ' αἰνέ, pecunia
 pecunia vir sunt, hoc est, ut alius dixit, quanti habeas sis. Clericus.

693. Ἀμαυροθεῖν] Ἀφανισθεῖν. *Guietus.*

695. Ἀμαυροθεῖν] Propriè est obscurentur, quod cùm non possit
 dici de quovis onere, vertimus corrumpantur; nam non placebat in-
 tereant, quod antea erat in versione Latina, & quod neque Græcæ
 voci satis accuratè respondet, neque aliis mercibus, aut oneribus
 convenit, nisi iis quæ frangi aut effundi possunt è plaustro delapsæ.
 Clericus.

Μέτρε φυλάσσειδ'· καιρὸς δ' ὅππῃ πῶσιν ἀείψῃ.
 Ὄρεϊτο ἢ γυναικα πόν πτό οἶον ἀγέδῃ. 695
 Μήτε τρηκόντων ἐπὶν μάλα πολλ' ἀπολαίπων,
 Μήτ' ὀπιθεῖς μάλα πολλὰ. γάμοι δέ τι ὦρεϊτο ἔτῃ.
 Ἡ ἢ γυνὴ πέτορ' ἡβώη, πέμπτῃ ἢ γαρύτῳ.
 Παρθενικῶν ἢ γαρύτῳ, ὡς κ' ἡθεὶς κεδνὰ διδάσκει.
 Τῶν ἢ μάλισα γαρύτῳ ἡτις σέθεν ἐγγύθι ναίει. 700
 Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γέποσι χόρματα γήμης.
 Οὐ μὲν γάρ π γυναικὸς ἀνὴρ λήζετ' ἀμεινον
 Τῆς ἀγαθῆς. τ' δ' αὐτὰ κακῆς ἔρινον ἀλλο
 Δειπνολόχης· ἥτ' ἀνδρα κ' ἰφθιμόν περ ἐόντα
 Εὐδ' ἀπερ δαλῶ, κ' ὡμῶ γήραϊ θῆκεν. 705

Εὐ δ' ὅππιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλασμένον εἶναι.
 Μηδὲ κασιγνύτω ἴσον πιεῖτοδ' ἐταῦρον·
 Εἰ δέ κε ποιήσης, μὴ μιν ἄρῳτερ' ἢ κακὸν ἔρξης.

694. Μέτρε φυλάσσειδαι] Tempus, occasionem. *Guierus.*

694. Μέτρε φυλάσσειδαι] Non intellexerant hæc interpretes. Hesiodus μέτρε φυλάσσειδαι vocavit τ' ἀρεῖν πλῆν. Sic eleganter, Δείξω δ' ἐπὶ μέτρε πολυφλοίσκου φυλάσσειδαι: quamobrem quæ Moschopolus, Proclus, Tzetzes ἀεὶ συμμνησθῆναι hic dicunt, ostendunt eos non bene mentem Hesiodi vidisse. Dum fueret μέτρε φυλάσσειδαι, fuerat ut mercator usque ad ætatem maneat, quia usitatissimus alter ille πᾶς, veris, nimirum, ἀρεπικῶς sit. Quod quid sit ad Interpretes diximus. *Heinsius.*

696. Μήτε τρηκόντων] Tzetzes legendum contendit τρηκόντων. Placet. *Guierus.*

698. Τέτορ' ἡβώη] Scribendum videtur τέτορ. subintellige ἔτη, hoc est, τέτορ ἔτη ἡβώη, hoc est, πέμπτῃ δὲ ἔτῃ. τέτορ, τέτορ ἐπὶ δέκα. πέμπτῃ, hoc est, πέμπτῃ κ' διατῇ. Ratio hæc numerandi sumpta est à mensibus lunaribus. Vide infra πλεῖς μῖσση, ἔκκη μῖσση. Anno duodecimo pubescere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc est, decimo sexto nubat, quæ ætas nuptiis aptissima est. *Idem.*

701. Λήζειτ' ἀμεινον] Hoc est, λαμβάνει, κτῆται, à λάω, λαίνω, ἀπλάυνω, λάζομαι, λήζομαι, λήζομαι, λάβω, λήβω. *Idem.*

702. Οὐ μὲν γάρ π γυναικὸς ἀνὴρ] *Clemens Alexandrinus Strom. Lib. VI.* nos docet *Simonidem* sic hunc *Hesiodi* locum imitatum esse:

Γυναικὸς ἔδιν γρηῖν ἀνὴρ λήζειται

Εὐδ' ἀπὸ ἀμεινον, ἔδιν ῥίγιον κακῆς.

Uxore nullam rem vir possidet bonā meliorem, neque deteriore mālā. *Clericus.*

*Modum serva. Tempus verò in omnibus optimum.
 Maturè autem uxorem ad tuam domum ducito.
 Neque triginta annis valdè multum inferior,
 Neque superans multum: nuptia verò tibi tempestiva hæ.
 Mulier autem quatuordecimo anno pubescat, quindecimo nubat,
 Virginem verò ducito, ut mores castos doceas.
 Eam verò potissimum ducito, quæ te prope habitat:
 Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
 Neque enim muliere quicquam vir sortitur melius
 Bonâ: rursus verò malâ non gravius aliquid
 Comestatrice: quæ virum licet robustum
 Torret sine face, & crudæ senectæ tradit.
 Benè verò reverentiam erga Deos immortales observato.
 Neque fratri aequalem facito amicum:
 Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias.*

704, 705. Hi duo versus suspecti. γ. 704. ὅς ἐστι consumit πὲρ ἑ-
 πὲ; τὴν ὁσίαν ἀφαιῖ. *Guierus.*

704. Δειπνολόγῳ] Turpe, nempe, fuit in Græcia mulieres con-
 vivii interesse. Cornelius Nepos, in Præfatione: Pleraque nostris mo-
 ribus sunt decora, quæ, apud illos, (Græcos) turpia putantur. Quem
 enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? Aut cuius ma-
 terfamilias n. n. primum locum tenet adium, atque in celebritate versa-
 tur? Quod multò sit aliter in Græcia; nam n. que in convivium adhi-
 betur, nisi propinquorum; neque sedet, nisi in interiore parte adium,
 quæ gynæconitis appellatur; quò nemo accedit, nisi propinquâ cogna-
 tione conjunctus. Vide Interpretes ad eum locum, neque enim opus
 est in re nota diutius morari. *Clericus.*

705. Καὶ ἐν αἰμαὶ γῆγῃ δῶκεν] Stob. καὶ ἐν αἰμαὶ γῆγῃ ἦκε. *Heinsius.*

706. Ὅτιν ἀθανάτων] Ultricem Deorum curam, quæ mortales à
 tergo sequitur. Ab ἰπὶ, quod notat post, ὅπῃ & ἰπῷ. Tibullus:
 Nescius ultricem post caput esse Deum. ab ὅπῃ, ἡγεμόνῃ, ὀπίσσω, ὀπίσθεν.
Guierus.

708. Εἰ δὲ καὶ πῶς ἔστι] Nemo enim potest magis nocere eo, qui,
 amicitia renuntiata, sit inimicus; quia aut arcana novit, quorum
 revelatio nocere potest; aut certè ea scit, quæ nos quàm maximè læ-
 dere possunt. Itaque, quantum quidem est in nobis, amicitias oportet
 esse æternas, ut suadet *Hesiodus*. Eadem de causa, sic præcipie-
 bat *Solon*: φίλους μὴ τεχνῶ κλέω, δὲ δὲ αἱ κλέω, μὴ ἀποδοκίμαζε: amicos
 ne citò comparato, quos verò acquisiveris, ne repudies. Apud *Diogenem*
Lærtium, Lib. I. §. 60. *Clericus.*

Μηδὲ ψεύδεσσ γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ,
 Ἡ' π' ἐπ' ὅ τ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἢ ἐκ ἔρξας,
 Δὶς τόσα πίνυδ' μεμνημέν'· εἰ δέ κεν αὖθις
 Ἡ' γῆτ' ἐς φιλότιτον, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχέιν,
 Δέξαοθαι. δειλὸς τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον.
 Ποιεῖται· σὲ γ' μή π' νόον κατελείχεται εἶδ'·
 Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι,
 Μηδὲ κακῶν ἔπαρον, μηδ' ἐσθλῶν νεκροῦσθαι.
 Μηδέ ποτ' ἐλομύλιον πενίλιν θυμοφθόρον ἀνδρῶν
 Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάριον δόσιν αἰὲν ἔσσαντων.

710

715

709. Γλώσσης χάριν] Qui ultrò, non rogatus, prudens & sciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. v. 488. τ' κρύπτης μάθων. ἄρχῃ autem id est ἄρχῃ. sic vet. Interp. Scaliger.

709. Μηδὲ ψεύδεσσ] Neque mentiaris illi. supple, ne verbo quidem decipias. Guilielmus.

709. Μηδὲ ψεύδεσσ γλώσσης χάριν] Quia ejusmodi mendacia anxios sæpe habent, ad breve tempus; nec satis arctam amicitiam redolent, quæ numquam patitur alii fieri à nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. Clericus.

710. Ἀποθύμιον] Alienum ab animo, molestum, invisum, non ὁρίσκειν τῇ ψυχῇ Guilielmus.

711. Δὶς τόσα πίνυδαι] Τίμωρε. Μεμνημέν'·] Injuriz memor sc. Idem.

711. Δὶς τόσα πίνυδαι] Pessimum præceptum; cùm sola Ratio suadeat peccantes aut de industria, aut imprudentiâ, amicos ferre, ut ad amicitiam redeant, aut certè ut nos pristinae amicitiz hoc tribuere intelligamur. Quantò melius Cicero, de Amicitia, Cap. 21? *Primum danda opera est, ne quæ amicorum dissidia fiant; sin tale quid evenierit, ut extincta potius amicitia, quàm oppressa esse videantur. Cavendum verò, ne etiam in graves inimicitias convertant se amicitia; ex quibus jurgia, maledicta, contumelia gignuntur; quæ tamen, si tolerabilia erunt, ferenda sunt; & hic honos veteri amicitia tribuendus est, ut is in culpa sit, qui faciat, non qui patiatur injuriam. Rectè etiam, Cicerone antiquior, Auctor Pythagoricorum versuum, qui aurei vocantur, v. 7.*

Μηδ' ἔχθαιρ' φίλον σὺν ἁμαρτιάδ' ἐνεκ' ὀλίγου.

Neque oderis amicum tuum, propter exiguum peccatum.

Clericus.

712. Ἡ' γῆτ' ἐς φιλότιτον] Ἡ' γῆτ' præcedat, prior eat, ἀποθυῖται. Guilielmus.

712. Δίκην παρασχέιν] Satisfacere verbis, aut jacturam, si quam creavit,

*Ne verò mentiaris dicis gratiâ. Sin autem cœperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantum punire memineris. Si verò rursus
Redeat in gratiam, pœnam autem velit dare,
Recipe. miser namque vir amicum aliàs alium
Facit: tuum verò ne quid animum coarguat vultus.
Ne verò multorum hospes, néve nullius hospes dicaris,
Néve malorum socius, neque bonorum convitiator.
Neque umquam miseram pauperiem animum comedentem hominẽ
Sustineas exprobrare, divorum munus immortalium.*

creavit, sarcire. *Clericus.*

713. Δειλός τις αἰνέ] Hæc à superioribus non pendent, sed ad sequentia pertinent. *Guietus.*

713. Δειλός τις αἰνέ] Quia, propter frequentem mutationem scire non potest an ii, quos sibi amicos putat, sint re verâ amici. Qui enim eo nomine digni sunt, nonnisi diuturnitate temporis, dignosci possunt. *Clericus.*

714. Εἶδς] Nullum rei genus, nulla res, εἶδ' ἢ πρᾶγμα. τὸ εἶδς hic est πρᾶγμα. *Guietus.*

714. Σὲ δὲ μὴ πῶς ἢ ῥέον ὑπερλαχέτω εἶδς] Videtur esse præceptum, cui nullus est cum superioribus ac sequentibus connexus, & quo præcipit Poëta, non tantum cavendum esse ne dicamus quæ occulta esse volumus, sed etiam ne vultu prodamus id quod silentio tegimus. Itaque εἶδς hic est externa species, quæ frequentissima vocis est significatio. Hoc autem præceptum si ad dissimulationem, nocendi causâ, referatur, qualis erat Tiberiana, rejiciendum; sed si ad prudentiam spectet, quæ nonnulla intempestivè aperiri vetat, quamvis utilia iis quibus aperirentur, ambabus ulnis est excipiendum. *Clericus.*

715. Μηδὲ πολὺξενον, μηδὲ ἄξενον καλίσσασθαι] Μηδὲ πολὺφίλον, μηδὲ ἀφίλον. *Guietus.*

715. Πολὺξενον] Qui multos habebant hospites, iis excipiendis exhauriebantur; at qui erant planè ἄξενοι, sine gravi molestia peregrè esse non poterant, cum apud neminem notum diversari possint. Præterea multa negotia esse poterant, quæ, nonnisi per hospites, commodè administrabantur. Scio postea ξείνους amicos dici §. 722. Sed hîc proprio sensu sumi crediderim. *Clericus.*

716. Νεικίστης] Κατήγορον. *Guietus.*

718. Μακίρην δδαν] Quamvis dari soleant dici dumtaxat bona, attamen Hesiodus non semel etiam mala dari dicit, un antea §. 638. memorat κακὴν πώλιν, τὴν Ζεὺς ἀνδρῶσι δίδωσι, malam paupertatem quam Jupiter hominibus dat. *Clericus.*

719. Γλα-

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
 Φειδωλῆς, πλείη δ' χάρις καὶ μέτρον ἰσότης.
 Εἰ δ' κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μείζον ἀκύναις.
 Μηδὲ πολυζεῖναι δαιτὸς δυσσέμφελον εἶναι
 Ἐκ κρινῶ. πλείη δ' χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.
 Μηδέ ποτ' ἐξ ἧς Διὶ λείπειν αἴθροπος οἶνον
 Χερσὶν ἀνίπλοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθροάπριον.
 Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, λυποπύχσι δέ τ' ἀργεῖ.
 Μηδ' ἀντ' ἡελίοιο περσάμμενόν ὀρθὸς ὀμιχλῆν.
 Αὐτὰρ ἐπὶ κ' ἐδύη, μεμνημένον, ἐς τ' ἀνιόντα,
 Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδῷ περσάδην ἐρήσης,

720

725

719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Sententiam horum versuum illustrant Interpretes Jacobi ad Cap. III. 9, & seqq. Clericus.

722. Μηδὲ πολυζεῖναι δαιτὸς δυσσέμφελον] Δαιτὸς subintellige γλυκύτης. hoc est, ἔργου. δυσσέμφελον, δυσπρόσιτος, δύσκολον. ἀν' περὶ τὸ πᾶσι δοῦναι. Hos versus sic distinguit Heinsius: Μηδὲ πολυζεῖναι δ. δ. εἶναι. ἐκ κρινῶ πλείη π. χ. δ. τ. ὀλιγίστη. Placet. Gwieius.

722. Δυσσέμφελον] Mare quidem dicitur δυσσέμφελον ab Hesiodo, in Theogonia, quod non sine periculo transmitti possit; hic verò, ubi sermo est de convivio, δυσσέμφελον dici videtur qui ægrè adducitur, ut velit symbolam suam conferre ad convivium, seu ἔργον. Hoc nos docuerat Hesychius, sed verba ejus corrupta sunt. Δυσσέμφελος, ἐπὶ μὲν τῇ θαλάσσῃ, ἢ δυσχερὲς καὶ περσάμμενός τε καὶ περσάδης: ἐπὶ δὲ τῇ κρημνιστῷ, δυσπρόσιτος. Respicit ad locum Homeri Iliad. Π. γ. 147. ubi hominem mortuum ex curru decidentem urinatori, ἐξ ὑψοῦ μαρὶς ὄστρεα petenti, confert Patroclus, hisce verbis:

Πολλὰς ἂν κερύσειν αἶψα ὅτε τήβια διφῶν
 Νηὸς ἀποθρόσκων, εἰ καὶ δυσσέμφελος εἴη.

Multos satiare vir hic ostrea quarens, ex navi defiliens, quatuorvis procellosum esset; nempe, mare. Ad quæ verba hæc habet Eustathius, quæ in Lexicon suum transtulit Phavorinus: Δυσσέμφελος δὲ πᾶσι ὁ δυσχερὲς: εἰ δ' ἀδύνατος καὶ πᾶσι δοῦναι. ὅθεν καὶ Ἡσίοδος δυσσέμφελον πᾶσι καυπλίαν φησὶ. Ζηνοδότος δὲ φησὶ περσάμμενός τε καὶ περσάδης: εἰ καὶ δυσσέμφελος εἴη, οἱ πολλοί, δηλαδὴ, οἱ αἰῶνες, οἱ καὶ τήβια περσάμμενός τε καὶ περσάδης, ὅς ἐστι δυσπρόσιτος, αἷς καὶ Ἡσίοδος: μηδὲ πολυζεῖναι δαιτὸς δυσσέμφελος εἶναι, ὅς ἐστι δύσκολος δυσπρόσιτος: difficilis, qui ægrè adduci potest ut veniat, quamvis accersitus. De ἔργῳ autem multa habet Isaacus Casaubonus ad Characteres Theophrasti. Clericus.

722. Μηδὲ πολυζεῖναι δαιτὸς] Ut hoc præceptum, quod est ἀπὸ
 συμβόλου.

*Lingua certè thesaurus inter homines optimus
 Parca, plurima verò gratia, si modum servet.
 Quòd si malum dixeris, forsàn O ipse majus audies.
 Ne in convivio, quod multi amici instruunt, sis morosus
 De symbolis: plurima enim gratia, sumptusque minimus.
 Neque umquam mane Jovi libato nigrum vinum
 Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
 Neque enim illi exaudiunt, respiciunt verò etiam preces.
 Neque contra Solem versus stans meito,
 Sed etiam postquàm occidit memor ejus rei, usque ad orientem,
 Neque in via, neque extra viam inter eundum meas,*

συμβόλιον & χρυσεόλιον, quæ collatis ab unoquoque sumtibus instituebantur, constet sibi, sublatâ distinctione, ita lego: Μηδὲ πολυξέειν δαυτὸς διατίμωφαι εἶναι. Ἐκ τοῦ πολέειν τι χρεῖς, διατίμω εἰς ἀνέλιον. Sensus est hoc modo mirè directus & perspicuus. *Heinsius.*

725. Χερσὶν ἀνέτοις] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quæ à sacra facturis postulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV, 2. Hinc in proverbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde est ac imparatum esse. *Clericus.*

726. Ἀποτίμωσι δὲ τ' αἰεὶς] Ἀποτίμωσι. Τὸ αἰεὶς, prex. propriè & primò imprecationes, sive ἀκαίριαι, ἀφωμίς χρεῖς, αἰεὶς dictæ. *Gaietius.*

727. Μηδ' αὖτ' ἡλιόιο] Hic *Hesiodus* non vetat de die meiere, sed tantùm stantem, ad solem conversis ac reiectis pudendis. Malè hunc locum acceperat *Claud. Salmasius* Exercit. Plinianarum p. 431. quasi *Hesiodus* velit de nocte tantùm lotium emitti; quod absurdum est, nec potest observari. Itaque eum castigavit, sed acriùs æquo, *Dionys. Petavius* in Miscellis Exercit. Cap. I. & rectè observavit hunc versum interpunctione & sententiâ à sequenti esse distractum. *Clericus.*

Ibidem. Οἷός] Stans, ut Gallicè *droit*. Vide *Iliad.* Σ, 246. & locum *Herodoti* laudandum ad γ. 721. *Clericus.*

728. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ δὴ μεμασημένῳ ἔς τ' ἀιόντι] Ab occasu ad ortum rectum meiere licet. Malè interpretes. πρὸς τὴν πλείαν post τὸ ἀιόντι. *Gaietius.*

728. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ δὴ] Hoc versu & duobus sequentibus, ut rectè *Petavius*, hortatur Poëta, ut ne post occasum solem, ac nocte quisquam ambulando meiat, aut denudatus, quòd etiam nocti veneratio quædam adhibenda sit. Igitur post ἀιόντι non est ponenda πλείαν πρὸς, ut multi fecerunt. *Clericus.*

Μηδ' ἄπο γυμνωθεὶς· μακάρων τοι νύκτες ἴασιν.

730

Ἐζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένος εἰδώς,

Ἡ' ὅγε πρὸς τῷχον πελάσας δῖερκέος αὐλῆς.

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἐνδοθεν οἴκῃ

Ἐσὶν ἐμπαλαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' αἰλέαδ'.

Μηδ' ἄπὸ δυσφήμοιο τάφῳ ἄπνοσήσαντα

735

Σπερμαίνειν γηελῶ, ἀλλ' ἐξανάτων ἄπὸ δαυτός.

Μηδέ ποτ' αἰεαίων ποταμῶν καλλιέρροον ὕδωρ

Ποσσὶ περᾶν, πρὶν γ' εὖξῃ ἰδῶν ἐς καλὰ ρέεθρα,

Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λούκῳ.

Ὅς ποταμὸν Δαβὴν, κακότητι δ' χεῖρας ἀνιπύῃ,

740

Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.

Μηδ' ἄπὸ πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ δαυτὶ θαλεῖν,

730. Μηδ' ἄπο γυμνωθεὶς] Subintellige, etiam sub nocte. *Guizotus*.

730. Μηδ' ἄπο γυμνωθεὶς] Cum Græci tunicas quidem breviores, nisi fortè hyeme, sed sine clausis femoralibus gestarent, non necesse habebant retegere pudenda ut mejerent; sed tantum inflexis genibus clunes in talos demittere, ut tunicæ inferior ora magis dilataretur, ne lotio madefieret. De iis quæ dicuntur *feminalia* vide *Isaac. Casaubonum* ad Augusti Cap. LXXVII. in notis ad *Suetonium*. Clericus.

Ibid. Μακάρων τοι νύκτες ἴασιν] Non tantum vult interdium non debuisse homines mehere stantes, ac reiectis ad solem pudendis; sed ne nocte quidem incedentes, aut pudendis nudatis; quia noctu Dii frequentius inter homines versantur, ut rectè ad hunc locum *Proclus*. Clericus.

731. Ἐζόμενος] Subintellige κρῖν. *Guizotus*.

731. Ἐζόμενος] Hoc est, clunibus ad talos demissis. *Sam. Bochartus* Hieroz. Parte I. Lib. II. c. 56. postquam ostendit Judæos stantes solitos mingere, observat Græcos sedentes minxisse nusquam reperiri, nisi apud unum *Hesiodum*, cujus vsf. 731. & 732. profert, tum subdit: Itaque, *Hesiodi* ævo, Græci benè instituti, vel sedentes mingebant, vel ad parietem accedentes. Sed posterioribus sæculis, prius illud à viris usurpari desuit, & mulieribus relictum. Itaque in Græcorum monumentis nullum exstat exemplum viri, qui sedens minxerit. Deinde allatis multis contrariis exemplis, addit hoc *Herodoteum*, quo, brevitatis causâ, hîc contenti erimus: *Herodoto*, inquit, nihil expressius, qui ut probet *Ægyptios* in plerisque aliter se gerere, quàm reliquos homines, inter cetera hac habet Lib. II. c. 35. Οὐρίεσι αἱ μὲρ γυναικες

Neque denudatus: Deorum quippe noctes sunt.
 Sedens verò divinus vir & prudens,
 Aut ad parietem accedens benè septa caula.
 Neque pudenda semine pollutus intra domum
 Focum juxta revelato, sed caveto.
 Neque à feralibus epulis reversus
 Seminato progeniem, sed Deorum à convivio.
 Nec umquam perennium fluviorum limpidam aquam
 Pedibus transito, priusquam oraveris adspiciens pulchra flumina,
 Manus lotus amœnâ aquâ limpidâ.
 Qui fluvium transferit, malitiâ verò manus illotus,
 Ei succensent Dii, & damna dant in posterum.
 Ne verò à manu, Deorum in celebri convivio,

γυναῖκες ὄρθαι, οἱ δὲ ἄνδρες καθήμενοι, fœmina quidem stantes minguunt, viri verò sedentes. Clericus.

733. Πιπυλα[μύϛ] An à πάλῃ pulvisculo πυλάσσω. Guietus.

734. Εἰπὴ ἐμπυλάδην παραφανίδῃ Quia, nimirum, ad focum erant Dii Penates, focûque, ut habet Proclus, erat domestica ara, in qua libationes quotidie fiebant, & se pollutos existimabant. Itaque prius abluere se se necesse habebant, si præcepto Hesiodi obsequi volebant. Sic apud Herodotum, Lib. I, 198. ἐσθλὰς δὲ αὖτε καὶ γυναικὶ τῇ ἰαυτῇ αἰνῇ Βαβυλωνίῃ, ——— ὅτε καὶ ἄνδρες λούσονται ἀμφοτέρω, ἀγέτω ὅτ' ἐδωὸς ἄψω] πρὶν αὖτε λούσονται: quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius, ——— orto diluculo abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Quæ narratio ostendit, apud Græcos, Herodoti ætate, vulgò observatum non fuisse Hesiodi præceptum. Clericus.

736. Ἀπὸ δευτέρῃ] A Deorum convivii, quæ sacrificiis peractis sunt, festis Deorum sollemnibus. Guietus.

737. Ἀνάαν ποτίμων] An? ἀνάαν. Idem.

739. Λάκκῃ] Λαμπρῇ. Διγυγῇ. Idem.

740. Κακότητι] Contumaciâ, contumaci malitiâ. Scribe, κακότητι γὰρ. Τὸ δὲ hic non placet. Idem.

740. Κακότητι] Hoc est, datâ operâ, spretôque Deorum Numine. Clericus.

742. Ἀπὸ πεντάδακτυλου] A manu quæ habet quinque digitos, ut πέντε ὄζυς, quinque ramus. Αὐτὸν verò ἀπὸ χλαύης, ut docent Græci Interpretes, est pars sicca, hoc est, extrema unguium, quæ separatur ab ea quæ carni adhæret. Hoc præceptum, obscuriùs exprimitur ab Hesiodo, sicut obscurè exprimebantur symbola à Pythagora, ut res nul-

Αὖτον ἄπὸ χλωρῶν τᾶμικων αἵθωνι σιδήρεϊ.
 Μηδὲ ποτ' οἰνοχόλῳ πτόμεν κρητῆρ' ὑπερθεῖν
 Πινόντων· ὅλοη γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
 Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξουσιν κατὰλείπειν,
 Μὴ ποὶ ἐφεζομένη κρῶζι λακέρυζα κοράνη.
 Μηδ' ἄπὸ χυτροπόδων ἀνεπὶρρέκτων ἀνελόντα

lius pretii viderentur nescio quid reconditus complecti, & imperi-
 tis essent admirationi. Solent enim quam maximè mirari quæ non
 intelligunt. Hoc videtur velle *Hesiodus*, non esse expectandum, ad
 manus ablucendas, & unguium, ut probè purgentur, retrimenta se-
 canda, tempus ipsum convivii, sed manibus lotis accedendum. Alio-
 qui ne in familiari quidem convivio ungues quisquam secet, qui no-
 lit retrimenta in patinas exfilire; quod, ut opinor, non gratus fuisset
 Græcis, quàm nobis nunc est. *Clericus*.

743. Αὖτον ἄπὸ χλωρῶν] Ungues à carne. *Grietus*.

744. Οἰνοχόλῳ] Τὸν κύαθον. *Idem*.

744. Οἰνοχόλῳ] Guttum, gutturnicum etiam vocabant veteres. *Scaliger*.

744. Μηδὲ ποτ' οἰνοχόλῳ] Hæc est anilis superstitio, potius quàm
 præceptum ethicum, symbolorum more expressum. Hic enim Poëta
 religiosa tradit, non moralia. Itaque frustrà est *Proclus*, qui vult my-
 sticè ab *Hesiodo* significari, non esse privata præferenda communibus,
 quia κρητὴρ commune erat, quo ex οἰνοχῶν hauriebant. Verùm com-
 munis etiam erat οἰνοχῶν, quandoquidem ex ea etiam vinum commu-
 ne hauriebant omnes convivæ. Alia ejus interpretamenta non sunt
 verisimiliora, ut nec cetera omnia allegorica commenta, quæ ad in-
 crustanda superstitiosa deliria Majorum suorum Græci posteriores ad-
 invenerunt; ut sapientiores viderentur fuisse, quàm fuerant. Etiam-
 num hodie veterum superstitionum vestigia videre licet, multis in lo-
 cis. Sunt qui, exempli causâ, mali ominis esse putant panem inver-
 sum, ita ut planior pars sit superior, cultros decussatim in mensa
 jacentes, salillum in mensam effusam, & similia; quibus mysticos
 sensus non minùs facile esset invenire, quàm Hesiodæis nugis. *Clericus*.

745. Πινόντων] Bibentibus subintellige convivis, compotoribus.
 bibendo, inter bibendum. Ὅλοη γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα] Est mali ominis
 μοῖρα omen. *Grietus*.

746. Ἀνεπίξουσιν κατὰλείπειν] Superstitiosum hic aliquid esse mihi
 persuadeo, potiusquàm id quod volunt Græci Interpretes; qui pu-
 tant irrisionem significari eorum, qui imperfectum ædificium sunt
 conspecturi. Existimasse videtur *Hesiodus* mali esse ominis, si cornix
 imperfecto ædificio insideret, quod faciliè & frequentius fieri potuit,
 si diu imperfectum relinqueretur. Agit autem hic de lignea rustici
 casa,

Siccum à viridi refeca nigro ferro.

(craterem

Neque umquam urceam, ex quo vinum infunditur, pone super Bibentium: perniciosum enim in eo fatum est fitum.

Neque domum faciēns imperfectam relinquitō,

Ne fortè infidens crocitet stridula cornix.

Neque ab ollis nondum dedicatis rapiens

caſa, ad quam abſolvendam longo tempore opus non eſt. Ejus opi-
nionis veſtigia remaſerant apud Romanos, tempore Plinii, qui H.
N. Lib. X. c. 12. ſic de Cornice loquitur: *Ipfæ alas eſt inauſpicata*
garrulitatis, à quibuſdam tamen laudata. Deinde: *inauſpicatiſſima*
factus tempore. Eodem Capite, de bubone agens, oſtendit à multis
ferale habitum ſi domui infideret, quod conſtat hiſce verbis: *Pri-*
vatorum domibus infidentem plurimum ſcio non fuiſſe feralem. Simile
quiddam de cornice ſenſiſſe *Hefiodum* credibile mihi ſit. Prodidit
etiã *Ælianus* de Animalibus Lib. III. c. 9. unam cornicem mali
eſſe ominis: οἱ τι ἰδρας ὀρνίθων καὶ κήλησις παρεμφυλάττορις εἶναι δισυμβολοῦ
eis μαντεῖαν ὀρνέουσιν εἶναι φασι, εἰ ὑπακύνουτο κερώνη μία: qui obſer-
vant ubi infideant aves, & earum volatus non eſſe fauſtum auguria ca-
ptantibus aiunt, ſe audiaſur una cornix. Scio interdum boni ominis
fuiſſe cornicem, qua de re vide Intt. ad Eclog. IX. Virgilii, v. 15.
Sed ſatis mihi eſt inauſpicatam ſæpe fuiſſe, ut eò *Hefiodum* reſpexiſ-
ſe exiſtimem. *Clericus.*

747. Δακίρυζα] Α λάκω, λακίω, λαπίρω, λαπερών, λαπυρώω, λα-
πάρυζα, hoc est, λακῦσαι strepera, garrula. *Guisius.*

748. Μῆδ' ἀπὸ χυτῶνάδου ἀντιπῖπτον.] Vetus mos sub hoc verbo latere videtur, ollas novas lustrandi & ad usum felicem consecrandi, hoc est, benedicendi, ut loquimur. ἀντιπῖπτον, χυτῶνάδου, hoc est, ἐφ' ᾧ ἔ' ἐπὶσχῆν τὰ ἱερά. Idem.

748. *Ἀντιρρήκτως*] Scio quidem vasa dedicare solitos veteres, sed vox hæc, & verbum *ἀντιρρῆκτως* suadent agi potius de carne rapta ex olla, five de *aulicozuis* extis, ut loquitur *Festus*, antequàm sacra essent facta. Adsentior itaque *Sam. Bocharto* sic hunc locum interpretanti *Hieroz.* Part. I. Lib. II. c. 50. Fuere qui dapes propè crudas eripuerint non solum ex popinis, sed etiam ex locis sacris. Vide 1. *Sam.* II, 13. ubi filii *Helis* ita se gessisse narrantur. Qualis apud *Athenæum* describitur mulier quædam, quæ sacra nondum immolata devorabat, *ἰφικνήζουσ' ὀβελίων, & veru illa rapiens*; & in *Suæsonio Vitiellius* c. 13. homo non profunda modò, sed intempestiva quoque ac fordida gula, ne in sacrificio quidem umquam, aut itinere ullo, temperavit, quin inter altaria ibidem statim viscus & farra panè rapta è foco manderet. Denique, ut Poëta auctor,

Est etiam è mediis victima raptà focus.

Εἶθ' αἶν', μηδ' ἐλθέσθ'· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἐνὶ ποσσὶν.

Μηδ' ἐπ' αἰκινήτοισι καθίζεν (εἰ γὰρ αἰκνέον)

750

Cujusmodi ventres ferit illud *Simonidis*, quod tandem in proverbium cessit :

Αὐτὰρ δ' ἰσθ' πολλὰ κίς καὶ ποδὶ.

Nondum immolata sacra sapè devorat. Proinde in *Hesiodo*, inter alia præcepta, hoc quoque habetur, *ne ab ollis nondum sacrificatis (cibum) rapiens comedito.* Nam ut *ρίζεν* & *ἐπιρίζεν* sacrificare est : ita *αἰκνέει* est *αἰκνέει*, *nondum sacrificatus* vel *immolatus*, ut à *Tzerze* redditur. Addatur hîsce locus *Ciceronis* à Lib. II. de Fin. c. 7. *Reperiemus asotos primùm ita non religiosos, ut edant de patella.* Non necesse est nos hîc colligere quæ à Veteribus dicta sunt *ὅτι τὸ βωμολόχων & θυσιαίων*, qui ex altari carnes ab alio oblatas rapiebant ; neque enim de iis verba facit *Hesiodus* ; sed de iis qui ipsi sacra facientes, nondum peractis sacris, hoc est, antequàm proficias porrexissent, & adolevissent, carnes victimæ suæ comedebant. *Clericus.*

750. *Μηδ' ἐπ' αἰκινήτοισι καθίζεν*] Per *αἰκνέει* solum & lapides intelligere videtur, quæ frigida sunt & dura. Hoc præceptum *Pythagorico* illi cognatum videtur, *ne fedeas super lapidem.* Vel *ἐπ' αἰκνέτοισι καθίζεν* est *αἰκνέει* ποσσὶν. *Theocr.* ἐπὶ *ἐγγύσι καλῆν.* *Gruetius.*

750. *Εἰπ' αἰκνέτοισι*] *Proclus* sepulcra interpretatur, quæ movere nefas erat ; at eodem jure terminos agrorum interpreteris. Malim intelligere de saxis quibuscumque, quibus imponi pueros nollet *Hesiodus* ; sed tantùm tabulis ligneis, aut aliis, quæ possunt amoveri. Videtur credidisse si duodecimo die, aut duodecimo mense puer collocaretur in rupe, infirmum eum fieri. Quòd si diceretur de frequenti impositione pueri in sedili saxeo, & per totam infantiam, non careret ratione ; sed ea res exitialis non fuit duodecimo die vel mense, quàm aliis infantis temporibus. Mera hæc fuit superstitio, cujus ratio certi non magis reddi potest, quàm somniorum febricitantis. *Clericus.*

750. *Μηδ' ἐπ' αἰκνέτοισι καθίζεν*] Notum est omnibus quàm multa de his Veteres. Ceterùm cur hoc præceptum, de non movendis sepulcris, ad *παιδὶ δωδεκαταίῳ* spectet, numquam ostendere potuerunt. Nos hos versus, etiam sine Grammaticorum suffragio, hoc modo transponendos esse non dubitamus, qui nimium misère truncarunt, mutilarunt, auxerunt, transposuerunt olim, tamquam vultures quidam *Homerum* & *Hesiodum* :

Μηδ'

*Comedito, neque lavator: quia & hisce noxa inest.
Neque super immobilibus locato (non enim bonum est)*

Μηδὲ γυναικείῃ λατρεῖν χρόα φαιδρύνει
Παῖδ᾽ ἐν δωδεκαταίῳ, ὅτ' ἀνὴρ ἀνέρος ποιῇ,
Μηδὲ δωδεκάμηνον. ἴσται κ' ὅτ' αὖτε τέτυκ'
Αἰεὶ λουζαλίῃ γ' ἐπὶ χρόνῳ ἔσ' ἐπὶ κ' τῷ
Ποινῇ.

Quantâ curâ τὰ διεργόμενα τῶν λατρῶν, quæ γυναικεία vocabant, & absolute λατρεῖν in deliciarum descriptionibus, Lampridius *lavacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, sicut viri magni nuper notarunt, veteres distinxerint, pueris notum est; cùm ex aliis, tum ex Comico, qui ἐκ τῶν λατρῶν totam disciplinam Atheniensium considerari vult. Pueri autem δωδεκαταῖοι & δωδεκάμηνοι, omnia communia cum matribus habebant, διατρεῖν, τροφίον, οἶκον, id est, ipsum Gynæceum. Hesiodus ergo ne ejusmodi puerulos matrum λατρεῖς ad-
fuescere sinant, ex disciplina veteri, quia θηλύνοσθ' τὴν εὐμάρειαν ex aquæ tepore existimabant, diligenter monet. Sensus erit ita perspicuus planusque, ut nihil suprâ, hoc modo.

*Neque muliebri lavacro corpus purgare
Puerum sinas duodecennem, quia masculos enervat,
Neque duodecim mensium: nocet & illud equali modo
Viro: dura enim suo tempore & hanc rem sequitur
Pœna.*

Apparet hinc ante omnia præceptum αὐτῶν τῶν ἀκινήτων huc non spectare: quod seorsim considerabimus. *Heinsius.*

Ib. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοις καθίζειν] Ἀκίνητοι sunt οἱ νόμοι: de quibus usitatam fuisse elegantissimam parcemiam μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, qua hic Hesiodus utitur, satis ex illo Platonis apparet, tertio De legibus: Οὐκ ἔστι τοῖς νομοθέταις ἡ μισγὴ τῶν μέμψων, ἰσότητι αὐτοῖς πινὰ κατεσκαδύουσι τὴν εὐσέβειαν, ἢ αὐτῶν ἐν ἀλλήλοις νομοθετημάτων πόλιν πολλὰς γίνεσθαι, εἰάν τις ζητῇ γῆς τι κτῆσιν κινεῖν, κ' χρῆσιν διάλυσιν, ὅραν αἱ εὐκαὶ ἀνδρῶν αὐτῶν γυναικῶν ποτὶ τὸ ἴσον ἴσται. ὡς ἐπιχειροῦσι δὲ νομοθέται κινεῖν τὰ τοιαῦτα π' πᾶσι ἀπαντᾷ λέγων, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. Et Eusebius Præparat. Evang. lib. III. Ἡμεῖς δὲ τὰ μέγιστα ἀσέβειαν, τὰς ὕψους ἐμφανείας κ' ἀνερπῆρας δυνάμεις ἐν ὑδρὶ λόγῳ πειράμεν, αἰνέμεν δὲ περὶ νομῶν, διὸν εὐδοκίαν ἔχουσιν τὰ πύττα, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, συχεῖν δὲ κ' ἐφίπιδται ὅτ' αὐτοὶ πατέρων ἀσέβειαν, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἔργῳ καινοτομίας. Καθίζειν ἐπ' ἀκινήτοις, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quàm eleganter dictum sit, ostendimus ad Proclum. *Idem.*

Ibid. Οὐ γ' ἀμύνει] Vetus clausula qua potissimum utebantur in interdictis suis Principes, erat, οὐ γ' ἀμύνει. Sic apud Herodotum

Παῖδα δυωδεκατηϊον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνλώοις πιεῖ.
 Μηδὲ δυωδεκάμεινον· ἴσον ἢ τῷ πέτυκται.
 Μηδὲ γυναικείῳ λυγρῷ χροῖα φαιδρυνέει
 Ἀνέρος. λάχαλέη γὰρ ὅππ' χρόνον ἔς' ὅππ' ἢ τῷ
 Ποινῇ. μηδ' ἱεροῖσιν ἐκ' αἰθρομήμοισι κυρήσας,
 Μωμδαῖεν αἰδέηλα· θεὸς νῦν π' ἢ τὰ νεμεσασθῇ.
 Μηδέ ποτ' ἐν περὶ χοῇ ποταμῶν ἀλαδὲ περρεόντων,
 Μηδ' ὅππ' κρυαίων ἔρεῖν· μάλα δ' ἔξαλέαοι.
 Μηδ' ἐναποψύχεν. τὸ γὰρ ἔστι λαΐϊόν ἐστιν
 ὧδ' ἔρδειν. θανίω ἢ βροτῶν ὑπαλάδω Φήμω.
 Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κέφη μὲν αἰεῖται

755

760

in cautione sepulcrali in Epitaphio Nitocridis : ὅτ' ἐπεὶ ἔστιν ὑπερὶ γὰρ
 μέγαν Βαβυλωνίαν βασιλίαν, ἣν ἀπαιτῶν χρηματῶν, ἀναιδῆς ἢ τίφοι, λα-
 βάντω ὅχρως βέλει) χρηματῶν, μὴ μὲν τοῖο μὴ ἀπαιτῶν γὰρ ἔστιν ἄμωτος.
 Quia autem vulgò etiam in Ethicis cautionibus ea utebantur clausu-
 la, Horatius Philosophiam alibi, meliora dixit, id est, πὲ ἀμω-
 τω.

Cum tu coemptos undique nobiles
 Libros Panati, Socraticam & domum,
 Mutare loricis Iberis
 Pollicitus meliora temnas.

Pollicitus meliora, est, ὅτ' ἐστὶ φιλοσοφίας ἀντικειμένη. Hein-
 sius.

751. Παῖδα δυωδεκατηϊον] An 12. dierum? vide Plutarchi expo-
 sitionem apud Proclum, qui αὐτὴν μεγάλων intelligit. Hunc & sequentes
 quatuor versus aliter disposuit Heiasius, quem vide. Gue-
 rius.

753. Μηδὲ γυναικείῳ λυγρῷ] Nihili fecerunt posteriores Græci
 hoc Hesiodi præceptum, quod iis exprobrat Clemens Alexandrinus, in
 Pædagogo, Lib. III. c. 5. ubi agit πῶς αὐτὴ πὲ λυγρῷ ἀνατρεπτήριον, &
 hæc habet : ἔστιν δὲ τοῖς βυλομήμοις ὅτ' ἄλλων οἴκοι πῶς κρητακλείσας γοναίς
 ἐν τοῖς βυλομήμοις θιάσας· ἐστὶν γὰρ ὅτ' ἀποδύσας τοῖς θιάσας, ὡς κρη-
 τήλοισι συμμέτῳ, οὕτως αἰχύνονται. ἀλλ' ὅ μὲν Ἡσίοδος· Μηδὲ γυναικείῳ λυ-
 γρῷ χροῖα φαιδρυνέει, περιμῶν. κρητὰ δὲ ἀνέφικται, ἀνδράσιν ὁμοῦ ἢ γυναι-
 κῇ πὲ βυλάντας : Licet autem aliis volentibus eas, quæ domi sunt inclu-
 se, nudas videre in balneis; hic enim se exuere spectatoribus, tamquam
 corporum cauponibus, non erubescunt. Sed Hesiodus quidem corpus sæ-
 mineo non exhilarare lavacro, suadet. Viris autem & sæminis commu-
 nis aperta sunt balnea. Nonnulli tamen Principes hoc, apud Roma-
 nos

*Puerum duodecennem: quia virum inertem facit:
 Neque duodecim mensium: aequale & hoc est.
 Neque muliebri in balneo corpus abluito
 Vir: gravis enim suo tempore erit & hujus rei
 Pœna. neque in sacrificia accensa incidens,
 Reprehende arcana: Deus quippe & hac indignè fert.
 Nec umquam in alveo fluviorum mare influentium,
 Neque super fontes meito; quin valdè evitato.
 Neque incacato. id enim nihilo est melius
 Sic facere. gravem verò mortalium evitato famam.
 Fama enim mala est, quæ celeriter quidem excitatur*

nos emendare conati sunt. Vide Hieron. Mercurialem de Arte Gymnast. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

756. Μαριεύειν αἰδήλας] Hoc est, ut quidem videtur, irridere ritus, quorum rationem ignoraveris, quia tibi non placent. Quod præceptum superstitionissimas quasque cærimonias in tuto locat, quæ poterunt semper defendi ab iis quibus placebunt, hoc prætextu quòd earum rationes ab iis, qui eas improbant, ignorentur. At quidquid Rationi & rectæ de Numine notioni adversatur, id meritò possumus μαριεύειν, quamvis institutionis ejus causas ignoremus. Res ipsa sæpè docet nullas satis graves esse potuisse. *Clericus.*

757. Μηδὲ ποτ' εἰς αἰσχρῇ] Hos versus delendos censet Plutarchus, teste Proclo. ἐπὶ αἰσχρῇ. vide Plut. *Gnietus.*

759. Μήδ' εἰς ἀπειθήν] Αἰσχροσύνην, εἰς ἀπειθήν, ἀ ψύω, πύω σπυο, ψύχω, λυψύχω &c. *Idem.*

760. Δουλώ δι βροτῶν ὑπαλαύσει φήμι] Non sunt, nimirum, ea facienda, quæ cum omitti sine crimine possint, si fierent famam pravam crearent; nam in rectè factis, & quæ virtus à nobis postulat, parum curandam famam docent Philosophi. Ubi agitur officium quodpiam, à vera virtute præscriptum, nihil magis præstandum est, quàm ne, pecorum ritu, sequamur antecedentium gregem, pergentes non quàm eundum est, sed quàm itur. Atqui nulla res nos majoribus malis implicat, quàm quòd ad rumorem componimur; optima rati ea quæ magno adsensu recepta sunt, quorumque exempla nobis multa sunt; nec ad rationem, sed ad multitudinem vivimus. Inde ista tanta coacervatio aliorum supra alios ruentium. Verba sunt Seneca, ex Cap. I. de vita beata, ubi & alia in eandem sententiam. *Clericus.*

761. Κεφῇ μὲν αἰήται] Subitò facilis, valdè facile est eum subire. *Gnietus.*

ῥ' ἴα' μάλ', ἀργαλέη δ' φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
 Φήμη δ' ἔπερ πάμπαν ἀπάλλεται, ἡνίκα πολλοὶ
 ἄσπετον φημίζουσιν. θεὸς γὰρ περ ἐστὶ καὶ αὐτή.

Ε' ΕΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

764. Θεὸς γὰρ περ ἐστὶ] Alii περ, forsitan π. *Idem.*

764. Θεὸς γὰρ περ ἐστὶ] Poëta postquam prosopopœa abusi sunt, ut commentitias personas ex affectibus facerent, aliisque id genus; postea sibi ipsi persuadent verum esse quod finxerunt. Sic *Hesiodus* noster, qui in *Theogonia* tot divinas personas liberrimè finxit, hic *Eamam*, in seriis præceptis, quasi Deam habet, rationemque hanc profert, ut persuadeat ita instituendam vitam ne rumoribus finistris occasio,

*Facillimè, molesta verò portatu, difficilisque depositu.
Fama verò nulla prorsus perit, quam quidem multi
Populi divulgant. quippe Dea quadam est & ipsa.*

O P E R U M F I N I S.

occasionem præbeamus. Atqui si fama facinoris alicujus, aut flagitiosæ vitæ sit vera, res fugienda fuit, non propter famam, sed quia mala erat; si verò sit falsa, nec ullâ nostrâ culpâ excitata, ipernenda est. *Rumoris* autem neutrá ratione Deus dici potest, nisi poëticâ *παραλογία*, quæ etiam pravam *Rumorem* Deum esse fingit; cujus rei exitat insigne exemplum, apud *Virgilium* *Æneidos* I V, 174. in descriptione Famæ. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Ἡμέραι.

Η Ματὰ δ' ἐκ δόθεν πεφυλαγμένῃ, δ' ἔ μοῖραν, 765
 Πεφραδέμεν δμῶεσι. τετηκίδα μηνὸς αἰεῖσιν
 Ἔρξα τ' ἐποπιδέειν, ἡδ' ἀρμαλίῳ δατέαοθ'.
 Εὐτ' ἂν αἰληθείῳ λαοὶ κείνοντες ἄγωσιν.

765. Ἡμέραι δ' ἐκ δόθεν] De superstitionis hīscē deliri, hac certē in re, Poētæ præceptis iudicium *Plutarchi* vide ad γ. 824. *Clericus*.

766. Πεφραδέμεν] Τὸ πεφραδέμεν hic est agendo præcipere, ἀρμαλίῳ imperare. Τετηκίδα μηνὸς αἰεῖσιν] Supple πεφραδέμεν. *Gruiclus*.

766. Πεφραδέμεν] Hoc est, prius doce, ne quid infauſtis diebus aggrediantur. *Hesychius*: φράζει, δεικνύει, σημαίνει, λέγει. Quamobrem & apud Romanos, nonnullorum in Tricliniis, affixæ erant Tabulæ, in quibus qui dies boni, quique incommodi essent notarum erat, ut est apud *Petronium* Cap. XXX. *Clericus*.

Ibid. Τετηκίδα μηνὸς αἰεῖσιν] Hoc est, ultimum diem cuiusque mensis; nam antiquissimi Græci, ut etiam Orientales, menses Lunares habebant, quos singulos triginta diebus claudēbant, ut ostendit multis *Dionys. Petavius* Lib. I. de Doctr. Temporum, & eminentissimæ dignitatis ac eruditionis vir *Henr. Norisius* in Dissert. de Mense & Anno Macedonum Cap. I. *Clericus*.

767. Ἐποπιδέειν] Hoc est, diligenter expendenda servis attributa opera in mensem, ut videas an ea rectē perfecerint. *Clericus*.

Ibid. Ἀρμαλίῳ] *Hesychius* interpretatur ἀρμαλίῳ τὸν τροφὸν, παρ' ἀρμόζειν καὶ ἰχυροποιεῖν τὰ μέλη. Hanc quoque, & alias originationes non meliores habet *Etymologicon Magnum*. At satius est interpretari ἀρμαδέειναι ἰσχυρὸν τροφὸν, convenientem unicuique cibum, quem *demensum* vocabant Latini, & quem singulis Calendis distributum servis docuerunt viri docti ex hoc *Planti* loco, in *Sticho* Aët. I.

S. 4r

H E S I O D I A S C R Æ I D I E S.

Dies verò ex Jove observans, benè secundùm decorum,
Doce servos. tricesimum mensis optimum
Ad opera inspicienda, demensumque dividendum:
Nempe, cùm in rebus agendis populus versatur.

S. 2. γ. 2. ubi herus servos sic alloquitur : *vos meministis quot Calen-
dis petere demensum cibum.* Ad quem locum vide Intt. Pignoriùmque
& Porram de Servis. Clericus.

768. Εὗτ' ἂν ἀληθείῳ] Quamvis communis interpretatio bona sit,
tamen aliter intelligo. Nam εὗτ' ἂν ἀληθείῳ indicari illis verbis tem-
pus diei, quod vocatur *πλήθυνσι ἀγορῆς*, frequens forum quando jus
dicitur, hoc verò est ἀληθείῳ κρῖν. Scaliger.

768. Εὗτ' ἂν ἀληθείῳ] Ordo εὗτ' ἂν λαοὶ ἄγωσι τὴν τετρακίδα, sup-
ple κρῖοντες ἀλήθειαν, hoc est, revera, ex rei veritate; hoc est,
quando ἡ συνέδρις γίνεται ἐν τῇ τετρακίδι ἀληθῶς. vide Proclum. Guie-
tus.

Ibid.] Pleniùs mentem suam expressit *Jos. Scaliger* de Emend.
Temporum Lib. I. p. 4. ubi agit de partibus diei. Itaque verba ejus
hìc apponemus : „ Tempus antemeridianum designantes dicebant
„ *πληθύσεις* vel *πληθύσεις ἀγορῆς*, convenientibus, scilicet, eo tem-
„ pore in comitium viris; ut *Hesiodus* dicit, εὗτ' ἂν ἀληθείῳ λαοὶ
„ κρῖοντες ἄγωσι. Quod tamen longè aliter Græci Interpretes illius
„ Poëtæ exponunt. Aiunt enim *Hesiodum* intellexisse de tricesima
„ mensis Lunaris, & sensum loci Hesiodi esse perinde ac si dixis-
„ set : quando homines veram triacada lunarem agunt, & non secun-
„ dùm usum politicum, sed secundùm motum Lunæ. Quod tamen
„ nobis valdè coactum videtur, & mentem *Hesiodi* hanc fuisse dici-
„ mus : *τετρακίδα* esse valdè idoneam rebus gerendis eâ horâ, quâ
„ homines ad jus in forum conveniunt. *Homerus* Odyss. M.

„ — Ἡμῶς δ' ἐπὶ δόρπον αἰτῆ ἀγοῦθαι αἰετῇ

„ Κρῖον νίκην πολλὰ διηγομένην αἰετῇ.

„ Quando

Αἶδε γὰρ ἡμέραι εἰς Διὸς πρὸς μητόεν[το].

Πρῶτον ἔνη, περὶς τε, καὶ ἐβδόμη, ἱερὸν ἡμᾶρ.

770

Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Ὁ γδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύω γε μὴν ἡμᾶτα μίλωνες

Ἐξοχ' ἀεξομύοιο βροτήσια ἔργα πένεοδ[ον].

Ἐνδεκάτη τε, δυωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὴν ἐσθλαί[α].

„ Quando ad cenam vir è foro surrexit , postquam judicavit de multis
 „ litibus , juvenibus litigantibus. Quæ sanè interpretatio melior vul-
 „ gari. Sic etiam paullò pòst dicit , ἡμαρ ἐκ πλείων , quod nos in-
 „ terpretamur , jam adulto die. Hæc vir summus , cui adsentimur.
 Nimirum , hîc ἀληθείη non est veritas , sed jus , aut justitia , ut passim
 apud Poëtas ; & κέρων ἀληθείη idem est ac κέρων δίκης , ut loqui-
 tur Hesiodus Theogon. v. 85. hoc est , jus dicere. Ἄγων verò vox est
 juridica , quæ dicitur de occupatione Judicum jus dicentium , homi-
 nûmque propterea ad eos convenientium , de qua vide Interpretes
 ad Act. XIX , 38. Aliter sensum expresseris his verbis : ὅτι τὰν
 λαῶν ἄγονται ἀρεταὶ καὶ κέρωνται δίκαι κατ' ἀλήθειαν : cùm à populis ce-
 lebrantur dies fasti , quibus jus dicitur , & lites secundùm justitiam ju-
 dicantur. Clericus.

769. Αἶδε γὰρ ἡμέραι] Superiores quatuor versus spurii viden-
 tur. Hic autem incipit Hesiodus. Sic liber ἔργων & abruptè inci-
 pit ἐκ ἄρα μὲν[το] &c. Theogonia autem ἦτοι μὲν πρῶτον , &c.
 Guiccius.

769. Διὸς πρὸς μητόεν[το]] Erravit vir summus Angelus Politia-
 nus , cùm tres dies Jovis ab Hesiodo statui observat , ex hoc loca.
 Vetustissimi Poëtæ , ominis causâ , utebantur ἐκ περὶ τῆς Διὸς elo-
 ganter , in narrationibus etiam , quacumque de re agebant. Ita in
 principio continuò τ' ἔργων , Ὅτι πρὸς βροτῶν ἀνδρῶν ὁμῶς , ἀφ᾽ οὗτις φα-
 πείπῃ , ῥητοὶ τ' ἀρήτοί τε , Διὸς μεγαλοῖο ἔκηπ. Ubi illud postremum omi-
 nis causâ ponitur , & ex abundantia : nam nihil est quò referatur. Pe-
 culiariter autem singulos dies Poëtæ , ἡμέρας ἐκ Διὸς dicunt simplici-
 ter. Sic in illo ὄσας γὰρ νύκτας τε καὶ ἡμέρας ἐκ Διὸς εἰσι. Auctor Mega-
 ρæ Idyllii Dorici : σὺ δὲ ἥντι λείπεται ὕδωρ Νύκτας τε κλαίεσσι καὶ ἐκ Διὸς
 ἡμᾶρ ὅσας α. Ita Hesiodus cùm rationem τ' ἡμερῶν incipit , in ge-
 nere jubet φυλάσσειν ἡμᾶτα ἐκ Διὸς , id est , simpliciter , dies quæ
 πάντα constituit : ita ea vox millies à Poëtis ponitur. Sic Apollonius
 & Nonnus αὖρος ἐκ Διὸς dixerunt , sicut Hesiodus ἡμᾶτα ἐκ Διὸς. Om-
 nes enim res ominis causâ Διὸς dicebant. Ita ut inde τὸ Διὸς , ἐκ πε-
 ρὶ τῆς , in usu remanserit. Ut cùm Theocritus dixit , Μουσίων ἀπ᾽ ἀν-
 αλῆς , Διὸς μέγα βελόνη[το] : quod etiam veteres magistri videntur ex
 eo loco ad Homerum notare. Id quod illi toties ἐκ Διὸς dicunt , He-
 siodus

Hi enim dies sunt Jove à prudente.

Primum, novilunium, quartusque, & septimus, sacer dies:

Hoc enim Apollinem ense aureo armatum peperit Latona.

Octavusque & nonus ambo dies mensis

Egregie crescentis ad curandum opera mortalium.

Undecimus verò, duodecimusque, ambo quidem boni:

fiodus hîc παρὰ Διὸς, dixit. Αἱ δὲ, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διὸς: id est, *Hi sunt dies de quibus acturi sumus*: quicquid non interpreta- mur, ominis causa dicitur. Atque hæc causa est, cur Proclus, qui tam studiosè ex more familiæ suæ, dies persecutus est, nihil παρὰ Διὸς ἡμερῶν dicat, nisi quod πρὶος τις ἀγαθὰς ita dici existimat. At- qui Hesiodus, post hanc formulam, non τῶ ἀγαθῶν solum, sed & τῶ κα- κῶν aggreditur divisionem. Tzetzes ad omnes dies retulit: quon- quam more suo nugacissimè suprâ, ἐν Διὶ, ἐν τοῖς καὶ φρονίμοις ex- ponat, hîc verò παρὰ τῶ σιμμερῶν. Sed veniam meretur qui à Grammaticis dissentit, cum ipsi toties à se abeant. *Heinsius.*

770. Πρῶτος ἡν] H' τετραγὼς suprâ dicta. *Grietus.* Fallitur, ut so- quente notâ Scaligeri liquet. *Clericus.*

770. Πρῶτος ἡν] Εἷν vocabatur temporibus Hesiodi prima men- sis. Sed Solon omnium primus vocavit πρῶτον τετραγὼς ἡν καὶ νῆα. *Scaliger.*

770. Καὶ ἑβδομήν] Nimirum, mensis, non hebdomadis, ut rectè ostendit *Joan. Seldenus* de Jure Nat. & Gentium Lib. III. c. 17. con- tra Veteres & Recentiores, qui frustrâ hîc vestigia Judaici Sabbathi quæfiverant. *Clericus.*

Ibid. Γεγὼν ἡμερ] Non significatur dies profectus, quo feriæ agitari oporteret, sed dies faustus. Vide γ. 819. Idem est ac πεπλοσμένη ἡμερ γ. 799. hoc est, dies valdè accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Cle- ricus.*

771. Τῇ γ' Α'πόλλωνά γενεάσθω γέναιτο] Nempe, mensis Tharge- lionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γένεται Πλάτων — Θεργελιῶ- νος ἑβδομῇ καὶ ὡς Δήλιος τ' Α'πόλλωνά γενεάσθω φασί: nascitur Plato Thar- gelionis septimo, quo Delii natum Apollinem dicunt. Ad quem locum, vide Intt. quibus succenturiandus vir illustris atque eruditus *Ezech. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum §. 251. Propterea uniuscujusque mensis dies septimus sacer erat Apollini, non tantum, dies ille Thargelionis mensis, ut observavit & *Seldenus* eo, quem antea indicavimus, loco. *Clericus.*

773. Εἴσοχ' αἰεταρῶν] Subintellige ἐν, hoc est, εἴσοχ' ἐν πέντε καὶ ἑξά βε. μ. α. Egregia sunt. *Grietus.*

Ἡ μὲν οἷς πείκεν, ἡ δὲ ἄφρονος καρπὸν ἀμαῶδον.

Ἡ δὲ δωδεκάτῃ τ' ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.

Τῇ γάρ τοι νεὶ νήματ' αἰρσιπότη[ι] αἰσάχνης,

Ἡ μά[ι]σ[ι]ς ἐκ πλείς, ὅτε τ' ἴδῃς σαρὸν ἀμαῶτα.

Τῇ δ' ἰσὺν σήσαιο γυνή, προβάλοιτέ τε ἔργον.

775. Οἷς πείκεν] *Sam. Bochartus Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 45.* postquam egit de vulsione lanæ; „ Vellendi, inquit, morem quod attinet, is olim Romæ fuit in usu, & in vicinis locis. non in Judæa, nec in Græcia. Saltem, apud *Hesiodum*, qui de re pecuaria scripsit primus omnium, οἷας πείκεν, non est *oves vellere*, sed *tondere*, ut in *Theocriti Bucoliastis*,

„ ————— ἀπὸ οὗ πείζω

„ Τὰν οἶν, τὴν πίδααν.

„ *Cum ovem pullam tondebo.* Verbum enim πείκεν Scholiastes notat hic idem esse quod κείρειν *tondere*, ὡς καὶ παρ' Ἡσιόδου, ut & apud *Hesiodum*. *Hesychius* etiam πείζω est κείρειν, & πείζει ψύλλους, κέρει, ξύρσει. Et quamvis apud *Archippum*, *Cratinum* & *Philemonem* νακρηπλῆν & νακρηπλῆς *vellerum vulsorem* propriè sonet, veteres tamen tonsorem explicant, (*Hesychius*: νακρηπλῆται, οἱ κείροντες τὰ πρόβατα, *Suidas*: νακρηπλῆται, οἱ τὰ προβάτων κερῆς) quia in vocum explicatione non tam etymon, quàm usus, respicitur. *Clericus*.

775. Ἐφρονος καρπὸν] *Lætificum*. Sic εὐφροσύνη nox quiete reficiens, recreans corpora, lætificans homines. *Guietus*.

777. Τῇ γάρ τοι] Subintellige ἡμέρας ex superioribus. *Idem*.

777. Αἰρσιπότη[ι]σ[ι]ς] A verbo αἶρω & πότη volatus, adversus aliorum opinionem. *Scaliger*.

778. Ἡ μά[ι]σ[ι]ς ἐκ πλείς] Εἰς πλείς unâ voce, hoc est, die pleno, æstivo scilicet. Nam hiberni dies sunt dimidii tantum. Infra εἰκασθὲν δὲ ἐν μεγάλῃ πλείς ἡ μά[ι]σ[ι]ς. *Guietus*. Gallicè ad verbum exprimas *en plein jour*, hoc est, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Jos. Scaliger*, ut diximus ad 768. Sic dicebant πλεῖν νύξ, *la pleine nuit*, quamvis aliter vocem interpretetur *Hesychius*. *Clericus*.

Ibid. Ὅπ' ἰδρύς] Hoc nomen formicæ κατ' ἐξοχὴν datum. *Horat. Parvula nam exemplo magni est formica laboris.* *Guietus*.

Ibidem.] Solet *Hesiodus* designare animalia nominibus adjectivis, quibus eorum natura vel solertia optimè describitur. Sic pro *Cochlea* habet φασίειον, *domiportam*, pro *hirundine* ὀρθογύλιον, *mane lugentem*. Nullum Epitheton formicæ melius conveniat, quàm ἰδρύς, quam in rem vide quæ collegit *Sam. Bochartus Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22.* Quod autem hic dicitur duodecimo die mensis colligere acervum

*Hic quidem tondendis ovibus, ille verò latis segetibus metendis.
Duodecimus tamen undecimo multò melior.
Hoc enim net fila in aëre suspensus araneus
Die adulto, quum & prudens (formica) acervum colligit.
Hoc telam ordiatur mulier, & inchoet opus.*

acervum nemo nescit tam verum esse, quàm araneum telam eo potissimum die texere, hoc est, planè ridiculum & falsum. Quare miror Poëtam nostrum tam confidenter mentitum, in re quæ à puerulis argui poterat. Superstitione, scilicet, animus præpeditus mendacio patet, clausus est veritati. Sed quod magis mireris, non Poëta, sed Physici, hoc est, veritatis indagatores, somnia ejusmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bocharti* collectaneis ejusdem Libri Cap. XXI. agnosces. Sunt enim prolixiora, quàm huc transferri queant. *Clericus.*

779. Τῇ δ' ἰπὸν σίσαιτο γυνὴ] Ἰσὺς Græci vocant ligna illa erecta, quibus stamina intenduntur ad telam faciendam. *Hesychius*: ἰσὺς τὸ ἐρθὸν ξύλον τ' οὐκ ἐκ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *jugum*, vel *tela jugalis* *Catonii*. Ἰσπιδὴ etiam dicebatur. *Hesychius*: ἰσπιδὴ ξύλον ἐρθὸν ἰπὶ τ' ἑσπιδίς, ἢ ἑσπιδίδου ἢ ἰσὺς. Latinis dicta ea ligna *pedes tela*. Glossæ: *pedes tela*, ἰσπιδίς. *Dionysius*, in *Bassaricis*, de *Dardania* urbe *Indiæ*, in qua mulieres, intra unum diem detexebant:

Ἡ δ' Ἀρεδανίῳ ναίον πάλιν ἐρρυάγμαι,
Εἰς δ' αὖ πάλιν γυναικὶς Ἀθλῶαίης ἰσπιδί
Αὐτῇ μιν κροχίσουσιν, ἐφ' ἰσπιδίον πενύουσιν,
Αὐτῇ μιν δ' ἰσπιδίον τι καὶ ἐξ ἰσπιδίου ἐρύσσουσιν:

Uno die, stamen in tela jugali extenderunt, detexuerunt & defecerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telæ pedes erigere & jugum iis imponere, quod *Ovidius* *telam jugo junzere* dixit, *Hesiodus* ἰσὺν σίσαιτο. Deinde stamina telæ, vel jugo telæ adnectere, quod *telam stamine intendere* dixit *Ovidius*, & *stamen telâ suspendere*. Græci σῆμον σῆσαι, atque inde etymologia ἑσπιδίον & staminis. Græcis enim σῆμων δὲ ἑσπιδίον, quòd in tela staret. Doricè σάμων, Latine *stamen*, ut *τέρμων*, *termen*, & similia. Attici dicebant ἑσφορεῖα, cùm telam stamine intendebant. *Pollux*: ἑσσαι τ' σῆμον, ἢ τὰ σῆμονα, καὶ ἑσφορεῖα. *Hesychius*: ἑσφορεῖα τὸ ταῖς διαζομδαῖς τ' σῆμονα περὶ δίδου. *Hesiodus* ἑσφορεῖα hoc idem dixit:

Ἰπὸν δὲ σίσαιτο ἑσφορεῖα μίτρα ἔργον.

Hæc *Cl. Salmasius* ad *Julii Capitolini Pertinacem* p. 127. quæ vera sunt, quamquam ex memoria malè *Hesiodi* versum profert. *Clericus.*

779. Περὶ αὖτε π' ἔργον] Instituat opus. *Clericus.*

780. Μῶνός

Μένους δ' ἰσμελὺς τελοσκαδεκάτῳ αἰεῖαδ' 780
 ΣπέρμαϊΘ' ἀρξάσθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι αἰεῖσθαι·
 Ἐκτὴ δ' ἡ μέσση μάλ' αἰσφόρος ἐστὶ φυτοῖσιν·
 Ἄνδρογόν'Θ' τ' αἰαθὴ· κέρη δ' ἡ σύμφορος ἐστίν,
 Οὔτε γνέσθαι πρῶτ', ἔτ' αἶρ' γάρ μιν ἀντιβολῆσαι.
 Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἑκτὴ κέρησι γνέσθαι 785
 Ἀρμεν'Θ', αἰκ' ἐρίφους τείνουν καὶ πάσα μήλων·
 Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἥπιον ἥμαρ.
 Ἐσθλή δ' ἀνδρογόν'Θ', Φιλέφ' δέ τε κέρτομα βάζειν,
 Ψύδεά θ', αἰμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ὀσθισμούς.
 Μένους δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βῶν ἐρίμυκον 790
 Ταμνέμεν, ἔρῃας δ' ὀδυδεκάτῃ ταλαεργούς.
 Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέω ἥματι, ἴσθρα Φῶτα
 Γείνασθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμέν'Θ' ἐστίν.
 Ἐσθλή δ' ἀνδρογόν'Θ' δεκάτῃ, κέρη δέ τε πετρῶς

780. Μένους δ' ἰσμελὺς] Posterioribus temporibus, ἰσμελ'Θ' μὲν
 ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; sequens decas tribue-
 batur μετ' ὧν μὲν. Vide *Julium Pollucem* Lib. I. C. VII. §. 5. Sed
Hesiodi xvo, ad vigesimum diem mensis erat ἰσμελ'Θ'. Vide x. 798.
Clericus.

781. Ἐνθρέψασθαι αἰεῖσθαι] Scribe ἐνθρέψασθαι, ab ἐνθρέφειν. *Guietius*.

782. Ἐκτὴ δ' ἡ μέσση] Hoc est, ἑκτὴ μετ' ὧνΘ', ἑκτὴ ἐπὶ δέκα. *Idem*.
 Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, ubi dicit *Hesiodum* vocare μέ-
 σω decimam quintam, cum sic vocet omnes dies secundi δεκάωρου.
 Μετὰ τὴν I, inquit, Ἡσιόδου μὲν E, τὴν μέσσω φησὶ: post decimam *He-*
siodus quintam vocat mediam. *Clericus*.

785. Ἡ πρώτη ἑκτὴ] Verè & primò sexta. *Guietius*.

785. Ἡ πρώτη ἑκτὴ] Hoc est, sextus dies primæ decadis, seu με-
 νος ἰσμελ'Θ'. *Clericus*.

791. Οὐρῆας δ'] Subintellige ταμνέμεν. *Guietius*.

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλείῳ] Hoc est, vigesima mensis æstivi.
 subintellige ἥματιΘ' ἐκπλείειν. Πλείῳ ἥματι] Largo, æstivo, ut supra
 ἥματιΘ' ἐκπλείειν. *Idem*.

792] Πλείῳ ἥματι] Hoc est, cum nihil deest plenæ luci, orto so-
 le, eoque etiamnum supra horizontem versante. Vide ad x. 778.
Clericus.

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ] Nimiùm hîc nos frustrantur Interpre-
 tes. Itaque quamvis hæc rejicere poteramus in notas nostras, ad
 ipsos, hîc tamen monere visum. Εἰκάς in mense multiplex est: με-
 γάλῃ

*Mensis autem inchoati decimotertio caveto
 Sementem facere incipias: plantis verò inferendis optimus est.
 Sextus verò medius valdè incommodus est plantis:
 Viriparus bonus: puellæ verò non utilis est,
 Neque gigendæ primùm, nec nuptui collocandæ.
 Nec primus quidem sextus puellæ gignenda
 Aptus est, sed hædis castrandis & gregibus ovium:
 Stabulòque circumsepiendo pastoralis benignus dies est.
 Bonus verò viriparus, amatque convivia loqui,
 Mendaciæque, & blandos sermones, & occulta colloquia.
 Mensis verò octavo caprum & bovem mugientem
 Castrato, mulos autem duodecimo laboriosos.
 Vicefimo verò in magno, pleno die, prudentem virum
 Generato: valdè enim animo sapiens est.
 Bonus autem viriparus decimus, puellæ verò & quartus*

μέγλη dicitur postrema, respectu priorum. Atque hæc est causa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνῳ ἄγουσι εἰκίδας. Ὁρῶν ἄγεσθαι πλὴν σελήνῳ εἰκίδας. Non benè intellexit locum illum Græcus Interpres. Queritur enim cur cùm τῇ τελευτῇ finis sit plerumque lunæ & mensis, cùm τῇ τελευτῇ sit satisfaciendum foeneratoribus, miser tamen Strepsiades οὐδὲ τὴν εἰκίδα ἀγῇ. Atque hic Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀπεργασθῆναι. Εἰκίδας eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cùm plures sint. Ἡ μεγάλη εἰκίς ultima est mensis Veterum. Est autem dies illa, quæ vigesimarum ultima est: μεγάλη enim est ἡ ὑστέρη quæ πλὴν ἑκτῆς καὶ νῆας præcedit. Observant enim Veteres, etiam Athenienses antè Solonem, ἄλλοι τελευτῇ μέντοι τὴν μῆνα ἡγεμονεύειν. Εἰκίς μεγάλη, est Prædie Calendarum: nona & vigesima. At Interpres Aristophanis ἡ μεγάλη εἰκίς, inquit, ἀπὸ εἰκστῆς πρῶτης, εἰς εἰκστῆς ἐσπιάτης & φθίνουσης. Ita totum tempus à XXI. usque ad XXIX. μεγάλη εἰκίς esset. Sed hic, ut diximus, terminus illius temporis intelligitur, quæ est vicefima & nona. Quàm nugentur Interpretes, qui πλείον ἢ καὶ idem cum εἰκίδι μεγάλη esse putant, in notis ad ipsos ostendimus: ex quibus reliqua petenda quæ ad Hesiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hic prætermittimus, ad Interpretes olim notavimus. *Heinsius.*

794. Κέρη δὲ πετῆρας] Scribe: κέρη δὲ πηπέρας, an scribendum κέρη δὲ πετῆρας; placet. sic supra ἑκτῇ μέσση. ἡ παταρισκομένη, ut supra ἡ ἑκτῇ μέση. *Gruetius.*

794. Τετράς μέσση] Hoc est, quartus dies & μεσσηνικὴ μέσση. *Clericus.*

Μέωσῃ. τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἑλικας βῆς,
 Καὶ κνώα παρχαρόδοντα, καὶ ἔρῃας ταλαεργὺς
 Πρηϋνεῖν, ὅττι χεῖρα πθεῖς· πεφύλαξο δὲ θυμῷ
 Τετραδ' ἀλδ' αὖθις φθίνοντός θ' ἱερμῶν τε,
 Ἀλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ,
 Ἐν δὲ πεπάρτη μύωος ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἀκρίπν,
 Οἰωνὸς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργα πύττω ἄριστοι.
 Πέμπτης δ' ἐξαλέαοθαι· ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰνάι.
 Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἑρηνύας ἀμφιπολῶειν,
 Ὅρκον πινυμῶας· ἃ ἔρως τέκε πῆμ' ὀπιόρησις.
 Μέωσῃ δ' ἐβδομάτῃ Δημήτερος· ἱερὸν ἀκτῶν
 Εὖ μάλ' ὀπιπιδόοντα εὐτροχάλα ἐν αἰλῇ
 Βάλλειν· ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δῦρα,
 Νυῖά τε ξύλα πολλὰ, τὰ τ' ἄρμυα νηυσὶ πέλονται.
 Τετραδὶ δ' ἄρχεσθαι νῆας πῆγνυσθαι δ' ἄραις.

795

800

805

798. Φθίνοντα ἱερμῶν π] Ergo nulla mentio fiebat Ἱερμῶν. Vide ad γ. 780. Clericus.

798. Τετραδ' φθίνοντα θ' ἱερμῶν π] Τὴν δ. καὶ τὴν κ. δ. Gnietus.

799. Ἀλγεα θυμοβορεῖν] Omnes, nempe, dies fausti erant hilariter transigendi, ne diei faustitas ominosâ tristitiâ corrumpetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, Hesiodo auctore, quarto, decimo quarto, & vigesimo quarto, conviviis ac comotationibus tristitiam & curas animo pellere. Miror hunc sensum fugisse Plutarchum & Græcos alios Interpretes. Clericus.

799. Ἀλγεα θυμοβορεῖν] An? θυμοβορῇ, pro θυμοβόρῃ. θυμοβορῆς pro θυμοβόρῃ. αἰετούσας δὲ πῆς περσίδας ἀλγεα θυμοβορῇ. παρθέσις. πινυμῶν ἦμαρ] Subintellige ἡ περσὶς. πινυμῶν an religiosum? Hesych. πινυμῶν, μεμνισμῶν. Gnietus.

801. Οἰωνὸς κρίνας] Vide Tzetzem. Gnietus.

804. Ὅρκον πινυμῶας] Τὴν ἱεροκρίαν. Gnietus.

804. Ὅρκον πινυμῶας] Scripsimus in versione Horcum, ut hoc Numen ab Orco, hoc est, Plutone secerneretur; nam perperam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem esse Eridis filium, quod de Horco hic habet Hesiodus. Alibi Deum jurisjurandi præsidem diximus. Vide not. ad γ. 219. Clericus.

805. Μέωσῃ δ' ἐβδομάτῃ] Decimo septimo. Vide γ. 794. Cum sic dividerent mensem in tres decadas, mirum est secundæ decadi, Hesiodi tempore, non fuisse nomen. Vide not. ad γ. 780. Clericus.

805. Μέωσῃ

*Medius. hoc verò & oves, & pedes flectentes camuros boves,
Et canem asperis dentibus, multosque laboriosos
Cicurato, manum imponens. Teneto verò memoriā
Quarto die ut vites finienti & inchoantis mensis
Doloribus conficere animum. valdè hic sacer est.
Quarto autem mensis uxorem domum ducito,
Observatis avibus, quæ ad hanc rem sunt optima.
Quintos verò evitato: quia noxii sunt & graves.
In quinto enim aiunt Furias obambulare,
Horcum vindicantes: quem Eris in perniciem peperit perjurorum.
Medius verò septimus Cereris sacrum munus
Diligenter inspiciens benè æquata in area
Ventilato: arborumque sector incidito cubicularia ligna,
Navaliaque ligna multa, & quæ navibus congrua sunt.
Quarto verò incipito naves compingere tenues.*

805. Μίσση δ' ἰδδμήτη] Τῇ ἑμεῖντῳ ἰδδμήτη. *Quietus.*

806. Εὖ μάλ' ἐπιπλάσσου] Diligenter observans πλῆ 13. scilicet:
an arcem? Εὐπεροχάλα] Id est, λίαν. *Idem.*

806. Ὀπιπλάσσου] Vide de hac voce adnotata ad γ. 29. *Clericus.*

807. Βάλλον] Θιάζ, σπινύσσον, ventilare. *Quietus.*

808. Τὰ ε' ἀερόμα νηυσὶ πύλον'] Αὔρα, commoda navibus faciendis.
Idem.

809. Πήγνυα δ' ὄραυας] Scribe, πῆγνυαδ' ὄραυας. supra ἀερόμα ἀνο-
τῷ. compingere tenues, non crassas. vulgò *hiantes*. Homer. λείπον-
τες γλώσσοισι δ' ὄραυασι, hoc est, λεπταῖς tenuibus. *Idem.*

809. Ἀεράας] Meritò improbat *Quietus* verti hic *hiantes*, nam
hiantes naves dicuntur quæ tempestate, aut illusione fractæ aquam
per rimas admittunt. *Tenues* vertimus, quòd tenues sint navium
parietes, cùm ea sit frequens vocis ὄραυα significatio. Fortè etiam
leves potuissimus vertere, ut fluctuantes insulæ dicuntur ῥῆσι δ' ὄραυα,
ut habet *Eustathius* ad Iliad. pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus*
de Insula Delo, Hymno in Delum γ. 191.

Εἴη δ' ἀερόμα πῆς ἐν ὁδῷ τῇ ῥῆσι δ' ὄραυα,
Πλαζομένη πλάγῳ.

*Est nota quadam in aqua Insula levis, errans per maria. Ad quem lo-
cum, consule virum doctissimum Ezech. Spanhemium. Cleri-
cus.*

Εἰνὰς δ' ἡ μέσση Ὀπιδείελα λαΐον ἡμᾶρ
 Πρωτίῃ δ' εἰνὰς παναπήμων ἀνθρώποισιν.
 Ἐὐλὴ μὲν γάρ θ' ἦδε φυτὸν ἔμψυκον, ἡ δὲ γῆρας,
 Ἀνέρι τ' ἡδὲ γυναικί· καὶ ἔπτε πάγκαλον ἡμᾶρ.
 Παῦροι δ' αὐτ' ἴσκει, τεισινάδα μὲν δὲ αἰεὶς
 Ἀρξάσθαι τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θάψαι
 Βυσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσιν.
 Νῆα πολυκλητὰ θοῶν εἰς οἶνοπα πόντον.
 Εἰρύμηναι. παῦροι δὲ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.
 Τετράδι δ' οἷγε πίθον. πρὸ πάντων ἱερὸν ἡμᾶρ
 Μησῆ· παῦροι δ' μετ' εἰκάδα μὲν δὲ αἰεὶς,
 Ἡὗς γνομῆναι· Ὀπιδείελα δ' εἰς χερσίων.
 Αἶδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν Ὀπιδείελοις μέγ' ὄνειαρ.
 Αἱ δ' ἄλλαι μετὰ δαίμοι, αἰκῆλοι, ἔτι φέρονται.
 Ἀλλὰ δ' αἰκῆλοι αἰνεῖ, παῦροι δὲ τ' ἴσκειν.

810

815

820

810. Εἰνὰς δ' μέσση] Postea meminit πρωτίτης ἐνάδος, & τεισινάδης, unde liquet tres ἐνάδες aut enneadas in mense fuisse. *Clericus*.

810. Ἐπιδείελα λαΐον ἡμᾶρ] Ἐπὶ ῥήματι λαΐον. μὲν τὴν μεσημέριον, ἐπὶ δὲ δαίμον, ἐπὶ τ' δαίμον. *Gaietius*.

812. Ἐὐλὴ μὲν γάρ θ' ἦδε] An? ἢ δὲ. placet. *Idem*.

814. Τεισινάδα] Vicefimam septimam intelligo, Interpretes vicefimam nonam exponunt. *Idem*. Fallitur. Vide γ. 810.

815. Ἀρξάσθαι τε πίθου] Percer un tonneau. sup. lib. α ἔργ. ἀρχαῖον δὲ πίθου καὶ λήγοντος ἀρξάσθαι. ἐπὶ ζυγὸν θάψαι. ordo ζυγὸν θάψαι ἐπὶ αὐχένα. *Idem*.

817. Εἰς οἶνοπα πόντον] Purpureum. *Idem*. Imò, nigrum.

818. Ἀληθέα κικλήσκουσι] An? dicunt, enunciant. Interpres γινώσκουσι. sic scribendum videtur. τῇ τεισινάδι, scilicet. Nam à superioribus pendet hic versus. *Idem*.

818. Ἀληθέα] Hoc est, cui prorsus fidere queas, si vera sit hæc sectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem πάγκαλον, sed nec πάγκαλον dicebant, verum dubium & incertum; quo, nempe, suscepta interdum benè, interdum malè succederent. *Clericus*.

820. Μέσση] Subintellige πρῶτη. Μετ' εἰκάδα μὲν δὲ αἰεὶς.] Τὴν πεντήκοντον μετ' εἰκάδα, hoc est, τὴν εἰκῆτον πεντήκοντον. Aliter Interpretes. αἰεὶς αἶψα post τὴν εἰκάδα. *Gaietius*.

821. Ἡὗς γνομῆναι] Mane, ab aurora usque ad meridiem. *Idem*.

822. Μετὰ δαίμοι] Intercidens, inter alias cadens, παραπτόμενος. Sic Interpretes. An? μετὰ δαίμον, cassus, irritus, à sonitu qui notat inaptitatem.

*Nonus autem medius pomeridianus melior dies.
 Primus verò nonus prorsus innoxius hominibus.
 Bonus siquidem est ad plantandum, & ad generandum,
 Tam viro quàm mulieri: nec umquam prorsus malus dies.
 Sed pauci rursus sciunt tertium nonum mensis optimum
 Relinendis doliis, & ad jugum collo imponendum
 Bobus & mulis & equis celeribus.
 Navem multa transtra habentem celerem in nigrum pontum
 Deducito. Sed pauci veracem dicunt.
 Quarto verò aperi dolium. præ omnibus sacer dies est
 Medius: pauci verò post vicesimum mensis optimum,
 Auroræ oriente. pomeridianus verò est deterior.
 Et hi quidem dies sunt hominibus magno commodo.
 Ceteri autem intercidentes sunt, nihil significantes, nihil ferentes.
 Sed alius alium laudat, pauci verò norunt.*

nitatem. μετὰ δὲ πῶς, καὶ, vacuæ, cassæ, irritæ, nihil fati signifi-
 cantes. Metaphora à vasis vacuis, nucibus cassis & similibus, quæ
 sonitu vacuitatem produnt, placet. ἀκήρῳ verò sunt ἀκέρῳ, κῆρ ἢ
 ὄχρῳ, nihil fati notantes. Ἀκήρῳ καὶ non obnoxius. Idem.

824. Ἀλλ' οὐδ' ἀμολύω αἰνῶ] Videtur Plutarchus, in Commentario
 ad Hesiodi Opera & Dies, ex quo multa Græci Interpretes subinde
 Scholiis suis adspargunt, egisse de hac quæstione, utrum sint alii
 dies fausti, alii verò infauti. Certè in vita Camilli, memoratâ Al-
 liensî clade, ita porro pergit: πρὸς δ' ἡμερῶν λατοφροδῶν, εἴ τι χεὶ πῆ-
 θεσθαι πῶς, εἴ τι μὴ. Ἡρακλῆτος ἐπίπληξεν Ἡσιόδῳ πῶς μὲν ἀγαθὰς ποι-
 ῶν, πῶς δὲ φύλας, αἷς ἀγνοῦντι φύσιν ἡμέρας ἀπάσης μίαν εἶναι, ἐπὶ-
 ρωδὶ διαπόρπτῳ: de diebus nefastis habendine sint quidam necne, & an
 rectè Hesiodum, qui alios bonos, alios statuit malos, quasi ignoret cuius-
 vis diei eandem esse naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco dispu-
 tavimus. Postea recenset exempla dierum, quibus non semel clades
 accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis
 ullum certum consecrarium duci posse, contraria profert, hisce ver-
 bis: Ρωμαῖοι τ' αὐτῆς ἡμέρας πρὸς τὴν μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μὲν Κηπίων
 ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὑστέρῳ δὲ Λούκιῳ στρατηγῶντι Ἀγριππῆς καὶ Τι-
 γράνῳ εὐέχοντο. Ἀτταλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπηίῳ Μάγνῳ ἐν τοῖς αὐ-
 τῶν γυνεαῖς ἀπέθανον. καὶ ὅλως ἐπὶ πολλὰς ἐπ' ἀμφοτέρω πῶς αὐταῖς χρο-
 νῶν ἀποδίδωται ἀντιόδοις: Eodem die Romani prius, duce Capione, à
 Cimbris castris exuti sunt; postea verò ductu Luculli Armenios & Tigr-
 nem vicerunt. Attalus autem Rex & Pompeius Magnus natalitiis suis
 mortui sunt. Paucis ut dicam, multos possum ostendere qui in utramque

Ἄλλοτε μητρὸς πάλῃ ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
 Τῶν δὲ δαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὅς τ' αὖτε πάντας
 Εἰδὼς ἐρᾷζηται, ἀναίπῃ ἀθανάτοισιν,
 Ὅρνιθας κελύων, ἢ ὑπερβασίας αἰλεείνων.

Τ Ε Λ Ο Σ.

partem iisdem usque sunt temporum periodis. Hæc cum ita sint, credibile est Plutarchum probasse castigationem Heracliti, si modò sibi constitit; adeoque iudicasse Poëtam non fuisse recensendum inter paucos qui scirent singulorum dierum fata, quibus se accenseri voluit, sed inter omnes omnino mortales, quibus nihil simile compertum est. Quis enim non videt anilia esse & vana omnia, quæ hîc habentur? Clavicus.

827. Εἰς ἐρᾷζηται ἀναίπῃ ἀθανάτοισιν] Hoc est, nihil inconsultis & invitis Diis aggreditur. *Gruetius.*

Versu ult. Ὑπερβασίας αἰλεείνων] Non sunt intelligendæ omnes ὑπερβασίαι, sed eæ demum, quæ committuntur contra auspicioꝝ disciplinam, ut verba proximè antecedentia suadent. Ὑπερβασίαι enim dicuntur quævis delicta, quibus modum & limites à Ratione positos transgredimur.

*Interdum noverca est dies, interdum mater.
De his beatúsque & felix, qui hæc omnia
Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Auguria observans, & delicta evitans.*

F I N I S.

tranfilimus. *Hesychius* : Ὑπέρβασις, ὕβρις, ἀδικία, κέρθ, μαρτυρία
(nempe, ψαδής, nisi sit hic mendum) ὑπερφασία, παράβασις ὅρκων.
Ὑπερβασίς, ἀδικίας, ὑπερφασίας. *Phocylides* :

Ἀγρῷ γὰρ τὸν ὄντ' ἀπίχαιο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῆς·

Πάντων μάλιστα ἀειπὼν, ὑπερβασίᾳ δ' ἀλεγεινῇ.

*Ab agro vicino abstine, neque transilias (terminos) omnium optimus est
modus, transgressiones verò sunt noxia. Idem :*

Μίττω μὲν Φωγίην καὶ πίνειν, μυθολογῶ τε

Πάντων μάλιστα ἀειπὼν, ὑπερβασίᾳ δ' ἀλεγεινῇ.

*Cum modo edito, & bibito, & loquitor. Omnium optimus est modus,
transgressio verò vitanda. Qua in sententia, longè saluberrima, deli-
nimus, modum tandem hisce commentationibus nostris imponentes,
ut ad alia graviora redeamus. Clericus.*

H E S I O D I

F R A G M E N T A.

Ex Eustathio.

URania peperit Linum amabilem filium,
 Quem quotquot sunt homines cantores & fidicines,
 Omnes lugent in conviviiis & choris,
 Incipientesque Linum & desinentes vocant.

simos, Herculem, Thamyrim & Orpheum; ex hisce, Herculem, cum disceret canere cytharâ, ingeniique tarditate disciplinam non caperet. deinde à Lino plagis castigatum in iram erupisse, cytharâque percussit magistrum occidisse. Postea ex eodem narrat, Λῖνον τοῖς Πελασγοῖς ἡρώμενοι συντεταμένον τοῖς ἑσπέρτοις Διονύστῃ προΐξας καὶ τοῖς ἄλλοις μυθολογίας, ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. Linum litteris Pelasgiis cum conscripsisset primi Dionysii res gestas, & alias mythologias, reliquisse eas in commentariis. Hæc paullo pluribus exscripsimus, non tantum ut liqueret nos non temerè à Phœnicia Lingua deducere nomen Lini, sed etiam ut quæ de Lino feruntur hîc exstarent. Si hæc scivisset aut in animum revocasset Herodotus, minimè miratus fuisset Linum vocatam lugubrem cantilenam, apud Ægyptios aliòsque vicinos populos. Verba ejus sunt Lib. II. c. 79. quæ proferemus, quia & quæ diximus firmanet & lucem Hesiodi loco fœnerantur: Τοῖσι δὲ πολλὰ ἐπιτάγμ' ἐστὶ νόμιμα, καὶ δὴ καὶ αἴεσμα ἔστι Λίνου, ἄσπερ καὶ ἐν τῇ Φοινίκῃ αἰοδόμενος ἐστὶ καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι. καὶ τοὶ μὲν οὖν ἴθια εὐνομα ἔχουσιν, οὐκ ἔστι δὲ αὐτοῖς εἶναι τὸ οἱ Ἕλληες Λῖνον ἐνομίζοντες αἰεδοῖν· ἄσπερ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθεωμύζονται μὲν τὸν ἄνθρωπον Αἴγυπτον ἰόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Ἄλφειον ὀνόματι ἔλαβεν τὸ εὐνομα: Quibus (Ægyptiis) cum alia sint egregia instituta, tum verò etiam est Linus, cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata; quæ varium quidem, pro singularum gentium differentia, nomen habet; sed quam convenit eandem esse quam Græci, Linum vocantes, canunt; ita ut cum alia multa, quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer unde Lini desumferit nomen. Nimirum, sic vocabatur

Ex Eodem.

Ἀκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θένει, ἔδ' ἐ κατήκλα·
 Ἀλλ' ὅπ'ι πυραμίνων ἀθέρων δρομάεσκε πόδεσσιν.

5

Ex Eodem.

— — — ἔνεκα Νύμφῳ

Εὐεργέμῳ ἴλεων μίχθη ἑσθιῇ φιλότῃ.

Ex Eodem.

Ἐν δὲ Τροίῃ Βοιωτὴν ἔτρεφε κέριον.

Ex Eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῇφι τῇ κρύον αἰνὸν ἔχονεν.

10

Ἀλλ' οἷον ἔχονα πάντ' ἐκατέχευεν. ἐν δέ νυ χαῖται

Ἐρρεον ἐκ κεφαλῶν. ψάλλοντο δὲ καλὰ κέρινα.

Ex Eodem.

Ὅς περ Διλαίηθεν περὶ καλὴν ὕδωρ.

Ex Eodem.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἐπικτενέει ζωνος Πολυκάστῃ

Νέστωρ ὁπλοτάτῃ κέρι Νηληϊάδαο

15

Περσέπολιν μίχθεσσιν ἀπὸ χρυσίου Ἀφροδίτῃ.

Ex eodem ad Iliad. B.

Νέστωρ οἷον ἄλυσεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

batur lugubris hymnus in Ægyptia Lingua, quemadmodum in Phœnicia; cum qua multa communia vocabula habuit. Eodem nomine similis hymnus vocabatur, apud Græcos, in honorem antiquissimi Poëtæ eadem de ratione. Lugubrem autem fuisse hymnum, apud Ægyptios, ostendit in sequentibus *Herodotus*, quamvis in eo falli videatur, quod putet *Linum*, apud eos, nomen viri fuisse, qui aliter *Maneros* diceretur, cum sit nomen hymni in laudem *Manerotis*. Hymni, qui diceretur *Linus*, meminit etiam *Eustathius* loco laudato. *Clericus*.

5. Ἀκρον] Est imitatio *Homeri* Iliad. γ, 227. ubi de equabus suis *Aeneas*:

Ἀκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θένει, ἔδ' ἐ κατήκλα.

Similes aut majores hyperbolas, de celeritate *Camillæ*, habet *Virgilius* *Æneid.* VII. sub finem, quas vix defendi posse putavit *Henr. Stephanus*, in Dissert. de Criticis Veteribus. *Clericus*.

9. Τροίῃ] Regio est prope Aulidem, de qua vide *Stephanum*, qui ad hunc *Hesiodi* versum respicit. Eum habet *Eustathius* ad Iliad. B, 496. pag. 264. *Clericus*.

11. Ἀλ-

Ex Eodem.

*Per summum spicarum fructum cucurrit, neque rupit,
Sed in acutis aristis cursitavit pedibus.*

Ex Eodem.

—— propterea Nympham
Cum invenisset faventem, mistus est amabili concubitu.

Ex Eodem.

In divina Hyria Bœotia nutrit puellam.

Ex Eodem.

*Etenim eorum capitibus effudit frigus grave,
Vitiligo enim cutem omnem tenuit, capilli verò
Defluebant ex capitibus, & decalvabantur pulcra capita.*

Ex Eodem.

Quique ex Lileæ profundit pulchrè fluentem aquam.

Ex Eodem.

*Telemacho verò peperit benè cincta Polycasta,
Nestoris minima natu filia Nelidæ,
Persepolin, mista per auream Venerem.*

Ex Eodem.

Nestor solus vitavit in florida Gerenio.

11. Α'λφθ.] Quod morbi genus sit docebit *Celsus* Lib. V. c. 28. §. 19. Optandum esset eos, qui primi fragmenta hæc *Hesiodi* collegerunt, notasse non tantum nomina Scriptorum in quibus ea invenerant, sed etiam loca; hoc est, libros, capita, paginas, versus &c. ut videremus quâ occasione prolata & an rectè exscripta sint. Nunc otiosum esse oporteat eum, qui ea quærere aggrediatur, & multum laborem posse in cassum suscipere, quod nobis non vacat. *Clericus.*

13. Ο'ς π' Αἰλαίῳ] *Eustathius* hunc locum profert pag. 275. ubi sermonem habet de Cephisso fluvio, ad *Iliad.* B, 523. *Clericus.*

17. Νίσω] Hoc fragmentum in *Heinsianis* Editionibus, aliisque ex iis propagatis, legebatur inferius, inter fragmenta ex *Stephano* collecta. Hic verò adscripserat, ad oram codicis, ex *Eustathio* desumptum, doctissimus *Grævius*, quasi omissum. Itaque hic reliquimus, cum non multum interesset ubi legeretur, modò ne repeteretur, aut omitteretur. Exstat autem apud *Stephanum* in voce *Gerenia*, qui ex primo Catalogo hæc profert, & apud *Eustathium* pag. 231. Ed. Romanæ. De hac historia vide *Apollodorum* Lib. I. Cap. IX. §. 9. *Clericus.*

Ibidem.

Κτεῖνε ᾗ Νηληϊῶντι παλασίφρονας υἱέας ἰοφλᾶς
 Ἐνδεκα, δωδέκατ' ᾗ Γερήνι' ἵπποτα Νέστωρ
 ἔειπεν ἔων ἐτύχῃσε παρ' ἵπποδαμοῖσι Γερήνοισι.

20

Ex Strabone.

Καὶ κέρην Ἀργείοιο, τ' Ἑρμῶν ἀγκάκηται
 Γείνατο, καὶ Θρονίη κέρη Βήλοιο ἀνακτ'.

Ex Eodem.

Τίεις ἐξεργάζοντο Λυκάον' ἀντιθέοισι,
 ὅν ποτε πίκετο Πελασγός.

Ex Eodem.

Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Αελέγων ἐγήσατο λαῶν,
 Τῆς ῥα ποτὲ Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
 Λεκτὴς ἐκ γαίης Ἀλέας πόρε Δαναλίωνι.

25

21. Καὶ κέρη Ἀργείοιο] Antea legebatur Ἀργέου & πλὴν, quæ, ut rectè Isaac Casaubonus ad pag. 29. Lib. I. Strabonis, monstrosa est lectio, quippe quæ duos patres eidem filiz, duos maritos eidem uxori affligit. Clericus.

Ibid. Ἑρμῶν] Nomen hoc à Poëtis æquè tribuitur Mercurio & Ἑρμῆς, ut animadvertit Casaubonus, qui protulit hunc versum Mæcher:

Ὡς χάλῳ Ἑρμῶν, κιστῆρι ὡς αἰδὺς Ἀπόλλων.

Quod ille notat, contra Interpretem Latinum Strabonis, qui frustra emendare conatus erat locum Hesiodi. Idem.

Ibid. Ἀγκάκηται] Hoc est, Epithetum Mercurii. Homerus Iliad. II, 185.

————— περιελάττο λαῶν
 Ἑρμῆας ἀγκάκηται.

Concubuit clam Mercurius innoxius. Blandiebantur tamen Poëtæ Mercurio, cum innoxium vocabant Deum furum, mercatorum, oratorum &c. & cujus nequitiam ceteroqui celebrabant. Vide Hymnum in Mercurium inter Homericos, & Dialogos Deorum Luciani. Ceterum notare debuerant collectores fragmentorum Hesiodi locum hunc proferri, ex ejus Catalogo. Idem.

23. Τίεις] Hoc fragmentum habet Strabo Lib. V. p. 153. ubi agit de Pelasgis, de quibus etiam non inutilia dicenda haberemus, si hic ea res ageretur. Clericus.

25. Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Αελέγων] Hic locus exstat, apud eundem Geographum Lib. VII. p. 222. & pro Ἀλέας, ut edidit Heinsius, habet Ἀλίας.

Ibidem.

*Occidit Nelei laboris ferentes filios fortes
Undecim, duodecimus verò Gerenius eques Nestor,
Peregrinus evasit, apud Gerenios equitandi peritos.*

Ex Strabone.

*Et filiam Arabi, quem Mercurius innoxius
Genuit & Thronia filia Beli Regis.*

Ex Eodem.

*Filii nati sunt Lycaonis, Diis famulis,
Quem olim genuerat Pelasgus.*

Ex Eodem.

*Certè enim Locrus Lelegon præerat, populis,
Quos olim Saturnius Jupiter immortalia confilia agitant
Electos ex terra Aleas dederat Deucalioni.*

αίλιος, quod suspectum mendii meritò habet *Is. Casaubonus*. At *Claud. Salmasius* aliter hunc locum legebat atque interpretabatur ad *Solinum* pag. 103. Ed. Ultrajectinæ: „De Locris, inquit, quòd Leleges olim dicti sint fidem facere possunt hi versus *Hesiodi*, qui exstant apud *Strabonem*, qui interpretatur: τῇ δ' ἐτυμολογίᾳ τὸ συλλεκτὺς μαζίνων πᾶς ἐν πελάσῳ αἰνέσπειται μοι δοκεῖ: ipsa etymologia obscurè mihi indicare videtur fuisse quosdam olim collectitios. Sic λατὺς accepit, apud *Hesiodum*, αἰνέ τῶν συλλεκτῶν καὶ μαζίνων, pro collectitiis & mistis. Tales enim Leleges fuere, qui & erronee varia Græciæ tenuere loca. Sed hîc non est Poëtæ sensus. Αἰεζας, quasi λοζάδης & λεκτὺς dictos censet, qui ex electis & eximiis lapidibus, quos Deucalion jaciebat, nati sunt. Ita igitur legendum, in ultimo versu:

„Λεκτὺς ἐν γαίῃ λαὺς πᾶς Δευκαλίωνι.

„Et Αἰεζας λαὺς interpretatur λεκτὺς λαὺς, lectos populos. *Hesychius*: Λιτωί, αἰετῆς. Idem: Λοζάδης, οἱ ἐπίλεκτοι. Legi etiam posset

„Λεκτὺς ἐν γαίῃ λαῖον πᾶς Δευκαλίωνι.

„Quod & verius existimo. Λαὺς autem idem *Hesiodus* ἀπὸ τῶν λαίων lapidibus, quos reformando generi humano post tergum jaciebat Deucalion, scribit appellatos. Ex præcipuis & egregiis formatos vult τὺς Αἰεζας, atque inde dictos. Hæc vir summus, eruditè & feliciter, ut innumera alia. Possimus ex Phœnicia Lingua ostendere originem nominis *Lelegum*, ita ut dicti sint à τῇ leabb, quod viride sonat, reduplicatis radicalibus, quia Leleges erronee seu Nomades erant, qui viridia pascua sectabantur. *Clavius*.

Ex Eodem.

Ὡς δ' Ὀλυνίην πέτρην ποταμοῖο παρ' ὀχθαῖς
Εὐρεῖ Πείρου.

Ex Eodem.

Ἐξ ὧν ἔρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγρόντο,
καὶ ῥύτ' ἐπιδανῶν Σατύρων ἀμνηχανοεργῶν,
Κέρητές τε θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχησῆρες.

Ex Eodem.

Θαῦμα μ' ἔχῃ κτ' θυμὸν, ὅσας ἐλνείους ὀλύνθας
οὐτ' ἔχῃ, μικρὸς περ ἰὼν, αἵ ποίς ἂν δριθμόν.

Responsio ex Eodem.

Μυρίοι εἰσὶν δριθμόν, ἅπερ μέτρα γε μέδιμν.
Εἰς δὲ ὧραισ' αἴψ', ἣ ἐπελθέμεν ὅκ' ἐδωῖαο.
Ὡς φάτο, καὶ σφιν δριθμὸς ἐτήτυμ' αἶδετο μέτρα,
καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπν' ἰθανάτοιο κάλυψε.

Ex Eodem.

Ὡς παρὰ Πανοπίδα Γληκῶνάτ' ἐρυμνῶ,
καὶ τε δ' Ὀρχομενῶ εἰλιγμῶς εἴσι, δράκων ὤς.

Ex Eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων.

Ex Eodem.

Αἰθίοπας Δίβυάς τ' ἠδὲ Σκύθας ἰππημολγῆς.

28. Ὡς δ' Ὀλυνίην] Est apud Strabonem Lib. VIII. p. 236. Clericus.

30. Ἐξ ὧν] Fragmentum hoc legitur, apud Strabonem Lib. X. p. 325. ubi multis agit de Curetibus. Clericus.

Ibid. Οὐρειαὶ νύμφαι] De Nymphis, vide dicta ad Theogoniam §§. 187. & 215. Idem.

31. Γέν' ἐπιδανῶν Σατύρων ἀμνηχανοεργῶν] Nota sunt ex fabulis libidinosa facta Satyrorum Nymphis infidiantium, aut cum Baccho compotantium; ad quorum mores hic respicit Hesiodus. Propterea, re melius expensá, dictos putem Satyros à radice Phœnicia ܥܘܫܬܐܪ, quæ, apud Arabes, significat molestum esse, malefaciendo lassare. Sic tandem defatigatis Nymphis aut mulieribus potiebantur. Clericus.

32. Κερῆτες τε Θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχησῆρες] Ultimum Epithetum Curetum propemodum mihi persuadet dictos à Radice Phœnicia ܥܘܫܬܐܪ, unde ܥܘܫܬܐܪ chirtar, quod est saltavis. Nihil insignius in Curetibus,

Ex Eodem.

*Habitavit Oleniam rupem, fluvii ad ripas
Benefluentis Piri.*

Ex Eodem.

*Ex quibus montana Nymphæ ortæ sunt,
Et genus nequam Satyrorum malorum facinorum auctorum
Curetesque Dii, ludorum amantes, saltatores.*

Ex Eodem.

*Admiratio animum meum tenet, quæ tot caprificus grossos
Hic habeat, quamvis parvus; dixeris numerum.*

Responsio ex Eodem.

*Decies mille sunt numero, medimnus sine mensura,
Unus verò superest, quem numerare nequisti.
Sic dixit, & iis verus numerus mensuræ cognitus est.
Tum verò Calchantem somnus mortis texit.*

Ex Eodem.

*Qui ad Panopidem . . . & Gleconem munitam
Et qui per Orchomenum circumvolutus it, ut serpens.*

Ex Eodem.

Galatophagorum in terram, habentium domos in plaustris.

Ex Eodem.

Æthiopas, Libyāsque & Scythas, qui equas mulgent.

retibus, quàm Saltatio, ut docet Strabo, loco memorato. Vide etiam quæ de iis congeffit vir illustris & de litteris amœnioribus benè meritis Ezech. Spanhemius in *Callimachum* ad Hymn. in Jovem v. 52. Clericus.

33. Θαῦμα] Strabo Lib. XIV. p. 442. ubi Calchas rem quæsiuisse dicitur à Mopso filio Mantûs, quæ Tirefiæ filia fuerat. Clericus.

35. Μόει] Responsio est Mopfi. Clericus.

39. Ὁς παρὰ Πανοπίδα] Hoc fragmentum est apud Strabonem Lib. IX. p. 292. ubi de Cephisso fluvio loquitur, quem hisce verbis describit. Clericus.

41. Γαλατοφάγων] Strabo Lib. VII. p. 209. ait Hesiodum, ἐν τῇ γαλατοφάγῃ γῆσι φερόμεν scriptisse Phineum ab Harpyis abductum fuisse in terram lacte viventium &c. hoc est, Getarum, quorum regionem & gentem describit eo loco Geographus. Clericus.

42. Αἰθίοπας] Legitur apud Strabonem Lib. VII. p. 208. qui aliquot versus Hesiodi ex Eratosthene exciperat, sed quorum superest tantum

Ex Eodem.

Δωδώνῳ Φηγόντε Πελασγῶν ἔδρανον ἦεν.

Apud Eundem, ἐκ τῷ Η' οἶκῳ.

Ἦ' οἷη διδύμους ἱερὰς ναῖσσαι κελωνάς,

Δωπῶ ἐν πεδίῳ πολυβότρου· ἀντ' Ἀμύροιο,

Νίψατο Βοιδιαῖδ' ὅλμης πόδα παρθένου ἀδμής.

Ex Pausania.

Υἱὸν δὲ Μόλυρον Ἀεΐσαντος φίλον υἱόν

Κτεῖναι ἐν μεγάροις δυνῆς ἔνεχ' ἥς ἀλόχοιο,

Οἶκον ἀποπρολιπὼν Φόβῳ Ἀργεῖ ἱπποβότοιο.

Ἰξεν δὲ Ὀρχομενὸν Μινυήιον· καί μιν ὄγ' Ἡρώς

Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς Ὀππικέας.

Ex Eodem.

Φύλας δὲ ὤππεν κέρει κλειτῇ Ἰολάῃ

Λειποφίλῳ. ἦν δὲ εἶδ' ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.

tantum primus, isque corruptissimus. Pro Διδυάας πῖ ἡδὲ legitur πῖ Λιγυαῖ δὲ. *Heinsius* edidit Λιγυαῖς, sed qui melius cum Æthiopibus conjungi possunt, quàm Libyes? *Clericus*.

43. Δωδώνῳ] Est apud eundem Geographum Lib. VII. p. 226. ubi sermo est de Pelasgis. *Clericus*.

44. Ἦ' οἷη διδύμους] Est apud *Strabonem* Lib. IX. p. 304. & Lib. XIV. p. 445. & apud *Stephanum* in voce Ἀμύρο· *Casaubonus* legit Διδύμους, quod nomen est proprium montis, & pro ἀντ', ἀγχι, hoc est, ἄγχι prope; sed, ut rectè *Berkelius*, in *Stephanum*, ἀντ' potest esse pro ἀντα ἐ regione. Præterea *Strabo* habet Βοιδιαῖδης. Non dicit *Geographus* hos versus lectos in Ecceis, sed ex primis oculis conjectisse videtur hoc *D. Heinsius*. Huc autem transferemus quod habet *Isaac Casaubonus* ad Lib. I. *Strabonis*, p. 29. de hoc opere *Hesiodi* & alio affinis argumenti, qui Catalogus vocabatur. Cum ergo laudasset *Geographus* Catalogum: „Videri, inquit, poterat illud opus *Hesiodi* intelligi, quod Ἡοῖκῳ, vel Ἡοῖας μεγάλας Græci Scriptores solent nuncupare. Sed ex Scholiaste *Apollonii* discimus diversa hæc esse opera. Sic enim ille scribit in Lib. II. Φύλας Ἡοῖαδης ἐν πῖς μεγάλας Ἡοῖας ὅτι Φεῖξ πῖ ὅδ' ἡμῶν ἐν δὲ πῖ γ. κατελόγητο &c. Certum est tamen Ecceas quoque *Hesiodi* aliud fuisse nihil, quàm mulierum præstantissimarum Catalogum. Nam hoc rectè à doctissimo viro *Joan. Aurato* est animadversum. Nos etiam postea observavimus, non *Hesiodum* tantum sed & *Sofocratem* Opus eodem ferè indice edidisse. *Athenæus* Lib. XIII. Εἰς τὴν ἡμῶν ἱστορίαν ἐξ ἡμῶν κατελόγητο γυναικῶν ποιημάτων, καὶ κατὰ τὰς Σοφοκράτους τὴν Φανηγ-

„ εἰτε

Ex Eodem.

Dodondámque, & ad fagum Pelasgorum sedem iuit.

Apud Eundem ex Eoeis.

*Aut qualis gemina sacra incolens juga,
Dotio in campo, è regione racemosi Amyri,
Abluit, aquâ Bæbeide, pedem virgo intacta.*

Ex Pausania.

*Hyettus verò Molyrum, Arisbantis carum filium,
Cum occidisset domi, propter concubitum ejus conjugis,
Domo relictâ, fugit Argo equos pascente,
Venit verò Orchomenum Minyarum, eúmque Heros
Excepit & opum partem largitus est, ut æquum erat.*

Ex Eodem.

*Phylas compressit filiam clari Iolai
Lipophilen; erat autem formâ Deabus similis.*

„ εἶπε Οἷς, ἢ τ' ἤ γυναικῶν ἀπὸ λόγου Νικαιῖτε & Σαρπεί. Ubi legen-
 „ dum censemus Οἷς, & de quodam Soficratis Opere accipiendum,
 „ cui, ad *Hesiodi* imitationem, titulum fecerat Οἷς, quod & ipse
 „ sua exempla omnia, per vocem οἷς, inciperet, ut *Hesiodus* per
 „ ἢ οἷς. Nam illud quidem dubitari non potest, fuisse illud Soficratis
 „ opus certorum hominum Catalogum. Omnia autem exempla ita
 „ incepisse conjectura est, meo judicio, admodum probabilis. Quam
 „ etiam confirmat, quod *Timon* quoque in Sillis, idem fecerat &c.
 „ Cetera lege apud ipsum Scriptorem. Quæ cum expenderem diligen-
 „ tius, non duxi hîc omittendum, si *Scutum Herculis* sit fragmentum
 „ *Oæarum*, in prima voce ἢ οἷς nihil esse mutandum. Sed vix intelli-
 „ go qui post longissimam digressionem, quâ clypeus Herculis, ejús-
 „ que certamen cum Cygno describuntur, posset Poëta sequens exem-
 „ plum ordiri iterum vocibus, ἢ οἷς. Clericus.

47. Ὑπὸ] Hoc fragmentum est apud *Pausaniam*, in Bœoticis
 p. 598. qui, cum dubitet an Eœæ sit Poëma *Hesiodi*, sic hos versus
 prolaturus præfatur: Ὑπὸ δὲ ἐπαύσαντο μιν ἄνδρες καὶ οἱ παῖδες οὐκ οἶον
 μεγάλας Ἡοίας καλεῖσθαι Ἑλλήνας: Hyetti mentionem fecit qui versus com-
 posuit, quos Græci vocant magnas Eœas. De Hyetto vide plura apud
Pausaniam. Clericus.

52. Φύλας] Sunt hi versus apud eundem Scriptorem, in Bœoti-
 ticis, p. 605. Ubi sub nomine *Hesiodi* non laudat hoc opus. Inter-
 pres *Pausaniæ* Latinus *Romulus Amasæus* vocem Ἡοίας p. 599. verte-
 rat perabsurdè *Orientalia monumenta*, hîc, non meliùs, *magnas ma-
 gnimas*. Clericus.

Ἡ δὲ οἱ ἦν ἐν μεγάροισιν ἔπικτεν,
 Θηρώτ' ὀφιδῇ ἐκέλευε φαέεσσι σελήνης.
 Θηρῶ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγροῖσιν πεσῶσα
 Γένετο Χείρωνος κρατερὸν μὲν ἰπποδάμοιο.

Ex Scholiaste Apollonii.

Δώδεκα γὰρ Νηληϊοὶ ἀμύμονος υἱέες ἦσαν,
 Νέστωρ τε Χρόμιος τε, Περικλύμενός τ' ἀγέροχος
 Ὀλβιος, ὃς πόρε δῶρε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 Παντοῖ· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
 Αἰετός· ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο (θαῦμα ἰδέσθαι)
 Μύρμηξ. ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φύλα.
 Ἄλλοτε δαιμόνιος ὄφεις καὶ ἀμείλιχος· εἶχε δ' ὅμως
 Παντοῖ, σὺν ὀνομασί, τὰ μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε
 Βαλὴν Ἀθιναίης.

Ex Eodem.

Θεοσάμνους γυνεὺς Κλεαδαίμης κυδαλίμοιο.

Ex Eodem.

Εὖθ' οἷον ἄχέσθην * Αἰνήτω ὑψιμέδοντι.

Ex Eodem.

Αἰήτης δ' ἦν Φαεσιμβρότης ἡελίοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν πτήσιν διπτετέοντα ποταμοῖο.

Ex Scholiaste Pindari et Lycophronis,

ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γυναικαλογία.

Ἐπίλυες δ' ἐγένοντο θεμιστόλοιο βασιλῆες,
 Δωρὸς τε Ξεθὸς τε καὶ Αἴολος ἰπποιοχάρμης.
 Αἰολίδαι δ' ἐγένοντο θεμιστόλοιο βασιλῆες
 Κρηθῶς καὶ Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
 Σαλμωνῶς ἀδελφός, καὶ ὑπέρθυμος περικλής.

58. Δώδεκα] Legitur hoc fragmentum in Scholiaste Apollonii, ad v. 156. Lib. I. Argonauticorum, ubi etiam explicatur. Clericus.

67. Θεοσάμνους] Ad v. 824. Lib. I. Argonauticorum. Legitur Κλεαδαίμης in Ed. Stephani. Clericus.

68. Εὖθ' οἷον] Ad v. 297. Lib. II. Argonauticorum. Clericus.

70. Αὐτὸς] Ad v. 757. lib. I. Argonauticorum. Clericus.

71. Ἐπίλυες] Tres posteriores versus invenio in Scholiaste Pindari

*Ille verò ei filium domi peperit.
Theronémque pulcram similem radiis Lunæ.
Thero verò cùm incidisset in ulnas Apollinis,
Peperit fortem Chironem equorum domitorem.*

Ex Scholiaste Apollonii.

*Duodecim enim Nelei præstantis filii eramus,
Nestor, Chromiúsque & Perichlymenus ferox,
Felix, cui dederat dona Neptunus terræ quassator
Omnis generis; aliquando enim inter aves videbatur
Aquila, aliquando verò erat, (mirabile visu!)
Formica, aliquando apium splendida examina,
Aliquando terribilis serpens, & ferus. Habebatque dona
Omnis generis, que dici nequeunt, & eum deinde fefellerunt
Minervæ consilio.*

Ex Eodem.

Thessamenus sobolem Cleademi illustris.

Ex Eodem.

Rectèque illi vovebant Æneio supremo.

Ex Eodem.

Æetes verò filius mortalibus illucentis Solis.

Ex Eodem.

Ipse autem in exundationibus fluvii à Jove delapsus.

Ex Scholiaste Pindari & Lycophronis,
in Heroum genealogia.

*Græci fuerunt jus dicentes Reges
Dorúsque, Xuthúsque & Æolus gaudens equis,
Æolidaeque fuerunt jus dicentes Reges,
Cretheus & Athamas & Sisyphus versutus,
Salmonæus injustus atque animi præter modum elati.*

ri ad Od. IV. Pythiacorum. Duos priores quærentis, apud Lycophronis Scholiasten, oculos fugerunt. Interea non dubito quin legendum sit, ut edidi, τ. 2. Δῶρ & non Χῦρ, ut erat in Heinſianis Editionibus. Crediderim etiam legendum Ἐχλῶρ, hoc est, ὑπὸ. Notum enim est hos fuisse Hellenis filios. Vide Apollodori Biblioth. Lib. I. Cap. VII. §. 2. Clericus.

Τῇ μὲν ἄρ' ἀγγελῷ ἦλθε κέραι' ἱερῆς Σπὶ δαυτὸς
Πυθῶ ἐς ἠγαθέω, καὶ ἔφρασεν ἐργ' αἰδήλα
Φοῖβω ἀκερσινόμῃ, ὅτε Ἰαχὺς γῆμε Κόρωνιν
Εἰλαπίδης Φλεγύαο Διογνήτοιο θυγάτηρ.

Ex Eodem.

Τιῷ δ' Ἀμαρυγκείδης Ἰπώσρατ' ὄζ' Ἀρηῷ.
Φυκτέῳ ἀγλαὸς υἱὸς Ἐπειῶν ὄρχαμ' ἀνδρῶν.

80

Ex Eodem.

Ἦ δ' ἐδ' οἱ καὶ θυμὸν δρίση φαίνετο βελή,
Αὐτὸν μὲν χέει κρύφα δ' ἀδόκητον * μάχαιρ' ἐν τε
Καλλίῳ, ἣν οἱ ἔτλ' ὤξε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις.
Ὡς τιῷ μαςδ' ἄν' οἱ καὶ Πήλιον αἰπὺ
Αἰψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκώοισι δαμείη.

85

Ex Eodem.

Αἴσων, ὃς τέκε θ' υἱὸν Ἰάσωνα ποιμήνα λαῶν,
Ὅν Χείρων θρέψεν ἐν Πηλίοῳ ὑλήεντι.

Ex Eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὖ νύ τοι ἔκαστα μεταλλάξ' αἰγιόγετ' ἔσσι.

Ex Eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτ' ἐγὼ καὶ Ὀμηρ' αἰοῖδοι
Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες αἰοῖδ' ὡς
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

90

Ex Eodem. ἐκ τ' Ἡοίων.

Ἦ οἷα Φθίῃ Χαρίτων αἰπὸ κάλ' ἔχουσι
Πλωεῖς παρ' ὕδαρ' καλὴ ναίεσκε Κυρλώη.

Ex Eodem, ex iisdem.

Ἦ οἷα Γέρῃ πυκινόφρων Μυκιονίκη,
Ἦ τέκεν Εὐφημον Γαιήόχῳ ἐννοσιγαίῳ,
Μιχθεῖς ἐν φιλότῃ πολυχρῦσα Ἀφροδίτης.

95

Ex Eodem.

Ἦ δ' ὑποκυσαρμένη τέκεν Αἰακὸν ἱπποχάρμην.

76. Τῇ μὲν] Est in Scholiis ad III. Pythiacorum. Clericus.

89. Εὖ νύ] In Scholiis ad VI. Pythiacorum, ubi profertur ἐν Χείρων' ὑποθηκαῖς, quas Ἡσίοδος ἀναπλάσσει. Clericus.

93. Ἦ οἷα Φθίῃ] Ad IV. Pythiacorum, non procul ab initio. Clericus.

Ex eodem Scholiaste Pindari.

*Venit igitur illi nuncius corvus sacro à convivio,
Pythonem in divinam, & dixit facta ignota
Phæbo intonso, Ichyn duxisse Coronidem,
Ilatidem, Phegya Diogneti filiam.*

Ex Eodem.

*Hanc verò Amaryncides Hippostratus, bellicosus.
Phyeteus inclytus filius, Epeorum dux virorum.*

Ex Eodem.

*Hoc animo ejus optimum visum est consilium
Ipsam quidem retinere, occultare verò inexpectatum & gladium
Pulcrum quem ei fabricarat inclytus Vulcanus.
Ut hunc quarens solus, per altum Pelium,
Rursus à Centauris montanis domaretur.*

Ex Eodem.

*Æson, qui genuit filium Jasonem pastorem populorum,
Quem Chiron nutrit, in Pelio sylvestro.*

Ex eodem, in Monitis.

*Rectè hæc singula quarit * immortalibus.*

Ex Eodem.

*In Delo primus ego & Homerus Poëtæ
Canebamus, novis hymnis suentes cantionem, (Latona.
Phæbum Apollinem, qui habet aureum ensen, & quem peperit*

Ex Eodem, in Ecceis.

*Aut qualis Phthia, habens formam à Gratiis,
Penei ad aquam pulcra habitabat Cyrene.*

Ex eodem, in iisdem.

*Aut qualis Hyria prudens Mecionice,
Quæ peperit Euphemum terræ domino & quassatori,
Mista concubitu aureæ Veneris.*

Ex Eodem.

Hæc gravida facta peperit Æacum gaudentem equis,

95. Η' αὖ γ' ἐμ] Ad IV. Pythiacorum. Clericus.

98. Η' δ' ἰσχυροτέρῃ] Legitur apud Scholiasten Lycophronis
p. 38. Edit. Stephanicæ, ubi plura de hac fabula. Clericus.

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἦτορ πολυκρότα ἵκετο μέτρον,
 Μῆν' ἔων ἤχαλπε, πετὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
 Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπιρροῖα ἐνδοθι νῆσσι,
 Τὲς ἀνδρες ποίησε, βαθυζώνης τε γυναικάς,
 Οἳ δὴ τοι, πρῶτον ζῶξαν νέας ἀμφιελίσσας,
 Πρῶτοι δ' ἰσία γέντο νεὸς κυανοπέωροιο.

100

Ex Scholiaste Sophoclis.

Ἔσσι περ ἔμπον πολυλήϊ' ἢ δ' ἀλείμων,
 Ἀφνειή μῆλοισι καὶ εἰλιπόδεσσιν βόεσσιν.
 Ἐν δ' ἄνδρες ναῖεσι πολύρριμες, πλυβῶν,
 Πολλοί, ἀπειρέσιοι, Φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων.
 Ἐνθά γε Δωδώνη τις ἐπ' ἐχατῇ πεπόλισται.
 Τὼ δ' ἔτι Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὃν χρησέμενον εἶναι
 Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐνὶ πυθμῷ Φηγεῖ.
 Ἐνθεν Ὀπιδόμοιοις μαντεύματα πάντα φέρον.
 Ὅς δὴ κῆρυι μολῶν θεὸν ἀμβροτον ἐξερεείνη
 Δῶρα φέρον ἐλθῆσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

105

110

Ex Eodem.

Ἦτορ ἐπεὶ ἔρμιόνιω δαρυκλυτῷ Μενελάῳ,
 Ὀπλοτάτων δ' ἔτεκεν Νικόστρατον ὅζον Ἀρηῷ.

115

Ex Eodem.

Ἰκετο δ' εἰς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην.

Ex Æschyli Scholiaste.

Ἦ δ' ὑποκυσαμένη καλίζων Στρατογίην
 Εὐρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγναῖα φίλτατον υἱόν.
 Τῷ δ' ἦεις τ' ἐγλόντο Διτῶν τε Κλύπιδος τε,
 Τοξόος τ' ἀντήθεο, ἢ δ' Ἰφιδ' ὅζον Ἀρηῷ.
 Τὲς δ' ἐμὲ δ' Ὀπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλαιαν
 Ἀντιόχην κρείσσει, παλαιὸν γὰρ Ἀντιόχιδαν.

120

Ex Athenæo. ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμπόδῃ.

—— τῷδε Μάρης τοῦ ἀγγελοῦ ἦλθε δι' οἴκου.

Πλήσας δ' ἀργύρεον σκύφον φέρε, δῶκε δ' ἀνακτι.

125

105. Ἔσσι περ ἔμπον] Vide Scholiasten Sophoclis ad Trachinias p. 372. Ed. Stephanicæ. Clericus.

*Sed postquàm juventutis amabilis attigit mensuram,
Solutus cùm esset, dolebat; pater verò hominum & Deorum
Quotquot erant formica, intra amabilem Insulam,
Eas viros fecit, & mulieres ampla cingula habentes.
Qui primùm instruxerunt naves utrimque actas,
Et primi vela posuerunt navis nigram proram habentis.*

Ex Scholiaste Sophoclis.

*Est quædam Ellopia dives segetum & pascuorum,
Abundans ovibus & bobus quibus pedes recurvi.
Inhabitântque eam viri habentes multos agnos, & boves,
Multi, innumeri, genera mortalium hominum.
Illic quædam Dodona, in extremo tractu, condita est.
Hanc amat Jupiter, & suum oraculum esse.
Venerandum hominibus, habitans in fundo fagi.
Hinc terrestribus vaticinia qualibet feruntur.
Qui illuc profectus, Deum immortalem interrogavit
Dona ferens, venerit cum bonis avibus.*

Ex Eodem.

*Quæ peperit Hermionen hastâ inclyto Menelao,
Minimum natu peperit Nicostratum Martium.*

Ex Eodem.

Venit ad Creontem & Heniochen.

Ex Æschyli Scholiaste.

*Gravida verò facta pulchrè cinctâ Stratonice
Eurytum domi peperit carissimum filium.
Cujus filii fuerunt Deion & Clytius,
Sagittarius similis Diis & Iphitus bellicosus,
Post hosce verò minimam natu peperit Ioleam
Antiope regina, priscum genus Aubolida.*

Ex Athenæo, è secundo Melampodiæ.

—— *Huic Mares celer nuntius venit, per domum,
Cùm implevisset argenteum scyphum tulit, deditque Regi.*

124. Τῶ δὲ Μάρτυς] Priora duo fragmenta ex Athenæo leguntur
Lib. XI. p. 498. Clericus.

Ex Eodem.

Καὶ τότε μῶντις μὲν δεσμὸν βιῶ αἶνυτο χερσίν,
Γ' οἴκῳ δ' ὅππῃ νῶτ' ἐπεμαίετο τῷ δ' ἐπὶ πόθεν
Σκύπφον ἔχων ἐτέρη, ἐτέρη ᾗ σκῆπτρον αἰέρας
Ἔσκηκεν φύλακας, ἣ ἐνὶ δμῶεσσιν ἔειπε·

Apud eundem. ὅκ' ἤ' οἴων.

Οἷα Διόνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάριμα ἣ ἔχθ'·
Ὅστις ἀδίῳ πίνῃ, οἶνῳ δέ οἱ ἔωλετο μάργ'·
Σὺν ᾗ πόδας χεῖρας τε δέξ', γλῶσσαν τε νόον τε
Δεσμοῖς ἀφρέσυσσι· Φιλῆ δέ ἐ' μαλθακὸς ὕπνῳ.

139

Ex Eodem.

Τὰς ᾗ βροτὶ καλέεσσι Πελεΐαδας.

Ex Eodem.

Εὐρυγύης δ' ἐπ' ἡἴρετο Ἀθηναίων ἱερέων.

135

Ex Eodem.

——— καὶ ἐ' σνέσκετο καρπὸν.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γ' ἐς' ἐν δαιτὶ ἣ εἰλαπίνῃ τεθαλήῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὶ δαιτὸς κορέσων·

Apud Stephanum. ἐν Αἰγίνης δαυτέρῳ.

——— νήσω ἐν Ἀβαντίδι φη,

Τὼ πρὶν Ἀβαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἑόντες,
Τὼ πῶτ' ἐπ' ἄνυμον Εὐβοίαν βοὸς αἰνόμασε Ζεύς.

140

Ex Suida.

Ἀλκίῳ μὲν γ' ἔδωκεν Ὀδύμπῳ Λιακίδῃσι,
Νῆν δ' Ἀμυθαιονίδαις, πλεῖστον δέ περ Ἀτρείδῃσι.

Ex Suida & Polybio.

Λιακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἥντε δαιτί.

Ex Plutarcho.

——— αἷτ' ἄλστα καλὰ νέμον·

145

Καὶ πηγὰς ποταμῶν, ἣ πείσσει πινύεντα.

139. Οἷα Διόνυσος·] Est apud eundem Lib. X. p. 428. ubi multa in eandem sententiam. Clericus.

137. Ἡδὺ·] Profertur ex Melampodia Hesiodi, Athenaei Lib. II. p. 40. Clericus.

139. Νήσω ἐν Ἀβαντίδι·] Stephanus habet in voce Abantis, ubi Ab. Berkelius

Ex Eodem.

*Et tunc vates vinculum arcûs sustulit manibus,
Iphichus verò ad humeros instabat ei, à tergo,
Scyphum tenens alterâ manu, alterâ verò sceptrum tollens
Stabat Phylacrus & inter famulos dixit.*

Apud Eundem, in Ecceis.

*Qualia Dionysius dedit hominibus gaudium & inimicitiam
Quisquis copiosè bibit, vinum verò est ei petulans,
Simulque manus & pedes vincit, linguâque & mentem
Vinculis quæ dici nequeunt, & eum amat mollis somnus.*

Ex Eodem.

Quas mortales vocant Peleïadas.

Ex Eodem.

Eurygyes adhuc puer Athenarum Sacrarum.

Ex Eodem.

—— *nec lædebat fructum.*

Ex Eodem.

*Dulce enim est, in convivio & in epulo florente,
Recreari sermonibus, postquam convivio saturati sunt.*

Apud Stephanum, è II. Æginæ.

—— *in divina Insula Abantide,*

*Quam prius Abantidem vocabant Dii æterni, &
Quam tunc à bove cognominatam Eubœam vocavit Jupiter.*

Ex Suïda.

*Fortitudinem quidem dedit Jupiter Æacidis,
Sapientiam verò Amythaonidis, & divitias largitus est Atridis.*

Ex Suïda & Polybio.

Æacidæ bello gaudentes, ut convivio.

Ex Plutarcho.

—— *quæ nemora amœna habent*

Et fontes fluviorum, & pascua herbida.

Berkelius ostendit legendum non εἰς Αἰγίνας sed εἰς Αἰγυπὸς διῆρπαι. De nominibus Eubœæ, ex Phœnicia Lingua, ea tradidit Sam. Bochartus, Chanaanis Lib. I. c. 13. quæ ostendere queant quanti usûs sit ea Lingua, ad Græciæ origines illustrandas. Gloricens.

Ex Eodem.

Εὐνέα τοι ζώει γῆρας λακέρυζα καρῶν
 Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἑλαφὸν δέ τε τετρακῶρον.
 Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κέραιος μερόσκετο· αὐτὰρ ὁ Φοῖνιξ
 Εὐνέα τὸς κέραιας· δέκα δ' ἡμῖς τὸς Φοίνικας
 Νύμφαι ἐὺπλόκαμοι κῆραι Διὸς Αἰγυόχοιο.

150

Ex Eodem.

Δεινὸς γάρ μιν ἔπειρεν ἔρως Πανοπιτῖδ' Αἴγλη.

Ex Clemente Alexandrino.

Μῶνις δ' ἔδεις ἐσιν Ὀπυχθονίων ἀνθρώπων,
 Ὅς τις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νοὸν Αἰγυόχοιο,

Ex Eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κείρανός ἐστιν
 Ἀθανάτων· σοὶ δ' ἔπις ἐρήϊσαι κρότ' ἄλλ'.

159

Ex Eodem.

Μισαίων, αἵτ' ἄνδρες πολυφρεσδέοντα πηϊσι,
 Θέσκελον, αὐδήεντα.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γ' ἤτοι πύθεσθ' ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
 Ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἵναρξες.

160

Ex Scholiaste Lycophronis.

Ζεῦ πάτερ εἴθέ μοι * ἦσαν μὲν αἰῶνα βίοιο
 Ὀφειλες δέναι, καὶ αἴσια μήδεα ἰδμεν
 Θνητοῖς ἀνθρώποις. νῦν δ' ὅτε ἐμὲ τυτθὸν ἔπαις,
 Ὅς με μακρόν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο
 Ἐπιά μ' ἔτι ζῶειν * γῆρας μερόπων ἀνθρώπων.

165

Ex Eodem.

Τρεῖς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιος Πηλεΐς,
 Ὅς ποῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχ' αἰσωναβαίνεις.

147. Εὐνέα τοι] Apud Plutarchum de Oraculorum defectu p. 415. T. 2. exstant duo priora fragmenta Hesiodi, ubi & eorum interpretationem legere licebit. Compara etiam, si vacat aut lubet, translationem horum versuum, quae exstat Eidyllio X. Ausonii, ad quem & Eliam Vincium consule. Clericus.

152. Δεινὸς γάρ] In Vita Thesei p. 8. ubi, auctore Heraclio Megarensi,

Ex Eodem.

Novem vivit aetates garrula cornix (cornices,
Hominum qui juventute florent, cervus verò aequat quatuor
Tres verò cervos aequans corvus senex fit. Deinde Phœnix
Novem corvos aequat, nos verò decem Phœnices
Nymphæ cincinnatæ filii Jovis Ægidem habentis.

Ex Eodem.

Gravis enim eum atterebat amor Panopeidis Ægla.

Ex Clemente Alexandrino.

Vates nemo est terrestrium hominum,
Qui noverit mentem Jovis Ægidem habentis.

Ex Eodem.

Ille enim omnium rex & dominus est
Immortalium; tecum nemo alius de potentia certavit.

Ex Eodem.

Musarum quæ virum reddunt celebrem,
Divinum, vocalem.

Ex Eodem.

Dulce est resciscere, quæ mortalibus constituerunt
Immortales, malorum & bonorum signum manifestum.

Ex Scholiaste Lycophronis.

Jupiter, utinam mihi minus spatium vitæ
Dedisses & bona consilia sciremus
Mortalibus hominibus. Nunc verò me ne tantillum honorasti,
Qui me longum statuisti habere spatium vitæ,
Septem me vivere aetates variè loquentium hominum.

Ex eodem, in Epithalamio Pelei & Thetidis.

Ter beate Æacida, & quater beate Peleu,
Qui domi sacrum lectum conscendis.

si, dicitur Pisistratus hunc versum ex Hesiodi operibus sustulisse. Clericus.

153. Μάρτυς] Exstat Stromate V. p. 610. & sequens fragmentum. Ibid. p. 603. Clericus.

161. Ζῆν Πάρις] Legitur p. 112. Ed. Pauli Stephani. Clericus.

Ex Eodem.

Οἶλον μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρπε' ἀνὴρ,
Τὰς δέκα δ' ἐμπύπλησι γυνὴ τέρπασσι νόημα.

Ex Eustratio.

Ἀργὸν ἄνδρον ἐὼν Δαναὸς πῆσεν ἔνυδρον.

170

Ex Athenagora.

—— πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώπαι', ἀπ' Οὐλύμπας ἢ βαλὼν πολόεντι κεραυνῷ
ἔκτανε Ληϊοῖδ' ἰω, Φίλον σὺν θυμὸν ὀρέων.

Ex Scholiaste Arati & Hesiodi.

Φαισύλη ἡ δὲ Κορωνίς, εὐσέφανός τε Κλέεια,
Φαιώθ' ἰμερόεσσα ἢ Εὐδώρη πανύπεπλη,
Ἀς ὕδαας καλέουσιν ὅττι χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων.

175

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκειν, αἰεῖδελα πάντῃ τίθεσκειν.

Ex Eodem.

Βύβλόν τ' Ἀγχίαλον ἢ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὡς κε πόλις ῥέζησι νόμῳ δ' ἀρχαῖς ἀεὶς.

Ex Scholiaste Theocriti.

—— ὀλίγον δ' εἴσει' κισυβίῳ.

180

Idem ad Id. XI.

Νήπιον ὅς τ' ἐπιμα λιπῶν ἀνέπιμα διώκη.

Ex Scholiaste Nicandri.

—— χεὶρ πατρὶ κτίλον ἔμμελαι.

Ex Theone.

Καὶ πε διερχόμενον ἡπειγμύνον ἐπὶ δρεάκων ὥς.

171. Πατὴρ] In Legatione pro Christianis, paullò ante finem. Clericus.

174 Φαισύλη] Ad Tm. 15. φατομή. Morelianæ Edit. ubi de Hydibus. Clericus.

177 Ὅττι] In voce αἰεῖδ' , seu col. 21. ubi postquam dixit Etymologici Auctor αἰεῖδ' significare αἰεῖν, quamvis apud Nicandrum contrario significatu legatur, pro semper conspicuo, docet hunc

Ex Eodem.

*Quali sorte delectatur vir decem sortium,
Tales decem implet mulier delectans sapientia.*

Ex Eustratio.

Argos, quod erat sine aqua, aquosum reddidit Danaus.

Ex Athenagora.

—— pater hominūque & Deorum
*Iratus est, & ab Olympo jaculatus ardenti fulmine
Occidit Letoidem, suam iram excitans.*

Ex Scholiaste Arati & Hesiodi.

*Phaëyla & Coronis & benè cincta Clea
Phæoque amabilis & Eudora amplo peplo,
Quas Hyadas vocant in terra populi hominum.*

Ex Etymologico.

Quidquid manibus arripuisset, inconspicua omnia reddebat.

Ex Eodem.

Byblum & Anchialum & Sidonem florentem.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ut urbs faciat, lex antiqua optima est.

Ex Scholiaste Theocriti.

—— parum sciet Cissybio.

Ex Eodem ad Idyll. XI.

Stultus, qui, paratis relictis, imparata sectatur.

Ex Scholiaste Nicandri.

—— oportet patri arietem esse.

Ex Theone.

Et transiens festinans est instar draconis.

hunc versum profudisse Hesiodum de Autolyco furum nobilissimo, qui furabatur equos, faciebátque ut alii viderentur, quia mutabat eorum colorem. Sed potius inconspicuos reddidisse dicitur, quos occultabat furto sublatos. Clericus.

178. Βύβλον] In voce Βύλα, seu col. 216. Clericus.

183. Καί π' ἀνεχόμεθα] Ad Tm. 6. φανερόν. Clericus.

Ὅπ τὸ πονηρὸς ἐπὶ τῷ ἐπιπόνῳ τάττει καὶ δυσυχὲς ἱκανὸς
 Ἡσίودος παρὰ τῇσιν ἐν ταῖς μεγάλαις ἡτοαῖς, ἐν αἷς τὴν Ἀλκ-
 μήνῳ ποῖν (l. ποιῇ) πρὸς τὴν Ἡρακλέα λέγουσαν·

Ὡς τέκνον ἢ μάλα δὴ σε πονηρότατον καὶ ἄριστον
 Ζεὺς ἐτέκνωσε πατήρ·

Καὶ πάλιν·

Τέκνον ἐμὸν αἰ μοῖραί σε πονηρότατον καὶ ἄριστον.

185

Τ Ε Λ Ο Σ.

185. Ὡς τέκνον] Duo priores versus ex *Aspasia*, Aristotelis Inter-
 prete, (non ex *Enstasio*, ut legitur in nonnullis Editionibus) &
 quidem vitiosius fuerant prolati. Cetera fragmenta quarant harum
 rerum

Aspafius in III. Ethic. Aristotelis.

Πενυπὸς poni pro laborioso & infelice ostendere potest
Hesiodus, in magnis Ecceis, in quibus Alcmenam indu-
cit dicentem Herculi:

O fili, sanè te laboriosissimum & optimum

Jupiter genuit pater. Et iterum:

Parcæ te, ô fili, & laboriosissimum & optimum.

F I N I S.

rerum studiosi, quibus & otium & editionum commodiorum copia
suppetet; nam ad me quidem quod attinet, nolo dare poenas negli-
gentiæ eorum, qui primi hæc fragmenta collegerunt. *Gloricus.*

CATALOGUS LIBRORUM.

HESIODI,

Quorum plerique omnes interierunt.

Εἴργα καὶ ἡμέραι.

Ἀσπίς.

Θεογονία.

ἘπικήδειⓈ εἰς Βάτραχον τ' ἐρώμενον αὐτῷ.

Ἀστρονομία μεγάλη, ἡ αἰετική βίβλⓈ.

Ἡοῖαι μεγάλαι, ἡ γυναικῶν κατάλογⓈ.

ΚατάλογⓈ

ΑἰγίμιⓈ.

Περὶ τ' Ἰθαίων Δακτύλων.

ἘπιθαλάμιⓈ Πηλέως καὶ ΘέπιδⓈ.

Ἰπποῖκαι ΧείρωνⓈ.

Γενεαλογία ἡρώικα, ἡ Ἡρωογονία.

Γῆς ᾠδήⓈ.

{ Ἐπη μαντικά.

{ Ἐξήγησις ὅπῃ τέρεσσιν } ex opinione quorundam Pausanias.

Θεῶν λόγοι } distinguuntur à Θεογονίᾳ Hesiodi ejusdem Θεῶν λόγοι
à Maximo Tyrio.

Quidam librum Hesiodi DE HERBIS ex Plinio addunt.

TOMI PRIMI FINIS.